Mini Biblia

Ikuspegi orokorra

Hau Jesusen irakaspenak eta Berak irakatsi, aipatu eta bete zituen idazkiak hobeto jasotzeko asmoz arretaz hautatutako antzinako testu greziarren bilduma bat da. Gure helburua jatorrizko grezierraren ahalik eta irudikapenik zehatzena eskaintzea da, formatu moderno eta irakurgarri batean.

Erantzukizun-ukapena

Itzulpen hau jatorrizko grezierazko Septuaginta eta Bizantziar testuetatik sortu zen hizkuntza-eredu handiekin. Horregatik, jatorrizko hizkuntzaren kulturaren eta gramatikaren artefaktu asko ditu, baina akatsak ere izan ditzake. Zerbait arraroa iruditzen bazaizu, mesedez, egiaztatu jatorrizko greziera. Akatsik aurkitzen baduzu, mesedez, bidali mezu elektronikoz helbide honetara: jesusislord@joshuabible.com.

Lizentziak

Itzulpen hau osorik edo zati batean erreproduzitu eta banatzeko baimena duzu. Ezin duzu aldatu edo saldu. Akatsik aurkitzen baduzu, mesedez bidali mezu elektroniko bat jesusislord@joshuabible.com helbidera, zuzendu eta eguneratutako edizio bat eman ahal izateko.

Hasiera

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40 | 41 | 42 | 43 | 44 | 45 | 46 | 47 | 48 | 49 | 50

Mateoren Ebanjelioa

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28

Irteera

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36 | 37 | 38 | 39 | 40

Markosen Ebanjelioa

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16

Zenbakiak

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34 | 35 | 36

Joanen Ebanjelioa

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21

Deuteronomio

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24 | 25 | 26 | 27 | 28 | 29 | 30 | 31 | 32 | 33 | 34

Joanen Gutuna

1 | 2 | 3 | 4 | 5

Josue

1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 | 17 | 18 | 19 | 20 | 21 | 22 | 23 | 24

Hasiera

1

Hasieran, Jainkoak zerua eta lurra egin zituen. Lurra ikusezina eta moldagabea zen, eta iluntasuna abismuaren gainean zegoen, eta Jainkoaren espirituak uraren gainean zebilen. Eta Jainkoak esan zuen: Argia egon bedi, eta argia sortu zen. Eta Jainkoak ikusi zuen argia, ona zela, eta Jainkoak banandu zuen argiaren eta ilunbearen artean. Eta Jainkoak argia egun deitu zuen, eta iluntasuna gau deitu zuen. Eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen, lehen eguna.

Eta Jainkoak esan zuen: Egon bedi sendotasun bat uraren erdian, eta banatu beza ura eta ura, eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak firmamentua egin zuen, eta Jainkoak banandu zuen firmamentuaren azpian zegoen ura eta firmamentuaren gainean zegoen ura. Eta Jainkoak firmamentuari zerua deitu zion, eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen: bigarren eguna.

Eta Jainkoak esan zuen: Bildu bedi zeruaren azpiko ura batzar batera, eta ager bedi lehorra. Eta horrela gertatu zen: bildu zen zeruaren azpiko ura haien batzarretara, eta lehorra agertu zen. Eta Jainkoak lehorra lurra deitu zuen, eta uren bildumak itsasoak deitu zituen, eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Eta Jainkoak esan zuen: Lurrak ernaraz beza belarra, hazia ereiten duena bere motaren arabera eta antzekotasunaren arabera, eta zuhaitz emankorra, fruitua ematen duena, bere hazia bere barruan duela, bere motaren arabera lurraren gainean. Eta horrela gertatu zen. Eta lurrak belarrak atera zituen, belarra hazia banatzen duena bere motaren arabera eta antzekotasunaren arabera, eta zuhaitz fruitudunak fruitua ematen duena, bere hazia bere baitan duela bere motaren arabera lurraren gainean, eta Jainkoak ikusi zuen ona zela. Eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen: hirugarren eguna.

Eta Jainkoak esan zuen: Egin bitez argiak zeruaren firmamentuan, lurraren gainean argitzeko, eguna eta gaua banatzeko; eta izan bitez seinale, eta garaiak, eta egunak, eta urteak adierazteko. Eta izan bitez argi zeruaren firmamentuan, lurraren gainean argitzeko, eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak bi argi handi egin zituen: argi handia egunaren agintaritzarako, eta argi txikiagoa gauaren agintaritzarako, eta izarrak. Eta Jainkoak haiek zeruaren firmamentuan jarri zituen, lurraren gainean argitzeko. eta egunaren eta gauaren gainean agintzen, eta argiaren eta ilunbearen artean banatzen, eta Jainkoak ikusi zuen hori ona zela. Eta arratsaldea gertatu zen eta goiza gertatu zen, laugarren eguna.

Eta Jainkoak esan zuen: Atera ditzatela urek arimen bizidun arrastaka dabiltzan gauzak, eta hegaztiak hegan egiten lurra gainean, zeruaren firmamentuaren arabera. Eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak egin zituen itsas izaki handiak, eta urek atera zituzten arrastaka dabiltzan animalien arima guztiak beren mota arabera, eta hegaluzko hegazti guztiak mota arabera, eta Jainkoak ikusi zuen ongi zirela. Eta Jainkoak bedeinkatu zituen haiek, esanez: Hazi eta ugaldu zaitezte, eta bete itzazue itsasoetako urak, eta hegaztiak ugaldu bitez lurraren gainean. Eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen: bosgarren eguna.

Eta Jainkoak esan zuen: Lurrak ekarrarazi dezala arima bizia bere arraza arabera, lau oineko animaliak, eta gauza herrestariak, eta lurreko piztiak beren arraza arabera. Eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak egin zituen lurreko piztiak haien arrazaren arabera, eta abelgorria haien arrazaren arabera, eta lurreko herrestari guztiak haien arrazaren arabera, eta Jainkoak ikusi zuen onak zirela.

Eta Jainkoak esan zuen: Egin dezagun gizakia gure irudiaren arabera eta gure antzaren arabera, eta agindu bezate itsasoko arrainen gainean, zeruetako hegaztien gainean, abereen gainean, lur osoan, eta lurraren gainean dabiltzan narrasti guztien gainean. Eta Jainkoak gizona egin zuen, Jainkoaren irudiaren arabera egin zuen hura; arra eta emea egin zituen haiek. Eta Jainkoak bedeinkatu zituen haiek, esanez: handitu eta ugaritu zaitezte, eta bete lurra, eta menderatu ezazue hura, eta

agindu itsasoko arrainen gainean, eta zeruko hegaztien gainean, eta abere guztien gainean, eta lur osoan, eta lurrean dabiltzan narrasti guztien gainean. Eta Jainkoak esan zuen: Hona, eman dizuet belar-mota guztia, hazia ereiten duena, lur osoan dagoen guztia, eta zuhaitz guztia, bere baitan hazidun fruitua duena; zuei janari izango zaizue. Eta lurreko abere guztiei, eta zeruko hegazti guztiei, eta lurrean arrastaka dabilen gauza guztiei, berarengan bizitzaren arima duenari, belar berde guztia janari gisa eman nion, eta horrela gertatu zen. Eta Jainkoak ikusi zituen egin zituen gauza guztiak, eta hara, oso onak ziren, eta arratsaldea gertatu zen, eta goiza gertatu zen, seigarren eguna.

2

Eta zerua eta lurra osatu ziren, eta haien mundu guztia.

Eta Jainkoak seigarren egunean osatu zituen egin zituen bere lanak, eta zazpigarren egunean atseden hartu zuen egin zituen bere lan guztietatik. Eta Jainkoak bedeinkatua zuen zazpigarren eguna, eta santifikatu zuen hura, zeren hartan atseden hartu zuen bere lan guztietatik, zeinak Jainkoak egiten hasi zen.

Hau da zeruaren eta lurraren sorreraren liburua, Jauna Jainkoak zerua eta lurra egin zituenean, gertatu zen egunean, Eta soroko belar berde guztia lurrean egon aurretik, eta soroko belar guztia sortu aurretik, ez baitzuen Jainkoak euria egin lurraren gainean, eta ez baitzegoen gizonik lurra lantzeko. Iturri

bat, ordea, igotzen zen lurretik, eta lurraren azal guztia ureztatzen zuen. Eta Jainkoak gizona moldatu zuen lurrezko hautsez, eta bizitzaren arnasa haren aurpegira arnasarazi zuen, eta gizona arima bizidun bihurtu zen.

Eta Jainkoak paradisua landatu zuen Edenen ekialdean, eta han jarri zuen moldatu zuen gizona. Eta Jainkoak lurretik sorrarazi zuen oraindik zuhaitz guztia, ikusgarria begiratzeko eta ona jateko, eta bizitzaren zuhaitza paradisuko erdian, eta onaren eta gaizktoaren ezagutzaren zuhaitza. Ibai bat Edenetik ateratzen da paradisua ureztatzen, eta handik lau adarretan banatzen da. Baten izena Pishon da, hau Havilah lur guztia inguratzen duena, han non urrea dagoen. Baina lur haren urrea ona da, eta han karbunkulua dago eta harri berdea. Eta bigarren ibaiaren izena Gihon da, hau Etiopiako lur guztia inguratzen duena. Eta hirugarren ibaia Tigris da, hau Asiriarren aurrean aurretik joaten dena, eta laugarren ibaia Eufrates da. Eta Jainko Jaunak hartu zuen moldatu zuen gizona, eta atseginaren paradisuan jarri zuen, lan egin eta zain dezan. Eta Jaunak Jainkoak agindu zion Adami, esanez: paradisuko zuhaitz guztietatik janda jan zenezake. Baina onaren eta gaizkiaren ezagutzeko zuhaitzaren fruiturik ez duzue jango, zeren hartatik jaten duzuen egunean, heriotzaz hilko zarete.

Eta Jaun Jainkoak esan zuen: Ez da ona gizona bakarrik egotea; egin diezaiogun laguntzaile bat haren arabera. Eta Jainkoak lurretik moldatu zituen oraindik soroko abere guztiak eta zeruko hegazti guztiak, eta eraman zituen Adamen aurrera,

ikusteko zer izena emango zien, eta Adamek arima bizidun deitu zion guztiari, hori zen haren izena. Eta Adamek izenak jarri zizkien abere guztiei, zeruetako hegazti guztiei eta eremuetako pizti guztiei, baina Adamentzat ez zen aurkitu berarentzako laguntzaile antzekoa. Eta Jainkoak extasia jarri zion Adami, eta lo jarri zuen, eta haren saihetsetako bat hartu zuen, eta haragiz bete zuen haren ordez. Eta Jainkoak eraikitzen zuen saihets Adamengandik hartu zuena emakume bihurtzeko, eta ekarri zuen hura Adamengana. Eta Adamek esan zuen: Hau orain nire hezurretatik ateratako hezurra da, eta nire haragitik ateratako haragia. Hau emakume deitua izango da, bere gizonagandik hartua izan delako. Horregatik gizonak bere aita eta ama utziko ditu, eta bere emaztearengana batuko da, eta biak haragi bakar izango dira. Eta bi biluzik zeuden, Adam eta bere emaztea, eta ez ziren lotsatzen.

3

Baina sugea lurraren gaineko pizti guztien artean zuhurrena zen, Jaun Jainkoak egin zituen piztietakoa, eta sugeak emakumeari esan zion: Zer da hori, Jainkoak esan du ez dezazuela paradisuko zuhaitz guztietatik jan? Eta emakumeak sugeari esan zion: Paradisuko zuhaitzaren fruituetik jango dugu, Baina paradisuko erdian dagoen zuhaitzaren frutuari buruz, Jainkoak esan zuen: ez duzue jango hartatik, ezta ukituko ere, hil ez zaitezen. Eta esan zuen sugeak emaku Jainkoak zekien, bait, zein egunean haren-tik jan, zuen begiak irekiko liratekeela,

eta jainkoak bezala izango zinatekeela, ona eta gaiztoa ezagutzen. Eta emakumeak ikusi zuen zuhaitza ona zela jateko, eta begientzat atsegingarria zela ikusteko, eta ederra zela ulertzeko, eta hartu zuen bere fruitutik, jan zuen, eta eman zion bere gizonari, berarekin zegoenari, eta jan zuten. Eta bion begiak ireki ziren, eta jakin zuten biluzik zeudela, eta piku-zuhaitzaren hostoak josi zituzten, eta gerrikoak egin zizkieten berentzat. Eta Jainko Jaunaren ahotsa entzun zuten, paradisuan arratsaldean ibiltzen ari zela, eta ezkutatu egin ziren Adam eta bere emaztea Jainko Jaunaren aurpegitik, paradisuko zuhaitzaren erdian. Eta Jauna Jainkoak Adam deitu zuen, eta esan zion: Adam, non zaude? Eta esan zion: Zure ahotsa entzun nuen paradisuan ibiltzen, eta beldurtu nintzen biluzik nengoelako, eta ezkutatu egin nintzen. Eta Jainkoak esan zion: Nork jakinarazi dizu biluzik zaudela? Agian zuhaitz hartatik jan duzu, zeinari agindu bainizun honi bakarrik ez jateko? Eta Adamek esan zuen: emakumea, nirekin eman zenidana, hark eman zidan zuhaitzaren fruituetik, eta jan nuen. Eta Jaun Jainkoak emakumeari esan zion: Zer da hau egin duzuna? Eta emakumeak esan zuen: Sugeak engainatu nau ni, eta jan nuen.

Eta Jaun Jainkoaren sugeari esan zion: Hori egin duzulako, madarikatua izango zara abere guztien artetik eta lurraren gaineko piztia guztien artetik; zure bularraren eta sabelaren gainean joango zara, eta lurra jango duzu zure bizitzako egun guztietan. Eta etsaitasuna jarriko dut zure eta emakumearen artean, eta zure haziaren eta haren haziaren artean; berak zure burua zainduko du, eta zuk haren orpoa zainduko duzu. Eta

emakumeari esan zion: biderkatzean biderkatuko ditut zure minak eta zure negar egitea; minetan erdiko dituzu seme-alabak, eta zure gizonarenganako itzulera izango da, eta berak agintaritza izango du zure gainean. Baina Adamek esan zion: entzun duzulako zure emazte haren ahotsa, eta jan duzulako zuhaitz haretik, zeini agindu bainion honetatik bakarrik ez jateko, eta haretik jan duzu, madarikatua lurra zure lanetan; min-penaetan jango duzu hura zure bizitzako egun guztietan. Arantzak eta kardoak sortuko zaizkizu, eta zelaiko belarra jango duzu. Zure aurpegiko izerdiarekin jango duzu zure ogia, lurrera itzuli arte, zeinetik hartu zineten, zeren lurra zara eta lurrera joango zara. Eta Adamek bere emazte izena Bizitza deitu zion, zeren bizi direnen guztien ama baitzen. Eta Jainko Jaunak Adamentzat eta haren emakumerentzat larruzko tunikak egin zituen, eta jantzi zituen.

Eta Jainkoak esan zuen: Hara, Adam gure antzeko bat bihurtu da, ona eta gaiztoa ezagutzeko gai. Eta orain, ez dezala inoiz bere eskua luzatu eta bizitzaren zuhaitzaren fruiturik hartu eta jan, eta betiko bizi izan. Eta Jaun Jainkoak kanporatu zuen hura luxuzko paradisutik, lurra lan egiteko, zeinetatik hartu baitzen. Eta Adam kanporatu zuen, eta hura paradisu gozamenaren aurrean ezarri zuen, eta kerubimak jarri zituen, eta ezpata suzko birakaria, bizitzaren zuhaitzaren bidea zaintzeko.

4

Adamek ezagutu zuen Eua bere emaztea, eta haurdun geratu ondoren Kain erditu zuen, eta esan zuen: Gizon bat eskuratu dut Jainkoaren bidez. Eta bere anaia Abel erditzen gehitu zuen, eta Abel ardien artzaina izan zen, baina Kain lurra lantzen ari zen. Eta egun batzuen ondoren gertatu zen Kainek lurreko fruituetarik sakrifizio bat ekarri ziola Jaunari, Eta Abelek ere ekarri zituen bere ardien lehenbizikoetatik, eta haien gantzak, eta Jainkoak begiratu zion Abeli, eta haren opariei. Kain gainean, ordea, eta bere sakrifizioei gainean, ez zion arretarik jarri, eta Kain oso atsekabetuta geratu zen, eta aurpegia erori zitzaion. Eta Jaungoikoak esan zion Kaini: Zergatik hain triste jarri zara, eta zergatik erori da zure aurpegia? Ez baldin zuzen eskaini baduzu, baina zuzen ez banatu baduzu, bekatu egin duzu? Isilik egon, zuregana dator bere itzulera, eta zu agintaritza egingo diozu hari.

Eta Kainek bere anaia Abeli esan zion, goazen lautadarako, eta gertatu zen lautadan zeudela, Kain bere anaia Abelen gainera jaiki zen, eta hil egin zuen. Eta Jaungoikoak Kaini esan zion: Non dago Abel, zure anaia?. Eta berak esan zuen: Ez dakit, nire anaiaren zaintzailea naiz ni?. Eta Jaunak esan zuen: Zer egin duzu? Zure anaiaren odolaren ahotsak niri oihu egiten dit lurretik. Eta orain madarikatua zu lurretik, zeina ireki baitzuen bere ahoa zure anaiaren odola hartzeko zure eskutik. Noiz lan egiten duzun lurra, ez gehituko bere indarra eman zuri, negar egiten eta dardar egiten izango zara lurraren gainean. Eta Kainek esan zion Jainko Jaunari: Nire errua handiegi da barkatua izateko. Baldin gaur lurraren aurpegitik botatzen

banazu, eta zure aurpegitik ezkutatuko naiz, eta lurraren gainean gemeka eta dardar eginez egongo naiz, eta ni aurkitzen nauen oro hilko nau. Eta Jainko Jaunak esan zion: Ez horrela, Kain hiltzen duen oro zazpi aldiz mendekatu egingo da. Eta Jainko Jaunak seinalea jarri zion Kaini, hura aurkitzen duen inork hil ez zezan. Kain Jainkoaren aurpegitik irten zen, eta Naid lurralden, Edenen aurkakoan, bizi izan zen.

Eta Kainek bere emaztea ezagutu zuen, eta haurdun geratu ondoren Enok erditu zuen. Eta hiri bat eraikitzen ari zen, eta hiria bere semearen izenarekin izendatu zuen, Enok. Enoch-i Gaidad jaio zitzaion, eta Gaidad-ek Mahalalel sortu zuen, eta Mahalalel-ek Methuselah sortu zuen, eta Methuselah-ek Lamech sortu zuen.

Eta Lamechek bi emazte hartu zituen berarentzat, baten izena Ada, eta bigarrenaren izena Sella. Eta Adak Jobel erditu zuen; hau tenda-etan bizi ziren abere-hazleen aita zen. Eta bere anaiaren izena Jubal zen, hau salterioa eta lira asmatu zituen hori izan zen. Zillahek ere erditu zuen Tubal, eta hau brontze eta burdinaren mailukari burdinola zen. Tubal-en ahizpa Noema zen. Lamechek bere emaztei esan zien, Ada eta Sella: entzun nire ahotsa, Lamech-en emakumeak, belarri eman nire hitzei, gizon bat hil nuelako zauri batengatik niretzat, eta gazte bat ubeldura batengatik niretzat. Hori zazpi aldiz mendekatua izan da Kainetatik, baina Lameketatik, hirurogeita hamar aldiz zazpi.

Ezagutu zuen, baina, Adamek Eva bere emaztea, eta haurdun geratu ondoren seme bat erditu zuen, eta bere izena Seth jarri zion, esanez: Jainkoak beste hazi bat altxatu dit niri Abelen ordez, Kainek hil zuena. Eta Sethi seme bat izan zitzaion, eta bere izena Enos jarri zion; honek itxaropen zuen Jainko Jaunaren izena deitzea.

5

Hau da gizakien sorrerarareren liburua. Jainkoak Adam egin zuen egunean, Jainkoaren irudira egin zuen hura. Gizonezkoa eta emeezkoa egin zituen, eta bedeinkatu zituen, eta Adam izena jarri zien haiek egin zituen egunean. Bizi izan zen Adamek berrehun eta hogeita hamar urte, eta seme bat sortu zuen bere formararen arabera eta bere irudiaren arabera, eta bere izena Set jarri zion. Bihurtu ziren Adamen egunak, Seth sortu ondoren bizi izan zituenak, zazpiehun urte, eta semeak eta alabak sortu zituen. Eta Adamek bizi izan zituen egun guztiak bederatzi ehun eta hogeita hamar urte izan ziren, eta hil zen. Bizi izan zen Seth berrehun eta bost urte, eta Enos sortu zuen. Eta Seth bizi izan zen Enos sortu ondoren zazpiehun eta zazpi urte, eta seme-alabak izan zituen. Sethen egun guztiak bederatzi ehun eta hamabi urte izan ziren, eta hil zen. Eta Enos ehun eta laurogeita hamar urte bizi izan zen, eta Kainan sortu zuen. Eta Enos bizi izan zen Kainan jaio ondoren zazpiehun eta hamabost urte, eta seme-alabak izan zituen. Eta Enosen egun guztiak bederatziehun eta bost urte izan ziren, eta hil zen. Eta Kainan

ehun eta hirurogeita hamar urte bizi izan zen, eta Mahalalel sortu zuen. Eta Kainan bizi izan zen Mahalalel erditu ondoren zazpiehun eta berrogei urte, eta semeak eta alabak erditu zituen. Eta Kainanen egun guztiak bederatzi ehun eta hamar urte izan ziren, eta hil zen.

Eta Mahalalel ehun hirurogeita bost urte bizi izan zen, eta Jared sortu zuen. Eta Maleleel bizi izan zen Jared sortu ondoren zazpiehun eta hogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak sortu zituen. Eta Maleleelen egunak guztiak izan ziren bost eta laurogeita hamar eta zortzireun urte, eta hil zen. Eta Jared ehun eta hirurogeita bi urtez bizi izan zen, eta Enoch sortu zuen. Eta Jared bizi izan zen Enok sortu ondoren zortzi ehun urtez, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Jareden egunak guztiak bihurtu ziren bederatzi ehun eta hirurogei eta bi urte, eta hil zen. Eta Enok ehun hirurogeita bost urte bizi izan zen, eta Matusalen sortu zuen. Enokek Jainkoari atsegin izan zion Matusalena jaio ondoren berrehun urtez, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Enoch-en egun guztiak hirurehun hirurogeita bost urte izan ziren. Eta Enok Jainkoari atsegin izan zitzaion, eta ez zen aurkitu, zeren Jainkoak lekualdatu zuen hura. Eta Matusalem ehun hirurogeita zazpi urte bizi izan zen, eta Lamek sortu zuen. Eta Matusalem bizi izan zen Lamek sortu ondoren berrehun eta zortzi urte, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Matusalaren egun guztiak bederatzi ehun eta hirurogei eta bederatzi urte izan ziren, eta hil zen. Eta Lamech ehun eta laurogei eta zortzi urte bizi izan zen, eta seme bat sortu zuen. Eta bere izena Noe jarri zion, esanez: honek atsedena emango

digu gure lanetatik eta gure eskuen minetatik, eta Jainko Jaunak madarikatutako lurretik. Eta Lamech bizi izan zen Noe jaio ondoren bostehun eta hirurogeita bost urte, eta semeak eta alabak izan zituen. Eta Lamech-en egun guztiak zazpiehun berrogeita hamahiru urte izan ziren, eta hil zen. Eta Noe bostehun urtekoa zen, eta hiru seme izan zituen: Sem, Kam eta Jafet.

6

Eta gertatu zen gizakiak lurraren gainean ugaritzen hasi zirenean, eta alabak jaio zitzaizkien. Ikusi ondoren, Jainkoaren semeek gizakien alabak ederrak zirela, hartu zituzten berentzat emazteak guztietatik, aukeratu zituztenak. Eta Jauna Jainkoak esan zuen: Ez da nire espiritua betirako geldituko gizaki hauetan, haiek haragia direlako; baina haien egunak ehun hogei urte izango dira. Erraldoiak, ordea, lurraren gainean zeuden egun haietan, eta haren ondoren, Jainkoaren semeak gizakien alabengana sartzen zirenean, eta haiek haientzat erditu zituztenean, haiek ziren erraldoiak, aspaldikoak, gizon ospetsuak.

Ikusirik, baina, Jaun Jainkoak biderkatu zirela gizakien gaizkinak lurraren gainean, eta denak pentsatzen duela bere bihotzean arretaz gaiztoen gainean egun guztietan, Eta Jainkoak gogoan hartu zuen gizona lurraren gainean egin izana, eta gogoeta egin zuen. Eta Jainkoak esan zuen: Ezabatuko dut

gizona, egin nuen, luraren aurpegitik, gizonetik abere arte, eta narrasti gauzetatik zeruko hegaztiak arte, zeren damututa nago egin nituelako haiek.

Noek, ordea, grazia aurkitu zuen Jainko Jaunaren aurrean. Hauek dira, baina, Noeren jatorrizak. Noe gizon zuzena zen, perfektua izanik bere belaunaldian; Jainkoari atsegin eman zion Noe. Noek hiru seme sortu zituen: Sem, Kam eta Jafet. Lurra suntsitua izan zen Jainkoaren aurrean, eta lurra bidegabekeriaz betea izan zen. Eta Jainko Jaunak lurra ikusi zuen, eta suntsituta zegoen, zeren haragi guztiak bere bidea suntsitu zuen lurraren gainean. Eta Jaunak Jainkoak Noeri esan zion: gizaki guztien denbora iritsi da nire aurrean, lurra haien bidegabekeriagatik bete delako, eta hona, ni berak suntsituko ditut haiek eta lurra.

Egin beraz zeure buruarentzat kutxa bat egur karratuetatik, habiak egingo dituzu kutxan, eta estali egingo duzu hura barrutik eta kanpotik asfaltuarekin. Eta horrela egingo duzu ontzia: hirurehun ukondoko luzera izango du ontziak, eta berrogeita hamar ukondoko zabalera, eta hogeita hamar ukondoko altuera. Biltzea egingo duzu ontzia, eta bekoki batera osatuko duzu hura goitik. Atea, berriz, ontziarena egingo duzu alboetarik. Behekoak, bigarren solairuak eta hirugarren solairuak egingo dituzu. Ni, ordea, ikusi, uholde bat ekartzen dut, ura lurra gainera, suntsitzeko haragi guztia non bizitzaren arnasa dagoen zeruaren azpian, eta lurra gainean dagoen guztia hil egingo da.

Eta nire ituna zurekin ezarriko dut, baina zu sartuko zara arkara, eta zure semeak, eta zure emaztea, eta zure semeen emazteek zurekin. Eta abiaburu guztietatik, narrasti guztietatik, abere basati guztietatik eta haragi guztietatik, bi bina guztietatik sartuko dituzu ontziratuan, zeure buruarekin bizirik mantendu ditzazun; ar eta eme izango dira. Hego-txori guztietatik arrazaren arabera, eta abere guztietatik arrazaren arabera, eta lurraren gainean dabiltzan narrasti guztietatik haien arrazaren arabera, guztietatik bina-bina sartuko dira zurengana zurekin elikatzeko, arra eta emea. Zu, ordea, hartuko duzu zeure buruarentzat janari guztietatik jango dituzuena, eta bilduko duzu zeure buruarantz, eta zuretzat eta haientzat jateko izango da. Eta Noek egin zuen guztia Jainko Jaunak agindu zion bezala, horrela egin zuen.

7

Eta Jainko Jaunak Noeri esan zion: Sartu zu eta zure etxeko guztiak ontzira, zeren zu zuzena ikusi baitaitut nire aurrean belaunaldi honetan. Abere garbienetatik ekarri zure burugantz zazpi zazpi, arra eta eme; baina abere ez garbienetatik bi bi, arra eta eme. Eta zeruaren hegazti garbietatik zazpi zazpi, ar eta eme, eta hegazti garbi ez diren guztietatik bi bi, ar eta eme, hazia lur guztian mantentzeko. Oraindik zazpi egunez, ni euria ekarriko dut lurraren gainera, berrogei egun eta berrogei gauez, eta ezabatuko dut egin nuen izate guztia lur osoaren aurpegitik. Eta Noek egin zuen guztia, Jainko Jaunak agindu zion guztia.

Noe seiehun urtekoa zen, eta uraren uholdea lurraren gainean gertatu zen. Sartu zen, baina, Noe eta bere semeak, eta bere emaztea, eta bere semeen emazteek berarekin ontzira, uholdearen uraren ondorioz. Eta hegazti garbietatik, eta hegazti ez garbietatik, eta abere garbietatik, eta abere ez garbietatik, eta lurrean herrestatzen diren guztietatik, Bina bina sartu ziren Noeren ontziratura, ar eta eme, Jainkoak Noeri agindu zion bezala. Eta gertatu zen zazpi egunen ondoren, eta dilubioaren ura lurraren gainean izan zen. Noe-ren bizitzako seiehungarren urtean, bigarren hilabeteko hogeitazazpigarren egunean, egun hartan abisuaren iturburu guztiak puskatu ziren, eta zeruaren konportak ireki ziren. Eta euria berrogei egun eta berrogei gauz lurraren gainean egon zen. Egun honetan sartu ziren Noe, Sem, Kam, Jafet, Noeren semeak, eta Noeren emaztea, eta bere semeen hiru emazteek berarekin, ontzira. Eta basapizti guztiak beren arrazaren arabera, eta abere guztiak beren arrazaren arabera, eta lurrean dabilen narrasti guztiak beren arrazaren arabera, eta hegalari guztiak beren arrazaren arabera. Noe-gana sartu ziren ontziratuan, bi bina ar eta eme, haragi guztitik, zeinetan bizitzaren arnasa baitago. Eta sartzekoak, arra eta eme haragi guztitik, sartu ziren, Jainkoak Noeri agindu zion bezala, eta Jauna Jainkoak ontzia kanpotik itxi zuen.

Eta uholdea berrogei egun eta berrogei gau iraun zuen lurraren gainean, eta ura ugaritu zen, eta arkua jaso zuen, eta lurretik altxatu zen. Eta ura nagusitu zen, eta oso ugaldu zen lurraren gainean, eta kutxa uraren gainean flotatzen zihoan. Baina ura oso-oso nagusitu zen lurraren gainean, eta estali zituen

zeruaren azpian zeuden mendi altu guztiak. Hamabost ukondoz gainera gora altxatu zen ura, eta mendi garai guztiak estali zituen. Eta hil zen lurraren gainean mugitzen zen haragi guztia: hegaztienak, abereenak, piztienak, lurraren gainean mugitzen zen narrasti guztia, eta gizon guztia. Eta bizitzaren arnasa zuen guztia, eta lehor lurraren gainean zegoen oro, hil zen. Eta ezabatu zuen izaki bizirik guztia lurraren gainazalean zena, gizakitik abereraino, narrasti eta zeruetako hegaztiak, eta ezabatu ziren lurretik, eta bakarrik gelditu zen Noe eta harekin ontzian zeudenak. Eta ura ehun eta berrogeita hamar egunez gora altxatuta egon zen lurraren gainean.

8

Eta Jainkoak Noe gogoratu zuen, eta harekin ontzian zeuden pizti guztiak, abere guztiak, hegazti guztiak eta narrasti guztiak. Eta Jainkoak haizea ekarri zuen lurrera, eta ura gelditu zen. Eta abismuaren iturburuak estali ziren, eta zeruaren konpuertak, eta zerutik zetorren euria gelditu zen. Eta ura gutxitzen ari zen lurretik alde eginez, eta ura gutxitzen zen ehun eta berrogeita hamar egun ondoren. Eta ontzia jesarri zen zazpigarren hilabetean, hilabetearen hogeitazazpigarrenean, Ararateko mendien gainean. Ura gutxitzen ari zen hamargarren hilabetea arte. Eta hamargarren hilabetean, hilabetearen lehenengoan, mendien gailurrak ikusi ziren. Eta berrogei egun igaro ondoren, Noek ontziko leihoa ireki zuen, berak egin zuena. Eta belabeltza bidali zuen, eta irten ondoren, ez zen itzuli lurretik ura lehortu

arte. Eta usoa bidali zuen bere ondoren, urak lurretik gutxitu ote ziren ikusteko. Eta usoak ez zuenez aurkitu atsedenik bere oinetarako, itzuli zen beragana ontziratara, zeren ura baitzegoen lurraren azal guztian gainean, eta eskua luzatuta hartu zuen, eta sartu zuen bere ondora ontziratara. Eta beste zazpi egun itxaron ondoren, berriro bidali zuen usoa arkutik. Eta usoak itzuli zen haren aldera arratsaldean, eta olibondoko hosto txiki bat zuen ahoan, eta Noek jakin zuen ura lurretik jaitsi zela. Eta zazpi egun gehiago itxaron ondoren, berriro bidali zuen usoa, eta honek ez zuen gehiago itzuli harengana. Eta gertatu zen seiehun eta batgarren urtean Noeren bizitzan, lehen hilabeteko lehen egunean, ura lurretik desagertu zen. Eta Noek egin zuen ontziaren teilatua kendu zuen, eta ikusi zuen ura luraren azaletik desagertu zela. Bigarren hilabetean, berriz, lurra lehortu zen hilabetearen hogeitazazpigarren egunean.

Eta Jauna Jainkoaren esan zion Noeri, esanez, Irten ontziratik zu, eta zure emaztea, eta zure semeak, eta zure semeen emazteek zurekin. Eta zurekin dauden pizti guztiak, eta hegaztietatik abereenganaino haragi guztia, eta lurraren gainean dabilen narrasti guztia, atera zeure buruarekin. Eta handitu eta ugaritu lurraren gainean. Eta irten zen Noe, eta bere emaztea, eta bere semeak, eta bere semeen emazteek berarekin. Eta pizti guztiak, abere-talde guztiak, hegazti guztiak eta lurrean mugitzen den gauza herrestatu guztiak, beren arrazaren arabera, ontzitik atera ziren.

Eta Noek aldare bat eraiki zion Jaunari, eta abere garbi

guztietatik hartu zuen, eta hegazti garbi guztietatik, eta errekuntza gisa eskaini zuen aldarearen gainean. Eta Jauna Jainkoak usain lurrun gozoa usaindu zuen. Eta Jauna Jainkoak, pentsatu ondoren, esan zuen: ez dut gehiago madarikatu nahi lurra gizonen egintzen bidez, zeren gizakiaren adimena gaitzen gainean datzalako arretaz bere gaztarotik; ez dut, beraz, gehiago jo nahi haragi bizia guztia, egin nuen bezala. Lurraren egun guztietan, hazia eta uzta, hotza eta beroa, uda eta udaberria, eguna eta gaua, ez dira geldituko.

9

Eta Jainkoak bedeinkatu zuen Noe eta haren semeak, eta esan zien: handitu eta ugaritu zaitezte, eta bete lurra, eta menderatu ezazue hura. Eta zuen ikara eta beldurra izango da lurreko abere basati guztien gainean, zeruko hegazti guztien gainean, lurrean mugitzen den guztien gainean, eta itsasoko arrain guztien gainean; zuen eskuetan eman ditut. Eta gauza herrestatu guztia bizirik dagoena zuei janari izango zaizue; belar-barazki bezala eman dizkizuet guztiak. Baina haragia bere arimaren odolarekin ez duzue jango. Eta zeren zuon odola, zuon arimen odola, piztien guztien eskutik eskatuko dut hura, eta gizakiaren eskutik, anaiaren eskutik, eskatuko dut gizakiaren arima. Gizonaren odola isurtzen duenak bere odola isuriko du, zeren Jainkoaren irudian egin nuen gizona. Zuek, ordea, handitu eta ugaldu, eta bete lurra, eta menderatu hura.

Eta Jainkoak Noeri eta bere semeei esan zien, esanez: Eta hara, ni nire ituna ezartzen dut zuei, eta zuen ondorengoei zuekin, Eta zuekin dauden arima bizidun guztiekin, hegaztietatik, aberetatik eta lurreko pizti guztiekin, ontzitik irten diren guztiekin. Eta nire ituna ezarriko dut zuekin, eta ez da haragi guztia gehiago hiltzen uhartearen uretik, eta ez da gehiago izango uraren uharterik lur guztia suntsitzeko. Eta Jaungoikoak esan zion Noeri: Hau da itunaren zeinua, nik ematen dudana nire eta zuen artean, eta zuekin dauden izaki Nire arkua hodeian jartzen dut, eta itun seinalea izango da nire eta lurraren artean. Eta gertatuko da ni hodeiak lurraren gainean biltzean, arkua hodeiean ikusiko da. Eta nire ituna gogoratuko dut, zeina den nire eta zuen artean, eta arima biziaren guztien artean haragi guztietan, eta ura ez da gehiago uholde izango haragi guztia suntsitzeko. Eta nire arkua hodeian egongo da, eta ikusiko dut nire eta lurraren arteko itun betikoa gogoratzeko, eta lurraren gainean dagoen haragi guztietan bizi den arima guztien artekoa ere. Eta Jainkoak esan zion Noeri: Hau da nire eta lurraren gainean dagoen haragi guziaren artean ezarri dudan itunaren seinalea.

Noeren semeak, arkatik irten zirenak, Sem, Kam eta Jafet ziren. Kam Kanaanen aita zen. Hiru hauek Noeren semeak dira, hauengandik barreiatuak izan ziren lur guztian. Eta Noe, lurra lantzen zuen gizona, hasi zen eta mahastia landatu zuen. Eta ardotik edan zuen, eta mozkortuta geratu zen, eta biluztu zen bere etxean. Eta Kamek, Kanaanen aitak, bere aitaren biluzitasuna ikusi zuen, eta irten ondoren kanpoan zeuden bere

bi anaiei jakinarazi zien. Eta Semek eta Jafetek jantzia hartu ondoren, beren bi bizkarretan jarri zuten, atzerantz joan ziren, eta beren aitaren biluzitasuna estali zuten; haien aurpegia atzerantz zegoen, eta beren aitaren biluzitasuna ez zuten ikusi. Noe arnotik esnatu zen, eta jakin zuen bere seme gaztenak hari egin ziona. Eta esan zuen: Madarikatu Kanaan zerbitzari, bere anaien etxeko zerbitzari izango da. Eta esan zuen: Bedeinkatu Jauna, Semen Jainkoa, eta Kanaan bere zerbitzari izango da. Zabaldu dezala Jainkoak Jafet, eta bizi bedi Semen etxeetan, eta izan bedi Kanaan haren zerbitzari.

Bizi izan zen, baina, Noe uholdea ondoren hirurehun eta berrogeita hamar urte. Eta Noeren egunak guztira bederatzi ehun eta berrogeita hamar urte izan ziren, eta hil zen.

10

Hauek dira Noeren semeen belaunaldiak: Sem, Kam eta Jafet, eta haiei semeak jaio zitzaizkien uholdea ondoren.

Jafeten semeak: Gomer, Magog, Madai, Javan, Elisa, Tubal, Mesek eta Tiras. Eta Gomerren semeak: Ashkenaz, Riphath eta Togarmah. Eta Jovanen semeak: Elisha, eta Tharseis, Kittim, Rhodanim. Honetatik banandu ziren nazioen uharteak haien lurrean, bakoitza bere hizkuntzaren arabera beren tribuetan, eta beren nazioetan.

Hamren semeak, berriz, Kus, Mesraim, Fut eta Kanaan dira. Kusen semeak, berriz, Saba, Evilat, Sabata, Regma eta Sabataka; eta Regmaren semeak, Saba eta Dadan. Cusek Nimrod sortu zuen; honek erraldoi izaten hasi zen lurraren gainean. Hau erraldoi ehiztari bat zen Jaunaren aurrean, Jainkoaren aurrean; horregatik esango dute: Nimrod bezala, erraldoi ehiztaria Jaunaren aurrean. Eta haren erresumaren hasiera Babilonia izan zen, eta Orek, eta Arkad, eta Kalanne, Senaar lurrean. Lur hartatik Assur irten zen, eta Ninive eraiki zuen, eta Rooboth hiria, eta Calah, Eta Dasah Ninive eta Calah artean; hau da hiri handia. Eta Mesraimek sortu zituen Ludimdarrak, eta Neftalimdarrak, eta Enemetimdarrak, eta Labimdarrak, eta Pathrusimak, eta Casluhimak, nondik irten ziren Filistearrak, eta Caphtorimak. Canaanek sortu zuen Sidon, bere lehenengo seme jaiotakoa, eta Hetea. eta Jebusarra, eta Amorrarra, eta Gergessarra, Eta Hivite-a, eta Aroukaion-a, eta Asennaion-a. eta Aradiarra, eta Samaritarra, eta Amathiarra. Eta honen ondoren, Kanaandarren tribuak sakabanatu ziren. Eta Kanaandarren mugak Sidondik Gerarera eta Gazara iritsi arte izan ziren, Sodomara eta Gomorrara, Adamara eta Zeboimera Lasharaino iritsi arte. Hauek Khamren semeak dira, beren tribuetan, beren hizkuntzen arabera, beren lurraldeetan, eta beren nazioetan.

Eta Sem-i ere jaio zitzaion, Eber-en seme guztien aita, Jafet handiagoarenaren anaia. Semaren semeak: Elam, eta Asiria, eta Arfaxad, eta Lud, eta Aram, eta Kainan. Eta Aramen semeak: Uz, Ul, Gater eta Mesek. Eta Arphaxadek Cainan sortu zuen, eta Cainanek Sala sortu zuen, eta Salak Eber sortu zuen. Eta Eberri

bi seme jaio zitzaizkion, baten izena Phaleg, zeren bere egunetako lurra zatitu baitzen, eta bere anaiaren izena Joktan. Joktan-ek, berriz, Elmodad sortu zuen, eta Saleth, eta Sarmoth, eta Jerach. eta Hadoram, eta Abimael, eta Diklah, eta Obal, eta Abimael eta Saba, eta Ofir, eta Euilah, eta Jobab, hauek guztiak Joktanen semeak ziren. Eta haien bizilekua Masatik Safara mendia ekialderantz iritsi arte izan zen. Hauek Shemen semeak dira, beren tribuen artean, beren hizkuntzen arabera, beren lurraldeetan, eta beren nazioen artean. Hauek dira Noeren semeen tribuak, haien belaunaldien arabera, haien nazioen arabera; honetatik barreiatuta geratu ziren nazioen uharteak lurraren gainean uholdearen ondoren.

11

Eta lur osoak hizkuntza bat zuen, eta ahots bat guztientzat. Eta gertatu zen haiek ekialdetik mugitzean, lautada bat aurkitu zutela Senaar lurrean, eta han ezarri ziren. Eta gizonak bere hurbilari esan zion: Zatoz, egin ditzagun adreiluak, eta labegindu ditzagun suan. Eta adreilua harri bihurtu zitzaien, eta asfalto zen haientzat buztina. Eta esan zuten: Zatoz, eraiki dezagun geure buruarentzat hiri bat eta dorre bat, zeinen burua zeruaraino iritsiko den, eta egin dezagun geure buruarentzat izen bat, lurraren aurpegi osoan zehar sakabanatu aurretik. Eta Jauna jaitsi zen hiria eta dorrea ikusteko, gizakien semeek eraiki zutena. Eta Jaunak esan zuen: Ikusi, arraza bat eta ezpain bat guztientzat, eta hau egiten hasi dira, eta orain ez zaie huts

egingo egin nahi duten guztia. Zatoz, eta jaitsi ondoren nahas dezagun han haien mihia, bakoitzak bere auzokoarenaren ahotsa entzun ez dezan. Eta Jaunak sakabanatu zituen haiek handik lur osoko gainean, eta gelditu ziren hiria eta dorrea eraikitzen. Horregatik deitu zen haren izena Nahasketa, han Jaunak nahastu zituelako lur osoko herri guztien ezpainak, eta handik Jaunak barreiatu zituen haiek lur osoko gainazal guztian.

Eta hauek dira Semen belaunaldiak, eta Sem ehun urteko semea zen, Arfaxad sortu zuenean, uholdearen ondorengo bigarren urtean. Eta Sem bizi izan zen, Arfaxad jaio ondoren, bostehun urte, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Arfaxad ehun eta hogeita hamabost urte bizi izan zen, eta Kainan sortu zuen. Eta Arfaxad bizi izan zen, Kainan sortu ondoren, lau ehun urtez, eta semeak eta alabak sortu zituen, eta hil zen. Eta Kainan ehun eta hogeita hamar urtez bizi izan zen, eta Sala sortu zuen, eta Kainan bizi izan zen, Sala sortu ondoren, hirurehun eta hogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak sortu zituen, eta hil zen. Eta Salak ehun eta hogeita hamar urte bizi izan zituen, eta Eber sortu zuen. Eta Sala bizi izan zen Eber jaio ondoren hirurehun hogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Eber ehun hogeita hamalau urte bizi izan zen, eta Faleg sortu zuen. Eta Eber bizi izan zen Faleg jaio ondoren berrehun eta hirurogeita hamar urtez, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Phaleg hogeita hamar eta ehun urte bizi izan zen, eta Ragau sortu zuen. Eta Faleg bizi izan zen, Ragau sortu ondoren, berrehun eta bederatzi urte, eta

semeak eta alabak sortu zituen, eta hil zen. Eta Ragau ehun hogeita hamabi urtez bizi izan zen, eta Seruk sortu zuen. Eta Ragau bizi izan zen Seruk jaio ondoren berrehun zazpi urte, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Seruk ehun hogeita hamar urte bizi izan zituen, eta Nahor sortu zuen. Eta Seruk berrehun urte bizi izan zituen Nahor sortu ondoren, eta seme-alabak izan zituen, eta hil zen. Eta Nahor ehun hirurogeita hemeretzi urte bizi izan zen, eta Thara sortu zuen. Eta Nahor bizi izan zen Tera sortu ondoren ehun hogeita bost urtez, eta semeak eta alabak izan zituen, eta hil egin zen. Eta Tharra hirurogeita hamar urtez bizi izan zen, eta Abram, Nakhor eta Arran sortu zituen.

Hauek dira Terahren belaunaldiak: Terahek sortu zituen Abram, Nahor eta Haran, eta Haranek sortu zuen Lot. Eta Arran hil zen Terah bere aitaren aurrean, jaio zen lurrean, Kaldeoen lurraldean. Eta Abramek eta Nahorrek emazteak hartu zituzten berentzat: Abram-en emaztearen izena Sara, eta Nahor-en emaztearen izena Melka, Haran-en alaba, eta Melka-ren aita, eta Iska-ren aita. Eta Sarai antzua zen, eta ez zuen haur egin. Eta Tharak hartu zituen bere semea Abram, eta Lot, Arranen semea, bere bilobasoa, eta bere eraina Sarai, bere semearen Abramen emaztea, eta atera zituen haiek Kaldeoen lurretik Kanaango lurrera joateko, eta Haranera iritsi ziren, eta han bizi izan zen. Eta Terahen egun guztiak Haran lurrean berrehun eta bost urte izan ziren, eta Terah Haranen hil zen.

12

Eta Jaunak Abrami esan zion: irten zure lurretik, eta zure ahaidetasunetik, eta zure aitaren etxetik, eta etorri erakutsiko dizudan lurrera. Eta nazio handi bihurtuko zaitut, eta bedeinkatu egingo zaitut, eta zure izena handituko dut, eta bedeinkatu izango zara. Eta bedeinkatu egingo ditut zu bedeinkatzea, eta zu madarikatzea madarikatu egingo dut, eta zure bidez bedeinkatu egingo dira lurreko tribu guztiak. Eta Abram joan zen, Jaunak hura esan zion bezala, eta Lot joan zen harekin. Abram hirurogeita hamabost urtekoa zen Haranetik atera zenean. Eta Abramek hartu zuen Sarai bere emaztea, eta Lot bere anaiaren semea, eta beraien ondasun guztiak zenbat eskuratu zuten, eta arima guztiak zein eskuratu zuten Harranetik, eta atera ziren Kanaango lurrera joateko. Eta Abramek lurra zeharkatu zuen bere luzeran Sikemeko tokiraino, haritz altuaren ondora, baina Kanaandarrak orduan lur hartan bizi ziren. Eta Jauna agertu zitzaion Abrami, eta esan zion: Zure haziari emango diot lur hau, eta Abramek aldare bat eraiki zuen han hari agertu zitzaion Jaunari. Eta handik urrundu zen mendirantz, Betelen ekialdera, eta han finkatu zuen bere tenda Betelen, itsasorantz, eta Angai ekialdera. Han aldare bat eraiki zion Jaunari eta Jaunaren izenari deitu zion. Eta Abram joan zen, eta joan ondoren basamortuan kanpatu zuen.

Eta gosete bat gertatu zen lurraren gainean, eta Abram Egiptora jaitsi zen han bizitzera, gosete lurraren gainean indartu zelako.

Gertatu zen, Abram Egiptora sartzera hurbildu zenean, Abramek bere emazte Sarai esan zion: Badakit ni aurpegi ederreko emakumea zarela. Izango da, beraz, Egiptoarrek zu ikusten zaituztela, esango dutela emazte bere da hau, eta hilko naute ni, baina zu gordeko zaituzte. Esan nuen, beraz, haren arreba naizela, zure bidez ongi gerta dakidan eta nire arima zure ondorioz biziko den. Gertatu zen, Abram Egiptora sartu zenean, egiptiarrek bere emaztea ikusi zutenean, oso ederra zela. Eta Faraoiren buruzagiek ikusi zuten hura, eta goraipatu zuten hura Faraoirengan, eta eraman zuten hura Faraoiren etxera. Eta Abram-i ongi erabili zuten haren bidez, eta bihurtu zitzaizkion ardiak, eta txekorrak, eta astoak, eta zerbitzariak, eta neskameak, eta mandoak, eta kameloak. Eta Jainkoak zigortu zuen Faraoi zigor handi eta gaiztoekin, eta bere etxea ere, Abram-en emazte Sararen gatik. Faraoak Abram deitu eta esan zuen: Zer da hau egin didazuna? Zergatik ez didazu jakinarazi zure emaztea dela? Zergatik esan zenuen nire arreba dela? Eta hartu nuen hura nire buruarentzat emazte, eta orain hona hemen zure emaztea zure aurrean dago, hartu eta joan zaitez. Eta Faraoak gizonei agindu zien Abram bidali zezaten, eta bere emaztea, eta berari zegokion guztia.

13

Abram Egiptotik igo zen, bera, eta bere emaztea, eta bere gauza guztiak, eta Lot berarekin, basamortura. Abram, ordea, oso aberatsa zen abelburuetan, zilarrez eta urrez. Eta joan zen

nondik etorri zen, basamorturaino Betelera arte, lekuraino non zegoen bere denda lehenago, Betelen eta Angairen artean, Aldare-aren lekura, non hasieran egin zuen, eta han Abramek Jaunaren izena deitu zuen. Eta Lot Abram-ekin batera bidaiatzen ari zenak ardiak, behiak eta dendak zituen. Eta lurrak ez zituen haiek batera bizitzeko lekurik ematen, zeren haien ondasunak asko ziren, eta lurrak ez zituen haiek batera bizitzeko lekurik ematen. Eta borroka bat gertatu zen Abram-en abere-artzainen eta Lot-en abere-artzainen artean, baina Kanaandarrak eta Periziarrak orduan lur hartan bizi ziren. Abramek Loti esan zion: Ez bedi borrokarik nire eta zure artean, ez eta nire artzainen eta zure artzainen artean ere, zeren anaia gizonak baikara. Ez dago lur guztia zure aurrean? Banandu nengandik: baldin zu ezkerrera bazoaz, ni eskuinera joango naiz; baldin zu eskuinera bazoaz, ni ezkerrera joango naiz. Eta Lotek bere begiak jasota, Jordaneko inguruko eskualde guztia ikusi zuen, guztia ureztatua zegoelako, Jainkoak Sodoma eta Gomorra suntsitu aurretik, Jainkoaren paradisua bezala, eta Egiptoko lurra bezala, Zoarrera iritsi arte. Eta Lotek berarentzat aukeratu zuen Jordanaren inguruko eskualde guztia, eta Lot ekialdetik joan zen, eta bakoitza bere anaiagandik banandu zen. Abram, berriz, Kanaango lurrean bizi izan zen, Lot, berriz, inguruko eskualdeko hiri batean bizi izan zen, eta Sodoman jarri zuen bere tentua. Baina Sodoman zeuden gizakiak oso gaizto eta bekatariak ziren Jainkoaren aurrean. Baina Jainkoak esan zion Abrami Lot bertatik banandu ondoren: Altxatu zure begiak eta begiratu leku horretatik non orain zauden iparraldera eta hegoaldera eta ekialdera eta itsasoaldera,

Ikusten duzun lur guztia zuri emango diot eta zure ondorengoei betirako. Eta zure hazia lurraren hondarra bezain ugaria egingo dut; baldin norbaitek lurraren hondarra zenbatu ahal badu, zure hazia ere zenbatuak izango da. Jaiki eta zeharkatu lurra bere luzeran eta zabaleran, zeren zuri emango dizut hura eta zure haziari betirako. Eta bere denda mugitu ondoren, Abram etorri zen eta Mambreko haritz ondoan ezarri zen, Hebronen zegoena, eta han aldare bat eraiki zion Jaunari.

14

Gertatu zen Amarphal Sennaargo erregea, Ariokh Ellasargo erregea, Khodollogomor Elamgo errege eta Thargal nazioen errege hauen erreinuan. Gerra egin zuten Ballarekin, Sodomako erregearekin, eta Barsarekin, Gomorako erregearekin, eta Sennaarrekin, Adamako erregearekin, eta Symoborrek, Zeboiimeko erregearekin, eta Balak erregearekin; hau Zoar da. Hauek guztiak haran gatzatuaren gainean adostu zuten, hau da, gatzen itsasoa. Hamabi urtez Kodorllaogomor-i zerbitzatu zioten, baina hamahirugarren urtean matxinatu egin ziren. Hamalauko urtean, ordea, Kodorllagomor eta berarekin zeuden erregeak etorri ziren, eta Astaroten zeuden giganteak moztu zituzten, eta Karnaimen, eta aldi berean haiekin zeuden nazio indartsuak, eta Saue hirian zeuden Ommearrak. Eta Horrearrak Seir mendietakoak, Parango terebintoarengana arte, basamortuan dagoena. Eta itzuli ondoren, epaiketaren iturriaren gainera etorri ziren, hau da Kades, eta Amaleken

agintari guztiak moztu zituzten, eta Hazazon-tamaren bizi ziren amorrearrak ere bai. Irten zuen Sodomako erregea, eta Gomorrako erregea, eta Adamako erregea, eta Zeboiimeko erregea, eta Balakeko erregea, hau da Zoar, eta lerrokatu ziren haien aurka gerrara haran gatzitsuan. Chedorlaomer Elam-eko erregearenganat, eta Tidal nazioen erregea, eta Amraphel Shinar-eko erregea, eta Arioch Ellasar-eko erregea, lau erregeak bostenganat. Harana gazia, berriz, asfaltozko putzuak zituen; Sodomako erregea eta Gomorrako erregea ihes egin zuten, eta han erori ziren; geratutakoak, berriz, mendira ihes egin zuten. Hartu zuten Sodomako eta Gomorako zaldi guztia, eta haien janari guztia, eta joan ziren. Hartu zuten Lot, Abram-en anaiaren semea, eta bere ondasunak, eta joan ziren, zeren Sodoman bizi baitzen.

Iritsi ondoren, erreskatatu zirenetako batek jakinarazi zion Abram hebrearari. Bera, berriz, bizi zen Mamre amorrearraren haritzaren ondoan, Escholen anaia eta Onanen anaia; hauek Abramren aliatuak ziren. Entzun zuenean Abramek gatibu hartu zutela Lot, haren anaia, zenbatu zituen bere etxeko kide propioak, hirurehun eta hemezortzi, eta jarraitu zien Danera arte. Eta gauez erori zen haien gainera bera eta haren zerbitzariak, eta jo zituen haiek, eta persekutatu zituen haiek Hobara arte, hori Damaskoren ezkerrean dago. Eta itzuli zuen Sodomako zaldi guztia, eta Lot, bere iloba, itzuli zuen, eta bere ondasun guztiak, eta emakumeak, eta herria. Sodomako erregea atera zen harekin biltzera, Kodorllogomor eta harekin zeuden erregeak garaitu ondoren itzuli zenean, Sabueko haranera; hau

erregeen lautada zen.

Eta Melkisedek, Salemgo erregeak, ogia eta ardoa atera zituen, eta Jainko Gorenaren apaiza zen. Eta Abram bedeinkatu zuen, eta esan zuen: Bedeinkatu Abram Jainko Gorenari, zeruak eta lurra sor Eta benedikatua Jainko gorenena, zeinak zure etsaiak zure menpe eman baitzituen, eta Abramek hamarren bat eman zion guztietatik. Sodomako erregeak Abrami esan zion: eman iezadazu gizonak, eta zaldiak hartu zeurentzat. Abramek Sodomako erregeari esan zion: Nire eskua luzatuko dut Jaunarengantz, Jainko Gorengantz, zeruak eta lurra sortu zituengantz, Baldin haritik sandaliaren uhalera arte zure guztietatik zerbait hartuko banuke, ez diezazun esan: Nik aberastu nuen Abram. Salbu gazte gizonek jan zutena, eta nirekin batera joan ziren gizonen zatia: Eskol, Aunan, Mambre; hauek hartuko dute zatia.

15

Hitz hauek ondoren, Jaunaren hitza Abram-engana etorri zen ikuspenean, esanez: ez izan beldur Abram, ni zure babeslaria naiz, zure saria oso handia izango da. Abramek dio, ordea: Jaun Nagusia, zer emango didazu? Ni seme-alabarik gabe joaten ari naiz, eta nire etxeko jaioa, Damasko Eliezer hau da. Eta Abramek esan zuen: Zeren eta niri ez didazun ondorengorik eman, nire etxean jaiotakoak heredatuko nau. Eta berehala Jaunaren ahotsa etorri zen berarenganat, esanez: Ez zaitu hau

heredatuko, baizik eta zuretzat irtengo dena, hark heredatuko zaitu. Eraman zuen kanpora eta esan zion: Begiratu gora zerura eta zenbatu izarrak, baldin ahal baduzu zenbatu haiek. Eta esan zuen: Horrela izango da zure hazia. Eta Abramek Jainkoari sinetsi zion, eta zuzentasuntzat zenbatu zitzaion. Baina esan zion: Ni naiz Jainko zu Kaldearren lurretik atera zintuena, lur hau heredatzeko eman dizazudana. Baina esan zuen: Nagusi Jauna, nola jakingo dut hura heredatuko dudala? Baina esan zion: Hartu niri txekorro bat hiru urtekoa, eta ahuntz bat hiru urtekoa, eta ahari bat hiru urtekoa, eta usapal bat, eta uso bat. Hartu zituen, ordea, haiek guztiak berarentzat, eta zatitu zituen erdian, eta jarri zituen aurrez aurre elkarren aurrean; baina hegaztiak ez zituen zatitu. Hegaztiak jaitsi ziren gorputzen gainera, haien bi zatien gainera, eta Abram haiekin eseri zen. Eguzkia sartzerakoan trantsea erori zitzaion Abrami, eta ikusi, beldur ilun handia erortzen zitzaion. Eta Abram-i esan zitzaion: jakinez jakingo duzu zure hazia arrotz izango dela bere lurra ez den lurrean, eta esklabotuko dituzte, eta txarto tratatuko dituzte, eta apaldu egingo dituzte, lau ehun urtez. Herria, ordea, zeinari baldin zerbitzatuko badiote, epaituko dut ni. Baina hauek ondoren, aterako dira hona ondasun askorekin. Zu, ordea, joango zara zure aitak-era bakean, zahartzaro onean hazita. Laugarren belaunaldian itzuliko dira hona, oraindik ez baitira bete Amorreoen bekatuak orain arte. Baina eguzkia sarrera aldera joan zenean, gar bat agertu zen, eta ikusi: labe bat kea egiten eta su-tortzak, hauek igaro ziren zati zatituen hauen erdian. Egun hartan Jaunak Abramekin itun bat egin zuen, esanez: Zure haziari emango diot lur hau, Egiptoko ibaitik

Eufrates ibai handira arte. Kenaiarrak, Kenezaiarrak eta Kedmonaiarrak, eta Hitarrak, eta Perizziarrak, eta Refaimdarrak, Eta Amorrearrak, eta Kanaandarrak, eta Hivitarrak, eta Gergesearrak, eta Jebusearrak.

16

Sarai, Abramen emaztea, ez zion haur erdietu. Egiptoar neska-zerbitzari bat zuen, Hagar izenekoa. Saraik Abrami esan zion: Ikusi, Jaunak itxi nau erditzen ez nadinetz. Sartu, beraz, nire neskatoagana, haren bidez seme-alabak lor ditzadan. Eta Abramek Sarairen ahotsa entzun zuen. Eta Sara, Abramen emazteak, hartu ondoren Agar egiptoarra, bere neska gaztea, Abram Kanaango lurran bizi izan eta hamar urtera, eman zion hura bere senar Abrami emazte gisa. Eta Agarengana sartu zen, eta haurdun geratu zen, eta ikusi zuenean sabelean zuela, nagusia mespretxatua izan zen haren aurrean. Saraik Abrameri esan zion: Bidegabetua naiz zuregandik. Nik nire neskatxa zure bularrean jarri nuen, baina ikusi duenean haurdun dagoela, ohoregabetua izan naiz haren aurrean. Jainkoak epai dezala nire eta zure artean. Abramek Sarai-ri esan zion: Ikusi, zure neskamea zure eskuetan dago; erabili harekin atsegin zaizun bezala. Eta Sarak txarto tratatu zuen, eta haren aurpegitik ihes egin zuen.

Jaunaren mezulariak aurkitu zuen hura uraren iturrian basamortuan, Shur bideko iturrian. Eta Jaunaren aingeruak

esan zion: Agar, Sarairen neskamea, nondik zatoz eta nora zoaz?. Eta esan zuen: Sarai nire andrearengandik ihes egiten ari naiz. Jaunaren aingeruak esan zion: Itzuli zure nagusiaren aurrera, eta umiliatu zaitez bere eskuen azpian. Eta Jaunaren mezulariak esan zion: ugalduz ugalduko dut zure hazia, eta ez da zenbatuko hain ugaria izango delako. Eta Jaunaren aingeruak esan zion: Hara, haurdun zaude, eta seme bat erdiko duzu, eta Ismael izena emango diozu, zeren Jaunak entzun duelako zure apaltzea. Hau basati bat izango da, haren eskuak guztien gainean, eta guztien eskuak haren gainean, eta bere anai guztien aurrean biziko da. Eta deitu zuen Jaunaren izena, berarentzat mintzatzen zitzaionaren izena: Zu zara ni ikusten nauen Jainko, zeren esan baitzuen: Benetan, nire aurrean ikusi dut ni ikusi nauena. Horregatik deitu zuen Ikuspenaren Putzu, hara Kades eta Barad artean. Eta Agarrek seme bat erditu zion Abrami, eta Abramek bere semeari izena jarri zion, Agarrek berarentzat erditu zion semeari, Ismael. Abram laurogeita sei urtekoa zen, Hagarrek Ismael erditu zionean.

17

Gertatu zen Abram laurogeita hemeretzi urtekoa zela. Eta Jauna agertu zitzaion Abram-i, eta esan zion: Ni naiz zure Jainkoa, izan atsegin nire aurrean, eta bihurtu akatsik gabea. Eta nire ituna jarriko dut nire eta zure artean, eta oso ugarituko zaitut. Eta Abram bere aurpegira erori zen. Eta Jainkoak hitz egin zion, esanez: Eta ni, hona hemen nire ituna zurekin, eta nazio

ugariren aita izango zara. Eta zure izena ez da gehiago Abram deituko, baina zure izena Abraham izango da, zeren nazio askoren aita jarri baitut zu. Eta oso-oso handituko zaitut, eta nazio bihurtuko zaitut, eta erregeak zuregandik aterako dira. Eta nire ituna ezarriko dut zure eta zure ondorengo haziaren artean, haien belaunaldietarako, itun betierekoa izateko, zure Jainko eta zure ondorengo haziaren Jainko izateko. Eta emango dizut zuri eta zure ondorengoari zurekin lurra, zeinetan bizi zaren, Kanaango lur guztia, betiko jabetza gisa, eta izango naiz haien Jainko. Eta Jainkoak Abrahami esan zion: Zu, berriz, nire ituna gordeko duzu, zu eta zure ondorengoak haien belaunaldietan. Eta hau da ituna zeina zuk gordeko duzun nire eta zuen artean, eta zure ondorengoaren artean zurekin batera haien belaunaldietara: ebakiko da zuen gizonezko guztia. Eta zuen prepuzioaren haragia erdaindu behar duzue, eta nire eta zuen arteko itunaren seinale izango da. Eta zortzi eguneko haurra zuen inguratu egingo zaizue, gizonezko guztia zuen belaunaldietan, bai etxean jaiotakoa bai zilarrez erosia, seme arrotz guztietatik, zeina ez baita zure hazitik. Zirkunzisioz zirkunzidatua izango da zure etxean jaiotakoa eta zilarrez erosia, eta nire ituna zuen haragian egongo da itun betiko bat gisa. Eta zirkunzidatu gabeko gizonezkoa, zeina ez baita zirkunzidatuko bere prepuzioaren haragia zortzigarren egunean, arima hura bere arrazatik suntsituko da, zeren nire ituna hautsi duelako. Eta Jainkoak Abrahami esan zion: Sarai, zure emaztea, ez da gehiago Sarai izenarekin deituko; Sara izango da bere izena. Bedeinkatu egingo dut hura, eta emango dizut harengatik umea, eta bedeinkatu egingo dut hura, eta

nazioak izango dira, eta nazioen erregeak hartik izango dira. Eta Abraham bere aurpegi gainean erori zen, eta barre egin zuen, eta bere adimenduan esan zuen: ea ehun urtekoak seme izango duen? Eta ea Sara larogeita hamar urtekoak erdiko duen? Abrahamek Jainkoari esan zion: Ismael hau bizi bedi zure aurrean. Baina Jainkoak esan zion Abrahami: Bai, ikusi, Sarah zure emazteak seme bat erdiko dizu, eta Isaak izena emango diozu. Eta nire ituna ezarriko dut berarekin, itun betiko bat, haren Jainko izateko eta haren ondorengoena berarekin. Ismaeli buruz, hara, entzun dizut, eta hara, bedeinkatu dut hura, eta handituko dut hura, eta ugarituko dut hura oso-oso. Hamabi nazioak sortuko ditu, eta nazio handi bihurtuko dut hura. Nire ituna, ordea, Isaakekin ezarriko dut, zeina jarriko baitu zuretzat Sarak denbora honetan, hurrengo urtean. Amaitu zuen hitz egitea harekin, eta Jainkoa igo zen Abrahamen ondotik.

Eta Abrahamek hartu zuen Ismael, bere semea, eta bere etxeko jaiotako guztiak, eta zilarra erositako guztiak, eta Abrahamen etxeko gizonen arteko gizonezko guztiak, eta ebaki zituen haien aurrepezkuruak egun hartako denboran, Jainkoak hari esan zion bezala. Abraham, berriz, laurogeita hemeretzi urtekoa zen bere prepuzioaren haragia zirkunzidatu zuenean. Ishmael, berriz, bere semea hamahiru urtekoa zen bere prepuzioaren haragia zirkunzidatu zenean. Egun haretan bertan, Abraham zirkunzidatu zen, eta bere semea Ismael ere bai. Eta bere etxeko gizon guztiak, eta bere etxean jaiotakoak, eta atzerritar nazioetako zilarrez erosiak.

18

Jainkoa agertu zitzaion Mamreko haritzaren ondoan, bere dendaren atearen aurrean eserita zegoenean erdieguna zenean. Begiak altxatu eta bere begiekin ikusi zuenean, hara, hiru gizon zutik zeuden haren gainean, eta ikustean, bere dendaren atetik korrika joan zen haiek hartzera, eta lurrera makurtu zen. Eta esan zuen: Jauna, baldin beraz grazia aurkitu badut zure aurrean, ez igaro zure zerbitzaria. Har dadila ura, eta garbitu ditzatela zuen oinak, eta hotz egin ezazue zuhaitzaren azpian. Eta hartuko dut ogia, eta jango duzue. Eta honen ondoren joango zarete zuen bidean, zeren zuen zerbitzariaren aldera aldendu zineten. Eta esan zuen: horrela egin, esan duzun bezala. Eta Abraham presaka joan zen tendara Sararen aldera, eta esan zion: Presaka egin, nahastu hiru neurri irin fin, eta egin hautspeko ogiak. Eta zezenera korri egin zuen Abrahamek, eta hartu zuen txekor haur eta eder bat, eta eman zion morroiari, eta presatu zuen hura egiteko. Hartu zuen gurina, esnea eta egin zuen txahala, eta jarri zuen haien aurrean, eta jan zuten. Bera, berriz, zutik egon zen haien ondoan zuhaitzaren azpian.

Esan zion, Non dago Sarah, zure emaztea? Eta erantzunez esan zuen, Hona hemen, storeen. Esan zuen, ordea: Itzultzen, etorriko naiz zugana denbora honen arabera, denboraldira, eta semea izango du Sarak, zure emazteak. Sara, berriz, entzuten zegoen itzal-gunearen atean, haren atzean. Abraham eta Sarah zaharragoak ziren, egunetan aurreratuak, eta Sarah-ri

emakumezko gauzak gertatzeari utzi zitzaion. Sara barre egin zuen bere baitan esanez: Oraindik ez zait gertatu orain arte, eta nire jauna zaharragoa da. Eta Jaunak Abrahami esan zion: Zergatik barre egin zuen Sarahek bere baitan, esanez: Ala benetan erdiko dut? Ni, ordea, zahartua naiz. Ez da ezer ezinezkoa izango Jainkoaren aldetik; denbora honetan itzuliko naiz zurengana, eta Sarak semea izango du. Ukatu zuen, baina, Sarah, esanez: Ez nintzen barre egin, beldurtu baitzen. Eta esan zion: Ez, barre egin zenuen.

Jaiki zirenean handik, gizonek Sodomaren eta Gomorraren aurpegira begiratu zuten behera. Abrahamek, ordea, haiekin batera bidaiatu zuen, haiek lagunduz. Baina Jauna esan zuen: ez dut ezkutatuko ni Abrahametik, nire zerbitzaritik, nik egiten dudana. Abraham, ordea, nazio handi eta ugaria bihurtuko da, eta beragan bedeinkatu izango dira lurreko nazio guztiak. Nekien, hori aginduko diela bere semeei eta bere etxeari haren ondoren, eta Jaunaren bideak zaintzen dituztela, zuzentasuna eta epaiketa egiteko, horrela Jaunak Abrahami ekar diezazkion gauza guztiak, hainbat hitz egin zion. Jaunak esan zuen: Sodomako eta Gomorrakoaren oihua nirengana iritsi da, eta haien bekatuak oso handiak dira. Jaitsi ondoren, beraz, ikusiko dut ea haien oihu niri heltzen zaidan arabera burutzen ari diren, eta ez bada hala, jakin dezadan. Eta gizonak handik itzuli ondoren, Sodomara joan ziren, baina Abraham oraindik Jaunaren aurrean zutik zegoen. Eta Abraham hurbilduz, esan zuen: ez suntsitu zuzena gaiztoarekin batera, eta zuzena gaiztoa bezala izango da. Berrogeita hamar zuzen hirian badaude,

suntsituko al dituzu haiek? Ez al duzu leku osoa askatuko berrogeita hamar zuzenen gatik, baldin bertan badaude? Inola ere ez duzu egingo hitz hau bezala, zuzenaren hiltzea jainkoaren kontrakoaren batekin, eta zuzena izango da jainkoaren kontrakoa bezala; inola ere, lur guztia epaituko duenak ez al du epaiketa egingo? Esan zuen Jaunak: baldin berrogeita hamar zuzen badaude Sodoman, hirian, utziko dut hiri osoa eta leku guztia haien bidez. Eta erantzunez, Abraham esan zuen: Orain hasi naiz nire Jaunari hitz egiten, baina ni lurra eta hautsa naiz. Baldin baina berrogeita hamar zuzenak berrogeita bostera gutxitu badira, bostaren gatik hiri osoa suntsituko duzu? Eta esan zuen: Ez, ez dut suntsituko, baldin han berrogeita bost aurkitzen badut. Eta oraindik gehitu zuen berarekin hitz egitea, eta esan zuen: baina baldin berrogei aurkitzen badira han, esan zuen: ez dut suntsituko berrogei horien zergaitik. Eta esan zuen: Ez zer, Jauna, baldin hitz egiten badut? Baldin baina hogeita hamar aurkitzen badira han? Eta esan zuen: Ez suntsituko dut hogeita hamarren dela eta. Eta esan zuen: Hitz egiteko aukera dudanez Jaunari, baina han hogei aurkitzen badira?. Eta esan zuen: Ez dut suntsituko, han hogei aurkitzen baditut. Eta esan zuen: Ez da ezer, Jauna, baldin oraindik behin hitz egiten badut? Baldin hamar aurkitzen badira han? Eta esan zuen: Ez dut suntsituko hamarren gatik. Jauna joan zen, Abrahami hitz egiteari utzi zionean, eta Abraham bere lekura itzuli zen.

19

Bi mezulariak Sodomara iritsi ziren arratsaldean. Lot Sodomako atean eseri zegoen, eta Lotek ikusi zuenean, jaiki zen haiek hartzera eta lurrera makurtu zen aurpegiarekin. Eta esan zuen: Ikusi, Jaunak, aldendu zaitez nire zerbitzariaren etxera, eta ostatu hartu, eta garbitu zuen oinak, eta goiz jaikita joango zarete zuen bidera. Eta esan zuten: Ez, baina kalean ostatu hartuko dugu. Eta bultzatu zituen haiek, eta aldendu ziren hura aldera, eta sartu ziren haren etxean, eta edaria egin zien, eta ogibihi gabeak egosi zituen haientzat, eta jan zuten. Lo egin baino lehen, hiriko gizonak, Sodomakoiak, etxea inguratu zuten, gaztetik zaharrera arte, herri osoa batera. Eta deitzen zuten Lot, eta esaten zioten: Non daude zu gauean sartu diren gizonak? Atera itzazu haiek gure aurrera, haiekin harremanak izan ditzagun. Lot atera zen haietara ateburura, eta atea itxi zuen bere atzetik. Baina haiei esan zien: Inola ere ez, anaiak, ez egin gaizki. Baina bi alaba ditut, hauek ez dute gizonik ezagutu, ateratuko ditut haiek zuengana, eta erabili haiek nola atsegin zaizuen, bakarrik gizon hauei ez egin bidegabea, zeren nire habeen babesean sartu baitira. Baina esan zioten: Urrundu hemendik! Bizitzera etorri zara, eta orain epaia eman nahi duzu? Orain zu gaizki tratatuko zaitugu haiek baino gehiago. Eta Lot gizona gogortasunez presionatzen ari ziren, eta atea apurtzeko hurbildu ziren. Eskuak luzatuta, gizonek Lot beren buruen aldera etxera sartu zuten, eta etxeko atea itxi zuten. Baina atean zeuden gizonak, txikienetik handienera, itsutzez jo zituzten, eta ahulduta atea bilatzen saiatu ziren. Baina gizonek Lot-i esan zioten: Suhi-semeak, semeak edo alabak dituzu hemen? Edo beste norbait duzu hirian? Atera leku honetatik,

Hori, gu suntsitzen dugu leku hau, zeren igo baitzen haien oihua Jaunaren aurrean, eta Jaunak bidali gintuen hura suntsitzeko. Lot atera zen, eta bere suhi-semeei hitz egin zien, bere alabak hartu zituztenei, eta esan zien: Jaiki zaitezte eta atera zaitezte toki honetatik, zeren Jaunak hiria suntsitzen duelako. Baina bere suhi-semeen aurrean txantxetan ari zela iruditu zitzaien. Baina egunsentia etorri zenean, mezulariek Lot presaka jartzera bultzatu zuten, esanez: Jaiki, hartu zure emaztea eta dituzun bi alabak, eta irten, zu ere hiriko legegabekerieekin batera galdu ez zaitezen. Eta nahastu ziren, eta aingeruek haren eskutik, haren emaztaren eskutik eta haren bi alaben eskuetatik heldu zieten, Jaunak hura errukitzean.

Eta gertatu zen kanpora atera zituztenerako, eta esan zuten: salbatzen, salbatu zure arima, ez begiratu atzera, ezta gelditu ere inguruko eskualde osoan; mendira salbatu zeure burua, eraman ez zaitezen. Lotek esan zien, arren. Jauna, zure zerbitzariak errukia aurkitu duelako zure aurrean, eta zure justizia handitu duzu, zeina egiten duzun nire gainean nire arima bizitzeko, baina ni ez naiz gai izango mendira salbatzeko, gaizkiak inoiz harrapatu ez nazazaten, eta hil. Hara, hiri hau hurbil dago han babesa hartzeko, txikia da, eta han salbatua izango naiz. Ez al da txikia? Eta nire arima biziko da zure ondorioz. Eta esan zion: Ikusi, zure aurpegia harrituta utzi nau, eta hitz honen ondorioz ez dut suntsituko hitz egin zenuen hiria. Azkartu, beraz, han salbatzeko, ez baitut ezer egin ahal izango zu han iritsi arte. Horregatik deitu zion hiri hari Segor. Eguzkia lurraren gainean irten zen, eta Lot Zoarrera sartu zen. Eta

Jaunak euri egin zuen Sodomaren eta Gomorraren gainean sufre eta su, Jaunagandik zerutik. Eta hiri hauek suntsitu zituen, eta inguruko eskualde guztia, eta hirietan bizi ziren guztiak, eta lurretik hazten ziren gauzak. Eta bere emazteak atzera begiratu zuen, eta gatz-zutabe bat bihurtu zen. Goiz jaiki zen Abraham goizean, Jaunaren aurrean zegoen tokira. Eta Sodomaren eta Gomorraren aurpegira begiratu zuen, eta inguruko eskualdearen aurpegira, eta ikusi zuen, eta hara, garra lurretik gora zihoan, labe baten kea bezala. Eta gertatu zen, Jainkoak inguruko eskualdeko hiri guztiak suntsitu zituenean, Jainkoak Abraham gogoratu zuen, eta Lot suntsitzearen erdialdetik kanpo bidali zuen, Jaunak Lot bizi zen hiriak suntsitu zituenean.

Lot Zoar-etik igo zen, eta mendian eseri zen bera eta bere bi alabak berarekin, beldur izan baitzen Zoar-en bizitzeaz, eta leize batean bizi izan zen bera eta bere bi alabak berarekin. Zaharrenak gazteagoari esan zion: Gure aita zaharra da, eta inor ez dago lurrean, nor etorriko den gure ondora, lur guztian egokia den bezala. Zatoz eta edan dezagun gure aitari arnoa, eta etzanda gaitezan berarekin, eta altxa dezagun gure aitaren hazia. Edatera eman zioten beren aitari ardoa gau hartan, eta sarturik, nagusiagoak lo egin zuen bere aitarekin gau hartan, eta ez zekien hura lo egitean eta igotzean. Gertatu zen hurrengo egunean, eta zaharrenak gazteagoari esan zion: Hara, atzo gure aitarekin lo egin nuen. Edan dezagun ardoa gaur gauean, eta zu sartu eta harekin lo egin, eta altxa dezagun gure aitatik hazia. Gau hartan ere beren aitari ardoa edatera eman zioten, eta sartu ondoren, gazteena bere aitarekin lo egin zuen, eta aitak ez

zekien noiz lo hartu zuen eta noiz jaiki zen. Eta Loten bi alabek haurdun geratu ziren beren aitagandik. Eta zaharrenak seme bat erditu zuen, eta haren izena Moab jarri zion, esanez: nire aitatik; hau da moabitarren aita gaur egun arte. Gazteenak ere seme bat erdi zuen, eta haren izena Ammon deitu zuen, esanez: Nire arrazako semea, hau da Ammonidarren aita gaurko eguneraino.

20

Eta Abraham handik mugitu zen hegoaldeko lurraldera, eta Kades eta Sur artean bizi izan zen, eta Geraran arrotz bizi izan zen. Abrahamek bere emazte Sarari buruz esan zuen: Nire arreba da, beldur baitzen esateko Nire emaztea da, hiriko gizonek haren bidez hil ez zezaten. Eta Gerarako errege Abimelek-ek bidali zuen eta Sara hartu zuen. Eta Jainkoa Abimelek-engana sartu zen lo-ean gau hartan, eta esan zion: Hara, zu hil egingo zara hartu duzun emakumearen gatik, baina hau gizon batekin bizi da. Abimelech-ek, ordea, ez zuen hura ukitu, eta esan zuen: Jauna, nazioa ezjakina eta zuzena suntsituko duzu? Ez al zidan berak esan, nire ahizpa dela? eta ez al zidan honek esan, nire anaia dela? Bihotz garbiarekin eta eskuen zuzentasunarekin egin nuen hau. Jainkoak esan zion lo-egitean, eta nik jakin nuen bihotz garbiarekin egin zenuela hau, eta barkatu nizun zu nire aurka bekatu ez egiteko, horregatik ez nizun utzi hura ukitzen. Orain, ordea, itzuli emaztea gizonari, profeta delako, eta hark zure alde otoitz egingo du, eta biziko

zara. Baina ez badiozu itzultzen, jakin ezazu hil egingo zarela zu eta zure guztiak. Eta Abimelech goiz jaiki zen goizean, eta bere zerbitzari guztiak deitu zituen, eta hitz hauek guztiak haien belarrietara hitz egin zuen, baina gizon guztiak oso beldurtu ziren. Eta Abimelechek Abraham deitu zuen eta esan zion: Zer da hau egin duzuna guri? Ez al dugu bekaturik egin zuri, horregatik ekarri duzu nire eta nire erresumaren gainera bekatu handia? Inork egingo ez lukeen lana egin diozu niri. Baina Abimelechek Abrahami esan zion: Zer ikusirik egin zenuen hau? Abraham-ek esan zuen: Esan nuen baitut, beraz ez dago jainkozaletasunik leku honetan, eta ni hilko naute nire emaztearengatik. Eta benetan ere, nire ahizpa da aitatik, baina ez amatik, baina nire emazte bihurtu zen. Gertatu zen, baina, Jainkoak nire aitaren etxetik atera ninduen, eta esan nion: Zuzentasun hau egingo duzu niretzat leku guztietara, non sartu behar dugun han, esan nire hori nire anaia dela. Hartu zuen, baina, Abimelek mila bi drakma, eta ardiak, eta txekorrak, eta zerbitzariak, eta neskameak, eta eman zion Abrahami, eta itzuli zion Sara, bere emaztea. Eta Abimelech-ek esan zion Abraham-i: Ikusi, nire lurra zure aurrean dago; non gehien atsegin zaizun, han bizi hadi. Baina Sarari esan zion: Ikusi, mila didragma eman dizkiot zure anaiari; hauek zure aurpegiaren ohorerako izango dira zuretzat eta zurekin dauden guztientzat, eta guztia egia esan. Abrahamek Jainkoari otoitz egin zion, eta Jainkoak Abimelech sendatu zuen, eta bere emaztea, eta bere neskameak, eta erditu zuten. Zeren Jaunak itxi zuen kanpotik ama-sabel guztia Abimelech-en etxean, Sara Abraham-en emaztearengatik.

21

Eta Jaunak bisitatu zuen Sara, esan zuen bezala, eta Jaunak egin zion Sarari hitz egin zuen bezala. Eta haurdun geratu eta Abrahamari seme bat erditu zion zahartzaroan, Jaunak hitz egin zion denboraren arabera. Eta Abrahamek bere semeari izena jarri zion, hari jaio zitzaiona, Sarak hari erditu ziona, Isaak. Abrahamek Isaac zortzigarren egunean zirkunzidatu zuen, Jainkoak agindu zion bezala. Eta Abraham ehun urtekoa zen, Isaac bere semea izan zuenean. Esan zuen Sarah: Barre bat egin dit Jaunak; izan ere, entzun duenak poztu egingo da nirekin. Eta esan zuen: Nork jakinaraziko dio Abrahamari Sarah haurra edoskitzen ari dela? Semea erditu dut nire zahartzaroan. Eta haurra hazi zen, eta bularra kendu zitzaion, eta Abrahamek ospakizun handia egin zuen Isak bere semea bularra kendu zitzaion egunean. Sarah-k Hagar egiptoarraren semea ikusi zuen, Abraham-ekin gertatu zena, bere semea Isaak-ekin jolasten. Eta Abrahami esan zion: Kanporatu emakume gazte hau eta bere semea, ez baitu oinordeko izango emakume gazte honen semeak nire seme Isaakekin. Hitza oso gogorra agertu zen Abrahamen aurrean bere semeari buruz. Baina Jainkoak esan zion Abrahami: Ez bedi gogorra zure aurrean haurrari buruz eta neskameari buruz. Sarak esaten dizun guztia, entzun bere ahotsa, zeren Isaakengan deitua izango baitzaizu hazia. Eta neska gazte honen semea ere nazio handi bihurtuko dut, zeren zure hazia baita. Jaiki zen Abraham goizean, eta hartu zituen ogiak eta ur-azal bat, eta eman zion Agarri, eta jarri zion haren

sorbaldaren gainean haurra, eta bidali zuen hura. Joan ondoren, ibiltzen zen basamortuan, zin-hitzaren putzu aldera. Ura amaitu zen zahatoitik, eta haurra izei baten azpian bota zuen. Joan eta urrun batean eseri zen haren aurrean, urrutitik, arkuaren jaurtiketa bezala, esan zuen bait: Ez ikusiko dut nire haurraren heriotza. Eta eseri zen haren aurrean; oihu egin eta haurra negar egin zuen. Jainkoak entzun zuen haurra-ren ahotsa zegoen leku-tik, eta Jainkoaren aingeruak deitu zuen Agar zerutik, eta esan zion: Zer gertatzen da, Agar? Ez izan beldurrik, Jainkoak entzun baitu haurra-ren ahotsa dagoen leku-tik. Jaiki eta hartu haurra, eta eutsi zure eskuarekin, zeren herri handi bat egingo dut berarekin. Eta Jainkoak haren begiak ireki zituen, eta ur biziaren putzu bat ikusi zuen, eta joan zen, eta zakua urez bete zuen, eta haurra edanarazi zuen. Eta Jainkoa haurrarekin zen, eta hazi zen, eta basamortuan bizi izan zen, eta arkuilari bihurtu zen. Eta basamortuan bizi izan zen, eta amak emazte bat hartu zuen berarentzat Egipto-ko Paran-etik.

Gertatu zen denbora hartan, eta Abimelek-ek esan zuen, eta bere aholkulari Oxozat-ek, eta bere indarraren agintari nagusi Fikol-ek, Abraham-i, esanez: Jainkoa zurekin dago egiten duzun guztietan. Orain, beraz, zin egin iezadazu Jainkoagatik ez didazula kalterik egingo, ez nire haziari, ez nire izenari, baizik eta nirekin egingo duzula nik zurekin egin nuen zuzentasunaren arabera, eta zu bizi izan zinen lur honetan ere. Eta Abrahamek esan zuen: Ni zinduko dut. Eta Abrahamek errieta egin zion Abimelekhi uraren putzuei buruz, zeintzuk Abimelechen zerbitzariek kendu zituzten. Eta Abimelechek esan

zion: Ez nekien nork egin zizun hitz hau, ezta zuk niri jakinarazi, ezta nik entzun, gaur baino. Eta Abrahamek ardiak eta txehalak hartu zituen, eta Abimelecheri eman zizkion, eta biek ituna egin zuten. Eta Abrahamek zazpi arkume ardi bakarrik jarri zituen. Eta Abimelech-ek esan zion Abraham-i: Zer dira ardi hauetako zazpi arkume hauek, zeintzuk bakarrik ezarri dituzun? Eta Abrahamek esan zuen zazpi arkume eme horiek nire eskutik hartuko dituzula, lekukotasun izan diezazkidaten ni putzu hau induskatu nuela. Horregatik, leku hari Zin-egitearen putzu izena eman zion, han biek zin egin zutelako. Eta zin-putzuan ituna egin zuten. Abimelek, bere aholkulari Okozat eta bere indarren buruzagi nagusi Fikol jaiki ziren, eta Filistearren lurrera itzuli ziren. Eta Abrahamek soro bat landatu zuen zin-eginaren putzuaren ondoan, eta han Jaunaren izenari deitu zion, Jainko betikoa. Abraham Filistearren lurrean bizi izan zen egun askotan.

22

Eta gertatu zen hitz hauek ondoren, Jainkoak Abraham probatu zuen, eta esan zion: Abraham, Abraham. Eta esan zuen: Hona ni. Eta esan zuen: Hartu zure seme maitea, maite izan duzuna, Isaac, eta joan lur gorenera, eta eskaini ezazu hura han errekuntza osorako esango dizudan mendietako batean. Jaiki eta Abraham goizean zalditu zuen bere astoa, hartu zuen bere buruarekin bi zerbitzari eta Isaak bere semea, eta zatitu zuen egurra errekuntza-eskaintza, jaiki eta joan zen, eta etorri zen

tokira, zein esan zion Jainkoak, egun hirugarrenean. Eta Abrahamek begiak gora altxatu eta, lekua urrutitik ikusi zuen. Eta Abrahamek bere zerbitzariei esan zien: eseri hemen astoarekin, ni eta mutikoa joango gara hona arte, eta gurtxu ondoren zuengana itzuliko gara. Abrahamek errekuntza osoaren egurrak hartu zituen, eta Isaak bere semeari jarri zizkion, eta berak sua eta ezpata eskuetan hartu zituen, eta biak batera joan ziren. Isaakek bere aita Abrahami esan zion: Aita. Eta hark esan zuen: Zer da, umea? Esan zuen: Hara sua eta zurak, baina non dago erre-eskaintza egiteko ardiak? Abrahamek esan zuen: Jainkoak berak ikusiko du berarentzat ardiak errekuntza-eskaintza, seme. Eta biak batera joan ziren, Etorri ziren Jainkoak hari esan zion lekura, eta Abrahamek aldarea eraiki zuen han, eta egurra jarri zuen, eta bere seme Isaac loturik, jarri zuen aldarearen gainean egurraren gainean. Eta Abrahamek bere eskua luzatu zuen ezpata hartzeko, bere semea hiltzeko. Eta Jaunaren Aingeruak deitu zion zerutik, eta esan zion: Abraham, Abraham. Eta berak erantzun zuen: Hona ni hemen. Eta esan zuen: ez jarri zure eskua haurra gainean, ezta egin hari ezer, orain baitakit zuk Jainkoa beldurtzen duzula, eta ez zenuen zure seme maiteari barkatu ni gatik. Eta Abrahamek begiak jaso eta begiratu zuenean ikusi zuen, eta hara, ahari bat zegoen harrapatuta arantzatsuaren adarretatik. Eta Abraham joan zen, eta aharia hartu zuen, eta hura eskaini zuen errekuntza osorako bere seme Isaaken ordez.

Eta Abrahamek toki haren izena Jaunak ikusi zuen deitu zuen, gaur esan dezaten: Mendian Jauna agertu zen. Eta Jaunaren

Mezulariak Abraham bigarrenez deitu zuen zerutik, esanez: Neure buruan zin egin dut, dio Jaunak, egin duzun hitz honen gatik, eta ez duzulako gorde zure seme maitea nire gatik, Benetan bedeinkatzea bedeinkatu egingo zaitut, eta ugaltzea ugalduko dut zure hazia, zeruaren izarrak bezala, eta itsasoaren ertzean dagoen hondarra bezala, eta zure haziak etsaien hiriak heredatuko ditu. Eta zure hazi-aren bidez bedeinkatu egingo dira lurreko nazio guztiak, nire ahotsari obeditu diozu-lako. Itzuli zen baina Abraham bere zerbitzarietara, eta jaiki ondoren joan ziren batera zin-putzura. Eta bizi izan zen Abraham zin-putzuan.

Gertatu zen hitz hauek ondoren, eta jakinarazi zitzaion Abrahami, esanez: hara, erdi egin du Melkak eta berak ere semeak zure anaia Nahori. Uz lehenengo semea, eta Buz bere anaia, eta Kamuel Siriarren aita, eta Hazad, eta Azau, eta Phaldes, eta Jeldaph, eta Bethuel. Bethuelek jaio zuen Rebekka. Zortzi seme hauek erdi zituen Melchak Nahorrekin, Abrahamen anaiari. Eta haren emaztekiak, zeinen izena Reuma zen, erditu zituen ere Tabek, Taam, Toxos eta Moxa.

23

Sararen bizitza ehun hogeita zazpiko urtekoa izan zen. Eta Sara hil zen Arbok hirian, hau hondoan dago, hau Hebron da Kanaan lurrean, eta Abraham etorri zen Saragatik dolua egiteko eta negar egiteko. Eta Abraham bere hildakotik jaiki zen, eta

Abrahamek Heten semeei esan zien esanez, Etorkin eta arrotz ni naiz zuen artean; eman iezadazue, beraz, hilobi baten jabetza zuen artean, eta ehorziko dut nire hila nire aurretik. Erantzun zioten, ordea, Heten semeek Abrahami, esanez: Ez, jauna. Entzun gure, errege, Jainkoaren aldetik zu zara gure artean. Gure hilobi hautatuetan ehortzi zure hila. Gure artean inork ez du bere hilobia eragotziko zuri, zure hila han ehorzteko. Jaiki eta Abraham makurtu egin zitzaien lurreko herriari, Cheten semeei. Eta Abraham haiekin hitz egin zuen, esanez: Baldin zuen arimarekin baduzue nire hildakoa nire aurpegitik ehortzi ahal izateko, entzun nazue, eta hitz egin Efron Zoharren semearekin niri buruz. Eta eman dezala niri kobazulo bikoitza, hura berea dena, bere soroaren zati batean dagoena; zilarra merezi duenaren truke, eman ezazue niri hura zuen artean hilobi-jabetza gisa. Ephron, ordea, Heth-en semeen erdian eseri zen, eta Ephron hititarrak Abrahami erantzun zion, Heth-en seme guztiek eta hirira sartzen ari ziren guztiek entzuten zutela, esanez, Egon nire artean, jauna, eta entzun niri: soroa eta bertan dagoen kobazuloa zuri ematen dizut. Nire herritarren guztien aurrean eman dizut zuri; ehortzi zure hildakoa. Eta Abraham lureko herriaren aurrean makurtu zen. Eta esan zion Efronari belarrietara, lurreko herriaren aurrean: baldin nire aldera bazara, entzun nazazu, hartu soroaren zilarra nitik, eta ehorziko dut nire hildakoa han. Erantzun zion, ordea, Efronek Abrahami, esanez, Ez, jauna, entzun dut bai, lurra lau ehun didrakma zilarrezkoa da, baina zer litzateke hau nire eta zure artean? Zu, berriz, ehortzi zure hila. Eta Abrahamek Efronen hitza entzun zuen, eta Abrahamek Efroneri zilarra itzuli zion, Heten semeen

belarrietara hitz egin zuena, merkatarientzat onarturik dagoen zilarraren lau ehun didrakma. Eta zutik egon zen Efronen soroa, bikoitz leizean zegoena, Mamreren aurrean dagoena, soroa eta leizea, hartan zegoena, eta zuhaitz guztia, soroan zegoena, eta guztia haren mugetan inguruan dagoena, Abrahamari jabetzarako, Heteko semeen aurrean eta hirian sartzen ziren guztien aurrean. Honen ondoren, Abrahamek Sara bere emaztea ehortzi zuen zelai bikoitzeko kobazuloan, Mambreren aurrean dagoena; hau da Hebron, Kanaango lurrean. Eta zelaia eta bertan zegoen leizea berretsi zitzaizkion Abrahami hilobiaren jabe gisa, Heten semeen aldetik.

24

Eta Abraham zaharra zen, egunekin aurreratua, eta Jaunak Abraham bedeinkatu zuen guztietan.

Eta Abrahamek esan zion bere etxeko zerbitzari zaharrenari, bere ondasun guztien agintariari: jarri zure eskua nire izterraren azpian. Eta zin eragiten dizut Zeruaren Jainko Jauna eta Lurraren Jainkoa, ez dezazula nire seme Isaaki emaztea hartu Kanandartarren alaben artetik, haiekin ni bizi naizen lekuan. Baina nire lurrera joango zara, non jaio nintzen, eta nire tribura, eta handik hartuko duzu emazte bat nire seme Isaakentzat. Esan zuen baina zerbitzariak hura: agian ez du emakumeak nahi izan nirekin joan lurrera honetara. Itzuli behar dut zure semea lurrera, nondik atera zinen handik?

Abraham-ek esan zion: Kontuz ibili, ez eraman nire semea hara. Zeruko Jauna Jainkoa eta lurreko Jainkoa, nire aitaren etxetik ni hartu ninduen eta jaio nintzen lurretik, niri hitz egin zidan eta niri zin egin zidan, esanez: Zuri emango dizut lur hau eta zure haziari, berak bidaliko du bere Mezularia zure aurrean, eta handik hartuko duzu emazte bat nire semeari. Baina emakumeak zurekin lur honetara joan nahi ez badu, nire zinetik garbi egongo zara; soilik nire semea ez itzuli hara. Eta zerbitzariak bere eskua jarri zuen bere jaun Abrahamen izterraren azpian, eta zin egin zion hitz honen gainean. Eta zerbitzariak hamar gamelo hartu zituen bere jaunaren gameloetatik, eta bere jaunaren ondasun guztietatik bere buruarekin, eta jaiki eta Mesopotamiara joan zen, Nahoren hirira. Eta kameloak etzarazi zituen hiriaren kanpoaldean, ur-putzu ondoan, arratsaldeko partean, emakumeak ura hartzera ateratzen diren orduan.

Eta esan zuen: Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, egin nazazu gaur nire aurrean zoriontsu, eta egin errukia nire jaun Abrahamekin. Hona ni zutik nago ur-iturriaren gainean, eta hirian bizi direnen alabak ura ateratzera ateratzen dira. Eta izango da birjina nori ni esan, Makurtu zure ur-ontzia edan dezadan, eta niri esan behar dit, Edan zu, eta zure gameloak ere edanaraziko ditut edaten gelditu arte, hau prestatu duzu zure zerbitzari Isaakentzat, eta honetan jakingo dut egin duzula errukia nire jaun Abrahamekin.

Eta gertatu zen hura bere gogoan hitz egiten bukatzen baino

lehen, eta hara, Rebeka ateratzen ari zen, Batuel semea jaio zena, Melka Nakoren emaztea, Abrahamen anaia, ur ontzia sorbalden gainean zuela. Eta birjina oso ederra zen itxuraz, birjina zen, gizonak ez zuen ezagutu hura, baina jaitsita iturrirantz, bete zuen bere ur-ontzia, eta igo zen. Eraso zuen, baina, zerbitzariak haren bilerara, eta esan zuen: Eman iezadazu edateko ur gutxi zure ontzitatik. Baina berak esan zuen: Edan, jauna, eta presaka egin zuen eta jaitsi zuen ur ontzia bere besoaren gainera, eta edan eman zion, edaten bukatu zuen arte. Eta esan zuen: Zure gameluei ere ura emango diet, guztiak edan arte. Eta presaka egin zuen eta hustu zuen ur ontzia edateko-ontzira, eta korrika egin zuen putzura berriro ura ateratzeko, eta ura atera zien gamelu guztiei. Gizona, ordea, behatu egiten zuen hura, eta isilik zegoen jakiteko ea Jaunak bere bidea loratu zuen ala ez. Gertatu zen, baina gameluak guztiak edaten gelditu zirenean, gizonak urrezko belarritakoak hartu zituen, drakma bateko pisukoak, eta bi urrezko eskumuturrekoak haren eskuetan jarri zituen, hamar urrezkoen pisukoak. Eta galdetu zion, eta esan zuen: Noren alaba zara? Esan iezadazu ea zure aitaren etxean leku dago gure ostatu hartzeko. Baina berak esan zion: Bathuelaren alaba naiz, Melchasek Nahorrekin izan zuena. Eta esan zion: Lasto eta bazka asko dugu, baita lo egiteko tokia ere. Eta gizona, pozik egonda, Jaunaren aurrean makurtu zen. Eta esan zuen: Bedeinkatu Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, zeina ez duen utzi bere zuzentasuna eta egia nire jaunarengandik, eta Jaunak ni gidatu nau nire jaunaren anaiaren etxera. Eta korrika egin ondoren, neska-zerbitzariak bere amaren etxera iragarri zuen

hitz hauek. Rebekak anaia bat zuen, zeinaren izena Laban zen, eta Laban lasterka joan zen gizonarengana kanpora, iturriaren ondora. Eta gertatu zen belarritakoak eta eskumuturrekoak bere arreba-ren eskuetan ikusi zituenean, eta Rebeka bere arreba-ren hitzak entzun zituenean, esaten: Horrela hitz egin dit gizonak, eta gizonarengana joan zen, kameluen ondoan iturriaren gainean zutik zegoela. Eta esan zion: Etorri, sartu, Jaunaren bendikatua. Zergatik zaude kanpoan? Nik etxea prestatu dut, eta lekua kameluei. Sartu zen gizona etxera, eta gameloak deskargatu zituen, eta lastoa eta bazka eman zizkien gameloei, eta ura bere oinak garbitzeko, eta berarekin zeuden gizonen oinak garbitzeko. Eta ogiak jarri zizkien aurrean jateko, eta esan zuen: ez dut jango nire hitzak esan arte. Eta esan zuen: hitz egin.

Eta esan zuen: Abrahamen zerbitzaria naiz. Jaunak, ordea, nire jauna oso bedeinkatu zuen, eta gora jaso zen, eta eman zizkion ardiak, eta txekorrak, eta zilarra, eta urrea, zerbitzariak, eta neskatoak, gameloak, eta astoak. Eta Sarah, nire jaunaren emazteak, seme bat erditu zion nire jaunari hura zahartzen ondoren, eta hari eman zion zuen guztia. Eta nire jaunak zin egin ninduen, esanez: Ez duzu hartuko emaztea nire semeari Kanaandarren alabetatik, zeinen lurrean ni arrotza bainaiz. Baina nire aitaren etxera joango zara, eta nire leinura, eta handik hartuko duzu emazte bat nire semeari. Baina esan nion nire jaunari: Agian emakumea ez da nirekin etorriko. Eta esan zidan: Jauna Jainkoa, zeinen aurrean atsegin izan naizen, berak bidaliko du bere Mezularia zurekin, eta zure bidea onartuko du,

eta emazte bat hartuko duzu nire semearentzat, nire tribuaren eta nire aitaren etxetik. Orduan errugabe izango zara nire madarikazioetatik, zeren baldin nire leinura etortzen bazara eta ez badizkizute ematen, errugabe izango zara nire zin-hitzarengatik. Eta gaur iturriaren gainera etorri ondoren, esan nuen: Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, zu zuk nire bidea zoriondu egiten baduzu, zeinetan orain ni joaten naizen, Hona, ni zutik nago hiriko gizonen alabak ura ateratzera ateratzen diren ur iturriaren gainean, eta izango da birjina, nori ni esango diodan: eman iezadazu edateko zure ontziaren barruan ur pixka bat, Eta niri esaten badio: Zu ere edan, eta zure gameluei ura emango diet, hau izango da emakumea Jaunak bere zerbitzari Isaaki prestatu diona, eta honekin jakingo dut errukia egin diozula nire jaun Abrahami. Eta gertatu zen ni nire gogoan hitz egiten bukatu aurretik, berehala Rebeka irten zen ur ontzia sorbaldetan duela, eta iturburura jaitsi zen, eta ura hartu zuen, baina esan nion, eman iezadazu edateko. Eta presaka, ur-ontzia bere besora jaitsi zuen, eta esan zuen: Edan zu, eta zure kameloak edanarazi egingo ditut, eta hark edan zuen, eta kameloak edanarazi zituen. Eta galdetu nion, eta esan nuen: Noren alaba zara? Esan iezadazu. Eta berak erantzun zuen: Bathuelen alaba naiz, Nahoren semearen alaba, zeina Melkak erditu baitzuen. Eta jarri nizkion belarritakoak eta eskumuturrekoak haren eskuetan. Eta poztu izanik, adoratu nuen Jauna, eta bedeinkatzen nuen Jauna, nire jaun Abrahamen Jainkoa, zeinek oparotu ninduen egiaren bidean, nire jaunaren anaiaren alaba hartzeko bere semearen tzat. Beraz, baldin zuek errukia eta justizia egiten baduzue nire jaunarekin, eta baldin

ez, jakinarazi iezadazue, eskuinera edo ezkerrera jo dezadan.

Laban eta Bethuelen erantzuten, esan zuten: Jaunarengandik atera da gauza hau, ezin diezazukegu aurka hitz egin, ez txarrik ez onik. Hona Rebecca zure aurrean; hartu eta joan, eta izan bedi emakume zure jaunaren semeari, Jaunak hitz egin zuen bezala. Gertatu zen, Abrahamen zerbitzariak haien hitzak entzutean, jaunari lurrera makurtu eta adoratu zuenean. Eta zerbitzariak kanpora atera ondoren ontzi zilarrezkoak eta urrezkoak eta jantziak, eman zion Rebekari, eta opariak eman zion haren anaiari eta haren amari. Eta jan eta edan zuten, bera eta harekin zeuden gizonak, eta lo egin zuten. Goizean jaiki zenean, esan zuen: Bidali nazue, nire jaunagana joan nadin. Esan zuten baina haren anaiek eta amak: Gera beza neska-birjina gurekin hamar egun inguru, eta gero joango da. Baina berak esan zien haiei: ez nazazue atxiki, eta Jaunak oparotu du nire bidea; bidali nazazue, joan nadin nire Jaunagana. Baina haiek esan zuten: Dei dezagun neska-mutila, eta galdetu dezagun bere ahoa. Eta Rebeka deitu zuten, eta esan zioten: Joango zara gizon honen ondoren?. Eta hark esan zuen: Joango naiz. Eta bidali zuten Rebeka haien ahizpa, eta haren ondasunak, eta Abrahamen zerbitzaria, eta harekin zeudenak. Eta Rebeka bedeinkatzen zuten, eta esan zioten: Gure arreba zara, bihurtu milaka hamar milatan, eta zure haziak etsaien hiriak heredatu bitza. Jaiki zen baina Rebeka eta bere neskameak, igan ziren kameloen gainera, eta joan ziren gizonarekin, eta zerbitzariak Rebeka hartu zuen eta joan zen.

Isaac basamortuan zehar bidaiatzen ari zen ikusmenaren putzuaren arabera, eta bera hegoaldeko lurrean bizi zen. Eta Isaak atera zen zelaira hitz egitera arratsaldean, eta begiak jaso ondoren kameloak etortzen ikusi zituen. Eta Rebecca begiak jaso eta Isaac ikusi zuenean, kamelu gainetik jauzi egin zuen behera. Eta zerbitzariari esan zion: Nor da gizon hura zelaian gurekin biltzera datorren hura? Baina zerbitzariak esan zuen: Hau nire jauna da. Eta hark mantua hartu eta jantzi zuen. Eta zerbitzariak Isaaki kontatu zizkion egin zituen gauza guztiak. Baina Isaac bere amaren etxera sartu zen, eta Rebeka hartu zuen, eta haren emazte bihurtu zen, eta maite izan zuen hura, eta Isaac kontsolatu zen bere ama Sarari buruz.

25

Batu baina Abraham-ek emazte bat hartu zuen, zeinen izena Ketura zen. Erdi zuen hura Zombran, Iezan, Madal, Madiam, Iesbok eta Soie. Iezan-ek, ordea, Saba eta Dedan sortu zituen. Dedan-en semeak, berriz, Asshurim, Letushim eta Leummim izan ziren. Madiamen semeak Gefar, eta Afeir, eta Enok, eta Abeida, eta Eldaga ziren; hauek guztiak Keturaren semeak ziren. Abrahamek bere ondasun guztiak eman zizkion bere seme Isaaci. Eta bere konkubinen semeei Abraham-ek opariak eman zizkien, eta bere semea Isaak-engandik bidali zituen haiek, oraindik bizirik zegoela, ekialderantz, ekialdeko lurraldera. Hauek dira Abrahamen bizitzako egunen urteak, zenbat bizi izan zen: ehun hirurogeita hamabost urte. Eta ahultzen, hil zen

Abraham zahartze eder batean, zahar, eta egunekin betea, eta bere herriarekin bat egin zuen. Eta Isaak eta Ismaelen, haren semeek, ehortzi zuten hura haitzulo bikoitzean, Efron soroan, Zohar Hetearrarena, Mambreren aurrean dagoena. Soroa eta kobazuloa, Abrahamek Heten semeen artean eskuratu zuena, han ehortzi zuten Abraham eta bere emaztea Sara. Gertatu zen, baina, Abraham hil ondoren, Jainkoak bedeinkatu zuen bere semea Isaac, eta Isaac ikuspenaren putzuaren ondoan bizi izan zen. Hauek dira Ismaelen leinuak, Abrahamen semearenak, zeina erditu baitzuen Agar egiptoarrak, Sararen neskameak, Abrahamentzat. Eta hauek dira Ismaelen semeen izenak, haien belaunaldien arabera: Ismaelen lehenabia Nabaioth, eta Kedar, eta Nabdeel, eta Massam, eta Masma, eta Duma eta Masse, Eta Choddan, eta Teman, eta Ietur, eta Naphes, eta Kedma. Hauek dira Ismaelen semeak, eta hauek dira haien izenak haien tendetetan eta haien kanpamenduetan, hamabi buruzagi haien nazioen arabera. Eta hauek Ismaelen bizitzaren urteak dira: ehun eta hogeita hamazazpi urte. Ahulduz hil zen, eta bere arrazara gehitu zen. Bizi izan zen Havilahetik Shurreraino, Egiptoren aurrean dagoena, Asiriarretara joan artekoa; bere anai guztien aurrean bizi izan zen.

Eta hauek dira Isaak-en belaunaldiak, Abraham-en semearenak; Abrahamek Isaak sortu zuen. Isaac berrogei urtekoa zen Rebeka hartu zuenean emaztetzat, Bethuel Siriarraren alaba, Siriako Mesopotamiatik, Laban Siriarraren arreba. Isaak bere emazte Rebekaren gainean Jaunari otoizten zion, antzua baitzen, eta Jainkoak entzun zion, eta bere emazte Rebeka haurdun geratu

zen. Haurrak horretan jauzi egiten zuten, eta esan zuen: Baldin horrela gertatuko bazait, zergatik niri hau?. Eta joan zen Jaunarengandik jakitera. Eta Jaunak honi esan zion: bi nazio zure sabelean daude, eta bi herri zure sabeletik banatuko dira, eta herri batek bestea gainditu egingo du, eta handiagoak txikiagoari zerbitzatuko dio. Eta bete ziren hura erditzeko egunak, eta bikiak zeuden haren sabelean. Lehena atera zen gorrixka, osoa, azal bat bezala iletsua, eta bere izena Esau jarri zion. Eta honen ondoren atera zen haren anaia, eta haren eskua Esauren orkatilari helduta, eta deitu zuen haren izena Jakob. Isaak, berriz, hirurogei urtekoa zen Errebeka haiek erditu zituenean. Gazteak hazi ziren, eta Esau ehizan trebea zen gizon basatia, baina Jakob gizon sinplea zen, etxean bizi zena. Isaakek Esau maite zuen, zeren haren ehiza janari zen berarentzat, baina Rebekak Jakobe maite zuen.

Jakob-ek zukua egosi zuen, eta Esau zelaititik etorri zen ahulduta. Eta Esauk esan zion Jakobi: Elikatu nazazu egosi gorri honetatik, zeren ahulduta nago. Horregatik deitu izan zitzaion izena Edom. Jacobek Esauri esan zion: Saldu iezadazu gaur zure lehenengo jaiotzaren eskubidea. Eta Esauk esan zuen: hara, ni hiltzera noa, eta zertan dira niretzat lehen-seme-eskubide hauek? Eta Jakobek esan zion: Zin egin gaur niri. Eta zin egin zion. Horrela, Esauk lehen seme-eskubidea saldu zion Jakobi. Jacob-ek, ordea, ogia eman zion Esau-ri, eta lenteja-dilista, eta jan eta edan zuen, eta jaiki eta joan zen, eta Esau-k gutxietsi zuen lehen-seme-eskubidea.

26

Gosete bat gertatu zen lurraren gainean, lehenago gertatu zen goseteaz aparte, hura Abrahamen garaian gertatu zena, eta Isaak joan zen Abimelek filistearren erregearengana, Gerarara. Agertu zitzaion Jauna, eta esan zuen: ez joan behera Egiptora; bizi, ordea, zuri esango dizudan lurrean. Eta bizi lur honetan, eta zurekin egongo naiz, eta bedeinkatu egingo zaitut, zuri eta zure haziari emango diot lur hau guztia, eta beteko dut nire zina, zin egin nion Abraham zure aitari. Eta zure hazia ugarituko dut zeruko izarrak bezala, eta zure haziari lur guztia hau emango diot, eta zure hazian lurreko nazio guztiak bendezitatuak izango dira. Ordez zure aita Abrahamek nire ahotsari obeditu izana, eta gorde zituelako nire aginduak, eta nire manamenduak, eta nire ordenantzak, eta nire legeak. Isaak, berriz, Geraran bizi izan zen. Lekuko gizonek bere emazte Rebekari buruz galdetu zioten, eta esan zuen: Nire arreba da, beldur baitzen esateko Nire emaztea da, lekuko gizonek Rebekaren gatik hil ez zezaten, itxura ederrekoa baitzen. Denbora luzea eman zuen han, eta Abimelek Gerarreko erregeak leihotikatik begiratu zuenean, Isaak bere emazte Rebekarekin jolasten ikusi zuen. Abimelek-ek Isak deitu zuen, eta esan zion: Beraz, benetan zure emaztea da? Zergatik esan zenuen nire arreba da? Isak-ek esan zion: Esan nuen, izan ere, ez nadin inoiz hil haren eraginez. Baina Abimelech-ek esan zion: Zer egin diguzu? Ia-ia nire arrazako norbaitek lo egin zuen zure emaztearenkin, eta ezjakintasuna ekarri zenuen gure gainera.

Abimelechek agindu zuen bere herri guztiari, esanez: gizon hau eta haren emaztea ukitu duen guztia heriotzaz errudun izango da. Isaakek erein zuen lur hartan, eta urte hartan ehunkoizko garagarra aurkitu zuen, eta Jaunak bedeinkatzen zuen. Eta gizona goratu zen, eta aurreratuz gero eta handiagoa bihurtu zen, oso handia bihurtu zen arte. Abere ardiak, abere idiak eta nekazaritza asko izan zituen. Filistearrek inbidia izan zioten. Eta Filistearrek blokeatu zituzten putzu guztiak, zeintzuk beraren aitaren zerbitzariek induskatu zituzten beraren aitaren denboraren, eta bete zituzten lurrez. Abimelechek Isaaci esan zion: Joan hemendik gure artetik, zeren gu baino askoz indartsuagoa bihurtu baithaiz. Eta Isaak handik joan zen, eta Gerarko haranean ostatu hartu zuen, eta han bizi izan zen.

Eta berriro Isaak induskatu zituen uraren putzuak, zeintzuk induskatu zituzten Abrahamen aitaren zerbitzariek, eta itxi zituzten haiek Filistearrek Abrahamen aitaren hiltzea ondoren, eta izendatu zituen haiei izenak bere aitak izendatu zituen izenen arabera. Eta Isaaken zerbitzariek induskatu zuten Gerarako barrankan, eta han ur biziaren putzu bat aurkitu zuten. Eta Gerarko artzainek borrokatu zuten Isaaken artzainekin, ura berea zela esanez, eta putzu haren izena Bidegabekeria deitu zuten, zeren bidegabe egin zioten hari. Handik alde egin ondoren, beste putzu bat zulatu zuen, baina hura ere eztabaidatu zuten, eta haren izena Etsaitasuna jarri zion. Handik abiatu eta beste putzu bat zulatu zuen, eta ez zuten haren gainean borrokatu, eta haren izena Leku Zabal jarri zion, esanez: Orain Jaunak zabaldu digu tokia eta lurraren gainean

handitu gaitu.

Eta handik igo zen zin-putzura. Eta Jauna agertu zitzaion gau hartan, eta esan zuen: Ni naiz zure aita Abrahamen Jainkoa. Ez izan beldurrik, zurekin bainago, eta bendekatuko zaitut, eta ugarituko dut zure hazia zure aita Abrahamen bidez. Eta eraiki zuen han aldare bat, eta deitu zuen Jaunaren izena, eta jarri zuen han bere tenda. Eta indusi zuten han Isaacen zerbitzariek putzu bat Gerarako haranan. Eta Abimelech joan zen harengana Geraretik, eta Ahuzzath, bere aholkularia, eta Phicol, bere armadaren buruzagi nagusia. Eta Isaakek esan zien: Zertarako etorri zarete nigana? Zuek, ordea, gorroto izan ninduzue, eta bidali ninduzue zuetatik. Haiek esan zuten: ikusi dugu Jauna zurekin zegoela, eta esan genuen: izan bedi, orduan, gure artean eta zure artean itun bat, eta itun bat egingo dugu zurekin. Ez egin gurekin gaiztoa, zeren ez zaitugu modu nazkagarrian tratatu, eta zuri ongi tratatu dizugu, eta bakean bidali zaitugu, eta orain Jaunaren bendikatua zara. Eta haientzat banketea egin zuen, eta jan eta edan zuten. Eta goizean jaiki ondoren, bakoitzak bere auzokideari zin egin zion, eta Isaakek bidali egin zituen, eta bakean joan ziren haren aurretik. Gertatu zen egun hartan, eta Isaaken zerbitzariak etorrita, jakinarazi zioten indusi zuten putzu buruz, eta esan zuten: ez dugu ura aurkitu. Eta deitu zion Zina, horregatik eman zion izen hura hiri hari, Zinaren Putzu, gaur egunera arte.

Esau berrogei urtekoa zen, eta Judit hartu zuen emaztetzat, Beor hetearraren alaba, eta Basemat ere bai, Elon hetearraren alaba.

Isaak eta Rebekarekin eztabaidatzen ari ziren.

27

Gertatu zen Isaac zahartzen ondoren, eta haren begiak ilundu ziren ikusteko, eta deitu zuen Esau, bere seme zaharrena, eta esan zion: Seme maitea, eta esan zuen: Hona ni hemen. Eta esan zuen: Ikusi, zahartua naiz, eta ez dakit noiz izango den nire heriotzaren eguna. Orain, beraz, hartu zure ontzia, gezia-zakua eta arkua, eta atera kanpora lautadera, eta ehizatu niretzat. Eta egin iezadazu janari gozoak, nik maite ditudan bezala, eta ekarri iezadazu, jan dezadan, nire arimak zu bedeinkatuko zaituzan ni hil aurretik. Rebecca, ordea, entzun zuen Isaac bere seme Esauri hitz egiten, eta Esau lautadera joan zen ehiza egiteko bere aitarentzat. Rebecca-k, ordea, bere seme gazteenari, Jacob-i, esan zion: Ikusi, entzun nuen zure aitak Esau zure anaiarekin hitz egiten, esaten, Ekarri ehiza eta egin janari gozoak, jan ondoren Jaunaren aurrean bedeinkatu ahal izateko, hil aurretik. Orain, beraz, seme maitea, entzun nazazu, nik zuri agintzen dizudan bezala. Eta joan ardera, hartu niri handik bi ahuntz gazte hagun eta on, eta egingo ditut haiek janari zure aitarentzat, hark maite duen bezala. Eta zure aitari ekarriko diozu, eta jango du, zure aitak bedeinkatuko zaitzala hil aurretik. Jakobek bere ama Rebekari esan zion: Esau nire anaia gizon iletsua da, baina ni gizon leuna naiz. Ez nazan inoiz ukitu aitak, eta bere aurrean mespretzatzaile bat bezala izango naiz, eta madarikazioa ekarriko dut nire gainera, eta ez bedeinkazioa.

Baina amak esan zion: Nire gainean egon bedi zure madarikazioa, seme; entzun bakarrik nire ahotsa, eta joan eta ekarri iezadazu. Joanda, hartu eta bere amari ekarri zion, eta haren amak janari goxoak egin zituen, haren aitak maite zituen bezala.

Eta Rebekak hartu zuen Esauren, bere seme zaharragoaren, soineko ederra, zeina baitzegoen berarekin etxean, eta jantzi zion Jakobi, bere seme gazteagoari. Eta ahuntz-gazteen larrua haren besoen gainean jarri zuen, eta haren lepoaren zati biluzietan. Eta janari gozoak eta egin zituen ogi-opilak eman zizkion bere seme Yakobi eskuetan. Eta bere aitari ekarri zion, eta esan zuen: Aita. Eta berak erantzun zuen: Hemen nago ni. Nor zara zu, seme? Eta Jakob aitari esan zion: Ni Esau naiz, zure lehenengo jaiotakoa. Egin dut niri esan zenidan bezala. Jaiki zaitez, mesedez, eseri eta jan nire ehizatik, zure arimak ni bedeinkatuko nauenez. Baina Isaakek bere semeari esan zion: Zer da hau, hain azkar aurkitu duzuna, o seme? Eta berak esan zuen: Zure Jainko Jaunak nire aurrean eman zuen hori. Isaakek Jakobi esan zion: Hurbildu niri, eta ukituko zaitut, semea, zu nire semea Esau zaren ala ez jakiteko. Hurbildu zen Jakob bere aita Isaakengana, eta ukitu zuen, eta esan zuen: Ahotsa Jakob-en ahotsa da benetan, baina eskuak Esau-ren eskuak dira. Eta ez zuen ezagutu hura, zeren haren eskuak Esau anaia haren eskuak bezala zirelako, iletsuak, eta bedeinkatu zuen hura. Eta esan zuen: Zu zara nire semea Esau? Eta hark erantzun zuen: Ni naiz. Eta esan zuen: Ekarri iezadazu, eta jango dut zure ehizatik, seme, nire arimak zu bedeinkatuko zaitzaten. Eta eskaini zion,

eta jan zuen, eta ardoa ekarri zion, eta edan zuen. Eta Isaak bere aitak esan zion: Hurbildu niri eta muxukatu nazazu, semea. Eta hurbilduz musu egin zion, eta haren arropen usaina usaindu zuen, eta bedeinkatu zuen, eta esan zuen: Hara, nire semearen usaina, soro betearen usaina bezala, Jaunak bedeinkatu zuena. Eta eman dezala Jainkoak zuri zeruaren ihintzetik eta lurraren aberastasunetik, eta ale eta ardo ugari. Eta nazioak zerbitzatu bezate zuri, eta buruzagiak gurtza bezate zuri, eta bihurtu zure anaiaren jaun, eta zure aitaren semeek gurtzatuko dizute. Zu madarikatzen duenak madarikatua, baina zu bedeinkatzenduenak bendikatua.

Eta gertatu zen Isaak bere seme Jakob benedikatzeari uztea ondoren, eta gertatu zen, Jakob bere aita Isaaken aurpegitik irten zenean, eta bere anaia Esau ehizatik etorri zen. Eta berak ere janari goxoak egin zituen, eta bere aitari ekarri zizkion, eta aitari esan zion: Jaiki bedi nire aita, eta jan beza bere semearen ehizatik, zure arimak ni bedeinkat nazaten. Eta Isaak, bere aitak, esan zion: Nor zara zu?. Eta esan zuen: Ni naiz zure seme lehena, Esau. Isaak oso harritu zen harridura handiarekin, eta esan zuen: Nor da, beraz, niri ehiza egin eta ekarri didana, eta guztietatik jan nuen zu etorri aurretik? Eta bedeinkatu nuen hura, eta bedeinkatua izango da. Gertatu zen, ordea, noiz Esauk entzun zituen bere aita Isaaken hitzak, oihu egin zuen ahots handia eta oso mingotsa, eta esan zuen: Bedeinkatu ni ere, benetan, aita. Baina esan zion: Zure anaia engainuarekin etorri da eta zure bedeinkapena hartu du. Eta esan zuen: Zuzentasunez deitu izan da bere izena Jakob, ornokatua baitu

ni, ikusi, bigarren aldiz hau. Nire lehenbizikotasuna hartu du, eta orain nire bedeinkapena hartu du. Eta Esauk bere aitari esan zion: Ez al duzu utzi niri bedeinkapenik, aita? Erantzunez, baina, Isaak esan zion Esauri: baldin jaun hura egin badut zurea, eta guztiak haren anaiak egin ditut haren zerbitzari, gari eta ardoz eusteko hura, zuri, ordea, zer egingo dizut, seme? Esauk bere aitari esan zion: Ez al duzu bedeinkapenrik bat ere, aita? Bedeinkatu ni ere, aita. Isaak sakonki mugituriko, Esauk ahotsez oihu egin zuen, eta negar egin zuen. Erantzunez, baina, Isaak, bere aita, esan zion: Ikusi, lurraren aberastasunetik izango da zure bizilekua, eta goitiko zeruko ihintzetik. Eta zure ezpataren gainean biziko zara, eta zure anaia zerbitzatuko duzu, baina noizean behin suntsitzen eta kentzen baduzu haren ukala zure lepotik, hala izango da.

Eta Esauk gorrotoa zuen Jakobi buruz, bere aitak eman zion bedeinkapenaren gatik. Eta Esauk bere buruari esan zion: Hurbil bitez nire aitaren doilorraren egunak, Jakob nire anaia hil dezadan. Rebekari jakinarazi zitzaizkion bere seme zaharraren Esauren hitzak, eta bidali ondoren deitu zuen bere seme gazteagoa Jakob, eta esan zion: Hara, zure anaia Esauk mehatxatzen zaitu zu hiltzeko. Orain, beraz, semea, entzun nire ahotsa, eta jaiki eta ihes egin Mesopotamiara, nire anaia Labanen etxera, Harranera. Eta bizi harekin egun batzuk, haren haserrea itzuli arte. eta zure anaiaren haserrea zure gainetik kendu, eta ahaztu hura-ri egin diozuna, eta bidaliko dut zu deituko zaitut handik, ez nadin inoiz bi zuetako seme-alabarik gabe geratu egun batean. Rebeka Isaaki esan zion: Nekatuta

nago nire bizitzaz Heteko semeen alaben erruz. Jakob lur honetako alabetatik emaztea hartzen badu, zer zentzua du niretzat bizitzeak?

28

Isaak-ek Jakobe deituz, bedeinkatu zuen eta agindu zion esanez: ez duzu Kanaandarren alabetatik emaztea hartuko. Jaiki eta ihes egin Mesopotamiara, Betuel-en etxera, zure amaren aitarena, eta hartu handik zeure buruarentzat emazte bat Laban-en alabetatik, zure amaren anaiarenak. Nire Jainkoak zu bendeika zaitzala, eta handi zaitzala, eta ugaritu zaitzala, eta nazioen biltzarre izango zara. Eta eman dezala zuri nire aita Abrahamen bedeinkapena, zuri eta zure ondorengoei zurekin batera, heredatzeko zure bizilekuaren lurra, Jainkoak Abrahami eman zion lurra. Eta Isaakek Jakob bidali zuen, eta Mesopotamiara joan zen Labanen aurrera, Betuel siriarraren semearen, Jakoben eta Esauren ama Rebekaren anaiaren, aurrera.

Ikusi zuen Esauk Isaakek bedeinkatu zuela Jakob, eta bidali zuela Siriako Mesopotamiara, emazte bat hartzera handik berarentzat, bedeinkatu zuenean hura, eta agindu ziola, esanez: ez duzu hartuko emaztea Kanaandarren alaben artetik. Eta Jakobek bere aita eta ama entzun zituen, eta Siriako Mesopotamiara joan zen. Ikusi zuen Esauk ere gaizto zirela Kanaango alabak bere aita Isaaken aurrean. Joan zen Esau Ismaelengana, eta hartu zuen Maeleth, Ismaelen alaba,

Abrahamen semearena, Nabaiothren arreba, bere emazteekin batera emazte gisa.

Eta Jakob zin-putzu-tik atera zen, eta Haran-era joan zen. Eta toki batekin topo egin zuen, eta han lo egin zuen, eguzkia sartu zelako, eta tokiko harrietatik hartu zuen, eta bere buruaren aldera jarri zuen, eta toki hartan lo egin zuen. Eta amets egin zuen, eta hara hor, eskailera bat finkatuta lurrean, zeinen burua zerura iristen zen, eta Jainkoaren mezulariak igotzen ari ziren eta jaisten ari ziren haren gainean. Baina Jauna haren gainean zegoen, eta esan zuen: Ni naiz zure aita Abrahamen Jainkoa, eta Isaken Jainkoa. Ez izan beldurrik. Lurra, zeinen gainean lo egiten duzun, zuri emango dizut, eta zure haziari. Eta zure hazia lurraren hondarra bezala izango da, eta zabalduko da itsasorantz, eta hegoalderantz, eta iparralderantz, eta ekialderantz, eta lurreko leinu guztiak bendikatuko dira zure bidez, eta zure haziaren bidez. Eta hara, ni zurekin naiz, zu zaintzen bide guztietan, nora joan zaitezen ere, eta itzuliko zaitut lur honetara, zeren ez zaitut utziko, esan nizun guztia egin arte. Eta Jakob bere lotatik esnatu zen, eta esan zuen: Jauna leku honetan dago, eta nik ez nekien. Eta beldurtu zen, eta esan zuen: Zelako izugarria den leku hau! Hau Jainkoaren etxea besterik ez da, eta hau zeruaren atea da. Eta Jakob goizean jaiki zen, eta hartu zuen harria han bere buruaren azpian jarri zuena, eta zutabe bat bezala ezarri zuen, eta olioa isuri zuen haren gainean. Eta leku haren izena Jainkoaren Etxea deitu zuen, eta hiriak lehenago Luz izena zuen. Eta Jakob-ek otoitz egin zuen botoaz, esanez: baldin Jauna Jainkoa nirekin badago,

eta zaintzen banau bide honetan ni joaten naizen honetan, eta ogia ematen badit jateko, eta arropa janzteko, eta salbamenarekin aitaren etxera itzularazten banau, Jauna nire Jainko izango da. Eta harri hau, zutabe gisa jarri dudana, Jainkoaren etxea izango zait, eta emango didazun guztien hamarrena emango dizut.

29

Eta Jakob oinak jasota, ekialdeko lurraldera joan zen, Laban siriarra Betuel-en semearengana, Jakob eta Esau-ren ama Rebeka-ren anaiagana. Eta ikusten du, eta hara putzu bat zelaian, eta bertan hiru artalde ardi zeuden haren gainean atsedentzen, zeren putzu hura tik edaten ematen baitzitzaizkien artaldeak, eta harri handi bat zegoen putzu ahoan. Eta han biltzen ziren artalde guztiak, eta kendu egiten zuten harria putzu-ahoaren ahotik, eta urez hornitzen zituzten ardiak, eta berriro jartzen zuten harria putzu-ahoaren gainean bere tokian. Jakob-ek esan zien: Anaiak, nondik zarete zuek?. Eta haiek erantzun zuten: Haran-etik gara. Baina esan zien: ezagutzen al duzue Laban, Nahoren semea? Eta haiek esan zuten: ezagutzen dugu. Esan zien: Ondo dago?. Eta haiek esan zuten: Ondo dago, eta hara, Rakel, haren alaba, ardiarekin dator. Eta Jakobek esan zuen: Oraindik eguna handia da, oraindik ez da abere-taldeak biltzeko ordua. Ardiei edana eman ondoren, joan eta bazka itzazue. Haiek esan zuten: Ezin dugu, artzain guztiak bildu arte eta harria putzu-ahotik kendu arte, eta gero ardiei edaten

emango diegu. Oraindik berak haiekin hitz egiten zuen bitartean, eta ikusi, Rakel, Labanen alaba, zetorren bere aitaren ardiekin, izan ere, berak zaintzen zituen bere aitaren ardiak. Gertatu zen, eta Jakobek ikusi zuenean Rakel, Labanen alaba, bere amaren anaia, eta Labanen ardiak, bere amaren anaia, Jakobek hurbildu eta harria kendu zuen putzu-ahotik, eta Labanen ardiak edaran zituen, bere amaren anaia. Eta Yakobek Rachel muxukatu zuen, eta bere ahotsarekin oihu egin eta negar egin zuen. Eta Rakeli jakinarazi zion bere aitaren anaia zela, eta Rebekaren semea zela, eta korrika egin eta bere aitari jakinarazi zion hitz hauek. Gertatu zen, baina, Labanek bere ahizparen seme Jakoben izena entzun zuenean, lasterka egin zuen harekin topo egiteko, eta besarkatu eta musu eman zion, eta bere etxera sartu zuen, eta Jakobek hitz hauek guztiak Labani kontatu zion. Eta Labanek esan zion: Nire hezurretatik eta nire haragitik zara zu, eta hilabete bat egon zen harekin.

Labanek Jakobi esan zion: Zeren eta nire anaia zaren, ez didazu dohainik zerbitzatuko. Esan iezadazu zein den zure saria. Labanek bi alaba zituen, zaharrenaren izena Lea, eta gazteenaren izena Rakel. Learen begiak ahulak ziren, baina Rakel formaz ederra zen, eta itxuraz oso edergarria. Jacobek Rakel maite zuen, eta esan zuen: zazpi urte zerbitzatuko dizut zure alaba gazteagoarengatik, Rakelengatik. Labanek esan zion: Hobe da eman hura zuri, edo eman hura beste gizon bati. Bizi nirekin. Eta Jakobek zazpi urte zerbitzatu zuen Rakelengatik, eta urte haiek haren aurrean egun gutxi batzuk bezala izan ziren, hura maite izateagatik. Esan zion Jakobek Labani: Eman

iezadazu nire emaztea, zeren beteta baitaude egunak harekin sar nadin. Baina Labanek lekuko gizon guztiak bildu zituen, eta ezkontza egin zuen. Eta arratsaldea gertatu zen, eta Lea bere alaba harturik, Jakobarenganana eraman zuen, eta Jakoba berarekin sartu zen. Eta Labanek bere alaba Leari eman zion Zelfa, bere neskatxa, neskatxa gisa. Gertatu zen goizean, eta ikusi, Lea zen. Jacob-ek Laban-i esan zion: Zer hau egin didazu? Ez al nuen Rakel-engatik zerbitzatu zurekin? Eta zergatik engainatu nauzu? Labanek erantzun zuen: Ez da horrela gure lekuan, gazteagoa eman zaharragoa baino lehen. Osatu, beraz, honen astea, eta emango dizut hau ere zuk nire ondoan egingo duzun lanaren truke, beste zazpi urte gehiago. Jacobek horrela egin zuen, eta honen zazpi egunak bete zituen, eta Labanek bere alaba Rachel emaztetzat eman zion. Eta Labanek bere alaba Bilhari bere neskamea eman zion neskame gisa. Eta Rakel-engana sartu zen, baina Rakel gehiago maite zuen Lea baino, eta zazpi urte gehiago zerbitzatu zion.

Ikusi zuen Jaun Jainkoaren Lea gorroto zitzaiola, eta ireki zuen haren ume-sabela, baina Rakel antzua zen. Eta Lea haurdun geratu zen, eta seme bat erditu zion Jakobi, baina haren izena Ruben deitu zion, esanez: Zeren Jaunak ikusi baitu nire apaltzea, eta seme bat eman baitit, orain beraz nire gizonak maite izango nau. Eta berriro haurdun geratu zen, eta bigarren seme bat erditu zuen Jakobentzat, eta esan zuen: Jaunak entzun du gorrotatua naizela, eta hau ere eman dit, eta Simeon izena jarri zion. Eta oraindik ere erditu zuen, eta seme bat erditu zuen, eta esan zuen: Orain denboraldi honetan nire aldera egongo da nire

gizona, hiru seme erditu baitizkiot hura. Horregatik deitu zion izena Levi. Eta haurdun geratu ondoren, oraindik seme bat erditu zuen, eta esan zuen: Orain honengatik eskerrak emango dizkiot Jaunari. Horregatik deitu zion Juda izena, eta gelditu zen erditzen.

30

Ikusi zuelarik Rakelek ez ziola Jakobi seme-alabarik erditu, Rakelek bere ahizpari zeloak izan zizkion, eta Jakobi esan zion: Eman iezadazu seme-alabak, bestela hil egingo naiz. Haserre izanik, baina, Jakobek Rakeli esan zion: ez naiz ni Jainkoaren ordez, zeinek kendu dizun sabeleko fruitua? Rakel-ek Jakobi esan zion: Hona hemen nire neskamea Bala; sartu harekin, eta erdiko du nire belaunen gainean, eta nik ere seme-alabak izango ditut bertatik. Eta eman zion Bilhah, bere neskamea, emazte gisa, eta Jakob harekin egon zen. Eta haurdun geratu zen Bilhah, Rakhelen neskamea, eta seme bat erditu zion Jakobi. Eta Rakelek esan zuen: Jainkoak epatu nau, eta nire ahotsa entzun du, eta seme bat eman dit. Horregatik deitu zion Dan izena. Eta haurdun geratu zen oraindik Balla, Rakelen neskamea, eta seme bigarrena erditu zuen Jakobentzat. Eta Rakelek esan zuen: Nire Jainkoak lehiatu du, eta nire ahizparekin borrokatu naiz, eta garaitu dut. Eta bere izena Neftali deitu zuen. Leah-k ikusi zuen gelditu egin zuela umeak izaten, eta hartu zuen Zelfa bere neska-zerbitzaria, eta eman zion Jakob-i emazte gisa, eta sartu zen harengana. Eta Learen neskamea Zelpha haurdun geratu

zen, eta Jakobi seme bat erditu zion. Eta Leak esan zuen: Zorte batean!, eta Gad izena jarri zion. Eta Learen neskamea Zelpha oraindik haurdun geratu zen, eta bigarren seme bat erditu zion Jakobi. Eta Leak esan zuen: Zoriontsu ni, emakumeek zoriontsutzat deituko nautelako, eta bere izena Aser deitu zion. Joan zen Ruben gari-uzta egunetan, eta mandragora sagarrak aurkitu zituen eremuan, eta haiek ekarri zizkion bere ama Leari. Rakel-ek bere arreba Leari esan zion: Eman iezadazu zure semearen mandragorak. Leiak esan zuen: Ez al da nahikoa zuretzat nire gizona hartu izana? Nire semearen mandragorak ere hartuko al dituzu?. Rakel esan zuen: Ez horrela, lo egin dezala zurekin gaur gauean zure semearen mandragoren truke. Sartu zen Jakob zelatik arratsaldean, eta Lea irten zen hura biltzera, eta esan zuen: Nirekin sartuko zara gaur, izan ere alokatu zaitut nire semearen mandragoreen ordez, eta lo egin zuen harekin gau hartan. Eta Jainkoak Lea entzun zuen, eta haurdun geratu ondoren Jakobi bosgarren semea erditu zion. Eta Leak esan zuen: Jainkoak nire saria eman dit, nire neskamea nire gizonari eman niolako, eta haren izena Isakar deitu zuen, hau da, saria. Eta Leak oraindik erditu zuen, eta seme seigarrena erditu zion Jakobi. Eta Leak esan zuen: Jainkoak opari on bat eman dit orain; orain nire senarrak hautatuko nau, zeren sei seme erditu baitizkiot. Eta haren izena Zabulon jarri zion. Eta honen ondoren alaba bat erditu zuen, eta bere izena Dina jarri zion. Jainkoak Raquel gogoratu zuen, eta Jainkoak haren nahia entzun zuen, eta haren sabelaldea ireki zuen. Eta haurdun geratu eta Jakobi seme bat erdi egin zion, eta Rakelek esan zuen: Nire Jainkoak nire gaitzespena kendu du. Eta haren

izena Josef deitu zuen, esanez: Jainkoak beste seme bat gehitu biezaidan.

Gertatu zen, Rakelek Joseba erditu zuenean, Jakobek Labani esan zion: bidali nazazu, nire lekura eta nire lurraldera joan nadin. Eman itzazu nire emazteak eta nire haurrak, zeinen truke zerbitzatu baitizut, joan nadin, zuk ezagutzen baituzu zerbitzua, zeina zerbitzatu baitizut. Baina Labanek esan zion: Baldin grazia aurkitu badut zure aurrean, igarri dut, izan ere, Jainkoak bedeinkatua izan nau zure etorreragatik. Zehaztu zure soldata niri, eta emango dut. Jakob-ek esan zuen: Zu badakizu nola zerbitzatu dizudan eta zenbat abere zure egon diren nirekin. Txikia zen zure ondasuna nire aurrean, eta ugari bihurtu zen, eta Jaunak Jainkoak bedeinkatu zaitu nire oinaren gainean, orain beraz, noiz egingo dut nik ere niretzat etxea? Eta Labanek esan zion: Zer emango dizut?. Eta Jakobek esan zion: Ez didazu ezer emango, baldin hitz hau egiten badidazu, berriro zure ardiak artzain egingo ditut eta zainduko ditut. Igaro bitza zure ardi guztiak gaur, eta bereizi handik ardi ilun oro bildotsetan, eta zuritu oro eta pikatu oro ahuntzetan; hori izango da nire saria. Eta nire justizia entzungo dit hurrengo egunean, hori da nire saria zure aurrean: guztia ez bada zizelkatua eta zuriunea ahuntzetan, eta iluna bildotsetan, lapurtua izango da nire ondoan. Baina Labanek esan zion: Izan bedi zure hitzaren arabera. Eta egun hartan banandu zituen ahari marradunak eta orbanatsuak, eta ahuntz marradun eta orbantsu guztiak, eta bildotsen artean gris zena guztia, eta haien artean zuri zena guztia, eta bere semeen eskuetan eman zituen.

Eta hiru eguneko bidea jarri zuen haien eta Jakoben artean, eta Jakobek, berriz, Labanen gelditu ziren ardiak artzaintzen zituen. Jakobek beretzat hartu zuen estorakeko makila berdea eta intxaurrekoa eta platanokoa, eta Jakobek azaldu zituen azalketa zuriak eginez, eta berdea kendu ahala, makilekin agertzen zen zuria, zein azaldu zuen, nahasirik. Eta jarri zituen zuritu zituen makilak ur-emate tokietako ur-hobietan, hala non ardiak edatera etorri behar dutenean, makilen aurrean edatera etortzean, ardiak haurdun gera daitezen makilengatik. Eta ardiak makilen aurrera sortzen zirenean, ardiek zuri garbiak eta koloretsuak eta hautsezko orbandun erditzen zituzten. Bildotsak bereizte zituen Jakobek, eta jarri zuen ardien aurrean ahari zuriuneduna eta guztia nahasiduna bildotsetan, eta bereizte zituen berarentzat artaldeak bere kabuz, eta ez zituen nahastu haiek Labanen ardiekin. Gertatu zen, baina, ardiak haurdun zeuden garaian, Jakobek makilak jarri zituen ardien aurrean edalontzietako, haiek makilei dagokienez haurdun egiteko. Ardiak erditzen zituenean, ez zituen jartzen, eta gertatu zen markagabeak Labanenak zirela, baina markatuak Jakobenak. Eta gizona oso-oso aberastu zen, eta abere asko izan zuen, eta idiak, eta zerbitzariak, eta zerbitzari gazteak, eta kameloak, eta astoak.

31

Jakobek entzun zituen, ordea, Labanen semeen hitzak, esaten zutenak: Jakobek hartu ditu gure aitaren gauza guztiak, eta gure

aitaren ondasunetatik egin du aintza hau guztia. Eta Jakobek ikusi zuen Labanen aurpegia, eta hara, ez zen harekin atzo eta herenegun bezalakoa. Jaunak esan zion Jakobi: itzuli zaitez zure aitaren lurrera eta zure leinura, eta zurekin egongo naiz. Bidalita baina, Jakobek deitu zituen Lea eta Rakel lautadera, non zeuden artaldeak. Eta esan zien haiei: ikusten dut zuen aitaren aurpegia ez dela nire aldera bezala atzo eta hirugarren eguna, baina nire aitaren Jainkoa zen nirekin. Eta zuek ere badakizue hori, nire indar osoarekin zerbitzatu diot zuen aitari. Baina zuen aitak iruzur egin nidan, eta nire soldata hamar aldiz aldatu zuen, baina Jainkoak ez zion utzi kalte egiteko. Baldin horrela esaten badu, aniztasunak izango dira zure saria, eta ardi guztiak aniztasunak erdiko ditu; baldin baina esaten badu, zuriak izango dira zure saria, eta ardi guztiak zuriak erdiko ditu. Eta Jainkoak zuen aitaren abere guztiak kendu eta niri eman zizkidan. Eta gertatu zen ardiak haurdun geratzen zirenean, lo egiten nuenean begiz ikusi nuen nola akerrak eta ahariak ardien eta ahuntzen gainera igotzen ziren, zuriak, marradunak eta hautskolorezko ziztadunak. Eta Jainkoaren Aingeruak esan zidan lo egiten nuenean: Jakob. Eta nik esan nuen: Zer da? Eta esan zuen: Altxatu zure begiak eta ikusi ahunkeriak eta ahariak igotzen ardien eta ahuntzen gainera, zurituak eta nahastuak eta hautskoloreko ziztadunak, ikusi dut Labanek zuri egiten dizkizun guztiak. Ni naiz Jainkoa, zuri Jainkoaren tokian agertua, non han zutabe bat ganitu bainendizun eta han boto bat egin bainendizun. Orain, beraz, jaiki, atera lur honetatik, eta joan zure jatorrizko lurrera, eta zurekin egongo naiz. Eta Rakelek eta Leak erantzunez esan zioten: Ez al dago guretzat

oraindik zatirik edo herentziarik gure aitaren etxean? Ez gara arrotzak bezala kontsideratuak izan haren aurrean? Saldu egin gaitu, eta jatean jan du gure zilarra. Gure aitak zuen aberastasun eta goratasun guztia, Jainkoak kendu zuena, gurea izango da eta gure umeen. Orain, beraz, Jainkoak zuri esan dizun guztia egin ezazu. Jaiki eta, Jakob hartu zituen bere emazteak eta bere haurrak gameluen gainean. Eta urrun eraman zituen bere ondasun guztiak, eta bere zamaketa osoa, Mesopotamian eskuratu zuena, eta bere gauza guztiak, bere aita Isaakengana joateko Kanaango lurraldera. Laban joan zen bere ardiak mozteko, baina Rachelek bere aitaren idoloak lapurtu zituen. Jakobek ezkutatu zion Laban siriarrari, ihes egiten zuela ez jakinarazteko. Eta berak ihes egin zuen bere ondasun guztiekin, ibaia zeharkatu zuen, eta Galaad mendira abiatu zen. Jakartatu zitzaion Laban Siriari hirugarren egunean, Jakob ihes egin zuela. Eta bere anaiak bere buruarekin hartu ondoren, zazpi eguneko bidea jarraitu zuen bere atzetik, eta Galaad mendian harrapatu zuen. Baina Jainkoa etorri zen Laban Siriarrarengana gaueko ametsean, eta esan zion: Zaindu zeure burua, ez inoiz hitz egin Jakobekin gaizki. Eta Labanek Yakob harrapatu zuen. Yakobek bere tenda mendian jarri zuen, eta Labanek bere anaiak Galaadko mendian ezarri zituen. Eta Labanek Jakobi esan zion: Zer egin duzu? Zergatik ihes egin duzu ezkutuan, eta lapurtu nauzu ni, eta eraman dituzu nire alabak, gatibuak ezpataz bezala? Eta baldin jakinarazi bazenidan, bidali nizun zu alaitasunarekin, eta musikariekin, eta danborrekin, eta lirarekin. Eta ez nintzen duin izan nire seme-alabei eta nire alabei musu egiteko, baina orain

zentzugabe jokatu duzu. Eta orain nire eskuak indarra du zu kaltetzeko, baina zure aitaren Jainkoak atzo esan zidan: Zaindu zeure burua, ez inoiz hitz egin Jakobekin gaizki. Orain beraz joan zara, desira handiz desiratu baitzenuen zure aitaren etxera itzultzea, zergatik lapurtu zenituen nire jainkoak? Erantzunez, Jakob esan zion Labani: Beldur izan nintzen, esan nuen baitut, ez dezazula inoiz zure alabak nire ganic kendu, eta nire guztiak ere. Eta Jakobek esan zuen: Norbaitengan aurkitzen badituzu zure jainkoak, ez da biziko gure anaieen aurrean. Ezagutu zer den nirengan zurea, eta hartu. Eta ez zuen berarengan ezer ezagutu. Baina Jakobek ez zekien Rakel bere emazteak lapurtu zituela haiek. Sartu ondoren, Laban bilatu zuen Learen etxean, eta ez zuen aurkitu, eta atera zen Learen etxetik, eta bilatu zuen Jakoben etxean, eta bi neskameen etxean, eta ez zuen aurkitu, sartu zen ordea Rakelen etxean ere. Rachel-ek, ordea, idoloak hartu zituen, eta kameluko zaku-zaldunetan sartu zituen, eta haien gainean eseri zen. Eta bere aitari esan zion: Ez hartu gaizki, jauna, ezin naiz altxatu zure aurrean, zeren emakumeen ohitura daukat. Labanek etxe osoan bilatu zuen, eta ez zituen idoloak aurkitu. Haserre zen Jakob, eta Labanarekin borrokatu zuen. Erantzun zuen Jakob eta esan zion Labani: Zer da nire bidegabekeria? Eta zer da nire bekatu, non nire atzetik jarraitu baitnaiz? Eta zeren bilatu dituzu nire etxeko ontzi guztiak? Zer aurkitu duzu zure etxeko ontzi guztietatik? Jarri hemen zure anaien eta nire anaien aurrean, eta epaitu dezatela gu bion artean. Hogei urte hauek ni zurekin naiz, zure ardiak eta zure ahuntzak ez dira umegabe geratu, zure ardien ahariak ez ditut jan. Piztiek hilak ez nizkizun ekarri, nik neure kabuz ordaintzen

nituen eguneko lapurretak eta gaueko lapurretak. Eguneko beroaz erreta eta gaueko izotzaz, eta loa nire begietatik urrundu zen. Hogei urte hauek ni zure etxean naiz, hamalau urte zerbitzatu nizun zure bi alaben ordez, eta sei urte zure ardiengan, eta nire soldata hamar aldiz iruzurtu duzu. Nire aita Abrahamen Jainkoa eta Isaakenaren beldurra izan ez banindu, orain hutsik bidaliko ninduzun. Nire umiliaketa eta nire eskuen lana ikusi zituen Jainkoak, eta atzo errieta egin zizun.

Erantzunez, Labanek Jakobi esan zion: Alabak nire alabak dira, eta semeak nire semeak dira, eta abereok nire abereok dira, eta guztiak ikusten dituzun nireak dira, eta nire alaben gainean, zer egingo diet hauei gaur edo haien seme-alabei, zeintzuei erditu nieten? Orain, beraz, zatoz itun bat egin dezadan ni eta zu, eta lekukotasun izango da nire eta zure artean. Baina esan zion: hona, inor ez dago gurekin; ikusi, Jainkoa lekuko dago nire eta zure artean. Jakob harriak hartu eta zutabe gisa ezarri zuen. Jakobek bere anaiei esan zien: Bildu harriak, eta harriak bildu zituzten, eta muino bat egin zuten, eta han jan zuten muinoaren gainean, eta Labanek esan zion: Muino honek lekukotzen du nire eta zure artean gaur. Eta Labanek deitu zion testigantzaren muinoa, baina Jakobek deitu zion lekuko-muinoa. Labanek Jakobi esan zion: ikusi, muino hau eta zutabe hau, zeina ezarri bainuen nire eta zure artean, muino honek lekukotzen du, eta zutabe honek lekukotzen du; horregatik deitu zitzaion izena muinoak lekukotzen du. Eta ikusmena, esan zuena, begiratu Jainkoak nire eta zure artean, elkarrengandik bananduko garelako. Baldin nire alabak apalatuko badituzu, baldin nire

alaben gainera emazteak hartuko badituzu, ikusi, inor ez dago gurekin ikusten, Jainkoa lekuko da nire eta zure artean. Baldin eta ni ez banator zugana, ezta zu ere etorri nigana mendi hau eta zutabe hau gaizkirako. Abrahamgo Jainkoak eta Nahorreko Jainkoak epaitu dezatela gure artean, eta Jakobek zin egin zuen bere aita Isaakenaren beldurraren arabera. Eta sakrifizio bat eskaini zuen mendian, eta bere anaiak deitu zituen, eta jan zuten eta edan zuten, eta mendian lo egin zuten.

32

Jaiki zenean Labanek goizean, muxukatu zituen bere semeak eta bere alabak, eta bedeinkatu zituen haiek, eta itzuli ondoren Laban joan zen bere lekura.

Eta Jakob bere bideari ekin zion, eta gora begiratu zuenean Jainkoaren kanpamentua kanpatuta ikusi zuen, eta Jainkoaren Mezulariak aurkeztu zitzaizkion. Eta Jakobek esan zuen, haiek ikusi zituenean: Jainkoaren kanpamentua da hau, eta leku haren izena Kanpamentuak jarri zion.

Eta Jakobek mezulariak bidali zituen bere aurretik, bere anaia Esaugana, Seirko lurraldera, Edomgo eskualdera. Eta agindu zien haiei, esanez: horrela esango duzue nire jaun Esau-ri, horrela esaten du zure zerbitzari Jakob-ek: Laban-ekin bizileku egin nuen, eta atzeratu nintzen orain arte. Eta idi, asto, ardi, zerbitzari eta neskameak izan ditut, eta bidali dut iragartzera

nire jaun Esauri, zure zerbitzariak zure aurrean mesede aurkitu dezan. Eta mezulariak Jakobarenera itzuli ziren, esanez: Joan ginen zure anaia Esaurenera, eta hara, bera dator zurekin biltzera, eta lau ehun gizon daude berarekin. Jakob oso beldurtu zen eta larrituta zegoen, eta banatu zuen bere buruarekin zegoen herria, eta idiak, eta kameluak, eta ardiak, bi kanpamentutan. Eta Jakobek esan zuen: Baldin Esau kanpamendu batera etortzen bada eta hura jotzen badu, bigarren kanpamendua salbatuko da. Jakobek esan zuen: Nire aita Abrahamen Jainkoa, eta nire aita Isaken Jainkoa, Jauna, zu niri esan zendana, Itzuli zure sorrerako lurrera, eta ongi egingo dizut,' Nahikoa bedi niri zuzentasun guztitik eta egia guztitik, zein egin zenuen zure zerbitzariari, zeren nire makila honetan zehar gurutzatu nuen Jordania hau, orain ordea bihurtu naiz bi kanpamenduetara. Askatu nazazu nire anaiaren eskutik, Esauren eskutik, zeren beldur bainaiz haren, etorri eta ni jo ez dezan, eta ama seme-alaben gainean ere. Zu, ordea, esan zenuen: Ongi tratatuko zaitut, eta zure hazia itsasoaren hondarra bezain ugaria egingo dut, zeina ezin zenbatu ahal izango den ugaritasunez. Eta lo egin zuen han gau hartan, eta hartu zituen ekarri zituen opariak, eta bidali zizkion bere anaia Esauri. Berrehun ahuntz, hogei akerburu, berrehun ardi, hogei ahari, Kameloak edoskitzea eta haien umeak hogeita hamar, behiak berrogei, zezenoak hamar, astoak hogei eta txahalak hamar. Eta eman zituen haiek bere zerbitzariei, artaldea bakoitza bereiz. Baina esan zien bere zerbitzariei: zoazte nire aurretik, eta tartea egin artalde eta artalde artean. Eta lehenari agindu zion, esanez: Baldin Esau nire anaia zurekin topo egiten

badu eta galdetzen badizu, esanez: Norena zara? eta nora zoaz? eta norena dira zure aurretik doazen hauek? Esango duzu: Zure zerbitzari Jakoben opariak bidali ditu nire jaun Esauri, eta hara bera gure atzetik. Eta lehenari, bigarrenari, hirugarrenari eta artalde hauen atzetik aurretik joaten ziren guztiei agindu zien, esanez: Hitz hau esan Esauri, berak zuek aurkitzen zaituenean. Eta esango duzue: ikusi, zure zerbitzaria Jakob dator gure atzetik. Esan zuen baitezpada: baretuko dut bere aurpegia bere aurretik doazen oparietan, eta honen ondoren ikusiko dut bere aurpegia, agian baitezpada onartuko du nire aurpegia. Eta opariak bere aurretik joan ziren, baina bera gau hartan kanpamentuan lo egin zuen. Jaiki eta gau hartan, bi emazteak hartu zituen, eta bi neskameak, eta bere hamaika haurrak, eta Jabbok-eko zeharkaldia zeharkatu zuen. Eta hartu zituen haiek, zeharkatu zuen erreka, eta ekarri zituen bere ondasun guztiak.

Gelditu zen, ordea, Jakob bakarrik, eta gizon bat harekin borrokatu zen goizera arte. Ikusi zuen, ordea, ez zuela ahalmen haren aurka, eta ukitu zuen haren izterraren zabala, eta zenbaitu egin zuen Jakoben izterraren zabala harekin borrokatzen zenean. Eta esan zion: Bidali nazazu, argia igan baita. Baina hark esan zuen: Ez zaitut bidaliko, ni benedikatzen ez badidazu. Esan zion: Zer da zure izena?. Eta hark esan zuen: Jakob. Eta esan zion: Ez da gehiago zure izena Jakob deituko, baizik Israel izango da zure izena, zeren Jainkoaren aurka indartu baitara, eta gizakien aurka ere ahaltsu izango zara. Jakobek galdetu zuen, eta esan zuen: Esan iezadazu zure izena. Eta esan zuen: Zergatik galdetzen duzu nire izena?. Eta

bedeinkatu zuen hura han. Eta Jakobek izen jarri zion leku hari Jainkoaren Itxura, zeren Jainkoa aurpegiz aurpegi ikusi nuen, eta nire arima salbatu zen. Igo zitzaion eguzkia, Jainkoaren itxura igaro zuenean, baina bera bere izterrarekin marranka zebilen. Honen gatik ez dute jango Israelgo seme-alabek dormitu zen zaina, izterreko zabalgunean dagoena, gaur egun arte, zeren ukitu baitzuen Jakoben izterreko zabalgune hura, dormitu zen zaina.

33

Begiak altxatu ondoren, Jakob-ek bere begiekin ikusi zuen, eta hara, Esau bere anaia etortzen zela, eta lau ehun gizon berarekin, eta Jakob-ek haurrak banatu zituen Learen, Rakelen eta bi neskameen artean. Eta bi neskameak eta haien semeak lehen jarri zituen, eta Lea eta haren haurrak atzetik, eta Rakel eta Josef azkenean. Bera, ordea, aurreratu zen haien aurretik, eta lurrera makurtu zen zazpi aldiz bere anaiagana hurbildu arte. Eta Esau lasterka joan zen hura biltzera, eta besarkatu zuen hura eta bere lepoan erori zen, eta musu eman zion, eta biek negar egin zuten. Eta gora begiratu ondoren, Esauk ikusi zituen emakumeak eta haurrak, eta esan zuen: Zer dira hauek zuretzat? Baina berak esan zuen: Haurrak, zeini errukitu zaion Jainkoak zure zerbitzariari. Eta neskameek eta haien haurrek hurbildu ziren, eta adoratu zuten. Eta Lea eta haren haurrak hurbildu ziren, eta adoratu zuten, eta horien ondoren Rakel eta Josef hurbildu ziren, eta adoratu zuten. Eta esan zuen: Zer dira

hauek zuretzat, kanpamentu hauek guztiak zeintzuekin topatu bainaiz? Eta berak esan zuen: Zure zerbitzariak zure aurrean mesedea aurkitu dezan, jauna. Esau-k esan zuen: Asko daukat nik, anaia; izan bedi zurea zurea. Jakob-ek esan zuen: Baldin zure aurrean mesede bat aurkitu badut, hartu itzazu nire eskuetatik opariak, horregatik ikusi dut zure aurpegia, norbaitek Jainkoaren aurpegia ikusiko balu bezala, eta atsegin izango nauzu. Hartu nire bedeinkapena, zuri ekarri nizkizuna, zeren Jainkoak errukia izan baitzuen nirekin eta dut guztia; eta behartu zuen hura, eta hartu zuen. Eta esan zuen: Abiatu ondoren, zuzen goazen. Baina esan zion: Nire jaunak badaki haurrak ahulago direla, eta ardiak eta behiak edoskitzen ari direla nire gainean. Beraz, baldin egun batez gogor bultzatzen baditut, abere guztiak hilko dira. Joan bedi nire jauna aurrera bere zerbitzariaren aurrean, ni berriz indartu egingo naiz bidean nire aurrean den bidaiaren lasaitasunaren arabera, eta gazte gizonen oinaren arabera, ni nire jaunagana Seirrera etorri arte. Esau-k esan zuen, ordea: Utziko dut zurekin nire jendearen artean nirekin dagoenaren. Baina hark esan zuen: Zergatik hau? Nahikoa da zure aurrean grazia aurkitu izana, jauna. Esau egun hartan bere biderantz itzuli zen Seir-era. Eta Jakob Dendara joan zen, eta han etxeak egin zituen berarentzat, eta bere abereetarako dendak egin zituen; horregatik leku haren izena Dendak deitu zuen.

Eta Jakob Salemera etorri zen, Sikemgo hirira, Kanaan lurrean dagoena, Mesopotamia Siriatik itzuli zenean, eta hiriaren aurrean kanpatu zuen. Eta eskuratu zuen eremuaren zatia non

ezarri zuen han bere denda, Emmor Sikem-en aitagandik, ehun amnonengatik. Eta han aldare bat ezarri zuen, eta Israelgo Jainkoa deitu zuen.

34

Irten zen, ordea, Dina, Learen alaba, zeina erditu baitzuen Jakobi, tokiko alabak ezagutzera. Eta Sikemek, Emmorren semeak, hevitarrak, lurraren agintariak, ikusi zuen hura, eta hartu zuen, eta harekin lo egin zuen, eta apaldu egin zuen. Eta Dinaren arimari arreta jarri zion, Jacoben alabari, eta birjina maite izan zuen, eta birjinaren gogoarekin bat etorriz hitz egin zion hari. Sikemek bere aitari Emmori esan zion, esanez: Hartu iezadazu neska hau emaztetzat. Jakob-ek entzun zuen Emmorren semeak bere alaba Dina zikindu zuela, baina bere semeak bere abereekin zeuden lautadan, eta Jakob isilik egon zen haiek etorri arte. Atera zen ordea Emmor, Sikem-en aita, Jakob-engana, harekin hitz egiteko. Jakoberen semeak zelatik etorri ziren, eta entzun zutenean, gizonak minberatuta geratu ziren, eta oso mingarria izan zen haientzat, zeren lotsagarria egin zuen Israelen, Jakoberen alabarekin etzanda, eta ez da horrela izango. Eta Emmorrek hitz egin zien haiei, esanez: Sikem nire semeak zuen alaba aukeratu du bere arimaz, eman beraz hura hari emaztetzat. Eta ezkondetu gurekin, eman zuen alabak guri, eta hartu gure alabak zuen semeentzat. Eta gurekin bizi zaitezte, eta lurra, hona hemen, zabal dago zuen aurrean; bizi zaitezte, merkataritza egin bertan, eta ondasunak eskuratu

bertan. Sikem-ek haren aitari eta haren anai-arrebei esan zien: Grazia aurkitu nezake zuen aurrean, eta esaten duzuen hori emango dugu. Ugari ezazue ezkontza-dohaina oso, eta emango dut zuek esaten didazuen bezala, eta eman iezadazue neska hau emazte bihurtzeko.

Erantzun zieten, ordea, Jakoben semeek Sikemi eta Emmorri, haren aitari, iruzurrez, eta hitz egin zieten, zeren zikindu baitzuten Dina, haien ahizpa. Eta Simeonek eta Levík, Dinaren anaiek, esan zieten: Ezin dugu hori egin, gure arreba zirkunzidatu gabeko gizon bati ematea, zeren lotsagarria baita guretzat. Honetan bakarrik egingo gara zuek bezalakoak, eta biziko gara zuen artean, baldin zuek gu bezala bihurtzen bazarete, zuen gizonezko guztiak zirkunzidatuz. Eta gure alabak emango dizkizuegu, eta zuen alabetatik emazteak hartuko ditugu, eta zuen artean biziko gara, eta arraza bakar bat bezala izango gara. Baina ez badiguzue entzuten zirkunzidatzeari buruz, gure alaba hartuta joango gara. Eta hitzak atsegin izan zitzaizkien Emmori eta Emmoren seme Sikemi. Eta gazteak ez zuen atzeratu hitz hau egiteko, Jakoberen alabarengatik presionatuta zegoen-eta, eta bera zen ospetsuena bere aitaren etxeko guztien artean. Etorri zen, baina, Emmor eta Sikhem, bere semea, haien hiriaren atearen aldera, eta hitz egin zuten haien hiriaren gizonei, esanez, Gizon hauek baketsuak dira, gurekin bizi bitez lurraren gainean, eta merkataritza egin dezatela bertan. Lurra, hona, zabal dago haien aurrean. Haien alabak hartuko ditugu guri emaztetzat, eta gure alabak emango dizkiegu haiei. Baldintza honetan bakarrik egingo dira gure

antzeko gizonak gurekin bizitzeko, herri bakar bat izateko: gure gizonezkoak guztiak zirkunzidatu behar dira, beraiek zirkunzidatuta dauden bezala. Eta haien abere-taldeak, eta lau-hankakoak, eta haien ondasunak, ez al dira gure izango? Bakarrik honetan egin gaitezen haien antzeko, eta biziko dira gurekin. Eta Emmor eta bere semea Sikhem entzun zituzten, beren hiriko atean merkataritza egiten zuten guztiak, eta zirkunzidatu zuten beren prepuzioaren haragia, gizonezko guztiak.

Gertatu zen hirugarren egunean, minez zeudela, Jakoben bi semeek, Simeonek eta Leviek, Dinaren anaiek, bakoitzak bere ezpata hartu zuten, eta segurtasunez sartu ziren hirira, eta gizonezko guztiak hil zituzten. Emmor eta Sikem bere semea ezpataz hil zituzten, eta Dina Sikemeko etxetik hartu zuten, eta irten ziren. Jakoberen semeek, ordea, zaurituengana sartu ziren eta hiria lapurtu zuten, non haien arreba Dina zikindu baitzuten. Eta haien ardiak, haien idiak eta haien astoak, hirian zegoen guztia eta lautadan zegoen guztia hartu zuten. Eta haien gorputz guztiak, eta haien ekipaje guztia, eta haien emakumeak gatibu hartu zituzten, eta hirian zegoen guztia eta etxeetan zegoen guztia lapurtu zituzten. Jakob-ek Simeon eta Leviri esan zien: gorroto eragin didazue, horrela gaizto izateko lurrean bizi diren guztientzat, Kanaandarrentzat eta Perizitarrentzat. Ni gutxi naiz zenbakiz, eta nire aurka bilduko badira, moztu egingo naute, eta suntsitua izango naiz ni eta nire etxea. Baina haiek esan zuten: Prostituta bat bezala erabiliko dute gure ahizpa?

35

Jainkoak Jakobi esan zion: Jaiki eta igo Bethel lekura, eta bizi han, eta egin han aldare agertua zaizun Jainkoari, zure anaia Esauren aurpegitik ihes egiten zenuen garaian. Jakobek bere etxeari eta berarekin zeuden guztiei esan zien: kendu zuekin dauden jainko arrotzak zuen artetik, garbitu, eta aldatu zuen soinekoek. Eta jaiki ondoren, igo gaitezen Betelera, eta egin dezagun han aldare bat nire larritasunaren egunean entzun zidan Jainkoari, nirekin egon zen eta salbatu ninduen nenbilen bidean. Eta eman zioten Jakobi jainko arrotzak zeuden euren eskuetan, eta belarritakoak zeuden euren belarritan, eta Jakobek ezkutatu zituen haiek Sikemeko terebintoaren azpian, eta suntsitu zituen haiek gaur egunera arte. Eta Israelek Sikemetik abiatu zen, eta Jainkoaren beldurra jausi zen haien inguruko hirietara, eta ez zituzten Israelgo semeak persekitatu. Etorri zen, ordea, Jacob Luzera, Canaan lurrean dagoena, hau da, Bethelera, bera eta harekin zegoen herri guztia. Eta han aldare bat eraiki zuen, eta leku haren izena Betel deitu zuen, han bait agertu zitzaion Jainkoa, bere anaia Esauren aurpegitik ihes egiten zuenean.

Hil egin zen, ordea, Deborah, Rebekaren hazia, eta ehortzi zen Betelen azpian, haritzaren azpian, eta Jakobek deitu zion hari dolumina-haritza. Jainkoa agertu zitzaion Jakobi Luzan, Siriako Mesopotamiatik etorri zenean, eta Jainkoak bedeinkatu zuen. Eta Jainkoak esan zion: Zure izena ez da gehiago Jakob deituko,

Israel baizik izango da zure izena, eta bere izena Israel deitu zuen. Jainkoak esan zion: Ni zure Jainkoa naiz, hazi eta ugaldu zaitez, nazioak eta nazioen biltzarrak zuregandik sortuko dira, eta erregeak zure gerritik aterako dira. Eta lurra, Abraham eta Isaac eman nien, zuri eman dizut hura, zurea izango da, eta zure ondorengoari zure ondoren emango diot lur hau. Jainkoa igo zen berengandik, berarekin hitz egin zuen lekutik. Eta Jakobek zutabe bat ezarri zuen lekuan, non Jainkoak hitz egin baitzuen berarekin, zutabe harrizkoa, eta edari-eskaintza bat isuri zuen gainean, eta olioa isuri zuen gainean. Eta Jakobek leku haren izena deitu zuen, non Jainkoak berarekin hitz egin zuen han, Betel. Abiatu ondoren, Jakob Beteletik abiatu eta bere tenda Gader dorrearen harantzago jarri zuen. Gertatu zen, Chabrathatik Ephratharako bidean hurbiltzen zenean, Rachelek erditu zuela eta erditzean lan gogorra izan zuela. Gertatu zen, baina erditzean gogorrean, esan zion emaginak: Ausardia hartu, izan ere hau ere zure semea da. Gertatu zen, baina arima askatzean —hiltzen ari zen bait—, deitu zuen haren izena nire minaren semea, baina aitak deitu zuen haren izena Benjamin. Hil zen Rachel, eta lurperatu zen Efratako hipodromoaren bidean; hau da Betlehem. Eta Jakobek zutabe bat ezarri zuen bere hilobiaren gainean, hau da Rakelen hilobiaren gaineko zutabea gaur egunera arte. Gertatu zen, Israel lurralde hartan bizi zenean, Ruben joan zela eta lo egin zuela Ballas-ekin, Iakob bere aitaren zikoina, eta Israelek entzun zuen, eta gaiztotzat agertu zen haren aurrean. Jakobek, ordea, hamabi seme zituen.

Learen semeak: Jacoben lehenlehengoa Ruben, Simeon, Levi,

Juda, Isakar, Zabulon. Rachelen semeak, berriz, Joseph eta Benjamin. Rachelen neskame gazte Ballaren semeak, ordea, Dan eta Neftalim. Zilpah Leah-ren neskamearen semeak, ordea, Gad eta Asher, hauek Jakob-en semeak, zeinek jaio zitzaizkion Siriako Mesopotamian. Baina Jakob etorri zen bere aita Isaak aurrera Mambreren, zelaiko hirira, hau da, Hebron, Kanaango lurrean, non Abraham eta Isaak bizilekutu zuten. Isaaken egunak, zeintzuk bizi izan zituen, ehun eta laurogei urte izan ziren. Eta Isaak ahultzen ari zela hil zen, eta bere arrazara gehitu zen, zaharra eta egunekin betea, eta Esau eta Jakob, bere semeek, lurperatu zuten.

36

Hauek Esauren jenerazioak dira, bera Edom da. Esauk bere emazteak hartu zituen Kanaandarren alabetatik: Ada, Ailom hetearraren alaba, eta Olibema, Ana Sebegon evearraren semearen alaba. Eta Basemath, Ismaelen alaba, Nabaioten arreba. Adahk Elifaz erditu zion, eta Basemathek Raguel erditu zuen. Eta Olibemak Ieous, Ieglom eta Kore erditu zituen; hauek Esauren semeak dira, Kanaan lurrean jaio zitzaizkionak. Esauk hartu zituen bere emazteak, bere semeak, bere alabak, bere etxeko pertsona guztiak, bere ondasun guztiak, abere guztiak, Kanaango lurrean eskuratu zuen guztia eta lortu zuen guztia, eta Esau joan zen Kanaango lurretik bere anaia Jakoben aurpegitik. Haien ondasunak ugari baitziren batera bizitzeko, eta haien aldi baterako egoitzaren lurraldeak ezin zituen haiek

jasan, haien ondasunen ugaritasunagatik. Esau Seir mendian bizitzen zen, Esau bera Edom da. Hauek dira, ordea, Esauren jenerazioak, Edomgo aita, Seir mendian. Eta hauek dira Esauren semeen izenak: Elifaz, Esauren emazte Adaren semea, eta Raguel, Esauren emazte Basematen semea. Elifazen semeak izan ziren Teman, Omar, Sofar, Gotom eta Kenez. Thamna Esauren seme Eliphaz-en konkubina zen, eta Eliphaz-i Amalek erdi zion; hauek Esauren emazte Ada-ren semeak ziren. Hauek, ordea, Raguel-en semeak dira: Nahath, Zare, Some eta Moze; hauek Esau-ren emazte Basemath-en semeak ziren. Hauek Olibemas-en semeak dira, Ana-ren alaba, Sebegon-en semea, Esau-ren emaztea. Esau-rentzat erditu zituen Ieous, Ieglom eta Kore. Hauek Esauren semeen buruzagiak dira, Esauren lehenengo jaiotakoa den Elifazen semeak: Temanen buruzagia, Omaren buruzagia, Sofaren buruzagia, Kenazen buruzagia, Kore buruzagia, Gothom buruzagia, Amalek buruzagia, hauek Eliphaz-en buruzagiak dira Idumea lurrean, hauek Ada-ren semeak dira. Eta hauek Raguel-en semeak dira, Esau-ren semearenak: Nahoth buruzagia, Zare buruzagia, Some buruzagia, Moze buruzagia. Hauek Raguel-en buruzagiak dira Edom lurrean, hauek Basemath-en semeak dira, Esau-ren emaztearena. Hauek, ordea, Olibemas Esauren emaztaren semeak dira: Ieous buruzagia, Ieglom buruzagia, Kore buruzagia; hauek Ana alaba den Olibemas Esauren emaztearenaren buruzagiak dira. Hauek Esauren semeak dira, eta hauek haien buruzagiak, hauek Edomgo semeak dira. Hauek, ordea, Seir Horritaren semeak dira, lurra bizi duenarenak: Lotan, Shobal, Zibeon, Ana. Eta Deson, eta Asar, eta Rison; hauek

Horreotarraren buruzagiak dira, Seirren semearen lurrean, Edomen. Lotanen semeak Carites eta Heman izan ziren, eta Lotanen arreba Thamna zen. Hauek, berriz, Sobal-en semeak dira: Golam, Manahat, Gaibel, Zofar eta Omar. Eta hauek Sebegonen semeak dira: Aie eta Ana. Hau da Ana, basamortuan Jamin aurkitu zuen Ana, bere aita Sebegonen abere zamalariak bazkatzen zituenean. Hauek, ordea, Anaren semeak dira: Dison eta Olibema, Anaren alaba. Hauek, ordea, Desonen semeak: Amadah, Asban, Ithran eta Haran. Hauek, ordea, Asarren semeak: Balaam, Zoukam eta Ioukam. Hauek, ordea, Risonen semeak: Hala eta Madarikatua. Hauek, ordea, Chorriko buruzagiak dira: Lotan buruzagia, Shobal buruzagia, Zibeon buruzagia, Ana buruzagia, Deson buruzagia, Asar buruzagia, Rison buruzagia, hauek Chorriren buruzagiak dira haien buruzagitzetan Edom lurrean.

Eta hauek dira Edomn errege izan zuten erregeak, Israelen erregerik egon baino lehen. Eta Balak, Beorren semea, erreinatu zuen Edomen, eta bere hiriaren izena Dennaba zen. Hil zen Balak, eta haren ordez erreinatu zuen Jobab, Zararen semea, Bosorrakoa. Jobab hil zen, eta Thaimango lurraldetik etorritako Asom erreinatu zuen haren ordez. Hil egin zen Asom, eta haren ordez erreinatu zuen Adad, Barad-en semea, Midian Moab-eko lautadan jo zuena, eta haren hiriaren izena Gethaim zen. Adad hil zen, eta Samada Masrekkatik erreinatu zuen haren ordez. Samada hil zen, eta Saul erreinatu zuen haren ordez, Roobothetik, ibaiaren ondokotik. Saul hil zen, eta haren ordez Ballenon, Achoboren semea, erreinatu zuen. Hil zen Ballenon,

Achoboren semea, eta haren ordez erreinatu zuen Arad, Baraden semea, eta haren hiriaren izena Peor, eta haren emaztearenizena Metebeel, Matraithren alaba, Maizoobren semearena. Hauek dira Esauren buruzagien izenak, haien tribuetan, haien lekuetan, haien eskualdeetan, eta haien nazioetan: Thamnako buruzagia, Golako buruzagia, Jetherko buruzagia, Olibemas buruzagia, Helas buruzagia, Finon buruzagia, Kenaz buruzagia, Thaiman buruzagia, Mazar buruzagia, Magediel buruzagia, Zaphoin buruzagia, hauek Edomgo buruzagiak dira, beren jabetzako lurrean eraikitakoetan; hau da Esau, Edomgo aita.

37

Bizi izan zen Jakob lurrean, non bizi izan zen bere aita Kanaan lurrean, eta hauek dira Jakoben belaunaldiak. Josephek hamazazpi urte zituen, bere aitaren ardiak zaintzen bere anaiekin, gaztea zelarik, Ballas-en semeekin eta Zilpah-en semeekin, bere aitaren emazteekin. Josephek salaketa gaiztoa eraman zuen Israel bere aitarengana. Jacobek, ordea, Joseph maite zuen bere seme guztiak baino gehiago, zahartze-semea baitzen beretzat, eta tunika anitz bat egin zion. Ikusirik haren anaiek aita hura maite zuela seme guztietatik, gorroto egin zioten, eta ez ziren gai harekin ezer baketsua hitz egiteko. Amets bat amets egin ondoren, Josephek hura bere anai-arrebei jakinarazi zien. Eta esan zien: Entzun amesgaite hau nik amets egin dudana. Pentsatu nuen zuek gari-eskuak lotzen ari zinela

zelaiko erdian, eta nire gari-eskua jaiki zen, eta zutitu zen, eta zuen gari-eskuak itzuli ondoren, nire gari-eskua gurtu zuten. Baina haren anaiek esan zioten: Benetan erregetuko al duzu gure gainean, edo benetan nagusituko al zara gure gainean?. Eta gehiago gorrotatu zuten hura bere amesgaiteak eta bere hitzak zirela-eta. Ikusi zuen amets beste bat, eta kontatu zien bere aitari eta bere anai-arrebei, eta esan zuen: Ikusi, amets beste bat egin nuen, non eguzkia, ilargia eta hamaika izarrak nire aurrean belaunikatzen ziren. Eta bere aitak zigortu egin zuen, eta esan zion: Zer da amets hau amestu duzuna? Ala benetan etorri beharko dugu ni eta zure ama eta zure anaiak zu adoratzera lurrera? Bere anaiek inbidia izan zioten, baina bere aitak hitza gorde zuen. Joan ziren bere anaiak beren aitaren ardiak zaintzera Sikem-era. Eta Israelek Joseperi esan zion: Ez al dira zure anaiak Sikemen artzaintzen ari? Zatoz, bidaliko zaitut haiekengana. Eta honek erantzun zion: Hona ni hemen. Israelek esan zion: Joan eta ikusi ea zure anaiak eta ardiak ongi dauden, eta jakinarazi niri. Eta bidali zuen hura Hebrongo haranetik, eta Sikemera etorri zen. Eta gizon batek aurkitu zuen hura lautadan ibiltzen, eta gizonak galdetu zion, esanez: Zer bilatzen duzu? Bera, ordea, esan zuen: Nire anaiak bilatzen ditut; esan iezadazu non bazkatzen ari diren. Gizonak esan zion: Hemendik joan dira, entzun nien esaten: Goazen Dothaim-era. Eta Josef joan zen bere anaien atzetik, eta aurkitu zituen Dothaim-en.

Aurretik ikusi zuten hura urrutitik, haiekengana hurbildu aurretik, eta hura hiltzeko gaizki pentsatu zuten. Eta bakoitzak bere anaiari esan zion: Hara, ameslari hura dator. Orain, beraz,

zatoz hil dezagun hura eta bota dezagun zulo batetara, eta esango dugu: Piztia gaizto batek jan zuen, eta ikusiko dugu zer gertatuko den haren ametsekin. Entzun ondoren, baina, Rubenek askatu zuen hura haien eskuetatik, eta esan zuen: ez dezagun hura arimarengan jo. Rubenek esan zien: Ez isuri odola, bota ezazue basamortuko putzu hauetako batera, baina ez ezar eskurik gainean, hura haien eskuetatik erreskatatu ahal izateko eta bere aitari itzul diezaion. Gertatu zen, ordea, Josef haren anaiengana etorri zenean, Josefi haren gaineko tunika aldakorra eraunzi ziotela. Eta hura harturik, zulora bota zuten; zuloa, ordea, hutsik zegoen eta ura ez zuen. Eseri ziren ogia jateko, eta begiak altxatu ondoren ikusi zuten, eta hara, Ismaeldar bidaiariak zetozen Galaad-etik, eta haien kameloak intsentsuz, erretxinaz eta mirrarekin kargatuta zeuden. Egiptora eramateko zihoazen.

Judah-ek bere anaiei esan zien: Zer onura dago gure anaia hiltzen badugu eta haren odola ezkutatzen badugu? Zatoz saldu dezagun hura Ismaeldar hauei, eta gure eskuak ez bitez izan haren gainean, zeren gure anaia eta gure haragia da. Eta haren anaiek entzun zuten. Eta Madiandarra merkatariak igarotzen ari ziren, eta Josefa zulotik atera eta igo zuten, eta Josefa Ismaeldarrei hogei urrezkoz saldu zuten. Eta Josefa Egiptora eraman zuten. Itzuli zen, ordea, Ruben zulora, eta ez zuen Josef ikusi zuloan, eta bere arropak uratu zituen. Eta bere anaiengana itzuli zen, eta esan zuen: mutikoa ez dago, eta ni, non noa orain? Joseren tunika hartu ondoren, ahuntz-arkume bat hil zuten, eta tunika odolarekin zikindu zuten. Eta tunika anitza bidali zuten,

eta beren aitari ekarri zioten, eta esan zioten: Hau aurkitu dugu, ezagutu ea zure semearen tunika den ala ez. Eta ezagutu zuen hura, eta esan zuen: Nire semearen tunika da, piztia gaizto batek jan zuen hura, piztia batek hartu zuen Josef. Jakobek bere arropa uratu zuen, eta zakua bere gerrian jarri zuen, eta bere semeagatik egun askotan negar egin zuen. Bildu ziren, ordea, bere seme guztiak eta alabak, eta etorri ziren hura lasaitzera, baina ez zuen lasaitua izan nahi, esanez: Doluz jaitsiko naiz nire semeagana Hadesera, eta haren aitak negar egin zuen huragatik. Madiandarrek Joseba saldu zioten Egiptora Peteferri, Faraoiren eunuko sukaldari nagusia.

38

Gertatu zen denbora hartan Juda bere anaiengandik jaitsi zela, eta Adullamdar gizon baten ondora iritsi zela, Hira izenekoarengana. Eta Judak han ikusi zuen gizon kanaandar baten alaba, zeinen izena Sua zen, eta hartu zuen hura, eta sartu zen harengana. Eta haurdun geratu eta seme bat erditu zuen, eta haren izena Er jarri zion. Eta erditu ondoren seme bat erditu zuen oraindik, eta haren izena Onan deitu zuen. Eta gehitu ondoren seme bat erditu zuen, eta haren izena Silom deitu zuen; hau Chasbin zegoen haiek erditu zituenean. Eta Judahek emazte bat hartu zuen bere lehenengo seme Errentzat, zeinen izena Tamar zen. Gertatu zen Er, Judaren lehenengo semea, gaiztoa zela Jaunaren aurrean, eta Jainkoak hil zuen hura. Judahek Onani esan zion: Sartu zure anaiaren emaztearengana, ezkondu

harekin, eta eman ondorengoa zure anaiari. Onanek jakin zuenean ez zela beretzat izango hazia, gertatu zen bere anaiaren emaztearengana sartzen zenean lurrera isurtzen zuela, ez emateko haziarik bere anaiari. Gaizto agertu zen Jainkoaren aurrean, hori egin zuelako, eta hau ere hil zuen.

Judahek bere errain Tamari esan zion: Eseri alargun gisa zure aitaren etxean, nire seme Shiloh handi bihurtu arte, esan zuen izan ere: Ez dadila hau ere hil, bere anaiak bezala. Joan zen eta Tamar bere aitaren etxean eseri zen. Biderkatu ziren egunak, eta hil zen Saua, Judaren emaztea, eta kontsolatua izanda, Juda igo zen bere ardien moztaileetara, berak eta Hira, bere artzaina Adullamitarra, Tamnara. Eta Tamarri, bere errain emaztea, jakinarazi zioten, esanez: hara, zure aitaginarreba Tamnara igotzen ari da bere ardiak mozteko. Eta alarguntzaren jantziak berengandik kendu ondoren, udako jantziak jantzi zituen, bere burua edertzen zuen, eta Ainanen ateetara eseri zen, hau Thamnaren bidean dagoena, ikusi zuelako handi bihurtu zela Shiloh, baina berak ez zion hura hari emazte eman. Eta Judah-ek hura ikusi zuenean, prostituta zela uste izan zuen, aurpegia estali baitzuen eta ez baitzuen ezagutu. Alboratik alde egin zuen bidean hura aldera, eta esan zion: Baimendu ni sartzea zu aldera, ez baitzekien bere eztekoitza zela. Baina hark esan zuen: Zer emango didazu, baldin ni aldera sartzen bazara? Baina esan zuen: Ni zuri ahuntz-ume bat bidaliko dizut nire ardietatik. Baina esan zuen: Baldin berme bat ematen badidazu, zu bidali arte. Baina hark esan zuen: Zein berme emango dizut? Eta hark esan zuen: Zure eraztuna, eta lepokoa, eta zure eskuan duzun

makila. Eta eman zion hura, eta sartu zen harengana, eta sabelean hartu zuen harengandik. Eta jaiki ondoren joan zen, kendu zuen bere uda-jantzia eta janzi zituen bere alarguntzaren arropak. Judak ahuntz-umea bidali zuen bere artzain Adullamdarraren eskuan, emakumeari emandako ezkontza-emailea berreskuratzeko, baina ez zuen aurkitu. Galdetu zien, ordea, tokiko gizonei: Non dago Enanen bidean egon den prostituta? Eta esan zuten: Ez dago hemen prostituturik. Eta Judagana itzuli zen, eta esan zuen: Ez dut aurkitu, eta lekuko gizonek diote ez dagoela hemen prostituturik. Judahk esan zuen: har bitza haiek, baina ez gaitezen inoiz barregarri izan; nik bidali dut ahuntz-ume hau, baina zuk ez duzu aurkitu. Gertatu zen hiru hilabete geroago Judari iragarri zitzaiola, esanez: Tamar zure errain-ak prostituzio egin du, eta hara, haurdun dago prostituziotik. Judak esan zuen: Atera ezazue hura eta erre bedi. Hau, baina, eramana izanik, bidali zuen bere aitaginarrebagana, esanez: gizon honen zeinenak hauek dira, ni haurdun nago, eta esan zuen: ezagutu norenak diren eraztuna, eta katea, eta makila hau. Judahek ezagutu zuen, eta esan zuen: Tamar justifikatuagoa da ni baino, ez bainion eman hura nire seme Shilomi. Eta ez zuen gehiago ezagutu hura. Gertatu zen, ordea, erditzen ari zenean, eta bikiak zeuden bere sabelean. Gertatu zen erditzean, batek eskua atera zuen aurretik, baina emaginek hartu eta bere eskuan gorria lotu zuen, esanez: Hau irtengo da lehenengoa. Baina eskua bildu zuenean, berehala atera zen bere anaia, eta esan zuen: Zer hesi zatitu da zure bidez? Eta Phares deitu zion izena. Eta honen ondoren irten zen bere anaia, zeinen eskuan gorria zegoen, eta deitu zion Zara.

39

Joseph, ordea, Egiptora eraman zuten, eta Petephresek, Pharaoaren eunukoak, sukaldari nagusiak, gizon egiptoarrak, eskuratu zuen hura Ismaeldarren eskuetatik, hauek han eraman baitzuten. Eta Jauna Joserekin zen, eta gizon arrakastatsu bat zen, eta bere jaun egiptoarraren etxean egon zen. Baina bere jaunak bazekien Jauna berarekin zegoela, eta egiten zuen guztia Jaunak ongi egiten zuela bere eskuetan. Eta Josefek grazia aurkitu zuen bere jaunaren aurrean, eta atsegin izan zitzaion. Eta hura izendatu zuen bere etxearen gainean, eta zuen guztia Joseren eskuaren bidez eman zion. Gertatu zen, baina, hura bere etxearen eta zuen guztien gainean ezarri ondoren, eta Jaunak egiptoarraren etxea bedeinkatu zuen Joseren bidez, eta Jaunaren bedeinkapena izan zen haren ondasun guztietan etxean, eta bere soroan. Eta baimendu zituen guztiak zenbat bazeukan Joseren eskuetan, eta ez zekien berari buruzko ezer, ogiaz salbu, zein jaten zuen berak. Eta Josef ederra zen formaz, eta oso edergarria itxuraz. Eta hitz hauek ondoren gertatu zen, eta bere jaunaren emazteak begiak jarri zituen Joseren gainean, eta esan zuen: Etzan nirekin. Bera, ordea, ez zegoen prest, eta esan zion bere jaunaren emazteari: Nire jaunak ez daki ezer bere etxean nire bidez, eta duen guztia eman dit nire eskuetan, Eta ez dago etxe honetan ezer ni baino gorago, ezta ezer gorde izan nitik, zu izan ezik, zu bere emaztea izateagatik. Eta nola egingo dut gaitz hau eta bekatuko dut Jainkoaren aurrean? Noiz baina hitz egiten zion Joseferi egunez egun, eta ez zion

obeditzen harekin lo egiteko, berarekin harremanak izateko. Halako egun bat gertatu zen, eta Josef etxean sartu zen bere lanak egiteko, eta inor ez zegoen etxean barruan. Eta tira egin zion arropetik, esanez: Etzan nirekin, eta bere arropa haren eskuetan utzita, ihes egin zuen eta kanpora atera zen. Eta gertatu zen, bere arropak haren eskuetan utzi eta ihes egin zuela ikusi zuenean, kanpora atera zela, Eta deitu zituen etxean zeuden pertsonak, eta esan zien, esanez: ikusi, hebrear morroi bat ekarri digu guri iseka egiteko; sartu zen nire batera esanez: etzan nirekin; eta oihu egin nuen ahots handiarekin. Baina hark nire ahotsa altxatu nuela eta oihukatu nuela entzutean, bere arropak nire ondoan utzita, ihes egin zuen eta kanpora irten zen. Eta arropak bere ondoan utzi zituen, jauna bere etxera etorri zen arte. Eta hitz egin zion hitz hauek arabera, esanez: Sartu zen nire aldera zerbitzari hebrearra, zeina ekarri zenuen gure aldera, niri iseka egiteko, eta esan zidan, etzango naiz zurekin. Baina entzun zuenean nire ahotsa altxatu nuela eta oihu egin nuela, bere arropak nire ondoan utzirik ihes egin zuen, eta kanpora atera zen. Gertatu zen, ordea, jaunak bere emaztaren hitzak entzun zituenean, berarenganat hitz egin zuen guztiak, esaten, horrela egin zidan zure zerbitzariak, eta haserre izan zen haserrearekin.

Eta Josefaren jauna hartu eta gaztelu barrura sartu zuen, leku hartara non erregearen presoak atxikita dauden han gazteluan. Eta Jauna Josefekin zen, eta haren errukia isuri zuen, eta grazia eman zion espetxe-buruzagiaren aurrean. Eta espetxe buruzagiak espetxea Joseren eskuetan eman zuen, eta espetxean

zeuden atxilotu guztiak, eta han egiten zuten guztia, berak egiten zuen. Espetxeko buruzagi nagusiak ez zuen ezertxo ere ezagutzen berari buruz, guztia Joseren eskuetan zegoen, Jauna berarekin zegoelako, eta berak egiten zuen guztia, Jaunak oparoa egiten zuen beraren eskuetan.

40

Gertatu zen hitz hauek ondoren, Egiptoko erregearen ardandegi nagusiak bekatu egin zuen, eta okindegiaren nagusiak ere bai, haien jaun Egiptoko erregearen aurka. Eta Faraoi haserre zen bere bi eunukoen gainean, ardandegi nagusiaren gainean eta okindegiaren nagusiaren gainean, Eta haiek espetxean jarri zituen, Joseph preso zegoen leku berean. Eta espetxeko buruzagiak haiek Joseferi esleitu zizkion, eta haiei zerbitzatu zien, eta egunak eman zituzten espetxean. Eta biek amets bat ikusi zuten gau berean, baina Egiptoko erregearenak ziren mahai-ardandegi buruaren eta ogi-egile buruaren ametsaren ikusmena, espetxean zeudena, hau zen. Josefek goizean haiekengana sartu zuen, ikusi zituen, eta nahasturik zeuden. Eta Faraoren eunukoei galdetu zien, bere jaunaren etxeko zaintzan berarekin zeuden haiei, esanez: Zergatik daude zuen aurpegiak hain ilun gaur? Haiek esan zioten: Amets bat ikusi dugu, eta hura interpretatzeko inor ez dago. Baina Josefek esan zien: Ez al da Jainkoaren bidez haien interpretazioa? Kontatu, beraz, niri. Eta mahasti-buruzagi nagusiak bere ametsa kontatu zion Joseperi, eta esan zuen: Nire loa-n mahasti bat zegoen nire

aurrean. Baina mahastian hiru adar zeuden, eta hau loratzen ari zen, kimuak atera zituen, eta mahats-multzoak helduta zeuden. Eta Faraoiren kopa nire eskuan zegoen, eta mahatsak hartu nituen, eta kopan estutu nituen, eta kopa eman nion Faraoiri eskuan. Eta Josefek esan zion: Hau da bere interpretazioa: hiru adarrak hiru egun dira. Oraindik hiru egun, eta Faraok zure kargua gogoratuko du, eta zure edargiburuzagitza leheneratuko zaitu, eta Faraori kopa emango diozu bere eskuan zure lehenagoko karguaren arabera, edargilea zinela bezala. Baina gogoratu nire buruz zeure buruagatik, ongi gertatzen zaizunean, eta errukia egingo didazu, eta gogoratuko nauzu Faraoari, eta ateratzen nauzu presondegi honetatik. Lapurreta bidez lapurtua izan nintzen Hebreoen lurretik, eta hemen ez nuen ezer egin, baina ni zulo honetan sartu ninduten. Eta ogiaren buruzagiak ikusi zuen zuzen interpretatu zuela, eta Joseri esan zion: Nik ere amets bat ikusi nuen, eta uste nuen hiru ogi fin saski nire buruan eramaten nituela. Baina goiko saskian Faraoak jaten duen mota guztietakoak zeuden, okinaren lana, eta zeruko hegaztiek jaten zituzten haiek nire buruaren gainean zegoen saskitik. Erantzunez, Joseph esan zion: Hau da bere interpretazioa: hiru saskiak hiru egun dira. Hiru egun barru, Faraoak zure burua kenduko dizu, zu zuhaitz batean esekiko zaitu, eta zeruetako hegaztiek zure haragia jango dute zugandik. Gertatu zen hirugarren egunean, Faraoiren sortzeko eguna zen, eta edaria egin zien bere zerbitzari guztiei, eta gogoratu zen edarontziaren hasieraren eta ogigileren hasieraren bere zerbitzarien erdian. Eta nagusi edontzigilea bere kargura berreskuratu zuen, eta kopa Faraoiren eskuan eman zuen.

Okindari nagusia, ordea, zintzilikatu zuen, Josefek haiei interpretatu zien bezala. Eta ardoaren buruzagi nagusiak ez zuen gogoratu Josefi, baina ahaztu egin zuen.

41

Gertatu zen bi urte eta egun batzuen ondoren, Faraoiak amets bat ikusi zuen: pentsatu zuen ibaiaren gainean zutik zegoela. Eta ikusi, nola ibaititik zazpi behi igotzen ziren, ederrak itxuraz eta hautatuak haragietan, eta Achein bazkatzen ari ziren. Beste zazpi behi, ordea, hauek ondoren ibaitik igotzen ari ziren, itxuraz itsusiak eta haragiz meheak, eta behien ondoan bazkatzen ari ziren ibaiaren ertzean. Eta zazpi behi itsusi eta haragiz meheak jan zituzten zazpi behi itxuraz eder eta haragiz hautatuak, eta Faraoi jaiki zen. Eta bigarrenez amets egin zuen, eta hara, zazpi buruzagi zetozen gora zutik batean, aukeratuak eta onak. Eta hara, zazpi espiga mehar eta haize-hondatuak ernaltzen ari ziren haien ondoren. Eta zazpi buruxka mehar eta haize-hondatuek zazpi buruxka hautatuak eta beteak irentsi zituzten, baina Faraoi esnatu zen, eta amets bat zen. Gertatu zen goizean, eta bere arima nahastu zen, eta bidali ondoren deitu zituen Egiptoko interprete guztiak eta haren jakintsu guztiak, eta Faraoak bere ametsa kontatu zien haiei, eta ez zegoen inor hura Faraoiari azaltzen. Eta edanontzi-buruzagiak Faraoiri hitz egin zion, esanez: Nire bekatua gogoratzen dut gaur. Faraoia haserre zen bere zerbitzariei, eta jarri gintuen guardiaren barruan, sukalde-buruaren etxean, ni eta okindegia-burua. Eta

biak amets bat ikusi genuen gau berean, ni eta bera, bakoitzak bere amets propioa ikusi genuen. Zen baina han gurekin gazte mutil hebrear bat sukaldariburu-aren, eta kontatu genion hari, eta interpretatu zigun guri. Gertatu zen, nola interpretatu zuen guri, horrela gertatu zen: ni nire hasierara leheneratu nintzen, eta hura zintzilikatu zen. Bidali ondoren, Faraoak deitu zuen Josef, eta atera zuten presondegitik, eta bizurtu zuten, eta aldatu zuten bere soinekoa, eta joan zen Faraoagana. Faraoak Joseri esan zion: Ametsa ikusi dut, eta hura interpretatzen duen inor ez dago. Baina zuri buruz entzun dut esaten dutela zu amesak entzun eta haiek interpretatzen dituzula. Josek Faraoiari erantzunez esan zion: Jainkoarik gabe ez da emango Faraoaren salbamena. Faraoak Joseperi hitz egin zion, esanez: Nire ametsean uste izan nuen ibaiaren ertzean zutik zegoela. Eta ibaititik zazpi behi igotzen ziren, itxura ederrekoak eta haragi hautatukoak, eta Achein bazkatzen ziren. Eta hara, zazpi behi beste igotzen ari ziren haien atzetik ibaitik, gaiztoak eta itsutsiak formaz, eta meheak haragiz; halakoak ez nituen ikusi inoiz Egiptoko lur osoan, hain itsutsiak. Eta zazpi behi itsuiek eta meheek lehenengo zazpi behi eder eta aukeratuak jan zituzten. Eta haien sabelera sartu ziren, eta ez ziren bereizgarri bihurtu, zeren haien sabelera sartu baitziren, eta haien itxurak itsusiak ziren, hasieran bezala. Baina esnatu ondoren, lo egin nuen. Eta berriro ikusi nuen nire ametsean, eta zazpi buruzagi igotzen ziren zurtoin bakarrean beteak eta ederrak, Besteak, ordea, zazpi buruzagi mehar eta haize-hondatuak ernaltzen ziren haien ondoan. Eta zazpi buruzagi meheek eta haizeak hondatuek irentsi zituzten zazpi buruzagi onak eta beteak. Esan

nien beraz interpretatzaileei, eta ez zegoen niri hura jakinarazten zuenik.

Eta Josefek Faraoiari esan zion: Faraoaren amets bat da; Jainkoak egiten duena, Faraoiari erakutsi dio. Zazpi behi ederrak zazpi urte dira, eta zazpi buruzagi ederrak zazpi urte dira; Faraoiren amets bat da. Eta zazpi behi argalak, haien atzetik igotzen direnak, zazpi urte dira, eta zazpi buruzagi argal eta haizeak hondatuak, zazpi urte dira, gosete-urte zazpi izango dira. Baina Faraoari esan diodan hitza, Jainkoak egiten duena, Faraoari erakutsi zion. Hona, zazpi urteko ugaritasun handia dator Egiptoko lur osoan. Etorriko dira, ordea, zazpi gosete urte horien ondoren, eta ahaztuko dute Egipto osoan izango den ugaritasuna, eta gosetek lurra kontsumituko du. Eta oparotasuna ez da ezagutuko lurraren gainean ondoren etorriko den gosetearen ondorioz, oso-oso indartsua izango baita. Faraoi ametsa birritan errepikatzeari buruz, egia izango da Jainkoarengandik datorren hitza, eta Jainkoak azkar egingo du hura. Orain, beraz, begiratu gizon zuhur eta adimendun bat, eta ezarri hura Egiptoko lurren gainean. Eta Faraoak egin dezala eta izenda ditzala toparkak lurraren gainean, eta bildu ditzatela Egiptoko lurraren ekoizpen guztiak oparotasuneko zazpi urteetan. Eta bildu ditzatela etorriko diren urte on hauetako zazpien janari guztiak, eta garia bildu dadila Faraoren eskuaren azpian, eta janarik hirietan gorde dadila. Eta gordetako janaria lurrarentzat izango da goseteko zazpi urteetan, zeina Egiptoko lurrean izango diren, eta lurra ez da suntsituko goseteagatik. Atsegin izan zitzaion hitza Faraoiari, eta bere zerbitzari guztiei.

Eta Faraok esan zien bere zerbitzari guztiei: Ez al dugu aurkituko halako gizonik, nork duen Jainkoaren espiriturik bere baitan? Faraoak Joseri esan zion: Jainkoak gauza hauek guztiak erakutsi dizkizunez gero, ez dago zu baino gizon zuhurragorik eta adimentsuagorik. Zu nire etxearen gainean egongo zara, eta zure ahoarengan nire herri guztia obeditu egingo du; salbu tronuan, ni zurea baino handiagoa izango naiz. Faraoak Joseferi esan zion: Hara, gaur zu izendatzen zaitut Egiptoko lur guztian gain. Eta Faraoak bere eskutik eraztuna kendu ondoren, Joseren eskuan jarri zuen, eta mihise finezko soinekoz jantzi zuen, eta urrezko lepokoa jarri zion lepoan. Eta hura bere bigarren gurdi-gurdira igo zuen, eta heraldo batek haren aurrean aldarrikatu zuen, eta Egiptoko lur osoan izendatu zuen. Faraoak Joseri esan zion: Ni Faraoa naiz, zu gabe inork ez du bere eskua altxatuko Egiptoko lur osoan. Eta Faraoak Joseren izena Psontomphanech deitu zuen, eta eman zion emazte gisa Asenet, Heliopolisko apaiz Petefreren alaba. Josephek, ordea, hogeita hamar urte zituen Egiptoko erregea Faraoiren aurrean zutik jarri zenean. Joseph, ordea, Faraoiren aurpegitik irten zen, eta Egiptoko lur guztia zeharkatu zuen. Eta lurrak gari-eskumuturrak egin zituen ugariaren zazpi urteetan. Eta zazpi urteetako janari guztia bildu zuen, zeinetan ugaritasuna zen Egiptoko lurran, eta janaria hirietan jarri zuen, hiri bakoitzaren inguruko zelaietako janaria bertan jarri zuen. Eta Josefek garia bildu zuen itsasoko hondarra bezala, oso asko, zenbatu ezin zen arte, ez baitzen zenbakirik.

Josefek, ordea, bi seme izan zituen gosete-aldi zazpi urteak etorri baino lehen, zeintzuk erditu baitzituen berarentzat

Asenetak, Heliopolisetako apaiz Petefreren alabak. Josefek bere lehenabiaren izena Manases jarri zion, zeren Jainkoak nire lan guztiak eta nire aitaren guztiak ahaztu eragin baitzizkidan. Baina bigarrenaren izena Efraim deitu zuen, zeren Jainkoak handitu baininduen nire umiliazioko lurrean. Igaro ziren, baina, oparotasuneko zazpi urteak, Egiptoko lurrean gertatu zirenak. Eta hasi ziren goseteko zazpi urteak etortzen, Josek esan zuen bezala, eta gosete bat gertatu zen lurralde guztietan, baina Egiptoko lurralde guztietan ogiak zeuden. Eta Egiptoko lur guztia gose izan zen, eta herria Faraoiari oihu egin zion ogiez buruz, eta Faraoak egiptoar guztiei esan zien: Zoazte Joseren aurrera, eta berak esaten dizuena, egin ezazue. Eta gosete zen lur osoaren gainean, baina Josephek granero guztiak ireki zituen eta egiptoar guztiei saltzen zien. Eta lurralde guztiak Egiptora etorri ziren Joseri erosteko, zeren gosete handia nagusitu baitzen lurralde guztietan.

42

Jakobek ikusi zuenean salmenta zegoela Egiptoan, bere semeei esan zien: Zergatik zaude alferrik? Hara, entzun dut artoa dagoela Egiptoan; jaitsi hara eta erosi gutarako janari pixka bat, bizi gaitezen eta hil ez gaitezen.

Joseren hamar anaiak jaitsi ziren Egiptotik garia erosteko. Baina Benjamin, Joseren anaia, ez zuen bere anaiekin bidali, esan baitzuen: Ez zaio inoiz ahultasunik gertatu. Israelgo semeak

etorri ziren erostera, beste etortzen zirenekin batera, zeren gosete bat baitzegoen Kanaango lurrean. Joseph lurraldearen agintaria zen, berak saltzen zion lurraldearen herri guztiari, eta etorri zirenean, Josephen anaiak adoratu egin zuten hura, aurpegia lurrera jarrita. Josefek bere anaiak ikusi zituenean, ezagutu zituen, baina arrotz egin zien, eta gogor hitz egin zien, eta esan zien: Nondik etorri zarete?. Haiek erantzun zuten: Kanaan lurretik, janaria erosteko. Josefek bere anaiak ezagutu zituen, baina haiek ez zuten hura ezagutu. Eta Josefek gogoratu zituen bere ametsak, zeintzuk berak ikusi zituen, eta esan zien haiei: Zelatariak zarete, herrialdearen aztarnak ikuskatzera etorri zarete. Baina haiek esan zuten: Ez, jauna, zure zerbitzariak janaria erosteko etorri ginen. Guztiak gizon bakar baten semeak gara, baketsuak gara, zure zerbitzariak ez dira behatariak. Esan zien: Ez, baizik eta lurraren oinatzak ikusteko etorri zineten. Baina haiek esan zuten: Hamabi gara, zure seme-zerbitzariak, anaiak Kanaan lurrean, eta hara, gazteenak gure aitarekin dago gaur, baina bestea ez dago. Josek haiei esan zien: Hau da zuei esan dizuedana, zelatariak zaretelako. Honen bidez frogatuko zarete: Faraoiren osasunaren izenean, ez zarete hemendik irtenen, zuen anaia gazteena hona etorri ezean. Bidali bat zuetatik eta har ezazue zuen anaia; zuek berriz eraman zaiteztela zuen hitzak argiak bihurtu arte, egia esaten duzuen ala ez jakiteko. Bestela, Faraoi osasunaren izenean, benetan espioak zarete. Eta hiru egunez zaintzapean jarri zituen haiek. Esan zien hirugarren egunean: hau egin eta biziko zarete, zeren ni Jainkoaren beldur naiz. Baldin baketsua zarete, zuen anaia bat atxilotuta egon bedi zaintzaren, baina zuek zoazte eta

eraman zuen gariaren erosketa. Eta zuen anaia gazteena ekarri niri, eta zuen hitzak sinistu egingo dira; baina hala ez bada, hil egingo zarete. Horrela egin zuten. Eta bakoitzak bere anaiari esan zion: Bai, benetan bekatadunak gara gure anaiarekiko, zeren bere arimaren larritasuna gainbegiratu genuen erregutu zitzaigunean, eta ez genion entzun, eta horregatik etorri zaigu gainera larritasun hau. Erantzuten baina, Rubenek esan zien haiei: Ez al nuen hitz egin zuei, esanez, ez kaltetu mutilari, eta ez zenidaten entzun? Eta hara, haren odola eskatzen da. Beraiek, ordea, ez zekiten Josek entzuten zuenik, interpretea haien artean baitzegoen. Itzuli ondoren haietatik, Josef negar egin zuen, eta berriro hurbildu zen haietara, eta hitz egin zien, eta Simeon hartu zuen haietatik, eta lotu zuen haien aurrean.

Josefek agindu zuen haien ontziak alekoz betetzea, eta haien zilarra bakoitzaren zakuan itzultzea, eta biderako hornidura ematea, eta horrela gertatu zen. Eta garia haien astoen gainean jarri ondoren, handik joan ziren. Batek bere zakua askatu zuenean, bere astoei pentsua emateko, ostatu hartu zuten tokian, bere zilarra loturik ikusi zuen, eta zakuaren ahoan gainean zegoen. Eta bere anaiei esan zien: Zilarra itzuli zait, eta hona hemen nire zorroan. Haien bihotza harritu zen, eta elkarren artean nahastu ziren, esanez: Zer egin digu Jainkoak? Baina Jakob beren aitarengana etorri ziren Kanaan lurrera, eta gertatu zitzaien guztia kontatu zioten, esanez, Lurraren jaunak, gizon hark, gogor hitz egin digu eta espetxean sartu gaitu lurra zelatzen ari bagina bezala. Baina esan genion: Baketsuak gara, ez gara espiak. Hamabi anaia gara, gure aitaren semeak; bat ez

dago, eta txikiena gaur gure aitarekin dago Kanaan lurrean. Esan zuen guri gizonak, lurraren jaunak: Honetan jakingo dut baketsua zaretela: anaia bat utzi hemen nirekin, eta zuen etxearen ale-horniduraren erosketa hartuta, joan zaitezte. Eta ekarri nire burura zuen anaia gazteena, eta jakingo dut ez zarela zelatariak, baizik baketsuak zarela, eta zuen anaia itzuliko dizuet, eta lurrean merkataritza egingo duzue. Gertatu zen haien zakuak husten ari zirenean, eta bakoitzaren zilarra-lotura bere zakuan zegoen, eta ikusi zituzten haien zilarra-loturak beraiek eta haien aitak, eta beldurtu ziren. Baina Jakob, haien aitak, esan zien: Seme-gabeturik utzi naukazue. Josef ez dago, Simeon ez dago, eta Benjamin eramango duzue. Gauza hauek guztiak nigan erori dira. Rubenek bere aitari esan zion: Nire bi semeak hil itzazu, baldin hura zuri ez badakartzut. Eman hura nire eskuetan, eta ni berriro ekarriko dut hura zuri. Baina hark esan zuen: Ez da jaitsiko nire semea zuekin, zeren bere anaia hil baitzen, eta bera bakarrik gelditu da, eta gertatuko da bera ahuldua izatea bidean, zeinetan zoazten, eta eramango duzue nire zahartzaroa atsekabez Hadesera.

43

Baina gosetea lurraren gainean indartu zen. Gertatu zen, baina, bukatu zutenean Egiptotik ekarri zuten garia jaten, eta esan zien haien aitak: Joanda berriro, erosi iezaguzu janari gutxi. Judahek esan zion: Lurraren jaunak, gizon hark, solemneki testifikatu digu, esanez: Ez duzue nire aurpegia ikusiko, zuen anaia

gazteena zuekin ez badator. Baldin benaz bidaltzen baduzu gure anaia gurekin, jaitsiko gara eta erosiko dizugu janaria. Baina baldin ez baduzu gure anaia gurekin bidaltzen, ez gara joango, zeren gizonak esan zigun: ez duzue nire aurpegia ikusiko, zuen anaia gazteena zuekin ez badago. Israelek esan zuen: Zergatik kalte egin didazue gizon hari anaia bat daukazuela esanez? Baina haiek esan zuten: Gizonak galdetzen galdetu zigun guri eta gure belaunaldiari buruz, esanez: Oraindik zuen aitak bizi al da? Ba al duzue anaia? Eta jakinarazi genion galdera horren arabera. Ez genekien esango zigula: Ekarri zuen anaia. Judah-ek bere aita Israel-i esan zion: Bidali mutikoa nirekin, eta jaiki eta joango gara, bizi gaitezen eta hil ez gaitezen gu ere, zu ere, eta gure zama ere. Ni, ordea, hura itxarongo dut; nire eskutik bilatu hura. Baldin ez badut hura zure aurrera ekartzen eta zure aurrean ezartzen, bekatu egin duela izango naiz zure aurka egun guztietan. Atzeratu ez bagina, jadanik bi aldiz itzuli izan bagina. Israel, haien aitak, esan zien: Baldin horrela bada, hau egin: hartu lurreko fruituak zuen ontzietan, eta ekarri gizonari opariak: erretxina, eztia, intsentsua, mirra, terebintoa eta intxaurrak. Eta zilarra bikoitza hartu ezazue zuen eskuetan, zuen zakuetan itzulita zegoen zilarra itzuli ezazue zuekin, agian hutsegite bat izan zen. Eta zuen anaia hartu, eta jaiki ondoren joan gizonarengana. Nire Jainkoak mesedea eman diezazuela gizonaren aurrean, eta zuen anaia bat eta Benjamin bidaltzeko. Ni, benetan, haurrik gabe nago bezala, haurrik gabe nago.

Gizonek opari hauek eta zilar bikoitza hartu zituztenean, beren eskuetan hartu zuten eta Benjamin ere bai, eta jaiki ondoren

jaitsi ziren Egiptora, eta Joseren aurrean zutik egon ziren. Josefek ikusi zituen haiek, eta Benjamin, bere anaia ama berekoa, eta etxearen arduradunari esan zion: Sartu gizonak etxera, hil eskaintzak eta prestatu, nirekin baita jango dute gizonek ogiak eguerdian. Gizonak egin zuen Josephek esan zuenez, eta gizonak Josephen etxera sartu zituen. Ikusi ondoren, baina, gizonek hori eraman izan zirela Joseren etxera barrura, esan zuten: zilarra dela, itzuli izan zena gure zakuetan hasieran, gu barrura eramaten ari gara gu faltsu akusatzeko eta guri erasotzeko, gu zerbitzari bihurtzeko eta gure astoak hartzeko. Hurbildu ondoren, Joseren etxearen arduradun gizonari hitz egin zioten etxearen atean, Esanez: behar dugu, jauna, hasieran jaitsi zen janaria erosteko. Gertatu zen, baina noiz etorri ginen ostatura, ireki genituen gure zakuak, eta hau: bakoitzaren zilarra bere zakuan, gure zilarra bere pisuan itzuli dugu orain gure eskuetan. Eta beste zilar bat ekarri genuen gurekin janaria erosteko; ez dakigu nork sartu zuen zilarra gure zakuetan. Esan zien: Grazia izan dezatela zuekin, ez izan beldur. Zuen Jainkoak eta zuen aiten Jainkoak eman zizkizuen altxorrak zuen zakuetan, eta zuen zilarra onartua dut jaso. Eta Simeon atera zuen haiekikara. Eta ura ekarri zuen haien oinak garbitzeko, eta bazka eman zien haien astoei. Prestatu zituzten opariak Joseph eguerdian etorri arte, entzun zutelako han jango zuela. Josek etxera sartu zen, eta haiek beraien eskuetan zituzten opariak etxera ekarri zizkioten, eta lurrera aurpegia jarrita gurtu zuten. Galdetu zien: nola zabiltza? Eta esan zien: osasuntsu al dago zuen aita zaharra, aipatu zenuten hura? Oraindik bizi al da? Baina haiek esan zuten: Osasuntsu dago zure zerbitzaria gure

aita, oraindik bizi da. Eta esan zuen: Bedeinkatu gizon hura Jainkoari. Eta makurtu eta adoratu zuten hura. Begiratu gora egin eta bere begiekin Josefek ikusi zuen Benjamin, ama berekoa zen bere anaia, eta esan zuen: Hau da zuen anaia gazteagoa, niri ekarriko zenutela esan zenidatena? Eta esan zuen: Jainkoak errukia izan zaitzala, semea. Josefek nahastu zen, zeren bere barruak bihurtu ziren bere anaiaren gainean, eta negar egin nahi zuen; ganbarara sartu zenean, han negar egin zuen.

Eta aurpegia garbitu ondoren, atera eta bere burua kontrolatu zuen, eta esan zuen: jarri ogiak. Eta jarri zuten haren aurrean bakarrik, eta haien aurrean beraien arabera, eta harekin batera afaltzen ari ziren Egiptoarren aurrean beraien arabera, ez baitziren gai izan Egiptoarrak Hebrearrekin batera ogia jaten, nazkagarria baita Egiptoarrentzat. Eseri ziren haren aurrean, lehenengo jaioa bere lehentasunen arabera, eta gazteena bere gaztaroaren arabera, eta gizonak harritu ziren, bakoitza bere anaiagana. Hartu zuten zatia berengandik beraientzat, baina Benjaminen zatia guztien zatiak baino bost aldiz handiagoa zen haiekiko, eta edan zuten eta poztu ziren berarekin.

44

Eta Josefek agindu zion bere etxearen arduradunari, esanez: Bete gizonen zakuak janariez, eraman ahal duten guztia, eta sartu bakoitzaren zilarra zakuaren ahoan. Eta nire kopa zilarra

sartu gazteenarena zakuan, eta bere gariaren prezioa. Gertatu zen, ordea, Joseren hitzaren arabera, esan zuen bezala.

Goizean egunsentia egin zuen, eta gizonak bidali ziren beraiek eta haien astoak. Irten ondoren haiek hiritik, ez zuten urrun joan, eta Josefek bere etxeko arduradunari esan zion: Jaiki eta jarraitu gizon haien atzetik, eta harrapatuko dituzu, eta esango diezu: Zergatik itzuli duzue gaiztoa onarena ordez? Zergatik lapurtu zenuten nire kopa zilarra? Ez al da hau nire jaunak edaten duena? Berak igarpenez igarpena egiten du bertan. Gaizki egin duzue egindakoarekin. Haiek aurkitu ondoren, hitz hauek esan zien. Baina haiek esan zioten: Zergatik hitz egiten du jaunak hitz hauek arabera? Ez litzateke zure zerbitzariek hitz hau arabera egitea. Baldin gure zakuetan aurkitu genuen zilarra itzuli badiogu Kanaan lurretik, nola lapurtuko genuke zure jaunaren etxetik zilarra edo urrea? Noren artean aurkituko duzun kopa zure zerbitzarien, hil bedi, eta gu ere izango gara zerbitzariak gure jaunaren. Baina esan zuen: eta orain, esaten duzuen bezala, horrela izango da: noren ondoan aurkitu den kopa, hura izango da nire zerbitzaria, zuek ordea garbiak izango zarete. Eta presaka egin zuten, eta bakoitzak bere zakua lurrera jaitsi zuen, eta bakoitzak bere zakua ireki zuen. Bilatu zuen zaharrenetik hasita, gazteenera heldu zen arte, eta kopa aurkitu zuen Benjaminen zorroan. Eta beren arropak urratu zituzten, eta bakoitzak bere zakua bere astoaren gainean jarri zuen, eta hirira itzuli ziren.

Juda eta haren anaiak Josephengana sartu ziren, oraindik hura

han zegoen bitartean, eta lurrera erori ziren haren aurrean. Josephek esan zien: Zer gauza hau egin zenuten? Ez al dakizue igarpen bidez igartuko duela nire bezalako gizon batek? Esan zuen Judah: zer erantzungo diogu jaunari, edo zer hitz egingo dugu, edo nola justifikatuko gara? Jainkoak aurkitu zuen zure zerbitzarien bidegabekeria. Hona hemen, gure jaunaren zerbitzariak gara, gu eta kopa aurkitu zaion hura ere. Josefek esan zuen, ordea: Ez litzateke niretzat egokia egitea hitz hau; kopa aurkitu zen gizona, bera izango da nire zerbitzari; zuek, berriz, igo salbamenarekin zuen aitarengana. Hurbiltzean, Judah berari esan zion: Eskatzen dut, jauna, zure zerbitzariak hitz bat esan dezala zure aurrean, eta ez haserreturik izan zure zerbitzariarekin, zeren zu Faraoiarekin zaude. Jauna, zu galdetu zenituen zure zerbitzariei esanez: baldin baduzue aita edo anaia. Eta jaunari esan genion: aita zahar bat dugu, eta zahartzaroko seme gazte bat dauka berak, eta haren anaia hil zen, baina bera bakarrik geratu zen bere amarentzat, eta aitak maite du hura. Baina esan zenuen zure zerbitzariei: ekarri behera hura nirengana, eta arduratuko naiz haren. Eta esan genion jaunari: ez da gai izango haurra bere aita uzteko; baina aita uzten badu, hil egingo da. Zu, ordea, esan zenien zuen zerbitzariei: baldin ez badator behera zuen anaia gazteena zuekin, ez duzue gehiago ikusiko nire aurpegia. Gertatu zen, baina, noiz igo ginen zure zerbitzarira, gure aitara, jakinarazi genizkion gure jaunaren hitzak. Gure aitak esan zuen: Zoazte berriro eta erosi iezaguzu janari gutxi. Gu, ordea, esan genuen: Ez gara gai izango jaisteko, baina gure anaia gazteena gurekin jaisten bada, orduan jaitsiko gara, ez baikara gai izango

gizonaren aurpegia ikusteko gure anaia gazteagoa gurekin ez badago. Esan zuen baina zure zerbitzariak, gure aitak, guri: Zuek dakizue bi erditu zizkidala emakumeak, Eta bat irten zen nire ondotik, eta esan zenuten piztiek janda geratu zela, eta ez dut ikusi ordutik orain arte. Baldin beraz hau ere nire aurpegitik hartzen baduzue, eta bidean zerbait txarra gertatzen bazaio, nire zahartzaroa minarekin hadesen eramango duzue. Orain, beraz, baldin sartzen banaz zure zerbitzarira, gure aita baina, eta haurra ez badago gurekin, baina bere arima zintzilik dago honen arimaren gainean. Eta gertatuko da, hura ikusten duenean haurra ez dagoela gurekin, hiltzen da, eta zure seme-alabek zure zerbitzariaren zahartzaroa, gure aitarena, penakin eramango dute hadesera. Zure zerbitzariak aitagandik jaso zuen haurra, esanez: baldin ez badut ekarri hura zuregana eta ezarri hura zure aurrean, bekatu egin izanda egongo naiz aitaganako egun guztietan. Orain, beraz, geldituko naiz zurekin zerbitzari haurrarenordez, jaunaren etxeko zerbitzari, baina haurra igo bedi bere anaiekin. Nola igoko naiz, izan ere, aitaren aurrera haurra gurekin ez dagoenean? Hala ez ikusiko ditut nire aita aurkituko duten gaiztakeríak.

45

Eta Josek ezin izan zuen jasan haren ondoan zeuden guztiak, baina esan zuen: Bidali itzazue guztiak nire ondotik, eta inor ez zegoen Joseren ondoan, bere anaiei ezagutarazi zitzaienean. Eta negarra-rekin ahotsa askatu zuen, eta Egiptoar guztiek entzun

zuten, eta Faraoi-ren etxean entzugarri gertatu zen. Josefek bere anaiei esan zien: Ni Josef naiz. Oraindik nire aita bizi da?. Eta anaiak ezin izan zioten erantzun, nahastu egin baitziren. Josek bere anaiei esan zien: Hurbildu zaitezte nigana, eta hurbildu ziren. Eta esan zuen: Ni naiz Jose, zuen anaia, Egiptora saldu zenuten hura. Orain, beraz, ez zaiteztela harrituta egon, ez eta gogorra iruditu zuentzat ni hemen saldu ninduzueten, bizitzarako baitik bidali ninduen Jainkoak zuen aurretik. Hau gosetearen bigarren urtea da lurraren gainean, eta oraindik bost urte geratzen dira, non ez den goldaketarik izango, ezta uztarik ere. Jainkoak bidali ninduen zuen aurretik, zuen hondar bat lurrean uzteko eta zuen uzte handia hazteko. Orain, beraz, ez zuek bidali naukazue ni hona, baizik Jainkoak, eta egin nau Faraoiren aita bezala, eta bere etxe osoaren jaun, eta Egiptoko lur osoaren agintari. Presaka izan, beraz, igo nire aitagana, eta esan iozu: hauek dio zure semeak, Josefek: Jainkoak jaun egin nau Egiptoko lur guztiko, jaitsi, beraz, niregana, eta ez geratu. Eta Arabiako Gesem lurraldearen barruan biziko zara, eta nire hurbil egongo zara zu, eta zure semeak, eta zure bilobak, zure ardiak, eta zure behiak, eta zuri dagokizun guztia. Eta han elikatuko zaitut, oraindik bost urteko gosete baitago, horrela ez zaitezen suntsitu zu, eta zure semeak, eta zure ondasun guztiak. Hara, zuen begiek ikusten dute, eta Benjaminen, nire anaiaren, begiek, nire ahoa dela zuentzat hitz egiten duena. Jakinarazi beraz nire aitari nire aintza guztia Egiptoan dudan hori, eta zenbat ikusi duzuen, eta azkarturik ekarri behera nire aita hona. Eta bere anaia Benjaminen lepoaren gainera erori ondoren, haren gainean negar egin zuen, eta Benjaminek bere

lepoaren gainean negar egin zuen. Eta bere anaia guztiak musukatuta, negar egin zuen haien gainean, eta honen ondoren bere anaiak harekin hitz egin zuten.

Eta ahotsa zabaldu zen Faraoi-ren etxera, esanez: Etorri dira Joseren anaiak. Faraoi eta bere zerbitzariak poztu ziren. Faraoak Joseferi esan zion: esan zure anaiei, hau egin, bete zuen zakuak, eta joan zaitezte Kanaan lurrera. Eta zuen aita eta zuen ondasunak hartu ondoren, zatoz nigana, eta emango dizkizuet Egiptoko ondasun guztiak, eta lurraren muina jango duzue. Zu, ordea, agindu hauek, hartzea haiei gurdiak Egiptoko lurretik zuen haurrei eta zuen emaztei, eta hartu duzuela zuen aita, etorri. Eta ez zuen begiek zuen ontziei errukitu, zeren Egiptoko gauza on guztiak zuena izango baitira. Israelgo semeek horrela egin zuten, eta Josefek gurdi-ak eman zizkien Faraoi erregeak esandakoaren arabera, eta hornidura eman zien biderako. Eta guztiei bi jantzi eman zizkien, baina Benjamini hirurehun urre eta bost aldaketa-jantzi eman zizkion. Eta bere aitari bidali zion gauza berak, eta hamar asto Egiptoko ondasun guztietatik eramaten zutenak, eta hamar mando bere aitari bidearako ogiak eramaten zituztenak. Bidali zituen bere anaiak, eta joan ziren, eta esan zien: Ez haserre izan bidean. Eta Egiptotik igo ziren, eta Kanaango lurrera etorri ziren, haien aita Jakobengana. Eta jakinarazi zioten esanez: Zure semea Josef bizi da, eta berak agintzen du Egiptoko lur guztian. Eta Jakob harritu egin zen bere gogoan, ez baitzien sinetsi. Hitz egin zioten berari Josefek esandako guztiak, zenbat esan zien haiei. Baina Josefek hura hartzeko bidali zituen gurdiak ikusi zituenean, bizkortu zen

haien aita Jakoben espiritua. Israelek esan zuen: Handia da niretzat Josef nire semea oraindik bizi bada. Joango naiz eta ikusiko dut hil aurretik.

46

Abiatu ondoren, Israel, bera eta bere guztiak, Zin-hitzaren putzura etorri zen, eta sakrifizio bat eskaini zion bere aita Isaaken Jainkoari. Jainkoak Israelri esan zion gaueko ikuspenean, esanez: Jakob, Jakob. Eta berak esan zuen: Zer da? Baina berak dio hari: Ni naiz zure aiten Jainkoa, ez izan beldurrik Egiptora jaisteko, zeren nazio handi bihurtuko zaitut han. Eta ni zurekin Egiptora jaitsiko naiz, eta ni zure amaierara eramango zaitut, eta Josefek bere eskuak zure begien gainean jarriko ditu. Jaiki zen Jakob Zintziliketa-putzu-tik, eta Israelgo semeek hartu zuten beren aita, eta zamaketa, eta beren emazteak, Josefek hura eramateko bidali zituen gurdien gainean. Eta haien ondasunak hartu ondoren, eta Kanaan lurretik eskuratu zuten jabetza guztia, Egiptora sartu ziren, Yakob eta bere hazi guztia berarekin. Semeak, eta haren semeen semeak berarekin, alabak, eta haren alaben alabak, eta haren hazi guztia eraman zuen Egiptora. Hauek dira, baina, Israelen semeen izenak, Egiptora sartu zirenen Yakob haien aitarekin batera. Yakob eta bere semeak: Yakoben lehenengo, Ruben. Reuben-en semeak, ordea, Enoch, Pallu, Asron eta Charmi dira. Simeonen semeak, ordea, Jemuel, Jamin, Ehud, Jachin, Zohar eta Saul kanaandar emakumearen semea dira. Leviren semeak,

berriz, Gershon, Kath eta Merari. Judaren semeak, ordea, Er, eta Onan, eta Shiloh, eta Phares, eta Zara; baina Er eta Onan hil ziren Canaango lurrean; eta Pharesen semeak Hezron eta Jemuel izan ziren. Issacharren seme-alabak, ordea: Tola, Phua, Hashum eta Shimron. Zebulungo semeak, ordea, Sered, Allon eta Achoel. Hauek Leah-ren semeak dira, zeinek erditu baitzituen Jakoberi Siriako Mesopotamian, eta Dina bere alaba; guztiak arimak, semeak eta alabak, hogeita hamahiru. Gad-en semeak, ordea, Safon, eta Angis, eta Sannis, eta Tasoban, eta Aedeis, eta Aroedeis, eta Areeleis. Asher-en semeak, ordea: Iemna, Iessoua, Ieoul, baria eta Sara, haien ahizpa. Baria-ren semeak, berriz: Chobor eta Melchiil. Hauek Zilpah-ren semeak dira, zein Labanek eman zion Lea bere alabari, eta honek hamasei arima erditu zizkion Jakobi. Rachelen semeak, Jacoben emaztearena, Joseph eta Benjamin izan ziren. Joseren semeak Egiptoko lurrean jaio ziren, Asenetak erdituak, Petefreren apaizaren alaba Heliopolisekoa, Manases eta Efraim. Manasesen semeak jaio ziren, siriarra emaztekiak erdituak, Makir. Makirrek Galaad sortu zuen. Efraimen semeak, Manasesen anaia, Sutelaam eta Taam. Sutelaamen semeak, Edom. Benjaminen semeak, ordea, Bala eta Bokor eta Asbel izan ziren. Balaren semeak, berriz, Gera, Noeman, Agkis, Ros eta Manfim izan ziren. Gera, ordea, Araden aita izan zen. Hauek Rachel-en semeak dira, zeinek Yakob-entzat erditu zituen, guztira hamezortzi arima. Danen semeak, ordea, Asom dira. Eta Neftaliren semeak: Asiel, Guni, Izar eta Sollem. Hauek Ballasaren semeak dira, zeina Labanek bere alaba Racheli eman zion, eta honek hauek erditu zituen Jakobi; arima guztiak zazpi. Arima guztiak sartu zirenak

Jakobekin batera Egiptora, bere gerrietatik ateratakoak, Jakoberen semeen emakumeak aparte, arima guztiak, hirurogeita sei. Joseren semeak, Egiptoko lurrean jaiotakoak, bederatzi arima ziren. Jakoben etxeko arima guztiak, Jakobekin batera Egiptora sartuak, hirurogeita hamabost arima ziren.

Baina Juda bidali zuen bere aurretik Joseren aurrera, harekin topo egiteko Heroien hirian, Ramesesen lurrean. Uztartuta baina Josek bere gurdiak, igo zen Israel bere aita biltzera, Heroien hirira, eta agertu zitzaionean erori zen bere lepoan, eta negar egin zuen negar handiarekin. Eta Israelek Joseferi esan zion: Orain hil naiteke, zeren zure aurpegia ikusi baitut, zu oraindik bizirik baitzaude. Josefek bere anaiei esan zien: Gora joango naiz Faraoiaren aurrera eta esango diot: Nire anaiak eta nire aitaren etxea, Kanaan lurrean zeuden haiek, nire aurrera etorri dira. Gizonak artzainak dira; gizonak abeltzainak izan ziren, eta abereak, idiak eta haien guztia ekarri dute. Baldin beraz Faraoak deitzen bazaituzte eta esaten badizue, zer da zuen lana? Esango duzue, gizon abelbaileen gizakiak gara zure zerbitzariak haurtik orain arte, eta gu, eta gure aitak, horrela bizi zaitezketen Gesem Arabiako lurrean, nazkagarritasuna baita Egiptoarrentzat artzain guztia ardien.

47

Etorri ondoren, Josefek Faraoiari jakinarazi zion, esanez: Nire aita eta nire anaiak, eta haien abereek eta haien behiek, eta

haien guztiak, Kanaan lurretik etorri dira, eta hara, Gosen lurrean daude. Bere anaietatik bost gizon hartu zituen, eta Faraoiren aurrean jarri zituen. Eta Faraoak esan zien Joseren anaiei: Zer da zuen lana? Eta haiek esan zioten Faraoari: Ardien artzainak dira zure zerbitzariak, bai gu eta bai gure aitak. Esan zioten baina Faraoiari, bizilekutzeko lurrean etorri gara, ez baita larrerik zure zerbitzarien abereetarako, indartu baita gosete Kanaango lurrean, orain beraz biziko gara Gesemgo lurrean. Esan zion baina Faraoak Joseri, bizi bitez Gesemgo lurrean, baldin baina badakizu, hori badira haien artean gizon ahaltsuak, ezarri itzazu haiek nire abereentzako buruzagi. Etorri ziren baina Egiptora Josengana Jakob eta haren semeak, eta entzun zuen Faraoak Egiptoko erregeak. Eta Faraok Joseri esan zion, esanez: Zure aita eta zure anaiak etorri dira zurengana. Hona hemen, Egiptoko lurra zure aurrean dago; lur onenean ezarri zure aita eta zure anaiak. Josefek bere aita Jakob sartu zuen, eta hura Faraoiaren aurrean ezarri zuen, eta Jakobek Faraoa bedeinkatu zuen. Faraoak Jakobi esan zion: Zenbat urte dituzu zure bizitzan? Eta Jakobek Faraoiari esan zion: nire bizitzako urteetako egunak, arrotz bizi naizen hauek, ehun eta hogeita hamar urte dira; gutxi eta txarrak izan dira nire bizitzako urteetako egunak; ez dira iritsi nire aiten bizitzako urteetako egunetara, haiek arrotz bizi izan ziren egunetara. Eta Jakob Faraoari bedeinkapena eman ondoren, haren aurretik atera zen.

Eta Josefek bere aita eta bere anaiak ezarri zituen, eta jabetza eman zien Egiptoko lurrean, lur hoberenean, Rameses lurrean,

Faraoak agindu zuen bezala. Eta Josefek garia neurtzen zion bere aitari, eta anaiei, eta bere aitaren etxe osoari, pertsona bakoitzaren arabera.

Alerik ez zegoen lurralde osoan, goseak oso indartu egin zuelako, eta Egiptoko lurra eta Kanaango lurra amaitu ziren gosearen ondorioz. Josefek bildu zuen zilar guztia Egiptoko lurraldean eta Kanaango lurraldean aurkitua, erosten zuten alearen truke, eta neurtzen zien haiei, eta Josefek zilar guztia sartu zuen Faraoiaren etxean. Eta Egiptoko lurretik eta Kanaango lurretik zilar guztia agortu zenean, egiptoar guztiak Joseren aurrera etorri ziren esanez: Eman iezaguzu ogia, eta zergatik hil behar dugu zure aurrean? Gure zilarra agortu egin da. Josefek esan zien: Ekarri zuen abelarra, eta emango dizkizuet ogiak zuen aberearen ordez, baldin zuen zilarra amaitu bada. Eraman zuten haien abelgorria Josefengana, eta Josefek ogiak eman zizkien zaldien ordez, eta ardien ordez, eta idien ordez, eta astoen ordez, eta elikatu zituen haiek ogiarekin haien abelgorri guztien ordez urte hartan. Atera zen urte hura, eta bigarren urtean etorri ziren berengana, eta esan zioten: Ez ote gara gure jaunaren aurretik galduko? Izan ere, amaitu egin da gure zilarra, eta ondasunak eta abereak zu jaunagana joan dira, eta ez zaigu ezer geratzen gure jaunaren aurrean, gure gorputz propioa eta gure lurra baizik. Hola, beraz, ez gaitezen hil zure aurrean, eta lurra hutsik gera ez dadin, erosi gaitzazu gu eta gure lurra ogiaren truke, eta izango gara gu eta gure lurra zerbitzariak Faraoiarentzat. Eman hazia, hola erein dezagun, eta bizi gaitezen eta ez hil gaitezen, eta lurra ez da hutsik geratuko.

Eta Josefek Egiptiarren lur guztia eskuratu zuen Faraoiarentzat, Egiptiarrek beren lurra saldu baitzioten Faraoiari, goseak haien gainean nagusitu baitzen, eta lurra Faraoiarena gertatu zen. Eta herria esklabotu zuen hura zerbitzari bihurtzeko, Egiptoko mugen mutur batetik bestera arte, Apaizen lurra izan ezik, Josefek ez zuen hau eskuratu, izan ere Faraoak oparia eman zien apaizei, eta haiek Faraoak emandako oparia jaten zuten, horregatik ez zuten beren lurra saldu. Josefek Egiptoar guztiei esan zien: Hara, gaur zuek eta zuen lurra Faraoiarentzat eskuratu ditut; hartu hazia zeuentzat, eta erein lurra. Eta haren ekoizpena izango da, eta bosgarren zatia emango diozue Faraoiari, baina lau zatiak zuetzat izango dira lurrerako hazi gisa, eta zuetzat janari gisa, eta zuen etxeetako guztientzat. Eta esan zuten: Salbatu gaituzu, grazia aurkitu dugu gure jaunaren aurrean, eta Faraoiren zerbitzariak izango gara. Eta Josefek agindu bat ezarri zien haiei gaur egunera arte, Egiptoko lurraren gainean Faraoiari bidaltzea, apaizen lurra salbu, bakarrik hori ez zen Faraoarena.

Israel Egiptoko lurrean bizi izan zen, Goshenen lurraren gainean, eta heredatu zuten hura, eta hazi ziren eta oso ugaldu ziren. Bizi izan zen Jakob Egiptoko lurrean hamazazpi urtez, eta Jakob-en bizitzako urteak ehun berrogetatazazpi urte izan ziren. Hurbildu ziren Israelen heriotzako egunak, eta bere seme Josef deitu zuen, eta esan zion: Baldin zure aurrean grazia aurkitu badut, jarri zure eskua nire izterraren azpian, eta egin iezadazu errukia eta egia, ez nazazu Egipton ehortzi, Baina nire gurasoekin lo egingo dut, eta Egiptotik kenduko nauzu, eta haien

hilobian ehorziko nauzu. Baina berak esan zuen: Ni zure hitzaren arabera egingo dut. Esan zuen, ordea: Zin egin iezadazu, eta zin egin zion, eta Israel bere makilaren puntan adoratu zuen.

48

Gertatu zen hitz hauen ondoren, eta Joseri jakinarazi zitzaion zure aita gaixorik dagoela, eta bere bi seme, Manases eta Efraim, hartu ondoren, Jakobengana joan zen. Jakoberi jakinarazi zitzaion, esanez: Hara, zure semea Josef dator zure aldera, eta indartu ondoren Israel eseri zen ohearen gainean. Eta Jakobek Joseferi esan zion, nire Jainkoa agertu zitzaidan Luzen Kanaango lurran, eta bedeinkatu ninduen, Eta esan zidan: Ikusi, ni handituko zaitut eta ugarituko zaitut, eta nazioen bilduma bihurtuko zaitut, eta lur hau emango dizut zuri eta zure haziari zure ondoren, jabetza betiko gisa. Orain, beraz, zure bi seme, Egiptoko lurrean jaio zaizkizunak ni zure aurrera Egiptora etorri baino lehen, nireak dira: Efraim eta Manases Ruben eta Simeon bezala izango zaizkit. Baina ondorengoak, hauek ondoren sortzen badituzu, haien anai-arreben izenarekin izango dira eta haien oinordetzen gainean deituko dira. Ni, baina, Siriako Mesopotamiatik nentorrela, hil zen zure ama Rachel Kanaango lurrean, Chabrathako hipodromora hurbiltzen nintzela, Efratara iristeko bidean, eta lurperatu nuen hura hipodromoaren bidean; hau da Betleem.

Israelek Joseren semeak ikusirik, esan zuen: Nor dira hauek? Josefek bere aitari esan zion: Nire semeak dira, Jainkoak hemen eman zizkidanak. Eta Jakobek esan zuen: Ekarri itzazu, haiek bedeinkatuko ditut. Israelgo begiak ilundu ziren zahartzaroarengatik, eta ez zen gai ikusteko. Hurbildu zituen haiek beragantz, musu eman zien eta besarkatu zituen. Eta Israelek Joseri esan zion: Ikusi, zure aurpegitik ez naiz gabetu izan, eta ikusi, Jainkoak zure hazia ere erakutsi dit. Eta Josefek atera zituen haiek bere belaunetatik, eta lurrera aurpegia jarrita adoratu zuten hura. Josefek bere bi seme hartu eta, Efraim eskuinean, Israelen ezkerretik, eta Manases ezkerretik, Israelen eskuinetik, hurbildu zituen haiek hura. Luzatu zuen Israelek eskuin eskua eta jarri zuen Efraimen buruaren gainean, hau gaztea zen, eta ezkerra Manasesen buruaren gainean, gurutzatuta eskuak.

Eta bedeinkatzen zituen haiek, eta esan zuen: Jainkoa, zeini atsegin izan zitzaizkion nire aitak haren aurrean, Abraham eta Isaak, Jainkoa elikatzen nauena ni gaztetasunetik egun honetara arte, Aingerua, ni gaitz guztietatik askatzen nauena, bedeinkatzen ditu haur hauek, eta haien artean deitua izango da nire izena eta nire aiten izena, Abraham eta Isaac, eta ugaritu daitezela multzo handia lurraren gainean. Josefek ikusi zuenean aitak bere eskuin eskua Efraimen buruan jarri zuela, astuna iruditu zitzaion, eta Josefek aitaren eskua hartu zuen, hura Efraimen burutik kentzeko Manasesen buruan jartzeko. Josephek bere aitari esan zion: Ez horrela, aita, hau da lehena; jarri zure eskuin eskua haren buruan. Eta ez zuen nahi, baina

esan zuen: badakit, seme, badakit, eta hau herri izango da, eta hau goratua izango da, baina haren anaia gazteagoa hura baino handiagoa izango da, eta haren hazia nazioen multzo izango da. Eta bedeinkatu zituen haiek egun hartan, esanez: Zuen bitartez bedeinkatu izango da Israel, esanez: Egin zaitzala Jainkoak Efraim bezala eta Manases bezala. Eta jarri zuen Efraim Manasesen aurretik. Israelek Joseperi esan zion: ikusi, ni hiltzen ari naiz, eta Jainkoa zuekin egongo da, eta zuen aiten lurrera itzuliko zaituzte. Baina ni ematen dizut Sikem berezia zure anaien gainetik, hartu nuen Amorrearren eskutik nire ezpataz eta arkuz.

49

Jakob-ek bere semeak deitu zituen, eta esan zien: Bildu zaitezte, azken egunetako gainean zuei zer gertatuko zaizuen adierazteko. Bildu zaitezte eta entzun nire, Jakoben semeak; entzun, Israel, entzun zuen aitari. Reuben, nire lehena jaiotakoa, zu nire indarra eta nire seme-alaben hasiera, eramateko gogorra eta gogorra burugogorra. Harrokeriaz jokatu duzu ur bezala, ez irakin; igan zinen zure aitaren ohe gainera, orduan zikindu zenuen ohea non igan zinen. Simeon eta Levi anaiak haien aukeraren bidegabekeria osatu zuten. Haien kontseiluan nire arima ez bedi sartu, eta haien eraketan nire gibela ez bedi eztabaidatu, zeren haien haserrearekin gizonak hil zituzten, eta haien desirarekin zezena zain moztu zuten. Madarikatua haien haserre, burugogor delako, eta haien sumina, gogortua izan

delako; banatuko ditut haiek Jakoben, eta sakabanatuko ditut haiek Israelen. Juda, zure anaiek laudatu zaituzte, zure eskuak zure etsaien bizkarraren gainean, zure aitaren semeek gurtu egingo zaituzte. Judako lehoi kumea, kimutik, nire semea, igo zinen; atzera etzan eta lo egin zenuen lehoi gisa eta kume gisa; nork esnatuko du hura? Ez da agintaririk falta izango Judatik, eta buruzagirik bere gerritik, harik eta etorri arte berarentzat gordetako gauzak, eta bera izango da nazioen itxaropena. Bere zaldi-kumea mahastira loturik, eta bere astoaren zaldi-kumea kiribil-ari loturik, bere soinekoa ardoan garbituko du, eta bere estalkia mahatsaren odolean. Bere begiak ardoa baino distiratsuagoak dira, eta bere hortzak esnea baino zuriagoak dira. Zebulun itsasertzean biziko da eta bera itsasontzien portuan egongo da, eta Sidonera arte hedatuko da. Issacharrek ederra desiratu zuen, kleroen erdian atsedena hartzen zuela. Eta atsedena ederra zela ikusirik, eta lurra emankor zela, bere sorbalda lanean jarri zuen, eta nekazari bihurtu zen. Danek bere herria epaituko du, Israelgo leinuetako bat bezala. Eta Dan suge bat bedi bidearen gainean, bide-zokoan eserita, zaldiaren orpoa hozkatuz, eta zalduna atzera eroriko da. Jaunaren salbamena itxaroten. Gad, talde eraso batek erasoko du, baina berak erasoko die atzean. Asher, gizena bere ogia, eta berak emango die luxua agintariei. Naftali enbor zabaldua da, ondorengoan edertasuna eskaintzen duena. Seme hazitakoa Josefe, nire seme hazitakoa maitegarria, nire seme gazteena, niri itzuli. Zeinaren aurka gogoeta egiten ari zirela iraindu zuten, eta gezi-jaunek harenganako gorroto bat zuten. Eta haien arkuak indarrez hautsi ziren, eta haien eskuko besoen zainak ahuldu

ziren, Jakoben agintariaren eskuaren bidez, handik Israelen indartsua zure aitaren Jainkoaren aldetik. Eta nire Jainkoak lagundu zizun, eta bedeinkatu zizun zeruko bedeinkapena goitik, eta lurraren bedeinkapena guztia duena, bularren eta sabelaren bedeinkapenaren ondorioz, Zure aitaren eta zure amaren bedeinkazioak gainditu egin dituzte mendi iraunkorren bedeinkazioak eta betiko muinoen bedeinkazioak; Joseren buruaren gainean izango dira, eta bere anaien artean nagusi izan zenaren gailurraren gainean. Benjamin otsoa harraparia da, goizean jango du oraindik, eta arratsean elikadura ematen du. Hauek guztiak Jakoben hamabi semeak dira, eta haien aitak gauza hauek esan zizkien, eta bedeinkatu egin zituen haiek, bakoitza bere bedeinkapenaren arabera bedeinkatu zituen. Eta esan zien: Ni nire herriarekin batuko naiz, ehortzi nazue nire aitekin batera kobazuloan, Efron Hetearraren soroan dagoena, Haitzulo bikoitzean, Mamreren aurrean, Kanaan lurrean, Abraham-ek Efron Hetearrengandik eskuratu zuen haitzuloa hilobia jabetzan. Hor ehortzi zuten Abraham eta bere emazte Sara, hor ehortzi zuten Isaak eta bere emazte Rebeka, hor ehortzi zuten Lea, Zelaiko eta bertan dagoen leizearen jabetzean, Heteko semeen artean. Eta Jakob atseden hartu zuen bere semeei agindu ondoren, eta bere oinak ohean gainera jasota, amaitu zen eta bere herriari gehitu zitzaion.

50

Eta Jose bere aitaren aurpegira erori eta haren gainean negar

egin zuen, eta musu eman zion. Eta Josefek agindu zien bere zerbitzariei, ehorzleei, bere aita ehorzteko, eta ehorzleek Israel ehorzi zuten. Eta bete zuten haren berrogei egunak, horrela baitira zenbatzen ehorzketaren egunak, eta Egiptok hirurogeita hamar egunez negar egin zuen hura. Zeren baina doluminaren egunak igaro zirenean, Josefek Faraoiren buruzagiei hitz egin zien, esanez: baldin zuen aurrean mesedea aurkitu badut, mesedez hitz egin iezaiozu Faraoiri niri buruz, esanez, Nire aitak zin eragin zidan, esanez: Hilobira, zeina induskatu nuen neure buruarentzat Kanaan lurrean, han ni ehortzi behar nauzu. Orain, beraz, igo ondoren, nire aita ehortzi egingo dut, eta itzuliko naiz. Eta Faraoak esan zion Joseri: Igo, ehortzi zure aita, zin eragin zizun bezala. Eta Josef igo zen bere aita ehortzi, eta berarekin igo ziren Faraoiren zerbitzari guztiak, eta haren etxeko zaharrenak, eta Egiptoko lurreko zaharren guztiak. Eta Joseren etxeko guztiak, bere anaiek, bere etxe aita-koak guztiak, bere ahaidetasunak, ardiak eta idiak Goshen lurrean utzi zituzten. Eta harekin batera igo ziren gurdi-gerrak eta zaldizko soldaduak, eta kanpamentua oso handia zen. Eta Atadeko larrainera iritsi ziren, Jordanaren bestaldean dagoena, eta negar handi eta oso indartsua egin zioten, eta zazpi egunez dolua egin zion bere aitari. Eta Kanaango lurreko biztanleek ikusi zuten Atadeko larrainean zegoen dolua, eta esan zuten: Dolu handia da hau egiptoarrentzat. Horregatik deitu zion toki horri Egiptoko Dolua, Jordanetik harantz dagoena. Eta haren semeek horrela egin zioten. Eta bere semeek hartu zuten hura Kanaan lurrera, eta ehortzi zuten hura kobazulo bikoitzean, Abraham-ek eskuratu zuen kobazuloa hilobi jabetzan Efron

Hetearrengandik, Mambreren aurrean. Eta Joseph Egiptora itzuli zen, bera eta haren anaiak, eta haren aita ehortzi batera igo zirenak.

Joseren anaiek ikusi ondoren haien aita hil zela, esan zuten: Ez ote du Josefek inoiz gorroto izango guri, eta ordaindu guri egin diogun gaitz guztia? Eta Joseren aurrera iritsi ondoren, esan zuten: Zure aitak zin egin zuen hil aurretik, esanez, Horrela esan Joseperi: barkatu haiei haien bidegabekeria eta bekatu, zeren gaiztoak zuri erakutsi baitituzute, eta orain onartu zure aitaren Jainkoaren zerbitzarien bidegabekeria. Eta negar egin zuen Josepek haiek berarekin hitz egiten ari zirela. Eta hura hurbildu ondoren esan zioten: badakigu gu zure zerbitzariak garela. Eta Josef esan zien: ez izan beldurrik, zeren Jainkoarena naiz ni. Zuek nire aurka gauzak gaiztoak planifikatu zenituzten, baina Jainkoak niri buruz gauzak onak planifikatu zituen, gaur bezala gerta dadin, eta herri handia elikatu dadin. Eta esan zien: Ez izan beldurrik, nik elikatuko zaituztet zuek eta zuen etxeak. Eta animatu zituen haiek, eta bihotzera hitz egin zien. Eta Josek Egipton bizi izan zen, bera eta haren anaiak, eta haren aitaren etxeko guztiak, eta Josek ehun eta hamar urte bizi izan zituen. Eta Josefek ikusi zituen Efraimen haurrak hirugarren belaunaldira arte, eta Manasesen seme Makirren semeak Josefren izterretan jaio ziren. Eta Josefek bere anai-arrebei esan zien, esanez: Ni hiltzen ari naiz, baina Jainkoak bisitatuko zaituzte, eta lur honetatik ateratzen zaituzte Jainkoak gure gurasoak Abraham, Isaak eta Jakobi zin egin zien lurrera. Eta Josefek Israelgo semeei zin eragin zien, esanez: Jainkoak zuei

bisita egiten diezuenean, eramango ditutzue nire hezurrak hemendik zuekin. Eta Josef hil zen ehun eta hamar urterekin, eta lurperatu zuten, eta Egiptoko hileroski batean jarri zuten.

Mateoren Ebanjelioa

1

Jesu Kristoren sorgapenaren liburua, Daviden semea, Abrahamen semea. Abrahamek Isaac sortu zuen, Isaacek Jacob sortu zuen, eta Jacobek Judah eta haren anaiak sortu zituen. Judahek Phares eta Zerah sortu zituen Tamarengandik, Pharesek Hezron sortu zuen, Hezronek Aram sortu zuen. Aramek Aminadab sortu zuen, Aminadabek Naason sortu zuen, Naasonek Salmon sortu zuen, Salmonek Boaz sortu zuen Rahabetatik, Boazek Obed sortu zuen Ruthetatik, Obedek Jesse sortu zuen. Jessek David erregea sortu zuen. David erregeak Salomon sortu zuen Uriaren emaztegandik, Solomonek Rehoboam sortu zuen, Rehoboamek Abijah sortu zuen, eta Abijahek Asa sortu zuen. Asak Josafat sortu zuen, Josafatek Joram sortu zuen, Joramek Ozias sortu zuen. Uzziah-ek Jotham sortu zuen, Jotham-ek Ahaz sortu zuen, Ahaz-ek Hezekiah sortu zuen, Hezekiasek Manases sortu zuen, Manasesek Amon sortu zuen, Amonek Josias sortu zuen. Josiah-ek, berriz, Jeconiah eta bere anaiak sortu zituen Babiloniako deportazioaren garaian.

Babiloniako erbesteratzearen ondoren, Jekonias Salatiel sortu zuen, eta Salatiel Zorobabel sortu zuen, Zerubbabelek Abiud sortu zuen, Abiudek Eliakim sortu zuen, Eliakimek Azor sortu zuen, Azorek Zadok sortu zuen, Zadokek Achim sortu zuen, Achimek Eliud sortu zuen, Eliudek Eleazar sortu zuen, Eleazarrek Matthan sortu zuen, Matthanek Jacob sortu zuen, Jakob-ek, berriz, sortu zuen Joseph, Mariaren senarra, zeinengandik jaio baitzen Jesus, Kristo deitua. Beraz, belaunaldi guztiak Abraham-etik David-era arte hamalau belaunaldi dira, eta David-etik Babiloniako deportaziora arte hamalau belaunaldi, eta Babiloniako deportaziotik Kristora arte hamalau belaunaldi.

Jesu Kristoren jaiotza horrela zen. Izan ere, haren ama Maria Joseri ezkonduta egon zenean, elkartu aurretik, aurkitu zen haurdun Espiritu Santuagatik. Joseph, haren gizona, zuzena izanik eta hura publikoki lotsarazi nahi ez zuela, sekretu divortzatu nahi izan zuen. Baina hau gogoan hartu zuenean, hara, Jaunaren aingerua ametsen agertu zitzaion, esanez: Josef, Daviden semea, ez izan beldurrik Maria zure emazte gisa hartzeko, zeren harekin sortua Espiritu Santuagandik baita. Seme bat erdiko du, eta haren izena Jesus deituko duzu, zeren berak bere herria haien bekatuetatik salbatuko baitu. Hau guztia gertatu zen, ordea, Jaunaren aldetik profetaren bidez esandakoa bete zedin, Hara, birjina haurdun egongo da eta seme bat erdiko du, eta bere izena Emmanuel deituko dute, hau da, itzulita, Jainko gurekin.

Loaren-tik esnatua izan zen Josefek egin zuen Jaunaren mezulariak agindu zion bezala, eta hartu zuen bere emaztea, Eta ez zuen ezagutzen hura bere lehen-semea erditu arte, eta Jesus deitu zion bere izenari.

2

Jesusa Judeko Betlemen jaio zenean, Herodes erregearen garaian, hara, ekialdeko magoak Jerusalemera iritsi ziren esanez: Non dago jaio den judutar erregea? Ikusi dugu haren izarra ekialdean eta etorri gara hura gurtzera. Entzun ondoren, Herodes erregea nahastu zen, eta Jerusalem guztia berekin. Eta herriko apaiz nagusi eta idazle guztiak bildu ondoren, haien artean galdetu zuen non jaiotzen den Kristo. Baina haiek esan zioten: Judeako Betlemen, horrela baitago profetaren bidez idatzita, Eta zu Betleem, Judako lurra, inola ere ez zara txikiena Judako buruzagien artean, zeretik zuregandik irtengo da buruzagia, zeinek artzain egingo duen nire herria Israel.

Orduan Herodes, ezkutuan magoei deituta, haietatik zehaztu zuen agertzen zen izarraren denbora. Eta haiek Betlehemera bidali ondoren, esan zuen: Zoazte eta ikertu zehaztasunez haurriaren berri; aurkitu duzuenean, berri eman niri, ni ere joan eta gurtu diezaiodan. Haiek, ordea, erregea entzun ondoren, joan ziren, eta ikusi, ekialdean ikusi zuten izarra aurretik zihoaien, haurra zegoen tokiaren gainean gelditu zen arte. Izarra ikusi ondoren, oso poz handiaz poztu ziren. Eta

etxera iritsi ondoren, haurra ikusi zuten bere ama Mariarekin, eta belauniko erori eta gurtu egin zuten, eta beren altxorrak ireki ondoren, opariak eskaini zizkioten: urrea, intsentsua eta mirra. Eta ametsetan ohartarazita Herodesgana ez itzultzeko, beste bide batetik alde egin zuten beren lurraldera.

Haiek atzera egin ondoren, hara, Jaunaren aingerua ametsen bidez agertzen zaio Josefari esanez: Jaiki, hartu haurra eta haren ama eta ihes egin Egiptora, eta egon han nik zuri esango dizudanera arte, zeren Herodes haurra bilatu nahi baitu hura suntsitzeko. Baina jaiki ondoren, haurra eta bere ama hartu zituen gauez, eta Egiptora erretiratu zen. Eta han egon zen Herodes hil arte, Jaunak profetaren bidez esandakoa bete zedin: Egiptotik deitu nuen nire semea.

Orduan Herodes, ikusirik irribarretu izan zela magoen bidez, haserretu zen oso, eta bidaliz hil zituen haur guztiak Betlemen eta haren muga guztietan, bi urtekotik beherakoak, magoen artean zehaztu zuen denboraren arabera. Orduan bete zen Jeremias profetaĸ esandakoa, esanez: Ahots bat Ramah-en entzun zen, negar-egite eta negar eta dolamen handia, Rakel bere seme-alabengatik negarrez, eta ez zuen nahi kontsolatua izan, zeren ez baitaude.

Herodes hil ondoren, hara, Jaunaren mezularia ametsean agertzen zaio Joseri Egipton esanez: Jaiki eta hartu haurra eta bere ama, eta joan Israelgo lurrera, hil baitira haurra-ren arima bilatzen zutenak. Baina jaiki ondoren haurra eta haren ama

hartu zituen, eta Israelgo lurraldera etorri zen.

Entzun zuela, ordea, Arkelaos bere aita Herodesen ordez Judean erregetu egiten zuela, beldurtu zen hara joateko, baina ametsen bidez ohartarazi ondoren, Galileako alderantz atzera egin zuen, Eta etorri ondoren, Nazaret izeneko hiri batean bizi izan zen, profetek esandakoa bete zedin: Nazartar deituko da.

3

Egun haietan, Joan Bataiatzailea etortzen da Judeako basamortuan predikatzera. Eta esaten zuen: Damutu zaitezte, zeruetako erreinua hurbildu baita. Hau da Isaias profetaren bidez esana izan dena, esaten ari zenak: Basamortuan oihukatzen ari denaren ahotsa, prestatu Jaunaren bidea, zuzen egin bere bide-bideak.

Bera, ordea, Joan-ek bere jantziak gameluaren ileetatik zituen eta larru-gerriko bat bere gerrian zeukan, eta bere elikadura matxinsaltoak eta ezti basatia zen. Orduan Jerusalem, Judea osoa eta Jordango inguruko eskualde osoa harengana irteten ziren Eta Jordanen bataiatu egiten ziren haren bidez, haien bekatuak aitortzen zituzten.

Baina ikusi zuenean fariseoetako eta saduzeotako asko bere bataiorako etortzen, esan zien: Sugeen ondorengoak, nork erakutsi zizuen ihes egiten etortzear dagoen haserretik? Egin,

beraz, damutzearentzat fruitu duin bat. Eta ez pentsatu zuen artean esaten: Aita dugu Abrahan. Esaten dizuet, baitik gai da Jainkoa harri hauetarik semeak jasotzera Abrahanari. Dagoeneko aizkora zuhaitzen erroan dago jarrita; beraz, fruitu ona ematen ez duen zuhaitz guztia mozten da eta sura botatzen da.

Ni benetan bataiatu egiten zaituztet urean damutzera, baina nire ondoren etortzen dena ni baino indartsuagoa da, ez nago gai haren sandaliak eramateko, berak zuek bataiatu egingo zaituzte Espiritu Santuan eta suan. Bere sailkatzeko-aihotza eskuan duenak erabat garbituko du bere larraina, bere garia biltegiratuko du, baina lastoa su itzalezinarekin erreko du.

Orduan, Jesus Galileatik Jordanera dator, Joanesgana, haren eskutik bataiatua izateko. Baina Joanek gelditzen zuen esanez: Nik zure eskutik bateatu behar dut, eta zu nire aldera zatoz? Erantzuten baina, Jesusek esan zion: Utzi orain, horrela baita egokia guri zuzentasun guztia betetzea. Orduan uzten du hura. Eta bataiatu ondoren, Jesus berehala igo zen uretik, eta hara, zeruak ireki zitzaizkion, eta ikusi zuen Jainkoaren Espirituak jaisten zuela usoa bezala eta etortzen zela haren gainera. Eta ikusi, ahots bat zeruetakotik esaten: Hau da nire seme maitea, zeinarengan pozik nago.

4

Orduan, Jesus basamortuan gidatu zen Espirituaren bidez, deabruak tentatzeko. Eta berrogei egun eta berrogei gau baraurik egon ondoren, gose izan zuen. Eta hurbildu ondoren, tentatzaileak esan zion: Baldin Jainkoaren semea bazara, esan harri hauek ogi bihur daitezen. Baina hark erantzunez esan zuen: Idatzita dago, ez da gizona ogi hutsez bakarrik biziko, baizik Jainkoaren ahotik ateratzen den hitz oro. Orduan deabruak hura hiri santura eramaten du, eta tenpluko ertzean jartzen du. Eta esaten dio: Jainkoaren semea bazara, bota zeure burua behera, idatzita baitago hark bere mezulariei aginduko diela zuri buruz, eta eskuetan jasoko zaituzten, zure oina harri batekin ez tropezteko.

Jesusek esan zion: Berriro idatzita dago: ez duzu frogatu zure Jainko Jauna.

Berriro hartzen du hura deabruak mendi oso garai batera, eta erakusten dio munduaren erreinuak guztiak eta haien gloria. Eta esaten dio: Hauek guztiak emango dizkizut, baldin eroririk adoratzen banauzu. Orduan Jesusek esaten dio: Joan atzera, satana, idatzita baitago: Zure Jainko Jauna gurtu egingo duzu eta hura bakarrik zerbitzatu egingo duzu. Orduan deabruak utzi zuen hura, eta hara, mezulariak hurbildu ziren eta zerbitzatzen zioten hari.

Jesusek, John eman izan zela entzun zuenean, Galileara erretiratu zen. Eta Nazaret utzirik, Kapernaumen bizi izan zen, itsasertzekoan, Zabulon eta Neftalimen mugeetan. hala non bete

dadin Isaias profeta zenak esana, esaten zuenak Zebulungo lurra eta Neftalimgo lurra, itsasoaren bidea, Jordanaren bestaldea, nazioetako Galilea, Iluntasunean eserita zegoen herriak argi handia ikusi zuen, eta heriotzaren lurrean eta itzalean eserita zeudenei argia sortu zitzaien.

Orduan hasi zen Jesus aldarrikatzen eta esaten: Damutu zaitezte, zeruetako erresuma hurbil baitago.

Galileako itsasoaren ondoan ibiliz, bi anai ikusi zituen: Simon, Petro deitua, eta Andres, haren anaia, sarea itsasora botatzen, arrantzaleak baitziren. Eta haiei esaten die: Zatozte nire ondoren, eta gizakien arrantzale egingo zaituztet. Haiek, ordea, berehala sareak utzita, jarraitu zioten. Eta handik aurrera joan ondoren, beste bi anaia ikusi zituen: Jakobe Zebedeorena eta Joan, haren anaia, itsasontzian Zebedeo haien aitarekin batera, beren sareak konpontzen, eta deitu zituen haiek. Eta berehala itsasontzia eta beren aita utzirik, jarraitu zioten.

Eta Jesus Galilea osoan zehar ibili zen, haien batzarretan irakasten, erregintzaren albiste ona aldarrikatzen eta herriko gaixotasun guztiak eta eritasun guztiak zerbitzatzen. Eta haren fama Siria osora zabaldu zen, eta ekarri zizkioten gaizki zeuden guztiak, askotariko gaixotasunekin eta tormentuez atsekabetuta, eta deabrudunak eta epileptikoak eta paralitikoak, eta sendatu zituen haiek. Eta jende talde asko jarraitu zuten hura Galileatik eta Dekapolitik eta Jerusalemetik eta Judeatik eta Jordaniaren bestealdetik.

5

Jendetza ikusirik, mendira igo zen, eta jesarri zenean, bere ikasleak hurbildu zitzaizkion. Eta bere ahoa ireki ondoren, haiei irakasten zien esanez: Dohatsuak dira espirituaren behartsuak, zeren zeruko erresuma haien da. Dohatsuak dira doluak, zeren beraiek kontsolatuko baitira. Dohatsuak dira humilak, zeren beraiek lurra jasoko baitute. Dohatsuak dira justiziaz gose eta egarri direnak, zeren haiek asetu egingo baitira. Dohatsu errukitsuak, zeren haiek errukia jasoko dute. Dohatsuak dira bihotz garbiak, zeren haiek Jainko ikusiko baitute. Dohatsuak dira bakegile, zeren haiek Jainkoaren seme deituko baitira. Dohatsuak dira justiziaren gatik jazarriak, zeren haien da zeruko erresuma. Zoriontsuak zarete iraintzen zaituztenean eta persekutatzen zaituztenean eta hitz gaizto guztiak esaten dituztenean zuen aurka gezurra esanez nire dela eta. Poztu eta poztu, zeren zuen saria handia baita zeruetan, horrela baitira persekitatu zuen aurreko profetek.

Zuek zarete lurraren gatza, baina gatza zapore gabe geratzen bada, zerekin gatzatuko da? Ezertzat balio du jada, kanpora botatua eta gizakien oinpean zapaldurik egon ezik. Zuek zara munduko argia. Ezin da ezkutatu mendi gainean kokatuta dagoen hiria. Ez eta pizten dute argia eta jartzen dute saskiaren azpian, baizik argi-zutabearen gainean, eta argitzen die etxean dauden guztiei. Horrela distira beza zuen argiak gizakien aurrean, ikusi ditzaten zuen egintza onak eta gorestu dezaten

zeruetan dagoen zuen Aita.

Ez pentsa etorri naizenik legea edo profetak suntsitzera; ez naiz etorri suntsitzera, baizik betetzera. Benetan diotsuet, zerua eta lurra pasa arte, iota bat edo serif bat ere ez da legearengandik pasatuko dena gerta arte. Beraz, norbaitek agindu hauetako txikienetako bat suntsitzen badu eta horrela irakatsiz gero gizakiei, txikiena deitua izango da zeruetako erreinuan; baina norbaitek egiten badu eta irakatsiz gero, hura handia deitua izango da zeruetako erreinuan. Esaten dizuet: baldin zuen zuzentasuna ez bada escribena eta fariseena baino handiagoa, ez zarete sartuko zeruetako erreinuan. Entzun duzue esana izan zela zaharrei: ez hilko duzu; baina norbaitek hiltzen badu, errudun izango da epaiketaren aurrean. Baina ni esaten dizuet ausaz bere anaiarekin haserre dagoen guztia epaiketaren errudun izango dela, eta norbaitek bere anaiari raka esango badio kontseiluaren errudun izango da, eta norbaitek ergela esango badio suaren gehenaren errudun izango da. Baldin beraz zure oparia aldarearen gainean eskaintzen baduzu, eta han gogoratzen bazara zure anaiak zure aurka zerbait duela, utzi han zure oparia aldarearen aurrean, eta joan lehenik zure anaiarekin adiskidetzen, eta orduan, etorrita, eskaini zure oparia. Izan ongi-jarria zure aurkariarekiko azkar, bidean harekin zauden bitartean, ez dezan aurkaria zu eman epaileak eta epailea zu eman laguntzaileari, eta espetxera botatua izan. Benetan esaten dizut, ez zara handik irtengo azken koadrantea itzuli arte.

Entzun zenuten antzinako jendeari esana izan zela: ez duzu adulterioa egingo. Baina nik esaten dizuet emakume bati desiratzeko begira dion guztiak dagoeneko adulterio egin duela bere bihotzean. Baina baldin zure begi eskuinak bekatuarazten bazaitu, atera ezazu eta bota zure-gandik, komeni baitzaizu bat galtzea zure gorputz-ataletatik eta ez zure gorputz osoa gehennara botatzea. Eta baldin zure eskuin eskuak bekatuarazten bazaitu, ebaki ezazu hura eta bota zure-tik, komeni baitzaizu zure gorputz-ataletako bat galdu dadin eta ez zure gorputz osoa gehennara bota dadila.

Esana izan zen: nor bere emaztea dibortziatu, eman diezaioela dibortzioko ziurtagiria. Baina nik esaten dizuet: norbaitek bere emaztea baztertzen badu, pizkundearen arrazoiaz salbu, adulteratzera bultzatzen du hura, eta baztertua den emakume batekin ezkondu egiten denak adulteratzen du.

Berriro entzun zenuten antikoei esana izan zela: ez egingo duzu gezurrezko zinik, baina Jaunari emango dizkiozu zure zin-hitzak. Baina nik esaten dizuet ez zin egitea batere, ezta zeruan ere, zeren Jainkoaren jainkotza baita. Ez lurrean, zeren haren oinen oinetakoa den, ez Jerusalemen, zeren errege handiaren hiria den. Ez egin zin zure buruaren izenean, zeren ezin duzu ile bat ere zuri edo beltz bihurtu. Zuen hitza bai bai, ez ez izan bedi; baina hauek baino gehigarria gaiztotik dator.

Entzun zenuten esan zela: begia begiaren ordez eta hortz hortzaren ordez. Ni, ordea, esaten dizuet ez aurka egitea

gaizkoarei, baizik norbaitek zu jotzen bazaitu eskuineko masailean, itzuli iezaiozu bestea ere. Eta zurekin epaitua izan eta zure tunika hartu nahi duen horri, utzi janzkia ere. Eta edozein zu milia bat egitera behartuko, joan harekin bi, Zuri eskatzen dizunari eman, eta zuregandik maileguan hartu nahi duenari ez itzuli bizkar.

Entzun zenuten esana izan zela: Maite izango duzu zure auzokoa eta gorroto izango duzu zure etsaia. Baina nik esaten dizuet: maitatu zuen etsaiak, bedeinkatu zuei malezikatzen zaizkizuetenak, ongi egin zuei gorroto dizuetenak, eta otoitz egin zuei tratu txarra ematen dizuetenak eta jazartzen zaituztenak. hala non bihur zaitezketen zeuen aitaren semeak, zeruetan denaren semeak, zeren bere eguzkia ateratzen du gaiztoen eta onen gainean, eta euritzen du zuzenen eta bidegabeen gainean. Baldin baita maite baduzue zuek maite duzuetenak, zein sari duzue? Ez eta zergalariak bera egiten dute? Eta baldin zuen lagunak bakarrik agurtzen badituzu, zer berezirik egiten duzu? Ez al dute zerga-biltzaileek ere horrela egiten? Perfektuak izango zarete, beraz, zuen Aita zeruetan perfektua den bezala.

6

Kontuz izan zuen limosna ez egiteko gizakien aurrean haiek ikus zaitzaten, bestela ez duzue saririk jasoko zeruetan dagoen zuen Aitarengandik. Beraz, limosna egiten duzunean, ez jo

tronpetarik zure aurrean, hipokrita batek egiten duen bezala batzarretan eta kaleetan, gizonengatik goretsiak izan daitezen; benetan esaten dizuet, jaso dute haien saria. Baina zuk limosna egiten duzunean, ez beza jakin zure ezker eskuak zer egiten duen zure eskuin eskuak hala non zure errukia ezkutuan egon dadin, eta zure aita ezkutuan ikusten duenak itzuliko dizu agerian.

Eta otoitz egiten duzunean, ez zara izango hipokrita-ak bezala, zeren haiek maite baitute batzarretan eta kaleen angeluetan zutik otoitz egitea, gizakiei agertzeko. Amen esaten dizuet: jaso dute haien saria. Zu, baina, noiz otoitz egiten duzunean, sartu zure gela barrenera, eta zure atea itxi ondoren, egin otoitz zure aitari, sekretuan dagoenari, eta zure aitak, sekretuan ikusten duenak, ordainduko dizu agerian.

Otoitz egiten baina ez balbuxeatu jentilak bezala, uste dute hitz ugariengatik entzunak izango direla. Ez izan, beraz, haien antzeko, zeren zuen Aitak badaki zer behar duzuen zuek eskatu aurretik. Horrela, beraz, otoitz egin zuek: Gure Aita, zeruetan zarena, santutua izan bedi zure izena, Etor bedi zure erresuma, egin bedi zure nahia, zeruan bezala lurrean ere. Eman iezaguzu gaur gure eguneko ogia. Eta barkatu guri gure zorrak, nola gu ere barkatzen dizkiegun gure zordunei. Eta ez gaitzan eraman tentamendura, baizik askatu gaitzazu gaitzetik. Zeren zurea baita erresuma eta indarra eta aintza betiko, amen.

Baldin barkatu badiozue gizakiei haien faltsuak, barkatuko

dizue zuei ere zure Aita zerukooak. Baina ez badiezuek barkatu jendeari haien hutsegiteak, ez ere zuen aitak barkatuko zuen hutsegiteak.

Baina barur egiten duzuenean, ez izan hipokrita tristeak bezala, haiek beren aurpegiak itxuragabetzen dituzte gizakiei barur egiten ari direla agertzeko, amen esaten dizuet jada jaso dutela beren saria. Zu, ordea, baraurik, gantzatu zure burua eta garbitu zure aurpegia Hala ez zara agertuko gizonen aurrean baraurik, baizik zure aitari ezkutuan, eta zure aitak, ezkutuan ikusten duenak, emango dizu agerian.

Ez metatzen altxorrak lurrean, non sits eta herdoilak suntsitzen duten, eta non lapurrek sartu eta lapurtzen duten. Baina biltegiratzen zuei altxorrak zeruetan, non ez sitsak ez herdoilak suntsitzen duen, eta non lapurrak ez dute zulatzen ez lapurtzen. Non dagoen zuen altxorra, han egongo da zuen bihotza ere.

Gorputzaren lanpara begia da; beraz, baldin zure begia garbia bada, zure gorputz osoa argitsua izango da. Baldin baina zure begia gaiztoa bada, zure gorputz osoa iluna izango da. Baldin, beraz, zure barruko argia iluntasuna bada, iluntasuna zenbatekoa!

Inor ez da gai bi jaunak zerbitzatzeko, izan ere, bata gorroto izango du eta bestea maite izango du, edo batari eutsiko dio eta bestea gutxietsiko du. Ezin diozue Jainkoari eta aberastasunari zerbitzatu.

Horregatik esaten dizuet: ez kezkatu zuen arimari zer jan eta zer edan, ezta zuen gorputzari zer jantzi ere. Ez al da arima elikadura baino gehiago, eta gorputza jantziak baino gehiago? Begiratu zeruko hegaztiei, ez dutelako ereiten, ez uzta egiten, ez eta biltegietan biltzen ere, eta zuen aita zerukooak elikatzen ditu haiek. Ez al zarete zuek haiek baino balio gehiago dutenak? Nor da zuetako kezkaturik gai bere adinari ukondo bat gehitzeko? Eta jantziari buruz, zergatik kezkatu zarete? Aztertu soroaren lirioek nola hazten duten: ez dira nekatzen, ez dira iruten, Baina esaten dizuet Salomon ere ez zela bere gloria osoan hauetako bat bezala jantzita egon. Baina baldin Jainkoak horrela janzten badu gaur dagoen eta bihar labera botatzen den zelaiko belarra, ez al du askoz gehiago egingo zuekin, fede gutxikoak? Ez zaitezte, beraz, kezkatu esanez: zer jango dugu, edo zer edango dugu, edo zer jantziko dugu? Gauza hauek guztiak nazioak bilatzen baitituzte, baina zuen aita zerutarrak badaki hauek guztiak behar dituzuela. Baina bilatu lehenik Jainkoaren erresuma eta haren zuzentasuna, eta hauek guztiak gehituko zaizkizue. Ez izan, beraz, kezkatuta biharkoagatik, zeren biharko egunak bere buruaz kezkatuko baita. Nahikoa du egun bakoitzak bere gaitzarekin.

7

Ez epai, hala ez zaiteztela epaituko. Zeren zein epaiarekin epaitzen duzuen, epaituko zarete, eta zein neurriarekin neurtzen duzuen, neurtuko zaizue. Zergatik ikusten duzu

pusketa zure anaiaren begian, baina zure begian dagoen habea ez duzu konturatzen? Edo nola esango diozu zure anaiari: utzi kanporatu dezadan txirrist zure begitik, eta ikusi, habe bat dago zure begian? Hypokrita, bota lehenik habea zure begiaren barruan, eta orduan argi ikusiko duzu botatzeko lastoa zure anaiaren begiaren barruan.

Ez eman gauza santua txakurrei, ezta bota zuen perlak txerrien aurrean, atzapatuko ez ditzaten haiek beren oinetan eta, itzulita, urratuko zaituzteten.

Eskatu, eta emango zaizue; bilatu, eta aurkituko duzue; jo, eta irekiko zaizue. Eskatzen duen guztiak hartzen du, eta bilatzen duenak aurkitzen du, eta jotzen duenari irekiko zaio. Edo nor da zuetatik gizona bere semeak ogia eskatzen badio harria emango diona? Eta arraina eskatzen badu, ez al dio sugerik emango? Baldin beraz zuek, gaiztoak izanik, dakizue opari onak emateko zuen seme-alabei, zenbat gehiago emango dituen zuen Aitak, zeruetan dagoena, gauza onak hura eskatzen diotenak?

Beraz, nahi duzuen guztia gizakiek zuei egitea, horrela zuek ere egin iezaiezu haiei, hau baita legea eta profetak.

Sartu ate estuaren zehar, zeren zabal baita atea eta zabala bidea suntsipenerako eramaten duena, eta asko dira horretatik sartzen direnak. Zer estua da atea eta estuturik dago bizitzara eramaten duen bidea, eta gutxi dira hura aurkitzen dutenak

Arreta jarri, ordea, profeta faltsuengandik, zeinek zuentzat etortzen baitira ardien jantziz, baina barruan otso harrapariak dira. Haien fruituek ezagutuko dituzue. Ez ote dute arantzetan mahatsik edo karduetan pikuik biltzen? Horrela, zuhaitz on guztiak fruitua eder egiten du, baina zuhaitz ustelak fruitua gaizto egiten du. Zuhaitz onak ezin ditu fruitu gaiztoak egin, ezta zuhaitz ustelak ere fruitu onak egin. Fruitu ederrik egiten ez duen zuhaitz oro mozten da eta sura botatzen da. Beraz, haien fruituengatik ezagutuko dituzu haiek.

Ez da sartuko zeruetako erreinuan niri Jauna, Jauna esaten didan guztia, baizik eta zeruetan dagoen nire Aitaren borondatea egiten duena. Askok esango didate egun hartan: Jauna, Jauna, ez al genuen profetizatu zure izenean, eta ez al genituen deabruak kanporatu zure izenean, eta ez al genituen ahalmen asko egin zure izenean? Eta orduan aitortuko diet haiei inoiz ez zintuztedala ezagutu: urrundu nire ganic, legegabekerian lan egiten duzuetenak.

Beraz, nire hitz hauek entzuten dituen eta haiek egiten dituen edonor gizon zuhur bati parekatuko diot, zeina bere etxea harkaitzaren gainean eraiki zuen. Eta euria jaitsi zen eta ibaiak etorri ziren eta haizeak haizeak egin zuten eta etxe hari eraso zioten, eta ez zen erori, zeren harkaitzaren gainean oinarrituta zegoen. Eta nire hitz hauek entzuten dituen guztia eta haiek egiten ez dituenak antzekotua izango da gizon ergelari, zeinek bere etxea harea gainean eraiki zuen, Eta euria jaitsi zen, eta ibaiak etorri ziren, eta haizeak puztu zuten, eta etxe hura jo

zuten, eta erori zen, eta haren erorketa handia izan zen.

Eta gertatu zen Jesusek hitz hauek bukatu zituenean, jende multzoek harriturik zeuden bere irakaspenaz. Izan ere, haiek irakasten zituen agintaritza zuen bezala, eta ez idazkariak bezala.

8

Menditik jaitsi ondoren, jende asko jarraitu zitzaion. Eta ikusi, leproso bat etorrita adoratzen zion esanez: Jauna, nahi baduzu, gai zara ni garbitzeko. Eta eskua luzatu eta haren ukitu zuen Jesusek esanez: Nahi dut, garbitu. Eta berehala haren leproa garbitu zen. Eta Jesusek diotso hari: begira, inori ez esan, baizik joan eta zeure burua erakutsi apaizari, eta eskaini Moisesek agindu zuen oparia haientzat lekukotasun gisa.

Kapernaumen sartu ondoren, ehuneko buru bat hurbildu zitzaion, otoizten eta esaten, Jauna, nire zerbitzaria etxean dago paralitikoa, izugarri torturatzen. Eta Jesusek esan zion: Ni joango naiz eta sendatuko dut. Eta ehuneko buruak erantzunez esan zuen: Jauna, ez naiz gai nire teilatuaren azpian sar zaitezen, baina bakarrik esan hitzez, eta sendatuko da nire zerbitzaria. Eta, izan ere, ni agintaritzapean dagoen gizona naiz, nire agindupean soldaduak ditudana, eta honi esaten diot: Joan, eta joaten da; eta besteari: Etorri, eta etortzen da; eta nire esklabua: Egin hau, eta egiten du. Entzun ondoren, Jesus harritu

egin zen eta jarraitzen zioten horiei esan zien: egia diot zuei, Israelen ere ez dut hain fede handirik aurkitu. Baina esaten dizuet askok ekialdetik eta mendebaldetik etorriko direla eta Abrahamekin, Isaakekin eta Jakobekin batera etzango direla zeruetako erreinuan. Baina erreinuko semeek kanporatu egingo dira kanpoko iluntasunera; han negarra eta hortz-karraskak egongo dira. Eta Jesusek esan zion ehundariari: Joan, eta sinets duzun bezala egin bekizu. Eta sendatu zen bere morroia une hartan.

Eta Jesus Pedroren etxera etorrita, haren amaginarreba etzanda eta sukarra duela ikusi zuen, Eta bere eskua ukitu zuen, eta sukarra utzi zuen, eta jaiki zen eta zerbitzatzen zion. Arratsaldea gertatu zenean, deabruak hartutako asko ekarri zizkioten, eta espirituak hitzarekin kanporatu zituen eta gaizki zeuden guztiak sendatu zituen. Hala non bete zedin Isaias profetaren bidez esandakoa, esaten zuenak: Berak gure ahuleziak hartu zituen eta gaixotasunak eraman zituen.

Jesusek jende asko bere inguruan ikusi zuenean, bestealdera joateko agindu zuen. Eta bat eskribau hurbilduta esan zion, irakasle, jarraituko dizut zoazen lekura. Eta Jesusek esan dio: azeriok zuloak dituzte eta zeruko hegaztiek habiak dituzte, baina gizasemeak ez du non burua pausatu. Baina bere ikasleetatik beste batek esan zion: Jauna, baimendu lehenik joaten eta nire aita ehorzten. Baina Jesusek esan zion: jarraitu niri, eta utzi hildakoek beren hildakoak ehorztea.

Eta itsasontzian sartu ondoren, bere ikasleek jarraitu zioten. Eta ikusi, lurrikara handia gertatu zen itsasoan, hala non itsasontzia uhinak estali, baina bera lo egiten zuen. Eta bere ikasleek hurbildu eta esnatu zuten, esanez: Jauna, salba gaitzazu, galtzen ari gara. Eta haiei esaten die: Zer bildurkorrak zarete, fede gutxikoak? Orduan jaiki eta haizeei eta itsasoari errieta egin zien, eta lasaitasun handia gertatu zen. Baina gizonak harritu ziren esanez: Zer mota da hau, non haizeak eta itsasoa ere obeditzen baitiote?

Eta hura beste aldera, Gergesenoen lurraldera etorri zenean, bi deabru-jota aurkitu zuten hilobietatik ateratzen, oso zailak, horrela inork ezin zuen bide hartik igaro. Eta hara, oihu egin zuten esanez: Zer guri eta zuri, Jesus, Jainkoaren Semea? Etorri zara hona denboraren aurretik gu torturatzeko? Baina urrun, haietatik txerri-talde handi bat bazkatzen ari zen. Baina deabruak eskatzen zioten, esanez: baldin botatzen gaituzu gu, baimendu guri joatea txerrien taldera. Eta esan zien haiei: Zoazte. Baina haiek irten ondoren, txerri-taldera joan ziren, eta hara, txerri-talde osoa amildegitik behera itsasora lastertu zen eta uretan hil ziren. Artzainek ihes egin zuten, eta hirira joan ondoren dena kontatu zuten, deabrudunen gauzak ere bai. Eta hara, hiri guztia atera zen Jesusen bilera, eta hura ikusi zutenean, eskatu zioten haien mugetatik joan zedin.

9

Eta ontzi batera igan ondoren, zeharkatu zuen eta bere hirira etorri zen. Eta ikusi, ekarri zioten paralitiko bat ohean etzanda, eta Jesusek haien fedea ikusirik, esan zion paralitikoa: Ausardia, umea, barkatuak dira zure pekatuak. Eta hara, escribauetako batzuek beren artean esan zuten: Honek blasfematzen du. Eta Jesuak haien pentsamenduak ikusi eta esan zuen: Zergatik pentsatzen duzue gaizki zuen bihotzetan? Zer da errazagoa, esatea barkatuta daude zure bekatuak ala esatea jaiki eta ibil? Hala ere, jakin dezazuen gizasemeak lurrean bekatuak barkatzeko agintea duela, orduan elbarrituari esaten dio: Jaiki, hartu zure ohea eta joan zure etxera. Eta jaiki ondoren bere etxera joan zen. Ikusi ondoren, jendetza harritu zen eta Jainko goraipatzen zuten, autoritate halakorik gizakiei eman zien Jainko hura.

Eta Jesusek handik igarotzen zuela, gizon bat ikusi zuen zerga-biltegian eserita, Mateo deitzen ziotena, eta esan zion: Jarraitu niri. Eta jaiki eta jarraitu zion. Eta gertatu zen bera etxean etzanda zegoela, eta hara, zergalari asko eta bekatari etorri ziren eta Jesusekin eta bere ikaslekin batera etzanda zeuden. Eta Fariseuak ikusirik, bere ikasleei esan zieten: Zergatik jaten du zuen irakaslea zergalariekin eta bekatariekin? Baina Jesuak entzun zuenean esan zien: Ez dute sendagilearen beharrik indartsuek, baizik gaizki daudenek. Zoazte eta ikasi zer den: errukia nahi dut eta ez sakrifiziorik. Ez baitut etorri zuzenak deitzera, baizik bekatariak damutzera.

Orduan Joanen ikasleek hurbiltzen zaizkio, esanez: Zergatik gu

eta fariseoak asko baraurik egiten dugu, baina zure ikasleek ez dute baraurik egiten? Eta Jesusek esan zien: Ez al dira gai ezkontza-gelaren semeak doluzko egoteko ezkonberria haiekin dagoen bitartean? Baina etorriko dira egunak ezkonberria haietatik kendu denean, eta orduan barautu egingo dute. Inork ez du jartzen oihal uzkurtu gabeko adabakia soineko zahar baten gainean, zeren adabakiak bere betebetea kentzen baitu soinekotik, eta urradura okerragoa bihurtzen da. Ez dute ardo berria zahagi zaharretara botatzen, bestela zahagiak lehertzen dira, eta ardoa isurtzen da eta zahagiak galduko dira, baina ardo berria zahagi berrietara botatzen dute, eta biak gordetzen dira.

Hauek bera hitz egiten ari zitzaien haiei, hara, buruzagi bat hurbildu zen eta gurtzen zuen hura, esaten zuela: Nire alaba orain bertan hil da, baina etorri eta jarri zure eskua haren gainean, eta biziko da. Eta jaiki ondoren, Jesusek jarraitu zion, baita haren ikasleek ere. Eta ikusi, emakume bat, hamabi urtez odoljarioa, atzetik hurbilduz haren janzkiaren ertza ukitu zuen. Bere baitan esaten zuen: Baldin haren soinekoa bakarrik ukitzen badut, salbatua izango naiz. Baina Jesus itzuli eta ikusi zuenean, esan zion: Ausardia hartu, alaba, zure fedeak salbatu zaitu. Eta emakumea salbatu zen ordu hartatik. Eta Jesus buruzagiaren etxera etorri eta txirula-joleak eta jendetze zaratatsua ikusi ondoren, haiei dio, Atzera egin, ez baitda hil neska, baizik lo egiten du. Eta barre egiten zioten. Baina jendetzea kanporatua izan zenean, sartu eta haren eskutik heldu zion, eta neska altxatu zen. Eta fama hau lur hura osora zabaldu zen.

Eta handik igarotzen ari zen Jesusi bi itsuek jarraitu zioten, oihukatzen eta esaten: Erruki gaitez, Daviden semea. Etxera etorri ondoren, itsuak hurbildu zitzaizkion, eta Jesusek dioste haiei: Sinesten al duzue hori egiteko gai naizela?. Esaten diote: Bai, Jauna. Orduan ukitu zituen haien begiak esanez: zuen fedearen arabera egin bekio zuei. Eta haien begiak ireki ziren, eta Jesus gogor mintzatu zitzaien esanez: begira, inor ez jakin. Baina haiek irten ondoren, haren berria zabaldu zuten lur hura osoan.

Haiek ateratzen ari zirela, hara, ekarri zioten gizon mutu deabru-jabetu bat. Eta deabrua kanporatu ondoren, mutuak hitz egin zuen, eta jendetzak harritu egin ziren esanez inoiz ez zela horrelakorik agertu Israelen. Baina fariseuak esaten zuten: Deabruen buruan deabruak kanporatzen ditu.

Eta Jesusek hiri guztiak eta herri txikiak inguratzen zituen, haien batzarreetan irakatsiz eta erreinuaren berri ona aldarrikatuz eta herriko gaixotasun guztia eta eritasun guztia zerbitzatuz.

Jendetzak ikusita, errukitu zen haiengatik, zeren nekaturik eta botatak zeuden, artzainik ez duten ardiak bezala. Orduan bere ikasleei esaten die: Uzta handia da benetan, baina langileak gutxi. Otoitz egin beraz uzta-ren jaunari, langileak bere uztara bidali ditzan.

10

Eta bere hamabi ikasleak deitu ondoren, haiei espiritu zikinei buruzko agintaritza eman zien, haiek kanporatzeko eta gaixotasun guztiak eta ahultasun guztiak sendatzeko. Hamabi apostoluaren izenak hauek dira: lehena Simon, Petrus deitua, eta Andres, bere anaia; Jakobo, Zebedeorena, eta Joan, bere anaia. Philip eta Bartolomeo, Tomas eta Mateo zergabiltzailea, Alfeoren Jakobe eta Tadeo deitua Lebeo, Simon Kanaandarra eta Judah Iskariota, hura saldu zuena.

Hamabi hauek bidali zituen Jesusek, haiei agindu zielarik esanez: Nazioen biderantz ez zoazte, eta Samaritarren hirira ez sartu. Zoazte, ordea, gehiago Israelgo etxeko ardi galduen aldera. Joaten zaitezte, baina aldarrikatu, esanez: Hurbildu da zeruko erresuma. Gaixoak sendatu, leprosoak garbitu, hildakoak piztu eta deabruak kanporatu. Dohainik hartu zenuten, dohainik eman. Ez eskuratu urrea, ez zilarra, ez eta brontzerik ere zuen gerrikoetan, Ez poltsa bidean, ezta bi tunika, ezta oinetako, ezta makila, merezi du-eta langileak bere janaria. Zein hiri edo herritan sartu zaitezketen ere, galdetu nor den bertan duin, eta han geratu irten arte. Etxean sartzen zarenean, agurtu esanez: Bakea etxe honi. Eta etxea benetan duin bada, zuen bakea haren gainera etor bedi; baina duin ez bada, zuen bakea zuengana itzul bedi. Eta nork ez bazaituzte onartzen, ez eta zuen hitzak entzuten ere, etxe haretatik edo hiri haretatik irteten zarenean, astindu zuen oinetako hautsa. Amen, esaten

dizuet: eraporgarriagoa izango da Sodomako eta Gomorrako lurraldeari epaiketa egunean hiri hura baino.

Hara, ni bidaltzen zaituztet zuek ardiak bezala otsoen erdian; izan, beraz, zenduak sugeek bezala eta errugabeak usoak bezala. Kontuz izan, ordea, gizakiekin, zeren emango baituzue kontseiluetara eta haien sinagogetan azotatu egingo zaituztete. Eta buruzagien eta erregeen aurrera eramanak izango zarete nire dela eta, haiei eta nazioei lekukotasun egiteko. Baina zuek entregatzen zaituztenean, ez kezkatu nola edo zer esango duzuen, zeren ordu hartan bertan emango baitzaizue zer esan behar duzuen. Ez baita zuek zaretelako hitz egiten dutenak, baizik zuen aitaren Espirituak hitz egiten duena zuetan. Emango du, baina, anaia anaia heriotzara, eta aita haurra, eta jaiki egingo dira haurrak gurasoei aurka, eta hilko dituzte haiek. Eta guztien gorroto izango zarete nire izenaren erruz, baina azkeneraino iraun duenak salbatuko da. Baina zuek hiri honetan persekutatzen zaituztenean, ihes egin bestera. Amen, hain zuzen ere ziei esaten dizuet: ez dituzue Israelgo hiriak amaituko gizasemearen Semea datorren arte. Ez da ikaslea irakaslea baino gorago, ezta esklabua bere jauna baino gorago. Nahikoa da ikaslearentzat bere irakaslea bezala bihurtzea, eta esklaboarentzat bere jauna bezala. Baldin etxeko nagusia Beelzebul deitu bazuten, zenbatez gehiago bere etxeko kideei? Ez izan, beraz, haien beldur, ezer ez baita estalita egongo agertuko ez denik, eta ezkutuan egongo jakingo ez denik. Nik ilunpean esaten dizuedana, esan argipean, eta belarrira entzuten duzuena, aldarrikatu teilatuen gainean. Eta ez izan

beldur gorputza hiltzen dutenengandik, baina arima hil ezin dezaketenengandik; izan beldur, ordea, gehiago arima eta gorputza infernuan suntsitu ditzakeenaren. Ez dira bi txoriak assarion batengatik saltzen? Eta horietako bat ere ez da lurrera eroriko zuen aitaren borondaterik gabe. Zuen buruaren ile guztiak zenbatuta daude. Ez izan beldurrik, beraz; txori txiki askoz balio gehiago duzue zuek.

Beraz, nor-nahi ni aitortuko duen gizakien aurrean, ni ere hura aitortuko dut nire Aitaren aurrean, zeruetan dagoenaren. Nor nahi duen ni ukatu gizakien aurrean, ni ere ukatuko dut hura nire Aitaren aurrean, zeruetan dagoena.

Ez pentsatu etorri nintzela bakea lurrera ekartzera; ez naiz etorri bakea ekartzera, ezpata baizik. Etorri nintzen banatzera gizona bere aitaren aurka, eta alaba bere amaren aurka, eta eraina bere amaginarrebaren aurka. Eta gizonaren etsaiak bere etxekoak dira.

Ni baino gehiago aita edo ama maite duenak ez da niretzat duin, eta ni baino gehiago semea edo alaba maite duenak ez da niretzat duin, Eta nor ez duen bere gurutzea hartzen eta nire atzetik jarraitzen, ez da niretzat merezi. Bere arima aurkitzen duenak galduko du hura, eta bere arima nire eragaitik galtzen duenak aurkituko du hura.

Zuek hartzen duenak ni hartzen du, eta ni hartzen duenak ni bidali nauena hartzen du. Profeta bat profetaren izenean

hartzen duenak profetaren saria jasoko du, eta zuzen bat zuzenaren izenean hartzen duenak zuzenaren saria jasoko du. Eta nork ematen badio edatera txiki hauetako bati kopa hotz bat soilik ikasle izenean, benetan esaten dizuet, ez du galduko bere saria.

11

Eta gertatu zen, Jesusek bere hamabi ikasleei agintzea amaitu zuenean, handik joan zen haien hirietan irakasteko eta aldarrikatzeko.

Baina Joanek, espetxean Kristoren lanak entzun ondoren, bere bi ikasle bidali zituen Esan zion: Zu zara etortzen ari dena, edo beste bat itxaron behar dugu? Eta Jesusek erantzunez esan zien: Zoazte eta jakinarazi Joani entzuten eta ikusten dituzuena. Itsuek berriro ikusten dute eta mainguek ibiltzen dute, legenariak garbitzen dira eta gorrek entzuten dute, hildakoak pizten dira eta pobreei albiste ona iragarri zaie, Eta zoriontsu da nigan irainik hartzen ez duena.

Hauek joaten ari zirela, Jesusek hasi zitzaien jendeei Joanen buruz esaten: Zer ikusteko irten zenuten basamortuan? Haizeak kulunkatutako kanaberaren bat? Baina zer irten zara ikusteko? Gizon bat soineko bigunez jantzita? Hara, soineko bigunez jantziak erregeen etxeetan daude. Baina zer ikusteko irten zineten? Profeta bat? Bai, esaten dizuet, eta profeta bat baino

gehiago. Hau da zeren buruz idatzita dagoen: hara, ni bidaltzen dut nire mezularia zure aurrera, zeina prestatuko duen zure bidea zure aurrean.

Benetan esaten dizuet, ez da jaiki emakumeen seme-alabarik Joan Bataiatzailea baino handiagoa, baina txikiena zeruko erreinuan haren baino handiagoa da. Baina Joan Bataiatzailearen egunetatik orain arte, zeruetako erresumak indarkeria jasaten du, eta indarkeriazkoek harrapatzen dute hura. Profeta guztiak eta legeak Joaneraino profetizatu zuten, izan ere. Eta baldin onartu nahi baduzue, bera da Elias, etortzekoa zen hura. Belarriak entzuteko dituena entzun beza.

Baina zeri parekatuko diot belaunaldi hau? Antzekoa da merkatuetan eseririk dauden haurrei, zeinek beren lagunei deituz esaten dieten, Txirula jo genuen zuei eta ez zenuten dantzatu, hiletak kantatu genizkizuen zuei eta ez zenuten dolua egin. Joan etorri zen ez jaten ez edaten, eta diote deabru bat duela. Etorri zen gizonaren Semea jaten eta edaten, eta esaten dute: Hara gizon jale-zale eta hordi, zergalarien eta bekatariren laguna. Eta jakinduria justifikatu zen bere seme-alabengandik.

Orduan hasi zen hiriak erreprochatzen, zeinetan gertatu baitziren bere ahalmen gehienak, ez zirelako damutzen. Ai zuri, Korazin! Ai zuri, Betsaida! Zeren baldin Tiron eta Sidonon gertatu izan balira zuen artean gertatu diren ahaleginak, aspaldi zilizio-zakuan eta errautsetan eserita damutuko ziren. Baina esaten dizuet, Tiro eta Sidonentzat eraman-garriago izango da

epai egunean zuetzat baino. Eta zu, Kapernaum, zeruaraino goratu zarena, infernuraino jaitsiko zara, zeren baldin Sodoman egin izan balira zure artean egin izan diren indarrak, gaur egun arte iraun izango zuketen. Baina esaten dizuet Sodomaren lurrari errazago izango zaiola epaiketaren egunean zuei baino.

Denbora hartan, Jesusek erantzunez esan zuen: Eskerrak ematen dizkizut, Aita, zeruaren eta lurraren Jauna, zeren ezkutatu baitituzu gauza hauek jakintsuengandik eta adimentsuengandik, eta agertu baitituzu haiek haurrei. Bai, aita, horrela gertatu baitzen atsegin zure aurrean. Dena niri eman zitzaidan nire aitak, eta inork ez daki semea ez bada aita, ezta aitak ere inork ez daki ez bada semea eta nori nahi duen semeak agertu. Zatoz nire aldera, lan egiten duzuen eta kargatuta zaudeten guztiak, eta nik atsedena emango dizuet. Altxatu nire uztarria zuen gainera eta ikasi nigan, zeren leuna naiz eta bihotz humiladuna, eta atsedena aurkituko duzue zuen arimetan, Zeren nire ukala ona da eta nire zamakada arina da.

12

Denbora hartan, Jesus larunbatetan zereal-soroetan zehar joan zen, eta bere ikasleek gose zuten, eta hasi ziren buruak txikitzen eta jaten. Baina fariseoak, ikusi ondoren, esan zioten: begira, zure ikasleek larunbatean egitea baimenduta ez dagoena egiten dute. Baina berak esan zien: ez al duzue irakurri zer egin zuen Davidek gose zenean bera eta berarekin zeuden haiek? Nola

sartu zen Jainkoaren etxean eta aurkezpeneko ogiak jan zituen, zeinek ez zen posible berarentzat jatea ez eta berarekin zeudenei ere, apaizei bakarrik ez bada? Edo ez al duzue irakurri legean apaizek sabbatuetan tenpluan sabbatua profanatzen dutela eta errugabeak direla? Baina esaten dizuet templuak baino handiagoa dagoela hemen. Baina ezagutu bazenute zer den errukia nahi dut eta ez sakrifiziorik, ez zenituzkeete kondenatu errugabeak. Gizonaren Semea larunbataren jauna ere bada.

Eta handik joan ondoren, haien biltzarrera etorri zen. Eta hara, gizon bat zegoen han esku lehorra zuena, eta galdetu zioten: Larunbatetan sendatzea baimenduta dago?, hura salatzeko. Baina berak esan zien: Nor izango da zuetatik, gizon bat ardia bat duena, eta baldin hau larunbatean zulo batera erortzen bada, ez ote du helduko eta jasoko? Zenbat desberdintzen da, beraz, gizona ardiagandik? Horrela bada, baimenduta dago larunbatetan ongi egitea. Orduan gizonari esaten dio: Luzatu zure eskua. Eta luzatu zuen, eta osasuntsu berrezarri zen bestea bezala. Irten ondoren, fariseuak kontseilua hartu zuten haren aurka, hura suntsitu ahal izateko. Baina Jesusek, jakinda, handik atzera egin zuen, eta jende asko jarraitu zitzaion, eta guztiak sendatu zituen. Eta haiei zigortu zien hura argi ez agertzeko, hala non bete dadin Isaias profetaren bidez esana, zioena: Hara nire zerbitzaria, aukeratu nuen norbait, nire maitea, norbaitan poztu zen nire arima. Jarriko dut nire espiritua haren gainean, eta justizia nazioei iragarriko die. Ez du eztabaidatuko ez eta oihukatuko, eta inork ez du entzungo bere ahotsa kaleetan.

Kanaberoa hautsita ez du hautsiko eta lihoa kea egiten ez du itzaliko, garaipenerako epaia kanporatu arte. eta bere izenean nazioak itxaropena izango dute

Orduan deabrudunak jota itsua eta mutua zen bat ekarri zioten, eta sendatu zuen, horrela itsua eta mutua hitz egin eta ikusi zezan. Eta multzo guztiak harrituta zeuden eta esaten zuten: Ez ote da hau Kristo, Dabiden semea? Baina Fariseuak entzun ondoren esan zuten: Honek ez ditu deabruak botatzen, Beelzebul deabruen buruzagiaren bidez baizik. Baina Jesusek haien pentsamenduak ezagutuz, esan zien: erresuma oro bere aurka zatitua desolatua egiten da, eta hiri edo etxe oro bere aurka zatitua ez da iraungo. Eta baldin Satanak Satanas kanporatzen badu, bere burua gainean zatituta izan da; nola, beraz, egongo da bere erresuma? Eta baldin ni Beelzebul-en deabruak kanporatzen baditut, zuen semeak noren bidez kanporatuko dituzte? Horregatik, beraiek zuen epaileak izango dira. Baina baldin ni Jainkoaren Espirituarekin deabruak kanporatzen baditut, orduan Jainkoaren erresuma zuen gainera iritsi da. Edo nola gai da norbait indartsuaren etxean sartzeko eta haren ontziak lapurtzeko, baldin lehenik indartsuari lotzen ez badio? Eta orduan haren etxea lapurtuko du. Nirekin ez dagoena nire aurka dago, eta nirekin biltzen ez duena barreiatzen du.

Horregatik esaten dizuet, bekatu guztia eta blasfemia barkatuko zaie gizonei, baina Espirituaren blasfemia ez zaie barkatuko gizonei. Eta norbaitek gizonaren Semearen aurka hitz egiten

badu, barkatua izango zaio, baina Espiritu Santuaren aurka hitz egiten duenak ez du barkarririk jasoko, ez aro honetan ez etorkizunekoan.

Egin zuhaitza ona eta bere fruitua ona, edo egin zuhaitza ustela eta bere fruitua ustela, zeren fruitutik zuhaitza ezagutzen baita. Sugearen ondorengoak, nola gai zarete gauza onak esaten gaiztoak izanik? Bihotzaren ugaritasunetik ahoak hitz egiten baitu. Gizon onak bere altxor onetik gauza onak ateratzen ditu, eta gizon gaiztoak bere altxor gaiztotik gauza gaizkoak ateratzen ditu. Baina esaten dizuet gizonek esaten duten hitz alfer guztiari buruz epaiko egunean erantzun beharko dutela. Zure hitzengandik justifikatua izango zarelako eta zure hitzengandik kondenatua izango zara.

Orduan idazleetako eta fariseuetako batzuek erantzun zuten esanez: Irakasle, zure zeinu bat ikusi nahi dugu. Baina hark erantzunez esan zien: Belaunaldi gaizto eta adultero batek zeinua bilatzen du, eta ez zaio zeinurik emango, Jonasen profetaren zeinua izan ezik. Hala nola Jonas profeta arrain handiaren sabelean hiru egun eta hiru gau egon zen, horrela egongo da gizakiaren semea luraren bihotzean hiru egun eta hiru gau. Ninivitarren gizonak jaiki egingo dira epaiketan belaunaldi honen ondoren eta kondenatuko dute hura, zeren Jonasen aldarrikapenarekin damututa zeuden, eta hona hemen Jonasena baino gehiago hemen dago. Hegoaldeko erregina jasoko da epaiketan belaunaldi honekin eta kondenatuko du hura, hark lurraren muturretatik etorri zuelako Salomonaren

jakinduria entzutera, eta hona hemen Salomona baino gehiago hemen.

Baina espiritu zikinak gizontik irteten denean, ur gabeko lekuetatik igarotzen da atsedena bilatuz, eta ez du aurkitzen. Orduan dio: Nire etxera itzuliko naiz, nondik atera nintzen. Eta etorrita, hutsik, eratsita eta apainduta aurkitzen du. Orduan joaten da eta berarekin zazpi beste espiritu bere buruarenak baino gaiztokoak hartzen ditu, eta sartuta han bizi dira, eta gizon haren azken egoerak lehen egoerak baino okerragoak bihurtzen dira. Horrela izango da belaunaldi gaizto honekin ere.

Oraindik bere jendetzeei hitz egiten zien bitartean, hara, bere ama eta bere anaiak kanpoan zeuden zutik, berekin hitz egin nahi zutela. Baina norbaitek esan zion: Ikusi, zure ama eta zure anaiak kanpoan daude zutik, zu ikusi nahi zaituzte. Baina erantzuten zuenak esan zion hitz egiten ari zitzaionari: nor da nire ama eta nortzuk dira nire anaiak? Eta bere eskua diszipiluengana luzatu ondoren, esan zuen: Hona hemen nire ama eta nire anaiak, Edozein egiten duen nire aitaren nahia zeruetan, hura nire anaia eta arreba eta ama da.

13

Egun hartan, Jesus etxetik irten ondoren, itsasoaren ondoan eseri zen. Eta jende-multzo asko bildu ziren haren aurrera, hala non hura ontzira sartu eta eseri behar izan zuen, eta jende-

multzo guztia hondartzan zutik zegoen. Eta asko gauza paraboletan hitz egin zien, esanez: Hara, ereileak atera zen ereiteko. Eta ereitean, batzuk bidearen ondoan erori ziren, eta hegaztiak etorrita jan zituzten Baina beste batzuk harrizko lekuetan erori ziren, non ez zegoen lur asko, eta berehala ernatu zuen, luraren sakonera ez zuelako. Eguzkia jaiki ondoren erretu zen, eta sustrairik ez edukitzeagatik lehortu zen. Baina beste batzuk arantzen gainera erori ziren, eta arantzak igo ziren eta itotzen zuten haiek. Baina beste batzuk erori ziren lur onaren gainean eta ematen zuten fruitu: batzuk ehun, batzuk hirurogei, batzuk hogeita hamar. Belarriak entzuteko dituenak entzun beza.

Eta ikasleek hurbildu eta esan zioten: Zergatik hitz egiten diezu haiei paraboletan? Baina berak erantzunez esan zien: zuei eman zaizue zeruetako erreinuaren misterioak ezagutzea, baina haiei ez zaie eman. Daukenak emango zaio eta ugarituko da, baina ez daukenak, dauken hura ere kenduko zaio. Horregatik paraboletan hitz egiten diet haiei, ikusten dutela ez ikusteko, eta entzuten dutela ez entzuteko, eta ez ulertzeko. Izan ere itzuli behar dute, eta orduan beteko da haiei Isaiasek esandako profetzia: entzutez entzungo duzue eta ez duzue ulertuko, eta ikusten ikusiko duzue eta ez duzue ikusiko, Loditu egin da, zeren, herri honen bihotza, eta belarriekin astunki entzun dute, eta haien begiak itxi dituzte, ez litzateke begiekin ikusiko eta belarriekin entzungo lukete eta bihotzarekin ulertuko lukete eta itzuliko lirateke, eta sendatuko nituzke haiek.

Zuen begiak bedeinkatuak dira, ikusten dutelako, eta zuen belarriak ere bai, entzuten dutelako. Benetan diot zuei: profeta asko eta zuzen asko nahi izan zuten ikusi zuek ikusten duzuena, eta ez zuten ikusi, eta entzun zuek entzuten duzuena, eta ez zuten entzun.

Zuek, beraz, entzun ereinalearenaren parabola. Ereinuaren hitza entzuten duen guztiak eta ulertzen ez duenean, gaiztoa dator eta bere bihotzean ereindakoa kentzen du; hau da bidearen ondoan ereindakoa. Baina harkaitz-lekuetan ereindakoa, hau da hitza entzuten duena eta berehala pozez jasotzen eta hartzen duena Ez du baina errorik bere baitan, baizik behin-behinekoa da, eta larridura edo jazarpena hitzagatik gertatzen denean, berehala behaztopatzen da. Baina arantzetan ereindakoa, hau da hitza entzuten duena, eta aro honen kezka eta aberastasunaren iruzurrak hitza itotzen dute, eta emankortasun gabea bihurtzen da. Baina lurra onean ereina, hau da hitza entzuten eta ulertzen duena, zeina benetan fruituak ematen dituen eta egiten duen: batek ehun, batek hirurogeita, batek hogeita hamar.

Beste parabola bat jarri zien esanez: Zeruko erresuma antzekotu zen hazi ona bere soroan erein zuen gizaki bati, Baina gizakiak lo egiten ari ziren bitartean, bere etsaia etorri zen eta belar txarrak erein zituen gariaren artean, eta joan egin zen. Baina belarra ernamuindu eta fruitua eman zuenean, orduan hilariak ere agertu ziren. Hurbilduz, etxejabearen esklaboak esan zioten: Jauna, ez al zenuen hazi ona erein zure soroan? Nondik ditu

beraz belar txarrak? Baina berak esan zien, etsai gizon batek hau egin zuen. Esklabo haiek esan zioten, nahi duzu beraz joanda bildu ditzagun haiek? Baina hark esan zuen: Ez, belar txarrak biltzen dituzuenean artoa ere haiekin batera errotzea. Utzi hazi elkarrekin biak uzta arte, eta uzta denborean esango diet uzta-biltzaileei: bildu lehenik belarrak eta lotu haiek sorta bihurtzeko erretzeko, baina alea bildu nire biltegian.

Beste parabola bat jarri zien haien aurrean esanez: Zeruetako erresuma mostaza ale bati antzekoa da, zeina gizon batek hartu eta bere soroan erein zuen, Hazi guztietatik txikiena da benetan, baina handitzen denean, barazki guztietatik handiena da eta zuhaitz bihurtzen da, horrela zeruetako hegaztiak etorri eta bere adarretan habia egin dezaten.

Beste parabola bat esan zien: zeruetako erresuma legamia bezalakoa da, emakume batek hartuta hiru irin neurri barruan ezkutatu zuena, guztia legamiatu zen arte.

Gauza hauek guztiak parabolen bidez hitz egin zien Jesusek jendetzari, eta parabolarik gabe ez zien ezer esaten. Hala ere bete dadin profetaren bidez esana, esanez: Irekiko dut nire ahoa parabolan, ahoskatuko ditut munduaren funtsatik ezkutuak.

Orduan jendetza utzita, bere etxera etorri zen. Eta bere ikasleek hurbildu zitzaizkion esanez: azaldu guri soroaren garloen parabola. Baina erantzunez esan zien: Hazi ona ereiten duena gizakiaren Semea da. Soroa mundua da, hazi ona erreinuaren

semeak dira, eta garlajoak gaizkiaren semeak dira, Haiek erein dituen etsaia deabrua da, uzta aroaren amaiera da, eta uzta-biltzaileak mezulariak dira. Hain zuzen ere, belar txarrak biltzen diren eta suz erretzen diren bezala, horrela izango da aro honen amaieran. Gizonaren Semeak bere aingeruak bidaliko ditu, eta bere erresumaren barrutik bilduko dituzte eragozpen guztiak eta legegabekeria egiten dutenak, Eta haiek su-labean botatuko dituzte; han negarra eta hortz-kirten egongo da. Orduan zuzenak distiratuko dute eguzkia bezala beren aitaren erreinuan. Belarriak dituenak entzuteko, entzun beza.

Berriro ere, zeruko erresuma antzekoa da soro batean ezkutatuta dagoen altxor bati; gizon batek aurkitu eta ezkutatu ondoren, bere pozagatik doa eta duen guztia saltzen du eta soro hura erosten du.

Berriro ere, zeruetako erresuma perla ederrak bilatzen dituen merkatalari baten antzekoa da, Balio handiko perla bat aurkitu ondoren, joan zen eta zuen guztia saldu zuen, eta hura erosi zuen.

Berriro ere, zeruetako erresuma antzekoa da itsasora botatako eta mota guztietako arrainak bildu dituen sare bati, Zen, bete zenean, igo ondoren hura hondartza gainera eta eseri ondoren, bildu zituzten onak ontzietara, baina ustelak kanpora bota zituzten. Horrela izango da aroaren amaieran. Mezulariak aterako dira eta gaiztoak zuzenen artetik bereiziko dituzte. Eta haiek suaren labean botako dituzte, han negarra eta hortz-

kirtentsa izango da. Jesusek haiei dio: Ulertu al duzue hauek guztiak?. Haiek erantzuten diote: Bai, Jauna. Baina berak esan zien: Horregatik, zeruetako erresuman ikasle egin den eskribau oro etxeko jaun baten antzekoa da, zeinek bere altxorretik gauza berriak eta zaharrak ateratzen baititu.

Eta gertatu zen, Jesusek parabola hauek amaitu zituenean, handik atera zela. Eta bere aberrira etorrita, haien biltzarrean irakasten zien, hala non harriturik geratzen ziren eta esaten zuten: Nondik ditu honek jakinduria hau eta indar hauek? Ez al da hau arotzaren semea? Ez al da bere ama Miriam deitzen eta bere anaiak Jakobe, Joses, Simon eta Juda? Eta bere ahizpak ez al daude guztiak gure artean? Nondik ditu, beraz, honek hauek guztiak? Eta harengatik irainduak izan ziren. Baina Jesusek esan zien: Ez dago profetarik ohoregabea, bere herrian eta bere etxean ezik. Eta ez zuen han ahalmen handirik egin haien sinesmengabekoarengatik.

14

Denbora hartan, Herodes tetrarkak Jesusen berri entzun zuen. Eta bere zerbitzariei esan zien: Hau Joan Bataiatzailea da, bera hildakoen artetik piztu zen, eta horregatik indarrak lan egiten dute beragan. Izan ere, Herodesek Joanes hartu zuen, lotu egin zuen eta espetxean sartu zuen Herodiasgatik, bere anaia Filiporen emaztearengatik. Joanes-ek esaten zion: Ez zaizu onartzen hura edukitzea. Eta hura hil nahi zuen arren,

jendetzaren beldur izan zen, zeren profeta gisa hartzen baitzuten. Herodes-en urtebetetze-eguna ospatzen ari zela, Herodias-en alabak erdian dantzatu zuen eta Herodes-i atsegin izan zion. Horregatik, zin batekin hitzeman zion emango ziola eskatuko zion edozer. Bera, bere amak bultzatua izanda, dio: Eman iezadazu hemen platera gainean Joanes Bataiatzailearen burua. Eta erregeak pena hartu zuen, baina zin-hitzak eta berarekin mahaian zeuden gonbidatuengatik agindu zuen eman zedila. Eta bidali ondoren, Joani burua kendu zion espetxean. Eta haren burua plater batean ekarri zen eta neskari eman zitzaion, eta neskak bere amari eraman zion. Eta bere ikasleek hurbildu ondoren, gorpua hartu eta ehortzi zuten, eta etorri ondoren Jesusi jakinarazi zioten.

Entzun ondoren, Jesusek handik atzera egin zuen ontzi batean basamortuko leku batera bere kabuz, eta entzun zutenean, jendetzak jarraitu egin zioten oinez hirietatik. Eta irten ondoren, Jesuak jende asko ikusi zuen, eta erruki izan zuen haiekiko, eta haien gaixoak sendatu zituen. Arratsaldea gertatu zenean, bere ikasleak hurbildu zitzaizkion esanez: Leku hutsik da hau eta ordua dagoeneko igaro da; bidal itzazu jendetzak, herrietara joan eta beraientzat janaria erosi dezaten. Baina Jesusek esan zien: Ez dute joan beharrik; eman haiei zuek jateko. Baina haiek erantzuten diote: Ez dugu hemen bost ogi eta bi arrain baizik. Baina berak esan zuen: Ekarri itzazue haiek hona. Eta jendetzeei belarren gainean etzateko agindu ondoren, bost ogiak eta bi arrainak hartu zituen, zerura begiratu zuen, bedeinkatu zuen, eta apurtu ondoren ikasleei eman zizkien ogiak, eta ikasleek

jendetzeei. Eta guztiek jan zuten eta asetu ziren, eta zatikien hamabi saski bete jaso zituzten geratzen zena. Baina jaten ari zirenak gizonak ziren, gutxi gorabehera bost mila, emakumeak eta haurrak kontatu gabe.

Eta berehala Jesusek bere ikasleei behartu zien itsasontzira sartu eta hura baino lehen beste aldera joatera, jendetza bidali arte. Jendetza alde batera utzi ondoren, mendira igo zen bakarrik otoitz egiteko. Arratsaldea heldu zenean, bakarrik zegoen han. Ontzia, ordea, itsasoaren erdian zegoen jadanik, olatuek atsekabetua, haizea kontrako baitzen. Baina gauaren laugarren zainaldian, Jesus haietara joan zen itsasoaren gainean oinez. Eta ikasleek hura itsasoan ibiltzen ikusi zutenean, nahasitu egin ziren, esanez mamua zela, eta beldurrez oihu egin zuten. Berehala, ordea, Jesus hitz egin zien esanez: Ausardia izan, ni naiz, ez izan beldurrik. Erantzuten baina, Petrosek esan zion: Jauna, zu bazara, agindu niri zuregana etortzeko uren gainean. Baina berak esan zuen: Etorri. Eta itsasontziaren gainetik jaitsi ondoren, Pedrok uraren gainean ibili zen Jesusgana joateko. Haize indartsua ikusita beldurtu zen, eta hondoratzen hasi zenean oihu egin zuen esanez: Jauna, salba nazazu. Berehala, ordea, Jesusek eskua luzatu eta hura heldu zuen, eta esan zion: Fede gutxikoa, zergatik zalantzatu zinen? Eta haiek itsasontzira igan zirenean, haizea gelditu zen. Baina ontzian zeuden etorrita adoratu zuten hura esanez: Benetan Jainkoaren semea zara.

Eta zeharkatu ondoren, Genesareteko lurraldera iritsi ziren. Eta

leku hartako gizonek hura ezagutu ondoren, ingurune osora bidali zuten, eta gaizki zeuden guztiak ekarri zizkioten, Eta eskatzen zioten bakarrik bere soinekoren ertza ukitu zezaten, eta ukitu zuten guztiak salbatu ziren.

15

Orduan Jerusalemgo eskribak eta fariseoak Jesusenera hurbiltzen dira, esanez, Zergatik zure ikasleek zaharren tradizioa hausten dute? Ez baitituzte euren eskuak garbitzen ogia jaten dutenean. Baina erantzunez esan zien: zergatik zuek ere hausten duzue Jainkoaren agindua zuen tradizioarengatik? Jainkoak komandatu zuen esanez: Ohoratu aita eta ama, eta Aitari edo amari gaizki hitz egiten duenak heriotzaz hil beza. Zuek, ordea, esaten duzue: Norbaitek bere aitari edo amari esaten badio, Nitaz onura atera zenezakeen hori opari da, eta ez du bere aita edo bere ama ohratuko, Eta Jainkoaren agindua baliogabetu zenuten zuen tradizioarengatik. Hipokritok, ongi profetizatu zuen zuen gainean Isaias, esanez: Herri hau ahoarekin hurbiltzen zait eta ezpainekin ohore ematen dit, baina haien bihotza urrun dago nitik. Alferrik, ordea, gurtzen naute, gizakien aginduak irakaspen gisa irakasten dituztelarik.

Eta jendetzari deituta, esan zien: entzun eta ulertu. Ez ahora sartzen dena zikintzen du gizona, baizik ahotik ateratzen dena, horrek zikintzen du gizona. Orduan, hurbildu zirenean, bere ikasleek esan zioten: Badakizu fariseoak irainduak izan zirela

hitza entzutean? Baina berak erantzunez esan zuen: Nire Aita zerutarrak landatu ez duen landaketa guztia erroturik kenduko da. Utzi itzazue haiek, itsuaren gidari itsuak dira. Itsuak itsua gidatzen badu, biak zulora erori egingo dira. Erantzuten, Petrok esan zion: azaldu guri parabola hau. Baina Jesusek esan zuen: Oraindik zuek ere ulermendurik gabe zarete? Oraindik ez al duzue ulertzen ahora sartzen den guztia sabelera joaten dela eta komunera kanporatzen dela? Baina ahotik irtetzen direnak bihotzetik irtetzen dira, eta horiek zikindu egiten dute gizona. Bihotzaren-etik ateratzen dira, izan ere, pentsamendu gaiztoak, hilketak, adulterioak, prostituzio-ekintzak, lapurretak, testigantza faltsuak eta blasfemiak. Hauek dira gizona zikintzea duten gauzak, baina garbitu gabeko eskuekin jatea ez du gizona zikintzea.

Eta handik irten ondoren, Jesus Tiroko eta Sidoneko alderantz atzera egin zuen. Eta ikusi, emakume kanaandarra muga haietatik irten zena oihu egin zion esanez: Erruki izan niri, Jauna, Dabiden semea, nire alaba gaizki deabruturik dago. Bera, ordea, ez zion hitz bat ere erantzun. Eta hurbiltzen ziren bere ikasleek eskatzen zioten esanez: Bidali ezazu hura, oihukatzen duelako gure atzetik. Baina hark erantzunez esan zuen: Ez naiz bidali, Israelgo etxeko ardi galduetara baizik. Baina etorrita adoratu zuen esanez: Jauna, lagundu niri. Baina berak erantzunez esan zuen: Ez da egokia haurren ogia hartu eta txakur txikiei botatzea. Bera baina esan zuen: Bai, Jauna, txakur txikiak ere beren jaunen mahaietatik erortzen diren apurretatik jaten baitute. Orduan Jesusek erantzunez esan zion: O,

emakume, handia da zure fedea; egin bekizu nahi duzun bezala. Eta sendatu zen haren alaba ordu hartatik aurrera.

Eta handik aldatu ondoren, Jesus Galileako itsasoaren ondora etorri zen, eta mendira igo eta han eseri zen. Eta jende asko etorri zitzaion, beraiekin elbarri, itsu, gor, elbarri eta beste asko zituztelarik, eta haiek Jesusen oinetara bota zituzten, eta sendatu zituen. Hala non jendeek harritu ziren ikusten zutela gorrak entzuten, mutuak hitz egiten, elbarridunak osasuntsu, mainguak ibiltzen eta itsuak ikusten, eta Israelgo Jainkoa goraipatzen zuten.

Jesusek bere ikasleak deituta esan zuen: Errukia dut jendearekin, dagoeneko hiru egun nirekin geratzen direlako eta ez dutelako zer jan, eta ez ditut goseak askatu nahi, bidean ahuldu ez daitezen. Eta bere ikasleek esaten diote: Nondik izango ditugu basamortuan ogi hainbeste jende hainbeste asetzeko? Eta Jesuak esaten die haiei: Zenbat ogi duzue?. Haiek erantzun zuten: Zazpi, eta arrain txiki gutxi batzuk. Eta jendetzeei lurraren gainean etzateko agindu zien. Eta zazpi ogi eta arrainak hartu ondoren, eskerrak emanez hautsi eta bere ikasleei eman zien, eta ikasleek jendeari eman zieten. Eta guztiek jan zuten eta asetu egin ziren, eta zatikien hondarrak jaso zituzten: zazpi saski beteak. Baina jaten ari zirenak lau mila gizon ziren, emakumeak eta haurrak kontatu gabe. Jendetzak baztertu ondoren, ontzi batera igo zen eta Magdalako mugetara joan zen.

16

Eta Fariseoak eta Saduzeoak hurbildu ondoren, probatzen ari zirela, zerutik zeinu bat haiei erakusteko eskatu zioten. Baina berak erantzunez esan zien: Arratsaldea denean esaten duzue, eguraldi ona egongo da, zerua gorri dago-eta. Eta goizean, gaur ekaitza dator, gorria baita ilun dagoen zerua. Hipokrita-ak, zeruaren aurpegia bereiztea ezagutzen duzue, baina garaien ikurrak ezin ditzakezue ezagutu? Belaunaldi gaizto eta adulterioak zeinu bat bilatzen du, eta ez zaio zeinurik emango baldin eta Jonah profetaren zeinua ez bada. Eta haiek utzita, joan zen.

Eta bere ikasleek bestealdera iritsi zirenean, ahaztu zitzaien ogia hartzea. Baina Jesusek esan zien: Ikusten duzue eta arreta jarri Fariseuetako eta Saduceuetako legamiari. Baina haiek beraien artean arrazoitzen ari ziren, esanez ogirik hartu ez genuela. Jakinik, baina, Jesusek esan zien: Zer arrazoitzen duzue zuen artean, fede gutxikoak, ogirik hartu ez duzuelako? Oraindik ez al duzue ulertzen, ez eta gogoratzen ere bost mila gizonentzako bost ogirik eta zenbat saski jaso zenituzten? Ez al zaituzte zazpi ogi lau milakoentzat eta zenbat saski jaso zenituzten gogoratzen? Nola ez duzue ulertzen ogiaz ez nizuela esan zuei arreta jartzea fariseuaren eta saduzeoen legamiatik? Orduan ulertu zuten ez ziela esan ogiaren legamiaz kontuz ibiltzeko, baizik Fariseuaren eta Saduzeoen irakaspenaz.

Etorri ondoren, Jesus Filiporen Caesareako aldeetara joan zenean, bere ikasleei galdetu zien esanez: Nor esaten dute jendeak ni naizela, gizasemearen Semea? Baina haiek esan zuten: batzuk Joan Bataiatzailea, beste batzuk Elias, beste batzuk Jeremias edo profetetako bat. Dio haiei, baina zuek nor esaten duzue ni naizela? Erantzunez, Simon Petrok esan zuen: Zu zara Kristo, Jainko biziaren Semea. Eta erantzuten, Jesusek esan zion: Bedeinkatu zara, Simon Barjona, zeren haragiak eta odolak ez baitizu erakutsi hori, baizik eta nire Aitak, zeruetan dagoena. Eta ni ere zuri esaten dizut zu Petrus zarela, eta harkaitz honen gainean eraikiko dut nire eliza, eta infernuko atek ez dute gainditu. Eta zeruetako erreinuaren giltzak emango dizkizut, eta lurrean lotzen duzun guztia zeruan lotuta egongo da, eta lurrean askatzen duzun guztia zeruan askatuta egongo da. Orduan agindu zien bere ikasleei inori esan ez ziezaiotela bera Jesus Kristo dela.

Handik aurrera, Jesusek bere ikasleei erakusten hasi zitzaien beharrezkoa zela bera Jerusalemera joan, zaharragoen, apaiz nagusien eta eskribeen eskutik asko sufritu, hilak izan, eta hirugarren egunean piztua izan. Eta alde batera hartuta, Petrok hasi zen hura errepikatzen, esanez: Grazioso zuri, Jauna! Hau ez zaizu gertatuko. Baina hura itzuli ondoren esan zion Pedrori: Joan atzera nitik, satana, nire oztopoa zara, zeren ez baitituzu pentsatzen Jainkoaren gauzak, baizik gizakien gauzak.

Orduan Jesusek bere ikasleei esan zien: Baldin norbaitek nire atzetik etorri nahi badu, bere burua ukatu dezala, bere gurutzea

hartu dezala eta jarraitu biezaidan. Nor nahi baitu bere arima salbatu, galduko du hura; baina nor galdu baitu bere arima nire eragaitik, aurkituko du hura. Zer bait laguntzen zaio gizonari baldin mundu osoa irabazten badu, baina bere arima galtzen badu? Edo zer emango du gizonak bere arimaren truke? Gizonaren Semea bere Aitaren glorian, bere aingeruekin etortzear dago, eta orduan bakoitzari bere ekintzaren arabera ordainduko dio. Benetan esaten dizuet, badira batzuk hemen zutik daudenak, zeinek ez dute heriotzarik dastatu gizakiaren Semea bere erresuman etortzen ikusi arte.

17

Eta sei egun igaro ondoren, Jesusek berekin hartzen ditu Pedro eta Jakoba eta Joan, haren anaia, eta mendi garai batera eramaten ditu haiek bakarrik, Eta itxura aldatu zen haien aurrean, eta bere aurpegia eguzkia bezala distiratu zuen, eta bere soinekoek argia bezala zuri bihurtu ziren. Eta hara, Moises eta Elias agertu zitzaizkien, harekin hitz egiten. Erantzuten, baina, Petrok esan zion Jesusi: Jauna, ona da gu hemen egotea. Nahi baduzu, egin ditzagun hemen hiru etxola: zuri bat, Moisesi bat eta Eliasentzat bat. Oraindik hark hitz egiten zuen bitartean, ikusi, hodei argitsu batek itzaldu zituen haiek, eta ikusi, ahotsa hodeitik esaten zuela: Hau da nire Seme maitea, zeinarengan poztu naizen; hura entzun. Eta ikasleek entzun ondoren, beren aurpegien gainera erori ziren eta oso beldurtu ziren. Eta Jesus hurbildu zen, haien ukitu zuen eta esan zuen: Jaiki zaitezte eta

ez izan beldurrik. Baina haien begiak jaso ondoren, inor ez zuten ikusi, Jesus bakarrik ez beste inor ez. Eta menditik jaisten ari zirela, Jesusek agindu zien, esanez: Inori ez esan ikuspegia, gizakiaren semea hilotatik altxatzen den arte. Eta bere ikasleek galdetu zioten esanez: Zer da, beraz, eskribek dioten hori, Elias lehenik etorri behar duela? Baina Jesusek erantzunez esan zien: Elias benetan lehenik dator eta guztia berrezarriko du, Baina esaten dizuet Elias dagoeneko etorri zela, eta ez zuten ezagutu, baina egin zioten nahi izan zuten guztia, horrela gizakiaren semeak ere pairatu behar izango du haien eskutik. Orduan ikasleek ulertu zuten Joanes Bataiatzaileari buruz esan ziela.

Eta haiek jendetza aldera etorri ondoren, gizon bat hurbildu zitzaion belaunikatuz eta esanez, Jauna, erruki nire semeaz, ilargitua da eta gaizki sufritzen du, askotan sura erortzen baita eta askotan uretara. Eta zure ikasleengana eraman nuen, baina ezin izan zuten sendatu. Erantzuten, baina, Jesusek esan zuen: O belaunaldi sinestezina eta okerdua, noiz arte egongo naiz zuekin? Noiz arte jasango zaituztet? Ekarri hura hona niri. Eta Jesusek zigortu zuen, eta deabrua irten zen berengandik, eta mutila sendatu zen ordu hartatik. Orduan, ikasleek Jesusengana bakarka hurbildu ondoren, esan zuten: Zergatik gu ez ginen gai hura kanporatzeko? Baina Jesusek esan zien haiei zuen sinesmengabeagatik. Benetan esaten dizuet, baldin mostaza ale bat bezalako fedea baduzue, mendi honi esango diozue: mugitu hemendik hara, eta mugituko da, eta ezer ez zaizue izango ezinezkoa. Baina arraza hau ez da ateratzen otoitz eta barauaz ezik.

Galilean zehar itzultzen ari ziren bitartean, Jesusek esan zien: Gizasemearen Semea gizakien eskuetan emana izateko dago. Eta hil egingo dute hura, eta hirugarren egunean jaiki egingo da. Eta oso atsekabetu ziren.

Haiek Kapernaumera etorri ondoren, didrakmak jasotzen zituztenak Petrori hurbildu zitzaizkion eta esan zuten: Zuen irakasleak ez al ditu didrakmak ordaintzen? Dio, bai. Eta noiz sartu zen etxera, aurreratu zitzaion Jesusek esanez: zer iruditzen zaizu, Simon? Lurreko erregeak norekin hartzen dituzte zergak edo tributua? Beren semeekin edo atzerritarrekin? Petrok esan zion: Besteengandik. Jesusek esan zion: Beraz, semeak aske dira. Hala ere, haiek ez iraintzeko, joan itsasorantz eta bota amu-kako bat, eta lehenik igotzen den arraina hartu, eta ireki haren ahoa, aurkituko duzu estater bat; hura harturik, eman haiei nire eta zure ordez.

18

Ordu hartan ikasleek Jesusengana etorri ziren esanez: Nor da, beraz, handiagoa zeruko erreinuan? Eta Jesusek haur bat deituta, hura haien erdian jarri zuen eta esan zuen, Benetan diotsuet, ez bazarete itzuli eta haur bihurtzen, ez zarete sartuko zeruetako erreinuan. Nor beraz bere burua umezurtz hau bezala apaltzen duen, hura da handiena zeruko erreinuan. Eta nork ere hartzen badu horrelako haur bat nire izenean, ni hartzen du Baina nor-eta-ere behitu eragiten dion hauetako

txikietako bati, nigan sinesten dutenei, hobe luke errota-harri bat astoarena lepora esekita izatea eta itsaso sakonean itota izatea. Zoritxarrez munduari tropezu-harrietatik, nahitaezkoa baita tropezu-harriak etortzea, baina zoritxarrez gizon hari, zeinaren bidez tropezu-harria datorren. Baina baldin zure eskuak edo zure oinak bekatuarazten bazaitu, ebaki itzazu eta bota itzazu zurengandik. Hobe duzu bizitzan sartzea maingu edo elbarri, bi esku edo bi oin edukita su betieranera botatua izatea baino. Eta baldin zure begiak bekatu eragiten badizu, atera ezazu eta bota ezazu zeuregandik. Hobe duzu begi bakarrarekin bizitzan sartzea bi begiak dituzula suaren gehennara botatua izatea baino. Kontuz ibili, ez mespretzatu txiki hauetako bat ere, zeren esaten baitizuet haien aingeruek zeruetan etengabe ikusten baitute zeruko nire Aitaren aurpegia. Etorri zen, izan ere, gizonaren semea galdua salbatzeko.

Zer iruditzen zaizue? Gizon batek ehun ardi baditu eta horietako bat galtzen bada, ez al ditu laurogeita hemeretzi mendian utziko, eta joango da galdutakoa bilatzera? Eta hura aurkitzen badu, benetan esaten dizuet pozten dela hura dela eta gehiago laurogeita hamarrean bederatzi galdu ez direnekin baino. Horrela ez da zuen Aitaren nahia, zeruetan dagoena, txiki hauetako bat galdu dadin.

Baina zure anaia zuretzat bekatzen badu, joan eta erreprobatu hura zure eta beraren artean bakarrik; entzuten bazaitu, zure anaia irabazi duzu. Baina baldin ez baditu entzuten, hartu zurekin oraindik bat edo bi, hala bi lekukoen ahoan edo hiruren

ahotan finkatu dadin hitz guztia. Baldin baina haien ez-ikusi egiten badu, esan elkarteari; baldin baina elkartearen ere ez-ikusi egiten badu, izan bedi zuretzat jentila eta zergalaria bezala. Benetan esaten dizuet, lurrean lotzen duzuen guztia zeruan lotuta egongo da, eta lurrean askatzen duzuen guztia zeruan askatuta egongo da. Berriro egia diot zuei: baldin zuetatik bi bat egiten badute lurraren gainean edozein gauzaren inguruan, hura eskatzen badute, egingo zaie nire Aitaren aldetik, zeruetan denaren aldetik. Non bi edo hiru baitira bilduta nire izenean, han nago haien erdian.

Orduan Petrok hurbildu eta esan zion: Jauna, zenbat aldiz bekatu egingo du nire aurka nire anaiak eta barkatuko diot? Zazpi aldiz arte? Jesusek diotso: Ez dizut esaten zazpi aldiz arte, baizik hirurogeita hamar bider zazpi arte.

Horregatik, zeruko erresuma gizon errege bati antzekoturik izan zen, zeina bere esklaboekin kontuak hartu nahi izan zuen. Hasi ondoren bere kontuak likidatzen, hamar mila talenturen zordun bat ekarri zitzaion. Baina berak itzultzeko modurik ez zuenez, bere jaunak agindu zuen hura saltzeko, eta bere emaztea eta haurrak eta zuen guztia, eta horrela ordaintzeko. Erori ondoren, beraz, morroi hura adoratzen zuen hura esanez: Jauna, izan pazientzia nigan eta guztia zuri ordainduko dut. Errukituta, esklabo haren jaunak askatu egin zuen eta maileguari ere barkamena eman zion. Irten ondoren, baina, morroi hark aurkitu zuen bere morroikideetako bat, zeinek ehun denario zor baitzizkion, eta hura helduta ito egiten zuen

esanez: Itzuli iezadazu zer zor didazun. Erori ondoren, beraz, bere menpeko-kide hura bere oinetara erregutu zion esanez: Izan pazientzia nirekin eta ordainduko dizut. Baina hura ez zegoen prest, baizik joan ondoren kartzelara bota zuen zor zuena itzuli arte.

Ikusi ondoren, haren menpeko esklaboak gertatu zena ikusirik oso triste izan ziren, eta etorri ondoren beraien jaunari gertatu zen guztia argi azaldu zioten. Orduan, hura deitu ondoren, bere jaunak esan zion: Esklabo gaizto, zor hura guztia barkatu nizun, zeren erregutu bainenduan. Ez zen beharrezkoa zu ere zure esklabo-lagunaz errukitzea, ni zuaz errukitu nintzen bezala? Eta haserre eginda, bere jaunak eman zuen hura torturatzaileei, zor zuen guztia itzuli arte. Horrela egingo du nire aita zerutarrak ere zuei, baldin ez badiozkatzue bakoitzak bere anaiari bihotz-bihotzez barkatu haien hutsegiteak.

19

Eta gertatu zen, Jesusek hitz hauek amaitu zituenean, Galileatik atera zen eta Judeako mugetara etorri zen, Jordanaren harandeago. Eta jende talde askok jarraitu zioten, eta han sendatu zituen haiek. Eta Fariseuak etorri zitzaizkion, hura probatzen eta esaten: baimenduta al dago gizon batek bere emaztea divortzitzea edozein kausa dela eta? Baina erantzunez esan zien: ez al duzue irakurri hasieratik egilea gizonezkoa eta emeezkoa egin zituela haiek eta esan zuela, Honen dela eta,

gizonak bere aita eta ama utziko ditu eta bere emaztearengana atxikiko da, eta biak haragi bakar bat izango dira. Horrela ez dira gehiago bi, baizik haragi bat. Beraz, Jainkoak elkartu duena gizonak ez beza banandu. Esaten diote: Zergatik, beraz, Moisesek agindu zuen dibortzioko liburua ematea eta hura askatzea? Haiei dio: Moisesek zuen bihotz-gogortasunagatik baimena eman zizuen zuen emazteak uzteko, baina hasieratik ez zen horrela izan. Baina esaten dizuet: norbaitek bere emaztea uzten badu, pekatu sexualagatik ez bada, eta beste batekin ezkondu, adulterio egiten du, eta divortziatua den emakume batekin ezkondu dena adulterio egiten du. Bere ikasleek esaten diote: Baldin horrela bada gizonaren kausa emakumearekin, ez da komeni ezkontzea. Baina berak esan zien: ez dute guztiek hitz hau jasotzen, baizik eta emana izan zaien horiei. Badira eunukoak amaren sabeletik horrela jaio zirenak. Eta badira eunukoak gizonen bidez eunuko egin zirenak, eta badira eunukoak zeruko erreinuagatik beren burua eunuko egin dutenak. Gai dena onartzeko, onar beza.

Orduan haurrak ekarri zitzaizkion, haiei eskuak jarri eta otoitz egin zezan, baina ikasleek zigortu egin zituzten. Baina Jesusek esan zuen: Utzi haurrak eta ez galarazi haiek nire etortzea, zeren horrelakoen baita zeruetako erreinua. Eta eskuak haien gainean jarri ondoren, handik joan zen.

Eta ikusi, bat hurbilduz esan zion: Irakasle on, zer on egin behar dut bizitza betierekoa izan dezadan? Baina esan zion: Zergatik on deitzen nauzu? Inor ez da on, Jainko bakarra izan ezik. Baina

bizitzan sartu nahi baduzu, bete aginduak. Dio hari: Zein motatakoak? Baina Jesusek esan zuen: Ez duzu hilko, ez duzu adulteriorik egingo, ez duzu lapurtuko, ez duzu gezurrezko testigantza emango, Ohoratzen aita eta ama, eta zure hurbilekoa zeure burua bezala maite izango duzu. Gazte gizonak hura dio: Hauek guztiak gorde ditut nire gazterotik, zer falta zait oraindik? Jesusek esan zion: Baldin perfektua izan nahi baduzu, joan, saldu zure ondasunak eta eman behartsuei, eta altxorra izango duzu zeruan; eta gero etorri eta jarraitu niri. Entzun eta, gazteak hitza entzunda joan zen tristetzen, zeren ondasun asko zituen. Baina Jesusek bere ikasleei esan zien: benetan esaten dizuet zailtasunez sartuko dela aberatsa zeruetako erreinuan. Berriro diot zuei: errazagoa da kameluak orratz-zulo batetik pasatzea aberats batek Jainkoaren erreinuan sartzea baino. Entzun ondoren, baina, bere ikasleek oso harriturik zeuden esanez: Nor da, orduan, gai salbatua izateko? Begiratu ondoren, ordea, Jesuak esan zien: gizakientzat hau ezinezkoa da, baina Jainkoarentzat guztia posible da. Orduan Petrosek erantzunez esan zion: Ikusi, guk utzi dugu guztia eta jarraitu dizugu, zer izango da beraz guretzat? Baina Jesusek esan zien: Benetan esaten dizuet, zuek, niri jarraitu didazuetenak, berrsortze-an, Gizasemearen Semea bere aintza-tronuan eseriko denean, zuek ere hamabi tronutan eseriko zarete, Israelgo hamabi tribuak epaituz. Eta nork ere utzi dituen etxeak edo anaiak edo arrebak edo aita edo ama edo emaztea edo haurrak edo soroak nire izenaren gatik, ehunkoitza jasoko du eta bizitza betikoa oinordatuko du. Asko, ordea, izango dira lehenak azkenak eta azkenak lehenak.

20

Antzekoa da zeruetako erresuma etxejaun den gizon bati, zeina goiz-goizean irten zen langileak kontratatzera bere mahastirako. Eta langileekin eguneko denario batengatik adostuta, bidali zituen haiek bere mahastira. Eta hirugarren orduaren inguruan irten ondoren, beste batzuk alferrik merkatuan zutik ikusi zituen. Eta haiei esan zien: Zoazte zuek ere mahastira, eta zuzena dena emango dizuet. Haiek joan ziren alde. Berriz irten zenean, seigarren eta bederatzigarren orduaren inguruan, gauza bera egin zuen. Hamaikagarren orduaren inguruan irten ondoren, beste batzuk zutik geldi aurkitu zituen, eta haiei esan zien: Zergatik zaude hemen egun osoan zehar geldi? Esaten diote: Inork ez gintuen kontratu. Esaten die: Zoazte zuek ere mahastira, eta zuzena dena jasoko duzue. Arratsaldea gertatu ondoren, mahastiko jaunak bere zaintzaileari esaten dio: deitu langileak eta eman iezaiezu soldata, azkenengoetatik hasita lehenengoak arte. Eta hamaikagarren orduaren inguruan etorri zirenek denario bat hartu zuten bakoitzak. Baina lehenengoak etorri zirenean, pentsatu zuten gehiago hartuko zutela, eta haiek ere denario bat bakoitzeko hartu zuten. Baina hartu ondoren, etxekojaun aurka marmar egiten zuten. Esaten dute hauek, azkenak, ordu bat egin dutela, eta gurekin berdinak egin dituzu haiek, egunaren zama eta beroa jasan dugunontzat. Baina erantzunez bat haietakori esan zion: Lagun, ez dizut bidegabekeria egiten. Ez al zenuen denario batekin adostu nirekin? Hartu zurea eta joan; baina azken honi ere zuri bezala

eman nahi diot. Ala ez dago baimenduta niri egitea nahi dudana nire gauzenetan? Zure begia gaizto bada, hori dela eta nik ona naiz? Horrela izango dira azkenak lehenak eta lehenak azkenak, asko baitira deituak, gutxi ordea aukeratuak.

Eta Jesusek, Jerusalemera igotzen ari zela, hamabi ikasleak hartu zituen bere kabuz bidean eta esan zien, Hara, Jerusalemera goaz gora, eta gizakiaren semea apaiz nagusiei eta eskribei emango zaie, eta heriotzara kondenatuko dute. Eta nazioen eskuetan emango dute hura, burla egin diezaioten, azotatu eta gurutziltzatu dezaten, eta hirugarren egunean piztuko da.

Orduan Zebedeoren semeen ama hurbildu zitzaion bere semeekin, gurtzen eta zerbait eskatzen hari. Baina berak esan zion, zer nahi duzu? Emakumeak erantzun zion: esan nire bi seme hauek jar daitezen bat zure eskuinean eta bat zure ezkerrean zure erreinuan. Erantzuten baina, Jesusek esan zuen: ez dakizue zer eskatzen duzuen. Gai zarete edateko kopa nik edateko nabil, edo bataioa nik bataiatzen naiz bataiatua izateko? Esaten diote hari: gai gara. Eta esaten die haiei: Nire edalontzia benetan edango duzue, eta nik hartzen dudan bataioa zuek ere hartuko duzue; baina nire eskuinean eta nire ezkerrean esertzea ez da nirea emateko, baizik nire Aitak prestatu dien horientzat. Eta hamarrak entzun ondoren, haserre izan ziren bi anaiei buruz. Baina Jesusek haiek deitu ondoren esan zuen: Dakizue nazioen erreinuek haien gainean nagusitzen direla, eta handiek haien gainean agintaritza egiten dutela. Ez horrela

izango da zuen artean, baina norbaitek zuen artean handia izan nahi badu, zuen zerbitzaria izango da Eta nork nahi badu zuen artean lehena izan, zuen esklabua izango da Zehazki gizakiaren semea ez da etorri zerbitzatua izateko, baizik zerbitzatzeko eta bere arima ematea erreskate gisa askoren ordez.

Eta haiek Jerikotik ateratzen zirenean, jende ugari jarraitu zion. Eta hara, bi itsu bidearen ondoan eserita, entzun zutenean Jesus igarotzen ari zela, oihukatu zuten esanez: Erruki izan gurekin, Jauna, Daviden semea! Jendetzak zigortu egin zituen isilik egon zitezen, baina haiek oihu handiagoa egiten zuten esanez: Erruki izan guri, Jauna, Daviden semea. Eta zutik Jesus deitu zien eta esan zuen: Zer nahi duzue egin dizuet? Esaten diote: Jauna, gure begiak ireki daitezen. Errukia izanik, Jesusek haien begiak ukitu zituen, eta berehala haien begiek ikusi zuten, eta jarraitu zioten.

21

Eta Jerusalem-era hurbiltzen zirenean eta Bethphage-ra iritsi zirenean, Olibondoen Mendirantz, orduan Jesusek bi ikasle bidali zituen esanez haiei: Zoazte zuen aurrean dagoen herrira, eta berehala aurkituko duzue asto bat lotuta eta txahal bat harekin; askatu eta ekarri niri. Eta baldin norbaitek zuri zerbait esaten badizu, esango duzue Jaunak haien beharra daukala, eta berehala bidaliko ditu. Hau guztia gertatu da, ordea, profetaren bidez esandakoa bete zedin, zioena: Esan Sion alabari: hara, zure errege dator zurengana, apala eta asto baten gainean igota,

eta uztarri-abere baten seme den umearen gainean.

Joan ondoren, ordea, ikasleak egin zuten Jesus-ek agindu zien bezala, Astoa eta txahala ekarri zituzten, haien jantziak gainean jarri zituzten, eta gainean eseri zen. Baina jende multzo handiena beren soinekoek hedatu zituzten bidean, beste batzuk, berriz, adarrak mozten zituzten zuhaitzetan eta bidean hedatzen zituzten. Baina aurretik zihoazen jendetzak eta jarraitzen zutenak oihu egiten zuten esanez: Hosanna Daviden Semeari! Bedeinkatua dena datorren Jaunaren izenean! Hosanna gorenetan!

Eta hark Jerusalem-en sartzean, hiri osoa ikara hartu zuen esanez: Nor da hau? Jende masek esaten zuten: Hau da profeta Jesus, Galileako Nazaret-etik datorrena.

Eta Jesus Jainkoaren tenpluan sartu zen, eta tenpluan saltzen eta erosten ari ziren guztiak kanporatu zituen, eta dirutrukatzaileen mahaiak irauli zituen eta usoak saltzen zituztenen eserlekuak. Eta esaten die haiei: Idatzita dago: Nire etxea otoitzaren etxe deitua izango da, baina zuek lapurren leize egin duzue hura.

Eta mainguak eta itsuak hurbildu zitzaizkion tenpluan, eta sendatu zituen haiek. Ikusi ondoren, baina, apaiz nagusiak eta idazleak mirariak, zeintzuk egin zituen, eta haurrak oihu egiten tenplu-an eta esaten, hosanna Daviden semeari, haserretu ziren. Eta esan zioten hari: Entzuten duzu zer dioten hauek?. Baina Jesusek esan zien: Bai. Ez al duzue inoiz irakurri haurren eta

edoskitzen ari direnen ahotik laudorioa prestatu nuela?. Eta haiek utzirik, hiritik kanpora atera zen Betaniara, eta han ostatu hartu zuen.

Goizean, hirira itzultzen ari zela, gose izan zuen. Eta bide gainean pikondo bat ikusirik, hura aldera joan zen, eta ez zuen ezer aurkitu bertan, hostoak baizik, eta esan zion: ez bedi zure fruiturik inoiz gehiago. Eta berehala lehortu zen pikondoa. Eta ikasleek ikusi zutenean, harritu egin ziren eta esan zuten: Nola lehortu da berehala pikuondoa? Erantzunez, Jesuak esan zien: Benetan diotsuet, fedea baduzue eta ez bazalantzatu, ez bakarrik pikondoarekin gertatu dena egingo duzue, baizik eta mendi honi esaten badiozu: Altxatu eta bota zaitez itsasora, gertatuko da. Eta otoitzean sinetsiz eskatzen duzuen guztia hartuko duzue.

Eta tenplura etorri zenean, apaiz nagusiak eta herriko zaharrenak hurbildu zitzaizkion irakasle ari zitzaionean, esanez: Zer autoritatez egiten dituzu gauza hauek, eta nork eman dizu autoritate hori? Erantzuten baina, Jesuak esan zien: galdetuko dizuet nik ere hitz bat, zein baldin esaten didazue niri, nik ere zuei esango dut zein agintaritzan hauek egiten dut. Joanen bataioa nondik zen, zerutik ala gizakiengandik? Baina haiek arrazoitzen zuten beren artean esanez: baldin esaten badugu zerutik, esango digu: zergatik, beraz, ez zenuten sinesten hura? Baina baldin gizakietatik dela esaten badugu, jendetza beldur dugu, guztiek izan ere Joanes profeta gisa hartzen baitute. Eta erantzun ondoren Jesusi esan zioten: Ez

dakigu. Berak ere esan zien: Ezta ni ere esaten dizuet zein agintaritzatan egiten ditudan hauek.

Zer iruditzen zaizue, baina? Gizon batek bi seme-alaba zituen, eta lehenengora hurbilduz esan zion: Semea, joan gaur nire mahastian lan egitera. Baina hark erantzunez esan zuen: Ez dut nahi. Geroago, ordea, damututa joan zen. Eta bigarrenera hurbilduta, berdin esan zion. Baina berak erantzun zion: Ni, jauna, eta ez zen joan. Bietako nork egin zuen aitaren borondatea? Esaten diote hura, lehenak. Jesusek esaten die, amen esaten dizuet zergalariak eta prostitutak zuen aurretik sartzen direla Jainkoaren erreinuan. Etorri zen zuengana Joan justiziaren bidean, eta ez zenuten sinetsi hura, baina zergalariak eta prostitutak sinesten zuten hura, zuek ordea, ikusirik, ez zenuten damutzen geroago hura sinesteko.

Beste parabola bat entzun. Gizon bat etxeko nagusia zen, zeina mahastia landatu zuen eta hesia inguruan jarri zion eta tolare bat induskatu zuen bertan eta dorre bat eraiki zuen, eta nekazariei alokatu zion eta atzerrian joan zen. Baina fruitu denborak hurbiltzen zirenean, bere esklaboak bidali zituen nekazarietara bere fruituak hartzera. Eta nekazariek bere esklaboak hartu ondoren, bat zigortu zuten, beste bat hil zuten, eta beste bat harrikatu zuten. Berriro bidali zituen beste esklabo batzuk, lehenengoak baino gehiago, eta haiekin ere gauza bera egin zuten. Geroago, ordea, bere semea bidali zuen haiekengana, esanez: Nire semea errespetatuko dute. Baina nekazariek semea ikusi ondoren esan zuten beraien artean: Hau

da oinordekoa; zatoz, hil dezagun hura eta har dezagun haren oinordetza. Eta hura harturik, mahastitik kanpora bota zuten eta hil zuten. Beraz, mahasti-lorategiaren jauna noiz etorriko denean, zer egingo die nekazari haiei? Esaten diote hari: gaiztoak gaizki suntsituko ditu, eta mahastia beste nekazari batzuei emango die, hauek beren denboretan fruituak emango baitizkiote. Jesusek haiei dio: ez al duzue inoiz irakurri idatzietan? Eraikitzaileek baztertu zuten harria izkinaren buru bihurtu zen. Jaunarengandik gertatu zen hau, eta harrigarria da gure begien aurrean.

Horregatik esaten dizuet: kendua izango da zuengandik Jainkoaren erreinua, eta emana izango zaio haren fruituak egiten dituen nazioa. Eta harri honen gainera erortzen dena zatituko da, baina hura erortzen den haren gainera, zapartuko du. Eta buruzagi-apaizek eta fariseuek bere parabolak entzun ondoren, jakin zuten haiei buruz ari zela. Eta hura harrapatu nahi zutenean jendetzaren beldur izan ziren, zeren profeta gisa hartzen zuten.

22

Eta Jesusek erantzuten, berriro esan zien paraboletan esaten: Zeruetako erresuma gizon errege bati antzekotu zen, zeinek bere semeari ezkontza egin zion. Eta bere esklaboak bidali zituen ezkontzetara gonbidatuak zeuden horiek deitzeko, baina ez zuten joan nahi. Berriro bidali zituen beste morroi batzuk

esanez: Esan gonbidatuei: hara, nire otordua prestatu dut, nire zezengorrak eta gizendiak hil dira, eta dena prest dago; zatozte ezkontzetara. Baina haiek alde egin zuten kasurik egin gabe, bat bere sorora, eta bestea bere merkataritzara. Baina gainerakoek, bere esklaboak hartu ondoren, iraindu eta hil zituzten. Entzun ondoren, errege hura haserre izan zen, eta bere armadak bidali ondoren, hiltzaile haiek suntsitu zituen eta haien hiria erre zuen. Orduan bere esklaboak esaten die: Ezkontza prest dago, baina gonbidatuak ez ziren horren merezi. Zoazte, beraz, bideen irteeretara, eta aurkitzen dituzuen guztiak deitu ezteietara. Eta morroi haiek irten ondoren, bideetan bildu zituzten aurkitu zituzten guztiak, gaiztoak zein onak, eta ezteia bete zen mahaiean etzanda zeudenak. Sartu ondoren, erregeak mahaiean etzanda zeuden gonbidatuak ikusteko, han gizon bat ikusi zuen ezkontza-jantziz jantzita ez zegoena. Eta dio hari: Lagun, nola sartu zara hona ezkontza-jantzkirik gabe? Baina hura isilik geratu zen. Orduan erregeak zerbitzariei esan zien: Loturik bere oinak eta eskuak, altxatu hura eta bota kanpoko iluntasunera; han negarra eta hortz-karraskak izango dira. Asko baitira gonbidatuak, baina gutxi autatuak.

Orduan, Fariseuak joanda, kontseilua hartu zuten hura hitzean harrapatzeko. Eta bidaltzen dizkiote beraien ikasleak Herodiarrekin batera, esanez: Irakasle, badakigu egiazko zarela eta Jainkoaren bidea egiatan irakasten duzula, eta ez zaizkizula inor axola, ez baitituzu gizonen aurpegiak begiratzen, Esan beraz guri, zer iruditzen zaizu? Zilegi da tributua Zesarri ematea ala ez? Baina Jesusek haien gaiztakeria jakin zuenean esan

zuen: Zergatik probatzen nazue, hipokrita? Erakutsi niri zergaren moneta. Haiek, ordea, denario bat ekarri zioten. Eta esaten die haiei: Norena da irudi hau eta inskripzioa? Esaten diote hari: Zesarrarena. Orduan esaten die haiei: Eman itzazue, beraz, Zesarrarena Zesarrari eta Jainkoarena Jainkoari. Eta entzun ondoren harritu ziren, eta hura utzi eta joan ziren.

Egun hartan etorri zitzaizkion Saduzeoak, pizketa ez dagoela esaten dutenak, eta galdetu zioten. esanez, irakaslea, Moisesek esan zuen: baldin norbait hiltzen bada seme-alabarik izan gabe, haren anaia ezkonduko da haren emaztea eta jasoko du ondorengotza haren anaiarentzat. Gure artean zazpi anaia ziren, eta lehenak, ezkondu ondoren, hil zen, eta hazirik ez zuenez, bere emaztea bere anaiari utzi zion. Antzera bigarrena eta hirugarrena ere, zazpiak arte. Geroago, ordea, guztien ondoren hil zen emakumea ere. Pizkortze-garaian, beraz, zazpietako norena izango da emakumea? Guztiek eduki zuten hura, bada. Erantzuten baina, Jesusek esan zien: Oker zabiltza, ez dituzuelako ezagutzen Idazkiak ezta Jainkoaren indarra ere. Izan ere, pizkunderako ez dute ezkondu egiten, ez eta ezkontzen ematen ere, baizik eta Jainkoaren mezulariak bezala zeruan daude. Baina hildakoen piztuerari buruz, ez al duzue irakurri Jainkoak esaten zizuena? Ni Abrahamen Jainkoa, Isaacen Jainkoa eta Jacoben Jainkoa naiz; Jainkoa ez da hilen Jainkoa, bizien Jainkoa baizik. Eta jendetzak entzun ondoren, haren irakaskuntzaz harriturik zeuden.

Fariseoak, ordea, entzun zutenean Saduzeoak isilarazi zituela,

bildu ziren elkarrekin. Eta haietatik batek, legezale batek, hura tentatuz galdetu zuen, esanez: Irakaslea, zein da agindu handia legean? Baina Jesusek esan zion: Maite izango duzu zure Jainko Jauna zure bihotz osoarekin eta zure arima osoarekin eta zure adimen osoarekin. Hau da lehen eta agindu handia. Bigarrena, honi antzekoa, zure hurkoa zure burua bezala maite izango duzu. Bi agindu hauetan lege osoa eta profetak zintzilik daude.

Fariseuak bilduta zeudela, Jesusek galdetu zien Esanez, zer iruditzen zaizue Kristoari buruz? Norena semea da? Esaten diote hari: Daviden. Dio haiei: Nola deitzen du, beraz, Davidek Espirituan Jaun hura esanez, Jaunak nire Jaunari esan zion: Eseri nire eskuinean, zure etsaiak zure oinetako jarri arte.

Beraz, baldin Davidek Jauna deitzen badio, nola da haren semea?

Eta inor ez zen gai hitzik erantzuteko, ezta inork ere ausartu egun harretatik aurrera gehiago galdetzen.

23

Orduan, Jesusek jendetzei eta bere ikasleei hitz egin zien. esanez, Moisesen aulkian eseri ziren eskribak eta fariseuak. Beraz, zuei zaintzeko esaten dizueten guztia zaindu eta egin, baina haien egintzen arabera ez jardun, esaten baitute eta ez baitute egiten. Loturak lotzen dituzte, izan ere, zama astunak eta

eraman zailak, eta jartzen dituzte gizonen sorbaldetan. Baina beren hatzarekin ez dituzte mugitu nahi haiek. Beren lan guztiak, ordea, gizakiei ikusiak izateko egiten dituzte. Zabaltzen dituzte baitezpada beren filakterioak eta handitzen dituzte beren soinekoen ertzak, Maite dute, baina, ohorezko lehen tokia afarietan eta lehen eserlekuak biltzarretan eta merkatuetako agurrak eta gizonek errabia deitua izatea Zuek, ordea, ez zaiteztela deitu rabbi, bat baita zuen irakaslea, Kristo, eta zuek guztiak anaiak zarete. Eta ez deitu inor aita lurrean, bat baita zuen aita, zeruetan dagoena. Ez eta irakasle deitu ere, bat baita zuen irakaslea, Kristo. Zuen handiena zuen zerbitzaria izango da. Baina nor bere burua goratzen duen, beheratua izango da, eta nor bere burua beheratzen duen, goratua izango da.

Zoritxarrez zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren alargunen etxeak iresten dituzuen eta aitzakiaz otoitz luzeak egiten dituzuen; horregatik epai handiagoa jasoko duzue. Zoritxarrak zuek, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren itxi egiten duzue zeruetako erreinua gizakien aurretik! Zuek ez zarete sartzen, eta sartzen ari direnak ere ez dituzue uzten sartzera. Ai zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, itsasoa eta lehorra zeharkatzen dituzuelako proselito bat egiteko, eta bihurtzen denean, egiten duzue hura gehennaren seme zuena bikoitza baino gehiago. Zoritxarrak zuei, gidari itsuak, honela diozuenak: Nork ere tenpluan zin egiten badu, ez da ezer; baina nork ere tenplukourrean zin egiten badu, zor du. Ergela eta itsuak, nor da handiagoa, urrea edo urrea santifikatzen duen tenplua? Eta nork zin egiten duen aldare-aren izenean, ezer ez

da, baina nork zin egiten duen haren gainean dagoen opari-aren izenean, zor du. Ergelak eta itsuak, zer da handiagoa, oparia ala oparia santifikatzen duen aldarea? Beraz, aldare-aren izenean zin egiten duenak haren izenean eta haren gaineko guztien izenean zin egiten du. eta tenpluan zin egin duenak bertan zin egiten du eta bertan bizi izan denaren gainean, Eta zeruan zin egiten duenak Jainkoaren tronuan zin egiten du eta haren gainean eserita dagoenaren izenean. Zoritxarrez zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren hamarrenak ematen dituzue menda eta eneldo eta kominoari, eta utzi dituzue legearen gauzarik pisutsuagoak: epaiketa eta errukia eta fedea. Hauek egin behar ziren, eta haiek ez utzi. Gidari itsuak, eulitxoa irazten dutenak, baina gamelua irensten dutenak. Zoritxarrez zuei, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren garbitzen baituzue kanpotik koparen eta platerraren, barruan ordea beteak daude lapurretatik eta bidegabekeriaz. Fariseo itsua, garbitu lehenik koparen eta platerraren barrua, hala bihur dadin haien kanpoaldea ere garbi. Zoritxarrekoak zuek, eskribak eta fariseoak hipokritoak, zeren antzekoak zarete hilobi zurituei, zeintzuk kanpotik benetan ederrak agertzen diren, barruan ordea hildakoen hezurrez eta zikineria guztiz beteak baitaude. Horrela zuek ere kanpotik zuzenak dirudizue gizakien aurrean, baina barrutik hipokrisialez eta legegabekeriaz beteta zaudete. Ai zuei, eskribak eta fariseoak hipokritok, zeren eraikitzen dituzuelako profeten hilobiak eta apaintzen dituzuelako zuzenen monumentuak, Eta diozu: baldin gure gurasoetako egunetako ginen, ez ginen izango haien kide profeten odoletan. Horrela zeuei buruz lekukotzen duzue profetek hil zituzten

horien semeak zaretela. Eta zuek betetzazue zuen aiten neurria. Sugeak, sugegorrien ondorengoak, nola ihes egingo duzue gehenaren epaitegitik? Horregatik, ikusi, ni bidaltzen ditut zuentzat profetak eta jakintsuak eta eskribauak, eta haietatik batzuk hilko dituzue eta gurutziltzatuko dituzue, eta haietatik batzuk azotatu egingo dituzue zuen sinagogetan eta persekitatu egingo dituzue hiritik hirira. Hala non zuengan etor dadin lurraren gainean isurtzen ari den odol zuzen guztia, Abel zuzenaren odolarengandik Zakarias Barakiasen semearen odolaraino, zeina hil baitzenuten tenplua eta aldarearen artean. Benetan esaten dizuet hori etorriko direla hauek guztiak belaunaldi honen gainera. Jerusalem, Jerusalem, profeten hiltzailea eta zuretzat bidaliak harrikatzailea, zenbat aldiz nahi izan dut bildu zure seme-alabak, oilarrak bere txitak hegoen azpian biltzen dituen bezala, eta ez zenuten nahi izan. Hara, zuen etxea hutsik utziko zaizue. Esaten dizuet zera, ez eta ez ni ikusiko nauzue oraindik harik eta esaten duzuen, bedeinkatua datorren hori Jaunaren izenean.

24

Eta irten ondoren, Jesus templu-tik zihoan, eta bere ikasleak hurbildu zitzaizkion templuko eraikuntzak erakusteko. Baina Jesusek esan zien haiei: ez ikusten dituzu gauza hauek guztiak? Amen esan dizuet, ez da utziko hemen harririk harri gainean, suntsituko ez denik. Olibondoen mendian eserita zegoenean, ikasleak bakarka hurbildu zitzaizkion esanez: esan guri noiz

izango diren gauza hauek, eta zer den zure presentziaren eta aroaren amaieraren seinalea? Eta erantzunez, Jesusek esan zien: Kontuz, inork ez zaitzatela engainatu. Asko etorriko dira nire izenean esanez: Ni naiz Kristo, eta asko engainatuko dituzte. Gerrak eta gerren berriak entzutear egongo zarete, baina ikusten duzue ez larritu. Beharrezkoa da, hain zuzen ere, guztiak gertatzea, baina oraindik ez da amaiera. Jasotzea da, bai, herria herriaren gainean eta erresuma erresumaren gainean, eta gosealdiak eta izurriteak eta lurrikarak izango dira leku askotan, Baina hauek guztiak erditzeko minen hasiera dira. Orduan emango zaituztete larrialdira eta hilko zaituztete, eta gorrototuak izango zarete nazio guztien aldetik nire izenaren erruz. Eta orduan asko irainduak izango dira, eta elkar salatuko dute, eta elkar gorroto izango dute. Eta profeta faltsu asko jaiki egingo dira eta asko engainatuko dituzte. Eta legegabekeria ugaritu delako, askoren maitasuna hoztuko da. Baina amaiera arte iraun duenak salbatuko da. Eta erresumaren berri on hau mundu osoan iragarriko da, nazio guztiei lekukotasun gisa, eta orduan etorriko da amaiera. Beraz, noiz ikusten duzuen desolazioko abominazioa, Daniel profetaren bidez esana, leku santuan zutik dagoela, irakurtzen ari denak uler beza Orduan Judean daudenek ihes egin dezatela mendietara. Teilatuan dagoena ez bedi jaitsi bere etxetik gauzak hartzeko, Eta sortaldean dagoena ez bedi atzera itzuli bere jantziak hartzeko. Ai, baina sabelean dutenei eta edoskitzen dutenei egun haietan. Otoitz egin, baina, zuen ihesa neguan gertatu ez dadin, ez eta larunbatean ere. Izango da orduan larritasun handia, halakorik ez baita gertatu munduaren hasieratik orain arte, ez eta

gertatuko ere ez. Eta egun haiek laburtu izan ez balira, haragi guztia ez litzateke salbatuko, baina hautatuen gatik egun haiek laburtu egingo dira. Orduan norbaitek zuei esaten badizue: Hara, hemen dago Kristo edo hemen, ez sinets ezazue. Jasotzeko dira, izan ere, Kristo faltsuak eta profeta faltsuak, eta seinale handiak eta mirariak emango dituzte, hautatuak ere engainatzeko, posible bada. Hona hemen, aurretik esan dizuet. Beraz, baldin esaten badizuete, hara, basamortuan dago, ez atera; hara, gela barruetan dago, ez sinetsi, Hain zuzen ere tximista ekialdetik ateratzen den bezala eta mendebalera arte agertzen den bezala, horrela izango da giza-semearen agerraldia ere. Non dagoen gorpua, han bilduko dira arranoak.

Berehala, baina egun haien tribulazioa ondoren, eguzkia ilundu egingo da eta ilargiaren argiak ez du distirarik emango, eta izarrak zerutik erori egingo dira, eta zeruen indarrak astindu egingo dira.

Eta orduan gizonaren Semearen zeinua agertuko da zeruan, eta orduan lurreko tribu guztiak deitoratuko dute, eta ikusiko dute gizonaren Semea zeruetako hodeien gainean etortzen, indar eta aintza handirekin. Eta bere mezulariak bidaliko ditu tronpeta-ahots handi batekin, eta bere aukeratuak bilduko dituzte lau haizetatik, zeruen muturretatik haien muturretara arte. Pikuondoaretik, ordea, ikasi ezazue parabola. Dagoeneko haren adarra hauskara bihurtzen denean eta hostoak ateratzen dituenean, badakizue uda hurbil dagoela. Horrela zuek ere, hauek guztiak ikusten dituzuenean, jakin ezazue hurbil dagoela

ateen gainean. Benetan esaten dizuet, belaunaldi hau ez da igaroko gauza hauek guztiak gertatu arte. Zeruak eta lurra igaroko dira, baina nire hitzak ez dira igaroko. Egun hura eta ordu hori buruz, ordea, inor ez daki, ezta zeruko mezulariak ere, nire Aita bakarrik ezik. Nola Noeren egunak izan ziren, hala izango da gizakiaren Semearen etorrera ere. Zeren nola izan ziren uholdearen aurreko egunetan jaten eta edaten, ezkontzean eta ezkontzan ematen, Noe ontziaren barrura sartu zen egunera arte, Eta ez zuten jakin uholdea etorri eta guztiak eraman zituen arte; horrela izango da giza-semearen etorrera ere. Orduan bi egongo dira sorloan: bat hartua izango da eta bat utzita izango da. Bi emakume ehotzaile errota batean, bat hartzen da eta bat uzten da. Zaindan egon, beraz, zeren ez dakizuen zer ordutan zuen Jauna datorren. Hura, ordea, jakin ezazue: etxeko nagusiak zein zaindian datorren lapurra jakin balu, zaindu egingo zukeen eta ez zukeen bere etxea zulatzea utziko. Horregatik zuek ere egon prest, zeren pentsatzen ez duzuen orduan gizasemearen semea datorren.

Nor da, beraz, zerbitzari leial eta zuhurra, bere jaunak bere zerbitzarien gainean jarri zuena haiei elikadura ematen bere garaian? Zoriontsu da morroi hura, zeina bere jauna etorrita aurkituko duen horrela egiten. Benetan esaten dizuet bere ondasun guztien gainean jarriko duela hura. Baina baldin esklabo gaizto hark bere bihotzean esan beharko balu: Nire jauna atzeratzen da etortzean, eta hasi bere esklabukideak jotzen, eta jan eta edan mozkortuak direnekin, Esklabo haren jaunak etorriko da espero ez duen egunean eta ezagutzen ez

duen orduan. Eta erdibitan ebakiko du hura, eta haren zatia aktoreen artean jarriko du; han negarra eta hortz-karraskak egongo dira.

25

Orduan zeruetako erresuma hamar birjinei antzekotua izango da, zeinek beren linterna harturik ezkonberrira biltzera atera ziren. Haietatik bost zendunak ziren eta bost ergelak. Ergelak zirenak, beren lanparak hartu zituztenean, ez zuten olioa hartu beraiekin. Baina zuhurrek olioa hartu zuten beren ontzietan, beren lanparekin batera. Ezkonberria atzeratzen ari zela, denak atsekabetu eta lo egiten zuten. Baina gauerdi aldera oihu bat gertatu zen: hara, ezkonberria dator, atera zaitezte hura hartzera! Orduan jaiki ziren birjina haiek guztiak eta beren lanparak apaindu zituzten. Baina ergelak zentzuduneei esan zieten: Eman guri zuen oliotik, gure txinpartak itzaltzen ari direlako. Zendunek erantzun zuten, esanez: Ez dela agian nahikoa izango guri eta zuei; zoazte hobe saltzaileetara eta erosi zeuentzat. Baina haiek erostera joaten ziren bitartean, etorri zen ezteigoia, eta prest zeudenak sartu ziren berarekin ezteietara, eta atea itxi zen. Geroago, ordea, gainerako birjinak ere etortzen dira esanez: Jauna, jauna, ireki iezaguzu. Baina berak erantzunez esan zuen: Amen, esaten dizuet, ez zaituztet ezagutzen. Zaindan egon, beraz, zeren ez dakizue eguna ezta ordua ere zeinetan gizakiaren semea datorren.

Izan ere, bidaian ari zen gizon batek bere esklaboak deitu zituen eta bere ondasunak eman zizkien. Eta bati eman zion bost talentu, beste bati bi, eta beste bati bat, bakoitzari bere indarraren arabera, eta berehala joan zen kanpora. Joanda, bost talentuak hartu zituena haiekin lan egin zuen eta beste bost talentu egin zituen. Gauza bera bi zituenak ere beste bi irabazi zituen. Baina bat hartu ondoren joan eta lurra induskatu zuen eta bere jaunaren zilarra ezkutatu zuen. Baina denbora asko ondoren, esklabo haien jauna etortzen da eta kontuak egiten ditu haiekin. Eta hurbildu zen bost talentuak hartu zituen hark, beste bost talentuak aurkeztu zituen esanez: Jauna, bost talentuak eman zenizkidan; ikusi, beste bost talentuak irabazi ditut haiekin. Bere jaunak esan zion: Ongi, morroi on eta leial, gutxien gainean leial izan zara, askoren gainean jarriko zaitut, sartu zure jaunaren pozera. Hurbildu eta bi talentuak hartu zituenak esan zuen: Jauna, bi talentu eman zenizkidan; hona, beste bi talentu irabazi ditut haiekin. Bere jaunak esan zion: Ongi, morroi on eta leial, gutxien gainean leial izan zara, askoren gainean jarriko zaitut, sartu zure jaunaren pozera. Hurbildu zen, baina, eta talento bat hartu zuenak esan zuen: Jauna, ezagutu zaitut zu gogorra zarela gizon bat, ebakitzen duzu non ez duzun erein eta biltzen duzu nondik ez duzun sakabanatu, Eta, beldurturik, joan eta zure talentua lurrean ezkutatu nuen; hara, zurea duzu. Erantzunez, baina, bere jaunak esan zion: Gaizto morroi eta alferra, zenekien uzta egiten dudala erein ez dudan tokian eta biltzen dudala sakabanatu ez dudan tokitik. Beharrezkoa zen, beraz, zu nire zilarra bankulariei jaurtitzea, eta etorrita, ni nirea interesekin jasoko

nuen. Kendu beraz haren talentua eta eman hamar talentuak dituenari. Izan ere, duen guzti hari emango zaio eta ugarituko da, baina ez duenak duen hori ere kenduko zaio berari. Eta esklabo ezgaitza kanpoko iluntasunera bota ezazue; han negarra eta hortzen karraskaria izango da.

Baina gizakiaren semea bere glorian datorrenean, eta mezulari santu guztiak berarekin, orduan bere gloriaren tronuan eseriko da, Eta nazio guztiak bilduko dira haren aurrean, eta bereiziko ditu elkarrengandik, artzainek ardiak ahuntzengandik bereizten dituen bezala, Eta ardiak bere eskuinean jarriko ditu, eta ahuntzak, berriz, ezkerrean. Orduan erregeak bere eskuinean daudenei esango die: Zatozte, nire Aitaren bendikatuak, heredatu munduaren sorkuntzatik zuentzat prestatuta dagoen erresuma. Gose nintzen eta jateko eman zenidaten, egarri nintzen eta edateko eman zenidaten, arrotza nintzen eta harrera egin zenidaten. Biluzik nengoen eta janzteko eman zenidaten, gaixorik nengoen eta bisitatu ninduzuen, espetxean nengoen eta etorri zineten nire aldera. Orduan zuzenek erantzungo diote esanez: Jauna, noiz ikusi genuen zu goserik eta elikatu genuen, edo egarritu eta edatera eman genuen? Noiz baina zu arrotza ikusi genuen eta bildu genuen, edo biluzik eta jantzi genuen? Noiz baina zu ikusi genuen ahul edo espetxean, eta etorri ginen zurengana? Eta erantzunez, erregeak esango die: benetan esaten dizuet, nire anaia txikienenei egin zenietena, niri egin zenidatet. Orduan ezkerretara daudenei ere esango die: Urrundu nire ondotik, madarikatuak, su betieranera, deabruarentzat eta haren mezularientzat

prestatutakora. Gose nintzen, eta ez zenidaten eman jateko; egarri nintzen, eta ez zenidaten eman edateko. Arrotza nintzen, eta ez nindueten bildu; biluzik nintzen, eta ez nindueten janzi; ahula eta espetxean nintzen, eta ez nindueten bisitatu. Orduan erantzungo diote hari eta beraiek esanez: Jauna, noiz ikusi genuen zu goserik edo egarririk edo arrotza edo biluzik edo ahula edo espetxean, eta ez genizun zerbitzatu? Orduan erantzungo die haiei esanez: benetan diotsuet, zenbat ez baituzue egin hauetako txikienetako bati, ez didazue niri ere egin. Eta hauek zigor betieranera joango dira, baina zuzenak bizitza betieranera.

26

Eta gertatu zen, Jesus hitz hauek guztiak amaitu zituenean, bere ikasleei esan zien, Badakizue bi eguneren buruan Pazko bihurtzen dela, eta gizakiaren semea gurutziltzatzeko emana izaten dela. Orduan bildu ziren apaiz nagusiak eta eskribak eta herriaren zaharrenak Kaifas izeneko apaiz nagusiaren patiora. Eta kontseilua hartu zuten Jesusi iruzurrez heldu eta hil ziezaioten. Esaten zuten, ordea: Ez jaian, herrian istilua gerta ez dadin.

Baina Jesus Betanian egon zenean, Simon leprosoen etxean, Emakume bat hurbildu zitzaion, oso preziatua zen ointmentuaren alabastrozko ontzi bat edukiz, eta isuri zuen haren buruaren gainean etzanda zegoenean. Ikusi ondoren,

baina, bere ikasleak haserre ziren esanez: Zertarako suntsiketa hau? Unguentu hau garestiro saldu eta behartsuei eman zitekeen. Jakinik, baina, Jesusak esan zien: Zergatik eragiten diozue nekea emakumeari? Lan ona egin baitzuen niretzat. Pobreen beti duzue zuekin, baina ni ez duzue beti. Isuri duelako hau perfume hau nire gorputzaren gainean, ni ehortzteko egin du. Benetan esaten dizuet, non baldin iragarria izan albiste on hau mundu osoan, esana izango da ere egina zuen honek haren oroigarritzat.

Orduan hamabietako bat, Judah Iskariote deitua, apaiz nagusienengana joan eta esan zien, Zer nahi duzue niri eman, eta ni zuei emango diot hura? Baina haiek hogeita hamar zilar pieza finkatu zizkioten. Eta ordutik aurrera aukera bilatzen zuen hura emateko.

Baina biztugabeko ogiaren lehen egunean, ikasleek hurbildu zitzaizkion Jesusi esanez: Non nahi duzu prestatu dizagun Pazko jateko? Baina berak esan zuen: Zoazte hirira, Fulano hura bilatzera, eta esan iezaiozu: Irakaslea dio: Nire garaia hurbil dago; zure etxean egingo dut Pazko ospakizuna nire ikasleekkin. Eta ikasleek egin zuten Jesusek agindu zien bezala, eta pazkoa prestatu zuten. Arratsaldea gertatu zenean, hamabiekin batera etzanda zegoen. Eta haiek jaten ari zirela, esan zuen: Benetan esaten dizuet zuetako batek emango nauela. Eta oso atsekabetuta, haien bakoitzak hasi zitzaion esaten: Ez ote naiz ni, Jauna? Baina erantzunez esan zuen: Nirekin plateran eskua murgildu duenak hark ni emango nau. Gizakiaren Semea doa

idatzita dagoen bezala bere buruz, baina ai gizon hari zeinen bidez Gizakiaren Semea traditzen den! Hobe izango litzateke berarentzat gizon hura jaio ez balitz. Erantzunez, baina Judah, hura ematen ari zena, esan zuen: Ez ote naiz ni, rabbi? Esan zion: Zu esan duzu. Haiek jaten ari zirela, Jesusek ogia hartu eta eskerrak emanez hautsi zuen eta ikasleei ematen zien eta esan zuen: hartu, jan, hau nire gorputza da. Eta kopa hartu eta eskerrak eman ondoren, eman zien haiei esanez: Edan ezazue horretatik guztiak. Hau da nire odola, itun berriaren odola, askoren alde isurtzen dena bekatuen barkamenerako. Baina esaten dizuet ez dudala edango orain honetatik mahatsondoaren fruitu honetatik egun hura arte, noiz hura berria edango dudan zuekin nire Aitaren erreinuan.

Eta abesti bat abestu ondoren, olibondoen mendira atera ziren. Orduan, Jesusek esan zien: Zuek guztiak iraindituko zarete nigan gau honetan, idatzita dago baitezpada: Joango dut artzaina, eta sakabanatuko dira artaldeko ardiak.

Baina ni jasotzen nadenean, zuen aurretik joango naiz Galileara. Erantzuten baina, Petrok esan zion: Baldin guztiak irainduak izango badira zurekin, ni, ordea, inoiz ez naiz iraindu izango. Jesusek esan zion: Amen, esaten dizut gaur gauean, oilarra jo aurretik, hirutan ukatuko nauzu. Petrok esan zion: Nahiz eta beharrezkoa izan zurekin hiltzea, ez zaitut ukatuko. Eta ikasle guztiek ere gauza bera esan zuten.

Orduan Jesusek haiekin batera Getsemani izeneko leku batera

doa, eta ikasleei dioste: Eseri hemen, ni joan eta han otoitz egin arte. Eta Petro eta Zebedeoren bi semeak hartu ondoren, penaturik eta larrituta egoten hasi zen. Orduan Jesusek esaten die haiei: Oso tristea da nire arima heriotzaraino; geratu hemen eta zaindu nirekin. Eta pixka bat aurreratuta, bere aurpegi gainean erori zen otoitz egiten eta esaten: Aita, nire aita, posible bada, pasa bedi kopa hau nitik urrun, baina ez nahi dudan bezala ni, baizik nahi duzun bezala zu. Eta ikasleengana dator eta lo egiten aurkitzen ditu, eta Pedrori esaten dio: Horrela ez al zarete gai izan ordu bat nirekin zaintzeko? Zaindu eta otoitz egin, tentamenduan ez sartzeko; espirituak, egiaz, gogotsu da, baina haragia ahula da. Berriro, bigarren aldiz urrun joanda, otoitz egin zuen esanez: Aita, baldin kopa hau ezin bada nengandik igaro hura edan ezean, egin bedi zure nahia. Eta etorri ondoren, berriro lo aurkitzen ditu, zeren haien begiak astunduak baitziren. Eta haiek utzirik, berriro joan eta hirugarrenez otoitz egin zuen, hitz bera esanez. Orduan bere ikasleengana dator eta haiei esaten die: lo egiten ari zarete oraindik eta atseden hartzen ari zarete? Hara, ordua hurbil daiteke eta gizonaren semea bekatarienen eskuetan emana izaten ari da. Jaiki zaitezte, goazen; hara, hurbildu da ni traizionatzen duena.

Eta oraindik hark hitz egiten zuen bitartean, begira, Juda, hamabietako bat, etorri zen, eta harekin jendetza handia ezpatekin eta makilekin, apaiz nagusien eta herriko zuhartzen partetik. Baina hura traizionatzen ari zena seinu bat eman zien haiei esanez: Nori musu egingo diodan, hura da; atxilotu hura.

Eta berehala Jesusengana hurbilduz esan zion: Kaixo, rabbi, eta musu egin zion. Baina Jesusek esan zion: Lagun, horregatik hemen zaude. Orduan, hurbildu ondoren, eskuak Jesusen gainean jarri eta atxiki egin zuten. Eta ikusi, Jesusekin zegoen batek eskua luzatu eta bere ezpata atera zuen, eta apaiz nagusiaren morroia jo eta bere belarria moztu zion. Orduan Jesusek esaten dio: Itzuli zure ezpata bere lekura, izan ere, ezpata hartzen duten guztiak ezpataz hilko dira. Ala uste duzu ez naizela gai orain nire aita deitzeko, eta emango dizkidala hamabi legio baino gehiago mezulari? Nola, beraz, bete daitezke idazkiak horrela gertatu behar delako? Ordu hartan esan zien Jesusek jendeei: Lapurra baten aurka bezala irten zarete ezpata eta makilekin ni harrapatzeko; egunero zuekin eseri nintzen tenpluan irakasten, eta ez ninduzten harrapatu. Baina hau guztia gertatu da profeten idazkiak bete daitezen. Orduan ikasle guztiek hura utzirik, ihes egin zuten.

Baina Jesusi hartu zutenek eraman zuten Kaifas apaiz nagusiarengana, non idazkariak eta zaharrenak bildu baitziren. Baina Pedro urrutitik jarraitzen zion apaiz nagusiaren epaitegiraino, eta barruan sartu ondoren laguntzaileekin eseri zen amaiera ikusteko. Baina apaiz nagusiak eta zaharrenak eta kontseilua osoa Jesusen aurkako testigantz faltsuak bilatzen ari ziren, hura heriotzara kondenatu ahal izateko. Eta ez zuten aurkitu, eta gezurrezko lekuko asko aurrera etorri arren, ez zuten aurkitu. Geroago, ordea, bi gezurrezko lekuko aurrera etorri ziren. Esan nuen, honek esan zuen, gai naiz Jainkoaren tenplua suntsitzeko eta hiru egunetan berreraikitzeko. Eta apaiz

nagusia jaiki ondoren esan zion: Ez duzu ezer erantzuten? Zer diote hauek zure kontra? Baina Jesus isilik egon zen. Eta apaiz nagusiak erantzunez esan zion: Zin eragiten dizut Jainko biziaren izenean, guri esan diezaiguzu ea zu zaren Kristo, Jainkoaren Semea. Jesusek dio hura: Zu esan duzu, baina esaten dizuet, orain aurrera ikusiko duzue gizonaren semea boterearen eskuinean eserita eta zeruaren hodeien gainean etortzen. Orduan apaiz nagusiak bere jantziak urratu zituen, esanez: Blasfematu egin du. Zer behar dugu oraindik lekukoen? Ikusi, orain entzun duzue bere blasfemia. Zer iruditzen zaizue? Baina haiek erantzun eta esan zuten: heriotzaren errua du. Orduan bere aurpegira txupatu zuten eta jo zuten hura, batzuek, berriz, zaplatakatu egin zuten. esanez: Profetizatu guri, Kristo, nor da jo zaituen hori?

Baina Peter kanpoan eseri zen patioan, eta neska gazte bat hurbildu zitzaion esanez: Zu ere Galileako Jesusekin egon zinen. Baina berak ukatu egin zuen haien guztien aurrean esanez: Ez dakit zer diozun. Irten ondoren, beste batek ikusi zuen hura atarian, eta haiei dio: Honek ere Nazaretko Jesusekin egon zen. Eta berriro ukatu zuen zinpean gizona ez zuela ezagutzen. Gero pixka bat geroago, hurbildu zirenak zutik zeuden eta Pedrori esan zioten: Benetan zu ere haietatik zara, izan ere zure mintzairak argi uzten zaitu. Orduan hasi zen madarikatzen eta zin egiten ez zekiela gizona. Eta berehala oilarrak oihukatu zuen. Eta Petrok gogoratu zuen Jesusek berarentzat esandako hitza: oilarra jo aurretik hirutan ukatuko nauzu, eta kanpora irten eta minki negar egin zuen.

27

Goiza gertatu zenean, apaiz nagusi guztiek eta herriko zaharrenek kontseilua hartu zuten Jesusen aurka, hura hiltzeko. Eta hura lotu ondoren, eraman eta Pontzio Pilato gobernatzaileari entregatu zuten.

Orduan Judak, hura ematen ari zenak, kondenatua izan zela ikusirik, damututa itzuli zituen hogeita hamar zilar piezak apaiz nagusiei eta zaharrei. Esanez, bekatu egin dut odol errugabea emanez. Baina haiek esan zuten: Zer gurekin? Zuk ikusiko duzu. Eta zilar piezak tenpluan jaurtita, alde egin zuen, eta joan ondoren urka egin zuen bere burua. Apaiz nagusiek, zilar piezak hartu ondoren, esan zuten: Ez da legez onartua haiek diruzaintzara botatzea, odolaren prezioa baita. Kontseilua hartu ondoren, eltzegilearen soroa erosi zuten dirua erabiliz, atzerritarrak lurreratzeko. Horregatik deitu zen soro hura odol-soro gaurko egunera arte. Orduan bete zen Jeremias profetaren bidez esandakoa, esaten zuenak, eta hartu zuten hogeita hamar zilar piezak, estimatuaren ohore-prezioa, zeina estimatu zuten Israelgo semeek, Eta eman zizkieten eltzegilearen zelaian, Jaunak agindu zidan bezala.

Baina Jesus buruzagiaren aurrean zutik egon zen, eta buruzagiak galdetu zion esanez: Zu zara Juduen erregea?. Eta Jesus esan zion: Zuk diozu. Eta apaiz nagusiek eta zaharrenek akusatzen zuten bitartean, ezer ez zuen erantzun. Orduan

Pilatok esan zion: Ez duzu entzuten zenbat gauza zure aurka testigantza ematen duten? Eta ez zion hitzik ere erantzun, horrela buruzagia oso harritu zen. Baina jaiaren arabera, buruzagiak ohitura zuen jendeari preso bat askatzea, haiek nahi zutena. Baina orduan preso nabarmena zuten, Barrabas izenekoa. Bilduta zeudela, beraz, Pilatok esan zien: Zein nahi duzue askatu dizuedan? Barrabas ala Kristo deitua den Jesus? Jakiten zuen inbidiagatik eman zutela hura. Baina hura epaitegiaren aulkian eserita zegoela, beraren emazteak mezulari bat bidali zion esanez: ezer ez izan zurekin eta gizon zuzen harekin, asko sufritu baitut gaur ametsetan beraren erruz. Baina apaiz nagusiak eta zaharrenak jendetzak konbentzitu zituzten Barrabas eskatu zezaten, eta Jesus suntsitu zezaten. Erantzuten baina, buruzagiak esan zien: Zein nahi duzue bietatik askatuko dizuet zuei? Haiek baina esan zuten: Barrabas. Pilatok dioste haiei: Zer egingo dut, beraz, Kristo deitzen den Jesusekin? Denek erantzun diote: Gurutziltzatu bedi! Baina buruzagiak esan zuen: Zer gaizki egin du ba? Baina haiek ozenago oihu egiten zuten esanez: Gurutziltzatu bedi! Pilatok ikusita ezer onurarik ez duela, baizik gehiago istiluak gertatzen direla, ura hartu eta eskuak garbitu zituen jendetzaren aurrean esanez: Errugabea naiz zuzen honen odolarengandik, zuek ikusiko duzue. Eta herri guztiak erantzunez esan zuen: Bere odola gure gainean eta gure seme-alaben gainean. Orduan Barrabas askatu zien, baina Jesus azotatu ondoren entregatu zuen gurutziltzatzeko.

Orduan buruzagiaren soldaduek Jesusen hartu eta pretoriora

eraman zutenean, haren gainera kohorte osoa bildu zuten. Eta hura biluztu ondoren, txlamide gorri bat jarri zioten, Eta arantzazko koroa ehunduta, haren buruan jarri zuten, eta kana haren eskuin eskuan, eta haren aurrean belaunikatuta, iseka egiten zioten esanez: Ongi etorri, Judutarren Erregea. Eta haren gainera txistua egin ondoren, kañabera hartu zuten eta haren buruan jotzean ari ziren. Eta haiekin iseka egin ziotenean, mantua eraunzi zioten eta bere jantziak jantzi zizkioten, eta eraman zuten gurutziltzatzera.

Ateratzen baina, aurkitu zuten gizon Zirenearra, izena Simon, hau behartu zuten hura hartu dezan bere gurutze. Eta Golgotha izeneko lekura etorrita, hau da, garezurraren lekua deitzen dena, Eman zioten edateko ozpina beharekin nahastua, eta dastatu ondoren ez zuen edan nahi izan. Gurutziltzatu ondoren, banatu zuten haren arropak zozketaz. Eta eserita zaintzen zuten hura han. Eta bere buruaren gainean jarri zuten idatzita zegoena, haren salaketa: Hau da Jesus, Juduen Erregea. Orduan bi lapurrak gurutziltzatzen dira harekin batera, bat eskuinaldean eta bat ezkerraldean. Baina igarotzen ari zirenak blasfematzen zuten hura, buruak astinduz. Eta esaten: Tenplua suntsitzen duena eta hiru egunetan eraikitzen duena, salbatu zeure burua! Baldin Jainkoaren Semea bazara, jaitsi gurutzetik! Era berdin, apaiz nagusiak ere eskribeekin eta zaharragoekin eta fariseuarekin iseka egiten zuten eta esaten zuten, Besteak salbatu zituen, baina bere burua ezin du salbatu. Israelgo erregea bada, jaitsi bedi orain gurutzetik, eta sinetsiko dugu beragan. Jainkoagan konfiantza du, askatu beza orain hura, nahi

badu hura, zeren esan zuen Jainkoaren semea naizela. Baina berau eta harekin gurutziltzaturik zeuden lapurrak iraintzen zuten hura.

Baina seigarren ordutik iluntasuna gertatu zen lur guztian bederatzigarren ordura arte. Bederatzigarren oruaren inguruan, ordea, Jesusek oihu egin zuen ahots handiz esanez: Eli, eli, lama sabaktani; hau da: Jainko nire, Jainko nire, zergatik utzi nauzu? Baina han zeuden batzuek entzun ondoren zioten: Hau Elias deitzen ari da. Eta berehala, haietatik batek korrika egin zuen, belaki bat hartu zuen, ozpinaz bete zuen, kana bati inguruan jarri zion, eta edatera ematen zion. Baina gainerakoek zioten: Utzi, ikus dezagun ea Elias datorren hura salbatzera. Baina Jesusek, berriro ahots handiarekin oihu egin ondoren, espiritua utzi zuen. Eta hara, tenpluko oihala bi zatitan urratu zen goitik behera, eta lurra astindu zen eta harkaitzak zatitu ziren Eta hilobiak ireki ziren, eta lo hartu zuten santu askoren gorpuak piztu ziren. Eta hilobietatik irten ondoren, bere pizketaren ondoren hiri santura sartu ziren eta askori agertu zitzaizkien. Baina ehuneko burua eta harekin Jesus zaintzen ari zirenak, lurrikara eta gertatu zirenak ikusi ondoren, oso beldurtu ziren esanez: Benetan, Jainkoaren semea zen hau. Zeuden han emakume asko urrunetik begiratzen, Jesusi Galileatik jarraitu eta zerbitzatu ziotenak. Haien artean zeuden Maria Magdalena, eta Maria, Jakobo eta Joseren ama, eta Zebedeoren semeen ama.

Arratsaldea gertatu zenean, gizon aberats bat etorri zen Arimatea-tik, Josef izenekoa, zeina bera ere Jesusen ikasle

bihurtu baitzen. Honek, Pilatora hurbilduz, Jesusen gorputza eskatu zuen. Orduan Pilatoak gorputza eman zezaten agindu zuen. Eta Josefek gorputza hartu ondoren, hura mihise garbi batean bildu zuen, Eta jarri zuen hura bere hilobia berrian, harrian moztu zuenean, eta harri handi bat hilobiaren ateari biribilkatu ondoren, joan zen. Baina han zeuden Magdala-ko Maria eta beste Maria hilobiaurrean eserita.

Baina hurrengo egunean, prestakuntza ondorengoa dena, apaiz nagusiak eta fariseuak Pilatoren aurrera bildu ziren. Esanez, jauna, gogoratu ginen iruzurgile hark oraindik bizitzen zela esan zuela: hiru egunaren ondoren pizten naiz. Agindu beraz hilobia seguru egotea hirugarren egunera arte, ez etorrita bere ikasleek gauez hura lapurtu eta herriari esan hildakoetatik piztu zen, eta azken errorea lehenengoa baino okerragoa izango da. Pilatosek esan zien: Guardia duzue, zoazte eta seguru egin dakizuen bezala. Haiek, ordea, joan ondoren, hilobia ziurtatu zuten harria zigilatu zutenean guardiarekin.

28

Igande beranduago, igande batera egunsentia egiten ari zenean, Maria Magdalena eta beste Maria hilobia ikustera etorri ziren. Eta ikusi, lurrikara handi bat gertatu zen, zeren Jaunaren aingerua zerutik jaitsi eta hurbildu zenean harria atetik biribildu zuen eta haren gainean eseri zen. Baina bere itxura tximista bezalakoa zen eta bere soinekoa elurra bezain zuria.

Baina bere beldurretik zaindariak ikara egin zuten eta hil bezala gertatu ziren. Erantzunez, aingeruak esan zien emakumeei: Ez izan beldurrik zuek, badakit gurutziltzatutako Jesus bilatzen duzuela. Ez dago hemen, piztu da, esan zuen bezala. Zatozte ikusi lekua non zegoen Jauna. Eta azkar joan eta esan bere ikasleei hori piztu zen hildakoetatik, eta hara, aurretik doa zuek Galileara, han hura ikusiko duzue, hara, esan dut zuei. Eta hilobitik azkar irten ondoren, beldur eta poz handiarekin korrika egin zuten bere ikasleei jakinarazteko. Baina joaten zirenean bere ikasleei jakinarazteko, eta hara, Jesusek topatu zituen haiek esanez: poztu. Haiek, berriz, hurbildu ondoren, heldu zizkioten bere oinak eta adoratu zuten hura. Orduan Jesusek haiei dio: Ez izan beldurrik, zoazte eta jakinarazi nire anaia-arrebei Galileara joan daitezen, eta han ni ikusiko naute.

Haiek joaten zirenean, hara, guardako batzuk hirira etorrita apaiz nagusiei gertatu zen guztia jakinarazi zieten. Eta zaharragoekin bildu eta kontseilua hartu ondoren, zilar aski eman zieten soldaduei esanez, Esan ezazue haren ikasleek gauez etorrita lapurtu zutela hura, gu lo egiten genuen bitartean. Eta hau buruzagiaren belarrietara iristen bada, gu sinetsaraziko dugu hura eta zuek arduragabe utziko zaituztet. Baina zilar piezak harturik, irakatsi zitzaien bezala egin zuten. Eta hitz hau juduen artean zabaldu zen gaur egunera arte.

Hamaika ikasleek, berriz, Galileara joan ziren, Jesusek haiei zehaztu zien mendira. Eta hura ikusi ondoren, gurtu egin zuten; baina batzuek zalantzan izan zuten. Eta hurbildu ondoren,

Jesusek hitz egin zien esanez: Eman izan zait niri autoritate guztia zeruan eta lurraren gainean. Zoazte eta egin itzazue ikasle nazio guztiak, bateatzen dituzuela Aitaren eta Semearen eta Espiritu Santuaren izenean. Irakatsiz haiei zaintzea zuei agindu nuen guztia, eta hona ni zuekin naiz egun guztietan aroko amaiera arte. Amen.

Irteera

1

Hauek dira Israelgo semeen izenak, Egipton sartu zirenak Jakobarekin, haien aitarekin batera; bakoitza bere etxalde osoarekin sartu zen. Reuben, Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun, Benjamin, Dan, eta Naphtali, Gad, eta Asher. Joseph, ordea, Egiptoan zen, eta Jakobetatik zetozen arima guztiak hirurogeita hamabost ziren. Hil zen Joseph, eta bere anaia guztiak, eta belaunaldi hura osoa. Israelgo semeak hazi ziren, eta ugaldu ziren, eta ugariak bihurtu ziren, eta oso-oso indartu ziren, eta lurrak ugaldu zituen haiek. Jaiki zen, ordea, beste errege bat Egiptoren gainean, zeina ez zekien Jose. Bere naziora esan zuen: ikusi, Israelen semeen arraza multzo handia da, eta gu baino indartsuagoa da. Zatoz beraz, tratu ditzagun zentzuz haiek, ez litzateke ugaldu, eta noiz gertatuko litzateke guri gerra, gehituko lirateke eta hauek ere etsaiei, eta gerra egin ondoren guri, aterako lirateke lurretik. Eta haien gainean langileen gainbegiratzaileak jarri zituen, lanekin oinazetu zitzaten. Eta hiri indartuak eraiki zituzten Faraoiarentzat: Peitho, Rameses

eta On, hau da, Eguzkiaren hiria. Zeren haiek baxutu zituzten, hainbeste gehiago bihurtu ziren, eta indartu ziren oso oso, eta Egiptiarrek gorroto zituzten Israelgo semeak. Eta egiptoarrek Israelgo semeak indarrez zapaldu zituzten. Eta haien bizitza minberatzen zuten lan gogorretan, lokaztuan eta adreilugintzan, eta zelaietako lan guztietan, lan guztien arabera, zeinetan menperatu baitzituzten haiek indarrez.

Eta Egiptoarren erregeak esan zien Hebreoen emaginen bati, haietako baten izena Sefora, eta bigarrenaren izena Fua, Eta esan zuen: Hebrear emeak erditzen laguntzen dituzuenean, erditzear daudenean, arraren bat bada, hil ezazue; baina emea bada, bizirik utzi ezazue. Emaginak Jainkoaren beldur ziren, eta ez zuten egin Egiptoko erregeak agindu zien bezala, eta ume arrak bizirik utzi zituzten. Deitu zituen baina Egiptoko erregeak emaginek, eta esan zien: zergatik egin zenuten gauza hau eta bizirik mantendu zenituzten arrak? Emagin-emakumeek Faraoiari esan zioten: Hebrear emakumeak ez dira Egiptoko emakumeak bezalakoak, zeren erditzen baitute emagin-emakumeak haietara joan aurretik, eta erditu zuten. Jainkoak ondo tratatzen zituen emagin-etxekoak, eta herria ugaldu zen, eta oso indartsua bihurtu zen. Zeren emagin-emakumeak Jainkoaren beldur baitziren, etxeak egin zituzten beraientzat. Faraoak agindu zion bere herri osoari, esanez: Hebrearrei jaiotzen zaien ar guztia ibaira bota, eta eme guztia bizirik mantendu.

2

Baina norbait zen Leviren tributik, nork hartu zuen Leviren alabetako bat. Eta sabelean hartu zuen, eta ume arra erditu zuen; baina hura ederra zela ikusi zutenean, hiru hilabetez ezkutatu zuten. Zeren ez ziren gai hura gehiago ezkutatzeko, bere amak saskia hartu zuen berarentzat, eta asfalto-pegaz lohitu zuen, eta haurra sartu zuen bertan, eta zikingunean jarri zuen ibaiaren ondoan. Eta bere ahizpa urrutitik begiratzen zegoen, hari zer gertatuko zitzaion ikasteko.

Jaitsi zen Faraoiren alaba ibaira bainatzera, eta bere zerbitzariak ibaiaren ondoan zebiltzan, eta zingiran saskia ikusirik, zerbitzaria bidali eta hartu zuen. Ireki ondoren, haur bat negarrez ikusten du eskuan, eta Faraoiren alabak erruki izan zion, eta esan zuen: Hebreoetako haurretakoa da hau. Eta haren ahizpak esan zion Faraoiren alabari: Nahi duzu deituko dizudat emakume erizain bat Hebreoen artetik, eta erizango dizu haurra? Eta Faraoiren alabak esan zuen: Zoaz. Joanda, neska gazteak haurren ama deitu zuen. Faraonen alabak esan zion: Zaindu haur hau niretzat, eta edoski ezazu niretzat, eta ni soldataren bat emango dizut. Emakumeak hartu zuen haurra eta edoski zuen. Haurra haunditu zenean, eraman zuen Faraoaren alabarengana, eta semea bilakatu zitzaion. Izena Moises jarri zion, esanez: Uretik atera nuen.

Gertatu zen egun askotako haietan, handi bihurtu zenean,

Moises atera zela bere anai-arrebengana, Israelgo semeetara. Haien lana ikusi ondoren, gizon egiptoar bat ikusten du hebrear bat jotzean, bere buruko anai-arrebenetako bat, Israelgo semeetakoa. Ingurura begiratu ondoren, baina hona eta hara inor ikusi ez zuenean, egiptoarra jo eta hondarrean ezkutatu zuen. Irten eta bigarren egunean, bi gizon hebrear borrokan ikusten ditu, eta gaizkilearíari esaten dio: Zergatik jotzen duzu zure auzokoa? Baina hark esan zuen: Nork zu izendatu zaitu agintari eta epaile gure gainean? Ni hiltzea nahi duzu zu, atzo Egiptoarra hil zenuen moduan? Beldurtu zen Moises, eta esan zuen: Ea horrela agerian bihurtu den hitz hau. Faraoak hitz hau entzun zuen, eta Moises hiltzea bilatzen zuen. Moises Faraoaren aurpegitik urrundu zen, eta Madiamgo lurrean bizi izan zen, Madiam lurrera etorri ondoren, putzu gainean eseri zen. Madianeko apaizak zazpi alaba zituen, beren aita Jethroren ardiak zaintzen zituztenak. Etorri ondoren, ura atera zuten eta harrobiak bete zituzten, beren aita Jethroren ardiak urez emateko. Artzainek iritsi zirenean, haiek kanporatu zituzten, baina Moisesek jaiki eta erreskatu zituen haiek, eta ura atera zien, eta haien ardiei edan eman zien. Etorri ziren Raguel haien aitarengana, eta berak esan zien: Zergatik azkartu zenuten gaur etortzeko? Haiek esan zuten: Gizon egiptoar batek erreskatu gintuen artzainetatik, eta ura atera zuen guretzat, eta gure ardiei edaran zien. Baina esan zien bere alabei: Eta non dago? Eta zergatik utzi duzue gizona? Deitu beraz hura, ogia jan dezan. Moises gizonaren ondoan ezarri zen, eta honek bere alaba Sefora emaztetzat eman zion Moisesi. Sabelean harturik, emakumeak seme bat erditu zuen, eta Moisesek Gershom izena

jarri zion, esanez: Arrotza naiz lur atzerriko batean. Ondoren, egun ugari haiek igaro ondoren, Egiptoko erregea hil zen, eta Israelgo semeek lanen ondorioz marrandu zuten, eta oihu egin zuten, eta haien oihua Jainkoagana igo zen lanen ondorioz. Eta Jainkoak entzun zuen haien negar-hotsa, eta Jainkoak gogoratu zuen Abrahamekin, Isaakin eta Jakobekin egindako bere ituna. Eta Jainkoak Israelgo semeak ikusi zituen, eta haiei ezagutua izan zitzaien.

3

Eta Moises bere aitabitxi Jetroren ardiak zaintzen ari zen, Madianeko apaizarenak, eta ardiak basamortura eraman zituen, eta Horeb mendirantz joan zen. Agertu zitzaion Jaunaren Mezularia su-gar baten artean sasi-artetik, eta ikusten du sasia suz erretzen ari dela, baina sasia ez zela erretzea. Moisesek esan zuen: Hurbiltzen nadenean, ikuspen handi hau ikusiko dut, zergatik ez den sasioa erreten. Baina Jaunak ikusi zuenean hurbiltzen zela ikusteko, Jaunak deitu zuen hura sastratik, esanez: Moises, Moises. Eta berak esan zuen: Zer da? Baina hark esan zuen: Ez hurbildu hemen, askatu sandalia zure oinetakoetatik, zeren zu zutik zauden lekua lur santua da. Eta esan zuen: Ni naiz zure aitaren Jainkoa, Abrahamen Jainkoa, eta Isaken Jainkoa, eta Jakoben Jainkoa. Baina Moisesek bere aurpegia itzuli zuen, zeren beldur baitzen Jainkoaren aurrean zuzenean begiratzeko. Esan zuen Jaunak Moisesi: ikusita ikusi dut nire herriaren kalte hura Egiptoan, eta haien oihua entzun

dut langileen gainbegiraleen aldetik, ezagutzen dut hain zuzen haien mina. Eta jaitsi nintzen haiek Egiptarren eskutik askatzera, eta haiek lur hartatik ateratzera, eta haiek lur on eta zabal batera sartzera, esnea eta eztia isurtzen duen lurrera, Kanaandarren, Hetearren, Amorearren, Perizitarren, Girgasitarren, Hivitarren eta Jebusitarren tokira. Eta orain, hara, Israelgo semeen oihua iritsi zait, eta ikusi dut Egiptarrek haiei egiten dieten zapaltzea. Eta orain zatoz hona, bidaliko zaitut Faraoi, Egiptoko erregeari, eta ateratuko dituzu nire herria, Israelgo seme-alabak, Egiptoko lurretik.

Eta Moisesek Jainkoari esan zion: Nor naiz ni, Egiptoko errege Faraoiaren aurrera joateko, eta Israelgo semeak Egiptoko lurretik ateratzeko? Jainkoak Moisesi esan zion, esanez: Zurekin egongo naiz, eta hau izango da zure zeinua ni zaituztelako bidaliko: zuk nire herria Egiptotik ateratzen duzunean, Jainkoari zerbitzu egingo diozue mendi honetan. Eta Moisesek esan zion Jainkoari: Hara, ni Israelgo seme-alaben aurrera joango naiz, eta esango diet haiei: Gure aiten Jainkoak bidali nau zuengana. Galdetuko didate: Zer izen du hark? Zer esango diet haiei? Eta Jainkoak esan zion Moisesi, esanez: Ni naiz Dena. Eta esan zuen: Horrela esango diezu Israelgo semeei: Dena bidali nau zuentzat. Eta Jainkoak berriro esan zion Moisesi: Horrela esango diezu Israelgo semeei: Jauna, gure aiten Jainkoa, Abrahamen Jainkoa, Isaaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa, bidali nau zuengana. Hau da nire izen betierekoa, eta belaunaldiz belaunaldiko oroigarria. Etorri ondoren, beraz, bildu Israelgo semeen adinekoen kontseilua, eta esango diezu haiei: Jauna,

gure aiten Jainkoa, agertu zait niri, Abrahamen Jainkoa eta Isaaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa, esanez: bisita egin dizuet, eta ikusi dut zenbat gertatu zaizuen Egipton. Eta esan zuen: Igoko zaituztet zuek Egiptoarren sufrimentutik Kanaandarren, Hetearren, Amorearren, Perizitarren, Girgasitarren, Hivitarren eta Jebusitarren lurraldera, esnea eta eztia ematen duen lurraldera. Eta zure hotsa entzun egingo dute, eta zu eta Israelgo adinekoen kontseilua sartuko zarete Egiptoko errege Faraoiaren aurrera, eta esango diozu: Hebreoen Jainkoak deitu gaitu; beraz, hiru eguneko bidea egingo dugu basamorturaino, gure Jainkoari sakrifizio eskaintzeko. Baina nik badakit Egiptoko errege Faraoak ez zaituztetela utziko joaten, baldin eta esku indartsua bidez ez bada. Eta eskua luzatuta, joango ditut Egiptiarrak nire mirariak guztietan, zeintzuk egingo ditudan haien artean, eta horren ondoren igorriko zaituzte. Eta grazia emango diot herri honi Egiptiarren aurrean, baina alde egiten duzuenean, ez zarete hutsik joango. Baina emakume bakoitzak bere auzokoarengandik eta bere bizikidearengandik eskatuko ditu zilarrezko ontziak, urrezkoak eta jantziak, eta hauek jarriko dizkiezue zuen semeei eta zuen alabei, eta honela lapurtuko dituzue egiptoarrak.

4

Moisesek erantzun zuen eta esan zuen: Baldin niri ez badidate sinesten, ezta nire ahotsa entzuten ere, esango dute: Ez zaizu agertu Jainkoa. Zer esango diet? Esan zion Jaunak: Zer da hori

zure eskuan? Eta berak erantzun zuen: Makila bat. Eta esan zuen: Bota ezazu hura lurrera, eta bota zuen hura lurrera, eta suge bihurtu zen, eta Moisesek ihes egin zuen harengandik. Eta Jaunak esan zion Moisesi: Luzatu eskua eta heldu buztanari. Beraz, eskua luzatu eta buztanari heldu zion, eta makila bihurtu zen bere eskuan. Hala sinets diezazuten, ezen agertu zaizu haien gurasoen Jainkoa, Abrahamen Jainkoa, Isaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa. Baina Jaunak berriro esan zion: sartu zure eskua zure bularrean, eta sartu zuen bere eskua bere bularrean, eta atera zuen bere eskua bere bularretik, eta bere eskua elurra bezala gertatu zen. Eta berriro esan zuen: sartu zure eskua zure bularrean, eta sartu zuen eskua bere bularrean, eta atera zuen hura bere bularretik, eta berriro itzuli zen bere haragiaren kolorera. Baina baldin ez badute sinesten zuri, ezta lehenengo seinalearen ahotsari entzuten ere, bigarren seinalearen ahotsari sinetsiko dizute. Eta izango da, baldin ez badizute sinesten bi zeinu hauei, ezta zure ahotsari entzuten badiote ere, ibaiaren uretik hartuko duzu eta lehorraren gainean isuriko duzu, eta ibaitik hartzen duzun ura odola izango da lehorraren gainean. Moisesek Jaunari esan zion: Arren, Jauna, ez naiz gai izan atzo baino lehen ere ez, ez eta hirugarren egunaren aurretik ere, ez eta zure zerbitzariarekin hitz egiten hasi zinenetik ere; ahots ahulekoa eta mihia motela naiz ni. Baina Jaunak esan zion Moisesi: Nork eman dio ahoa gizonari? Eta nork egin ditu entzuteko zaila eta mututua, ikusten duena eta itsua? Ez ote naiz ni Jainkoa? Eta orain zoaz, eta nik zure ahoa irekiko dut, eta irakatsiko dizut zer esango duzun. Eta Moisesek esan zuen: Arren, Jauna, izendatu beste norbait gai dena, zeina bidaliko

duzun. Eta Jauna haserre egonda haserrearekin Moisen gainean, esan zuen: Ez al da Aaron zure anaia Lebita? Badakit hitz egiten hitz egingo duela berak zuri, eta ikus, berak irtengo da zu biltzera, eta zu ikusi eta bere baitan poztu egingo da. Eta hura esango diozu, eta nire hitzak haren ahoan jarriko ditut, eta ni zure ahoa eta haren ahoa irekiko ditut, eta irakatsiko dizuet zer egin behar duzuen. Eta berak herriari zure izenean hitz egingo dio, eta bera izango da zure ahoa; zu, ordea, berarentzat izango zara Jainkoari buruzko gauzetan. Eta makila hau, sugearen bihurtu dena, hartuko duzu zure eskuan, zeinarekin egingo dituzun seinale hauek.

Joan zen Moises eta itzuli zen bere aitaginarreba Jetroren aldera, eta dio: Joango naiz eta itzuliko naiz Egiptoan dauden nire anai-arrebengana, eta ikusiko dut oraindik bizi diren ala ez. Eta Jetrok esan zion Moisesi: Zoaz osasuntsu. Egun ugari haien ondoren, hil zen Egiptoko erregea. Baina Jaunak Moisesi esan zion Madianen: joan, atera Egiptora, hil baitira zure arima bilatzen zuten guztiak. Hartu ondoren, Moisesek emaztea eta haurrak igo zituen zamari-abereen gainera, eta Egiptora itzuli zen. Moisesek Jainkoaren makila hartu zuen bere eskuan. Jaunak esan zion Moisesi, zure joan eta Egiptora itzultzean, ikusi zure eskuetan eman dizkizudan mirari guztiak, eginen dituzu haiek Faraoiaren aurrean, baina ni gogortuko dut bere bihotza, eta ez du bidaliko herria. Zu, ordea, esango diozu Faraoiari: Hau dio Jaunak: nire seme lehenengo jaiotakoa Israel da. Baina esan nizun: bidali kanpora nire herria, niri zerbitzatu diezaion. Beraz, benetan ez baduzu nahi haiek bidali, kontuz: ni zure

seme lehenengoaren hilko dut. Gertatu zen bidean, ostatutokian, Jaunaren Mezulariak hura topatu zuela eta hura hil nahi zuela. Eta Sefforak harribitxi bat hartu zuenean, bere semearen prepuzioa zirkunziditu zuen, eta haren oinetara erori zen, eta esan zuen: Gelditu egin da nire hauraren zirkunzisioaren odola. Eta haren aurretik joan zen, zeren esan baitzuen: Nire hauraren zirkunzizioaren odola gelditu da. Baina Jaunak esan zion Aaroni: Joan basamortura Moisesekin topo egitera, eta joan zen, eta Jainkoaren mendian topatu zuen, eta elkar musukatu zuten. Eta Moisesek Aaroni jakinarazi zizkion Jaunaren hitz guztiak, zeinek bidali zuen, eta hitz guztiak, zeinak agindu zizkion. Joan zen Moises eta Aaron, eta bildu zuten Israelgo semeen adinekoen kontseilua. Eta Aaronek hitz egin zituen hitz hauek guztiak, Jainkoak Moisesi esan zizkionak, eta seinaleok egin zituen herriaren aurrean. Eta herriak sinistetu zuen eta poztu zen, zeren Jainkoak Israelgo semeak bisitatu zituen eta haien tribulazio ikusi zuelako; herriak makurtu eta adoratu egin zuen.

5

Eta honekin ondoren, Moises eta Aaron Faraoiaren aurrera sartu ziren, eta esan zioten: Hau dio Israelgo Jainko Jaunak: Bidali nire herria, basamortuan niri ospakizuna egin diezadaten. Eta Faraoak esan zuen: Nor da, zeinen ahotsari entzun behar diodan, Israelen semeak bidaltzeko? Ez dut Jauna ezagutzen, eta Israel ez dut bidaliko. Eta esaten diote hari: Hebreoen Jainkoak deitu gaitu, beraz hiru eguneko bidea egingo

dugu basamortura, gure Jainko Jaunari sakrifizio egin diezaiogun, heriotzak edo hilketak inoiz topo egin ez diezagun. Eta Egiptoko erregeak esan zien: Zergatik Moises eta Aaron desbideratzen duzue herria bere lanetatik? Zoazte, bakoitza bere lanetara. Eta Faraoak esan zuen: Ikusi, orain herria ugaldu da; ez ditzagun, beraz, lanetatik geldiarazi. Faraoak agindu zien herriko atazegileei eta idazkariei, esanez, Hemendik aurrera ez duzue lastorik emango herriari adreilu egiteko, atzo eta herenegun bezala, baizik eta beraiek joan bitez eta bildu bitzate beraientzat lastoak. Eta adreilu-egitearen antolaketa, zeina beraiek egiten duten egun bakoitzean, ezarriko diezu haiei; ez duzu ezer kenduko, alferrik daude hain zuzen ere. Horregatik oihu egin dute esanez: Jaiki gaitezen eta sakrifizio dezagun gure Jainkoari. Zama izan bedi gizon hauen lanak, eta hauez arduratu bitez, eta ez bitez arduratu hitz hutsetan.

Presatzen zituzten haiek lan-gainbegiratuak eta idazkariak, eta esaten zioten herriari, esanez: Hauek dio Faraoak: ez dizuet gehiago emango lastoa. Zuek zeuk joaten bildu zeuei lastoa nondik aurkitu, ez baitik kentzen zuen antolamenduaren ezer. Eta herria Egiptoko lur osoan sakabanatu zen lastoa biltzeko lasto egiteko. Baina lan-gainbegiratzaileek bultzatzen zituzten haiek, esanez: Osatu eguneroko lan egokiak, hain zuzen ere lastoa ematen zitzaizuen garaian bezala. Eta Israel-en semeen arrazako idazkariak azotatuak izan ziren, Faraoiren gainbegiraleek haien gainean izendatuak, esanez: Zergatik ez duzue osatu adreilu egitearen zuen kuotak atzo eta herenegun bezala, eta gaur ere? Sartu ondoren, Israelgo seme-alaben

idazleek oihu egin zioten Faraoari, esanez: Zergatik egiten diezu horrela zure zerbitzariei? Lastoa ez da ematen zure zerbitzariei, eta adreilu egiteko esaten digute, eta hara, zure zerbitzariak azotatu izan dira; beraz, gaizki egingo diozu zure herriari. Eta esan zien: Alferrik zaude, alferrikakoak zarete; horregatik esaten duzue: Goazen, sakrifika diezaiogun gure Jainkoari. Orain, beraz, joan ondoren, lan egin, zeren lastoa ez baitzaizue emango, eta adreilugintza-ren kopurua eman beharko duzue. Israelgo semeen idazkariek beraiek gaitzetan ikusten zituzten, esanez: Ez duzue utziko eguneko adreilu-egitearen kopuru ezarria. Moises eta Aaron topatu zituzten Faraoiengandik irteten zirenean, haiekin biltzera etortzen ari zirela. Eta esan zieten haiei: ikus dezala Jainkoak zuek eta epai, zeren nazkagarri egin baituzue gure usaina Faraoiaren aurrean, eta bere zerbitzarien aurrean, ezpata bere eskuetan emateko, gu hiltzeko. Itzuli zen baina Moises Jaunagana, eta esan zuen: eskatzen dut, Jauna, zergatik txarto tratatu duzu herri hau? Eta zergatik bidali nauzu? Eta ez noan Faraoiaren aurrera zure izenean hitz egitera, mindu egin du herri hau eta ez duzu zure herria salbatu.

6

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Dagoeneko ikusiko duzu zer egingo diodan Faraoiari, izan ere esku indartsuz bidaliko ditu haiek, eta beso gorenaz kanporatu egingo ditu bere lurretik. Jainkoak Moisesi hitz egin zion, eta esan zion: Ni Jauna naiz. Eta

Abrahami eta Isaaci eta Jacobi agertu nintzen, haien Jainko izanik, eta nire izena, Jauna, ez nien haiei agertu. Eta nire ituna ezarri nuen haiekin, eman diezaien Kanaandarren lurra, bizi izan ziren lurra, non bizi izan ziren. Eta ni entzun dut Israelgo seme-alaben negar egitea, zeintzuk Egiptoarrek esklabotu baitituzte, eta zuen ituna gogoratu dut. Zoaz, esan Israelgo semeei, esanez: Ni Jauna naiz, eta ateratzen zaituztet Egiptiarren boterearen mendetik, eta askatuko zaituztet esklabotzatik, eta erredimitu egingo zaituztet beso gorenarekin eta epaiketa handiarekin. Eta hartuko zaituztet neure buruarentzat herri gisa, eta izango naiz zuen Jainko, eta jakingo duzue ni naizela Jauna zuen Jainkoa, zuek atera zintuztena Egiptiarren zapalkuntzatik. Eta eramango zaituztet lurrera, zeinarengana luzatu nuen nire eskua, hura Abrahami eta Isaaci eta Jacobi emateko, eta emango dizuet hura herentziaz, ni Jauna. Moisesek horrela hitz egin zien Israelgo semeei, baina ez zioten entzun Moisesi ahuladegaitik eta lan gogorrengatik. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Sartu eta hitz egin Faraoi, Egiptoko erregeari, Israelgo semeak bere lurretik bidal ditzan. Moisesek hitz egin zuen Jaunaren aurrean, esanez: Ikusi, Israelgo semeek ez didate entzun, eta nola entzungo dit faraoak? Ni zentzugabea naiz. Baina Jaunak Moisesi eta Aaroni esan zien, eta agindu zien Egiptoko erregea Faraoirenera joateko, Israelen semeak Egiptoko lurretik bidaltzeko.

Eta hauek dira haien familia-etxeen buruzagiak, Ruben-en semeak, Israelgo lehenengo jaiotakoa: Enok, eta Fallu, Asron, eta Karmi; hau da Ruben-en ahaidetasuna. Eta Simeonen semeak:

Jemuel, eta Jamin, eta Ehud, eta Jachin, eta Zohar, eta Saul kanaandarra emakumearen semea. Hauek dira Simeonen semeen familiak. Eta hauek dira Leviren semeen izenak haien odolkidetasunaren arabera: Gershon, Kohath eta Merari, eta Leviren bizitzaren urteak ehun hogeita hamazazpi. Eta hauek Gedson-en semeak dira: Lobeni eta Semei, haien familia-etxeak. Eta Kaathen semeak: Amram, eta Isaar, Hebron, eta Ozeiel, eta Kaathen bizitzaren urteak ehun hogeita hamairu urte. Eta Merariren semeak, Mahli eta Mushi. Hauek Leviren familia-etxeak dira, haien ahaidetasunaren arabera. Eta Amramek Jochebed hartu zuen, bere aitaren anaiaren alaba, emazte gisa, eta berarentzat sortu zituen Aaron eta Moises, eta Miriam, haien arreba. Eta Amramen bizitzaren urteak, ehun hogeita hamabi urte. Eta Issacharren semeak: Kore, Naphek eta Zechri. Eta Ozeielen semeak: Misael, Elisaphan eta Segrei. Aaronek hartu zuen Elizabeth, Aminadaben alaba, Nahshonen arreba, emaztetzat, eta honek erditu zituen Nadab, Abiud, Eleazar eta Ithamar. Kore-ren semeak, ordea, Aseir, eta Elkana, eta Abiasár; hauek dira Kore-ren belaunaldiak. Eta Eleazar, Aaronen semeak, Phutiel-en alabetako bat hartu zuen emazte, eta hark erditu zion Phinehas. Hauek dira Levitarren familia buruzagitzak, haien belaunaldien arabera. Hauek dira Aaron eta Mose, zeini Jainkoak esan zien ateratzeko Israelgo semeak Egiptoko lurretik haien indarrarekin. Hauek dira Egiptoko erregea Faraorekin hitz egin zutenak, eta Israelen semeak Egiptoko lurretik atera zituztenak: Aaron eta Moises berak. Jaunak Moisesi Egiptoko lurrean hitz egin zion egunean. Eta Jaunak Moisesekin hitz egin zuen, esanez: Ni Jauna naiz, hitz egin Egiptoko errege Faraoiekin

zuri esaten dizudan guztia. Eta Moisesek Jaunaren aurrean esan zuen: ikusi, ni ahots ahulekoa naiz, eta nola entzungo dit Faraoak?

7

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Ikusi, zu jainko egin zaitut Faraoiarentzat, eta Aaron, zure anaia, zure profeta izango da. Zu, ordea, hitz egingo diozu hari zuri agintzen dizudan guztia, eta Aaron, zure anaia, hitz egingo dio Faraoiri, Israelgo semeak bere lurretik bidaltzeko. Baina ni gogortuko dut Faraoiren bihotza, eta ugarituko ditut nire seinale eta miragarriak Egiptoko lurran. Eta Faraoak ez dizue entzungo, eta nire eskua jarriko dut Egiptoren gainean, eta nire indarrarekin aterako dut nire herria, Israelgo semeak, Egiptoko lurretik mendeku handiarekin. Eta egiptoar guztiek jakingo dute ni Jauna naizela, nire eskua Egiptoren gainean luzatzen dudanean, eta Israelgo semeak haien erdigunetik ateratzen ditudanean. Moisesek eta Aaronek egin zuten Jaunak haiei agindu zien bezala, horrela egin zuten. Moises laurogei urtekoa zen, eta Aaron, haren anaia, laurogei eta hiru urtekoa, Faraoirekin hitz egin zuenean. Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni esan zien, esanez: Eta Faraok zuei hitz egiten badizue, esanez: Eman iezaguzu zeinu edo harrigarritasun bat, Aaron zure anaiari esango diozu: Hartu makila eta bota lurrera Faraoiren aurrean eta bere zerbitzarien aurrean, eta sugea izango da. Moises eta Aaron sartu ziren Faraoiaren eta haren zerbitzarien aurrean, eta horrela egin

zuten, Jaunak agindu zien bezala, eta Aaronek makila bota zuen Faraoiaren eta haren zerbitzarien aurrean, eta suge bihurtu zen. Faraoak deitu zituen Egiptoko sofistak eta sorginduak, eta Egiptarren sorgintzaileek ere egin zuten haien sorginkeriekin halaber. Eta bakoitzak bere makila jaurti zuen, eta dragoiak bihurtu ziren, eta Aaronen makilak haien makilak irentsi zituen. Eta Faraoiren bihotza indartu zen, eta ez zien entzun, hain zuzen ere Jaunak agindu zien bezala.

Baina Jaunak Moisesi esan zion: Faraoren bihotza gogortua izan da, herria ez bidaltzeko. Zoaz Faraoiaren aurrera goizean, ikusi, bera uraren gainera ateratzen da, eta hura topatuko duzu ibaiaren ertzean, eta suge bihurtu zen makila hartuko duzu zure eskuan. Eta esango diozu hari: Hebreoen Jainko Jaunak bidali nau zure aurrera, esanez: bidali nire herria, basamortuan zerbitzatu diezadan, eta hona, ez diozu entzun orain arte. Gauza hauek dio Jaunak: honetan jakingo duzu ni Jauna naizela. Ikus, ni jotzen dut nire eskuan dagoen makilarekin ibaiean dagoen uraren gainean, eta odol bihurtuko da. Eta ibaiko arrainak hil egingo dira, eta ibaia usteldu egingo da, eta egiptoarrak ezin izango dute ibaitik ura edan. Jaunak Moisesi esan zion: Esan zure anaia Aaroni, hartu zure makila zure eskuan, eta luzatu zure eskua Egiptoko uren gainera, eta haien ibaien gainera, eta haien kanalen gainera, eta haien paduren gainera, eta haien bildutako ur guztien gainera, eta odol bihurtuko da, eta odol bihurtu zen Egiptoko lur osoan, egurretan eta harrietan ere. Eta horrela egin zuten Moisesek eta Aaronek, hain zuzen Jaunak agindu zien bezala, eta bere makila jasota, jo zuen errekako ura

Faraoiaren aurrean eta haren zerbitzarien aurrean, eta errekako ur guztia odol bihurtu zuen. Eta ibaiko arrainak hil ziren, eta ibaiak usteldu zuen, eta egiptoarrak ez ziren gai ura edateko ibaitik, eta odola Egiptoko lur osoan zegoen. Egin zuten halaber Egiptiarren sortzaileek ere beren sorginkeriekin, eta Faraoiren bihotza gogortua izan zen, eta ez zien entzun, zehazki esan zuen bezala Jaunak. Itzuli ondoren, ordea, Faraoi bere etxera sartu zen, eta ez zuen bere adimena jarri, ezta honen gainean ere. Egiptoar guztiek ibaiaren inguruan zulatu zuten ura edateko, eta ezin zuten ibaitik ura edan. Eta zazpi egun bete ziren, Jaunak ibaia jo ondoren.

Baina Jaunak Moisesi esan zion: sartu Faraoiaren aurrera, eta esan iezaiozu: hau dio Jaunak, bidali nire herria, niri zerbitzatu diezadaten. Baina baldin ez baduzu bidali nahi, ikusi, nik jotzen ditut zure muga guztiak igelei. Eta ibaiak igel-zapoak igorriko ditu, eta igota sartuko dira zure etxeetara, eta zure logelen biltegietan, eta zure oheen gainera, eta zure zerbitzarien etxeetara, eta zure herriarenetara, eta zure orin-ontzietan, eta zure labeetan. Eta zu gainera, eta zure zerbitzarien gainera, eta zure herriko jendearen gainera igoko dira igel-apoek.

8

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Esan Aaroni, zure anaia, luzatu zure eskua zure makilarekin ibaietan, kanaletan eta zienagetan, eta ekarri gora igeletak. Eta Aaronek eskua luzatu zuen Egiptoko

uren gainera, eta igel-zaharrak igo zituen, eta igel-zaharra igo zen, eta Egiptoko lurra estali zuen. Egin zuten halaber Egiptiarren sorgintzaileek ere beren sorginkeriekin, eta igeletak atera zituzten Egiptoko lurrera. Eta Faraoak deitu zituen Moises eta Aaron, eta esan zien: Otoitz egin niri buruz Jaunarenganako, eta ken ditzala igel-abok nitik eta nire herritik, eta bidaliko ditut haiek, eta sakrifika diezaioten Jaunari. Moisesek Faraoiari esan zion: Esan iezadazu noiz otoitz egin behar dudan zure alde, zure zerbitzarien alde eta zure herriaren alde, igel-zapatak zuregandik, zure herritik eta zuen etxeetatik desagertzeko; ibaian bakarrik geldituko dira. Bera baina esan zuen: Biharrerako. Esan zuen beraz: Zuk esan duzun bezala, jakin dezazun ez dagoela beste inor Jaunaz kanpo. Eta igeletak kenduko dira zuretzat, eta zure etxeetatik, eta barrutietatik, eta zure zerbitzarietatik, eta zure herritik, salbu ibaian geratuko dira. Moises eta Aaron Faraoiengandik irten ziren, eta Moisesek Jaunari oihukatu zion igelei buruzko hitzarmenari dagokionez, Faraoak ezarri zuen bezala. Jaunak egin zuen Moisesek esan zuen bezala, eta igelak hil ziren etxeetatik, baserritatik eta soroetatik. Eta piloka-piloka bildu zituzten, eta lurrak usain txarra bota zuen. Faraoak arintzea gertatu zela ikusirik, haren bihotza astundu zen, eta ez zien entzun, hain zuzen ere Jaunak hitz egin zuen bezala. Esan zuen baina Jaunak Moisesi: esan Aaroni, luzatu zure eskuarekin makila, eta jo lurraren lurmuturra, eta euliak izango dira gizakiengan eta lauoindunengan eta Egiptoko lur osoan. Luzatu zuen, beraz, Aaronek eskuarekin makila hura, eta jo zuen lurreko pilatila, eta eulitsak bihurtu ziren gizonetan eta lau hankadunetan ere, eta

lurreko pilatila guztietan eulitsak bihurtu ziren. Egin zuten, baina, halaber, sortzaileek ere beren sorginkeriez kuluxkak ateratzeko, eta ez ziren gai izan, eta kuluxkak agertu ziren gizakiengan eta lau hankakoengan. Sorgintzaileek esan zioten beraz Faraoiari: Jainkoaren hatza da hau. Eta Faraoren bihotza gogortua izan zen, eta ez zien entzun, Jaunak hitz egin zuen bezala. Jaunak Moisesi esan zion: Jaiki goiz-goizean eta zutik egon Faraoiaren aurrean. Hara, bera uraren gainera aterako da, eta esango diozu: Hau dio Jaunak: Bidali nire herria, basamortuan zerbitzatu diezadaten. Baldin eta ez baduzu nahi nire herria bidaltzea, hara nik bidaltzen dut zure gainera, eta zure zerbitzarien gainera, eta zure herriaren gainera, eta zuen etxeen gainera euli-multzoa, eta Egiptiarren etxeak euli-multzoz beteko dira, baita haiek dauden lurrean ere. Eta lan harrigarriak egingo ditut egun hartan Gesem lurrean, non nire herria dagoen, non ez dagoen egongo euli txakurrik, jakin dezazun ni naizela Jauna, lur osoko Jainko. Eta bereizketa bat ezarriko dut nire herriaren eta zure herriaren artean, baina bihar gertatuko da hau lurrean. Jaunak horrela egin zuen, eta euli zakurren multzoa etorri zen Faraoiren etxeetara, bere zerbitzarien etxeetara eta Egiptoko lur guztira, eta lurra suntsitu zen euli zakurragatik.

Faraoak Moises eta Aaron deitu zituen, esanez: Zatoz eta sakrifika zuen Jainko Jaunari lurrean. Eta Moisesek esan zuen: Ez da posible horrela izatea, zeren Egiptiarren abominazioak sakrifikatuko dizkiogu gure Jainko Jaunari. Baldin Egiptiarren abominazioak haien aurrean sakrifika baditugu, harrikatu

egingo gaituzte. Hiru eguneko bidea egingo dugu basamortuan, eta sakrifizio egingo diogu gure Jainkoari, Jaunak guri esan digun bezala. Eta Faraoak esan zuen: Ni bidaltzen zaituztet zuek, eta sakrifika ezazue zuen Jainkoari basamortuan, baina ez zoazte urrun joan, otoitz egin beraz niri buruz Jaunari. Moisesek esan zuen: Ni zure aurretik irtengo naiz eta Jainkoari otoitz egingo diot, eta euli txakurra joango da zure zerbitzarietatik eta zure herritik bihar. Faraoi, ez ezazu gehiago engainatu, herria Jaunari sakrifizio egitera bidaltzea saihestuz. Moises Faraoiengandik irten zen, eta Jainkoari otoitz egin zion. Jaunak egin zuen Moisesek esan zuen bezala, eta euli-multzoa kendu zien Faraoari, haren zerbitzariei eta haren herriari, eta ez zen bat ere gelditu. Eta Faraok bere bihotza astundu zuen denbora honetan ere, eta ez zuen nahi izan herria bidali.

9

Baina Jaunak esan zion Moisesi: Sartu Faraoiaren aurrera, eta esan iezaiozu: Hau dio Hebreoetako Jainko Jaunak: Bidali nire herria, niri zerbitzatu diezadaten. Baldin benetan beraz ez baduzu nahi nire herria urrun bidaltzea, baina oraindik haren nagusi bazara, Begira, Jaunaren eskua zure zelaietako abereetan egongo da: zaldiak, zamari-abereak, gamiluak, idiak eta ardiak, heriotza oso handia. Eta ni harrigarriak egingo ditut denbora hartan Egiptiarren abereen eta Israelen semeen abereen artean, ez da hilko Israelen semeen guztietatik ezer esana. Eta Jainkoak muga bat ezarri zuen, esanez: Bihar egingo du Jaunak hitz hau

lurraren gainean. Eta Jaunak hitz hau egin zuen hurrengo egunean, eta Egiptiarren abere guztiak hil ziren, baina Israelgo semeen abereetatik ez zen ezer hil. Baina Faraoak ikusirik ez zela hil Israelgo semeen abere guztietatik ezer ere, astundu zen Faraoaren bihotza eta ez zuen herria bidali. Baina Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni, esanez: Hartu zuek eskuak beteta labearen kez, eta Moisesek bota dezala zerura Faraoiren aurrean eta haren zerbitzarien aurrean. Eta hautsa egon bedi Egiptoko lur guztian gainean, eta izango da gizakien gainean eta lau hankako animalien gainean, zauri eta puxika irrakiten gizakietan eta lau hankako animalietan, Egiptoko lur guzti. Eta Moisesek labearen kea hartu zuen Faraoiaren aurrean, eta zerura sakabanatu zuen, eta zauri eta puxika lehertzen ziren gizakiengan eta lau hankakoengan gertatu zen. Eta sorgindunak ez ziren gai izan Moisesen aurrean zutik egoteko zauri-mintzak zirela eta, izan ere zauri-mintzak gertatu ziren sorgindunengan eta Egiptoko lur osoan. Jaunak gogortzen zuen Faraoiren bihotza, eta ez zien entzun, Jaunak agindu zuen bezala. Esan zuen Jaunak Moisesi: goiz jaiki goizean, eta zutik egon Faraoiaren aurrean, eta esango diozu: gauza hauek dio Jaunak, Hebreoen Jainkoak: bidali nire herria, zerbitzatu dezaten niri. Orain denboran nik nire izurrite guztiak bidaltzen ditut zure bihotzera, eta zure zerbitzarienen, eta zure herriaren, jakin dezazun ez dagoela ni bezalakorik lur osoan. Orain, eskua luzatuta, zu eta zure herria joko ditut hiltzeko, eta lurretik suntsituko zara. Eta honen dela-eta kontserbatu izan zara, nire indarra zugan erakutsi dezadan, eta nire izena lur guztian aldarrikatu dadin. Oraindik beraz nire herria atxikitzen duzu

haiek ez bidaltzeko? Hona hemen: ni txingorra asko eroriko dut bihar ordu honetan, hain handia non halako txingorrarik ez baita egon Egiptoan sortu zen egunetik egun honetara arte. Orain, beraz, presaka bildu zure abereak eta zelaian dituzun guztiak, izan ere gizaki guztiak eta abereak zelaian dituzunak, gizaki guztiak eta abereak zelaian aurkitzen direnak eta etxera sartzen ez direnak, haien gainera txingorra erortzen bada, hil egingo dira. Faraoiren zerbitzarietako Jaunaren hitza beldurtzen zuenak bere abereak etxeetara bildu zituen. Baina nor ez zuen arreta eman bere adimenarekin Jaunaren hitzari, abere-taldeak zelaian utzi zituen.

Baina Jaunak esan zion Moisesi: Luzatu zure eskua zerura, eta txingorra egongo da Egiptoko lur guztian, gizakien gainean, eta abere-taldeen gainean, eta luraren gaineko belar guztiaren gainean. Moisesek eskua zerura luzatu zuen, eta Jaunak hotsak eta txingorra eman zituen, eta sua lurraren gainean zehar korrika egin zuen, eta Jaunak txingorra bota zuen Egiptoko lur guztian. Txingorra zen, eta sua garrez txingorran, eta txingorra oso handia zen, halakoa ez zena inoiz gertatu Egiptoan nazio bat haren gainean ezarri zenetik. Jo zuen eta txingorrak Egiptoko lur osoan, gizonetik aberera arte, eta lautadan zegoen belar guztia jo zuen txingorrak, eta lautadetan zeuden zuhaitz guztiak hautsi zituen txingorrak. Salbu Gesem lurran, non Israelgo semeak zeuden, ez zen txingorrik izan. Faraoak bidali ondoren, Moises eta Aaron deitu zituen, eta esan zien: Bekatu egin dut orain; Jauna zuzena da, baina ni eta nire herria gaiztoak gara. Otoi egin, beraz, niri buruz Jaunari, eta gelditu bedi Jainkoaren

hotsak, txingorra eta sua gertatzea, eta igorriko zaituztet, eta ez zarete gehiago gelditzen jarraituko. Moisesek esan zion: Hiritik irten bezain laster, nire eskuak Jaunaren aldera zabalduko ditut, eta ahotsak geldituko dira, eta txingorra eta euria ez dira gehiago egongo, Jaunaren lurra dela jakin dezazun. Eta zu eta zure zerbitzariak, badakit oraindik ez duzuela Jaunaren beldurrik izan. Baina lihoa eta garagarra jo ziren, garagarra zutik zegoelako eta lihoa buruan zegoelako. Baina garia eta espelta ez ziren jo, berandukoak baitziren. Moises Faraoiengandik irten zen hiriko kanpoaldera, eta eskuak luzatu zituen Jaunarengantz, eta ahotsak gelditu ziren, eta txingorra eta euria ez ziren gehiago lurrera erori. Baina Faraoak ikusirik gelditu direla euria eta txingorra eta ahotsak, bekatzen jarraitu zuen, eta bere bihotza gogortasundu zuen, eta bere zerbitzarien bihotza ere. Eta Faraoiren bihotza gogortua izan zen, eta ez zituen Israelgo semeak bidali, Jaunak Moisesi esan zion bezala.

10

Jaunak Moisesi esan zion: Sartu Faraoiaren aurrera, ni izan bainaiz haren bihotza eta haren zerbitzarien bihotza gogortua, zeinu hauek jarraian haien gainera etorri daitezen. Hala non kontatu dezazuen zuen seme-alaben belarrietara, eta zuen seme-alaben seme-alabei, zenbat iseka egin diedan Egiptoarrei, eta nire zeinuak, zein egin nituen haien artean, eta jakingo duzue ni Jauna naizela. Moises eta Aaron Faraoiren aurrean sartu ziren, eta esan zioten: Hau dio Hebreoen Jainko Jaunak:

Noiz arte ez duzu nire aurrean lotsatu nahi? Utzi nire herria joaten, niri zerbitza diezadan. Baina baldin ez baduzu nahi zu bidali nire herria, ikusi, nik ekartzen dut bihar ordu honetan txakurgorri handia zure muga guztien gainera. Eta lurra-ren ikuspegia estaliko du, eta ezin izango duzu lurra ikusi, eta lurraren gehiegizko guztia jango du, geratua, txingorrak zizuen utzitakoa, eta zur guztia jango du, lurraren gainean hazten zaizuena. Eta zure etxeak beteko dira, eta zure zerbitzarien etxeak, eta Egiptiarren lur osoko etxe guztiak, zeintzuk inoiz ez baitituzte ikusi zure aitek, ez haien arbaso-arbasok, lurraren gainean bizi izan direnetik egun honetara arte, eta Moises aldendu eta Faraotik atera zen. Eta Faraoren zerbitzariek diote hari: Noiz arte izango da hau gure tropezu? Bidali gizonak, haien Jainkoa zerbitzatu dezaten, edo jakin nahi duzu Egipto galdu dela? Eta Moises eta Aaron Faraoiaren aurrera itzuli ziren, eta hark esan zien: Zoazte eta zerbitzatu zuen Jainko Jauna. Baina zeintzuk eta zeintzuk dira joango direnak? Eta Moisesek dio: gizagazteekin eta zaharrekin joango gara, semeekin eta alabekin, eta gure ardiekin eta behiekin, Jaunaren jaia baita. Eta esan zien: Izan bedi horrela Jauna zuekin, zeinaren arabera bidaltzen zaituztet, ez eta zuen zamakina ere? Ikusi gaiztokeriak gehituta dagoela zuei. Ez horrela, joan bitez gizonak, eta zerbitza biezaiote Jainkoari, hau baituzue zeuk bilatzen; bota zituzten, ordea, haiek Faraoiren aurpegitik. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Luzatu eskua Egiptoko lurraren gainera, eta igan beza matxinsaltoa lurraren gainera, eta jan dezala lurreko belar guztia eta zuhaitzen fruitu guztia, txingorrak utzi zuena. Eta Moisesek makila zerura altxatu zuen, eta Jaunak haize hegoa

ekarri zuen lurraren gainera, egun hura osoan eta gau osoan. Goizean gertatu zen, eta haize hegoak txirristoa hartu zuen. Eta ekarri zuen gora hura Egiptoko lur guztira, eta pausatu zuen Egiptoko muga guztietan oso asko; haren aurretik ez da halako txirristarik egon, eta honetatik aurrera ez da horrelakorik izango. Eta luraren itxura estali zuen, eta lurra suntsitu zen, eta lurreko belar guztia jan zuen, eta zuhaitzetako fruitu guztia, txingorretik gelditu zena; ez zen ezer berderik gelditu zuhaitzetan, ez eta soroetako belar guztietan ere, Egiptoko lur guztietan.

Faraoak presaka egin zuen Moises eta Aaron deitzeko, esanez: Bekatu egin dut zuen Jainko Jaunaren aurretik, eta zuen aurka. Onartu beraz nire bekatu oraindik orain, eta otoitz egin zuen Jaunari, zuen Jainkoari, eta kendu dezala nitik heriotza hau. Moises Faraoiengandik irten zen eta Jainkoari otoitz egin zion. Eta Jaunak itsasotik haize indartsua aldatu zuen, eta lokosta hartu zuen, eta itsaso gorrira bota zuen hura, eta ez zen lokosta bat ere utzi Egiptoko lur osoan. Eta Jaunak Faraoiren bihotza gogortasun egin zuen, eta ez zituen Israelen semeak bidali. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Luzatu zure eskua zerura, eta iluntasun ukigarria egon bedi Egiptoko lurraren gainean. Moises-ek eskua zerura luzatu zuen, eta iluntasuna, ilunpea eta ekaitza gertatu ziren Egiptoko lur guztian hiru egunez. Eta inork ez zuen bere anaia ikusi hiru egunez, eta inork ez zen bere ohetik altxatu hiru egunez, baina Israelgo seme guztiek argia zuten bizi ziren leku guztietan. Eta Faraoak deitu zituen Moises eta Aaron, esanez: Zoazte, zerbitzatu zuen Jainko Jauna, baina

utzi ardiak eta behiak, eta zuen zamaketa joan bedi zuekin. Eta Moisesek esan zuen: Baina zu ere emango dizkiguzu erre-eskaintzak eta sakrifizio-eskaintzak, zeina egingo diogun gure Jainko Jaunari. Eta gure abereak joango dira gurekin, eta ez dugu atzapar bat ere utziko, haietatik hartuko dugu zerbitzatzeko Jauna gure Jainkoari, gu ordea ez dakigu zer zerbitzatuko diogun Jauna gure Jainkoari, gu hara iritsi arte. Jaunak Faraoiren bihotza gogortzen zuen, eta ez zuen haiek bidali nahi. Eta Faraoak dio: Joan alde nire hemendik, kontuz ibili zeure buruarekin, ez gehitu gehiago nire aurpegia ikustea; zein egun ere agertzen bazara nire aurrean, hilko zara. Moisesek dio: Esan duzu: Ez naiz gehiago agertuko zuri aurpegiz aurpegi.

11

Esan zuen Jaunak Moisesi: oraindik kolpe bat ekarriko dut Faraoiren eta Egiptoren gainera, eta horren ondoren bidaliko zaituzte hemendik; baina zuek guztiak bidaltzen zaituztenean, kanporatze batekin kanporatuko zaituzte. Hitz egin beraz ezkutuan herriaren belarrietara, eta eska beza bakoitzak bere auzokoarengan ontzi zilarezkoak eta urrezkoak eta jantziak. Jaunak, ordea, bere herriaren alde egin zuen Egiptiarren aurrean, eta hauek mailegu egin zieten, eta Moises gizona oso handia bihurtu zen Egiptiarren aurrean, eta Faraoiren aurrean, eta haren zerbitzarien aurrean. Eta Moisesek esan zuen, hauek dio Jaunak: gauerdiaren inguruan ni Egiptoren erdira sartuko

naiz. Eta hil egingo da lehen seme-alaba guztia Egiptoko lurrean, Faraoiaren lehen seme-alabatik, tronuan esertzen denak, ehotze-harriaren ondoan dagoen zerbitzariaren lehen seme-alabaraino, eta abere guztien lehen seme-alabaraino. Eta oihu handi bat izango da Egiptoko lur osoan, zeina halakoa ez den gertatu, eta halakoa ez da gehiago gertatuko. Eta Israelgo seme guztien artean ez du txakurrak bere mihiarekin marraskatuko, gizakiagandik abereraino, jakin dezazun zenbat bereiziko duen Jaunak Egiptiarren eta Israelen artean. Eta jaitsiko dira zure zerbitzari hauek guztiak nirengana, eta makurtu egingo zaizkit, esanez: Atera zaitez zu eta zure herri guztia, zeina zu gidatzen duzun, eta horren ondoren nik aterako naiz. Atera zen, ordea, Moises Faraonengandik haserrearekin. Baina Jaunak Moisesi esan zion: Ez dizue entzungo Faraoak, nire seinale eta portentsuak Egiptoko lurrean biderka ditzadan. Moisesek eta Aaronek zeinu eta mirari hauek guztiak egin zituzten Egiptoko lurrean Faraoiaren aurrean, baina Jaunak Faraoiaren bihotza gogortasun egin zuen, eta ez zuen entzun Israelgo semeak Egiptoko lurretik kanporatzeko.

12

Baina Jaunak Moises eta Aaroni esan zien Egiptoko lurrean, esanez Hilabete hau zuei hilabeteon hasiera da, lehena da zuei urteko hilabeteetan. Hitz egin Israelgo semeen biltzar osoari, esanez: hilabete honen hamargarrenean har dezatela bakoitzak ardi bat arbasoen etxeen arabera, bakoitzak ardi bat etxe

bakoitzeko. Baina gutxi badira etxean, hala ez izateko nahikoak ardi baterako, hartuko du bere buruarekin auzoko hurbilekoa, arimen zenbakiaren arabera; bakoitzak beretzat nahikoa dena zenbatuko da ardi baterako. Ardi perfektu bat, arra, urtekoa izango da zuetzat, arkumeetatik eta ahuntz gaztetatik hartuko duzue. Eta zuek gordeta edukiko duzue hilabete honen hamalaugarren egunera arte, eta Israelgo semeen biltzarreko jendalde osoak hura hil egingo du arratsaldean. Eta odol-etik hartuko dute, eta bi ateburuen gainean eta ataburu-gainean jarriko dute, etxeetan non haiek jan ditzaketen. Eta gau honetan sua erretako haragia jango dute, eta azidogabeak belar mingotsekin jango dituzte. Ez jan haietatik gordina, ezta uran egosita ere, baizik suan erreta, burua oinekin eta barrunbeekin. Ez duzue ezer utziko harengandik goiz arte, eta ez duzue haren hezurrik hautsiko; baina harengandik goiz arte geratzen dena suan erreko duzue. Horrela baina jan behar duzue hura, zuen gerriak gerrituta, eta oinetakoak zuen oinetan, eta makilak zuen eskuetan, eta jan behar duzue hura presaka, Pazkoa da Jaunari. Eta Egipto lurrean zehar igaroko naiz gau honetan, eta joango dut lehenengo jaiotako guztia Egipto lurrean, gizonetik abere arte, eta Egiptiarren jainko guztietan mendekua egingo dut, ni Jauna. Eta odola seinalea izango zaizue zuen etxeetan, non zuek han zauden, eta ikusiko dut odola, eta estaliko zaituztet, eta ez da izango zuengan izurritea suntsitzeko Egiptoko lurrean jotzen dudanean.

Eta egun hau zuei oroigarri izango da, eta hura Jaunaren jaia bezala ospatuko duzue zuen belaunaldi guztietan; legezko

betikoa den aldetik, ospatuko duzue hura. Zazpi egunez legamigabea jango duzue, baina lehenengo egunetik, kendu legamia zuen etxeetatik; legamia jaten duen oro, arima hura suntsituko da Israeletik, lehenengo egunetik zazpigarren egunera arte. Eta lehen eguna santutzat deitua izango da, eta zazpigarren eguna santutzat deitua izango zaizue, lan zerbitzukoa ez duzue egingo haietan, salbu arima guztiarentzat egina izango dena, hau bakarrik egina izango zaizue. Eta agindu hau gordeko duzue, zeren egun honetan zuen indarra Egiptoko lurretik ateratzen dut, eta egun hau zuen belaunaldietarako lege betiko egingo duzue. Lehenengo hilabeteko hamalaugarren egunean hasita, arratsaldetik aurrera bigarik gabeko ogia jan beharko duzue, hilabeteko hogeita batgarren egunaren arratsaldera arte. Zazpi egunez legamia ez da aurkituko zuen etxeetan. Legamiztua jaten duen oro, arima hura suntsituko da Israelgo biltzarretik, bai atzerritarren artean, bai lurraldearen jaiotzez bertakoen artean. Legamia guztia ez duzue jango; zuen etxebizitza guztietan, ordea, azimoak jango dituzte.

Moisesek deitu zuen Israelgo semeen auzapez guztia, eta esan zien: Joanda, hartu zeuek beraiek ardiak zuen ahaidetasunen arabera, eta sakrifikatu pazko. Hartuko duzue hisopo sorta bat, eta ate ondoan dagoen odolean murgildu ondoren, ezarriko duzue ateburuan eta bi ateburuko aldetan, ate ondoan dagoen odolean, baina zuek ez zarete irtengo bakoitza bere etxeko atetik goiza arte. Eta Jauna igaroko da Egiptoarrak jotzeko, eta odola ikusiko du atearen jomugaren gainean eta bi jomugetan, eta Jauna atean igaroko da, eta ez dio utziko suntsitzaileari zuen

etxeetara sartzea jotzeko. Eta zaindu hitz legezko hau zeure buruarentzat eta zure semeentzat, betiko. Baina baldin Jaunak zuei emango dizuen lurrera sartu zarete, hitz egin zuen bezala, zaindu zerbitzu hau. Eta gertatuko da zuen semeek zuei galdetzen badiozuenean: Zer da zerbitzu hau? Eta haiei esango diezue: sakrifizio hau Jaunaren pazkoa da, Egipton Israelgo semeen etxeak estali zituelako Egiptoarrak jo zituenean, baina gure etxeak erreskatu zituen. Eta herriak makurtu eta adoratu egin zuen. Eta joan ondoren, Israelgo semeek egin zuten Jaunak Moisesi eta Aaroni agindu zien bezala, horrela egin zuten.

Gertatu zen gauerdian, eta Jaunak jo zuen lehen jaiotako guztia Egiptoko lurrean, Faraoi tronuan eserita zegoenaren lehen jaiotakotik hasita, zuloan zegoen emakume gatibuaren lehen jaiotakoraino, eta abere guztien lehen jaiotakoraino. Eta Faraoi gauez jaiki zenean, bere zerbitzariak eta egiptoar guztiak ere, oihu handia gertatu zen Egiptoko lurralde osoan, ez baitzen etxerik non hildakorik ez baitzen. Eta Faraoak Moises eta Aaron deitu zituen gauez, eta esan zien haiei: Jaiki zaitezte, eta irten nire herritik, zuek eta Israelgo semeak, joan eta zerbitzatu zuen Jainko Jauna, esaten duzuen bezala. Eta zuen ardiak eta idiak harturik zoazte, eta benetan ni ere bedeinkatzen nazue. Eta Egiptoarrak herria presatzen zuten gogotasunez haiek lurretik kanporatzeko, esan baitzuten: Guztiak hiltzen ari gara. Herriak hartu zuen bere orea legamiztatu aurretik, bere arropetan lotuta bere sorbaldetan gainean. Israelgo semeek egin zuten Moisesek haiei agindu zien bezala, eta eskatu zieten Egiptoarrei zilarrezko ontziak, urrezko ontziak eta arropa. Eta Jaunak grazia

eman zion bere herriari Egiptiarren aurrean, eta haiek mailegatu zieten, eta Egiptiarrak harrapatatu zituzten.

Abiatu ondoren, Israelgo semeak Ramesese-tik Sukot-era, seiehun mila oinezkoak, gizonak, zamaketa izan ezik. Eta jende nahastutako asko igo zen haiekin, eta ardiak, eta idiak, eta abere asko oso. Eta egin zuten ogi orea Egiptotik atera zutena, ogi azaletik gabeko ezkutuak, ez baitzen altxatu, bota zituzten haiek Egiptoarrek, eta ez ziren gai geratzeko, ezta hornidurarik ere egin berentzat biderako. Israelgo semeen bizilekua, Egiptoko lurrean eta Kanaango lurrean bizi izan ziren hura, lau ehun eta hogeita hamar urte izan zen. Eta gertatu zen lau ehun eta hogeita hamar urteen ondoren, Jaunaren indar guztia atera zen Egiptoko lurretik gauez. Zaintza bat da Jaunari, haiek Egiptoko lurretik ateratzeko. Gau hura zaintza da Jaunari, Israelgo seme guztientzat haien belaunaldietan izan dadin. Baina Jaunak Moisesi eta Aaroni esan zien: hau da bazkoaren legea, atzerritar orok ez du hartatik jango. Eta zerbitzari guztiak edo zilarra erositakoak erdeindu behar dituzu, eta orduan haietatik jango du. Etorkin edo langile alokatuak ez du hartaz jango. Etxe batean jango da, eta ez duzue etxetik haragirik kanpora eramango, eta ez duzue haren hezurrik hautsiko. Israelgo semeen biltzar osoak egingo du hura. Baldin baina norbait hurbiltzen bazaizue arrotza, Jaunari pazko egiteko, zirkunzidatu haren gizon guztiak, eta orduan hurbiltuko da hura egiteko, eta izango da lurreko jatorrizkoa bezala; zirkunzidatu gabeko guztiak ez du hartatik jango. Lege bat izango da bertakoari eta zuen artean etorri den arrotzari. Eta Israelgo seme-ak egin zuten

Jaunak Moisesi eta Aaroni agindu zien bezala, horrela egin zuten. Eta egun hartan gertatu zen: Jaunak Israelgo semeak atera zituen Egiptoko lurretik haien indarrarekin.

13

Baina Jaunak Moisesi esan zion: Santifikatu niri lehen jaiotako guztia, lehenengo sortua, Israelgo semeen artean sabela irekitzen duena, gizakiagandik abereraino; nirea da. Moisesek herriari esan zion: gogoratu egun hau, non irten zineten Egiptoko lurretik, esklabotasuneko etxetik, zeren esku indartsuz atera zintuzten Jaunak hemendik, eta ez da legamiarik jan behar. Gaur, gazteen hilabetean irten zarete. Eta gertatuko da, Jaun zure Jainkoak zu Kanaandarren, Hetearren, Amorearren, Hevearren, Jebusearren, Gergesearren eta Perizearren lurrera sartzen duzunean, zure aitei esnea eta eztia isurtzen duen lurra emateko zin egin zien lurrera, zerbitzu hau hilabete honetan egingo duzu. Sei egunez jango duzue azimoa, baina zazpigarren egunean Jaunararen jaia izango da. Azimoak jango dituzu zazpi egunez, ez da ikusiko zuri bigaturik, ezta egongo da legamiarik zure muga guztietan. Eta iragarriko diozu zure semeari egun hartan, esanez: Hau dela eta egin zuen Jaunak, Jainkoak, niri, Egiptotik irteten nintzenean. Eta zeinu bat izango da zuretzat zure eskuaren gainean, eta oroigarri bat zure begien aurrean, Jaunaren legea zure ahoan egon dadin, zeren esku indartsuz atera zaitu zu Jaunak, Jainkoak, Egiptotik. Eta zaindu lege hau urtaroen arabera, egunetik egunera.

Eta gertatuko da Jauna zure Jainkoak Kanaandarren lurrera sartzen zaituen bezala, zure aitei zin egin zien bezala, eta emango dizu hura. Eta bereiziko duzu umea irekitzen duen guztia, arrak Jaunari; umea irekitzen duen guztia abere-taldetatik edo zure abarretan, zenbat ere bihurtzen zaizun, arrak konsagratuko dizkiozu Jaunari. Astoaren sabela irekitzen duen guztia ardiarengatik aldatuko duzu, baina ez baduzu aldatzen, eroskiko duzu; zure semeen arteko gizakiaren lehenengo jaiotako guztia eroskiko duzu. Baina baldin zure semeak hau galdetu badizu ondoren, esanez, zer da hau? eta esango diozu hari, esku indartsuz atera gintuen Jaunak Egiptoko lurretik, esklabotzako etxetik. Noiz baina Faraoak gogortzen zuen gu bidaltzea, hil zuen lehenengo jaiotako guztia Egiptoko lurrean, gizakien lehenengo jaiotakoetatik abere lehenengo jaiotakoetaraino, horregatik ni sakrifizatzen dut sabelaldea irekitzen duen guztia, arrak Jaunari, eta nire semeen lehenengo jaiotako guztia erosiko dut. Eta zure eskuaren gaineko seinalea izango da, eta zure begien aurrean mugiezina, zeren esku indartsuz atera baitzaitu Jaunak Egiptatik.

Baina Faraoak herria bidali zuenean, Jainkoak ez zituen haiek gidatu Filistearren lurreko bidearen bidez, hori hurbil baitzegoen, Jainkoak esan baitzuen: ez dadin herria damutuko gerra ikusita eta Egiptora itzuli. Eta Jainkoak herria inguratzen zuen basamortuko bidearen bidez, itsaso gorrira, baina bostgarren belaunaldian Israelgo semeak Egiptoko lurretik igo ziren. Eta Moisesek Joseren hezurrak hartu zituen berekin, zeren zin-egiteaz Israelgo semeei zin egin baitzien, esanez:

Jaunak bisita egingo dizue, eta nire hezurrak hemendik zuekin eramango dituzue.

Altxatu ondoren, Israelgo seme-alabek Sokkhoth-etik abiatu eta Otom-en kanpatu zuten basamortuaren ondoan. Baina Jainkoak gidatzen zituen haiek, egunez hodei-zutabe batean, bidea erakusteko, eta gauez su-zutabe batean. Ez zen desagertu hodeizko zutabea egunez, ez eta suzko zutabea gauez ere, herri osoaren aurrean.

14

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hitz egin Israelgo semeei, eta itzuli ondoren kanpatu dezatela auzunearen aurrean, Magdoluren eta itsasoaren artean, Beelsefonen aurrez aurre; haien aurrean kanpatuko duzu itsasoaren ondoan. Eta Faraoak bere herriari esango dio: Israelgo semeak galdurik dabiltza lurrean, basamortuak itxi baititu haiek. Ni, ordea, gogortuko dut Faraoiren bihotza, eta hark haien atzetik jarraituko du, eta ni glorifikatua izango naiz Faraoi eta haren armada osoan, eta egiptoar guztiek jakingo dute ni Jauna naizela, eta horrela egin zuten. Eta Egiptiarren erregeari iragarri zitzaion herria ihes egin zuela, eta Faraoiren bihoitza aldatu zen, eta bere zerbitzarienak ere, herriaren kontra, eta esan zuten: Zer egin dugu hau, Israelgo semeak bidaliz, guri zerbitzatzeari uzteko? Faraoak bere gurdi-gerriak uztartu zituen, beraz, eta bere herri guztia bere buruarekin batera

eraman zuen. Eta seiehun gurdi hautatuak hartu zituen, eta Egiptiarren zaldi guztiak, eta hirugarren mailako ofizialak guztien gainean. Eta Jaunak gogortzen zuen Faraoi Egiptoko erregearen bihotza eta bere zerbitzarienak, eta Israelgo semeen atzetik jarraitzen zuen, baina Israelgo semeak esku altuan ateratzen ziren. Eta egiptoarrek jarraitu zuten haien atzetik, eta aurkitu zuten haiek itsasoaren ondoan kanpatuta zeudela, eta Faraoiren zaldi guztiak eta gurdi-gerriak, eta zaldizko guztiak, eta haren armada kokalekuaren aurrean zeuden, Beelseponen aurrez aurre. Eta Faraoi hurbiltzen zen, eta begiak jaso ondoren Israelgo semeek ikusten dute, eta Egiptoarrak kanpatu zuten haien atzetik, eta oso beldurtu ziren, baina Israelgo semeek oihu egin zioten Jaunari. Eta Moisesi esan zioten: ez zegoelako hilobiak Egiptoko lurrean, atera gintuzun basamortuan hiltzeko? Zer egin diguzu hau, Egiptotik atera gintuzunean? Ez al zen hau guk zuri Egiptoan esan genizun hitza, esanez: utzi gaitzazu Egiptiarrei zerbitzatu diezaiegun? Hobe baitzaigu Egiptiarrei zerbitzatzea basamortu honetan hiltzea baino.

Moisesek herriari esan zion: Hartu kemena, egon eta ikusi Jaunaren salbamena, zein egingo duen guri gaur. Zeren, ikusi dituzuen moduan Egiptoarrak gaur, ez dituzute gehiago ikusiko haiek betiko denborara. Jaunak zuen alde borrokatuko du, eta zuek isilik egongo zarete. Baina Jaunak esan zion Moisesi: Zer oihukatzen didazu? Hitz egin Israelgo semeei, eta abiatu bitez. Eta zu, altxa ezazu zure makila, eta luzatu ezazu zure eskua itsasoaren gainera, eta zatitu ezazu hura, eta sartu bitez Israelgo semeak itsasoaren erdira lehor gainetik. Eta hara, ni gogortuko

dut Faraoiren bihotza, eta egiptoar guztien bihotza, eta sartuko dira haien atzetik, eta glorifikatua izango naiz Faraoarengan, eta haren armada osoan, eta gurdietan, eta haren zaldietan. Eta egiptoar guztiek jakingo dute ni Jauna naizela, Faraoin eta haren gurdi eta zaldien gainean goretsia izaten naizenean. Jainkoaren Aingeruak, Israelgo semeen kanpamentuaren aurrean joaten zenak, kendu egin zuen eta atzealdera joan zen; hodearen zutabea ere kendu zen haien aurpegitik eta haien atzean gelditu zen. Eta Egiptiarren kanpamentuaren erdian sartu zen, eta Egiptiarren kanpamentuaren erdian, eta Israelen kanpamentuaren erdian, eta gelditu zen, eta iluntasuna eta ilunpea gertatu zen, eta gaua igaro zen, eta ez ziren elkarrekin nahastu gau osoan. Moisesek eskua itsasoaren gainera luzatu zuen, eta Jaunak itsasoa atzera eraman zuen haize hego indartsuarekin gau osoan zehar, itsasoa lehor bihurtu zuen, eta ura zatitu zen. Eta Israelgo semeak itsasoaren erdira sartu ziren lehor gainean, eta haren ura harresi eskuinean, eta harresi ezkerean.

Eta Egiptoarrek jarraitu zuten, eta sartu ziren haien atzetik, eta Faraoiren zaldi guztiak, eta gurdi-gerriak, eta zaldizko gidalariak, itsasoaren erdira. Gertatu zen goizeko zaintzean, eta Jaunak behera begiratu zuen Egiptoarren kanpamentura suaren eta hodeiaren zutabetik, eta Egiptoarren kanpamentua nahastu zuen, Eta lotu zituen haien gurdi-gerren ardatzak, eta indarrez eraman zituen haiek, eta egiptoarrek esan zuten: ihes egin dezagun Israelen aurpegitik, zeren Jaunak haien alde gerratzen duen egiptoarren aurka. Jauna Moisesi esan zion: Luzatu zure

eskua itsasoaren gainera, eta ura itzul bedi, eta estali bitza egiptoarrak, gurdi-gerrak eta zalduneak. Moisesek eskua luzatu zuen itsasoaren gainera, eta ura egunez lurraren gainera itzuli zen. Egiptiarrak uraren azpitik ihes egin zuten, eta Jaunak Egiptiarrak itsasoaren erdian astindu zituen. Eta ura itzuli ondoren, estali zituen gurdi-gerralariak eta zaldizko-gizonak, eta Faraoiren indar guztia, haien atzetik itsasora sartu zirenak, eta ez zen haietatik bat ere gelditu. Israelgo semeak lehor bidez joan ziren itsasoaren erdian, eta ura harresi zen haientzat eskuinetik eta harresi ezkerretik. Eta Jaunak Israel erreskatu zuen egun hartan Egiptiarren eskutik, eta Israelek Egiptiarrak hildakoak ikusi zituen itsasoaren ertzean. Israelek ikusi zuen esku handi hura, Jaunak Egiptoarrei egin ziena, eta herria Jaunaren beldur izan zen, eta Jainkoagan eta bere zerbitzari Moisesengan sinetsi zuten.

15

Orduan Moisesek eta Israelgo semeek abesti hau kantatu zioten Jainkoari, eta esan zuten: Kanta diezaiogun Jaunari, gloriotsuki glorifikatu baita, zalduna eta zaldizko gidaria itsasora bota baititu. Laguntzaile eta babesle gertatu zitzaidan salbamenerako, hau da nire Jainkoa, eta goretsiko dut hura, nire aitaren Jainkoa, eta goratuko dut hura. Jauna gerrak hausten dituena, Jauna da haren izena. Faraoiaren gurdi-gerlariak eta bere indarra itsasora bota zituen, zaldizko ofizial hautatuak itsaso gorriko uretara irentsi ziren. Itsasoak estali zituen haiek,

sakontasunera hondoratu ziren harria bezala. Zure eskuin eskua, Jauna, indarrean glorifikatua izan da; zure eskuin eskua, Jauna, etsaiak hautsi ditu. Eta zure gorespena ugaritasunarekin zapaldu zenituen aurkariak, bidali zenuen zure haserre eta irentsi zituen haiek lasto bezala. Eta zure haserrearen espirituaren bidez banatu zen ura, urak horma bezala gogortu ziren, uhinak itsasoaren erdian gogortu ziren. Etsaiak esan zuen: jarraitu eta harrapatuko dut, botina banatuko dut, nire arima beteko dut, nire ezpatarekin suntsituko dut, nire eskuak agintuko du. Zure espiritua bidali zenuen, itsasoak estali zituen, berun bezala hondoratu ziren ur indartsuan. Nor da zu bezain antzekoa jainkoen artean, Jauna? Nor da zu bezain antzekoa? Santuetan ohoratua, glorian harrigarria, mirariak egiten dituena. Zure eskuin eskua luzatu zenuen, eta lurrak irentsi zituen. Gidatu duzu zure justiziaz zure herri hau, zeina askatu duzu, eta lagundu duzu zure indarraz zure ostatubide santura. Nazioak entzun zuten eta haserretu ziren; mina hartu zuten Filistiako biztanleek. Orduan presaka ibili ziren Edomeko buruzagiak, eta Moabdarren agintariak ikara hartu zuen, urtu ziren Kanaanen bizi ziren guztiak. Erori bekio haien gainera ikara eta beldurra, zure besoaren handiagatik harri bihur bitez, zure herria igaro arte, Jauna, zure herri hau igaro arte, zeina eskuratu zenuen. Sartu ondoren, landatu itzazu haiek zure oinordetza mendian, zure egoitza prestuan, zu prestatu zenuen horretan, Jauna, santutegia, Jauna, zure eskuek prestatu zuten hori. Jauna aro honetan erreinatzen du, eta aroz aro, eta oraindik ere. Faraoren zaldia gurdi-gerriekin eta zaldizkoekín batera itsasora sartu zenean, Jaunak itsasoaren ura haien

gainera ekarri zuen, baina Israelgo semeak itsasoaren erdian lehor-lehorrean joan ziren.

Miriam profetisak, Aaronen ahizpak, panderoa hartu zuen bere eskuan, eta emakume guztiak bere atzetik irten ziren panderoekin eta koruekin. Miriam hasi zen haien artean, esaten: Kanta diezaiogun Jaunari, gloriosoki glorifikatua izan da, zalduna eta zaldizko bota zituen itsasora. Moisesek Israelgo semeak itsaso gorritik atera zituen, eta Shurko basamorturaino eraman zituen, eta hiru egun ibili ziren basamortuan, eta ez zuten edateko ururik aurkitu. Etorri ziren Merrara, eta ezin izan zuten edan Merratik, mingotsa baitzen; horregatik izena eman zion leku hari: Mingostasuna. Eta herria marmartu zuen Moisesen aurka, esanez: Zer edango dugu? Moisesek Jaunari oihu egin zion, eta Jaunak zur bat erakutsi zion. Zur hura uretara bota zuen, eta ura gozotu zen. Han legeak eta epaiketa eman zizkion, eta han probatu zuen. Eta esan zuen: baldin entzunez entzuten baduzu zure Jainko Jaunaren ahotsa, eta haren aurrean atseginak diren gauzak egiten badituzu, eta haren aginduei belarri ematen badiezu, eta haren lege guztiak gordetzen badituzu, Egiptoarrei ekarri nien gaixotasun guztia ez dizut ekarriko gainera, zeren ni naiz Jauna, zu sendatzen zaituen zure Jainkoa. Eta Elim-era etorri ziren, eta han hamabi ur-iturri zeuden, eta hirurogeita hamar palmondo-enbor, eta han kanpatu zuten uren ondoan.

16

Abiatu ziren Elimetik, eta Israelgo semeen biltzar guztia etorri zen Sin basamortura, Elim eta Sinai artean dagoena. Egiptoko lurretik irten ondoren, bigarren hilabeteko hamabosgarren egunean, Israelgo semeen biltzar osoak murmuratu zuen Moisesen eta Aaronen aurka. Eta Israelgo semeek esan zieten haiei: Nahi izan bagenu hil ginaden Jaunaren eskutik jota Egiptoko lurrean, haragien lapikoen gainean eseri ginenean, eta ogiak asebetetasunera arte jan genituenean, zeren atera gaituztezue basamortu honetara biltzar guztia hau goseaz hiltzeko. Eta Jaunak esan zion Moisesi: Ikusi, nik euri egingo dizuet ogiak zerutik, eta herria irtengo da, eta bilduko dute egunero egunaren eguna, hala frogatuko ditut haiek nire legeari jarraituko dioten ala ez. Eta seigarren egunean prestatuko dute ekartzen dutena, eta bikoitza izango da egunero biltzen dutena baino. Eta Moises eta Aaronek Israelgo semeen biltzar osoari esan zieten: arratsaldean jakingo duzue Jaunak zuek Egiptoko lurretik atera zintuzteela. Eta goizean ikusiko duzue Jaunaren goratasuna, Jainkoak zuen marmarkazioa entzutean. Baina gu zer gara, non guri buruz marmarkatzen duzuen? Eta Moisesek esan zuen: Jaunak zuei arratsaldean haragia eta goizean ogiak ematen dizkizuenean asebetetasunera, zuen marmarra entzun duelako, zeina zuek gure aurka egiten duzuen, gu ordea zer gara? Ez baita zuen marmarra gure aurka, baizik Jainkoaren aurka.

Moisesek Aaroni esan zion: Esan Israelgo semeen biltzar osoari: gerturatu zaitezte Jainkoaren aurrean, zuen marmarra entzun baitu. Noiz baina Aaron Israelgo semeen biltzar osoari hitz

egiten zion, eta basamortura itzuli ziren, eta Jaunaren glorioa hodei batean agertu zen. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, Entzun dut Israelgo semeen marmarra, hitz egin haiekin, esanez: arratsaldean haragia jango duzue, eta goizean ogiez beteko zarete, eta jakingo duzue ni Jauna zuen Jainkoa naizela. Arratsaldea gertatu zen, eta galizaburuak igo ziren eta kanpamendua estali zuten; goizean, ihintza kanpamenduaren inguruan gelditzen zenean, gertatu zen. Eta hara, basamortuaren gainean zerbait mehea, koriandro hazi bezain zuria, lurraren gaineko izotz bezalakoa. Ikusi zutenean hura, Israelgo semeek esan zioten elkarri: Zer da hau?, ez baitzekiten zer zen. Eta Moisesek esan zien: Hau da ogia, Jaunak zuei jateko eman dizuena. Hau da Jaunak agindu zuen hitza: bildu ezazue hartatik bakoitzak egokia den gomer bat buruko, zuen arimaren kopuruaren arabera; bakoitzak bere oholtzakideekin bildu ezazue. Israelgo semeek horrela egin zuten, eta batzuek asko bildu zuten eta besteek gutxiago. Eta homer batez neurtu ondoren, asko hartu zuenak ez zuen gehiago izan, eta gutxiago hartu zuenak ez zuen gutxiago izan, bakoitzak bere beharretarako bildu zuten. Moisesek haiei esan zien: Inork ez beza ezer utzi goizerako.

Eta ez zioten entzun Moisesi, baina batzuek utzi zuten hartatik goizerako, eta harrak irakin zituen, eta usteldu zen, eta Moises haserreturik gelditu zen haiekin. Eta goiz-goizean bildu zuten hura, bakoitzak berarentzat egokia zena, baina eguzkiak berotzen zuenean, urtu egiten zen. Baina seigarren egunean gertatu zen beharrezkoa bikoitza bildu zutela, bi homer

bakoitzeko. Eta biltzarreko buruzagi guztiak sartu ziren eta Moisesi jakinarazi zioten. Moisesek esan zien: Ez al da hau Jaunak hitz egin zuen hitza? Bihar larunbata da, Jaunaren atseden santua. Labean behar duzuena, labean ezazue, eta egosi behar duzuena, egosi ezazue, eta soberan geratzen den guztia gorde ezazue goizerako. Eta utzi zuten hura goiz arte, Moisesek haiei agindu zien bezala, eta ez zuen usteldu, ezta harrik ere ez zen agertu hartan. Moisesek esan zuen: jan gaur, gaur Jaunarentzat larunbata da, ez da aurkituko zelaian. Sei egunez bilduko duzue, baina zazpigarren egunean larunbata da, zeren ez baitago bertan. Baina gertatu zen zazpigarren egunean herriko batzuk biltzera atera zirela, eta ez zutela aurkitu. Baina Jaunak Moisesi esan zion: noiz arte ez duzue nire aginduak eta nire legea entzun nahi? Ikusi, izan ere Jaunak eman zizkizuen larunbatak egun hau, horregatik berak eman zizkizuen seigarren egunean bi eguneko ogiak, eseriko zarete bakoitza zuen etxeetan, inor ez bedi atera bere lekutik zazpigarren egunean. Eta herria zazpigarren egunean atsedendu zuen. Eta Israelgo semeek deitu zioten Mana, bere izena. Koriandro hazi zuri antzekoa zen, eta bere zaporea eztidun opil antzekoa zen. Moisesek esan zuen: Hau da Jaunak agindu duen hitza: Bete mana-gomor bat eta gorde belaunaldiz belaunaldi, ikus dezaten zuek basamortuan jan zenuten ogia, Jaunak Egiptoko lurretik atera zintuztenean. Eta Moisesek esan zion Aaroni: hartu ontzi urrezko bat, eta bota barruan homer bat mana betea, eta jarriko duzu hura Jainkoaren aurrean gordetzeko zuen belaunaldientzat. Jaunak Moisesi agindu zion eran, eta Aaronek lekukotasunaren aurrean jarri zuen gordetzeko. Israelgo semeek

mana jan zuten berrogei urtez, mundu bizituara iritsi ziren arte; mana jan zuten, Fenikiako lurraldera heldu ziren arte. Gomorra hiru neurrien hamargarrena zen.

17

Eta Israelgo semeen biltzarre osoa atera zen Sin basamortutik beren kanpamenduei jarraiki, Jaunaren hitzaren bidez, eta Rafideinen kanpatu zuten, baina ez zegoen urarik herriak edateko. Eta herria kexatu zen Moisesi buruz, esanez: Eman iezaguzu ura edan dezagun. Eta Moisesek esan zien: Zergatik kexatzen zarete niri? Eta zergatik probatzen duzue Jauna?. Herriak egarri zuen han uraz, eta herriak marmartu zuen han Moisesen aurka, esanez: Zergatik hau? Zergatik igo gintuzun Egiptotik gu eta gure seme-alabak eta gure abereak egarriaz hiltzeko? Oihukatu zuen Moisesek Jaunari, esanez: Zer egingo diot herri honi? Gutxi falta da eta harrikatu egingo naute. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Joan herri honen aurretik, baina hartu zurekin herriaren zaharretatik, eta hartu zure eskuan makila, zeinarekin ibaia jo zenuen, eta joango zara. Hau ni egongo naiz han zure aurretik Horebeko harkaitzaren gainean, eta joko duzu harkaitza, eta ura aterako da handik, eta herriak edango du. Eta Moisesek horrela egin zuen Israelgo semeen aurrean. Eta leku haren izena Proba eta Iraina jarri zion, Israelgo semeen irainagatik, eta Jauna probatu zutelako, esanez: Jauna gurekin dago ala ez?

Etorri zen, ordea, Amalek eta gerra egiten zuen Israelen aurka Refidimen. Moisesek Josueri esan zion: Aukeratu zeure buruarentzat gizon indartsuak, eta irten ondoren lerrokatu Amalekaren aurka bihar, eta hara, nik zutik egongo naiz muinoaren gailurrean, eta Jainkoaren makila nire eskuan izango dut. Eta Josuek egin zuen hain zuzen Moisesek hari esan zion bezala, eta irten ondoren Amaleken aurka lerrokatu zen gudurako, eta Moises eta Aaron eta Hur muinoaren gailurrera igo ziren. Eta gertatu zen Moisesek eskuak jasotzen zituenean, Israel nagusitzen zela, baina eskuak jaisten zituenean, Amalek nagusitzen zela. Moisesen eskuak astun ziren, eta harri bat harturik haren azpian jarri zuten, eta haren gainean eseri zen. Aaron eta Hurrek haren eskuak euskarri zituzten alde batetik bat eta bestetik bat, eta Moisesen eskuak finko egon ziren eguzkia sartu arte. Eta Josuek Amalek eta bere herri osoa ezpataz hil zuen. Esan zuen Jaunak Moisesi: Idatzi hau oroigarri gisa liburu batean, eta eman Josueren belarrietara, zeren guztiz ezabatuko dut Amaleken oroigarria zeruaren azpitik. Eta Moisesek aldare bat eraiki zion Jaunari, eta haren izena izendatu zuen: Jauna nire babeslekua. Esku ezkutuan, Jauna gerratzen du Amalek-en aurka belaunaldiz belaunaldi.

18

Entzun zuen Jethrok, Midiango apaizak, Moisesen suegrak, Jaunak bere herri Israelen alde egin zuen guztia, zeren Jaunak atera baitzuen Israel Egiptotik. Jethrok, Moisesen

aitaginarrebak, hartu zuen Zipporah, Moisesen emaztea, hura askatu ondoren. eta bere bi seme, haietako baten izena Gershom, esanez, etorkin nintzen lur atzerrian, Eta bigarrenaren izena Eliezer zen, esanez: Nire aitaren Jainkoa nire laguntzailea izan da, eta Faraoiren eskutik askatu ninduen. Eta Jethro, Moisesen aiton, atera zen, eta semeak eta emakumea Moisesengana basamortuan, non Jainkoaren mendian kanpatu zuen. Jakinarazi zitzaion Moisesi, esanez: Ikusi, zure aitaginarreba Jethro dator zurengana, eta emaztea eta zure bi semeak berarekin. Moises atera zen bere aitaginarrebaren biltzera, eta makurtu zen haren aurrean, eta musu eman zion, eta elkar agurtu zuten, eta denda barrura sartu zituen. Eta Moisesek bere aitaginarrebari kontatu zion Jaunak Faraoiari eta egiptoar guztiei Israelengatik egin zien guztia, eta bidean izan zuten neke guztia, eta nola Jaunak askatu zituen Faraoiren eskutik eta egiptoarren eskutik. Jethro harritu zen Jaunak haiei egin zizkien gauza on guztiengatik, haiek Egiptoarren eskutik eta Faraoiren eskutik atera zituelako. Eta Jethrok esan zuen: Bedeinkatua izan bedi Jauna, haiek Egiptoarren eskutik eta Faraoiren eskutik erreskatatu dituelako. Orain jakin nuen Jauna handia dela jainko guztien artean, haiek erasotu zitzaielako. Eta Jethrok, Moisesen aitaginarrebak, errekuntza-eskaintzak eta sakrifizioek hartu zituen Jainkoari, eta Aaron eta Israelgo zaharren guztiak etorri ziren ogia jateko Moisesen aitaginarrebarekin Jainkoaren aurrean.

Eta gertatu zen hurrengo egunean Moises eseri zela herria epaiteko, baina herri guztia Moisesen ondoan zutik egon zen

goizetik arratsaldera arte. Eta Jethrok herriari egiten dizkion gauza guztiak ikusi ondoren, dio: Zer da hau herriari egiten diozuna? Zergatik esertzen zara bakarrik, eta herri guztia goizetik arratsalde arte zuri zutik dago? Eta Moisesek dio aitonari: Herria niri dator Jainkoaren epaia bilatzera. Haien artean eztabaida sortzen denean eta nire aurrera etortzen direnean, bakoitza epaituko dut eta Jainkoaren aginduak eta bere legea ezagutarazten diet. Moisesen aitaginarrebak esan zion: Ez duzu hau zuzen egiten. Suntsiketa pazientziarik gabekoarekin suntsitua izango zara zu, eta herri guztia hau, zurekin dagoena, astuna da zuretzat hitz hau, ezingo duzu egin zu bakarrik. Orain, beraz, entzun nazazu, eta aholkatuko dizut, eta Jainkoa zurekin egongo da. Zu izan zaitez herriaren eta Jainkoaren artean, eta eraman itzazu haien hitzak Jainkoagana. Eta lekuko deituko dituzu haiei Jainkoaren aginduak eta bere legea, eta erakutsiko dituzu haiei zein bidetan ibiliko diren, eta zein lan egingo dituzten. Eta zu zeure buruarentzat hautatu herri osotik gizon ahaltsuak, jainkoaren beldurra dutenak, gizon zuzenak, harrokeria gorrotatzen dutenak, eta ezarriko dituzu haien gainean milako buruzagiak eta ehunekoburuak eta berrogeita hamarrekoburuak eta hamarrekoburuak. Eta epaituko dute herria aldi guztietan, baina hitz zailak ekarriko dizkizute zurengana, baina epai txikiak epaituko dituzte beraiek, eta arintuko dute zure zama, eta lagunduko dizute. Baldin hitz hau egiten baduzu, Jainkoak indartu egingo zaitu, eta aurkeztu ahal izango zara, eta herri guztia hau bere lekura bakearekin etorriko da. Moisesek bere sugiaren ahotsa entzun zuen, eta berak esandako guztia egin zuen. Eta Moisesek gizon

ahaltsuak aukeratu zituen Israel guztitik, eta haiek milako buruzagi, ehuneko buruzagi, berrogeita hamarko buruzagi eta hamarko buruzagi egin zituen. Eta herria epaikatu zuten aldi guztietan, baina hitz zail guztiak Moisesen gainera eraman zituzten, eta hitz erraz guztiak beraiek epaikatu zituzten. Moisesek bere aitaginarreba bidali zuen, eta hark bere lurrera joan zen.

19

Hilabete hirugarrenean, Israelen semeen Egiptoko lurretik irteeraren egunean, egun honetan etorri ziren Sinaiko basamortura. Eta Rafideindik atera ziren, eta Sinaiko basamorturaino etorri ziren, eta Israelek han kanpatu zuen mendiaren aurrean. Eta Moisesek Jainkoaren mendira igo zen, eta Jainkoak deitu zion menditik, esanez: hauek esango dizkiozu Jakoben etxeari, eta iragarriko diezu Israelgo semeei. Zuek zeuk ikusi duzue zenbat gauza egin ditudan Egiptoarrei, eta hartu zaituztet arrano-hegaletan bezala, eta ekarri zaituztet neure buruarenganat. Eta orain, entzunez entzuten baduzue nire ahotsa eta gordetzen baduzue nire ituna, nazio guztietatik niretzat herri berezia izango zarete, nirea baita lur guztia. Zuek, ordea, niri erresuma apaizgoa eta nazio santua izango zaiezue; hitz hauek esango dizkiezu Israelgo seme-alabei. Etorri zen Moises, eta deitu zituen herriko zaharrenak, eta jarri zituen haien aurrean hitz hauek guztiak, Jainkoak agindu zizkienak. Erantzun zuen, ordea, herri guztiak bat-batasunez, eta esan

zuten: Jainkoaren esan duen guztia egingo dugu eta entzungo dugu. Moisesek, berriz, hitz hauek Jainkoari eskaini zizkion. Jaunak Moisesi esan zion: Ikusi, nik zuri etortzen naizun hodeiko zutabean, herriak entzun dezan nire zuri hitz egiten dudala, eta zuri betiko sinets dezaten. Moisesek herriko hitzak Jaunari jakinarazi zizkion. Jaunak Moisesi esan zion: Jaitsi eta ohartarazi herria, eta garbitu itzazu haiek gaur eta bihar, eta garbitu bitzate jantziak. Eta prest egon bitez hirugarren egunerako, hirugarren egunean Jauna jaitsiko baita Sinai mendira, herri guztien aurrean. Eta herria inguruan bereiziko duzu, esanez: kontuz ibili zuen buruei mendira igotzeko eta hura ukitzeko. Mendia ukitu duen guztia heriotzaz hil egingo da. Ez du ukituko haren eskua, harriz harrikatua izango da-eta, edo geziarekin tiratua izango da, aberea zein gizona, ez bizi izango da. Noiz ahotsak eta tronpetak eta hodeia menditik joan, haiek mendira igoko dira.

Jaitsi zen Moises menditik herrialdera, eta santifikatu zituen haiek, eta garbitu zituzten jantziak. Eta herriari esan zion: egon prest hiru egunez, ez zaiteztela emakumeari hurbildu. Gertatu zen hirugarren egunean, egunsentia aldera, eta ahotsak eta tximistak izan ziren, eta hodei ilun bat Sinai mendiaren gainean; tronpetaren ahotsa handia jo zuen, eta kanpamentuko herri guztia izutu zen. Eta Moisesek herria kanpamendutik kanpora eraman zuen Jainkoaren bilerara, eta mendiaren azpian zutik egon ziren. Sinai mendia osoa kea egiten zuen, Jainkoa su artean haren gainera jaitsi zelako, eta kea igotzen zen, labearen kea bezala, eta herri guztia oso harrituta zegoen.

Tronpetaren hotsak gero eta indartsuago bihurtzen ziren. Moisesek hitz egin zuen, eta Jainkoak ahotsez erantzun zion. Jaitsi zen Jauna Sinai mendira, mendiaren gailurrera, eta Jaunak deitu zuen Moises mendiaren gailurrera, eta Moises igo zen. Eta Jainkoak esan zion Moisesi, esanez: Jaitsi eta ohartarazi herria, inoiz ere Jainkoari hurbiltzen ez daitezen ulertzeko, eta haietatik multzo bat erori ez dadin. Eta Jauna Jainkoari hurbiltzen zaizkion apaizak santifikatu bitez, Jaunak haiek suntsitu ez ditzan.

Eta Moisesek Jainkoari esan zion: Ez da gai izango herria Sinai mendira igotzeko, zuk baitiozu testifikatu guri, esanez: Bereizi mendia eta santifikatu ezazu hura. Baina Jaunak esan zion: Joan, jaitsi behera, eta igo gora zu eta Aaron zurekin, baina apaizak eta herria ez ditzatela behartu Jainkoagana igotzera, bestela Jaunak haietako batzuk suntsitu ditzake. Moises herrira jaitsi zen, eta hitz egin zien.

20

Eta Jaunak hitz egin zuen hitz hauek guztiak, esanez, Ni Jauna naiz, zure Jainkoa, Egiptoko lurretik atera zintuena, esklabotasuneko etxetik. Ez izango dituzu beste jainkorik ni izan ezik. Ez duzu egingo zeure buruarentzat idolorik, ezta inolako irudirik ere, ez goian zeruan dagoenaren, ez behean lurrean dagoenaren, ez lurpeko uretan dagoenaren. Ez dituzu gurtuko haiek, ez eta zerbitzuko ere, ni bainaiz Jauna zure Jainkoa,

Jainko zelotia, aitaren bekatuak seme-alaben gainera itzultzen dituena hirugarren eta laugarren belaunaldira arte, ni gorrotatzen nautenei. Eta errukia egiten diet milakadei, ni maite nautenei eta nire aginduak gordetzen dituztenei. Ez hartu alferrik zure Jainko Jaunaren izena, ez baititu garbitu zure Jainko Jaunak bere izena alferrik hartzen duena. Gogoratu sabbath-eguna santifikatzeko. Sei egunez lan egingo duzu, eta egingo dituzu zure lan guztiak. Baina zazpigarren egunean, larunbatak Jaunari zure Jainkoari, ez duzu egingo bertan lan oro zu, eta zure semea, eta zure alaba, zure zerbitzaria, eta zure neskamea, zure idia, eta zure zamari-aberea, eta zure abere oro, eta arrotza bizilekua duena zuregan. Sei egunetan, izan ere, Jaunak egin zituen zerua eta lurra eta itsasoa eta bertan dauden guztiak, eta zazpigarren egunean atseden hartu zuen; horregatik Jaunak bedeinatu zuen zazpigarren eguna eta santifikatu zuen hura. Ohoratzen zure aita eta zure ama, hala non ondo izan dakizun eta luzaro bizi ahal izateko lur on gainean, zeina zure Jainko Jaunak ematen dizun. Ez duzu adulteriorik egingo. Ez duzu lapurtuko. Ez hilko duzu. Ez duzu zure auzokoaren aurka testigantza faltsurik egingo. Ez duzu gutiziatuko zure auzokidearen emaztea, ez duzu gutiziatuko zure auzokidearen etxea, ez haren soroa, ez haren zerbitzaria, ez haren neskamea, ez haren idia, ez haren zamakaria, ez haren abere guztia, ez zure auzokidearena den guztia.

Eta herri guztiak ahotsa ikusten zuen, eta suziriak, eta tronpetaren ahotsa, eta kea egiten zuen mendia; baina beldurturik, herri guztia urrutitik zutik egon zen. Eta Moisesi

esan zioten: Zu hitz egin iezaguzu, eta Jainkoak ez biezagun hitz egin, hil ez gaitezen. Eta Moisesek haiei esaten die: Ausardia hartu, zuen probatzeko etorri baita Jainko zuengana, haren beldurra zuengan egon dadin, bekatu ez dezazuen. Herria urrutitik zutik zegoen, baina Moises sartu zen ilunberara, non Jainkoa zegoen. Jaunak Moisesi esan zion: hauek esango diezu Yakoben etxeari, eta iragarriko diezu Israelgo semeei: zuek ikusi duzue zerutik hitz egin dizuedala. Ez egingo dituzue zeuendako jainko zilarezkoak, eta jainko urrezkoak ez dituzue egingo zeuendako. Aldarea lurretik egingo didazue niri, eta sakrifizatuko dituzue haren gainean zuen errekuntza-eskaintzak, eta zuen salbamen-eskaintzak, eta zuen ardiak, eta zuen txekorrak leku guztietan, non nire izena izendatuko dudan han, eta etorriko naiz zuengana, eta bendikatuko zaituztet. Baina harrizko aldarea egiten badidazu, ez dituzu haiek landutako harriekin eraikiko, zeren zure ezpata haien gainean bota baituzu, eta kutsatu egin dira. Ez zara igoko mailakatuetan nire aldare gainera, zure lotsagabetasuna agerian utzi ez dezazun haren gainean.

21

Eta hauek dira ordenantzak, zeintzuk haien aurrean jarriko dituzun. Baldin eskuratzen baduzu zerbitzari hebrear bat, sei urte zerbitzatuko dizu, baina zazpigarren urtean joango da libre dohainik. Baldin berak bakarrik sartzen bada, bakarrik aterako da; baina baldin emakume batekin sartzen bada, bere emaztea

ere aterako da. Eta baldin jauna emazte bat ematen badio, eta honek seme edo alaba batzuk erditzen badizkio, emaztea eta haurrak bere jaunarenak izango dira, baina bera bakarrik aterako da. Baina erantzunez esaten badu zerbitzariak: Maite izan dut nire jauna eta emaztea eta haurrak, ez noa libre, Bere jaunak hura ekarriko du Jainkoaren auzitegira, eta orduan hura ekarriko du atearen atalasera, eta bere jaunak belarria zulatuko dio sutondoarekin, eta betirako zerbitzatuko dio.

Baldin norbaitek bere alaba zerbitzari gisa saltzen badu, ez du alde egingo emakume esklaboak egiten duten bezala. Baldin bere jaunak atsegin ez badu, edo berarekin adostu zen bezala, eroskiko du hura, baina herri arrotz bati saltzeko ez da jaun, zeren hautsi egin zuen berarekin. Baina baldin semeari hitz ematen badio hura, alaben eskubidearen arabera egingo dio honi. Baina baldin beste bat hartzen badu beretzat, beharrezkoak eta janzkera eta beraren harremana ez dio kenduko. Baina baldin hiru hauek ez baditu egiten honi, dohainik aterako da, zilarra gabe. Baina baldin norbaitek norbait jotzen badu eta hiltzen bada, heriotzaz heriotzara eman bekio. Baina ez borondatez, baizik Jainkoak eman zuen bere eskuetara, emango dizut leku bat non hiltzaileak ihes egin dezakeen. Baldin baina norbaitek bere auzokoa iruzurrez hil nahian erasotzen badio eta ihes egiten badu, nire aldare-tik hartuko duzu hura hiltzeko. Bere aita edo bere ama jotzen duenak heriotzaz hil bekio. Bere aita edo bere amari gaizki hitz egiten diona heriotzaz hil egingo da. Norbaitek Israelgo semeetako bat lapurtzen badu, eta zapaldu ondoren saltzen

badu, eta horretan aurkitua bada, heriotzaz hil bedi. Baina baldin bi gizonek insultatzen badute eta auzokoa harri edo ukabilarekin jotzen badute, eta ez bada hiltzen, baina ohean etzanda badago, Baldin gizona jaiki eta kanpoan makila gainean ibili behar badu, errugabe izango da jotzailea, baina beraren alferrikakotasuna ordaindu behar du, eta sendaketak. Baldin baina norbaitek bere zerbitzaria edo bere neskatxa makila batekin jotzen badu, eta hiltzen bada bere eskuen azpian, justiziagatik zigortua izango da. Baina egun bat edo bi bizirik irauten badu, ez bedi zigortua, zeren haren zilarra baita. Baina baldin bi gizonak borrokatzen badute, eta haurdun dagoen emakume bat jotzen badute, eta haren haurra osatu gabe ateratzen bada, kaltegarria izango da eta zigortua izango da; emakumearen senarrak ezartzen duenaren arabera emango du, balorazioaren arabera. Baldin baina formauta badago, arima emango du arima ordez. Begia begiarengatik, hortza hortzarengatik, eskua eskuarengatik, oina oinarengatik. Errekuntza errekuntza ordez, zauria zauria ordez, ubeldura ubeldura ordez. Baldin norbaitek bere etxeko zerbitzariaren begia edo bere zerbitzariaren begia jotzen badu, eta itsutzen badu, haiek aske bidaliko ditu haien begiaren ordez. Baldin baina zerbitzariaren hortza, edo bere zerbitzari emakumearen hortza ateratzen badu, askeak bidaliko ditu haiek haien hortzaren ordez. Baldin baina adarkatzen badu zezenak gizona edo emakumea eta hiltzen bada, harriekin harrikatua izango da zezena, eta ez da jango haren haragia, baina zezenaren jauna errugabea izango da. Baldin zezenak jotzen bazuen atzo baino lehen eta hirugarrena baino lehen, eta bere jabeari lekukotzen

bazioten, eta hura kentzen ez bazuen, baina gizon bat edo emakume bat hiltzen badu, zezenak harrituta izango da, eta bere jabea ere hila izango da. Baina erreskateak ezartzen badizkiote, bere arimaren erreskateak emango ditu, ezartzen dizkiotena guztiak. Baldin baina semea edo alaba adarkatzen badu, araura honen arabera egin dezatela hari. Baldin baina zerbitzaria adarkatzen badu zezenak edo neskatoa, zilarrezko hogeita hamar didrakma emango dio jabe haiei, eta zezenak harrikatu egingo da. Baldin norbaitek zulo bat irekitzen badu edo zulo bat induskatzen badu, eta hura estalzen ez badu, eta han txekor bat edo asto bat eroritzen bada, Zuloko jabeak ordaindu beharko du, zilarra emango dio haien jabeari, baina hildakoa beretzat izango da. Baldin baina norbaitaren zezenak auzokoarena zezena jotzen badu, eta hiltzen bada, saldu egingo dute bizirik dagoen zezena, eta zatitu egingo dute haren zilarra, eta hilda dagoen zezena zatitu egingo dute. Baldin baina ezagutzen bada zezena ukatzailea dela atzo baino lehen eta hirugarren eguna baino lehen, eta bere jaunari testigantza egin bazaio, eta ez badu hura kendu, zezen bat ordaindu beharko du zezenaren ordez, baina hila beretzat izango da.

Baldin norbaitek txekorra edo ardia lapurtzen badu, eta hiltzen edo saltzen badu, bost txekor ordaindu beharko ditu txekorraren ordez, eta lau ardi ardiaren ordez.

22

Baldin baina lapurra zuloan aurkitu bada, eta jota hil bada, ez da beretzat hilketa. Baldin baina eguzkia altxatzen bada haren gainean, errua da, hila izango da truke; baldin baina ez badago hura, saldu bedi lapurretaren ordez. Baina baldin lapurtutako gauza utziko bada eta aurkitua izango bada bere eskuan, astotik ardira arte biziak, bikoitza ordainduko du. Baldin norbaitek soroa edo mahastia larretzen badu, eta bere aberea utziz beste soro bat larretzeko, ordaindu egingo du bere sorotik bere uztaren arabera; baldin eta soroa guztia larretzen badu, bere soroaren onena eta bere mahastiaren onena ordaindu egingo du. Baina irten den suak akantak aurkitzen baditu, eta larrainak edo burua edo zelaia erre baditu, ordaindu egingo du suak piztu duenak.

Baldin norbaitek bere auzokideari zilarra edo ontziak zaintzeko ematen badizkio, eta hauek gizakiaren etxetik lapurtzen badira, lapurra aurkitzen bada, bikoitza ordaindu beharko du. Baldin baina ez bada aurkitzen lapurra, etxeko jauna Jainkoaren aurrean aurkeztuko da, eta zinpeko egingo du benetan ez duela bera gaizki jokatu auzokidearen gordailu osoaren gainean. Adierazitako bidegabekeria oro arabera, zezenkume, zama-abere, ardi, jantzi eta erreklamatutako galera guztiei buruz, edozer dela ere, Jainkoaren aurrean etorriko da bien epaiketa, eta Jainkoaren bidez harrapatua izan denak bikoitza ordainduko dio bizilagunari. Baldin norbaitek bere auzokideari zama-aberea edo txahala edo ardia edo edozein abere zaintzeko ematen badio, eta hausten bada edo hiltzen bada edo gatibu bihurtzen bada, eta inork ez badaki, Jainkoaren zina izango da

bi bien artean, benetan berak ez duela gaizki jokatu auzokoarenaren gordailuarekin osorik, eta horrela bere jabeak onartuko du, eta ez du ordainduko. Baldin baina haren-ganic lapurtua bada, jaunari ordaindu beharko dio. Baldin baina piztiek janda bihurtzen bada, eramango du hura ehizarengana, eta ez du ordainduko. Baldin norbaitek auzokoari eskatzen badio eta hautsi edo hil edo gatibu bihurtzen bada, baina jauna berarekin ez badago, ordaindu beharko du. Baina jauna berarekin badago, ez du ordaindu behar; baina langile alokatu bat bada, hori izango da bere soldataren ordez.

Baldin baina norbaitek iruzur egiten badio ezkongabe den birjina bati, eta harekin lo egiten badu, dotearekin dotatu behar du hura bere emazte gisa. Baldin baina aitak ukatzen badu eta ez badu nahi bere alaba hari emazte gisa eman, zilarra ordainduko dio aitari, birjinen ezkontza-dohainaren araberakoa. Sorginariak ez dituzu bizirik utziko. Abere batekin lo egiten duen oro heriotzaz hilko dituzu. Jainkoei sakrifizatzen diena heriotzaz suntsitua izango da, Jaunari bakarrik izan ezik.

Eta arrotza ez duzue txarto tratatuko, ezta zapaldu ere, izan zineten arrotzak Egiptoko lurrean. Alandu guztia eta umezurtza ez dituzu txarto tratatuko. Baldin baina gaiztakeriaz tratu txarrez tratatzen baduzue haiek, eta oihu egin ondoren niri oihu egiten badute, entzunez entzungo dut haien ahotsa, Eta haserre egingo naiz hasarrez, eta ezpataz hil egingo zaituztet, eta zuen emazteek alargun izango dute, eta zuen haurrak umezurtz izango dira. Baldin eta zilarra mailegu badiozu zure ondoko

anaia behartsuari, ez duzu hura premiatuko, ez diozu interesik jarriko. Baina baldin erantsi gisa hartzen baduzu auzokoaren oihala, eguzkia sartu aurretik itzuliko diozu hari. Hau da bere estalkia, bakarrik hau da bere lotsagabekeriaren soinekoa, zertarako lo egingo du? Baldin beraz oihu egiten badu niri, entzungo diot, errukitsua bainaiz. Jainkoei buruz gaizki ez duzu hitz egingo, eta zure herriko agintariari buruz gaizki ez duzu esango. Zure labearen eta doilaren lehen fruituak ez dituzu atzeratuko, zure semeen lehenbizikoak emango dizkidazu. Horrela egingo duzu zure txekorrarekin, zure ardiarekín eta zure zamari-aberearekin: zazpi egunez egongo da amaren ondoan, baina zortzigarren egunean niri emango diozu. Eta gizon santuak izango zarete niretzat, eta piztikeriak harrapatutako haragia ez jan; txakurrari bota ezazue hura.

23

Ez duzu onartuko entzute alferrik, ez duzu egingo akordiorik zuzengabearekin lekuko zuzengabe bihurtzeko. Ez egongo zara gehiengoarekin gaiztakerian, ez zara batuko jendetzarekin gehiengoarekin aldentzeko epaia okertuz. Eta behartsuari ez diozu errukia izango epaiketan. Baldin topo egiten baduzu zure etsaiaren idiarekin edo haren zamari ibiltariarekin galdurik, itzuli eta itzuliko diozu hari. Baina baldin ikusten baduzu zure etsaiaren zama-aberea bere kargaren azpian eroria, ez duzu hura igaroko, baizik berarekin jasoko duzu.

Ez duzu behartiarren epaia bihurritu haien epaiketan. Hitz bidegabe guztietatik urrundu behar zara, errugabea eta zuzena ez duzu hilko, eta gaiztoa ez duzu justifikatuko opariengatik. Eta opariak ez dituzu hartuko, opari batek ikusten dutenen begiak itsutzen baititu, eta hitz zuzenak hondatzen ditu. Eta arrotza ez duzue zapaldu, zuek baitakizue arrotzaren arima, zuek zeuk arrotzak baitzineten Egiptoko lurrean. Sei urtez ereingo duzu zure lurra, eta bilduko dituzu haren ekoizkinak. Zazpigarrean, ordea, barkamena egingo duzu eta utziko duzu hura, eta zure nazioko pobreek jango dute, eta geratzen direnak basatiak abereek jango dituzte; horrela egingo duzu zure mahastia eta zure olibondoa. Sei egunez egingo dituzu zure lanak, baina zazpigarren egunean atsedena, zure idia atsedendu dadin, eta zure zamari-aberea, eta zure neskatoaren semea eta arrotza freskagarri izan daitezen. Esan dizuedana guztia gorde ezazue, eta jainko besteen izena ez da gogoratuko, ezta zuen ahotik entzungo ere ez.

Urtean hiru aldiz ospatu behar didazu. Azimoen festa zaindu egitea, zazpi egunez jan azimoak, hala nola agindu nizun zuri hilabete berrien denboraren arabera, zeren horretan atera baitzinan Egiptotik; ez zara agertuko nire aurrean hutsik. Eta uzta-lehen-fruituen jaia egingo duzu zure lanen, zure lurraldean ereiten badituzu, eta amaierako jaia urtearen amaieran, zure lurraldeko zure lanen bilkuran. Urteko hiru alditan zure gizonezko guztiak zure Jainko Jaunaren aurrean ikusiko dira. Nazioak zure aurpegitik kanporatuko ditudalako eta zure mugak zabalduko ditudalako, ez duzu nire intsentsuko odola

legamiaren gainean sakrifika, ezta nire jaiaren koipea goiz arte etzango ere. Zure lurreko lehen ekoizpenaren lehen fruituak Jauna zure Jainkoaren etxera ekarriko dituzu; ez duzu bildotsik egosiko bere amaren esnean. Eta hara, nire mezularia bidaltzen dut zure aurrean, bidean zaintzeko eta prestatu dizudan lurrera sartzeko. Kontuz izan zeure buruarekin, eta entzun hari, eta ez desobeditu hari, ez baitu atzeratuko zu, nire izena baitago haren gainean. Baldin entzutez entzuten baduzue nire ahotsa, eta egiten baduzu nik zuri agintzen dizkizudan guztiak, eta zaintzen baduzue nire ituna, nire herri berezia izango zarete nazio guztien artetik, nirea baita lur guztia; zuek, ordea, nire erresuma apaizgoa izango zarete, eta nazio santua. Hitz hauek esango dizkiezu Israelgo semeei. Baldin entzutez entzuten baduzue nire ahotsa, eta egiten baduzue nik zuri esaten dizkizudan guztiak, etsai izango natzaie zure etsaiei, eta aurka egingo diet zuri aurka daudenei. Joango da nire mezularia zure buruzagi, eta ekarriko zaitu amorrearrengana, hetearrengana, perizzearrengana, kanaandarrengana, gergesearrengana, hivearrengana eta jebusearrengana, eta suntsituko ditut haiek. Ez dituzu guretsiko haien jainkoei, ez eta zerbitzatuko ere haiei, ez egingo duzu haien egintzen arabera, baina eraitsiz eraitsiko dituzu, eta hautsiz hautsi egingo dituzu haien zutabeak. Eta zure Jainko Jaunari zerbitzatuko diozu, eta zure ogia, zure ardoa eta zure ura bendekatuko ditut, eta gaixotasuna zuengandik urrutiratuko dut. Ez da izango antzua, ezta ere antzua emea zure lurrean, zure egunen kopurua betetzen beteko dut. Eta nire beldurra bidaliko dut zure aurretik, eta izutu egingo ditut zu sartzen zaren nazio guztiak, eta zure etsai guztiak iheslari

bihurtuko ditut. Eta zure aurretik liztorrak bidaliko ditut, eta Amorrearrak, Hivitarrak, Kanaandarrak eta Hititarrak kanporatuko dituzu zugandik. Ez ditut kanporatuko haiek urte batean, lurra hutsik gera ez dadin, eta lurreko pizti asko zure gainean bihur ez daitezen. Pixkanaka botatzen ditut haiek zure aurretik, hazkuntza egin eta lurra heredatu arte. Eta zure mugak jarriko ditut itsaso gorritik Filistearren itsasora arte, eta basamortutik Eufrates ibai handira arte, eta zuen eskuetan emango ditut lurrean bizi direnak, eta haiek zure aurretik botatuko ditut. Ez egingo duzu itun bat haiekin eta haien jainkoekin. Eta ez dira kokatuko zure lurrean, zu niri aurka bekatu egin ez dezazun, zeren, baldin haien jainkoak zerbitzatzen badituzu, hauek tropezu izango baitzaizkizu.

24

Eta Moisesi esan zion: Igo Jaunarengana zu eta Aaron, eta Nadab, eta Abiud, eta Israelgo zaharretako hirurogeita hamar, eta urrutitik gurutuko diote Jaunari. Eta Moises bakarrik hurbilduko da Jainkoagana, baina beraiek ez dira hurbilduko, eta herria ez da haiekin batera igoko. Moises sartu zen, eta herriari Jainkoaren hitz guztiak eta estatutu guztiak kontatu zizkion. Herri osoak ahots batez erantzun zuen, esanez: Jaunak hitz egin dituen hitz guztiak egingo ditugu eta entzungo ditugu. Eta Moisesek Jaunaren hitz guztiak idatzi zituen, eta goiz jaiki ondoren, Moisesek aldare bat eraiki zuen mendiaren azpian, eta hamabi harri Israelgo hamabi tribuetarako. Eta Israelgo semeen

gazte gizonak bidali zituen, eta erre-eskaintzak eskaini zituzten, eta salbamenezko sakrifizio gisa txekorrak sakrifika zizkioten Jainkoari. Moisesek odolaren erdia hartu eta ontzietara isuri zuen, eta odolaren erdia aldare aldera isuri zuen. Eta itunaren liburua hartu ondoren, herriaren belarrietara irakurri zuen, eta esan zuten: Jaunak hitz egin duen guztia egingo dugu eta entzungo dugu. Moisesek odola hartu eta herriari zintzilikatu zion, eta esan zuen: Hara Jaunak zuekin egin duen itunaren odola, hitz hauei guztiei buruz.

Eta Moises eta Aaron, eta Nadab, eta Abiud, eta Israelgo auzapezgoko hirurogeita hamar igo ziren. Eta ikusi zuten tokia non Israelgo Jainkoa zutik zegoen, eta haren oinpean zegoena zafiro-adreiluzko lan baten antzekoa zen, eta zeruaren firmamentuaren itxura garbitasunean. Eta Israelgo hautatuen artean ez zen bat ere hil, eta Jainkoaren lekuan agertu ziren, eta jan eta edan zuten. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Igo niri mendirantz, eta egon han, eta emango dizkizut harrizko taulak, legea eta aginduak, haiei legegintza egiteko idatzi nituenak. Eta jaiki ondoren, Moises eta haren ondoan zegoen Josue Jainkoaren mendira igo ziren. Eta adinekoenei esan zieten: Isilik egon hemen, itzuli arte zuentzat, eta ikusi, Aaron eta Hur zuekin daude. Baldin norbaitek epaiketa bat izaten badu, hurbildu bitez haientzat. Eta Moises eta Josue mendira igo ziren, eta hodei batek mendia estali zuen. Eta Jainkoaren aintza Sinai mendiaren gainera jaitsi zen, eta hodeiak sei egunez estali zuen hura, eta Jaunak Moises deitu zuen zazpigarren egunean hodeiaren erdialdetik. Eta Jaunaren aintzaren itxura, sua kiskaltzen bezala

mendiaren gailurrean, Israelgo semeen aurrean. Eta Moises hodeiaren erdira sartu zen, eta mendira igo zen, eta han mendian berrogei egun eta berrogei gau egon zen.

25

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Israelgo semeei esan nien: hartu lehen fruituak guztien artean, nori bihotzak eman nahi balio, eta hartuko dituzue nire lehen fruituak. Eta hau da lehen-fruituak zeina hartuko duzuen haietatik: urrea, zilarra eta brontze. Eta jakintoaren, eta purpuraren, eta eskarlata bikoitza, eta lino bihurkia, eta ahuntz-ilea. Eta aharien larruak gorriz tinduak, eta larru urdinxkak, eta egur ustelezina. Eta Sardioko harriak, eta harriak grabatzeko, sorbalda-piezarako, eta soineko luzearako. Eta santutegia egingo didazu, eta zuen artean agertuko naiz. Eta niri egingo diozu mendian erakusten dizudan guztien arabera, tabernakuluaren ereduaren arabera eta haren ontzi guztien ereduaren arabera; horrela egingo duzu. Eta testigantzaren kutxa egingo duzu egur ustelezinetatik, bi besoko eta erdiko luzera, besoko eta erdiko zabalera, eta besoko eta erdiko altuera. Eta urre garbiaz estali egingo duzu hura barrutik eta kanpotik, eta urrezko ertz kiribilduta egingo dituzu inguruan. Eta honentzat lau eraztun urrezkoak egingo dituzu, eta lau aldeen gainean jarriko dituzu, bi eraztun alde batean eta bi eraztun bigarren aldean. Egur ustelezinezko poloak egingo dituzu, eta haiek urrez estaliko dituzu. Eta hagaxkak kutxaren alboetatik dauden eraztunetara sartuko dituzu, kutxa haiekin

altxatzeko. Itxasontziaren eraztuneetan egongo dira hagak mugitu gabe. Eta arkuan barruan jarriko dituzu lekukotasunak, emango dizkizudanak. Eta erruki-eserleku bat egingo duzu, urre garbiaren estalkia, bi beso eta erdiko luzera, eta beso eta erdiko zabalera. Eta bi kerubin urre takolatuko egingo dituzu, eta jarriko dituzu haiek propitziategiaren bi aldeetatik. Kerub bat alde honetatik egingo da, eta kerub bat propitziatorio-aren bigarren aldetik, eta bi kerubimak bi aldeen gainean egingo dituzu. Kerubinak hegalak goitik luzatuz egongo dira, beren hegalez propitziatorio-aren gainean itzal eginez, eta haien aurpegiak elkarren aurka, propitziatorio-rantz egongo dira kerubinen aurpegiak. Eta propitziatorio hori kutxaren gainean jarriko duzu goitik, eta kutxaren barruan sartuko dituzu testigantzak, zeinek emango dizkizudan. Eta handik ezagutua izango naiz zuretzat, eta hitz egingo dizut propitziatorio-aren gainetik, lekukotasunaren kutxaren gainean dauden bi kerubinen artean, eta Israel-en semeei buruz zuri agintzen dizkizudan gauza guztien arabera. Eta urre garbiaren mahai urrezko bat egingo duzu, bi besoko luzera, beso bateko zabalera, eta beso eta erdiko altuera. Eta honi txirikordatutako urrezko moldura batzuk egingo dizkiozu inguruan, eta honi eskuzabal bateko koroa bat egingo diozu inguruan.

Eta moldura bihurritua egingo duzu koroaren inguruan. Eta lau urrezko eraztun egingo dituzu, eta lau eraztun horiek haren oinetako lau zatien gainean jarriko dituzu, koroiaren azpian. Eta eraztunak hilkutxak izango dira eramateko makilentzat, mahaia haietan jasotzeko. Eta hankak egingo dituzu zur usteldezinaz,

eta urreztatu egingo dituzu haiek urre garbiz, eta mahaia haiekin jasoko da. Eta egingo dituzu haren platerak, eta intsentsarioak, eta libazio ontziak, eta kopak, zeinetan isuriko baituzu, urre garbitik egingo dituzu haiek. Eta presentziako ogiak mahai gainean jarriko dituzu nire aurrean etengabe.

Eta urre garbitik kandelabro bat egingo duzu, mailukatu egingo duzu kandelabro hori, haren zurtoinak, eta adarrak, eta ontziak, eta noduak, eta liriak hartatik izango dira. Sei adar kanabera ateratzen ziren alboetatik, hiru kanabera kandelabruaren alde batetik, eta hiru kanabera kandelabruaren bigarren aldetik. Eta hiru katilu grabatuta almendra formakoak, adar batean bola bat eta lilia, horrela kandelabrutik irteten diren sei adarretan. Eta kandelabruan lau ontzi grabatu almendra formakoak, adar bakarrean bulboak eta bere lirioak. Bola bat bi hodi txikien azpian bertatik, eta bola bat lau hodi txikien azpian bertatik, horrela kandelabritik ateratzen diren sei hodi txikientzat, eta kandelabrian lau ontzi almendra formakoak grabatuta. Bularrak eta adarrak bertatik izan bitez, osoa landurik urre garbi batetik. Eta haren zazpi argileak egingo dituzu, eta argileak jarriko dituzu, eta aurpegi batetik argituko dute. Eta haren intsentsarioa eta haren oinarriak urre garbitik egingo dituzu. Ontzi hauek guztiak urre garbiaren talentu bat ziren. Ikus, mendian erakutsi zaizun ereduaren arabera egingo duzu.

26

Eta denda egingo duzu hamar gortinekin lino fin bihurritik, eta urdinez, eta morez, eta eskarlataz bihurrituz; kerubinak lan ehunduz egingo dituzu haiek. Gortina baten luzera hogeita zortzi ukondo izango da, eta zabalera lau ukondo; gortina guztiek neurri bera izango dute. Bost oihal elkarri eutsita egongo dira, bata besteari lotuta, eta beste bost oihal ere elkarrekin lotuta egongo dira, bata besteari lotuta. Eta haientzat begizulo urdinak egingo dituzu oihal baten ertzean, alde batetik batasunera, eta horrela egingo duzu kanpoko oihalaren ertzean, bigarren batasunari begira Berrogeita hamar begizko egingo dituzu gortina batean, eta berrogeita hamar begizko egingo dituzu gortinaren zatiaren ertzean bigarrenaren batasunaren arabera, aurrez aurre elkarri dagozkienak, bakoitzean. Eta berrogeita hamar eraztun urrezko egingo dituzu, eta oihalak elkarri lotuko dizkiezu eraztunez, eta tabernakulu bat izango da. Eta ilezko larruak egingo dituzu estalkia gisa tendaren gainean, hamaika larru egingo dituzu. Azal bataren luzera hogeita hamar beso izango da, eta azal bataren zabalera lau beso, neurri bera izango da hamaika azalentzat. Eta bost larrua elkarrekin batuko dituzu, eta sei larrua elkarrekin batuko dituzu, eta seigarren larrua bikoiztuko duzu tentaren aurreko aldean. Eta berrogeita hamar begizulo egingo dituzu larruzko oihal bataren ertzean, erdian, junturaren arabera, eta berrogeita hamar begizulo egingo dituzu bigarren larruzko oihalarekin lotzen den ertzean.

Eta berrogeita hamar brontzezko eraztun egingo dituzu, eta eraztunak begietatik batuko dituzu, eta larrukiak batuko dituzu, eta bat izango da. Eta tabernakuluaren larruzaletan gehiegizko

dena azpian jarriko duzu, geratzen den larruzalaren erdia tabernakuluaren larruzalen gehiegizko horretan estaliko duzu, tabernakuluaren atzean estaliko duzu. Ukondo bat alde honetatik, eta ukondo bat alde hartatik, itxuratokiaren larruazalen luzeratik gainditik dagoen zatitik, itxuratokiaren alboetan estaltzen egongo da, alde honetatik eta alde hartatik, estali dezan. Eta egingo duzu estalkia tentarentzat ahari-larru gorriz tindatuak, eta estalki larru urdinak gainean.

Eta dendaren zutabeak egur ustelezinetatik egingo dituzu. Hamar besoko zutabe bat egingo duzu, eta beso bat eta erdiko zabalera izango du zutabe bakar horrek. Bi ziri zutabe bati, bat besteari dagokion, horrela egingo diezu zutabe guztiei tabernakuluaren. Eta dendarako zutabeak egingo dituzu, hogei zutabe ipar alderantz. Eta berrogei oinarri zilarrezko egingo dituzu hogei zutabeentzat, bi oinarri zutabe bakoitzeko bere bi aldeetarako, eta bi oinarri zutabe bakoitzeko bere bi aldeetarako. Eta bigarren aldea hegoalderantz, hogei zutabe. Eta berrogei oinarri zilarezkoak haientzat, bi oinarri zutabe bakoitzarentzat bere bi aldeetan, eta bi oinarri zutabe bakoitzarentzat bere bi aldeetan. Eta tenplaren atzealdetik itsasorantz dagoen aldean sei zutabe egingo dituzu. Eta bi zutabe egingo dituzu tabernakuluaren atzeko ertzetan. Eta berdin izango da behetik, haren arabera berdinak izango dira buruetarik bilera batera, horrela egingo duzu bi ertzei, berdinak izan bitez. Eta zortzi zutabe izango dira, eta haien oinarri zilarrezkoak hamasei, bi oinarri zutabe bakoitzari bere atal bietarako, eta bi oinarri zutabe bakoitzari. Eta egingo dituzu

barrak zur ustelezinezkoetatik, bost tabernakuluaren alde bateko zutabeari. Eta bost barra zutabeari, tendaren alde bati, bigarrenari; eta bost barra zutabeari, tendaren atzeko aldeari, itsasorantz doanari. Eta erdiko barra, zutabeen artean, alde batetik beste aldera hedatu bedi. Eta zutabeak urrez estaliko dituzu, eta eraztunak urrezkoak egingo dituzu, horietan barrak sartuko dituzula, eta barrak urrez estaliko dituzu. Eta denda jasoko duzu mendian zuri erakutsi zaizun formaren arabera.

Eta oihala egingo duzu urdinetik, purpuratik, eskarlata bihurritik eta liho mehetik ehunetik; lan ehuna egingo duzu hura kerubimekin. Eta hura lau zutabe ustelezinaren gainean jarriko duzu, urrez estaliak, eta haien kapitelak urrezkoak izango dira, eta haien lau oinarriak zilarrezkoak. Eta oihala zutabeen gainean jarriko duzu, eta han, oihalaren barrualdera, lekukotasunaren arkua ekarriko duzu, eta oihalak santua eta santuen santua bereiziko dizkizue. Eta oihalarekin estaliko duzu lekukotasunaren kutxa Santu-Santuan. Eta mahaia oihalaren kanpoaldean jarriko duzu, eta kandelabrua mahaiaren aurrez aurre jarriko duzu dendaren hego aldeko zatian, eta mahaia dendaren ipar aldeko zatian jarriko duzu. Eta tabernakulu-atearen estalkia egingo duzu urdin, purpura eta eskarlata bihurrituekin, eta liho fin bihurrituekin, jositakoaren lana. Eta beloarentzat bost zutabe egingo dituzu, eta urrez estalduko dituzu, eta haien kapitelak urrezkoak izango dira, eta haientzat bost oinarri brontezko igurtzi egingo dituzu.

27

Eta usteldezineko zuretatik aldare bat egingo duzu, bost ukondoko luzera eta bost ukondoko zabalera, aldarea karratu izango da, eta hiru ukondoko altuera izango du. Eta lau ertzetan adarrak egingo dituzu, bertatik izango dira adarrak, eta brontzearekin estaliko dituzu haiek. Eta aldareari koroa bat egingo diozu, eta haren estalkia, eta haren ontziak, eta haren haragi-kakoak, eta haren intsentsarioa; eta haren ontzi guztiak brontzezkoak egingo dituzu. Eta brontzezkoa den sareta bat egingo diozu, sare-lanez egina, eta saretari lau brontze-eraztun egingo dizkiozu, lau aldeen azpian. Eta jarriko dituzu haiek aldarearen saretaren azpian behetik, eta sareta aldarearen erdira arte egongo da. Eta aldareari hagatxoak egingo dituzu egur usteldezinetatik, eta haiek brontzez estaliko dituzu. Eta makila eramatekoak eraztunetara sartuko dituzu, eta makila eramatekoak aldarearen alboko aldeetan egon bitez hura jasotzen denean. Hutsune joskaezinik egingo duzu hura, mendian zuri erakutsi zaizunaren arabera, horrela egingo duzu hura. Eta dendarako patioa egingo duzu, hego aldera, patioko oihalak lino fin bihurritik, ehun besoko luzerakoak alde bakarrean. Eta haien zutabeak hogei, eta haien oinarriak hogei brontzezkoak, eta haien eraztunak eta euskarriak zilarrezkoak. Horrela, ekialderantz begira dagoen aldean, oihalak ehun ukondoko luzerakoak ziren, eta haien hogei zutabe, eta haien hogei oinarri brontzezko, eta zutabeen eraztunak eta euskarriak, eta haien oinarriak zilarrez estaliak. Baina

patioaren zabalera itsasoaren aldekoa berrogeita hamar besokoa izango da, haien zutabeak hamar, eta haien oinarriak hamar. Eta patioa-ren zabalera hego-aldera: oihalak berrogeita hamar ukondokoak, haien zutabeak hamar, eta haien oinarriak hamar. Eta hamabost ukondoko altuera oihalena alde batean, haien zutabeak hiru, eta haien oinarriak hiru. Eta bigarren alboan hamabost besoko oihalen altuera, haien hiru zutabe, eta haien hiru oinarri. Eta atariko ateari estalkia, hogei ukondoko altuera urdinetik, purpuratik, eskarlata bihurritik eta lino fin bihurritik jostunaren lanarekin, haien zutabeak lau eta haien oinarriak lau. Patioko zutabe guztiak inguruan zilarrez estaliak, eta haien kapitelak zilarrezkoak, eta haien oinarriak brontzezkoak. Baina kortearena luzera ehun gainean ehun, eta zabalera berrogeita hamar gainean berrogeita hamar, eta altuera bost beso lino mehe bihurritutik, eta haien oinarriak brontzezkoak. Eta eraikuntza guztia eta tresna guztiak eta kortearen zingira-zehatzak brontzezkoak dira.

Eta zu agindu Israelgo semeei, eta har dezatela zuri olioa olibaetatik, prentsatu gabea, garbia, jota, argirako erretzeko, erre dadin lanpara etengabe. Lekukotasunaren dendan, itunaren gaineko veloarenaren kanpoaldean, Aaronek eta bere semeek erreko dute hura arratsaldetik goizera arte, Jaunaren aurrean, legezko betikoa zuen belaunaldietarako Israelgo semeen artean.

28

Eta zu hurbildu zeure buruari Aaron anaia eta bere semeak, eta Israelgo semeengandik, niri apaiz gisa zerbitzatzeko: Aaron, eta Nadab, eta Abihu, eta Eleazar, eta Ithamar, Aaronen semeak. Eta Aaron zure anaiarentzat soineko santu bat egingo duzu, ohorerako eta gloriarako. Eta zu hitz egin jakinduria-gogamenean jakintsu guztiei, zeinek bete nituen jakinduria-espirituaz eta pertzepzioz, eta egingo dute Aaronen soineko santua gauza santurako, zeinetan apaiz egingo didan. Eta hauek dira egingo dituzten soinekoak: bularrekoa, sorbalda-pieza, soineko luzea, tunika ehuna, turbana eta gerrikoa. Aaron eta bere semeentzat soineko santuak egingo dituzte, niri apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta beraiek hartuko dute urrea, jakintoaren kolorea, purpura, eskarlata eta liho fina. Eta sorbalda-pieza egingo dute liho fin bihurritik, ehule-aren lan ehundua. Bi sorbalda-pieza bat bestera lotzen izango dira hari, bi aldeetan doituak. Eta sorbalda-piezen gainean dagoen ehuna, haren egiteko moduaren arabera, urre garbitik, urdinetik, purpuratik, eskarlata bihurritutik eta lino fin bihurritutik egina izango da. Eta bi harri esmeraldazko hartuko dituzu, eta Israelgo semeen izenak grabatuko dituzu haien gainean. Sei izen harri baten gainean, eta gainerako sei izenak bigarren harriaren gainean, haien belaunaldien arabera. Harri-lantzeko artearen lana, zigiluaren grabatua: bi harriak grabatuko dituzu Israelgo semeen izenekin. Eta bi harriak efodaren sorbaldetan jarriko dituzu, harriak oroigarriak dira Israelgo seme-alabentzat, eta Aaronek Israelgo seme-alaben izenak Jaunaren aurrean bere bi sorbaldetan eramango ditu, haien oroigarri gisa. Eta sorbaldetakoak egingo dituzu urre garbitik. Eta bi kate

ezpaindunak egingo dituzu urre garbiz, loretan nahastuak, ehidura lana, eta kate ezpaindunak txirituak jarriko dituzu sorbalda-piezetan, haien sorbalda-piezen aurrealdean.

Eta epaiketen bularrekoa egingo duzu, lan brodatua, efodaren erritmoaren arabera egingo duzu hura urretik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlata bihurrituatik, eta lino fin bihurrituatik. Egingo duzu hura karratua, bikoitza izango da, ahapaldi bateko luzera izango du, eta ahapaldi bateko zabalera. Eta berari ehun harriz ezarria ehunduko diozu lau lerroan; harrien lerroa izango da: sardioa, topazioa eta esmeraldaa, lehen lerroa. Eta bigarren errenkada, karbunkulu, zafiro eta jaspea. Eta hirugarren errenkada, ligurioa, agata, ametista. Eta laugarren lerroa, krisolito, eta berilo, eta onix, urrearekin estaliak, urrearekin lotuak, izan bitez haien lerroaren arabera. Eta harriak Israelgo semeen izenetatik hamabi izan bitez, haien izenen arabera, zigiluen grabakoak; bakoitza bere izenaren arabera izan bitez hamabi tributzat. Eta orakuluaren gainean urre garbitik egindako krosoak egingo dituzu elkarrekin txirikordatuak, katearen antzeko lana. Eta Aaron-ek Israelgo semeen izenak hartuko ditu epaiketaren pektoralean, bularraren gainean, santutegiara sartzen denean, Jainkoaren aurrean oroigarri gisa. Eta agerpena eta egia jarriko dituzu epaiketaren pektoralaren gainean, eta Aaronen bularraren gainean egongo da, Jaunaren aurrean santutegiaren barruan sartzen denean, eta Aaronek Israelgo semeen epaiketak bularraren gainean eramango ditu Jaunaren aurrean etengabe. Eta azpijantzi luze oso urdin bat egingo duzu. Eta irekidura

haren erdian egongo da, ertza duela inguruan irekiduraren, ehunduraren lana, lotura elkarrekin ehundua hartatik, apurtu ez dadin. Eta egingo dituzu tunikaren ertzaren azpian, behetik, loratzen ari den granatu baten antzera, granatu txikiak urdinetik, purpuratik, eskarlatatik irundutik eta liho fin bihurritutik, tunikaren ertzaren azpian, inguruan; forma berean, granatu txiki urrezkoak eta kanpaiak hauen artean, inguru guztian. Urrezko mingranaren ondoan dodona, eta loreduna tunikaren ertzean inguruan. Eta Aaron-en ahotsa entzungarri izango da zerbitzuan ari denean, Jaunaren aurrean santuaren barrura sartzen denean eta irteten denean, hil ez dadin. Eta urrezko plaka garbi bat egingo duzu, eta horretan zigiluaren grabaketa moduan grabatuko duzu: Jaunaren Santutegia. Eta jarriko duzu hura urdina bihurrituan gainean, eta burukoan egongo da, burukoa aurrealdean egongo da. Eta Aaronen kopetan izango da, eta Aaronek kenduko ditu gauza santuen bekatuak, Israelgo semeek santifinkatuko dituzten guztiak, haien gauza santuen dohain guztienak, eta Aaronen kopetan etengabe egongo da, haiei Jaunaren aurrean onartua.

Eta tunikaren apainduak linu finatik izango dira, eta turbante bat egingo duzu linu finatik, eta gerrikoa egingo duzu, josketa-lana. Eta Aaronen semeentzat tunikak eta gerrikoak egingo dituzu, eta turbantak egingo dizkiezu ohorerako eta gloriarako. Eta jantziko dituzu haiek Aaron zure anaia, eta bere semeak berarekin, eta gantzatuko dituzu haiek, eta beteko dituzu haien eskuak, eta santifikatuko dituzu haiek, apaiz gisa zerbitzatu diezadaten. Eta liho-prakak egingo dizkiezu haiei, haien

gorputzaren lotsagabetasuna estaltzeko; gerritik izterretara iritsiko dira. Eta Aaronek izango ditu haiek eta bere semeek, lekukotasunaren dendara sartzen direnean, edo santuaren aldarearen aurrean zerbitzatzera hurbiltzen direnean, eta ez dute beren buruengana bekatua ekarriko, hil ez daitezen, legezko betikoa berarentzat, eta bere haziarentzat berarekin.

29

Eta hauek dira egingo dizkiezunak haiei, santuifikatuko dituzu haiek apaiz gisa zerbitzatu diezadaten. Hartuko duzu txekor bat behietatik eta bi ahari zikingabe. Eta ogi legamiarik gabeak olioan nahasiak, eta opal legamiarik gabeak olioan gantzutuak, gari-irin finatik egingo dituzu haiek. Eta saskia batean jarriko dituzu, eta saskiarekin batera eskainiko dituzu, baita txahala eta bi ahariak ere. Eta Aaron eta bere semeak ekarriko dituzu lekukotasunaren tabernakutuaren atetara, eta garbitu egingo dituzu haiek urez. Eta soingainekoak hartu ondoren, jantziko duzu zure anaia Aaron tunika luzearekin, sorbalda-piezarekin eta bular-piezarekin, eta lotuko duzu berari bular-pieza sorbalda-piezari. Eta turbantea bere buruan jarriko duzu, eta plaka santua turbantean jarriko duzu. Eta gantzutze-olioa hartuko duzu, eta hura haren buruan isuriko duzu, eta hura gantzutuko duzu. Eta bere semeak ekarriko dituzu eta tunikak jantziko dizkiezu. Eta gerrikoak haiekin gerrikatu egingo dituzu, eta turbanteak haiei inguruan jarriko dizkiezu, eta apaizgoa niri betiko haiei izango da, eta Aaronen eskuak kontsagratuko

dituzu, eta bere semeen eskuak. Eta txahala ekarriko duzu lekukotasunaren tabernakulu-ateetan, eta Aaronek eta haren semeek beren eskuak jarriko dituzte txahalaren buruaren gainean, Jaunaren aurrean, lekukotasunaren tabernakulu-ateen ondoan. Eta txekorra hil egingo duzu Jaunaren aurrean, lekukotasunaren tabernakuluaren ateen ondoan. Eta txahalaren odola hartuko duzu, eta aldarearen adarren gainean jarriko duzu zure hatzarekin, baina gainerako odol guztia aldarearen oinarriaren ondoan isuriko duzu. Eta hartuko duzu sabelaren gaineko gantz guztia, eta gibeleko lobulua, eta bi giltzurrunak, eta haien gaineko gantza, eta jarriko duzu aldarearen gainean. Txahalaren haragiak, azala eta gorozkia, ordea, kanpamentutik kanpo suz erreko dituzu, bekatu-eskaintza baita.

Eta ahari bat hartuko duzu, eta Aaronek eta bere semeek beren eskuak jarriko dituzte ahariaren buruaren gainean. Eta hura hil egingo duzu, eta odola hartuta, aldarearen inguruan isuriko duzu. Eta aharira bitan ebakiko duzu gorputz-atalei dagokienez, eta garbitu egingo dituzu barruko organoak eta oinak urarekin, eta jarriko dituzu bi zatien gainean buruarekin batera. Eta aharia osorik aldarearen gainean eskainiko duzu, Jaunari errekuntza, usain gozoko lurrun gisa; Jaunari intsentsua da. Eta bigarren aharia hartuko duzu, eta Aaronek eta bere semeek beren eskuak ahariaren buruaren gainean jarriko dituzte. Eta hiltuko duzu hura, eta hartuko duzu haren odola, eta jarriko duzu Aaronen eskuineko belarriko lobuluaren gainean, eta eskuineko eskuaren muturren gainean, eta eskuineko oinaren muturren gainean, eta haren semeen eskuineko belarrietako

lobuluen gainean, eta haien eskuineko eskuen muturren gainean, eta haien eskuineko oinen muturren gainean. Eta hartuko duzu odola aldaretik, eta gantzutze-oliotik, eta ihintziko duzu Aaronen gainean eta haren soinekoaren gainean, eta haren semeen gainean eta haren semeen soinekoen gainean harekin batera, eta santu egingo da bera eta haren soinekoa, eta haren semeak eta haren semeen soinekoak harekin batera, baina ahariaren odola isuriko duzu aldarearen inguruan. Eta hartuko duzu arikeratik bere koipea, eta sabela estaltzen duen koipea, eta gibelaren lobuloa, eta bi giltzurrunak, eta haien gaineko koipea, eta eskuineko besoa, izan ere hau osotasuna da. Eta ogi bat oliotik, eta opil lau bat azimo-kanastotik, Jaunaren aurrean jarritakotik. Eta guztiak Aaronen eskuetan jarriko dituzu, eta bere semeen eskuetan, eta haiek eskaintza gisa bereiziko dituzu Jaunaren aurrean. Eta hartuko dituzu haiek haien eskuetatik, eta eskainiko dituzu errekuntza osoaren aldarearen gainean, usain gozoko usain gisa Jaunaren aurrean; eskaintza da Jaunari. Eta hartuko duzu bularrekoa konsekrazioaren ahariaren, hori Aaronen da, eta bereiziko duzu hura eskaintza gisa Jaunaren aurrean, eta zure zatia izango da. Eta santutu beharko duzu eskaintza den bular-pieza, eta kentzeko eskaintzaren besoa, zeina bereizita dagoen, eta zeina kendu den kontsekrazioaren aharitik, Aaronen eta bere semeen eskutik. Eta Aaroni eta bere semeei legezko betikoa izango da Israelgo semeen artean, aparteko eskaintza baita hau, eta eskaintza izango da Israelgo semeen artean, Israelgo semeen salbamenezko sakrifizioetarik, eskaintza Jaunari.

Eta Aaronen soineko santua bere semeen eskura egongo da haren ondoren, haiek bertan gantzutuak izateko eta haien eskuak konsagratzeko. Zazpi egunez jarriko ditu haiek haren ordezko apaizak haren semeetatik, zeina sartuko den lekukotasunaren dendan santuetan zerbitzatzeko. Eta konsekrazioaren aharia hartuko duzu, eta haragia leku santu batean egosiiko duzu. Eta Aaron eta bere semeek jango dute ahari-aren haragia, eta saskian dauden ogiak, lekukotasunaren dendaren ateen ondoan. Jango dituzte haiek zeinetan santifikatu ziren haietan, haien eskuak osatzeko, haiek santifikatzeko, eta atzerritarrak ez du jango haietatik, zeren santuak baitira. Baldin baina sakrifizioa-ren osatze-aren haragi-etatik eta ogi-etatik goiz arte zerbait geratuko bada, erreko dituzu gainerakoak su-arekin; ez da jango, santutegia baita.

Eta Aaron eta bere semeei egingo diezu horrela, agindu nizun guztien arabera; zazpi egunez osatuko dituzu haien eskuak. Eta bekatuaren bekordoa egingo duzu garbiketaren egunean, eta aldarea garbitu egingo duzu zu hura santifikatzean gainean, eta gantzutu egingo duzu hura santifikatzeko. Zazpi egunez garbitu behar duzu aldarea eta konsagratu behar duzu hura, eta aldarea santuen santua izango da; aldarea ukitzen duen oro santutu egingo da. Eta hauek dira aldarearen gainean egingo dituzunak: urteko bi bildots akatsik gabeak egunero aldarearen gainean etengabe, eskaintza etengabekoa.

Bildots bat goizean egingo duzu, eta bigarren bildotsa arratsaldean egingo duzu. Eta irin finaren hamarren bat

nahasita olio jotuan, hin-aren laurdenean, eta ardoaren edari-eskaintza, hin-aren laurdena, bildots bakarrari. Eta bigarren bildotsa arratsaldean egingo duzu, goizeko sakrifizioaren arabera eta haren libazioaren arabera, usain gozoko eskaintza Jaunari egiteko. Sakrifizio etengabea zuen belaunaldietara, testigantzaren tendaren ateetan, Jaunaren aurrean, non ezagutua izango bainaiz zuri handik hitz egiteko zuri. Eta han Israelgo semeei ezarriko diet, eta nire glorian santifikatua izango naiz. Eta testigantzaren tenda santuifikatuko dut, eta aldarea, eta Aaron eta bere semeak santuifikatuko ditut niri apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta Israelgo seme-en artean deitua izango naiz, eta haien Jainkoa izango naiz. Eta jakingo dute ni Jauna naizela, haien Jainkoa, haiek Egiptoko lurretik atera nituena, haien artean deitua izateko eta haien Jainko izateko.

30

Eta intsentsuzko aldare bat egingo duzu zur ustelezinetatik. Eta hura egingo duzu ukondo bat luze, eta ukondo bat zabal, karratu izango da, eta bi ukondo garai, eta bertatik izango dira bere adarrak. Eta urre garbiz estaliko duzu haren sareta, eta haren hormak inguruan, eta haren adarrak, eta egingo diozu urrezko koroa txirikordatua inguruan. Eta bi eraztun urre garbi egingo dituzu haren bihurritako koroaren azpian; bi aldeetara egingo dituzu bi alboetatik, eta hagotetarako eusleak izango dira, hura haietan eraman ahal izateko. Eta ustelezin diren egurrezko makilak egingo dituzu, eta urrez estaliko dituzu. Eta jarriko

duzu hura oihalaren aurrean, lekukotasunen kutxaren gainean dagoena, non ezagutua izango bainaiz zuri handik. Eta Aaron-ek intsentsua erretuko du haren gainean, intsentsua konposatua eta fina, goiz goizean, lamparaak zaintzen dituenean, erretuko du haren gainean. Eta Aaron lanparak berandu pizten dituenean, intsentsua erreko du haren gainean. Intsentsua etengabea, etengabe Jaunaren aurrean, haien belaunaldietarako. Eta ez du ekarriko haren gainera beste intsentsua, eskaintza, sakrifizioa, eta edari-eskaintza ez duzu isuriko haren gainera. Eta Aaronek bere adarren gainean urtean behin barkatze egingo du, garbiketa-odolaren bidez garbituko du hura haien belaunaldietarako; santuen santua da Jaunaren.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, Israelgo semeen erroldaketa egiten baduzu haien ikuskapetan, bakoitzak bere arimaren erreskatea eman beharko dio Jaunari, eta ez da izango haien artean erorketa haien ikuskapetan. Eta hau da emango dutena, zenbat eta pasatuko diren ikuskatzean zehar: didrakmoaren erdia, hau da, didrakmo santuaren arabera, hogei oboloak didrakmoa, eta didrakmoaren erdia ekarpena da Jaunari. Hogei urtetik gorako erroldatzera doazen guztiek ekarpena emango diote Jaunari. Aberatsak ez du gehituko, eta pobrea ez du gutxituko didrakmoaren erditik, ekarpen hori Jaunari ematean, zuen arimen barkamena egiteko. Eta hartuko duzu ekarpenaren zilarra Israelgo semeen artean, eta emango duzu lekukotasunaren tabernakuluaren zerbitzurako, eta Israelgo semeentzat oroigarri izango da Jaunaren aurrean, zuen arimen barkamena egiteko. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion

esanez, Egin brontzezkoa arroa, eta brontzezkoa oinarria hura, garbitzeko, eta jarriko duzu hura lekukotasunaren tendalaren eta aldarearen artean, eta isuriko duzu ura bertan. Eta Aaronek eta bere semeek bertatik eskuak eta oinak urarekin garbituko dituzte. Testigantzaren tendan sartzen direnean, urarekin garbitu behar dute eta ez dute hilko, aldarerantz hurbildu eta errekuntza-eskaintzak Jaunari eskaini ditzaten. Garbitu behar dituzte eskuak eta oinak urarekin, testigantzaren tendara sartzen direnean, garbitu behar dute urarekin, hil ez daitezen, eta legezko betikoa izango da haientzat, berarentzat eta haren belaunaldientzat berarekin. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Eta zu hartu espeziak: lore mirra autatuaren bostehun sikelo, kanela usainduaren erdi hori berrehun eta berrogeita hamar, eta kañabera usainduaren berrehun eta berrogeita hamar, eta irisaren bostehun siklo santuaren, eta olio olibatik hin bat. Eta hura egingo duzu gantzutze-olio santu, perfumegileen arteaz egindako unguentu; gantzutze-olio santu izango da. Eta harekin gantza egingo duzu lekukotasunaren tentea, eta lekukotasunaren kutxa, eta haren ontzi guztiak, eta kandelabrua eta haren ontzi guztiak, eta intsentsuzko aldarea, eta errekuntza-eskaintzen aldarea eta haren tresna guztiak, eta mahaia eta haren tresna guztiak, eta arroa. Eta santutu behar dituzu haiek, eta santuen santuak izango dira; haiei ukitzen dien oro santutua izango da. Eta Aaron eta bere semeak gantzutuko dituzu, eta haiek sanktifikatuko dituzu niri apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta Israelgo semeei hitz egingo diezu, esanez: gantzutze santuaren gantzuzko olioa hau izango da zuetzat zuen belaunaldietarako. Gizonaren haragiaren gainean ez da igortzi

egingo, eta konposizio honen arabera ez duzue egingo zeuendako berdin; santu da, eta santutegi izango da zuendako. Nor egiten duen halaber, eta nor ematen dion beretik atzerritarrari, suntsitua izango da bere herritik.

Eta Jaunak Moisesi esan zion: hartu zeure buruarentzat espeziak: estakte, onix, gozotasunezko galbano eta libano gardena; berdin berdin izango da. Eta bertan intsentsua egingo dute, perfumelariaren lana, nahastua, garbia, lan santua. Eta hauetako xehe-xehe egingo duzu, eta jarriko duzu lekukotasunen aurrean, lekukotasunaren dendan, nondik ezagutaraziko naiz zuri handik; santuen santuena izango da zuetzat intsentsua. Konposizio honen arabera ez duzue egingo zeuendako, santutegia izango da zuendako Jaunari. Nor halako moduan egiten duen usaintzeko bertan, bere herritik galdu egingo da.

31

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hona, izenez deitua dut Beseleel, Uriren semea, Horren semea, Judaren tributik. Eta espiritu jainkotiarrez bete nuen hura, jakinduria, ulermen eta ezagutzaz, lan oro pentsatzeko. eta diseinatzeko, urrearekin lan egiteko, zilarrarekin, brontzearekin, hiaziontoarekin, purpurarekin eta eskarlata estuturikoarekin Eta harri-lanak, eta zuraren arotzgintza-lanetan, lan guztiak egiteko. Eta ni eman nion hura eta Eliab, Ahisamach-en semea Dan tribuaren, eta

bihotz adimendun guztiari eman diot adimena. Eta egingo dute guztia agindu nizun zuri: testigantzaren tenda, itunaren kutxa, haren gaineko errukiaren eserlekua, eta tendaren altzariak. eta aldare-ak, eta mahaia eta haren ontzi guztiak, eta kandelabru garbia eta haren ontzi guztiak eta arroa eta bere oinarria, eta Aaron-en soineko liturgikoak, eta bere semeen soinekoak niri apaiz gisa zerbitzatzeko, Eta gantzatzeko olioa, eta santuaren konposizioaren intsentsua, nik zuri agindu nizun guztien arabera egingo dute.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Eta zu agindu iezaiezu Israelgo semeei, esanez: Ikusi, eta nire larunbatak zaindu, zeinu bat da nire eta zuen artean zuen belaunaldietarako, jakin dezazuen ezen ni naiz Jauna, zuek santifikatzen zaituztet dena. Eta larunbatak gordeko dituzue, hori santua baita Jaunari zuetzat; profanatzen duena heriotzaz heriotzatua izango da, eta lan egiten duen oro bertan, arima hura bere herriaren erdigunetik suntsitua izango da. Sei egunetan egingo dituzu lanak, baina zazpigarren egunean sabbatak, atseden santua Jaunari; edonork egingo duen lana zazpigarren egunean hil eragingo da. Eta Israelgo seme-alabek sabat-egunak gordeko dituzte, haiek beren belaunaldietan betetzeko. Itun betierekoa nire eta Israelgo semeen artean, seinalea da nigan betierekoa, zeren sei egunetan egin zuen Jaunak zerua eta lurra, eta zazpigarren egunean atseden hartu zuen eta gelditu zen. Eta eman zion Moisesi, gelditu zenean harekin hitz egiten Sinai mendian, testigantzaren bi taula harrizkoak, Jainkoaren hatzarekin idatziak.

32

Eta herriak ikusirik Moises atzeratu dela menditik jaisteko, herria bildu zen Aaronen aurka, eta esaten diote: Jaiki, eta egin iezaguzu jainkoak gure aurretik joango direnak, zeren Moises hau, Egiptoko lurretik atera gintuen gizon hau, ez dakigu zer gertatu zaion. Eta Aaron esaten die haiei: Kendu zuen emakumeen eta alaben belarrietan dauden urrezko belarritakoak, eta ekarri itzazue niri. Eta herri guztiak beren belarrietan zeramatzaten belarriko urrezkoak kendu zituzten, eta Aaronengana eraman zituzten. Eta jaso zuen haien eskuetatik, eta grabagailuarekin moldatu zituen, eta txekor urtu bat egin zuen, eta esan zuen: Hauek dira zure jainkoak, Israel, zeintzuek igo zaituzteten Egiptoko lurretik. Eta Aronek ikusi eta aldare bat eraiki zuen bere aurrean, eta Aronek aldarrikatu zuen esanez: Jaunaren jaia bihar. Eta hurrengo egunean goiz jaiki ondoren, erre-eskaintzak eskaini zituen eta salbamenaren sakrifizioa ekarri zuen, eta herria eseri zen jaten eta edaten, eta jaiki ziren jolasten.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Joan azkar, jaitsi hemendik, zure herriak bekatu egin du, Egiptoko lurretik atera zenuen herriak. Azkar urratu dute bidea, zeina haiei agindu nuen, egin dute beraientzat txekorra, eta gurtu dute hura, eta sakrifizatu dute hari, eta esan dute: Hauek dira zure jainkoak, Israel, zeintzuk zu Egiptoko lurretik igo zaituzteten. Eta orain utzi nazazu, eta haserretuta haien aurka, suntsituko ditut, eta zu

nazio handi bihurtuko zaitut. Eta Moisesek eskatu zion Jainko Jaunari, eta esan zuen: Zergatik, Jauna, haserretzen zara zure herriaren aurka, zeina atera zenuen Egiptoko lurretik indar handiz eta zure beso gorenaz? Ez ditzatela inoiz Egiptoarrak esan: Gaiztakeriarekin atera zituen haiek menditan hiltzeko eta haiek lurretik suntsitzeko. Gelditu zure haserre-sumindurarekin, eta izan onbera zure herriaren gaiztakeriarekiko. Gogoratu Abraham, Isaak eta Jakob, zure zerbitzariak, zeini zeure buruaren izenean zin egin zenuen, eta haiei hitz egin zenuen, esanez: Ugarituko dut zuen hazia zeruaren izarrak bezala ugaritasunean, eta lur guztia hau, zeina eman nahi bainuen haiei, eta betiko jarriko dute hura. Eta Jauna barkatua izan zen bere herria gordetzeko.

Eta Moises itzuli eta menditik jaitsi zenean, testigantzaren bi taula harrizko zeuzkan eskuetan, bi aldeetatik inskribatuta, alde batetik eta bestetik idatzita zeuden. Eta taulak Jainkoaren lana ziren, eta idazkera Jainkoaren idazkera zen, tauletan grabatuta. Eta Josuek herriaren oihu egiten duen ahotsa entzun ondoren, Moisesi dio: Gerraren ahotsa dago kanpamenduan. Eta dio: Ez da indarrez abesten dutenen ahotsa, ezta ihes egiten dutenen ahotsa ere, baizik eta ardoarekin abesten dutenen ahotsa entzuten dut.

Eta kanpamentura hurbiltzen zenean, txekorra eta dantzak ikusi zituen, eta haserretuta, Moisesek bere bi taulak eskuetatik bota zituen eta mendiaren azpian hautsi zituen. Eta hartu zuen egin zuten txekorra, erre zuen hura suan, eta eho zuen hura fin, eta

barreiatu zuen hura uraren azpian, eta edanarazi zien Israelgo semeei. Eta Moisesek Aaroni esan zion: Zer egin dizu herri honek, bekatu handi bat ekarri baitiezu haien gainera? Eta Aaron-ek Moises-i esan zion: Ez izan haserre, jauna, zuk herri honen joera ezagutzen baituzu. Esaten didate: Egin iezaguzu jainkoak, gure aurretik joango direnak, zeren Moises hau, gizon honek, guri Egiptotik atera gintuen hark, ez dakigu zer gertatu zaion. Eta esan nien haiei: baldin norbaitek urrezko apainkiak baditu, kendu itzazue. Eta eman zizkidaten, eta sua barrura bota nuen, eta txekor hau atera zen. Eta Moisesek herria sakabanatuta zegoela ikusirik, zeren Aronek sakabanatu egin baitzituen haiek haien etsaien poza izateko. Moises zutik egon zen kanpamentuaren atean, eta esan zuen: Nor dago Jaunarentzat? Nire aldera etorri bedi. Beraz, Leviren seme guztiak bildu ziren haren aldera. Eta haiei dio: Hauek dio Israelgo Jainko Jaunak: jarri bakoitzak bere ezpata izterraren gainean, eta igaro eta itzuli atetik atera, kanpamentutik zehar, eta hil bakoitzak bere anaia, eta bakoitzak bere auzokoa, eta bakoitzak beraren hurbilenekoa. Eta Leviren semeek egin zuten Moisesek haiei esan zien bezala, eta egun hartan herritik hiru mila gizon erori ziren. Eta Moisesek esan zien: Gaur zuen eskuak bete dituzue Jaunari, bakoitzak bere semearen edo bere anaiaren aurka jardunez, zuei bedeinkapena eman dakizuen.

Eta biharamunean gertatu zen Moisesek herriari esan zion: Zuek bekatu handia egin duzue, eta orain Jainkoagana igoko naiz zuen bekatuagatik barkatze egin dezadan. Moises Jaunagana itzuli zen, eta esan zuen: Arren, jauna, herri honek

bekatu handia egin du, eta jainko urrezkoak egin dituzte beraientzat. Eta orain, benetan haien bekatua barkatzen badiezu, barkatu; baina hala ez bada, ezabatu nazazu zuk idatzi zenuen zure liburutik. Eta Jaunak Moisesi esan zion: norbaitek nire aurrean bekatu egin badu, haiek nire liburutik ezabatuko ditut. Orain, baina, joan, jaitsi, eta gidatu herri hau leku honetara, zeina esan nizun zuri. Ikusi, nire aingeruak zure aurretik joango da. Baina bisitatu egiten dudan egunean, haien gainera ekarriko dut haien bekatua. Eta Jaunak jo zuen herria txahala egiteagatik, Aaron-ek egin zuena.

33

Eta Jaunak esan zion Moisesi: aurrera joan, igo hemendik zu eta zure herria, Egiptoko lurretik atera zenituena, lurrera, Abraham, Isak eta Jakobi zin egin nien, esanez: zuen haziari emango diot hura. Eta nire mezularia zurekin bidaliko dut zure aurretik, eta kanporatuko ditu Amorrearra, Hetearra, Perizearra, Gergesearra, Hebearra, Jebusearra eta Kanaanarra. Eta zu eramango zaitut esne eta ezti darion lurrera, baina ez noa zurekin igoko, zeren zu herri lepazuria baitzara, bidean zu kontsumitu ez dezadan. Eta herriak hitz gaizto hau entzun zuenean, negar egin zuen. Eta Jaunak esan zien Israelgo semeei: zuek herri lepo gogor bat zarete. Ikusten duzue, ez beste kolpe bat ekarriko dut ni zuen gainera, eta kontsumituko zaituztet. Orain, beraz, kendu zuen iritzi-soinuak eta mundu, eta erakutsiko dizut zer egingo dizudan. Eta Israelgo semeek beren

apaingarriak eta jantziak kendu zituzten Horeb menditik. Eta Moisesek bere tabernakulu hura hartu eta kanpamenduaren kanpoaldean finkatu zuen, kanpamendutik urrun, eta Testigantzaren Tabernakulu deitu zen, eta gertatu zen Jauna bilatzen zuen guztia kanpamenduaren kanpoaldeko tabernakulura ateratzen zela. Noiz baina Moises kanpamentuaren kanpoaldean dagoen tentara sartu zen, herri guztia zutik egon zen begiratzen, bakoitza bere tentaren ateen ondoan, eta Moises behatu zuten urruntzen, bera tentara sartu arte. Moises denda barrura sartu zenean, hodeiaren zutabea jaisten zen eta dendaren atean zutik egoten zen, eta Moisekin hitz egiten zuen. Eta Moisesi hitz egiten zion. Eta herri guztiak ikusten zuen hodeiko zutabea tabernakulu-aren atean zutik, eta herri guztia zutik jarrita, bakoitzak bere tabernakulu-aren atetik adoratu zuen. Eta Jaunak Moisesekin hitz egin zuen aurpegiz aurpegi, norbaitek bere adiskidearekin hitz egiten duen bezala, eta Moisés kanpamendura itzuli zen, baina zerbitzari Josue, Nunen seme gaztea, ez zen tentatik irteten.

Eta Moisesek Jaunari esan zion: Hona, zu niri esaten didazu, eraman gora herri hau, baina zu ez didazu erakutsi niri nor bidaliko duzun nirekin, zu baina niri esan zenidan: Ezagutzen zaitut guztien artean, eta grazia duzu niregan. Baldin beraz aurkitu badut grazia zure aurrean, erakutsi iezadazu zeure burua, argiro ikus zaitzadan, hala izan nadin aurkitu dudana grazia zure aurrean, eta jakin dezadan zeren zure herria da nazio handi hau. Eta dio: Ni neu zure aurretik joango naiz, eta atsedena emango dizut. Eta esaten dio hari: baldin ez bazoaz

zeu nirekin, ez nazazu eraman hemendik gora. Eta nola ezaguna izango da benetan nik eta zure herriak zure aurrean grazia aurkitu dugula, zu gurekin bidaiatzen ez bazara? Eta ni eta zure herria glorifikatua izango gara lurraren gaineko nazio guztien artean. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Hitz hau ere, zein esan duzun, egingo dut zuretzat, grazia aurkitu duzu-eta nire aurrean, eta ezagutzen zaitut guztien artean. Eta dio: Erakutsi niri zeure burua. Eta esan zuen: Ni zure aurrean igaroko naiz lehenik nire glorian, eta nire izenean deituko dut, Jauna, zure aurrean, eta errukituko naiz nahi dudanari, eta gupida izango diot nahi diodanari. Eta esan zuen: Ezin duzu nire aurpegia ikusi, ez baititu gizonak nire aurpegia ikusten eta bizirik irauten. Eta Jaunak esan zuen: Hona hemen leku bat nire ondoan, egongo zara harkaitzaren gainean, Noiz baina nire aintza igaroko bailitzateke, jarriko zaitut harkaitzaren arrailean, eta nire eskuaz estaliko zaitut, ni igarotzen naizen arte. Eta nire eskua kenduko dut, eta orduan nire atzekaldea ikusiko duzu, baina nire aurpegia ez zaizu ikusiko.

34

Eta Jaunak Moisesi esan zion: zuritu zeure buruarentzat bi taula harrizkoak, lehenengoek bezala, eta igo nire aldera mendira, eta idatziko ditut taulen gainean lehenengo tauletan zeuden hitzak, zuk hautsi zenituenak. Eta egon prest goizerako, eta igoko zara Sinai mendira, eta geldituko zara han niri mendiaren gailurrean. Eta inor ez bedi igo zurekin, ez eta ikusiak izan

mendi osoan, eta ardiak eta behiak ez bitzate larre egin mendi haren inguruan. Eta aizkora egin zituen bi taula harrizkoak, lehenengoek bezala, eta goiz jaikita Moises igo zen Sinai mendirantz, Jaunak agindu zion bezala, eta Moisesek hartu zituen bi taula harrizkoak. Eta Jauna hodei batean jaitsi zen, eta han haren ondoan egon zen, eta Jaunaren izenean deitu zuen. Eta Jauna bere aurpegi aurrean pasa zen, eta Jauna deitu zuen: Jainko errukitsua eta miserikordiatsua, pazientea eta errukiz ugaritsua eta egiazko, Eta zuzentasuna gordetzen eta errukia milakadetan, legegabetasunak eta bidegabekeriak eta bekatuak kentzen, eta ez du garbitu errugabea, aitenen legegabetasunak haurren gainera eta haurren haurren gainera, hirugarren eta laugarren belaunaldira ekarriz. Eta presaka, Moises lurrera makurtu eta adoratu zuen. Eta esan zuen: Baldin mesedea aurkitu badut zure aurrean, joan bedi nire Jauna gurekin, herria lepazuri gogorra baita, eta zu kenduko dituzu gure bekatuak eta gure legegabetasunak, eta zureak izango gara.

Eta Jaunak esan zion Moisesi: Hona, itun bat jartzen dizut zure herri guztien aurrean. Gauza gloriatsuak egingo ditut, lurralde osoan eta nazio guztietan gertatu ez direnak, eta herri guztiak ikusiko ditu Jaunaren lanak, zeinetan zauden zu, zeren harrigarriak baitira nik zuretzat egingo ditudan gauzak. Kontuan hartu agintzen dizkizudan guztiak, hara, ni botatzen ditut zuen aurrean Amorreaak, eta Kanaandarrak, eta Perizzitarrak, eta Hetearrak, eta Hivitarrak, eta Gergesearrak, eta Jebusearrak. Kontuz izan zeure buruarekin, ez ezazu inoiz ituna egin sartzen zaren lurraldean bizi direnekin, ez dadila

zuentzat tropezu bihurtu. Haien aldare haiek eraitsiko dituzu, eta haien zutabeak hautsiko dituzu, eta haien basoak ebakiko dituzu, eta haien jainkoen irudi zizelkatuak suz erreko dituzu. Ez baita zuk gurtu behar beste jainkoei, zeren Jauna Jainkoa izen zelatatua da, Jainko zelatatua da. Ez ezarri inoiz ituna lurraren gainean bizi direnekin, eta haien jainkoen atzetik prostituitu daitezen, eta haien jainkoei sakrifika diezaieten, eta zu gonbida zaitzaten, eta haien gauzetatik jan dezazun, Eta haien alabetatik hartuko baduzu zure semeentzat, eta zure alabetatik emango baduzu haien semeentzat, eta zure alabak haien jainkoen atzetik prostitutuko badira, eta zure semeak haien jainkoen atzetik prostitutuko badira. Eta jainko urtuak ez dituzu egingo zeure buruarentzat. Eta bilegabeko ogiaren jaia zaindu beharko duzu, zazpi egunez bilegabeko ogia jan beharko duzu, agindu dizudan bezala, gazte hilabeteko garaian, izan ere, gazte hilabetean irten zinen Egiptotik. Sabelaldea irekitzen duen guztia nirea da, arrak, txahalaren lehenengo jaiotakoa eta ardiaren lehenengo jaiotakoa. Eta uztarri-aberearen lehenjaioaren truke ardi bat eman behar duzu, baina hura erosten ez baduzu, prezioa ordaindu behar duzu. Zure seme guztien lehenjaioaren truke zerbait eman behar duzu, ez zara nire aurrean hutsik agertuko.

Sei egunez lan egingo duzu, baina zazpigarrean atsedena hartuko duzu, ereintzean eta uztan atsedena. Eta asteon jaia egingo diozu niri, gari-uzta hasterakoan, eta biltzarraren jaia urte erdian. Urteko hiru alditan zure gizonezko guztiak ikusiko dira Israelgo Jaunaren Jainkoaren aurrean. Zure aurrean

nazioak kanporatuko ditudanean, eta zure mugak zabalduko ditudanean, inork ez du zure lurra guratuko, urtean hiru aldiz zure Jainko Jaunaren aurrean ikusia izatera igotzen zarenean. Ez hil egingo duzu altxadura gainean nire intsentsuko odola, eta pazko jaiako eskaintzak ez dira lo egongo goiz arte. Zure lurraren lehen fruituak zure Jainko Jaunaren etxean jarriko dituzu; ez duzu arkumea bere amaren esnean egosiko. Eta Jaunak Moisesi esan zion: Idatzi zeure buruarentzat hitz hauek, zeren hitz hauen gainean egin baitut zurekin ituna, eta Israelekin. Eta Moises han egon zen Jaunaren aurrean berrogei egun eta berrogei gau, ogia jan gabe eta ura edan gabe, eta itunaren hitz hauek idatzi zituen taulen gainean, hamar hitzak.

Moises menditik jaitsi zenean, bi taulak eskuetan zituela, eta menditik jaitsi zenean, Moisesek ez zekien bere aurpegiko kolorearen itxura glorifikatua izan zela Harek berarekin hitz egin zuenean. Eta Aaronek eta Israelgo zaharren guztiek ikusi zuten Moises, eta bere aurpegiko kolorearen ikusmena glorifikatua zegoen, eta beldurtu ziren hura hurbildu. Eta Moisesek deitu zituen haiek, eta Aaron eta batzarreko buruzagi guztiak haren aurrera itzuli ziren, eta Moisesek hitz egin zien haiei.

Eta hauek ondoren, etorri ziren harengana Israelgo seme guztiak. Eta agindu zien haiei guztia, Jaunak hari Sinai mendian agindu zion guztia. Eta hitzegiten haiekin amaitu zuenean, estalkia jarri zuen bere aurpegian. Moises Jaunaren aurrean sartu eta berarekin hitz egiteko zihoazenean, estalkia kentzen

zuen irten arte, eta irten ondoren Israelgo seme guztiei esaten zien Jaunak agindu zion guztia. Eta Israelgo seme-alabek ikusi zuten Moisesen aurpegia glorifikatua zela, eta Moisesek estalkia jarri zuen bere aurpegian, harekin hitz egitera sartu arte.

35

Eta Moisesek Israelgo semeen biltzar guztia bildu zuen, eta esan zuen: Hauek dira Jaunak egiteko esan dituen hitzak. Sei egunetan egingo dituzu lanak, baina zazpigarren egunean atsedena, santua, larunbata, atsedena Jaunari; lan egiten duen oro honetan, hil bedi. Ez erreko duzue surik zuen etxebizitza guztietan sabbat egunean, ni Jauna naiz. Eta Moisesek Israelgo semeen biltzar osoari esan zion, esanez: Hau da Jaunak agindu duen hitza, esanez: Hartu zuen artean eskaintza Jaunari, bihotzez onartzen duen oro, ekarriko dituzte lehen fruituak Jaunari: urrea, zilarra, brontzea, Hyacinth, purple, eskarlata bikoitza bihurritua, eta lino fina bihurritua, eta ahuntz-ileak, Eta arien larruak gorriz tinduak, eta larru urdinak, eta zur ustelezin. Eta sardio harriak, eta harriak grabaturarako epodiarako eta soineko luzearako. Eta bihotzean jakintsu den guztia zuengana etorri eta lan egin beza Jaunak agindu duen guztia Denda, estalkiak, beloak, zeharlarruak, barrak eta zutabeak, eta testigantzaren kutxa, eta haren hagak, eta haren propitziatorio, eta belo, eta mahaia eta haren ontzi guztiak eta argiaren kandelabrua eta haren ontzi guztiak eta aldarea eta haren ontzi guztiak eta Aaron apaizaren soineko santuak, eta

haiekin ministratuko duten soinekoak, eta Aaronen semeentzako apaizgotasuneko tunikak, eta gantzutze-olioa, eta konposizio-intsentsua.

Eta Israelgo semeen biltzar guztia atera zen Moisesen aurretik. Eta bakoitzak ekarri zuen bere bihotzak ekarri zuena, eta zeinei beren arimari iruditu zitzaien, eskaintza, eta eskaintza ekarri zioten Jaunari lekukotasunaren dendaren lan guztietarako, eta haren zerbitzu guztietarako eta santuaren soineko guztietarako. Eta gizonek emakumeen artean ekarri zuten, bakoitzak bere gogoan iruditu zitzaionari, zigiluak, eta belarritakoak, eta eraztunak, eta ehundutako kateak, eta eskumuturrekoak, urrezko ontzi guztiak. Eta guztiek, zenbat urrezko eskaintzak ekarri zizkioten Jaunari, eta noren artean liho fina aurkitu zen, eta larru urdinak eta ahari-larru gorriz tinduak ekarri zituzten. Eta eskaintza kentzen zuen oro, zilarra eta brontze ekarri zuten, Jaunari eskaintzak, eta haien artean egur ustelezina aurkitu zen, eta prestakuntza-lan guztietarako ekarri zuten. Eta buruan jakintsu zen emakume guztiak, eskuekin iruten, ekarri zuten iruditako gauzak: urdin-morea, purpura, eskarlata eta liho fina. Eta emakume guztiak, zeintzuei beren gogoan jakituriaz iruditu zitzaien, ahuntz ileak iru zituzten. Eta buruzagiek esmeraldako harriak ekarri zituzten, eta betetzearen harriak epauletera eta pektoralerako. eta konposizioak, untziorako oliorako eta intsentsuko konposiziorako. Eta gizon eta emakume guztiek, zeinen gogoak bultzatu zituen sartzen lan guztiak egitera, zenbat agindu baitzuen Jaunak egitea Moisesen bidez, ekarri zuten Israelgo semeek eskaintza Jaunari. Eta Moisesek esan zien

Israelgo semeei: Hona hemen, Jainkoak izenetik deitu du Bezalel, Uriren semea, Hur, Judako tribuetik, Eta espiritu jainkotiarrez bete zuen hura, jakinduria, adimen eta ezagutza guztietaz. arkitekto bat izatea arkitekturaren lan guztien arabera, urrea eta zilarra eta brontze egitea, Eta harria lantzeko, eta egurrak lantzeko, eta jakituriazko lan guztietan egiteko. Eta aurreratzeko gaitasuna eman zuen bere gogamenean, bai berari eta bai Eliabi, Ahisamachen semeari, Dan leinutik. Eta bete zituen haiek jakituriaz, ulermenaz eta adimenak, guztia ulertzeko eta egiteko santuaren lanak, eta ehundutako gauzak eta positako gauzak ehuntzeko gorriarekin eta liho finarekin, egiteko arkitekturaren lan oro eta josketa-lanak.

36

Eta Bezalelek eta Eliabek egin zuten, eta adimen jakintsu guztiek, zeini jakinduria eta ezagutza eman baitzitzaien, ulertzeko nola egin lan guztiak gauza santuen arabera egokiak direnak, Jaunak agindu zuen guztien arabera. Eta Moisesek deitu zituen Beseleel eta Eliab, eta jakinduria duten guztiak, zeini Jainkoak ezagutza eman zion bihotzean, eta borondatez lanetara hurbildu nahi duten guztiak, haiek osatu ditzaten. Eta Moisesen-gandik hartu zituzten Israelgo semeek ekarritako eskaintza guztiak, santuaren lan guztiak egiteko, eta beraiek oraindik jasotzen zituzten goizean ekartzaileek ekartzen zituztenak. Eta etorri ziren jakintsu guztiak, santuaren lanak egiten zituztenak, bakoitza bere lanaren arabera egiten ari

zirenak. Eta Moisesi esan zion, herria gehiegi ekartzen duela Jaunak egiteko agindu zituen lanak egiteko behar denaren arabera. Eta Moisesek agindu zuen, eta aldarrikatu zuen kanpamentuan, esanez: Gizonak eta emakumeak ez dezatela gehiago lan egin santuaren lehen fruituetarako, eta herria gelditu zen eskaintzeari. Eta lanak haientzat nahikoak izan ziren eraikuntza egiteko, eta soberan utzi zuten. Eta jakintsu guztiek egin zituzten gauza santuen soinekoak, Aaron apaizarenak direnak, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta sorbalda-pieza egin zuen urrez, eta urdinez, eta purpuraz, eta eskarlata iruaz, eta liho fin bihurrituaz. Eta urrearen orriak ile moztu ziren, ehuntzeko urdinarekin, purpurarekin, eskarlata irundarekin eta liho fin bihurritarekin, lan ehun bat egin zuten hura. Sorbalda-piezak bi aldeetatik eusten, lan ehoia elkarrekin ehunduta bere kabuz. Beretik egin zuten hura bere lanaren arabera, urretik, eta urdinetik, eta purpuratik, eta eskarlata irunduatik, eta lino fin bihurrituatik, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta bi esmeralda harriak egin zituzten, elkarrekin lotuta eta urrearekin inguruan itxita, grabatuak eta eskulpituak zigilu baten antzera Israelgo semeen izenekin, Eta jarri zituen haiek efoidaren sorbaldetan, Israelgo semeen oroigarrizko harriak, Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

Eta pektoral bat egin zuten, lan ehundua aniztasunez, efodaren lanaren arabera, urretik, urdinetik, purpuratik, eskarlata irundutik eta liho fin bihurritik. Pektoral karratu bikoitza egin zuten, ahapaldi bat luzera eta ahapaldi bat zabalera, bikoitza. Eta oihal bat harriez ezarria ehun zen berarekin, lau lerroko,

harrien lerroa: sardio eta topazio eta esmeralda, lehen lerroa, Eta bigarren lerroa, karbunkulu, safiro eta jaspea, Eta hirugarren errenkada, ligurioa eta agata eta ametista, Eta laugarren errenkada, krisolito eta berilo eta onix urrez inguratuta, eta urrez lotuta. Eta harriak Israelgo semeen izenetatik hamabi ziren, haien izenetatik zigiluetan grabatuak, bakoitza bere izenaren arabera hamabi tribuetarako. Eta pektoral gainean fleko elkartuak egin zituzten, txirikordatzeko lana, urre garbiz. Eta bi sorbalda-pieza urrezko eta bi eraztun urrezko egin zituzten, eta bi eraztun urrezkoak pektoralaren bi hasieretan jarri zituzten. Eta urrezko kate ehunduak eraztunen gainean jarri zituzten petoaren bi aldeetan. Eta bi ekarpenetan bi kate ehunak jarri zituzten. Eta bi sorbalda-piezetan jarri zituzten, eta efodaren sorbaldetara jarri zituzten, aurkakoan, aurpegiaren arabera. Eta bi eraztun urrezko egin zituzten, eta jarri zituzten bi hegalen gainean, pektoralaren goialdean, eta efodaren atzeko aldearen goialdean, barrutik. Eta bi eraztun urrezko egin zituzten, eta jarri zituzten efodaren bi sorbaldetan gainean, beraren behetik, aurpegiari dagokionez, goitiko ehunduraren elkartzean, efodarenak. Eta lotu zuen pektorala bere eraztunetatik efodaren eraztunetara, urdinez lotuta, efodaren ehunearekin ehunduta, pektorala efodatik askatu ez zedin, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta egin zuten azpiko soinekoa sorbalda-piezaren azpian, lan ehoa, osorik urdin. Baina tunikalaren ireki-ahoa erdian zehar ehundua, elkarloturik, ertza inguruan duela, ireki-ahoa deseginezina, Eta egin zuten tunikaren ertzean, behetik, loratzen ari den mingrana baten antzera, mingrana txikiak urdin, purpura eta

eskarlata irundutik, eta liho fin bihurritik. Eta urrezko kanpaiak egin zituzten, eta kanpaiak tunikaren ertzean jarri zituzten inguruan, mingranaten artean. Kanpai urrezkoa eta mingrana tunikaren ertzaren gainean inguruan, zerbitzatzeko, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta lino finezko tunikak egin zituzten, lan ehoa, Aaronentzat eta bere semeentzat. Eta turbanteak lihozko ehun finetik, eta turbantea lihozko ehun finetik, eta galtza-estalkiak lihozko ehun fin bihurritik. Eta haien gerrikoak liho finetik, urdinetik, purpuratik eta eskarlata bihurritik eginak, lan jositakoa, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta urrezko plaka egin zuten, santuaren eskaintza, urre garbitik, eta gainean letrak grabatu zituen, zigilu baten moduan: Santutegia Jaunari. Eta banda urdin bat jarri zuten gainean, turbantean gainetik egon zedin, Jaunak Moisesi agindu zion moduan.

37

Eta dendaren hamar gortina egin zituzten. Zortzi eta hogei besoko luzera gortina bakoitzarena, bera zen guztientzat, eta lau besoko zabalera gortina bakoitzarena. Eta oihala egin zuten urdin, purpura eta eskarlata irundutik, eta liho mehez bihurritik, kerubimak ehunduta. Eta hura lau zutabe usteldezinaren gainean jarri zuten, urrez urreztatu zirenak, eta haien kapitelak urrezkoak ziren, eta haien lau oinarriak zilarrezkoak ziren. Eta egin zuten lekukotasunaren tabernakuluaren ateko oihala urdinetik, purpuratik, eskarlata biratuetik eta

lino fin bihurtutik, kerubinen lan ehotua. Eta haien bost zutabeak, eta eraztunak, eta haien kapitelak, eta haien kako-txoak urrearekin estali zituzten, eta haien bost oinarriak brontzezkoak ziren.

Eta hego-aldeko patioa egin zuten, patioaren oihalak lino mehatz bihurritik, ehun gainean ehun. Eta haien zutabeak hogei, eta haien oinarriak hogei. Eta ipar aldeko alboak ehun gainean ehun, eta hego aldeko alboak ehun gainean ehun, eta haien hogei zutabe, eta haien hogei oinarri. Eta itsasorantz dagoen aldean, berrogeita hamarreko besoko gortinek, haien hamar zutabek, eta haien hamar oinarrik, Eta ekialderantz dagoen alboa berrogeita hamar besokoa oihalak, hamabost besokoa atzealdeari dagokiona, Eta haien hiru zutabeak, eta haien hiru oinarriak. Eta bigarrenaren bizkarraren gainean, alde batetik eta bestetik, atariaren atearen arabera, hamabost ukondoko oihalak, haien hiru zutabe, eta haien hiru oinarri. Tabernakulu-aren kortina guztiak liho fin bihurrituaz eginak ziren. Eta haien zutabeen oinarriak brontzezkoak ziren, eta haien kako-txoak zilarrezkoak, eta haien kapitelak zilarrez estaliak, eta zutabeak zilarrez estaliak, atariaren zutabe guztiak. Eta patioaren atearen oihala jositakoaren lana urdina, purpura, eskarlata biribilduaren eta lino fino bihurtuaren-tik, hogei beso luzera, eta altuera eta zabalera bost beso, patioaren oihalei dagokiena, Eta haien zutabeak lau, eta haien oinarriak lau brontzezkoak, eta haien kakoak zilarrezkoak, eta haien kapitelak zilarrez estalirik. Eta barrutiaren ziriak guztiak inguruan brontzezkoak ziren, eta beraiek zilarra estalirik. Eta

hau da lekukotasunaren tabernakulu-aren antolaketa, Moisesi agindu zitzaionez, ministerioa Levitarrenak izateko Itamar bidez, Aaronen semearen, apaizaren.

Eta Beseleel, Uriren semea, Judaren tribuetik, egin zuen Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta Eliab, Ahisamach-en semea, Dan tribukoa, zeina izan zen ehundutako gauzak eta jositako gauzak eta arte lanak egiteko buruzagi artisaua, ehuntzeko gorrizko eta liho finarekin.

38

Eta Beseleelek kutxa egin zuen, Eta urrez estali zuen urre garbiarekin barrutik eta kanpotik, Eta urtu zituen honi lau eraztun urrezkoak, bi alde batean eta bi alde bigarrenean. Zabalak hagaxkei, hura haiekin altxatzeko. Eta erruki-eserlekua egin zuen kutxaren gainean urre garbitik, Eta bi kerubin urrezkoak, Kerubin bat errukiaren eserlekuaren mutur batean, eta kerubin bat errukiaren eserlekuaren bigarren muturean, Itzala egiten zutela beren hegalez erruki-eserlekuaren gainean. Eta urre garbitik egin zuen aurretik jarritako mahaia, Eta urtu zuen honentzat lau eraztun, bi alde baten gainean eta bi bigarren aldearen gainean, zabalak, hagak haien bidez jasotzeko. Eta kutxaren hagak eta mahaiaren hagak egin zituen, eta urreaz estali zituen. Eta mahaiko ontziak egin zituen: platerak eta intsentsarioak eta kopak eta libazio ontziak, zeinetan libazio-eskaintzak isuriko dituen, urrezkoak. Eta

argiontzi argitzen duena urrezkoa egin zuen. Solidoa haren zurtoinak, eta hodiak bere bi aldeetatik, Haren adarretatik kimuak, haren adarretatik ateratzen diren kimuak, hiru alde honetatik eta hiru alde horretatik, elkarren artean berdinduak. Eta haien lanparak, muturren gainean daudenak, intxaur-formakoak dira, eta haien enkajedurak, argiak haien gainean egon daitezen, eta zazpigarren enkajea, lanpararen muturra gainean, gailurraren gainean goitik, solidoa, osoa, urrezkoa Eta zazpi lanpara urrezko haren gainean, eta haren pintza urrezkoak, eta haien isurtzeko ontzi urrezkoak. Honek zilarrez estali zituen zutabeak, eta zutaberako urrezko eraztunak urtu zituen, eta barrak urrez estali zituen, eta oihalaren zutabeak urrez estali zituen, eta urrezko begiak egin zituen. Honek egin zituen tendaren eraztun urrezkoak, patioaren eraztunak, eta eraztun brontzezkoak estalkia goitik luzatzeko. Honek txukatu zituen tabernakulu-aren kapitel zilarrezkoak, eta tabernakulu-aren atearen kapitel brontzezkoak, eta patioaren atea, eta begizta zilarrezkoak egin zituen zutabeentzat; zutabeen gainean, honek zilarrez estali zituen haiek. Honek tendelekuaren iltzeak egin zituen, eta patioaren iltzeak brontezkoak, Honek egin zuen brontzezko aldarea brontzezko sutegietan, zeintzuk ziren Koreren batzarrearekin matxinatu ziren gizonen. Honek egin zituen aldarearen ontzi guztiak eta bere su-ontzia eta oinarria eta katiloak eta haragia hartzeko gantzuak brontzezkoiak Honek aldare baterako estalkia egin zuen, sare-lana, sutegiaren azpitik, haren azpian, haren erdira arte, eta lau eraztun brontze jarri zizkion aldarearen estalkiraren lau aldeetan, barretarako zabalak, haiekin aldarea

altxatzeko. Honek egin zuen untzio-olio santua, eta intsentsua garbia, perfumegilearen lana. Honek egin zuen arroa brontzezko eta oinarri bere brontzezko barautu zuten emakumeen ispiluetatik,

Eta arroa egin zuen, Moisesek eta Aaronek eta bere semeek beren eskuak eta oinak hartatik garbitu zitzaten, lekukotasunaren dendan sartzen zirenean, edo aldarerantz zerbitzatzera hurbiltzen zirenean. Hartatik garbitzen ziren, hain zuzen ere Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

39

Urre guztia, gauza santuen lan osorako prestatu zena, lehen fruituen urrea zen: bederatzi eta hogei talentu, eta zazpireun hogei sikel, sikel santuaren arabera. Eta zilarra eskaintza bildurikoengandik gizonen sinagogaren ehun talentu, eta mila zazpiehun hirurogeita hamabost sikel, drakma bat burukoari, sikelaren erdia, sikela santuaren arabera, Hogei urtetik gorako ikuskatzean zehar igarotzen diren guztiak seiehun mila, eta hiru mila bost ehun eta berrogeita hamar ziren. Eta ehun zilarreko talentuak tenda-tokiaren ehun kapitelen isurketan erabili ziren, eta beloaren kapiteletan. Ehun kapital ehun talentuetarako, talentu bat kapitaleko. Eta mila zazpiehun hirurogeita hamabost sikelak kakoak egiteko erabili zituen zutabeetarako, eta urrez estali zituen haien kapitelak, eta apaindu zituen.

Eta eskaintzaren brontzearen hirurogeita hamar talentu eta mila bostehun sikel, Eta hartatik egin zituzten lekukotasunaren tabernakulu-aren atearen oinarriak. Eta barnearen oinarriak inguruan, eta barnearen atearen oinarriak, eta tentuaren estakak, eta barnearen estakak inguruan. eta aldarearen estalkia bronzezkoa, eta aldarearen ontzi guztiak, eta testigantzaren dendaren tresna guztiak, Eta Israelgo semeak egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten. Eta gainerako urrea eskaintzatik egin zituzten ontziak haiekin ministratzeko Jaunaren aurrean. Eta geratutako jakintoaz, purpuraz eta gorriaz Aaronen zerbitzu-soinekoak egin zituzten, santutegietan haiekin zerbitzatzeko. Eta soingainuak Moisesengana eraman zituzten, eta tabernakulu, eta haren ontziak, oinarriak eta haren barrak, eta zutabeak, eta aldarea, eta haren ontzi guztiak.

Eta gantzutzearen olioa, eta konposizioaren intsentsua, eta kandelabro garbia, eta haren argilampak, errekuntzaren argilampak, eta argiaren olioa, Eta aurkezpenaren mahaia, eta haren ontzi guztiak, eta aurkeztutako ogiak, Eta santuaren soinekoak, Aaronak direnak, eta bere semeen soinekoak, apaizgotarako, Eta korteko oihalak, eta zutabeak, eta dendarenaren atearen oihala, eta korteko atearena, Eta tentaren ontzi guztiak, eta haren tresna guztiak, eta gorriz tindatutako ahari-larruzko azalak, eta estaldura urdinxkak, eta gainerakoen estalkiak, eta ziriak, eta testigantzaren tentaren lanetarako tresna guztiak. Jaunak Moisesi agindu zion guztia, horrela egin zuten Israelgo semeek ekipaje guztia, Eta Moisesek lan guztiak

ikusi zituen, eta Jaunak Moisesi agindu zion moduan egin zituzten, horrela egin zituzten, eta Moisesek bedeinkatu zituen.

40

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Hilabete lehenengoaren lehen egunean, ilberri-egunean, jarriko duzu lekukotasunaren tentua. Eta testigantzaren kutxa jarriko duzu, eta kutxa veloarekin estaliko duzu. Eta mahaia sartu beharko duzu, eta bere eskaintza jarri beharko duzu, eta kandelabro-euskarria sartu beharko duzu, eta bere kandelak jarri beharko duzu. Eta jarriko duzu urrezko aldarea intsentsua erretzeko itxuraren aurrean, eta jarriko duzu oihal-estalkia aitortza-dendaren atearen gainean. Eta eskaintzen aldarea jarriko duzu lekukotasunaren tabernakulu-atearen ondoan. Eta denda inguruan jarriko duzu, eta haren guztiak inguruan konsagratuko dituzu. Eta hartuko duzu gantzuketa-olioa, eta gantzuko duzu tenda, eta bertan dagoen guztia, eta sakratuko duzu hura, eta haren ontzi guztiak, eta santua izango da. Eta gantzutuko duzu eskaintzen aldarea eta bere ontzi guztiak, eta konsagratuko duzu aldarea, eta aldarea santuen santua izango da. Eta Aaron eta bere semeak lekukotasunaren tabernakulu ateetara ekarriko dituzu, eta urarekin garbitu egingo dituzu. Eta Aaroni soineko santuak jantziko dizkiozu, eta gantzutuko duzu, eta konsagratuko duzu, eta apaiz egingo dit. Eta bere semeak ekarriko dituzu eta tunikak jantziko dizkiezu. Eta gantxatuko dituzu haiek zein moduz gantxatu zenuen haien aita, eta apaiztu

egingo didate, eta izango da, horrela izateko haientzat gantxadura apaizgotasun betiko, haien belaunaldietarako. Eta Moisesek egin zuen guztia, Jaunak agindu zion guztia, horrela egin zuen.

Eta gertatu zen lehen hilabetean, bigarren urtean, haiek Egiptotik irten zirenean, ilberrian tenda zutik jarri zen. Eta Moisesek tenda jarri zuen, kapitelak ezarri zituen, barrak sartu zituen, eta zutabeak jarri zituen. Eta gortinak tenda gainean luzatu zituen, eta tendaren estalkia haren gainean jarri zuen goitik, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta lekukotasunak hartu ondoren, kutxaren barrura bota zituen, eta makila-eramaileak kutxaren azpian jarri zituen. Eta kutxa denda barrura eraman zuen, oihalaren estalkia jarri zuen, eta lekukotasunaren kutxa estali zuen, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta mahaia jarri zuen lekukotasunaren tabernakuluan, iparralderantz, tabernakuluaren velaren kanpoaldean. Eta haren gainean aurkezpenaren ogiak jarri zituen Jaunaren aurrean, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta kandelabrua jarri zuen lekukotasunaren atearen barruan, atearen hego aldean. Eta haren argiak Jaunaren aurrean jarri zituen, Jaunak Moisesi agindu zion moduan. Eta aldare urrezkoa lekukotasunaren tendan jarri zuen oihalaren aurrez aurre. Eta bertan konposizioaren intsentsua erre zuen, hain zuzen ere Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta eskaintzen aldarea tabernakulu dentearen ateen ondoan jarri zuen. Eta kortua ezarri zuen tendaren eta altarearen inguruan, eta Moisesek lan guztiak amaitu zituen.

Eta hodeia estali zuen lekukotasunaren tenda, eta Jaunaren gloriak bete zuen tenda. Eta Moises ez zen gai izan testigantza-dendan sartzeko, zeren hodeia haren gainean itzaltzen baitzuen, eta denda Jaunaren gloriaaz bete zen. Noiz hodeia tabernakulutik igotzen zenean, Israelgo seme-alabek beren zamakinekin abiatu egiten zuten. Baina hodeia igotzen ez bazen, ez zuten kanpaldia altxatzen hodeia igo arte. Hodeia zegoen tabernakulu gainean egunez, eta sua zegoen haren gainean gauez, israeldar guztien aurrean, haien irteera guztietan.

Markosen Ebanjelioa

1

Jesukristo Jainkoaren semearen albiste onaren hasiera.
Profetetan idatzita dagoen bezala, hara, nire mezularia
bidaltzen dut zure aurrera, zure bidea zure aurrean prestatuko
duena, Basamortuan oihukatzen ari denaren ahotsa: prestatu
Jaunaren bidea, zuzendu haren bideskaak,

Gertatu zen Joan bateatzen basamortuan eta damupenaren
bataioa aldarrikatzen bekatuen barkamenerako. Eta Judea lur
guztia eta Jerusalemdarrak hura batera ateratzen ziren, eta
guztiak bataiatu egiten ziren Jordan ibaian haren bidez, haien
bekatuak aitortzen zituztelarik. Baina Joan gamerluaren ileekin
jantzita zegoen eta larruzkoa gerrikoa gerrian zeukan, eta
matxinsaltoak eta ezti basatia jaten zituen. Eta predikatu zuen
esanez: Nire ondoren dator ni baino indartsuagoa, eta ez naiz
gai makurturik haren sandalien uhala askatzeko. Nik benetan
uretan bataiatu zintuztedaten, baina berak Espiritu Santuan
bataiatu zaituzteko.

Eta gertatu zen egun haietan Jesus etorri zela Galileako Nazarettik, eta Joanesek bataiatu zuen Jordanen. Eta berehala uretik igotzen, ikusi zituen zeruak urratzen zirela eta Espirituak usoa bezala jaisten zuela haren gainera. Eta ahots bat etorri zen zerutik: Zu zara nire seme maitea, zugan pozik nago.

Eta berehala Espirituak hura basamortuan kanporatzen du. Eta han egon zen basamortuan berrogei egun, Satanak tentatua, eta piztiekin batera egon zen, eta aingeruak zerbitzatzen zioten.

Baina Joan entregatua izan ondoren, Jesus Galileara etorri zen, Jainkoaren erresumaren berri ona iragarriz. eta esaten zuela denbora bete dela eta Jainkoaren erresuma hurbildu dela, damutzen eta albiste onean sinesten

Galilea itsasoaren ondoan ibiliz, Simon eta bere anaia Andrew ikusi zituen sarea itsasoan botatzen, arrantzaleak baitziren Eta Jesusek esan zien: Zatozte nire atzetik, eta gizakien arrantzale bihurraraziko zaituztet. Eta berehala beren sareak utzirik, jarraitu zioten. Eta handik gutxi aurrera joan eta, Zebedeoren Jakobe eta bere anaia Joan ikusi zituen, eta haiek itsasontzian sareak konpontzen, Eta berehala deitu zituen haiek. Eta haien aita Zebedeo itsasontzian langile alokatu haiekin utzita, haren atzetik joan ziren.

Eta Kapernaumera sartu ziren, eta berehala, larunbatetan biltzarrera sartu ondoren, irakastea ari zen. Eta harriturik zeuden bere irakaspenaz, zeren eta irakasten zien

autoritatearekin, eta ez idazleen antzera. Eta beren biltzarrean espiritu zikin batean zegoela gizon bat zegoen, eta oihu egin zuen esanez: Utzi! Zer guri eta zuri, Jesus Nazaretarra? Etorri zara gu suntsitzera? Badakit zu nor zaren, Jainkoaren Santua. Eta Jesusek zigortu zuen, esanez: Isilik egon eta atera haren-tik. Eta espiritu zikinak konbultsioa eraginez eta ahots handiz oihu eginez, harengandik irten zen. Eta guztiak harritu egin ziren, hainbesteraino non beren artean eztabaidatzen hasi ziren esanez: Zer da hau? Zer irakaskuntza berri da hau? Agintariaz espiritu zikinei ere agintzen die, eta obeditzen diote! Eta berehala zabaldu zen haren ospea Galileako inguruko eskualde osora.

Eta berehala bilkuratik irten ondoren, Simonen eta Andresren etxera joan ziren Jakobo eta Joanekin. Simonen amaginarreba etzanda zegoen sukarra zuela. Eta berehala haren gainean esaten diote. Eta hurbildu eta altxatu zuen hura, haren eskutik heldu eta, eta sukarrak berehala utzi zuen, eta haiei zerbitzatzen hasi zitzaien. Arratsaldea gertatu zenean, eguzkia sartu zenean, gaixo zeuden guztiak eta deabrudunak haren aurrera eramaten zituzten. Eta hiri osoa atearen aurrean bilduta zegoen. Eta asko sendatu zituen, gaizki zeuden hainbat gaixotasunekin, eta deabru asko kanporatu zituen, eta ez zien utzi deabruei hitz egiten, zeren ezagutzen zuten hura Kristo zela.

Eta goiz-goizean oraindik, ilunpetan, jaiki eta atera zen, eta basamortuko leku batera joan zen, eta han otoitz egiten zuen.

Eta Simonek eta harekin zeudenek jarraitu zuten. Eta hura aurkitu ondoren, esaten diote: Guztiak zu bilatzen ari dira. Eta haiei esaten die: Goazen alboko herrixketara, han ere predikatu dezadan, horretarako irten bainaiz. Eta haien bilkuretan iragartzea ari zen Galilea osoan, eta deabruak kanporatzen.

Eta leproso bat hurbiltzen zaio, eskari egiten, belaunikatzen eta esaten dion: Nahi baduzu, garbi nazakezu. Baina Jesusek, errukia izanda, eskua luzatu eta ukitu egin zuen, eta esan zion: Nahi dut, garbitu zaitez. Eta berak hori esaten zuenean, berehala lepra joan zitzaion, eta garbitu egin zen. Eta gogor ohartarazita, berehala kanporatu zuen hura, eta esaten dio hari Ikus inori ezer ez esatea, baina joan eta zeure burua erakutsi apaizari, eta eskaini zure garbitzearengatik Moisesek agindu zuena lekukotasun gisa haientzat. Baina hura irten ondoren, hasi zen asko aldarrikatzen eta hitza zabaltzen, horrela gehiago ez zen gai irekiro hirira sartzeko, baizik kanpoan basamortuko lekuetan egoten zen, eta jende guztia leku guztietatik zetorren beragana.

2

Eta berriro Kapernaumera sartu zen egun batzuen buruan, eta entzun zen etxean zegoela. Eta berehala asko bildu ziren, horrela ez zegoen lekurik gehiago, ez eta atearen aldean ere, eta hitza mintzatzen zien. Eta haragana datoz paralitiko bat eramaten, lauek jasota. Eta hura hurbiltzeko gai izan ez zirenez

jendetza dela eta, estalkia kendu zuten non zegoen, eta zulatu ondoren jaitsi zuten txatarra non paralitikoa etzanda zegoen. Baina Jesusek haien fedea ikusita, dio paralitikoa: Umea, barkatuak dira zuri zure pekatuak. Baina idazkarietako batzuk han eserita zeuden eta beren bihotzetan arrazoitzen ari ziren. Zergatik honek horrela hitz egiten du jainkohizkeriak? Nork du gaitasuna bekatuak barkatzeko, Jainkoaz beste batek? Eta berehala Jesusek bere espirituan ezaguturik horrela beraiek arrazoitzen ari direla beraien artean, esan zien: Zergatik gauza hauek arrazoitzen dituzue zuen bihotzetan? Zer da errazagoa, paralitikoa esatea barkatuta daude zure pekatuak, edo esatea jaiki eta hartu zure ohea eta ibili? Baina jakin dezazuen gizonaren Semeak lurraren gainean bekatuak barkatzeko agintea duela, elbarriari dio, Zuri esaten dizut: jaiki, hartu zure estera eta joan zure etxera. Eta berehala jaiki zen, eta estera hartuta atera zen guztien aurrean, horrela harritu ziren guztiak eta Jainkoa goretsi zuten esanez inoiz horrela ikusi ez zutela.

Eta berriro itsasoaren ondoan irten zen, eta jende guztia haren aldera zetorren, eta haiei irakasten zien. Eta igarotzen ari zela, ikusi zuen Levi Alfeoarena, zerga-biltegian eserita, eta esaten dio: Jarrai nazazu. Eta altxatuta, jarraitu zion. Eta gertatu zen hura bere etxean mahaian jartzean, zergalari asko eta bekatari asko Jesusekin eta haren ikaslekin batera mahaian jarrita zeudela, izan ere asko ziren eta jarraitu zioten hari. Eta idazkariak eta Fariseuak, hura zergabiltzaileekin eta bekatariekin jaten ikusita, bere ikasleei esaten zieten: Zergatik zergabiltzaileekin eta bekatariekin jaten eta edaten du? Eta

Jesus entzun ondoren, haiei dio: Ez dute sendoak sendagilearen beharrik, baizik gaizki daudenek. Ez naiz etorri zuzenak deitzera, baizik bekatariak damutzara.

Eta Joanen ikasleek eta fariseuenak barur egiten zuten. Eta datoz eta esaten diote hari: Zergatik Joanen ikasleek eta fariseuenek barur egiten dute, baina zure ikasleek ez dute barur egiten? Eta Jesusek esan zien: ezin al dute ezkontza gelaren semeak barautu ezkonberria haiekin dagoen bitartean? Ezkonberria beraiekin duten bitartean, ezin dute barautu. Etorriko dira baina egunak, noiz ezkonberria haietatik kendua izan den, eta orduan barautu egingo dute egun horietan. Inork ez du josi oihal uzkurtu gabeko adabakirik soineko zahar baten gainean; bestela, berria zaharretik bere betetzea kentzen du, eta urradura okerragoa sortzen da. Eta inork ez du ardo berria zaharki zaharretan botatzen, bestela ardo berriak zaharkiak lehertzen ditu, eta ardoa isurtzen da eta zaharkiak galduko dira, baina ardo berria zaharki berrietan jarri behar da.

Eta gertatu zen hura sabbath-etan zereal-eremuetatik igarotzen ari zela, eta haren ikasleak buruko-aleak ateratzen, bide egiten hasi ziren. Eta Fariseuak esaten zioten hari: Ikusi zer egiten duten sabatetan, hori ez da baimenduta. Eta berak esan zien: Ez al duzue inoiz irakurri zer egin zuen Davidek behar izan zuenean eta gosea zuen berak eta harekin zeudenek? Nola sartu zen Jainkoaren etxean Abiatar apaiz nagusia zelarik, eta aurkezpenaren ogiak jan zituen, zeina ez baita zilegi jatea apaizek ezik, eta eman ere egin zien berarekin zeudenei? Eta

haiei esaten zien: larunbata gizakiarengatik sortu zen, ez gizakia larunbatarengatik. Hala non, gizakiaren Semea sabbatharen ere jaun da.

3

Eta berriro biltzarrera sartu zen, eta han eskua zimeldua zuen gizon bat zegoen. Eta begiratzen zegokaten hura, ea sabbath-etan sendatuko zuen, hura salatzeko. Eta eskua zimeldua duen gizonari esaten dio: Jaiki zaitez erdira. Eta haiei esaten die: baimenduta al dago sabbath-etan on egitea edo gaizki egitea? Arima salbatzea edo hiltzea? Baina haiek isilik zeuden. Eta inguruan begiratu ondoren haiek haserre-arekin, atsekabetuta haien bihotzaren gogortzeagatik, gizonari dio: Luzatu zure eskua. Eta luzatu zuen, eta haren eskua leheneratu zen osasuntsu, bestea bezala. Eta Fariseuak irten ondoren, berehala Herodiarrekin kontseilua egiten zuten haren aurka, hura suntsitu zezaten.

Eta Jesus atzera egin zuen bere ikasleekin itsasorantz, eta Galileatik jende multzo handi batek jarraitu zion. Eta Judeatik eta Jerusalemetik eta Idumeatik eta Jordanez harantz eta Tiro eta Sidoneko inguruetatik, jende asko, entzun zutenean zenbat gauza egiten zituen, etorri ziren harengana. Eta bere ikasleei esan zien txalupa bat gertu egon zedin jendetza dela-eta, hura hertsi ez zezaten. Asko sendatu zituen, horrela gainera erori zitzaizkion ukitu zezaten zigorrak zituzten guztiak. Eta espiritu

zikinak, hura ikusten zutenean, haren gainera erortzen ziren eta oihu egiten zuten esanez: Zu zara Jainkoaren Semea. Eta asko mehatxatu zituen haiei, hura ageriko ez dezaten egin.

Eta mendira igotzen da, eta berak nahi zituenak deitzen ditu, eta haiek harengana joan ziren. Eta hamabi egin zituen, harekin egon zitezen eta aldarrikatzera bidali ahal izateko. eta gaixotasunak sendatzeko eta deabruak kanporatzeko agintea edukitzea eta Simoni Pedro izena jarri zion, Eta Jakobe Zebedeorena eta Joan Jakoberen anaia, eta jarri zien izenak Boanerges, hau da, trumoiaren semeak, eta Andres eta Filip eta Bartolome eta Mateo eta Tomas eta Jakobe Alfeoaren semea eta Tadeo eta Simon Kanaandarra. eta Juda Iskariote, zeinek saldu baitzuen.

Eta etxera datoz, eta berriro jendetzea biltzen da, hala non haiek ezin izan ogia ere jan. Eta entzun ondoren, bere artekoak atera ziren hura harrapatzeko, zeren zioten harrituta zegoela. Eta Jerusalemetik jaitsi ziren idazkariak esaten zuten Beelzebul daukala, eta deabruen buruan deabruak kanporatzen dituela. Eta haiek deituta, paraboletan esaten zien haiei: nola gai da satanas satanas kanporatzeko? Eta baldin erresuma bere buruan zatitua bada, ezin daiteke zutik egon erresuma hura. Eta etxe bat bere buruan zatituta badago, ezin da etxe hura zutik egon. Eta baldin Satanak bere burua aurka altxatu bada eta zatituta badago, ezin da zutik egon, amaiera baizik ez du. Inork ezin ditu indartsuaren ontziak lapurtu haren etxean sartu ondoren, baldin eta lehenik indartsuari lotzen ez badio; eta

orduan haren etxea lapurtuko du. Benetan esaten dizuet: guztia barkatuko zaie gizakien semeei, bekatuak eta blasfemiak, zenbat ere blasfematu duten. Baina nork Espiritu Santuaren aurka blasfematu egingo balu, ez du inoiz barkamenik izango, betiereko epaiaren errudun baizik. Zeren esaten zuten espiritu zikin bat duela.

Datoz beraz haren ama eta haren anaiak, eta kanpoan egon zirela, bidali zuten hura deitzera. Eta jende multzo bat haren inguruan eseria zegoen, eta esan zioten: Ikusi, zure ama eta zure anaiak kanpoan zaituzte bilatzen. Eta erantzun zien esanez: Nor da nire ama edo nire anaiak? Eta inguruan begiratu ondoren, haren inguruan eserita zeudenen gainera, dio: Ikusi, nire ama eta nire anaiak, Nor egiten baitu Jainkoaren nahia, hura nire anaia eta nire arreba eta nire ama da.

4

Eta berriro hasi zen irakastera itsasoaren ondoan, eta jende asko bildu zen berengana, hainbeste non hura ontzira sartu eta itsasoan eseri zen, eta jende guztia itsasoaren aldean lurrean zeuden. Eta parabola askotan irakats zien haiei, eta bere irakaskuntzan esaten zien haiei, Entzun. Hara, ereilea atera zen ereiteko. Eta gertatu zen ereitean, batzuk bidearen gainera erori ziren, eta hegaztiak etorri ziren eta irentsi zuten hura. Eta beste bat harri-lurrean erori zen, non ez zuen lur askorik, eta berehala ernetu zen lurrak sakonera ez zuelako. Eguzkia jaiki

ondoren erretu zen, eta sustrairik ez edukitzeagatik lehortu zen. Eta beste bat arantzetan erori zen, eta arantzak igo ziren eta itotzen zuten hura, eta fruiturik ez zuen eman. Eta beste bat lur onera erori zen, eta fruitu ematen zuen, gora hazten zihoan fruitua, eta hogeita hamar, hirurogei eta ehun eman zituen. Eta haiei esaten zuen: belarriak entzuteko dituena, entzun beza. Baina bakarrik zegoenean, haren ingurukoak hamabiekin batera parabola galdetu zioten. Eta esaten zien haiei: Zuei eman zaizue Jainkoaren erreinuaren misterioak ezagutzea, baina kanpoan dauden haiei guztia paraboletan gertatzen da hala non ikusten ari direla ikus dezaten eta ez ikusi, eta entzuten ari direla entzun dezaten eta ez ulertu, itzuli ez daitezen eta haien bekatuak barkatu dakizkien.

Eta haiei esaten die: ez al dakizue parabola hau, eta nola ezagutuko dituzue parabola guztiak? Hazia ereiten duena hitza ereiten du. Hauek, ordea, bidearen ondoan ereiten den hitza jasotzen dutenak dira, eta entzuten dutenean, berehala dator satanak eta kentzen du haien bihotzetan erein den hitza. Eta hauek, antzera, leku harritsuetan ereinda direnak dira, zeinek hitza entzuten dutenean berehala pozez hartzen baitute. Eta ez dute sustrairik beren baitan, baina behin-behinekoak dira; gero, atsekaberik edo jazarpenik hitza dela eta gertatzen denean, berehala behaztopatzen dira. Eta hauek arantzetan ereinda direnak dira, hitza entzuten dutenak. Eta aro honen kezka-ardurek eta aberastasunaren iruzurrak eta gainerako gauzen inguruko desirek, sartuz, hitza itotzen dute, eta fruitu-gabea bihurtzen da. Eta hauek dira lur onean ereindakoak, zeintzuk

hitza entzuten eta onartzen duten, eta ematen dute fruitu hogeita hamarretan, hirurogeitan eta ehunen.

Eta esaten zien: Ezta dator lanpara saskiaren azpian jartzeko edo ohearen azpian? Ez al da lanpara-zutoinaren gainean jartzeko? Ez baita ezkutua hura baldin ez agertua izan, ezta ere gertatu ezkutua baizik hala etorri argira. Norbaitek entzuteko belarriak baditu, entzun beza. Eta esaten zien haiei: ikusi zer entzuten duzuen. Neurtzen duzuen neurriarekin, neurtu egingo zaizue zuei, eta gehiago emango zaizue zuei entzuten duzuenoi. Izan ere, duenari emango zaio, eta ez duenari, duena ere kenduko zaio. Eta esaten zuen: Horrela da Jainkoaren erreinua, gizon batek hazia lurrera botatzen duenean bezala, Eta lo egiten du eta jaiki, gauean eta egunean, eta hazia ernetzen da eta hazten da, nola ez dakien berak. Berez baitik lurrak fruituak ematen ditu: lehenik belarra, gero burua, gero buruan gari betea. Baina fruitua ematen duenean, berehala igitaia bidaltzen du, uzta iritsi delako.

Eta esaten zuen: Nola antzekotuko dugu Jainkoaren erreinua? Edo zein parabolatan konparatuko dugu hura? Mostaza ale bakarra bezala, zeina lurraren gainean ereiten denean, lurraren gaineko hazi guztien artean txikiena den, Eta ereinda denean, gora doa eta barazki guztien handiena bihurtzen da, eta adar handiak egiten ditu, horrela bere itzalpean zeruko hegaztiek habia egin dezaten.

Eta horrelako parabola askotan hitz egiten zien hitza, entzuteko

gai ziren neurrian, Parabolarik gabe ez zien hitz egiten haiei hitza, baina bere ikasleei aparte azaltzen zien guztia.

Eta arratsaldea heldu zenean, egun hartan haiei dioste: Goazen bestaldera. Eta jendetzari utzirik, hartzen dute hura zen bezala ontzian, eta beste itsasontziak ere bazeuden harekin. Eta haize-ekaitz handi bat sortu zen, eta uhinak ontziaren barrura jotzen zuten, hala non jadanik hondoratzen ari baitzen. Eta bera atzeko aldean buruko-jasarriaren gainean lo zegoen, eta esnatu zuten eta esan zioten: Irakaslea, ez zaizu axola galtzen ari garela? Eta esnatuta, haizeari errieta egin zion eta itsasoari esan zion: Isilik egon, geldi egon. Eta haizea gelditu zen, eta bare handia gertatu zen. Eta esan zien: Zergatik zarete hain bildurkor? Nola ez duzue federik? Eta beldur handia izan zuten eta elkarri esaten zieten: Nor da orduan hau, haizeak eta itsasoak ere hari obeditzen baitiote?

5

Eta itsasoaren beste aldera iritsi ziren, Gergesenoen lurraldera. Eta itsasontzia-tik irten ondoren, berehala hilobietatik espiritu zikin batean zegoen gizon batek aurkitu zuen. Nork etxebizitza zuen hilobien artean, eta inor ez zen gai kateekin hura lotzeko, hura maiz oinestekaiekin eta kateakin lotua izan zelako, eta kateak berak hautsi zituelako eta oinestekaiak berak apurtu zituelako, eta inork ez zuelako gai izan hura hezten Eta gau eta egun osoan zehar, hobietan eta mendietan, oihukatzen eta bere

burua harriekin mozten ari zen. Baina Jesus urrutitik ikusi zuenean, korrika egin zuen eta gurtu egin zuen hura. Eta oihu handia eginez esaten du: Zer daukagu guk elkarrekin, Jesus, Jainko Gorenaren Semea? Jainkoaren izenean zin eragiten dizut, ez nazazu tormentatu. Esaten zion hura, bera: Atera, espiritu zikina, gizaki horretatik. Eta galdetu zion: Zer izena duzu?. Eta erantzun zuen esanez: Legioa da nire izena, askok garelako. Eta asko eskatu zion, haiek lurraldetik kanpora bidali ez zezan. Baina han txerri-talde handi bat bazen mendian bazka ari zena. Eta deabru guztiek erregutu zioten, esanez: bidali gaitzazu txerrietara, haietara sar gaitezen. Eta Jesusek berehala baimena eman zien. Eta espiritu zikinak irten ondoren, txerrietara sartu ziren, eta taldea amildegitik behera itsasora lasterka joan zen; bi mila inguru ziren, eta itsasoan itotzen ari ziren. Eta txerriak zaintzen ari zirenak ihes egin zuten eta hirira eta soroetara berri eman zuten, eta atera ziren gertatutakoa zer zen ikusteko. Eta Jesusgana datoz, eta ikusten dute deabrudunak eserita eta jantzita eta adimen osokoa, legioa izan zuena, eta beldurtu ziren. Eta ikusi zutenek kontatu zieten haiei nola gertatu zen deabrudunarengan eta zerriei buruz. Eta hura haien mugetatik joateko eskatzen hasi ziren. Eta itsasontzira igotzen ari zenean, deabru-jotako gizonak erregutu zion berarekin egon zedin. Eta ez zuen utzi, baizik esan zion: Joan zaitez zure etxera, zure senideetara, eta jakinarazi haiei Jaunak zuretzat egin dituen gauza guztiak eta nola erruki izan duen zurekin. Eta joan zen eta hasi zen Dekapolisen aldarrikatzen Jesusek berari zenbat gauza egin zizkion, eta denak harritu ziren.

Eta Jesusek itsasontzia hartu eta berriro beste aldera zeharkatu ondoren, jende ugari bildu zen haren inguruan, eta itsasertzean zegoen. Eta biltzar buruzagietako bat dator, Jairo izenekoa, eta hura ikusirik, haren oinetara erortzen da. Eta asko eskatu zion, esanez: Nire alaba txikia heriotzaren atarian dago; etorri eta ezarri eskuak gainean, salbatu dadin eta bizi dadin. Eta joan zen harekin, eta jende asko jarraitzen zion, eta presioa egiten zioten. Eta hamabi urtez odol-jarioan egon zen emakume bat, eta asko jasan ondoren sendagile askoren eskutik eta bere ondasun guztiak gastatu ondoren, eta inolako laguntzarik jaso gabe, baizik are okerrera joan ondoren, Jesusi buruz entzun ondoren, jendetzan atzetic etorrita bere soinekoa ukitu zuen. Bere baitan esaten zuen: Haren arropak ukitzen baditut ere, salbatua izango naiz. Eta berehala lehortu zen bere odolaren iturria, eta bere gorputzean jakin zuen zigortik sendatuta zegoela. Eta berehala Jesusek bere baitan beraren indarra irten zela ezaguturik, jendetzan itzulirik esan zuen: Nork ukitu ditu nire soinekoak? Eta bere ikasleek esan zioten: Ikusten duzu jendetzeak zapaltzen zaituela, eta galdetzen duzu nor ukitu nauen? Eta inguruan begiratzen zegoen hau egin zuena ikusteko. Emakumea, beldurtuta eta dardarka, jakinda zer gertatu zitzaion, etorri zen eta bere aurrean erori zen eta egia osoa esan zion. Baina berak esan zion: Alaba, zure fedeak salbatu zaitu. Joan bakean, eta egon osasuntsu zure eritasunetik. Oraindik hark hitz egiten zuen bitartean, kongregazio buruzagiaren etxetik etortzen dira esanez: Zure alaba hil da, zergatik oraindik nahasten duzu irakaslea? Baina Jesus, esaten ari zen hitza berehala entzun ondoren, sinagogako buruzagiari esan zion: Ez izan beldurrik,

sinets ezazu soilik. Eta ez zuen inor utzi berarekin jarraitzen Pedro eta Jakue eta Jakueren anaia Joan izan ezik. Eta batzar-etxe buruzagiaren etxera dator, eta zarata ikusten du, eta asko negarrez eta deihokarik. Eta sartu ondoren, haiei esaten die: Zer zarete nahasituta eta negarrez? Haurra ez da hil, baizik lo egiten du. Eta barre egiten zioten. Baina guztiak kanporatu ondoren, hauraren aita eta ama, eta berarekin zeudenak hartzen ditu, eta sartzen da haurra zetzana non. Eta haurra-ren eskua hartu ondoren, esaten dio: Talitha, koumi, hau da, itzulita: Neska, zuri esaten dizut, jaiki. Eta berehala neska jaiki zen eta ibiltzen ari zen, hamabi urtekoa baitzen. Eta harridura handiz harritu ziren. Eta gogotik agindu zien inork hori jakin ez zezan, eta esan zuen eman behar zaiola jateko.

6

Eta handik atera zen eta bere aberrira etorri zen, eta bere ikasleek jarraitzen zioten. Eta larunbata etorri zenean, biltzarrean irakastera hasi zen, eta entzuten ari ziren askok harrituta esaten zuten: Nondik ditu honek hauek? Eta zer da hari emandako jakinduria hau, eta halako indarrak bere eskuen bidez gertatzen dira? Ez al da hau arotz hori, Mariaren semea, Jakoben, Josen, Judaren eta Simonen anaia? Eta ez al daude haren arrebak hemen gurekin? Eta irainduak izan ziren harekin. Jesusek esaten zien haiei: Ez dago profetarik ohoregabe, bere aberrian eta bere ahaideen artean eta bere etxean ezik. Eta ezin izan zuen han inongo indarrik egin, gaixo

gutxi batzuei eskuak ezarri eta sendatu ezik. Eta harriturik zegoen haien sinesmengabeagatik. Eta inguruko herriak zeharkatzen zituen irakatsiz.

Eta hamabiak deitzen ditu, eta haiek bina bina bidaltzera hasi zen, eta espiritu zikinei gaineko agintea ematen zien. Eta agindu zien ezer ez eraman behar bidean, makila bat bakarrik izan ezik: ez zorroa, ez ogia, ez brontzerik gerrikoan, Baina sandaliak jantzita, eta ez jantzi bi tunika. Eta haiei esaten zien: non ere etxe batera sartu, han geratu handik irten arte. Eta zenbat ere ez badituzte zuek onartzen, ez eta zuen hitzik entzuten, handik irteten zaretela astindu zuen oinetako azpiko hautsa lekukotasun gisa haientzat. Amen diotsuet: errazago izango da Sodomarentzat edo Gomorrarentzat epaiaren egunean hiri hari baino. Eta irten ondoren, predikatu zuten damutuko zirela. Eta deabru asko kanporatzen zituzten, eta gaixo asko olioaz gantzutzen zituzten eta sendatzen zituzten.

Eta Herodes erregeak entzun zuen, argi bihurtu baitzen bere izena, eta esaten zuen: Joan Bataiatzailea hildakoetatik piztu da, eta horregatik indarrek beragan lan egiten dute. Besteak zioten Elias dela, besteak berriz zioten profeta bat dela, profetetako bat bezala. Entzun zuenean, ordea, Herodesek esan zuen: Ni burua kendu nion Joan hau da; bera jaiki da hilotatik. Herodes berak bidali eta atxilotu zuen Joan, eta lotu zuen espetxean Herodiasengatik, bere anaia Filiporen emaztea, zeren harekin ezkondu baitzen. Jonek Herodes-i esan zion ez zitzaiola zilegi bere anaiaren emaztea edukitzea. Baina Herodias gorrotoa zuen

haren aurka eta hura hil nahi zuen, eta ezin zuen. Herodes beldur zitzaion Joani, jakinez gizon zuzena eta santua zela, eta babestzen zuen. Haren hitzak entzun ondoren asko egiten zuen eta pozik entzuten zuen. Eta egun egoki bat iritsi zenean, Herodes bere urtebetetzerako afaria egin zien bere handikiei, mila komandanteei eta Galileako lehengoei, Eta haren alaba Herodiasen sartu eta dantza egin eta Herodesari eta mahaiean etzanda zeudenei atsegin eman ondoren, erregeak esan zion neskari: Eskatu iezadazu nahi duzuna, eta emango dizut. Eta zin egin zuen honi: Zer galdetu diezadazun ere, emango dizut, nire erreinuaren erdia arte. Bera, irten ondoren, bere amari esan zion: Zer eskatuko dut? Berak esan zuen: Joan Bataiatzailearen burua. Eta sartu ondoren berehala presaka erregearengana joan eta eskatu zuen esanez: Nahi dut berehala plater batean eman diezadazun Joan Bataiatzailearen burua. Eta oso tristea bihurtu zen erregea, baina zin-hitzak eta harekin mahaian zeuden gonbidatuak direla-eta, ez zuen hura ukatu nahi izan. Eta berehala erregeak burugilea bidali eta haren burua ekartzeko agindu zuen. Baina hura joan ondoren, burua kendu zion espetxean, eta ekarri zuen haren burua plater gainean eta eman zion neskari, eta neskak eman zion bere amari. Eta entzun ondoren, bere ikasleek etorri ziren eta hartu zuten bere gorpua, eta hilobi batean jarri zuten.

Eta apostoluak bildu ziren Jesusengan, eta berri eman zioten guztia, bai egin zutena, bai irakatsi zutena. Eta esan zien: Zatozte zuek zeuen kabuz basamortu leku batera, eta atseden hartu pixka bat, zeren etortzen zirenak eta joaten zirenak asko

ziren, eta jateko ere astirik ez zuten. Eta joan ziren basamortuko leku batera ontziz beraien kabuz. Eta ikusi zuten haiek joaten, eta askok ezagutu zituzten, eta oinez hiri guztietatik korrika egin zuten hara, eta aurreratu zitzaizkien eta bildu ziren haren aldera. Eta irten ondoren, Jesusek jende asko ikusi zuen eta erruki izan zuen haien gainean, zeren artzainik ez zuten ardiak bezala baitzeuden, eta gauza asko irakastea hasi zitzaien. Eta jadanik ordu asko igaro ondoren, haren ikasleak hurbildu eta esan zioten: Leku basamortua da hau, eta jadanik ordu asko da. Bidali itzazu, inguruko soroetara eta herrietara joan daitezen eta beraientzat ogiak erosi ditzaten, ez baitute zer jan. Baina hark erantzunez esan zien: Eman iezaiezu zuek jateko. Eta esaten diote: Joan eta berrehun denarioren ogia erosi behar dugu eta eman haiei jateko? Baina berak esaten die: Zenbat ogi dituzue? Zoazte eta ikusi. Eta jakin ondoren erantzuten dute: Bost, eta bi arrain. Eta agindu zien guztiak banketuak banketuak osatuz berde belarraren gainean etzaraztea. Eta talde-taldeka etzan ziren, ehunka eta berrogeita hamarrekaka. Eta bost ogi eta bi arrain hartu ondoren, zerura begiratu eta bedeinkatu zuen, ogiak hautsi eta ikasleei ematen zizkien haiek jende guztiari jarri ziezazkieten, eta bi arrainak guztien artean banatu zituen. Eta guztiek jan zuten eta asetu ziren. Eta zatien hamabi saski bete jaso zituzten, eta arrainetatik ere. Eta ogiak jan zituztenak bost mila gizon ziren.

Eta berehala bere ikasleei ontzira igotzera eta aurretik joatera behartu zien harantzago, Betsaidara, berak jendetza baztertu bitartean. Eta haiei agur esan ondoren, mendirantz joan zen

otoitz egitera. Eta arratsaldea gertatu zenean, itsasontzia itsasoaren erdian zegoen, eta bera bakarrik lurraren gainean. Eta haiek arraunean atsekabetuta ikusita, haizea haien kontrako baitzen, eta gauaren laugarren guardian haiekengana dator itsasoaren gainean ibiltzen, eta haiek igarotuz joan nahi zuen. Baina haiek itsasoaren gainean ibilitzen ikusi zutenean, mamua zela iruditu zitzaien, eta oihu egin zuten, Denak bera ikusi zuten eta nahastu egin ziren. Eta berehala hitz egin zien eta esan zien: Ausardia izan, ni naiz, ez izan beldur. Eta ontzira igo zen haiekengana, eta haizea gelditu zen, eta oso gehiegi beraiengan harritu ziren eta miretsi zuten. Ez baitzuten ogiez ulertu, haien bihotza gogortuta baitzegoen.

Eta zeharkatu ondoren, Genesareteko lurraldera joan ziren eta han ainguratu zuten. Eta itsasontzitik irten ondoren, berehala ezagutu zuten hura. Inguruneko eskualde oso hura zehar lasterka egin zuten eta ohatzetan gaixoak zeudenakin inguruan eramaten hasi ziren, non entzuten zuten han zegoela Eta non sartu zen herrietara edo hirietara edo soroetara, merkatuetan jartzen zituzten gaixoak eta eskatzen zioten bere jantzaren ertza behintzat ukitu zezaten, eta hura ukitzen zuten guztiak sendatzen ziren.

7

Eta Fariseuak eta idazletatik batzuk, Jerusalemetik etorriak, haren aurrera biltzen dira, Eta ikusi zutenean haren

ikasleengandik batzuk esku arruntekin, hau da garbitu gabeekin, ogiak jaten, errudun aurkitu zuten. Fariseuek eta judu guztiek, ukabilarekin eskuak garbitzen ez badituzte, ez dute jaten, zaharren tradizioa eutsiz. Eta merkatutik, baldin garbitu ez badute, ez dute jaten, eta beste asko dago jaso zuten kontrolatzeko: kopen garbiketak eta pitxerrenak eta brontzezko ontzienak eta ohenak. Gero fariseuak eta eskribak galdetzen diote: zergatik ez dabiltza zure ikasleak adinekoen tradizioaren arabera, baizik esku garbitu gabeekin jaten dute ogia? Baina erantzunez esan zien: Ondo profetizatu zuen Isaiak zuen buruz, aktore horien buruz, nola idatzita dagoen: Herri honek ezpainaz ni ohore, baina haien bihotza urrun dago nitik. Alferrik, ordea, gurtzen naute ni, gizakien aginduak irakaspen gisa irakasten dituztelako.

Utzita baituzue Jainkoaren agindua, eusten diozue gizakien tradizioa: garbiketa kanporretakoak eta kopetakoak, eta beste antzeko gauza asko egiten dituzue. Eta esan zien: Ongi baztertzen duzue Jainkoaren agindua, zuen tradizioa mantendu ahal izateko. Mosesek esan zuen: Ohora zure aita eta zure ama, eta gaizki esaten diona aitari edo amari, heriotzaz hil bedi. Zuek, ordea, esaten duzue: baldin gizon batek bere aitari edo amari esaten badio Korban (hau da, opari), zutik nitik onura izan zenezakeen, Eta ez duzue gehiago uzten hura ezer egiten bere aitarentzat edo bere amarentzat, Jainkoaren hitza baliogabetzen duzue zuen tradizioarekin, zeina eman baitzenuten, eta halako gauza antzeko asko egiten duzue. Eta jendetzea guztia deituta, haiei zioen: entzun nire guztiak eta ulertu ezazue. Ez dago ezer

kanpotik gizakiaren barrura sartzen denik, hura zikindu dezakeenik, baina kanpora ateratzen direnak dira gizakia zikintzen dutenak. Eta noiz sartu zen etxe batera jende-multzotik, bere ikasleek parabola haren buruz galdezka ari zitzaizkion. Eta dioste haiei: Horrela zuek ere ulergaitzak zarete? Oraindik ez al duzue ulertzen kanpotik gizonera sartzen den guztiak ezin duela hura zikindu? Hura bere bihotzean sartzen ez delako, baizik sabelean, eta komunera ateratzen da, janari guztia garbituz. Esaten zuen, ordea, gizakitik irtetzen dena hark zikindu egiten duela gizakia. Barrutik, izan ere, gizonen bihotzetik pentsamendu gaiztoak ateratzen dira: adulterioak, prostituzioiak, hilketak, Lapurretak, gupidiak, gaiztakeriak, iruzurra, lizentzia, begi gaizto, blasfemia, harrokeria, ergeltasuna, Gaitz hauek guztiak barrutik ateratzen dira eta gizona zikindu egiten dute.

Eta handik jaiki ondoren, Tiroaren eta Sidonaren mugetara joan zen. Etxe batera sartu zenean, inork ez jakin nahi zuen, baina ezin izan zuen igarri gabe egon. Emakume batek haren berri entzun zuelako, zeinaren alaba txikiak espiritu zikin bat baitzuen, etorri eta haren oinetan erori zen. Emakumea greziar zen, Sirofeniziar arrazakoa, eta eskatzen zion deabrua bere alabatik kanpora dezala. Baina Jesusek esan zion: Utzi lehenik haurrak asetzen, ez baita ona haurren ogia hartu eta txakur txikiei botatzea. Baina berak erantzun eta esaten dio: Bai, Jauna, eta txakurrak ere mahaiaren azpian haurren apurretatik jaten dute. Eta esan zion hau: hitz hau dela eta, joan; deabrua atera da zure alabatik. Eta joan ondoren bere etxera, haurra ohean

etzanda aurkitu zuen, eta deabrua irten zela.

Eta berriro, Tiro eta Sidongo mugetatik irten ondoren, Galileako itsasorantz joan zen, Dekapoliseko mugen erdian zehar. Eta ekarri diote gor eta hitz egiteko zailtasuna duen bat, eta eskatzen diote eskua jarri diezaion. Eta hura jendetza-tik aparte hartuta, bere hatzak haren belarrietara sartu zituen, eta thu egin ondoren haren mihia ukitu zuen, Eta zerura gora begiratu ondoren, suspiratu egin zuen eta esan zion: Effatha, hau da, Ireki. Eta berehala ireki ziren haren entzumenak, eta askatu zen haren mihiaren lotura, eta zuzen hitz egiten zuen. Eta agindu zien inori esan ez zezaten, baina zenbat eta gehiago agintzen zien, orduan eta gehiago iragarri zuten. Eta neurriz gain harriturik zeuden esanez: Ongi guztia egin du, eta gorrak entzunarazten ditu eta mutuak hitz eginarazten.

8

Egun haietan berriro jende asko egon zenean eta jateko ezer ez zutenean, Jesusek bere ikasleei deituz esan zien, Errukia dut jendearen gainean, zeren dagoeneko hiru egun nirekin geratzen baitira eta ez baitute zer jan. Eta baldin askatuko badut haiek goserik haien etxera, ahulduko dira bidean, zeren batzuk urrunetik etorri baitira. Eta bere ikasleek erantzun zioten: Nondik izango da norbait gai hauek ogiez asetzeko hemen basamortuan? Eta galdetu zien: Zenbat ogi duzue? Haiek erantzun zuten: Zazpi. Eta jendeari agindu zion lurrean

etzateko, eta zazpi ogiak hartuta, eskerrak emanez hautsi zituen eta bere ikasleei ematen zizkien jarri ziezazkieten, eta jendeari jarri zizkioten. Arrain txiki gutxi batzuk ere bazituzten, eta haiek bedeinkatu ondoren, haiek ere jartzeko esan zuen. Jan zuten eta asetu ziren, eta zatien hondarrak zazpi saski jaso zituzten. Lau mila inguru ziren, eta askatu egin zituen. Eta berehala barkura igan eta bere ikasleekin batera, Dalmanutako aldeetara etorri zen.

Eta fariseuak irten ziren eta harekin eztabaidatzen hasi ziren, harengandik zerutiko zeinu bat bilatuz, hura probatuz. Eta bere espirituan sakon suspiratu ondoren dio: Zergatik belaunaldi honek zeinua bilatzen du? Benetan esaten dizuet: ez zaio emango belaunaldi honi zeinurik. Eta haiek utzita, itsasontzira igo eta berriro joan zen.

Eta ahaztu zuten ogiak hartzea, eta ogi bat besterik ez zuten berekin itsasontzian. Eta agindu zien esanez: Begira, kontuz ibili Fariseoetako legamiaz eta Herodesen legamiaz. Eta elkarren artean arrazoitzen ari ziren, esaten: Ez dugu ogirik. Eta Jesusek, jakin ondoren, esaten die: Zer arrazoitzen ari zarete ogirik ez duzuelako? Oraindik ez al duzue ulertzen ezta konprenitzen ere? Oraindik gogortuta al duzue zuen bihotza? Begiak dituzuela ez ikusten duzue, eta belarriak dituzuela ez entzuten duzue? Eta ez al zarete gogoratzen?

Noiz bost ogi hautsi nituen bost milaren artean, eta zenbat saski zati beteak hartu zenituzten? Hamabi, diote hari. Noiz baina

zazpiak lau milakoentzat, zenbat saski bete zatikiz jaso zenituzten? Eta haiek esan zuten: zazpi. Eta esaten zien haiei: oraindik ez al duzue ulertzen?

Eta Betsaidara dator. Eta itsu bat ekartzen diote eta hura ukitzeko erreguesten diote. Eta itsuaren eskutik heldu eta herritik kanpora eraman zuen, eta haren begietara txistuka egin ondoren, eskuak gainean jarri eta galdetu zion zer ikusten zuen. Eta gora begiratu ondoren esan zuen: Gizonak ikusten ditut, zuhaitzak bezala ibiltzen. Gero berriro jarri zituen eskuak haren begien gainean eta egin zuen gora begiratu, eta leheneratu zen, eta argi-argi ikusi zituen guztiak. Eta bidali zuen hura bere etxera, esanez: Ez sartu herrira, ezta esan inori herrian ere.

Eta irten zen Jesus eta bere ikasleak Filiporen Zesareako herrixketara, eta bidean bere ikasleei galdetzen zien haiei esanez: Nor esaten dute jendeak ni naizela? Baina haiek erantzun zuten: Joan Bataiatzailea, eta beste batzuk Elias, beste batzuk berriz profetetatik bat. Eta berak esaten die haiei: Zuek, ordea, nor esaten duzue ni naizela? Erantzuten duela, Petrok esaten dio: Zu zara Kristo. Eta haiek zigortu zituen inori haren buruz esan ez zezaten.

Eta hasi zien irakasten beharrezkoa zela gizakiaren semeak asko sufritzea, eta baztertuak izatea zaharragoenek, apaiz nagusiek eta eskribek, eta hilak izatea, eta hiru egunaren ondoren jasotzea. Eta irekitasunez hitza hitz egiten zuen. Eta hura alde batera hartu ondoren, Pedrok hura errieta egiten hasi zitzaion.

Baina hura itzuli eta bere ikasleak ikusi ondoren, Pedro zigortu zuen esanez: Joan nire atzera, satana, zeren ez baitituzu Jainkoaren gauzak pentsatzen, baizik gizakien gauzak.

Eta jendetza bere ikaslearekin batera deitu ondoren, esan zien: Norbaitek nire atzetik jarraitu nahi badu, ukatu beza bere burua, hartu beza bere gurutzea eta jarraitu biezat niri. Nork bere arima salbatu nahi izango baitu, galduko du hura; baina nork bere buraren arima galduko baitu nire eta albiste onaren gatik, honek salbatuko du hura. Zer onura du gizonak mundu osoa irabazten badu, baina bere arima galtzen badu? Edo zer emango du gizonak bere arimaren truke? Nork baita baldin lotsatzen bada ni eta nire hitzez belaunaldi adulterio eta bekatiaren honetan, gizonaren semea ere lotsatuko da beraz noiz datorren bere aitaren gloriarekin mezulari santuekin.

9

Eta esaten zien: Benetan diot zuei badirela batzuk hemen daudenak, zeinek ez duten heriotzarik dastatu behar Jainkoaren Erregetzea indarrez etorria ikusi arte.

Eta sei egunaren ondoren, Jesusek Petro eta Jakobe eta Joan hartu zituen eta haiek mendi garai batera eraman zituen bakarrik, eta itxura aldatua izan zen haien aurrean, Eta bere soinekoak distiratsu bihurtu ziren, oso zuriak elurra bezala, halakoak non lurreko zuritzaile batek ez duen gai horrela

zuriztatzeko. Eta Elias agertu zitzaien Moisesekin, eta Jesusi hitz egiten ari ziren. Eta Petrok erantzunez dio Jesusi: Rabbi, ona da gu hemen egotea, eta egin ditzagun hiru etxola: zuri bat, Moisesi bat eta Eliasentzat bat. Ez baitzekien zer esan, izuturik zeuden eta. Eta hodei bat haiek itzaltzen gertatu zen, eta ahots bat hodeitik etorri zen esaten: Hau da nire seme maitea; hura entzun. Eta bat-batean, ingurura begiratu zutenean, ez zuten jada inor ikusi, Jesus bakarrik beren ondoan. Menditik jaisten ari ziren bitartean, agindu zien inori ez kontatzeko ikusi zutena, Gizasemearen Semea hiletik piztu arte. Eta hitza gorde zuten beren artean, eztabaidatzen zer den hiletatik jasotzea. Eta galdetzen zioten, esanez: Zergatik diote idazkariek Elias lehenik etorri behar dela? Baina berak erantzunez esan zien: Elias, benetan, lehenik etorriz guztiak berrezartzen ditu, eta nola idatzita dago gizasemearen gainean asko sufritu behar eta arbuiatu izan behar duela? Baina esaten dizuet Elias ere etorri dela, eta nahi zuten guztia egin ziotela, haren gainean idatzita dagoen bezala.

Eta ikasleengana iritsi zenean, jende asko ikusi zuen haien inguruan, eta eskribak haiekin eztabaidatzen. Eta berehala, jende guztia hura ikustean harritu egin zen, eta korrika joan zitzaion agurtzera. Eta idazkariei galdetu zien: Zer eztabaidatzen duzue zuen artean? Eta jendetza-tik batek erantzunez esan zuen: Irakasle, nire semea ekarri nuen zurengana, espiritu mutua duela. Eta non ere hura harrapatzen duen, lurrera botatzen du, eta apar egiten du eta hortzekin karraskaka egiten du, eta lehortzen da. Eta zure ikasleei esan

nien hori kanporatzeko, baina ez ziren gai izan. Baina hark erantzunez esaten dio: O belaunaldi sinesgaitza, noiz arte egongo naiz zuekin? Noiz arte jasango zaituztet? Ekarri hura nire aldera. Eta ekarri zuten hura haren aldera. Eta hura ikusi bezain laster, espirituak konbultsiotu egin zuen, eta lurrera erori eta biribilkatzen zen apar egiten zuela. Eta bere aitari galdetu zion: Zenbat denbora da hau gertatu zaiola? Eta hark esan zuen: Haurtzarotik. Eta askotan sura bota du eta uretara, hondatu dezan, baina zerbait egin dezakezun baldin, lagundu iezaguzu guri erruki izanik. Baina Jesusek esan zion: Baldin sinistea ahal baduzu, dena posible da sinisten duenarentzat. Eta berehala, oihu egin ondoren, hauraren aitak negarrez zioen: Sinesten dut, Jauna; lagundu nire sinestezintasunari. Jesusek ikusirik jendetzak elkarrekin korrika egiten ari dela, errieta egin zion espiritu zikinari, esanez hari: espiritu mutua eta gorra, ni zuri agintzen dizut, atera haren barrutik eta gehiago ez sartu haren barrura. Eta oihukatu ondoren eta hura asko konbultsiotu ondoren, irten zen, eta hila bezala geratu zen, hainbat eta askok hil zela esan zezaten. Baina Jesusek haren eskutik harturik altxatu zuen, eta jaiki zen. Eta etxe batera sartu ondoren, bere ikasleek bakarrik galdetzen zioten: Zergatik gu ez ginen gai izan hura kanporatzeko? Eta haiei esan zien: mota hau ezin da atera, otoitzez eta barauz ezean.

Eta handik irten ondoren, Galileatik zehar zihoazen, eta ez zuen nahi inork jakin zezan. Irakasten zien bere ikasleei, eta esaten zien: Gizonaren semea gizonen eskuetan emana izango da, eta hiltzen dute hura, eta hil ondoren, hirugarren egunean jaiki

egingo da. Baina haiek ez zuten hitza ulertzen, eta beldur ziren hura galdetzeko.

Eta Kapernaumera etorri zen, eta etxean egon zenean galdetu zien: Zer eztabaidatzen ari zineten bidean zuen artean? Haiek, ordea, isilik zeuden, zeren bidean elkarren artean eztabaidatu zuten nor zen handiagoa. Eta jesarrita, deitu zituen hamabiak eta esan zien: baldin norbait lehena izan nahi badu, guztien azkena eta guztien zerbitzaria izango da. Eta haur bat hartu ondoren, hura haien erdian jarri zuen, eta besarkatu ondoren, haiei esan zien, Nork halako haurretako bat nire izenean onartzen badu, ni onartzen nau, eta nork ni onartzen badu, ez nau ni onartzen, baizik ni bidali ninduen hura. Joanek erantzun zion esanez: Irakasle, ikusi genuen norbait zure izenean deabruak kanporatzen, guri jarraitzen ez zigunak, eta galarazi egin genuen, guri jarraitzen ez zigunagatik. Baina Jesusek esan zuen: Ez galarazi hura, inor ez dago-eta nire izenean indarra egingo duenik eta gero azkar niri buruz gaizki hitz egiteko gai izango denik. Nor ez dena zuen aurka, zuen alde dago. Nork ere emango bailizuke zuei ur kopa bat nire izenean, Kristorenak zareteelako, amen esaten dizuet, ez du galduko bere saria.

Eta norbaitek tropezu eragingo balio txiki hauetatik bati, nigan sinesten dutenei, hobe litzaioke harri errota bat lepoan jarrita eduki eta itsasora botata izatea. Eta baldin zure eskuak tropezu eragiten badizu, ebaki ezazu. Hobe duzu elbarri bizitzan sartzea bi eskuak edukita gehennara joatea baino, su itzalezinera. non haien zizarea ez den hiltzen eta sua ez den itzaltzen. Eta baldin

zure oinak zu behaztopatzen bazaitu, ebaki ezazu. Hobe duzu bizitzan sartzea maingu, bi oinak edukita gehennara jaurtia izatea baino, su itzalezinetara. non haien zizarea ez den hiltzen eta sua ez den itzaltzen. Eta zure begiak zu tropezu eragiten badizu, atera ezazu hura; hobe duzu begi bakarrarekin Jainkoaren erreinuan sartzea, bi begiak edukita suaren gehenara joatea baino. non haien zizarea ez den hiltzen eta sua ez den itzaltzen. Guztia suarekin gazitua izango da, eta sakrifizio guztia gatzarekin gazitua izango da. Ona da gatza, baina gatza gatzagabea bihurtzen bada, zerekin gazituko duzue hura? Izan ezazue zuen baitarako gatza eta egon zaitezte bakean elkarren artean.

10

Eta handik jaiki ondoren, Judeako mugetara dator Jordango beste aldetik zehar, eta jendetzak berriro biltzen dira harengana, eta ohituta zegoen bezala, berriro irakasten zien. Eta Fariseuak hurbildu ondoren, hura probatzen ari zirela, galdetzen zioten ea gizon bati emaztea uztea baimenduta dagoen. Baina hark erantzunez esan zien: Zer agindu zizuen Moisesek? Baina haiek esan zuten: Moisesek baimendu zuen dibortzioko liburua idaztea eta banatzea. Eta erantzuten, Jesusek esan zien: zuen bihotz gogortasunaren aurka idatzi zuen agindu hau. Baina sorkuntzaren hasieratik, Jainkoak gizonezkoa eta emeezkoa egin zituen haiek. Horregatik utziko ditu gizonak bere aita eta ama, eta bere emaztearengana batuko da, eta biak

haragi bakar bat izango dira. Horrela ez dira gehiago bi, baizik haragi bakarra. Beraz, Jainkoak elkartu zuena, gizonak ez beza banandu. Eta etxera berriro, ikasleek honi buruz galdetzen zioten. Eta haiei esaten die: nork ere bere emaztea utzi eta beste batekin ezkondu, adulterio egiten du haren aurka. Eta emakume batek gizona dibortziatu eta beste batekin ezkondu behar badu, adulterio egiten du.

Eta haurrak ekartzen zizkioten, haiek ukitu ditzan, baina ikasleek zigortu zituzten ekartzen zituztenak. Ikusita, ordea, Jesus haserre izan zen eta esan zien: Utzi haurrak niri etortzea, eta ez galarazi haiek, horrelakoen baita Jainkoaren erresuma. Benetan diot zuei: nor ez baditu onartzen Jainkoaren erreinua haur baten gisan, ez da sartuko haren barruan. Eta haiek besarkatu ondoren, bedeinkatu egin zituen eskuak haien gainean jarrita.

Eta hark biderantz ateratzen zenean, bat korrika etorri eta belaunikatuz galdetu zion: Irakasle ona, zer egin behar dut bizitza betikoa heredatzeko? Baina Jesusek esan zion: Zergatik esaten didazu ona? Inor ez da ona, Jainko bakarra izan ezik. Aginduak dakizkizu: ez adulteratu, ez hildu, ez lapurtu, ez egin testigantz faltsurik, ez iruzurtu, ohora zure aita eta ama. Baina berak erantzunez esan zion: Irakaslea, hauek guztiak gorde ditut nire gaztetatik. Baina Jesusek hura begiratu eta maite izan zuen, eta esan zion: Gauza bat falta zaizu. Baldin perfektua izan nahi baduzu, joan, duzun guztia saldu eta eman behartsuei, eta altxor bat izango duzu zeruan, eta zatoz eta jarraitu niri, zure gurutzea

hartuta. Baina hura ilun bihurtu zen hitz horretan eta joan zen penaturik, ondasun asko baitzituen.

Eta ingurura begiratu ondoren, Jesusek bere ikasleei diotse: Zein zaila den dirua dutenek Jainkoaren erresuman sartzea! Ikasleek, ordea, harriturik zeuden haren hitzei buruz. Baina Jesus, berriro erantzunez, dio haiei: Seme-alabak, nola zaila den diruan konfiantza dutenek Jainkoaren erresuman sartzea! Errazagoa da kameluak orratz baten zulotik sartzea aberats batek Jainkoaren erreinuan sartzea baino. Baina haiek oso harrituak zeuden beraien artean esaten: Eta nor salba daiteke? Begiratu ondoren, Jesusek haiei dio: gizakien artean ezinezkoa da, baina ez Jainkoaren artean, guztiak posible dira Jainkoarentzat. Petrosek hasi zitzaion esaten: Ikusi, guk guztia utzi dugu eta jarraitu dizugu. Erantzunez, baina, Jesusek esan zuen: Amen, esaten dizuet, inor ez dago etxea edo anaiak edo arrebak edo aita edo ama edo emaztea edo seme-alabak edo soroak utzi dituenik nire dela eta eta Ebanjelioaren dela eta. baldin ez badu hartzen ehunkoizko orain denbora honetan etxeak eta anaiak eta arrebak eta aita eta ama eta seme-alabak eta soroak pertsekuzioekin batera, eta aro etortzean bizitza betikoa. Asko, ordea, izango dira lehenak azkenak eta azkenak lehenak.

Bidean zeuden Jerusalemera igotzen, eta Jesus haien aurretik zihoala zeuden harriturik, eta jarraitzen zutenak beldurturik zeuden. Eta berriro hamabiak harturik, haiei esaten hasi zitzaien berari gertatuko zitzaizkion gauzak. Hori begira,

Jerusalemera goaz, eta gizakiaren semea apaiz nagusiei eta idazleei emana izango da, eta heriotzara kondenatuko dute hura, eta nazioei emango dute hura. Eta iseka egingo dute, eta azotatu egingo dute, eta tu egingo diote, eta hil egingo dute, eta hirugarren egunean piztu egingo da.

Eta Jakobe eta Joan, Zebedeoren semeak, hurbiltzen zaizkio esanez: Irakasle, nahi dugu eskatzen dizugun hori egin diezaguzun. Baina esan zien: Zer nahi duzue egin dizuedan? Baina haiek esan zioten: Eman iezaguzu bat zure eskuinean eta bat zure ezkerrean jar gaitezen zure glorian. Baina Jesusek esan zien haiei: ez dakizue zer eskatzen duzuen. Gai zarete edateko ni edaten dudan kopa, eta ni bataiatzen naizen bataioarekin bataiatua izateko? Haiek esan zioten: Gai gara. Baina Jesusek esan zien: Benetan, nik edaten dudan kopa edango duzue, eta nik jasotzen dudan bataioa jasoko duzue. Baina nire eskuinean eta ezkerrean esertzea ez da nirea ematea, haiek prestatuta daudenena baizik.

Eta hamarrek entzun zutenean, Jakobori eta Joani buruz haserre hasten hasi ziren. Baina Jesusek haiek deitu ondoren esaten die: badakizue nazioak gobernatzeko diruditenek jabe egiten direla haien gain eta haien handiek agintzen dutela haien gain, Ez horrela izango da zuetan, baina nor nahi badu bihurtu handi zuetan, izango da zuen zerbitzari. eta nor nahi baitu zuen artean lehena izan, guztien esklabo izango da Eta izan ere, gizonaren semea ez zen etorri zerbitzatua izateko, baizik zerbitzatzeko, eta bere arima emateko erreskate gisa askoren

ordez.

Eta Jerikora datoz. Eta bera Jerikotik ateratzen ari zenean, bere ikasleak eta jende nahikoa, Timeoren semea Bartimeo itsua bidearen ondoan eseri zen eskatzen. Eta entzun zuenean Jesus Nazaretarra zela, oihu egiten eta esaten hasi zen: Daviden seme, Jesus, erruki izan nirekin. Eta askok zigortu zuten isilik egon zedin, baina hura askoz gehiago oihuka zegoen: Daviden semea, erruki zaitez nirekin! Eta zutik Jesus esan zuen: deitu hura. Eta deitzen dute itsua, esanez hari: ausardia izan, jaiki, deitzen zaitu. Baina bere jantzia galdu ondoren jaiki eta Jesusgana etorri zen. Eta erantzuten dio Jesusek: Zer nahi duzu egitea? Baina itsuak esan zion: Rabboni, ikusmena berreskuratzea. Eta Jesusek esan zion: Joan, zure fedeak salbatu zaitu. Eta berehala berreskuratu zuen ikusmena, eta jarraitzen zion Jesusi bidean.

11

Eta Jerusalem-era hurbiltzen direnean, Bethphage-ra eta Bethany-ra, Olibondoen Mendira, bere ikasletatik bi bidaltzen ditu. Eta haiei esaten die: Zoazte zuen aurrean dagoen herrira, eta berehala bertan sartzen zaretela aurkituko duzue zaldi-kume bat loturik, gainean inor ez dena inoiz eseri. Askatu eta ekarri ezazue. Eta baldin norbaitek zuei esaten badizue: Zer egiten duzue hau?, esan: Jaunak haren beharra du, eta berehala hura bidaltzen du berriro hona. Joan ziren eta aurkitu zuten txahala loturik atearen ondoan, kanpoan kalean, eta askatu

zuten. Eta han zutik zeuden batzuek esaten zieten haiei: Zer egiten ari zarete zaldi gaztea askatzen? Haiek esan zieten bezala agindu zuen Jesusek, eta utzi egin zituzten. Eta zaldi-kumea Jesus-engana eraman zuten, eta beren jantziak haren gainean jarri zituzten, eta haren gainean eseri zen. Asko beren soinekoak bidean zabaldu zituzten, eta beste batzuek zuhaitzetan hostodun adarrak moztu eta bidean zabaldu zituzten. Eta aurretik joaten zirenak eta jarraitzen zutenak oihu egiten zuten esanez: Hosanna, bedeinkatu daitela Jaunaren izenean datorrena. Bedeinkatu etortzen den erreinua gure aita Dabiden izenean Jaunaren, hosanna gorenetan.

Eta Jesus sartu zen Jerusalemera eta tenplura, eta guztiari inguruan begiratu ondoren, ordua dagoeneko arratsaldea zenez, atera zen Betaniara hamabiekin.

Eta hurrengo egunean Betaniatik irten zirenean, gose izan zuen, Eta urrutitik hostoak zituen piku-zuhaitz bat ikusirik, hurbildu zen ea zerbait aurkituko ote zuen bertan, baina bertara iristean ez zuen ezer aurkitu hostoak izan ezik, ez baitzen pikuen garaia. Eta erantzuten, esan zion: Ez gehiago inork jan dezala zure fruturik betiko. Eta bere ikasleek entzuten zuten.

Eta berriro Jerusalem-era datoz, eta Jesusak tenpluan sartu ondoren, tenpluan saltzaileak eta erosleek kanporatzera hasi zen, eta dirualdatzaileen mahaiak eta usoak saltzen zituztenen eserlekuak irauli zituen. Eta ez zuen uzten inork ontziren bat tenplutik zehar eraman zezan, Eta irakasten zuen esanez haiei:

Ez al dago idatzita Nire etxea otoitzaren etxea deitua izango da nazio guztientzat? Zuek, ordea, lapurren leize egin duzue.

Eta idazkariek, fariseuek eta apaiz nagusiek entzun zuten, eta bilatzen zuten nola hura suntsitu, beldur baitzitzaizkion, zeren jende guztia harriturik zegoen haren irakaskuntzaz. Eta berandu egin zenean, hiritik kanpora ateratzen zen.

Eta goizean igarotzen ari zirela, pikondo zuhaitza sustraitik lehortuta ikusi zuten. Eta Petrosek gogoratuz, esaten dio: Rabbi, ikusi, madarikatua zenuen pikondo hori lehortu egin da. Eta erantzuten, Jesusek esaten die: Izan ezazue Jainkoaren fedea. Benetan esaten dizuet: nork esango baitio mendi honi, Altxatu eta jaurtita izan itsasora, eta ez badu zalantzarik bere bihotzean, baizik eta sinesten badu gertatzen dela esaten duena, izango da beretzat esaten duena. Horregatik esaten dizuet: guztia, zenbat ere otoitz egiten eskatzen duzuen, sinets ezazue hartzen duzuela, eta zuena izango da. Eta noiz zutik zaudeten otoitz egiten, barkatu baldin zerbait duzue norbaiten aurka, hala ere zuen aita zeruetan dagoena barkatu diezazkizuen zuen hutsegiteak. Baina zuek ez baduzu barkatzen, zuen aitak ere ez ditu barkatuko zuen hutsegiteak.

Eta berriro Jerusalemera datoz, eta tenpluan ibiltzen ari zela, apaiz nagusiak eta eskribak eta zaharrenak hurbildu zitzaizkion Eta esaten diote hari: Zer agintaritzaz gauza hauek egiten dituzu? Edo nork eman dizun agintaritza hau gauza hauek egin ditzazun? Baina Jesusek erantzunez esan zien: galdetuko dizuet

nik ere hitz bat, eta erantzun iezadazue, eta esango dizuet zer agintaritzatan egiten ditudan gauza hauek. Joanen bataioa zerutik zen ala gizakiengandik? Erantzun niri. Eta beraien artean arrazoitzen ari ziren esanez: Baldin zerutik esan badugu, esango du: Zergatik, beraz, ez zenuten hura sinetsi? Baina esan dezagun gizakietatik? Herriari beldur zioten, guztiek Joanes profeta zela uste baitzuten. Eta erantzun dute Jesusi esanez: ez dakigu. Eta Jesusek erantzun die esanez: ez ere ni esaten dizuet zein agintaritzatan hauek egiten ditudan.

12

Eta hasi zitzaien paraboletan esaten: gizon batek mahastia landatu zuen, eta hesia jarri zuen inguruan, eta tolare bat induskatu zuen, eta dorre bat eraiki zuen, eta nekazariei alokatu zion, eta urrun joan zen. Eta denborean esklabo bat bidali zuen nekazarietara, nekazarien artean mahastiko frutua har zezan. Eta hura hartu ondoren, jo egin zuten eta hutsik bidali zuten. Eta berriro beste esklabo bat bidali zuen haiekara, eta hura harrituta buruan zauritu zuten eta lotsatuta bidali zuten. Eta berriro beste bat bidali zuen, eta hura ere hil zuten, eta beste asko, batzuk jokatuz, beste batzuk hiltzen. Oraindik beraz seme bat edukiz, bere maitea, bidali zuen bera ere azkenik haiekara, esanez: Nire semeari errespetua izango diote. Baina nekazari haiek, hura etortzen ikusita, beraien artean esan zuten: Hau da oinordekoa; zatozte, hil dezagun hura, eta ondarea gurea izango da. Eta hartu ondoren hil zuten hura, eta mahastitik kanpora

bota zuten. Zer egingo du, beraz, mahastiko jaunak? Etorriko da eta nekazari hauek suntsituko ditu, eta mahastia besteei emango die. Ez eta idazkia hau irakurri duzue? Eraikitzaileek baztertu zuten harria izkineko buru bihurtu zen. Jaunarengandik gertatu da hau, eta gure begien aurrean harrigarria da.

Eta hura harrapatu nahi zuten, baina jendetza beldur zuten, ezagutu baitzuten parabola haientzat esan zuela. Eta hura utzita, joan ziren.

Eta bidaltzen dituzte harengana batzuk fariseuetakoak eta herodiarretakoak, hura hitzez harrapatu dezaten. Baina etorrita esaten diote: Irakasle, badakigu egia zarela eta ez zaizula ezerri axola, ez baitituzu gizonen aurpegiak begiratzen, baizik egiaren gainean Jainkoaren bidea irakasten duzu. Esan beraz guri: baimena al dago zergaria Zesarri emateko edo ez? Eman dezagun ala ez eman dezagun? Baina berak haien hipokresia jakinda, esan zien: Zergatik probatzen nazue? Ekarri iezadazue denario bat ikusi dezadan. Eta haiek ekarri zuten. Eta haiei esaten die: Noren irudia da hau eta inskripzioa? Eta haiek esan zuten: Zesarena. Eta erantzunez, Jesusek esan zien: Eman itzazue Zesarrenak Zesarri eta Jainkoarenak Jainkoari. Eta harritu egin ziren haren gainean.

Eta Saduzeoak etortzen zaizkio, hauek diote pizkunderik ez dagoela, eta galdetzen zioten esanez, Irakaslea, Moisesek idatzi zigun hau: norbaitek anaia hiltzen bada eta emaztea uzten badu, baina haurrak utzi gabe, hartu behar duela haren anaiak

haren emaztea eta altxatu hazia bere anaiarentzat. Zazpi anaia ziren, beraz. Lehenak emazte bat hartu zuen, eta hiltzerakoan ez zuen haziarik utzi. Eta bigarrenak hartu zuen hura, eta hil zen, eta berak ere ez zuen haziarik utzi. Eta hirugarrenak era berean. Eta zazpiek hartu zuten hura, eta ez zuten haziarik utzi. Guztien azkena, emakumea ere hil zen. Bada pizkundean, piztutakoan, noren izango da emakumea haietako? Izan ere, zazpiek eduki zuten hura emazte. Eta erantzuten zuela, Jesusek esan zien: Ez al zarete honengatik engainatzen, idazkiak ezagutzen ez dituzuelako eta Jainkoaren indarra ere ez? Hildakoetatik pizten direnean, ez dira ezkontzen ez ezkontzera ematen, baizik eta zeruko mezulariak bezala dira. Hildakoei buruz, pizten direla, ez al duzue irakurri Moisesen liburuan, sasiaren pasartean, nola esan zion Jainkoak: Ni Abrahamen Jainkoa eta Isaken Jainkoa eta Jakoben Jainkoa naiz? Ez da Jainkoa hildakoen Jainkoa, baizik bizien Jainkoa; zuek, beraz, oso engainatuta zaude.

Eta idazleetako bat hurbildu zen, haiek eztabaidatzen entzun zituenean, haiei ongi erantzun ziela ikusi zuenean, galdetu zion: Zein da aginduetatik lehena? Baina Jesusek erantzun zion: Lehen agindua guztien artean: Entzun, Israel, Jaun gure Jainkoa Jaun bakarra da, Eta maitatu beharko duzu Jauna, zure Jainkoa, zure bihotz osoaz, zure arima osoaz, zure adimen osoaz eta zure indar osoaz. Hau da lehen agindua. Eta bigarrena antzekoa da, hau: maite izango duzu zure auzokoa zure burua bezala. Ez dago hauek baino agindu handiagoa. Eta idazkariak esan zion: Ongi, irakasle, egiaren gainean esan duzu bat dela eta ez

dagoela beste bat hura salbu. Eta hura bihotz osorik eta ulermen osorik eta arima osorik eta indar osorik maitatzen, eta hurkoa bere burua bezala maitatzen, errekuntza-eskaintza eta sakrifizio guztiak baino gehiago da. Eta Jesusek, adimentsuki erantzun zuela ikusirik, esan zion: Ez zaude urrun Jainkoaren ereinutik. Eta inork ez zuen gehiago ausartu hura galdetzera.

Eta erantzuten zuen Jesusek, tenplu-an irakasten ari zela: Nola esaten dute idazleek Kristo Daviden seme dela? Berak bera Davidek esan zuen Espiritu Santuan: Jaunak dio nire Jaunari, eseri nire eskuinean, jarri arte zure etsaiak zure oinetako. Berak bada David deitzen du hura Jaun, eta nondik da haren semea? Eta jende ugari pozik entzuten zuen.

Eta bere irakaskuntzan esaten zien: kontuz egon idazkariekin, soinekoetan ibiltzea nahi dutenez eta merkatuetan agurrak jasotzea eta biltzarretako lehen eserlekuak eta afarietako lehen lekuak. Alargunen etxeak iresten dituztenak eta aitzakiatzat otoitz luzeak egiten dituztenak, hauek epai handiagoa jasoko dute.

Eta jesarrita, Jesusek kutxazainaren aurrean behatzen zuen nola jendetzak brontze botatzen zuen kutxazainera. Eta aberats askok asko botatzen zuten, eta alargun txiro bat etorri zenean txanpon txiki bi botatu zituen, hau da, kodrantea. Eta bere ikasleak deitu ondoren, esan zien: Benetan esaten dizuet alargun pobre honek guztiek baino gehiago bota duela diruzaintzan sartzen ari direnen artean. Guztiak, izan ere, haien

ugaritasunetik bota zuten, baina hau bere pobreziatik zituen guztiak bota zituen, bere bizitza osoa.

13

Eta tenplu-tik irteten ari zela, bere ikasle-etako batek esaten dio: Irakasle, ikusi nolako harriak eta nolako eraikuntzak. Eta Jesusek erantzunez esan zion: Ikusten dituzu eraikuntza handi hauek? Ez da utziko hemen harririk harri gainean, zeina ez den botako behera. Eta hura Olibondoen Mendian eserita zegoenean, tenplua aurrez aurre, Pedro eta Jakobo eta Joan eta Andres bere kabuz galdetzen zioten, Esan iezaguzu noiz izango diren gauza hauek, eta zein den zeinua gauza hauek guztiak burutzen hasiko direnean. Jesus-ek erantzunez hasi zitzaien esaten: Begiratu, inork ez zaitzatela engainatu. Asko etorriko dira nire izenean esanez ni naiz, eta asko engainatuko dituzte. Baina gerra eta gerra-hotsak entzuten dituzuenean, ez kezkatuta egon, gertatu behar baita, baina oraindik ez da amaiera. Jasotzeko da nazioa nazioaren aurka eta erresuma erresumarenaren aurka, eta lurrikarak izango dira leku askotan, eta gosealdiak eta nahasmenduak izango dira. Erditzeko minen hasierak dira hauek. Begiratu baina zuek zeuen buruari. Emango baituzue zuek kontseiluetara eta haien bilkuretan joko zaituzte, eta buruzagien eta erregeen aurrean jarriko zaituzte nire eragaitik, lekukotasunera haientzat. Eta nazio guztietara lehenik albiste ona iragarri behar da. Baina haiek zuek entregatzera eramaten zaituztenean, ez kezkatu

aurretik zer esango duzuen, ezta praktikatu ere, baizik zer emango zaizuen ordu hartan, hori esan; ez baitara zuek hitz egiten ari direnak, baizik Espiritu Santua. Anaia batek anaia heriotzara emango du, eta aitak haurra, eta haurrak gurasoen aurka jasoko dira eta hilko dituzte haiek. Eta guztien gorroto izango zarete nire izenaren dela eta, baina azkeneraino iraun duenak salbatuko da.

Noiz baina ikusten duzuenean desolazioaren askogarritasun hura, Daniel profetaren bidez esana, zutik non ez den beharrezkoa, irakurtzen ari denak uler beza, orduan Judean daudenek ihes egin bezate mendietara Baina teilatuan dagoena ez bedi jaitsi etxera, ez eta sartu ere bere etxetik zerbait hartzeko. Eta soroetan dagoena ez bedi atzera itzuli bere arropa hartzera. Ai, baina sabelean dutenei eta edoskitzen dutenei egun haietan. Otoitz egizue, baina, zuen ihesa neguan gertatu ez dadin. Egun haiek tribulazio izango dira, halakoa ez baita gertatu sorreraren hasieratik, Jainkoak sortu zuenetik orain arte, eta ez da gehiago gertatuko. Eta baldin Jaunak ez balitu egunak laburtu, ez zen haragirik salbatuko, baina hautatuengatik, zeintzu aukeratu zituen, egunak laburtu zituen. Eta orduan, baldin norbaitek zuei esaten badizue: Ikusi, hemen dago Kristo edo Ikusi, han dago, ez sinestu. Jasotzeko dira, zeren Kristo faltsuak eta profeta faltsuak jasotzeko direlako, eta emango dituzte zeinuak eta mirariak hautatuak bidebideratzen, posible bada. Zuek, ordea, ikusi; hara, aurretik esan dizuet dena. Baina egun haietan, tribulazio hura ondoren, eguzkia ilunduko da, eta ilargiaĸ ez du bere argirik emango. Eta izarrak zerutik

erortzen egongo dira, eta zeruetatako indarrak astinduko dira. Eta orduan ikusiko dute gizakiaren Semea hodeitan etortzen, indar handiarekin eta gloriarekin. Eta orduan bidaliko ditu bere mezulariak eta bildu egingo ditu bere aukeratuak lau haizetatik, lurraren amaieratik zeruaren amaierara arte.

Pikuondoarenetik, ordea, ikasi parabola. Bere adarra dagoeneko biguna bihurtzen denean eta hostoak ernetzen dituenean, dakizue uda hurbil dagoela. Horrela zuek ere, hauek gertatzen ikusten dituzuenean, jakin ezazue hurbil dagoela ateen gainean. Amen, esaten dizuet: ez da igaroko belaunaldi hau, hauek guztiak gertatu arte. Zeruak eta lurra igaroko dira, baina nire hitzak ez dira igaroko.

Egun haren edo ordu haren buruz, ordea, inork ez daki, ezta zeruko mezulariek ere, ezta Semeak ere, Aitak baizik. Begiratu, erne egon eta otoitz egin, ez baitakizue noiz den unea. Bidaian dagoen gizon batek bezala, bere etxea utzi eta bere esklaboak agintea eman eta bakoitzari bere lana eman, eta atezainari zaintzeko agindu zion. Zaindan egon, beraz, ez baitakizue noiz etorriko den etxearen jauna: berandu, gauerdi aldera, oilarren kantu garaian ala goiz argitan. Ez zuek lo aurkitu bat-batean etorrita. Baina zuei esaten dizkizuedana, guztiei esaten diet: zaindu egon.

14

Baina pazkoa eta azimoa bi egunaren ondoren zen. Eta apaiz nagusiak eta eskribauak bilatzen ari ziren nola hura iruzurrez hartu ondoren hil zezaketen. Esaten zuten, ordea: Ez jaian, herriaren istilua gerta ez dadin.

Eta hura Betanian zegoela, Simonen leprosoaren etxean, hura mahaiean etzanda zegoela, emakume bat etorri zen nardo garbi eta garestiaren untaduraren alabastro ontzi bat edukitzen zuela, eta alabastro ontzia hautsi eta haren buruaren gainean isuri zuen. Baina batzuk haserre zeuden beraien artean esaten: Zertarako izan da untuen hondamendi hau? Izan zitekeen, hain zuzen ere, perfume hau hirurehun denario baino gehiagotan saldu eta pobreentzat eman izatea, eta zirikatu egin zuten hura. Baina Jesusek esan zuen: Utzi bakean. Zergatik eragiten diozue neke honi? Lan ederra egin du nigan. Behartsuak beti zeuek gera dituzuelako, eta nahi duzuenean haiei on egin diezaiekegulako, ni ordea ez duzue beti. Honek zeukana egin zuen, nire gorputza ehortzerako gantzutzea aurreratu egin zuen. Benetan esaten dizuet, non ere iragarria izan albiste on hau mundu osora, zer egin zuen honek ere esana izango da beraren oroigarritzat.

Eta Judah Iskariotea, hamabietako bat, apaiz nagusietara joan zen hura haiei emateko. Baina entzun ondoren poztu ziren, eta hitzeman zioten zilar piezak emango zizkiotela, eta bilatzen zuen nola traizionatu ahal izango zuen egoki.

Eta azimo-ogiaren lehenengo egunean, Pazko sakrifizatzen

zutenean, bere ikasleek esan zioten: Non nahi duzu joanda prestatu dezagun Pazko jan dezazun? Eta bere bi ikasle bidaltzen ditu eta haiei esaten die: Zoazte hirira, eta gizon bat topatuko zaituzte ur-ontzi bat daramala; jarraitu hari, Eta non sartu, esan etxejabeari irakaslea dio: non da nire ostatua, non pazko nire ikasleekin jango dut? Eta berak gela goiko handi altzatua eta prest bat erakutsiko dizue; han prestatu guri. Eta bere ikasleak atera ziren eta hirira joan ziren, eta esan zien bezala aurkitu zuten, eta Pazko prestatu zuten. Eta arratsaldea iritsi ondoren, dator hamabiekin. Eta haiek etzanda zeudela eta jaten ari zirela, Jesusek esan zuen: Amen esaten dizuet zuetako batek emango nau, nirekin jaten ari dena. Baina haiek tristetzen hasi ziren eta banan-banan hari esaten: Ez ote naiz ni? eta bestea: Ez ote naiz ni? Baina erantzunez esan zien: Bat hamabietatik, nirekin ontzian murgiltzen ari dena. Gizonaren Semea benetan doa idatzita dagoen bezala haren buruz, baina ai gizon hari, zeinen bidez gizonaren Semea emana den; ona izango litzateke berarentzat gizon hura jaio ez balitz. Eta haiek jaten ari zirela, Jesusek ogia hartu, bedeinkatuta hautsi zuen eta eman zien haiei, eta esan zuen: hartu, jan, hau nire gorputza da. Eta kopa hartu eta eskerrak eman ondoren, haiei eman zien, eta denek edan zuten hartatik. Eta esan zien: Hau da nire odola, itun berriaren odola, askoren alde isurtzen ari dena. Benetan esaten dizuet ez gehiago edango dudala mahatsondoaren fruituetik egun hura arte, noiz berria edango dudan Jainkoaren erreinuan.

Eta himen bat abestu ondoren, olibondoen mendira atera ziren.

Eta Jesusek dioste haiei: Guztiak eroriko zarete nigan gau honetan, ze idatzita dago: Joango dut artzaina eta ardiak barreiatuko dira. Baina ni piztu ondoren, zuen aurretik joango naiz Galileara. Baina Pedrok esan zion: Nahiz eta guztiak eskandalizatu, ni ez. Eta Jesusek esaten dio: Amen, esaten dizut gaur gau honetan, oilarra birritan jo baino lehen, hirutan ukatuko nauzu. Baina Petrok gehiegizko moduan zioen: baldin nirekin hil behar bada zurekin, ez zaitut ukatuko. Era berean, denek ere hala zioten.

Eta leku batera datoz, bere izena Getsemani dena, eta bere ikasleei dio: eseri hemen nik otoitz egin arte. Eta Pedro, Jakobe eta Joan bere buruarekin hartzen ditu, eta izugarri larrituta eta atsekabetuta egoten hasi zen. Eta haiei esaten die: Oso tristea dago nire arima heriotzaraino. Geratu hemen eta zaindu. Eta pixka bat aurreratuta, lurrera aurpegi gainera erori zen, eta otoitz egiten zuen, posible bada, ordua haren gainetik igaro dadin, Eta esaten zuen: Abba, Aita, guztia posible da zuretzat; kendu kopa hau nigandik. Baina ez nik nahi dudana, baizik eta zuk nahi duzuna. Eta dator eta lo dauden haiek aurkitzen ditu, eta Pedrori esaten dio: Simon, lo zaude? Ez zenuten gai izan ordu batez zaintzeko? Zainduan egon eta otoitz egin, tentamenduan ez sartzeko; espirituak prest dago, baina haragia ahula da. Eta berriro joan ondoren, otoitz egin zuen hitz bera esanez. Eta itzuli zenean aurkitu zituen haiek berriro lo, zeren haien begiak pisutuak zeuden, eta ez zekiten zer erantzun behar zioten. Eta dator hirugarrena eta esaten die haiei, lo egiten ari zarete gainerakoa eta atseden hartzen ari zarete urrun dago,

etorri zen Jaiki zaitezte, goazen; hara, ni traizionatzen duena hurbil dago.

Eta berehala, oraindik hura hitz egiten ari zela, etorri zen Judah Iskariote, hamabietako bat, eta berarekin jende ugari ezpatekin eta makilekin, apaiz nagusien eta eskriboen eta zaharren aldetik bidaliak. Baina hura salatzen ari zenak seinalea eman zien esanez: Nori musu emango diodan, hura bera da; atxilotu hura eta eraman seguru. Eta etorri eta berehala hurbildu zitzaionean, esan zion: Kaixo, rabbi, eta musu egin zion. Baina haiek beren eskuak haren gainean jarri eta atxiki egin zuten. Baina bertan zeudenetako batek ezpata aterata, apaiz nagusiaren esklabua jo zuen eta haren belarria moztu zion. Eta erantzunez, Jesuak esan zien: Lapurra baten aurka bezala atera zarete ezpatak eta makilekin ni harrapatzera? Egunero zuen artean nintzen tenpluan irakastean, eta ez ninduzuen hartu. Baina hala bete daitezen idazkiak. Eta hura utzirik, guztiak ihes egin zuten. Eta gazte bat jarraitu zuen hura, mihise bat jantzita gorputz biluziaren gainean, eta gazte batzuek heldu zioten. Baina hark liho-oihala utzirik, biluzik ihes egin zuen haietatik.

Eta Jesus apaiz nagusiarengana eraman zuten, eta berarekin bildu ziren apaiz nagusi guztiak, zaharrak eta eskribak. Eta Petros urrunetik jarraitu zion apaiz nagusiaren patioaren barruraino, eta laguntzaileekin batera eserita zegoen argiaren ondoan berotzen. Baina apaiz nagusiak eta kontseilua osoa Jesusen aurkako testigantza bilatzen ari ziren hura hiltzeko, eta ez zuten aurkitzen. Asko bai gezurrezko lekukotza ematen zuten

haren aurka, eta lekukotzak ez ziren berdinak. Eta batzuk jaiki ondoren, gezurrezko lekukotza ematen zuten haren aurka, esanez Gu entzun genuen hura esaten zuela, ni suntsituko dut tenplua hau, eskuz egina, eta hiru egunetan beste bat, eskuz egin gabea, eraikiko dut. Eta horrela ere ez zen haien testigantza berdina. Eta apaiz nagusia jaiki eta erdira joan zen, Jesus galdezkatzen, esanez: Ez duzu ezer erantzuten? Zer dute hauek zure aurka testigantza ematen? Baina hura isilik egon zen eta ezer ez zuen erantzun. Berriro apaiz nagusiak galdetzen zion eta esaten dio: Zu zara Kristo, bedeinkatuaren semea? Baina Jesusek esan zuen: Ni naiz, eta ikusiko duzue gizakiaren Semea boterearen eskuinean eserita eta zeruko hodeietan etortzen. Baina apaiz nagusiak bere tunikak urratuta esan zuen: Zer behar dugu oraindik lekukurik? Blasfemia guztiz entzun zenuten, zer iruditzen zaizue? Baina guztiek kondenatuak zuten hura heriotzaren errudun dela. Eta batzuk hasi ziren hura listuatzen eta bere aurpegia estaltzen eta hura jotzera, eta esaten zioten: profetizatu guri nor den zu jo zaituena. Eta laguntzaileek kolpeekin jo zuten.

Eta Petro behean patioan zegoela, apaiz nagusiaren neska gazte bat dator, Eta Petro berotzen ari zela ikusi ondoren, hura begiratu eta esan zion: Zu ere Nazareteko Jesusekin zinen. Baina hark ukatu zuen esanez: Ez dakit, ez ere ulertzen dut zer esaten duzun. Eta kanpora atera zen sarrerako atarira, eta oilarrak kantatu zuen. Eta neska gazteak, hura ikusi ondoren, berriz hasi zen inguruan zeudenei esaten hau haietako bat dela. Baina berak berriro ukatu zuen. Eta pixka bat geroago, bertan zeuden

hauek berriro esan zioten Pedrori: Benetan haietatik zara, eta gainera Galilearra zara eta zure mintzaira antzekoa da. Baina hura hasi zen madarikatzen eta zin egiten: Ez dakit gizon hau zuekin hitz egiten duzuena. Eta bigarrenez oilarrak oihu egin zuen. Eta Petrosek gogoratu zuen Jesusek hari esan zion hitza: Oilarra bi aldiz kantatu aurretik, ni hiru aldiz ukatuko nauzu, eta kanpora irtetean negar egin zuen.

15

Eta berehala, goizean, apaiz nagusiek zaharragoekin eta eskribaekin eta kontseilua osoarekin kontseilua egin ondoren, Jesus lotu eta eraman zuten, eta Pilatoi eman zioten. Eta Pilatok galdetu zion: Zu al zara Juduen erregea? Baina hark erantzunez esan zion: Zuk diozu. Eta apaiz nagusiek haren aurka asko salatu zuten, baina berak ez zuen ezer erantzun. Baina Pilatok berriro galdetu zion esanez: ez duzu ezer erantzuten? Ikusi zenbat gauza zure aurka testigantzen duten. Baina Jesusek ez zuen gehiago ezer erantzun, horrela Pilato harritu zen. Baina jaietan preso bat askatzen zien, eskatzen zutena. Zen baina Barabbas izenekoa matxinokin lotuta zegoena, zeintzuek matxinadan hilketa egin zuten. Eta jendetza oihu egin ondoren, haiei beti egiten zien bezala eskatzen hasi zen. Baina Pilatok erantzun zien esanez: nahi duzue askatu dizuet Judutarren erregea? Jakiten zuen, bada, inbidiaz eman zutela hura apaiz nagusiek. Baina apaiz nagusiak jendetzea kitzikatu zuten, Barrabas askatu ziezaien haiei. Baina Pilatok erantzunez berriro

esan zien: Zer nahi duzue, beraz, egin dezadan zein esaten duzue Juduen errege? Baina haiek berriro oihu egin zuten: Gurutziltzatu hura! Baina Pilatok esaten zien haiei: Zer gaizki egin du ba? Baina haiek ozenago oihukatu zuten: Gurutziltzatu hura! Baina Pilatok, jendeari nahikoa egin nahi izanez, Barrabas askatu zien, eta Jesus eman zuen azotatu ondoren gurutziltzatzeko.

Soldaduek, ordea, hura barrura eraman zuten epaitegi-patiora, hau da, pretoriora, eta kohorte osoa deitu zuten. Eta purpuraz jantzten dute hura, eta arantzazko koroa ehotu ondoren jartzen diote. Eta hasi ziren hura agurtzen. Ongi etorri, Juduen errege! Eta haren burua kanaberarekin jotzen zuten eta txistu egiten zioten, eta belaunak jarrita makurtzen zitzaizkion. Eta haiekin barre egin zutenean, purpura kendu zioten eta bere jantziak jantzi zizkioten, eta kanpora atera zuten gurutziltzatzeko.

Eta behartzen dute igarotzen ari den Simon Zirenearra bat, sorrotik etortzen ari dena, Alexandroren eta Ruforen aita, bere gurutzea har dezan.

Eta hura Golgotha lekura eramaten dute, hau da, itzulita, Garezurraren Lekua. Eta mirrarekin nahastutako arnoa edatera eman zioten, baina hark ez zuen hartu. Eta hura gurutziltzatu ondoren, bere jantziak banatzen dituzte, haien gainean zozketaren bat botatzen nork zer hartu. Baina hirugarren ordua zen eta gurutziltzatu zuten hura. Eta haren kausaren inskripzioa idatzita zegoen: Juduen Erregea.

Eta berarekin bi lapurrak gurutziltzatzen dituzte, bat eskuinean eta bat ezkerrean. Eta bete zen esaten zuen idazkia: legegabeekin zenbatu zen. Eta igarotzen ari zirenak blasfematzen zuten hura, buruak astintzen zituztelarik eta esaten: Ha, tenplua suntsitzen duena eta hiru egunetan eraikitzen duena! Salbatu zeure burua eta jaitsi gurutzetik. Antzera, apaiz nagusiak ere, eskribauekiko elkarren artean iseka egiten, esaten zuten: Besteei salbatu zuen, bere burua ezin du salbatu. Kristo, Israelgo erregea, jautsi bedi orain gurutzetik, ikusi dezagun eta sinets diezaiogun. Eta harekin gurutzilkatuak zeuden haiek ere iraintzen zuten.

Baina seigarren ordua gertatu zenean, iluntasuna lur osoan zabaldu zen bederatzigarren ordura arte. Eta bederatzigarren orduan, Jesusek oihu egin zuen ahots handiarekin esanez: Eloi, Eloi, lama sabaktani?, hau da, itzulita: Nire Jainkoa, nire Jainkoa, zergatik utzi nauzu?

Eta ondoan zeuden batzuek entzun ondoren zioten: Ikusi, Elias deitzen du. Korrika egin zuen batek eta belaki bat ozpinez bete ondoren, kana bati inguruan jarrita, edatera ematen zion hura, esanez: utzi ikus dezagun ea Elias datorren hura jaisteko. Baina Jesusek oihu handia emanez azken hatsa eman zuen. Eta templuaren oihala bi zatitan urratu zen goitik behera. Ikusi zuenean, ordea, ehuneko buruak, haren aurrean zutik zegoena, horrela oihu egin eta azken hatsa eman zuela, esan zuen: Benetan, gizon hau Jainkoaren semea zen. Emakume batzuk ere urrutitik begiratzen zeuden, eta horien artean zeuden Maria

Magdalena eta Maria, Jakobe txikiaren eta Joseren ama, eta Salome, Galilean zenean jarraitzen zioten eta zerbitzatzen zioten, eta beste emakume asko ere berarekin igo ziren Jerusalemera.

Eta jadanik arratsaldea gertatu zenean, prestaketa zen, hau da, larunbataren bezpera, Etorri zenean Jose Arimateakoa, kontseiluko kide ospetsua, berak ere Jainkoaren erreinua itxaroten zuena, ausartu eta Pilatoren aurrera joan zen, eta Jesusen gorputza eskatu zuen. Baina Pilato harritu zen ea jadanik hil zen, eta zenturioia deitu ondoren, galdetu zion ea aspaldi hil zen. Eta zenturioiaren berri jakinda, gorpua Joseri eman zion. Eta mihise-oihala erosita eta hura jaitsita, mihise-oihalean bildu zuen, eta hura hilobian jarri zuen, harritik ebakia zegoena, eta harria hilobiko atearen gainera biribildu zuen. Maria Magdalenak eta Joseren Mariak ikusten zuten non jartzen zen.

16

Eta sabbata igaro ondoren, Magdalena Maria eta Jakoboren Maria eta Salome espeziak erosi zituzten, joan eta hura gantzutzeko. Eta oso goiz, sabatetan baten, hilobira datoz eguzkia atera denean. Eta beren artean esaten zuten: Nork kenduko digu harria hilobiko atearen aurretik? Eta gora begiratu ondoren, ikusten dute harria kendu dela, oso handia baitzen. Eta hilobiruan sartu zirenean, gazte bat ikusi zuten

eskuinaldean eserita, soineko zuria jantzita, eta harriturik geratu ziren. Baina berak esaten die haiei: Ez izutu, Jesus Nazaretarra bilatzen duzue, gurutziltzatua. Piztu da, ez dago hemen. Ikusi lekua non jarri zuten hura. Baina zoazte eta esan haren ikasleei eta Pedrori aurretik doala Galileara; han ikusiko duzue hura, esan zizueten bezala. Eta irten ondoren ihes egin zuten hilobitik, baina ikara eta izua zeukaten, eta inori ezer ez zioten esan, beldur baitziren.

Jaiki eta, goiz-goizean, igandearen lehen egunean, lehen agertu zitzaion Magdalenako Mariari, zeinetatik zazpi deabru kanporatu baitzituen. Hura joan ondoren, harekin egon zirenei jakinarazi zien, doluan eta negarrez zeudela. Eta haiek entzun ondoren bizi zela eta hark ikusi zuela, sinetsi ez zuten. Eta hauek ondoren, haietatik biri ibiltzen ari zirela, agertu zitzaien beste itxura batean, sorora zihoazenean. Eta haiek joan ondoren gainerakoei jakinarazi zieten, baina ez zieten haiei ere sinetsi. Geroago, etzanda zeuden hamaikari agertu zitzaien, eta errieta egin zien haien sinesmengabeari eta bihotz gogortasunari, hura pizturik ikusi zutenei sinetsi ez zietelako. Eta esan zien: Joanda mundu osora, aldarrikatu albiste ona sorkuntza osori. Sinetsita eta bataiatu dena salbatuko da, baina sinesten ez duenak kondenatuko da. Zeinuak, ordea, sinesten dutenei hauek jarraituko zaizkie: nire izenean deabruak kanporatuko dituzte, hizkuntza berrietan hitz egingo dute. Sugeak jasoko dituzte, eta hilgarri zerbait edaten badute ere, ez die kalterik egingo, gaixoen gainean eskuak jarriko dituzte, eta ongi egongo dira.

Jauna, beraz, haiekin hitz egin ondoren zerura eraman zen eta Jainkoaren eskuinean eseri zen. Haiek, ordea, irten ondoren aldarrikatu zuten leku guztietan, Jaunak lankidetzan egiten zuela eta hitza sendotzen zuela ondoren etortzen ziren zeinuen bidez. Amen.

Zenbakiak

1

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion Sinaiko basamortuan, itzarpen-dendan, bigarren hilabeteko lehenean, bigarren urtean, haiek Egiptoko lurretik irten ondoren, esanez Hartu Israel-eko biltzar osoaren hasiera ahaidetasunaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, buruz buru. Gizon guztiak hogei urtetik gorakoak, Israelgo indarrean ateratzen den guztia, zenbatu itzazue haiek beren indarrarekin batera, zu eta Aaronek zenbatu itzazue haiek. Eta zuekin izango dira bakoitza bere leinuaren arabera; buruzagiak gurasoen etxeen arabera izango dira.

Eta hauek zuen alboan egongo diren gizonen izenak dira: Rubenetik, Elisur, Sediurren semea. Simeondarra, Salamiel Sourisadairen semea. Judaren, Naason Aminadaben semea. Issachar-en, Nathanael Sogar-en semea, Zebulundarrena, Eliab, Helonen semea; Joseren semeen Efraimdarra, Elisama, Emioderen semea, Manasseh-en, Gamaliel Pedahzur-en semea.

Benjaminen, Abidan Gadeoniren semea. Danen, Ahiezer Amisadairen semea. Asherren, Phagaiel, Echranen semea. Gadenak, Elisaph Raguel-en semea. Neftalirena, Akire Ainanen semea. Hauek biltzarraren deitutakoak dira, tribuen buruzagiak beren familien arabera, Israelgo milakoen agintariak.

Eta Moisesek eta Aaronek izenez deitutako gizon hauek hartu zituzten. Eta biltzarre osoa bildu zuten bigarren urtearen bigarren hilabetearen lehenean, eta erregistratu ziren haien belaunaldien arabera, haien familien arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, hogei urtetik gora, gizonezko guztiak haien buruen arabera. Jaunak Moisesi agindu zion eran, eta zenbatu ziren Sinaiko basamortuan.

Eta Rubenen semeak, Israelen lehenengo jaiotakoa, izan ziren beren ahaidetasunaren arabera, beren klanen arabera, beren arbasoetako etxeen arabera, beren izenen zenbakiaren arabera, buruz buru, gizonezko guztiak hogei urtetik gorakoak, gerrarako ateratzeko gai ziren guztiak. Haien zentsua Reuben tributik, berrogei eta sei mila eta bostehun. Simeonen semeei, haien odol-ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon-guzti hogei urtekoak eta gorakoak, indarrean ateratzen den guztia. Haien zenbaketa Simeonen tributik, berrogeita hemeretzi mila hirurehun.

Judaren semeei, haien ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien

izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon-eme guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den oro, Haien zenbaketa Juda tributik, hirurogeita hamalau mila seiehun.

Issacharren semeei, haien familiei dagokienez, haien klanei dagokienez, haien arbasoetako etxeei dagokienez, haien izenen zenbakiei dagokienez, haien buruei dagokienez, gizonezko guztiak hogei urtetik gorakoak, guztiak armadan ateratzeko gai direnak. Isakar tribuaren zenbaketa: berrogeita hamalau mila eta lau ehun. Zebulungo semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoen etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den oro. Haien zenbaketa Zabulon tributik, berrogeita hamar eta zazpi mila eta lau ehun.

Joseren semeei, Efraimen semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen kopuruaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den oro. Efraimeko tribuaren haien zenbaketa, berrogei mila eta bostehun. Manasehren semeei, haien ahaidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizon-sexo guztiak, hogei urtekotik eta gorantz, armadan irteten zuen guztia. Haien zenbaketa Manasseh-en leinutik, hogeita hamabi mila eta

berrehun. Benjaminen semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtetik gorakoak, indarrean ateratzen den oro. Benjaminen tribuaren zenbaketa hogeita hamabost mila eta lau ehun zen. Gad-en semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien klanetaren arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den oro. Haien zenbaketa, Gad leinuarena, berrogeita bost mila seiehun eta berrogeita hamar.

Danen semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien leinuen arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den guztia. Dan tribuko haien zentsua, hirurogeita bi mila zazpirehun. Asherren semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien leinuen arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean ateratzen den oro. Haien zenbaketa Aser tributik, berrogei eta bat mila eta bostehun.

Neftaliren semeei, haien odolkidetasunaren arabera, haien leinuen arabera, haien arbasoetako etxeen arabera, haien izenen zenbakiaren arabera, haien buruaren arabera, gizonezko guztiak hogei urtekotik eta gorantz, indarrean irteten den

guztia. Neftaliren tribuaren zenbaketa: berrogeita hamahiru mila eta lau ehun.

Hau zen Moisesek eta Aaronek eta Israelgo buruzagiek egin zuten zentsua, hamabi gizon, gizon bat tribu bakoitzeko, familia-etxeen arabera antolatuta zeuden. Eta gertatu zen Israelgo semeen zenbaketa osoa haien indarrarekin batera, hogei urtetik gorakoak, guztiak borrokatzera ateratzen zirenak Israelen. Seiehun milaka eta hirumila eta bostehun eta berrogeita hamar.

Baina levitak euren familia-tribuaren artetik ez ziren zenbatu Israelgo semeen artean. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, Ikusi, Leviren tribuari ez diozu zenbaketarik egingo, eta haien zenbakia ez duzu hartuko Israelgo semeen artean. Eta zu ezarri Levitak lekukotasunaren tenda gainean, eta haren ontzi guztien gainean, eta bertan dagoen guztien gainean; beraiek eramango dute tenda eta haren ontzi guztiak, eta beraiek zerbitzatuko dute bertan, eta tendaren inguruan kanpatuko dute. Eta tenda kentzean, Levitek desmuntatuko dute hura, eta tenda kanpatzen, altxatuko dute, eta hurbiltzen den atzerritarra hil bedi. Eta Israelgo semeak kanpatuko dute, gizon bakoitza bere ordenan eta gizon bakoitza bere lidergoaren arabera, beren indarrarekin. Levitak, berriz, testigantzaren tendaren inguruan kanpatu dezatela, eta ez da bekatua egongo Israelgo semeen artean. Levitak beraiek zainduko dute testigantzaren tendaren zaintza. Eta Israelgo semeak egin zuten Jaunak Moisesi eta Aaroni agindu zien guztia; horrela egin zuten.

2

Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni hitz egin zien, esanez, Gizon bakoitzak bere burua eutsiz ordenaren arabera, estandarren arabera, haien familia-etxeen arabera, Israelgo semeek kanpatu dezatela aurkakoan, lekukotasunaren tendaren inguruan kanpatuko dute Israelgo semeek. Eta lehenik ekialdean kanpatzen dutenak, Judaren kanpamentuaren ordena haien indarrarekin, eta Judaren semeen agintaria, Naason Aminadaben semea. Bere indarraren ikusitakoak, laurogeita hamalau mila seiehun. Eta Isakar tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Isakar semeen buruzagia, Natanael, Sogaren semea. Bere indarraren inspektatuak, berrogeita hamalau mila eta lau ehun. Eta Zabulon tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Zabulonen semeen buruzagia, Helon-en semea Eliab. Bere indarraren ikusitakoak, berrogeita hamazazpi mila eta lau ehun. Judaren kanpamentutik ikuskatutako guztiak, ehun larogei mila eta sei mila eta lau ehun, beren indarrarekin lehenik aterako dira. Ruben-en kanpamentuaren legioak hegoaldera, haien indarra, eta Ruben-en semeen buruzagia, Elisur, Sediur-en semea. Bere indarraren zenbatutakoak, berrogei eta sei mila eta bostehun. Eta bere ondoan kanpatzen dutenak Simeonen tribukoak dira, eta Simeonen semeen buruzagia Salamiel da, Surisadairen semea. Bere indarraren ikuskatutakoak, berrogeita hemeretzi mila hirurehun. Eta bere ondoan kanpatzen dutenak Gad tribua, eta Gad semeen buruzagia, Elisaf, Raguel-en semea. Bere indarraren ikuskatutakoak, berrogeita bost mila seiehun

eta berrogeita hamar dira. Ruben kanpamentuaren inspektatutako guztiak, ehun berrogeita hamar eta bat mila eta lau ehun eta berrogeita hamar, beren indarrarekin bigarrenak abiatuko dira.

Eta lekukotasunaren tenda kendua izango da, eta Levitaren kanpamendua kanpamenduen erdian; kanpatu egingo duten bezala, horrela irtengo dira, bakoitza bere tokian buruzagitzaren arabera. Efraimeko kanpamentuaren ordena itsasoaren ondoan beren indarrarekin, eta Efraimeko semeen buruzagia, Elisama Amiuden semea. Bere indarraren ikuskatutakoak, berrogei mila eta bostehun.

Eta Manassehren tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Manassehren semeen buruzagia, Gamaliel, Phadassurren semea. Bere indarra inspektatua, hogeita hamabi mila berrehun. Eta Benjaminen tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Benjaminen semeen buruzagia, Abidan, Gadeoniren semea. Bere indarraren inspektatuak, hogeita hamabost mila eta lau ehun. Efraimeko kanpamentuaren inspektatutako guztiak, ehun mila eta zortzi mila eta ehun, beren indarrarekin batera hirugarrenak aterako dira.

Danen kanpamentuaren ordena iparralderantz dago beren indarrarekin, eta Danen semeen buruzagia Ahiezer, Amisadairen semea da. Bere indarraren inspektatuak, hirurogeita bi mila eta zazpiehun. Eta haren ondoan kanpatzen dutenak Asher tribu, eta Asher semeen buruzagia, Phagiel

Echran semea. Beraren indarra ikuskatutakoak, berrogei eta bat mila eta bostehun. Eta Neftaliren tribuaren ondoan kanpatzen dutenak, eta Neftaliren semeen buruzagia, Ainanen semea Akhire. Bere indarra inspektatua, berrogeita hamar eta hiru mila eta lau ehun. Danen kanpamentuaren inspektatutako guztiak, ehun eta berrogeita hamazazpi mila seiehun, azkenak irtengo dira beren ordenaren arabera.

Hau da Israelgo semeen zentsua haien gurasoen etxeen arabera, kanpamentuen zentsua guztia haien indarrekin batera, seiehun mila eta hirumila bostehun berrogeita hamar. Baina Levitak ez ziren haiekin zenbatu, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta Israelgo semeek egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion guztia; horrela kanpatu zuten beren ordenaren arabera, eta horrela abiatu ziren bakoitza bere klanaren ondoan, beren arbasoen etxeen arabera.

3

Eta hauek Aaron eta Moisesen belaunaldiak dira, Jaunak Moisesi Sinai mendian hitz egin zion egunean. Eta hauek Aaronen semeen izenak: lehena Nadab, eta Abiud, Eleazar, eta Ithamar. Hauek dira Aaronen semeen izenak, apaiz gantzutuak, zeinen eskuak osatu zituzten apaiz gisa zerbitzatzeko. Eta Nadab eta Abiud hil ziren Jaunaren aurrean, su arrotza eskaintzen zuten haiek Jaunaren aurrean Sinai basamortuan, eta haiek ez zuten haur, eta Eleazar eta Ithamar apaiz zerbitzatu zuten Aaronekin,

haien aitarekin.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hartu Levi tribu, eta jarriko dituzu Aaron apaizaren aurrean, eta zerbitzatuko diote. Eta gordeko dituzte bere zaintzak eta Israelgo semeen zaintzak, lekukotasunaren tendaren aurrean, tendaren lanak egiteko. Eta lekukotasunaren tabernakulu-ontzi guztiak gordeko dituzte, eta Israelgo semeen zaintzak tabernakulu-lan guztien arabera. Eta Levitak Aaron-i eta bere seme apaizei emango dizkiozu; hauek niri emandako opari dira Israelgo semeen artetik. Eta Aaron eta bere semeak ezarriko dituzu lekukotasunaren tabernakulu gainean, eta haien apaizgoa zainduko dute, eta aldareari dagozkion gauza guztiak eta oihalaren barrukoak, eta ukitzen duen arrotza hil egingo da. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Eta ikusi, ni hartu ditut Levitak Israelgo semeen artetik lehenengo jaiotako guztien ordez, sabela irekitzen dutenaren ordez Israelgo semeen artean; haien erreskateak izango dira, eta Levitak nireak izango dira. Niretzat da lehenengo-jaio guztia, zeren egun hartan jo nuen lehenengo-jaio guztia Egiptoko lurrean, santifikatu nuen niretzat lehenengo-jaio guztia Israelen, gizonetik abereraino niretzat izango dira, ni Jauna naiz.

Eta Jaunak Moisesekin hitz egin zuen Sinai basamortuan, esanez, Ikuskatu Leviren semeak haien gurasoen etxeen arabera, haien klanen arabera; gizonezko guztiak hilabetetik gorakoak zenbatu itzazu. Eta Moisesek eta Aaronek bisitatu zituzten haiek Jaunaren ahotsaren bidez, Jaunak haiei agindu zien moduan.

Eta hauek ziren Leviren semeak euren izenez: Gerson, Kaat eta Merari. Eta hauek Gershonen semeen izenak dira, haien klanen arabera: Lobeni eta Shimei. Eta Kaathen semeak haien klanen arabera, Amram eta Isaar, Hebron eta Oziel. Eta Merariren semeak, haien klanen arabera: Mooli eta Mushi; hauek dira Levitarren klanek, haien familia-etxeen arabera. Gershon-i: Lobeni-ren herria eta Shimei-ren herria; hauek Gershon-en herriak dira. Haien zenbaketa zenbakiaren arabera, gizonezko guztiak hilabetetik gora, haien zenbaketa: zazpimila eta bostehun. Eta Gershon-en semeak tabernakuluaren atzean kanpatuko dute itsasoaren ondoan. Eta Gedson-en herriko familien etxearen buruzagia Dael-en semea Elisaf zen. Eta Gedson-en semeen zaintza testigantzaren tendan: tenda eta estalkia, eta testigantzaren tendaren atearen estalkia, eta aulako zelai-oihalak, eta tabernakuluaren gainean dagoen aulako ate-portaren belo-oihala, eta bere lan guztien hondarrak.

Koathena herria Amram bat, eta herria Izhar bat, eta herria Hebron bat, eta herria Uziel bat; hauek dira Koathen herriak, zenbakiaren arabera. Gizon guztiak hilabetekoak eta gorakoak, zortzi mila eta sei ehun, gauza santuen zaindariak. Kaathen semeen klanek tabernakuluaren alboan kanpatuko dute hegoalderantz. Eta Kaathen herrien familia etxearen buruzagia Uzielaren semea Elisafan zen.

Eta haien guardia kutxa, mahaia, kandelabra, aldare, ontzi santu zenbat ministratzen duten haietan, estalkia eta haien lan guztiak dira. Eta Levitarren buruzagien gaineko buruzagia,

Eleazar, Aaronen apaizaren semea, gauza santuen zaintzaileak zaintzeko izendatua. Merariri Mooli herria, eta Mousi herria; hauek dira Merariren herriak. Haien zentsua zenbakiaren arabera, hilabete batekoak eta gorakoak diren gizonezko guztiak, sei mila eta berrogeita hamar ziren. Eta Merariren herriko familia etxearen buruzagia, Abihailaren semea Zuriel, tabernakuluaren aldetik iparraldera kanpatuko du. Merari semeen zaintzaren zentsua: tabernakuaren kapitelak, eta haren barrak, eta haren zutabeak, eta haren oinarriak, eta haien ontzi guztiak, eta haien lanak. eta patioko zutabeak inguruan, haien oinarriak, estakak eta haien sokerak.

Ekialdetik lekukotasunaren tabernakuluaren aurrean kanpatzen dutenak, Moises eta Aaron eta bere semeak, santuaren zaindariak zaintzen Israelgo semeen zaindarientzat, eta ukitzen duen arrotza hil egingo da. Lebitarren zenbaketa osoa, zeina Moisesek eta Aaronek bisitatu zuten Jaunaren ahotsaren bidez beren klanen arabera, hilabetekotik gorako gizonezko guztiak, hogeita bi mila izan zen.

Eta Jaunak Moisesi esan zion: bisitatu Israelgo semeen lehenengo jaiotako gizonezko guztiak, hilabetekotik gorakoak, eta hartu haien zenbakia izenez izen. Eta hartuko dituzu Lebitak niretzat, ni Jauna naiz, Israelgo semeen lehenengo jaiotako guztien ordez, eta Lebiten abereak Israelgo semeen abereenarteko lehenengo jaiotako guztien ordez. Eta Moisesek bisitatu zituen Israelgo semeen arteko lehen jaiotako guztiak, Jaunak agindu zuen moduan. Eta lehenengo jaiotako ar guztiak,

izenez zenbatuta, hilabetetik gorakoak, haien erroldatzetik, hogeita bi mila berrehun hirurogeita hamahiru izan ziren. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hartu Lebitak Israelgo seme lehenengo jaiotako guztien ordez, eta Lebiten abereak haien abereen ordez, eta Lebitak nireak izango dira, ni Jauna naiz. Eta hiru eta hirurogeita hamar eta berrehuneko erreskatea, Lebitarrak baino gehiago direnak Israelgo semeen lehenjaiotakoetatik, Eta bost sikelo hartuko dituzu burukoaren arabera, didrakma santuaren arabera hartuko dituzu, sikelo bakoitzeko hogei obolo. Eta zilarra emango diozu Aaron eta bere semeei, haien artean gehiegi daudenenen erreskatatzeko. Eta Moisesek hartu zuen zilarra, Levitarren erredentzioan gainditzen zutenen erreskatak. Israelen semeen lehenjaiotakoen artetik hartu zuen zilarra, mila hirurehun hirurogeita bost siklo, siklo santuaren arabera. Eta Moisesek gehiegizko horien erreskateak eman zizkien Aaroni eta haren semeei, Jaunaren ahotsaren bidez, Jaunak Moisesi agindu zion moduan.

4

Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni hitz egin zien, esanez, Hartu Kaath-en semeen zenbaketa Levi-ren semeen erdigunetik, haien klanei arabera, haien gurasoen etxeei arabera. Hogei eta bost urteetatik eta gorantz berrogeita hamar urtera arte, sartzen den guztia zerbitzatzeko, lan guztiak egiteko testigantzaren dendan.

Eta hauek Kaath-en semeen lanak dira lekukotasunaren tendan,

santuen santua. Eta Aaron eta bere semeak sartuko dira kanpamentua kentzen denean, eta estaltzen duen beloa eraitsiko dute, eta berarekin lekukotasunaren kutxa estaliko dute, Eta gainean estalkia larru urdin jarriko dute, eta gainean soineko urdin oso bat goitik jarriko dute, eta makilak sartuko dituzte.

Eta aurretik jarritako mahaiaren gainean jarriko dute arropa guztiz morea, eta ontziak, eta intsentsarioak, eta kopak, eta libazio-ontziak non isurtzen duen, eta ogi-barrak etengabe haren gainean egongo dira. Eta jarriko dute gainean soineko eskarlata bat, eta estaliko dute estalkiarekin larruzko hiacintoarekin, eta sartuko dituzte bertatik zehar haginak. Eta soineko urdin bat hartuko dute, eta estaliko dute argia ematen duen kandelabrua, eta haren lanparak, eta haren tenailak, eta haren isurtzeko ontziak, eta olioaren ontzi guztiak, zeinekin ministratzen baitute. Eta botatuko dute hura eta haren ontzi guztiak estalkiaren larruzko urdin barruan, eta jarriko dute eramateko makilen gainean. Eta urrezko aldarearen gainean oihal urdin bat estaliko dute, eta larruzko estalkiarekin urdinarekin estaliko dute hura, eta bere makilak sartuko dituzte.

Eta hartuko dituzte ministerioko ontzi guztiak, haiekin leku santuetan ministratzen dutenak, eta jarriko dituzte soineko urdin batean, eta estaliko dituzte estalkiarekin larruzko urdin batekin, eta jarriko dituzte makilen gainean. Eta estalkia aldarearen gainean jarriko du, eta haren gainean soineko guztiz

gorrizko bat estaliko dute. Eta jarriko dituzte haren gainean ontzi guztiak, zeintzuekin ministratzen duten bertan, eta suontziak, eta haragi-kakoak, eta ontziak, eta estalkia, eta aldarearen ontzi guztiak, eta jarriko dute haren gainean larru-estalkia urdina, eta sartuko dituzte haren makilak. Eta hartuko dute soineko moreduna, eta estaliko dute arropa-garbitzeko ontzia eta haren oinarria, eta jarriko dute larru-estalkia urdin batean, eta jarriko dituzte makiletan. Eta Aaron eta bere semeek amaituko dute gauza santuak estaltzen, eta gauza santuen ontzi guztiak, kanpamentua kentzean, eta horren ondoren Kaateko semeak sartuko dira jasotzeko, baina ez dituzte gauza santuak ukituko, hil ez daitezen; hauek jasoko dituzte Kaateko semeek lekukotasunaren dendan.

Gainbegiratzailea Eleazar, Aaron apaizaren semea: argiaren olioa, eta konposizioaren intsentsua, eta eguneroko sakrifizioaren, eta gantzetzeko olioa, itxura osoaren gainbegiratze, eta guztiak honetan daude santuan, lan guztietan.

Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni hitz egin zien, esanez, Ez suntsitu Kaath herriko tribua Levitarren artetik. Hau egin iezaiezu haiei, eta biziko dira eta ez hilko dira, hurbiltzen direnean gauza santuenetara, Aaron eta bere semeak hurbil bitez, eta haietako bakoitza bere eginkizunaren arabera ezarriko dituzte. eta ez dute sartu behar gauza santuak bat-batean ikusteko, eta hilko dira.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hartu Gershonen

semeen hasiera, eta hauek beren familia-etxeen arabera, beren klanen arabera, Hogei eta bost urtetik gora berrogeita hamar urtera arte ikuskatu itzazu, zerbitzatzera sartzen den guztia, bere lanak egiteko lekukotasunaren dendan. Hau da Gersonen herriaren zerbitzua, zerbitzatzea eta garraiatzea. Eta jasoko ditu tendaren larru-azalak, eta testigantzaren tenda, eta bere estalkia, eta gainean goitik dagoen estalkia urdina, eta testigantzaren tendaren atearen estalkia, eta kortearen oihalak, testigantzaren denda gainean daudenak, eta gaindikodunak, eta ministeriorako ontzi guztiak, haietan ministratzen dutenak, egingo dituzte. Aaronen eta haren semeen ahoaren arabera izango da Gersonen semeen ministeritza, haien ministeritza guztien arabera eta haien lan guztien arabera, eta gainbegiratuko dituzu haiek izenez haiek prestatzen dituzten guztiak. Hau da Gedson-en semeen ministeritza lekukotasunaren tendan, eta haien guardia Ithamar-en eskuan, Aaron apaizaren semearen eskuan.

Merariren semeak haien klanei arabera eta haien gurasoen etxeei arabera zenbatu itzazue Hogei eta bost urtetik gora eta berrogeita hamar urtera arte zenbatu itzazue haiek, testigantzaren dendako lanak egiteko sartzen den guztia. Eta hauek dira haiek jasotzen dutenen zaintzak, haien lan guztien arabera lekukotasunaren dendan: dendaren kapitalak, eta barrak, eta haren zutabeak, eta haren oinarriak, eta estalkia, eta haien oinarriak, eta haien zutabeak, eta dendaren atearen estalkia, Eta patioaren inguruko zutabeak, eta haien oinarriak, eta patioaren atearen oihalaren zutabeak, eta haien oinarriak,

eta haien estakak, eta haien sokak, eta haien ontzi guztiak, eta haien ministerioko gauza guztiak, izenez ikuskatu itzazue, eta haiek jasotzen dituzten ontzi guztiak. Hau da Merari semeen herriko zerbitzua haien lan guztietan lekukotasunaren tendan, Aaron apaizaren seme Ithamar-en eskupean.

Eta Moisesek eta Aaronek eta Israelgo buruzagiek bisitatu zituzten Kaathen seme-alabak, haien klanen arabera eta haien familia-etxeen arabera Bost eta hogei urtetik gora eta berrogeita hamar urtera arte, lekukotasunaren tendan ministratzera eta lan egitera sartzen den oro. Eta haien zenbaketa haien klanen arabera bi mila zazpiehun berrogeita hamar izan zen. Hau da Kaath herriaren zentsua, tendan zerbitzatzen duen guztia aitortasunaren, Moises eta Aaronek bisitatu zuten bezala Jaunaren ahotsaren bidez, Moisesen eskuan.

Eta Gershon-en semeak zenbatu ziren haien klanei arabera, haien gurasoen etxeei arabera, Bost eta hogei urtetik gora eta berrogeita hamar urtera arte, testigantzaren tendan ministratzeko eta lanak egiteko sartzen den guztia. Eta haien zenbaketa gertatu zen, haien klanei dagokienez, haien arbasoetako familien etxeei dagokienez: bi mila sei ehun hogeita hamar. Hau da Gershonen semeen herriko zenbaketa, lekukotasunaren tentuan zerbitzatzen duen guztia, Moisesek eta Aaronek bisitatu zituztenak Jaunaren ahotsaren bidez, Moisesen eskuan.

Zenbatu ziren, eta ere, Merariren semeen herria beren klanen

arabera, beren guraso-etxeen arabera. Bost eta hogei urtetik gora eta berrogeita hamar urtera arte, lekukotasunaren tabernakuluaren lanak egiteko sartzen den oro. Eta haien zenbaketa gertatu zen haien klanen arabera, haien arbasoen etxeen arabera, hiru mila eta berrehun. Hau da herriko Merariren semeen zentsua, zeinek bisitatu zituzten Moisesek eta Aaronek Jaunaren ahotsaren bidez, Moisesen eskuaren bidez. Ikuskatutako guztiak, zeinek bisitatu zituzten Moisesek eta Aaronek eta Israelgo buruzagiek Lebitak, haien klanen eta arbasoen etxeen arabera, Bost eta hogei urtetik gora eta berrogeita hamar urtera arte, lanean sartzeko den guztia, eta lekukotasunaren dendan garraiatu beharreko lanak. Eta zenbatutakoak zortzi mila bost ehun eta laurogei izan ziren. Jaunaren ahotsaren bidez bisitatu zituen haiek Moisesen eskuaren bidez, gizon bakoitza bere lanen arabera, eta beraiek jasotzen dituzten gauzen arabera, eta zenbatu ziren, Jaunak Moisesi agindu zion moduan.

5

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Agindu Israelgo semeei, eta bidal ditzatela kanpamendutik kanpora legradun guztiak, eta jariodun guztiak, eta arima gainean zikin guztiak. Gizonezkotik emakumezkoraino, bidali kanpora kanpamentutik, eta ez ditzatela zikindu beraien kanpamentuak, zeinetan ni bizi bainaiz haien artean. Eta Israelgo seme-alabek horrela egin zuten, eta haiek kanpamendutik kanpora bidali zituzten, Jaunak

Moisesi esan zion bezala, horrela egin zuten Israelgo seme-alabek.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, Hitz egin Israelgo semeei, esanez: gizon edo emakume bat, norbaitek giza bekatu guztietatik egiten badu, eta alde batera utzita alde batera utzi eta errudun bihurtzen bada arima hura, Aitortu egingo du egin zuen bekatu hura, eta itzuli egingo du falta, osoa, eta bere bosgarren zatia gehituko du gainera, eta itzuli egingo dio gaizki egin zion horri. Baina baldin gizonak ez badu mendekatzailerik, horrela itzultzeko berarengana delitua berarenganat, itzultzen den delitua Jaunari apaizarena izango da, salbu barkameneko aharitik, zeinen bidez egingo duen barkamena berarekin berari buruz.

Eta Israelgo semeen lehen fruitu guztiak, gauza santu guztien arabera, zenbat ere jaunari eskaintzen badizkiote, apaiz hari izango zaizkio. Eta bakoitzaren gauza sakratuak bereak izango dira, eta apaizari ematen dion gizonarena izango da.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu: gizon bakoitzaren emaztea bere bidetik aldendu eta hura gutxietsiz gutxietsi egingo balu, Eta norbait harekin etzaten ohean haziaren, eta haren gizonaren begietatik ihes egin, eta ezkutatu, baina bera zikindu izan zen, eta ez zen lekukorik harekin, eta bera ez zen harrapatu izan. Eta etorri baledi haren gainera zirikeria-espiritu bat, eta zirikatu baleza bere emaztea, eta hau kutsatua badago, edo etorri baledi

haren gainera zirikeria-espiritu bat, eta zirikatu baleza bere emaztea, eta hau ez badago kutsatua Eta gizonak bere emaztea apaizarengana eramango du, eta haren gaineko oparia ekarriko du, efa baten hamargarrena garagarrezko irina. Ez du gainean oliorik isuriko, ezta gainean intsentsua jarriko ere, zeren sakrifizioa baita zelotipiena, oroigarrizko sakrifizioa, bekatua gogora ekartzen duena.

Eta apaizak hura ekarriko du, eta Jaunaren aurrean jarriko du. Eta apaizak ur garbi bizia hartuko du ontzi lurrezko batean, eta lekukotasunaren tabernakulu lurzoruaren gainean dagoen lurretik, eta apaizak hartuta, uran jarriko du. Eta apaizak emakumea Jaunaren aurrean jarriko du, eta emakumearen burua agertuko du, eta bere eskuetan oroigarriaren ofrenda, zelotipiaren ofrenda, emango du, baina apaizaren eskuan madarikatuaren zigorruaren ura egongo da. Eta apaizak zinpean jarriko du hura, eta emakumeari esango dio: baldin inor ez bada zurekin lo etzan, baldin ez baduzu hausten zure gizonaren azpian zikindu izateko, errugabea izan madarikatutako zigor-ur honetatik. Baina zu hautsita duzu ezkondua izanik, edo zikindu zara, eta norbaitek bere ohea eman dizu, zure gizona izan ezik. Eta apaizak emaztea zin eragingo du madarikazioko zin hauetan, eta apaizak emasteari esango dio: Jaunak zu madarikazioan eta zin jarri dezala zure herriaren erdian, Jaunak zure iztera eroria eta zure sabela puztua ematen dizkizunean. Eta ur madarikatu hau zure sabelera sartuko da sabela hanturatzeko eta zure izterra erortzen jartzeko, eta emakumeak esango du: hala bedi, hala

bedi.

Eta apaizak madarikazioak hauek liburu batean idatziko ditu, eta madarikatutako zigortzeko uretan ezabatuko ditu. Eta emakume hari madarikatuaren zigor-ura edanarazi egingo dio, eta zigor-ur madarikatua haren barrura sartuko da.

Eta apaizak emakumearen eskutik hartuko du zirikeriaren eskaintza, eta eskaintza Jaunaren aurrean jarriko du, eta aldarera ekarriko du. Eta apaizak hartuko du sakrifizioarengandik haren oroigarria, eta hura aldarearen gainean eskainiko du, eta horren ondoren, emaztea ura edanaraziko dio. Eta izango da, baldin zikindu bada eta bere gizonari ihes egiten badio ahanzturan, eta bere barruan sartuko bada zigortzeko ur madarikatua, eta sabela puztu egingo bada, eta bere izterra erori egingo bada, eta emakumea madarikazioa izango bada bere herriarentzat. Baina emakumea ez bada zikindu eta garbia bada, errugabea izango da eta hazia sortuko du. Hau da zilosoaren legea, zeinaren aurka emakume ezkondua denak arau haustea egiten duenean, eta zikindu egiten denean. Edo gizona, baldin etortzen bazaio gainera zelosiaren espirituak, eta zelatzen badu bere emaztea, eta jartzen badu bere emaztea Jaunaren aurrean, apaizak honi egingo dio lege hau guztia. Eta errugabea izango da gizona bekatutik, eta emakume hark bere bekatua hartuko du.

6

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Hitz egin Israelgo semeei, Eta esango diezu haiei, gizon edo emakume, nor ere handiki botoa egin behar luke konsagratzeko purutasuna Jaunari, Ardotik eta edari gogorretik garbituko da, eta ardoaren ozpinik eta edari gogorraren ozpinik ez du edango, eta mahatsatik ekoizten den guztia ez du edango, eta mahats freskorik eta mahats pasarik ez du jango bere otoitzaren egun guztietan. Mahastiatik sortzen den guztietatik, ardotik mahats azaletatik mahats haziara arte, ez du ezer janko garbiketa egunak guztietan Labana ez da etorriko bere buruaren gainera, Jaunari otoitz egin zion egunak bete arte; santu izango da, buruko ile guztiak hazten, otoitzaren egunak Jaunari. Hil den arima guztien gainera ez da sartuko, ez bere aitaren gainera ez bere amaren gainera, Eta anaiaren gain eta arreben gain, ez da zikindu behar haiek hil ondoren, zeren bere Jainkoaren otoitza haren buruan dago.

Bere otoitzaren egun guztietan santu izango da Jaunarentzat. Baldin baina norbait bat-batean haren gainean hiltzen bada, berehala zikindu egingo da haren otoitzaren burua, eta bizurduko du bere burua garbitua den egunean, zazpigarren egunean bizurdua izango da. Eta zortzigarren egunean bi usapal edo bi uso gazte ekarriko ditu apaizagana, lekukotasunaren tabernakuluaren ateetara.

Eta apaizak bat egingo du bekatagatik eta bat errekuntza osorako, eta apaizak espiazioa egingo du haren gainean arimari buruz egin zituen bekatuengatik, eta santifikatuko du bere

burua egun hartan, Jaunari santifikatu zitzaion egunean, otoitzaren egunak. Eta urteko arkume bat ekarriko du falta batengatik, eta lehenagoko egunak zentzugabeak izango dira, zikindu egin zelako bere otoitzaren burua.

Eta hau da otoitz egin duenaren legea: bere otoitzaren egunak betetzen dituenean, berak ekarriko du lekukotasunaren tabernakuluaren ateen ondora. Eta bere oparia Jaunari ekarriko du: urteko bildots akatsik gabea bat errekuntza osorako, eta urteko bildots akatsik gabea bat bekatarako, eta ahari akatsik gabea bat salbamenerako. Eta azimo-ogiaren saskia, artile fineko ogiak olioan nahastuak, eta opil azimoak olioan gantzutuak, eta haien sakrifizioaren eta haien edari-eskaintzaren. Eta apaizak Jaunaren aurrera ekarriko du, eta haren bekatuagatiko eskaintza egingo du, eta haren errekuntza-eskaintza. Eta aharia salbamenaren sakrifizio egingo du Jaunari azimoen otzararen gainean, eta apaizak bere sakrifizoa eta bere edari-eskaintza egingo ditu. Eta botoa egin duenak bizurduko du bere botoaren burua lekukotasunaren tabernakuluaren ateen ondoan, eta ileak jarriko ditu suaren gainean, salbazioaren sakrifizioaren azpian dagoenaren gainean.

Eta apaizak hartuko du ahariaren beso egosita, eta ogi legamiarik gabeko bat saskitik, eta talo legamiarik gabeko bat, eta jarriko ditu botoa egin duenaren eskuetan, berak bere botoa bizurtu ondoren. Eta apaizak haiek ekarriko ditu eskaintza gisa Jaunaren aurrean; santua izango da apaizarentzat, eskaintzaren bularraren gainean eta kenduaren besoaren gainean, eta honen

ondoren botoa egin duenak ardoa edango du. Hau da otoitz egin duenaren legea, nork ere Jaunari oparia eskainiko bailion bere otoitzari buruz, bere eskuak aurkituko lukeenaz aparte, bere otoitzaren indarraren arabera, garbitzeen legearen arabera otoitz egingo bailuke.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Hitz egin Aaron eta bere semeei, esanez: horrela bedeinkatu Israelgo semeak, esaten haiei: Benedikatuko zaitu Jauna, eta zainduko zaitu. Distira dezala Jaunak bere aurpegia zure gain, eta erruki bedi zugan. Jaso dezala Jaunak bere aurpegia zure gain, eta eman dizula bakea. Eta nire izena Israelgo semeen gainean jarriko dute, eta nik, Jaunak, bendekatuko ditut haiek.

7

Eta gertatu zen Moisesek amaitu zuen egunean, tenda altxatzeko, eta gantzutu zuen hura, eta santifikatu zuen hura, eta haren ontzi guztiak, eta aldarea, eta haren ontzi guztiak, eta gantzutu zituen, eta santifikatu zituen. Eta Israelgo buruzagiek ekarri zuten, haien arbasoen etxeetako hamabi buruzagiek, tribuetako buruzagi hauek, ikuskatzeko lanean zutik zeuden hauek. Eta ekarri zuten haien oparia Jaunaren aurretik, sei gurdi estali, eta hamabi idi, gurdi bat bi buruzagiko, eta txekor bat bakoitzeko, eta ekarri zuten tentuaren aurretik. Eta Jaunak Moisesi esan zion, esanez, Hartu haien artean, eta lekukotasunaren tabernakulu-aren ministerioko lanetarako

izango dira, eta emango dizkiezu haiek Lebitarrei, bakoitzari bere ministerioa arabera. Eta Moisesek gurdiak eta idiak hartu, eta Levitei eman zizkien. Eta bi gurdiak eta lau idiak Gershonen semeei eman zizkien, haien zerbitzuaren arabera. Eta lau gurdiak eta zortzi idiak eman zizkien Merariren semeei, haien zerbitzuen arabera, Itamar bidez, Aaronen semearen, apaizaren bidez. Eta Kaathen semeei ez zien eman, zeren santuaren ministeriorako gauzak dituzten sorbalden gainean jasoko baitituzte.

Eta buruzagiek aldarearen eskaintzarako ekarri zuten, hura gantxatu zuen egunean, eta buruzagiek beren opariak aldarearen aurrean ekarri zituzten. Eta Jaunak Moisesi esan zion: buruzagi bat eguneko, buruzagi eguneko ekarriko dituzte beren opariak aldarearen dedikaziorako.

Eta lehenengo egunean bere oparia eskaintzen ari zena Naason zen, Aminadaben semea, Judaren tribuaren buruzagia. Eta bere oparia ekarri zuen: ontzi zilarra bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua, katilu zilarra bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera, biak irin finaz beteak, olioarekin nahasita, sakrifizioarentzat. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-oparirako. eta ahuntzetatik ahuntz-ume bat, bekatuagatik Eta salbameneko sakrifiziorako txekorrak bi, ahariak bost, aker arrak bost, urte beteko arkume emeak bost; hau Naasonren, Aminadaben semearen, oparia.

Bigarren egunean Natanael Sogarren semeak, Isakar tribuko buruzagiak, ekarri zuen. Eta bere oparia ekarri zuen: zilarzko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua, zilarzko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikela santuaren arabera, biak beteak irin finaz nahasturik olioan, sakrifiziorako. Intsentsario bat hamar urrezkoa, intsentsuz betea. Txekor bat boietatik, ahari bat, arkume urte betekoa errekuntza-eskaintza baterako. Eta ahuntz bat ahuntzetatik, bat bekatuari buruz. Eta salbamendu-sakrifizioan behiak bi, ahariak bost, aker-ahuntzak bost, urteko arkume-emeak bost, hau Natanaelen, Sogarren semearen, oparia.

Hirugarren egunean Zabulongo semeen buruzagia, Eliab Helonen semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikelu santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-oparirako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Helon semearen Eliaben oparia.

Laugarren egunean, Ruben semeen buruzagia, Elisur Sediur semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz olioan nahastuaz, sakrifiziorako. Intsentsario bat hamar urrezkoa,

intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-eskaintza baterako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Elisur Sediurren semearen oparia.

Bosgarren egunean Simeonen semeen buruzagia, Salamiel Surisadairen semea. Bere oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikela santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Intsentsario bat hamar urrezkoa, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-oparirako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, aker-ahuntzak bost, urteko arkume emeak bost. Hau Salamielen oparia, Sourisadairen semearen.

Seigarren egunean, Gad-en semeen buruzagia, Eliasaph Raguel-en semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-oparirako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Elisaf, Raguel semearen oparia.

Zazpigarren egunean Efraimen semeen buruzagia, Elixama Amiuden semea. Bere oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikela santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-eskaintza baterako. Eta ahuntzetatik ahuntz bat, bekatuagatik. Eta salbameneko sakrifiziora: txekor bi, ahari bost, aker bost, urte beteko arkume eme bost. Hau Amihuderen seme Elisamaren oparia.

Zortzigarren egunean, Manasehren semeen buruzagia, Gamaliel Fadasurren semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahastuaz olioan, sakrifiziora. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-oparirako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatuagatik Eta salbamendu-opari gisa behi-eme bi, ahari bost, aker-ahuntz bost, arkume-eme urteko bost; hau zen Gamaliel Fadasurren semearen oparia.

Bederatzigarren egunean, Benjaminen semeen agintaria, Abidan Gadeoni semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko ontzi bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak irin finaz beteak, olioarekin nahasturik, sakrifizioarentzat. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat

behietatik, ahari bat, arkume urte betekoa errekuntza-eskaintza baterako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Abidan Gadeoni semearen oparia.

Hamargarren egunean, Danen semeen buruzagia, Ahiezer Amisadairen semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelo sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko intsentsario bat hamar (siklo), intsentsuz betea. Txekor bat behietatik, ahari bat, arkume urteko bat errekuntza-oparirako. eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbameneko sakrifiziora: txekor bi, ahari bost, aker bost, urte beteko arkume eme bost. Hau Amisadairen seme Ahiezerren oparia.

Hamaikagarren egunean, Aserren semeen buruzagia, Fageel Ekranen semea. Haren oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikelekoa sikelo santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahastuaz olioan, sakrifiziora. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Txekor bat idi-taldeetatik, ahari bat, bildots urteko bat errekuntza-eskaintza baterako. Eta ahuntzetatik ahuntz bat, bekatuagatik. Eta salbamendu-opari gisa bekantze bi, ahari bost, aker bost, arkume urteko bost; hau Ekranen seme Fagelen oparia.

Hamabigarren egunean, Neftaliren semeen buruzagia, Akhire Ainanen semea. Bere oparia: zilarrezko ontzi bat, ehun eta hogeita hamar bere pisua; zilarrezko katilu bat, hirurogeita hamar sikel sikela santuaren arabera; biak beteak irin finaz nahasturik oliotan, sakrifiziorako. Urrezko hamar (siklo)ko intsentsario bat, intsentsuz betea. Iditik txekor bat, ahari bat, urteko arkume bat errekuntza-eskaintzarako, eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik. Eta salbamenaren sakrifiziora: txekorrak bi, ahariak bost, akerrak bost, arkume emezkoak urtekoak bost. Hau Ainanen seme Ahiraren oparia.

Hau aldarearen eskaintza egun ganitu zuen, Israelgo semeen buruzagien artean: zilarrezko platerak hamabi, zilarrezko ontziak hamabi, urrezko intsentsarioak hamabi. Ehun eta hogeita hamar siklo ontzi bakoitzak, eta hirurogeita hamar siklo katilu bakoitzak; zilarrezko ontzi guztiak, bi mila eta lau ehun siklo, siklo santuaren arabera. Hamabi intsentsario urrezko intsentsuz beteak, intsentsarioen urre guztia, ehun eta hogei. Erretze-eskaintza egiteko behi guztiak, txekorrak hamabi, ahariak hamabi, urteko bildotsak hamabi, eta haien eskaintzak, eta haien edate-eskaintzak, eta bekaturako ahuntz-akerrak hamabi. Behi-eme guztiak salbamenaren sakrifiziorako, txekorrak hogeita lau, ahariak hirurogei, akerrak hirurogei urtekoak, bildotsak hirurogei urtekoak zirikaturik gabeak, hau da aldarearen dedikazioa, haren eskuak bete ondoren eta hura gantzutu ondoren.

Moisesek lekukotasunaren tabernakulura sartzean harekin hitz

egiteko, entzun zuen Jaunaren ahotsa harekin hitz egiten ari zela propitziatorio gainetik, lekukotasunaren kutxaren gainean dagoena, bi kerubinen artean, eta harekin hitz egiten zuen.

8

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Hitz egin Aaroni, Eta esango diozu, lanparak ezartzen dituzunean alde batetik, lanpara-euskarriaren aurpegiaren arabera argituko dute zazpi lanparak. Eta horrela egin zuen Aaronek, alde batetik kandelabruaren aurrealdeari begira haren argiak lotu zituen, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta hau da kandelabruaren eraikuntza: solidoa, urrezkoa, bere zurtoinarekin, eta bere liliekin, osoa solidoa, Jaunak Moisesi erakutsi zion formaren arabera; horrela egin zuen kandelabrua.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Hartu levitak Israelgo semeen artetik, eta garbitu haiek. Eta horrela egingo diezu haien garbitzea, ihintziko dituzu haiek garbitze-urarekin, eta labana pasatuko da haien gorputz osoan, eta garbitu egingo dituzte haien arropak, eta garbi egongo dira.

Eta behi-artetik txekor bat hartuko dute, eta honekin batera irin fin oliotan nahastuaren eskaintza, eta behi-artetik urtebeteko txekor bat hartuko duzu bekatuagatik. Eta levitak lekukotasunaren tabernakulu aurrean ekarriko dituzu, eta Israelgo semeen biltzar osoa bilduko duzu, Eta levitak ekarriko

dituzu Jaunaren aurrean, eta Israelgo semeek beren eskuak jarriko dituzte leviten gainean. Eta Aaronek Levitak bereiziko ditu eskaintza gisa Jaunaren aurrean Israelgo semeen artetik, eta Jaunaren lanak egiteko izango dira. Levitak, ordea, eskuak txekorren buruen gainean jarriko dituzte, eta bat bekatuagatik egingo duzu, eta bestea errekuntza-eskaintza gisa Jaunari, haiengatik barkamena egiteko.

Eta Levitak Jaunaren aurrean jarriko dituzu, eta Aaronen aurrean, eta haren semeen aurrean, eta haiek eskaintza gisa itzuliko dituzu Jaunaren aurrean, Eta Lebitak Israelgo semeen erdigunetik bereiziko dituzu, eta nireak izango dira. Eta gauza hauen ondoren, Levitak sartuko dira oinordetzaren tabernakulu lanetan lan egiteko, eta garbitu behar dituzu haiek, eta Jaunaren aurrean aurkeztu behar dituzu haiek. Zeren eskaintza gisa emanak hauek niri dira Israelgo semeen artetik, Israelgo semeen arteko sabelalde guztia irekitzen duten lehenengo jaiotako guztien ordez hartu ditut haiek niretzat. Zeren niri dagokion lehen-jaio guztia Israelgo semeetan, gizakietatik abere arte, egun hartan jo nuen lehen-jaio guztia Egiptoko lurrean, santifikatu nituen haiek niretzat. Eta Lebitak hartu nituen Israelgo semeen lehen-jaio guztien ordez. Eta levitak eskaintza gisa eman nizkien Aaron eta bere semeei Israelgo semeen artetik, Israelgo semeen lanak egiteko lekukotasunaren dendan eta Israelgo semeen alde barkamena egiteko, eta Israelgo semeetan ez da izango gauza santuetara hurbiltzen denik.

Eta Moisesek eta Aaronek eta Israelgo semeen biltzar osoak

Lebitarrei egin zieten Jaunak Moisesi Lebitarrei buruz agindu zion bezala, horrela egin zieten haiei Israelgo semeek. Eta Levitak garbitu zuten beren burua, eta garbitu zituzten jantziak, eta Aaronek haiek eskaintza gisa aurkeztu zituen Jaunaren aurrean, eta Aaronek barkamena egin zuen haiengatik, haiek garbiztatzeko. Eta honekin ondoren, Levitak sartu ziren beren ministrazio-lana egiteko testigantzaren dendan, Aaronen aurrean eta haren semeen aurrean, Jaunak Moisesi Levitei buruz agindu zion bezala; horrela egin zieten.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hau da lebitarrei buruzkoa: hogei eta bost urtetik aurrera sartuko dira lan egitera testigantzaren tendan. Eta berrogeita hamar urtetik aurrera alde egingo du ministeriotik, eta ez du gehiago lan egingo. Eta bere anaia ministratuko du lekukotasunaren dendan zaindariak zaintzeko, baina lanak ez ditu egiten; horrela egingo diezu lebitarrei haien zaindariekin.

9

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion Sinaiko basamortuan, bigarren urtean, haiek Egiptoko lurretik irten ondoren, lehen hilabetean, esanez: Esan nuen, eta egin dezatela Israelgo semeek pazko hura bere garai arabera. Lehenengo hilabetearen hamalaugarren egunean, arratsaldera, egingo duzu hura denborei jarraikiz, bere legeari jarraikiz, eta bere interpretazioari jarraikiz egingo duzu hura. Eta Moisesek hitz egin zien Israelgo semeei pazkoa

egin zezaten hilabetearen hamalaugarren egunean hasten zenean Sinaiko basamortuan. Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten Israelgo semeek.

Eta etorri ziren gizakiaren arimaren gainean zikinduak zeuden gizonak, eta ez ziren gai Pazko egiteko egun hartan, eta Moisesen eta Aaronen aurrean agertu ziren egun hartan. Eta gizon haiek esan zioten: Gu zikinak gara giza arima baten gainean; ez al dugu, beraz, huts egingo Jaunari eskaintza eskaintzean bere denboraren arabera, Israelgo semeen artean? Eta Moisesek esan zien: Gelditu hemen, eta entzungo dut zer agintzen duen Jaunak zuen gainean. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hitz egin Israelgo semeei, esanez: edozein gizon zikin bihurtzen bada arima baten gainean, gizonaren, edo bidean urrun zuetik, edo zuen belaunaldietan, egingo du pazko Jaunari bigarren hilabetean, hamalaugarren egunean. Arratsaldera egingo dute hura, azimoekin eta belar mingotsekin jango dute hura. Ez dute ezer utziko harengandik goiz arte, eta ez dute hezurrik hautsiko harengandik; Pazkoaren legearen arabera egingo dute hura. Eta garbi dagoen gizona, bidean urrun ez dagoena, eta pazkoa egiten huts egiten badu, arima hura bere herritik suntsituko da, zeren Jaunari oparia bere denboran aurkeztu ez zion; gizon hark bere bekatua hartuko du. Baldin baina arrotz bat zuentzat hurbiltzen bada zuen lurrean, eta Jaunari pazkoa egiten badio pazkoaren legearen arabera eta haren antolaketa arabera, lege bakarra izango da zuetzat, arrotzarentzat eta lurreko jatorrizkoaren tzat.

Eta tenda zutik jarri zen egunean, hodeia estaldu zuen tenda, testigantzaren etxea, eta arratsaldetik goizera arte suaren itxura zegoen tendaren gainean. Horrela gertatzen zen etengabe: hodeia estaltzen zuen hura egunez, eta su-itxura gauez. Eta hodeia tabernakulutik igotzen zenean, ondoren Israelgo semeak abiatzen ziren, eta hodeia gelditzen zen lekuan, han kanpatu egiten zuten Israelgo semeak. Jaunarenaren aginduaren bidez kanpatuko dute Israelgo seme-alabek, eta Jaunarenaren aginduaren bidez abiatuko dira. Hodeiak tabernakuluaren gainean itzala egiten duen egun guztietan, Israelgo seme-alabek kanpatuko dute. Eta hodeia itzalaren gainean egun gehiagotan geratzen denean, Israelgo semeek Jainkoaren zaintza beteko dute, eta ez dute abiatuko. Eta izango da, hodeia egun batzuetan tenda gainean estaltzen duenean, Jaunaren ahotsagatik kanpatuko dute, eta Jaunaren aginduagatik abiatuko dute. Eta izango da, noiz hodeia arratsaldetik goizera egoten denean, eta hodeia goizean igotzen denean, orduan abiatuko dira, egunez zein gauez. Hilabeteko egunetan hodeiak luzatzen denean, haren gainean itzala egiten duenean, Israelgo semeek kanpatuko dute, eta ez dute alde egingo. Hori, zeren Jaunaren aginduaren bidez abiatu baitziren, Jaunaren zaintza gorde zuten Jaunaren aginduaren bidez Moisesen eskuan.

10

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Egin zeurentzat bi tronpeta zilarrezkoak, Jotzekoak egingo dituzu, eta izango dira

zuretzat biltzarra deitzeko eta kanpamentuak altxatzeko. Eta joko duzu haietan, eta biltzar osoa bilduko da lekukotasunaren tabernakulu atearen aurrean. Baina batean trompeta jotzen badute, Israelgo buruzagi eta lider guztiak zure aurrera etorriko dira. Eta tronpeta-seinalea joko duzue, eta ekialdean kanpatuta daudenek abiatu egingo dira. Eta bigarren tronpeta-seinalea joko duzue, eta Hegoaldean kanpatuta dauden kanpamentuak abiatuko dira, eta hirugarren tronpeta-seinalea joko duzue, eta itsasoaren ondoan kanpatuta dauden kanpamentuak abiatuko dira, eta laugarren tronpeta-seinalea joko duzue, eta Iparralderantz kanpatuta dauden kanpamentuak abiatuko dira; tronpeta joko dute seinalez haien abiatzean. Eta biltzarra biltzean, tronpeta joko duzue, baina ez seinalez. Eta Aaronen semeak, apaizak, tronpetak joko dituzte, eta hori legezko betikoa izango da zuetzat zuen belaunaldietan zehar. Baldin baina irten bazarete gerrarako zuen lurrean zuen etsaien aurka, zuei aurka jarri direnen aurka, eta jo baduzue tronpetak, gogoratuko zarete Jaunaren aurrean, eta salbatuko zarete zuen etsaien eskutik. Eta zuen alaitasunaren egunetan, zuen jaietan eta zuen ilberri egunetan, jo egingo dituzue tronpetak errekuntza osoetan eta zuen salbamenaren sakrifizioetan, eta oroigarri izango da zuei zuen Jainkoaren aurrean. Ni naiz Jauna, zuen Jainkoa.

Eta gertatu zen bigarren urtean, bigarren hilabetean, hilabetearen hogeigarrenean, hodeia igo zen lekukotasunaren tenda hartatik. Eta Israelgo semeak atera ziren haien hornidurekin Sinai basamortutik, eta hodeia gelditu zen Paran basamortuan. Eta lehenak abiatu ziren Jaunaren ahotsaren

bidez Moisesen eskuan.

Eta Judaren semeen kanpamentuaren ordena atera zuten lehenik, beren indarrarekin, eta haien indarraren gainean, Naason, Aminadaben semea. Eta Isakar semeen tribuaren indarraren gainean, Natanael, Sogaren semea. Eta Zabulonen semeen leinuaren indarraren gainean, Eliab, Helonen semea. Eta tenda jaitsiko dute, eta aterako dira Gedson-en semeak eta Merari-ren semeak, tenda jasotzen dutenak.

Eta Ruben-en kanpamentuaren ordena atera zuten beren indarrarekin, eta beren indarraren gainean, Elisur, Sediur-en semea. Eta Simeon semeen tribuaren indarraren gainean, Salamiel, Surisadairen semea. Eta Gad-en semeen tribuaren indarraren gainean, Raguel-en Elisaf. Eta Kaathen semeak abiatuko dira gauza santuak jasoz, eta tentea jarriko dute haiek iritsi arte. Eta Efraimeko kanpamentuaren ordena ateratzen dute beren indarrarekin, eta haien indarraren gainean Elisama, Amiuden semea.

Eta Manassehren semeen tribuaren indarraren gainean, Phadassurren Gamaliel. Eta Benjaminen semeen tribuaren indarraren gainean, Gadeoni-ren Abidan. Eta Danen semeen kanpamentuaren ordena abiatuko da, kanpamentu guztien azkenak, beren indarrarekin, eta haien indarraren gainean Ammishaddairen Ahiezer. Eta Asherren semeen leinuaren indarraren gainean, Phagiel Echranen semea. Eta Neftaliren semeen tribuaren indarraren gainean, Enanren semea Ahira.

Hauek Israelgo semeen armadak dira, eta haien indarrarekin atera ziren.

Eta Moisesek esan zion Hobabi, Raguel Madianitaren semeari, Moisesen ahaide, Gu ateratzen ari gara leku hartara, zeina esan zuen Jaunak, Hau emango dizuet zuei. Zatoz gurekin, eta ongi egingo dizugu, zeren Jaunak gauza onak hitz egin ditu Israelari buruz. Eta esan zion: Ez joango naiz, baizik nire lurrera eta nire belaunaldira joango naiz. Eta esan zuen: Ez gaituzula utzi, zeren gurekin egon baitzinan basamortuan, eta gure artean adineko bat izango zara. Eta izango da baldin gurekin zoazen, eta Jaunak guri egingo dizkigun gauza on haiek guztiak, zu ere ongi tratatuko zaitugu.

Eta Jaunaren menditik atera ziren hiru eguneko bidea eginez, eta Jaunaren itunaren kutxa haien aurretik zihoan hiru eguneko bidea, atseden tokia aurkitzeko. Eta gertatu zen arkua kentzean, eta Moisesek esan zuen: Esnatu, Jauna, eta sakabanatu bitez zure etsaiak, ihes egin bezate zu gorroto duten guztiak. Eta geldialdian esan zuen: Itzuli, Jauna, milaka hamar milaka Israelen. Eta hodeia haien gainean itzal egiten zuen egunez, kanpamendutik ateratzen zirenean.

11

Eta herria gaizki marmarkatzen ari zen Jaunaren aurrean, eta Jaunak entzun zuen, eta haserrearekin haserre zen, eta

Jaunagandik sua piztu zen haiengan, eta kanpamentuaren zati bat jan zuen. Eta herriak oihu egin zion Moisesi, eta Moisesek otoitz egin zion Jaunari, eta sua itzali zen. Eta toki haren izena Enpurismos deitu zen, Jaunak haien artean su bat piztu zuelako. Eta haien arteko nahastedunak desira handia izan zuen, eta jesarrita negar egin zuten Israelgo semeek ere, eta esan zuten: nork emango digu haragi jan dezagun? Gogoratu ginen Egiptoan dohainik jaten genituen arrainak, eta sikuak, eta meloiak, eta porruak, eta tipulak, eta baratxuriak. Orain, ordea, gure arima guztiz lehorra dago; ezer ez dago gure begien aurrean, mana izan ezik. Manna, berriz, koriandro hazia bezalakoa da, eta bere itxura kristalaren itxura da. Eta herria zehar zihoan, eta biltzen zuten, eta ehotzen zuten hura errota-harrian, eta igortzen zuten zurrunbiloan, eta egosi zuten hura lapikoan, eta egiten zuten hura opilak, eta haren plazera olio-opil baten zaporea bezalakoa zen. Eta ihintza kanpamenduaren gainera gauez jaisten zenean, mana ere harekin batera jaisten zen.

Eta Moisesek entzun zuen haien negarra beren klanen arabera, bakoitza bere atearen gainean, eta Jaunak oso haserre egin zuen haserrez, eta Moisesen aurrean gaizki zegoen. Eta Moisesek Jaunari esan zion: Zergatik mistratu duzu zure zerbitzaria, eta zergatik ez dut aurkitu grazia zure aurrean, herri honen bultzada nire gain jartzeko? Ez nik sabelean hartu nuen herri guztia hau, edo nik erditu nituen haiek? Zergatik esaten diozu niri: hartu hura zure bularra, erizainak edoskitzeko haurra altxatzen duen bezala, zin egin zenien haien aitei lurrerantz? Nondik niri haragia, herri guztiari honi emateko? Nire gainean

negar egiten dute, esanez: eman guri haragia, jan dezagun. Ez izango naiz gai ni bakarrik herri hau eramaten, hitz hau niri astunegi delako. Baina baldin horrela egiten badidazu, hil nazazu berehala, errukia aurkitu badut zure aurrean, nire kaltea ikusi ez dezadan.

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Bildu iezadazu hirurogeita hamar gizon Israelgo zaharrenetatik, zuk berak ezagutzen dituzunak, hauek herriko zaharrak eta idazleak direla jakinda, eta eraman itzazu testigantzaren dendan, eta han zurekin egongo dira. Eta jaitsiko naiz, eta hitz egingo dut han zurekin, eta kenduko dut zure gainean dagoen espiritutik, eta jarriko dut haien gainean, eta lagunduko dizute zurekin herriaren bultzada, eta ez duzu eramango berak zu bakarrik. Eta herriari esango diozu: Santifikatu zuen buruak biharrerako, eta haragia jango duzue, zeren negar egin baitzenuten Jaunaren aurrean, esanez: Nork emango digu jateko haragia? Ona baitzaigu Egiptoan. Eta Jaunak emango dizu zuei jateko haragia, eta haragia jango duzue. Ez egun bat jango duzue, ez eta bi, ez eta bost egun, ez eta hamar egun, ez eta hogei egun, Hilabetez jango duzue, zuen sudurretatik irten arte, eta nazka bihurtuko zaizue, zeren Jaunari desobeditu baitzioten, zeina zuen artean dagoen, eta haren aurrean negar egin baitzenuten, esanez: Zergatik atera ginen Egiptotik? Eta Moisesek esan zuen: Seiehun mila oinezkoko herria da, zeinen artean nago ni, eta zuk esan zenuen: Haragia emango diet jateko, eta hilabete osoan jango dute. Ez ardi eta behiak hilko dira haientzat, eta nahikoa izango da haientzat? Edo itsasoko arrain guztiak bilduko dira haientzat,

eta nahikoa izango da haientzat? Eta Jaunak esan zion Moisesi: Ez al da Jaunaren eskua nahikoa izango? Orain jakingo duzu ea nire hitza betetuko den ala ez.

Eta Moises irten zen, eta herriari Jaunaren hitzak esan zizkion, eta herriko adinekoetatik hirurogeita hamar gizon bildu zituen, eta berak tentuaren inguruan ezarri zituen. Eta Jauna hodeian jaitsi zen, eta harekin hitz egin zuen, eta haren gainean zegoen espiritutik kendu zuen, eta hirurogeita hamar gizon zaharren gainean jarri zuen. Eta espirituak haien gainean pausatu zenean, profetizatu zuten, eta ez zuten gehiago jarraitu. Eta bi gizon utzi ziren kanpamentuan, baten izena Eldad, eta bigarrenaren izena Medad, eta espirituak haien gainean pausatu zen, eta hauek erregistratuetakoak ziren, eta ez ziren dendera joan, eta kanpamentuan profetizatu zuten. Eta gazte gizona lasterka hurbilduz, Moisesi jakinarazi zion, eta esan zion, esanez: Eldad eta Medad kanpamentuan profetizatzen ari dira. Eta erantzunez, Nunen semea den Josue, Moisesen ondoan zutik zegoena, hautatua, esan zuen: Jaun Moises, gelditu itzazu haiek. Eta Moisesek esan zion: ez duzu zelatatzen ni? Eta nork eman behar lituzke Jaunaren herri guztiak profeta, Jaunak bere izpiritua haien gainean ematen duenean? Eta Moises joan zen kanpamendura, bera eta Israelgo zaharrak.

Eta espiritu bat irten zen Jaunarengandik, eta galeperrak ekarri zituen itsasotik zehar, eta bota zituen kanpamenduaren gainera, egun bateko bidea alde batetik eta egun bateko bidea bestetik, kanpamenduaren inguruan, lurretik bi ukondoko garaieran

bezala. Eta herriak jaikita, egun osoa eta gau osoa eta hurrengo egun osoa, bildu zuten galeper-oilarrak; gutxiena bildu zuenak hamar kor bildu zituen, eta berentzat hozteak prestatu zituzten kanpamentuaren inguruan. Haragia oraindik haien hortzetan zegoen amaitu aurretik, eta Jauna haserre zen herriarengan, eta Jaunak herria jo zuen kolpe oso handiarekin. Eta leku haren izena Desiraren Hilobiak deitu zen, zeren han lurperatu baitzuten desiratzen zuen herria. Gurarien hilobi-monumentuetatik herria Aserotherako atera zen, eta herria Aseroten egon zen.

12

Eta Miriamek eta Aaronek Moisesen aurka hitz egin zuten, hartu zuen emakume etiopiarraren dela eta, zeren emakume etiopiar bat hartu baitzuen. Eta esan zuten: Ez al dio Jaunak Moisesi bakarrik hitz egin? Ez al digu guri ere hitz egin? Eta Jaunak entzun zuen. Eta Moises gizona oso apala zen lurraren gainean dauden gizon guztien artean. Eta Jaunak berehala esan zien Moisesi, Aaroni eta Miriami: Atera zaitezte zuek hirurok testigantzaren dendera. Eta hiruk testigantza-dendara irten ziren, eta Jauna hodei-zutabe batean jaitsi zen, eta testigantza-dendaren atearen gainean gelditu zen, eta Aaron eta Miriam deituak izan ziren, eta biak irten ziren. Eta haiei esan zien: Entzun nire hitzak. Baldin zuen profeta bat Jaunari bihurtzen bada, ikuspenean ezagutua izango naiz berari, eta loak harturik hitz egingo diot berari. Ez horrela nire zerbitzaria Moises, nire

etxe osoan fidela da, Ahoa ahoarekin hitz egingo diot hari, itxuran, eta ez enigmen bidez, eta Jaunaren aintza ikusi zuen, eta zergatik ez zenuten beldurrik izan nire zerbitzari Moisesen aurka hitz egiteko? Eta Jaunaren haserrearen sumina haien gainean egon zen, eta joan zen. Eta hodeiak alde egin zuen tentatik, eta hara, Miriam lepratsua zen elur bezala, eta Aaronek begiratu zion Miriami, eta hara, lepratsua zen. Eta Aaron-ek Moisesi esan zion: Erregutu egiten dizut, jauna, ez ezarri guri bekaturik, zeren jakin gabe jardun genuen bekatu egin genuenean. Ez bedi heriotzaren berdina bezala, amarenaren sabeletik ateratzen den abortu bat bezala, haren haragiaren erdia jaten duena. Eta Moisesek oihu egin zion Jaunari, esanez: Jainko, zure errukia behar dut, sendatu ezazu hura. Eta Jaunak Moisesi esan zion: baldin bere aitak tustuka tustu egingo balio bere aurpegian, ez al litzateke zazpi egunez lotsa? Bereizi bedi zazpi egunez kanpamendutik kanpo, eta horren ondoren sartuko da.

Eta Miriam kanpamentutik kanpo banandua izan zen zazpi egunez, eta herria ez zen abiatu Miriam garbitu izan zen arte.

Eta honen ondoren, herria Aserothetik atera zen, eta Parango basamortuan kanpatu zuten.

13

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Bidali gizonak zeure

buruarentzat. Eta behatuko dute Kanaandarren lurra, ni Israelgo semeei jabetzat ematen diedana. Gizon bat bidaliko duzu leinu bakoitzeko, haien arbasoen klanen arabera, guztiak haietako buruzagiak.

Eta Moisesek bidali zituen haiek Pharango basamortutik Jaunaren ahotsaren bidez; hauek guztiak Israelgo semeen buruzagiak ziren. Eta hauek haien izenak dira, Rubenen tribuarena, Samuel, Zakurren semea. Simeon tribuaren, Saphat, Souri-ren semea. Judako leinuarena, Caleb Jefuneren semea. Issachar tribuko Igal, Jose-ren semea. Efraim tribuarena, Osea Nun-en semea. Benjaminen tribuaren, Palti Raphuren semea. Zebulun tribukoa, Gudiel, Sudiren semea. Josepen tribuaren Manaseren semeen artetik, Gaddi, Susiren semea. Dan tribuaren, Amiel Gemaliren semea. Asher tribuaren, Sathour, Michaelen semea. Neftaliren tribuarena, Nabi Sabiren semea. Gad tribuaren, Goudiel Makiren semea. Hauek dira Moisesek lurra zelatatzeko bidali zituen gizonen izenak, eta Moisesek Nunen semea Hosea Josue izendatu zuen.

Eta Moisesek bidali zituen haiek Kanaango lurra zelatatzeko, eta esan zien: igo zaitezte basamortu honetatik, eta igoko zarete mendira, Eta ikusiko duzue lurra nolakoa den, eta bertan bizi den herria, ea indartsua den ala ahula, ala gutxi diren ala asko. Eta zer da lurra non hauek bizi diren gainean, ona da ala gaiztoa, eta zeintzuk dira hiriak non hauek bizi diren haietan, harresituak diren ala harresigabeak. Eta zer da lurra, oparo ala ahuldua, ea badauden bertan zuhaitzak ala ez, eta iraun

ondoren hartuko dituzue lurretik fruituak. Eta egunak, udaberriko egunak, mahatsaren aitzindariak ziren.

Eta igan ondoren, lurra espiatatu zuten Sin basamortutik Rehob arte, Hamath sartzen. Eta basamortutik igo ziren, eta Hebronerarte joan ziren, eta han zeuden Ahiman, eta Sheshai, eta Talmai, Anaken belaunaldiak, eta Hebron zazpi urte lehenago eraikia izan zen Egiptoko Tanis baino. Eta mahats-multzoko arroira iritsi ziren, zelatatu zuten hura, eta handik adar bat ebaki zuten mahatsaren multzo batekin gainean, eta makilen gainean jaso zuten, baita granatetatik eta pikuetatik ere. Eta leku hura Mahats-harana izendatu zuten, han Israelgo semeek ebaki zuten mahats-sortaren gatik. Eta itzuli ziren handik lurra esploratu ondoren, berrogei egun igaro eta gero.

Eta joan ondoren, Moisesen eta Aaronen eta Israelgo semeen biltzarre osoaren aurrera etorri ziren Paran basamortuko Kadesera, eta hitza eman zieten haiei eta biltzarre osoari, eta lurraren fruitua erakutsi zieten. Eta kontatu zioten hari, eta esan zuten: Etorri ginen lurrera zeinera bidali zenuen gu, esne eta eztia ematen duen lurrera, eta hau da haren fruitua. Baina ausarta da bertan bizi den herria, eta hiriak indartuak, harresituak eta oso handiak dira, eta Anaken belaunaldia ikusi genuen han. Eta Amalek hegoaldeko lurrean bizi da, eta Hetarra, Hivarra, Jebusarra eta Amorrarra menditsuan bizi dira, eta Kanaanarra itsasoaren ondoan eta Jordania ibaiaren ondoan bizi da. Eta Calebek herria isilarazi zuen Moisesen aurrean, eta esan zion: Ez, baizik igota igoko gara eta heredatuko dugu hura,

zeren ahaltsuak garen eta haien aurka ahal izango gara. Eta harekin batera igo ziren gizonek esan zuten: Ez goaz gora, ez gara gai herrialdera igotzeko, gure baino indartsuagoa da. Eta harriduraz atera zuten lurra, zein behatuta zuten, Israelgo seme-alaben aurrera, esanez: lurra, zein igaro genuen behatzeko, bere gainean bizi direnak irensten dituen lurra da, eta herri guztia, zein ikusi genuen bertan, neurriz handiko gizonak dira. Eta han erraldoiak ikusi ditugu, eta haien aurrean txigortak bezala ginen, baina hala ere haien aurrean ginen.

14

Eta biltzar osoak ahotsa altxatu ondoren, herriak gau hura osoan zehar negar egin zuen. Eta Israelgo seme guztiak Moises eta Aaronen aurka marmar egiten zuten, eta biltzar osoak esan zien haiei, Nahi genuke hil ginela Egiptoko lurrean, edo basamortu honetan baldin hil bagina, eta zergatik Jaunak sartzen gaitu lur honetan gerrean erortzeko? Gure emazteak eta haurrak harrapakin bihurtuko dira. Orain, beraz, hobea da Egiptora itzultzea. Eta elkarri esan zioten: Eman diezaiogun buruzagi bat eta itzul gaitezen Egiptora. Eta Moises eta Aaron aurpegira erori ziren Israelgo semeen biltzar osoaren aurrean.

Joshuak, Nun-en semeak, eta Calebek, Jephunneh-en semeak, lurra zelatatu zutenen artean, beren arropak uratu zituzten. Eta Israelgo seme guztien biltzarrari esan zieten, esanez: esploratu genuen lurra oso-oso ona da. Baldin Jaunak aukeratzen bagaitu,

lurra honetara eramango gaitu eta emango digu hura, esne eta eztia ematen duen lurra. Baina ez izan matxinatuak Jaunarengandik, eta zuek ez beldurtu lurreko herria, zeren zuentzat janari da, izan ere urrundu da denbora haietatik, eta Jauna gurekin dago, ez beldurtu haiei.

Eta biltzar osoak esan zuen haiek harriez harrikatzeko, eta Jaunaren goratasuna agertu zen hodeian, lekukotasunaren itzalaren gainean, Israelgo seme guztiei. Eta Jaunak Moisesi esan zion: noiz arte haserretzen nau herri honek? Eta noiz arte ez didate sinesten haien artean egin ditudan zeinu guztien gainean? Jotzea egingo dut haiek heriotzaz, eta suntsituko ditut haiek, eta egingo zaitut zu eta zure aitaren etxea nazio handi, eta askoz handiagoa hau baino. Eta Moisesek Jaunari esan zion: Egiptok entzun egingo du zure indarrarekin herri hau haietatik atera duzula. Baina lur honetan bizi diren guztiek entzun dute zu Jauna zarela herri honetan, zu begiz begi ikusten zarela, Jauna, eta zure hodeia haien gainean dagoela, eta hodei-zutabe batean zu haien aurretik zoazela egunez, eta su-zutabe batean gauez. Eta suntsituko duzu herri hau gizon bat bezala, eta esango dute nazioek, zure izena entzun duten guztiek, esanez: Jauna ez zelako gai izan herri hau haiei zin egin zien lurrera sartzeko, basamortuan bota zituen. Eta orain goratua izan bedi zure indarra, Jauna, esan zenuen bezala, esanez: Jauna pazientea da, eta errukiz ugarria, eta egiazko, kentzen ditu legez kanpokotasunak eta bidegabekeriak eta bekatuak, eta garbitzean ez du garbituko errua duena, itzultzen ditu aitaren bekatuak seme-alaben gainera hirugarren eta laugarren

belaunaldietara arte. Barkatu herri honi bekatu hau zure erruki handiaren arabera, Egiptotik orain arte haiekin grazia egin duzun bezala.

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Onbera naiz haiekin zure hitzaren arabera. Baina bizi naiz ni eta nire izena bizirik dago, eta Jaunaren aintzak lur guztia beteko du. Nire aintza ikusi duten gizon guztiak, eta Egipton eta basamortuan egin nituen zeinuak ikusi dituztenak, hamargarren aldiz probatu ninduten, eta nire ahotsa ez dute entzun. Benetan ez dute ikusiko lurra, zeina zin egin nien haien aitei, baina bakarrik haien seme-alabak, zeinek dauden nirekin hemen, guztiak ez dakite ona ez gaitza, guztia gazteagoa esperientziarik gabea, hauei emango diet lurra, baina guztiak zeinek haserrarazi ninduten, ez dute ikusiko hura. Baina nire zerbitzaria Caleb, beste espiritu bat baitauka beragan eta jarraitu baitit niri, eramango dut hura lurrera non sartu baitzen han, eta bere hazia heredatuko du hura. Amalek eta Kanaandarra, ordea, haranean bizi dira; bihar itzuli eta abiatu zaitezte basamortura, itsaso gorriaren biderantz.

Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni esan zien, esanez: Noiz arte batzar gaizto hau? Beraiek nire aurrean marmar egiten dutena, Israelgo semeen marmarra, zuen buruz egin zutena, entzun dut. Esan nien haiei: Bizi naiz ni, dio Jaunak; benetan, nire belarrietara hitz egin duzuen eran, horrela egingo dizuet. Basamortu honetan erori egingo dira zuen gorputzak, eta zuen ikuskapen osoa, eta zuen zenbatuak hogei urtetik gora, zenbat niri aurka kozkorrotu zuten. Zuek ez zarete sartuko lurrera,

zeinaren gainean luzatu nuen nire eskua zuek han bizitzera, Caleb, Jephunneh-en semea, eta Josue, Nun-en semea izan ezik. Eta zuek harrapakinean izango zirela esan zenituzten haurrak, haiek lurrera sartuko ditut, eta zuek uko egin zenioten lurra heredatuko dute. Eta zuen gorputz-atalak basamortu honetan eroriko dira. Baina zuen semeak berrogei urtez basamortuan ibiltzen egongo dira, eta zuen prostituzioaren ondorioak jasango dituzte, zuen gorputzak basamortuan kontsumitu arte. Egunen zenbakiaren arabera, zeintzuetan espiatzen zenuten lurra, berrogei egun, egun bat urtearen, hartuko dituzte zuen bekatuak berrogei urtez, eta ezagutuko duzue nire haserre-haserrea. Ni Jauna hitz egin dut, benetan horrela egingo diot biltzar gaizto honi, nire aurka bildu denari: basamortu honetan kontsumitu egingo dira, eta han hilko dira.

Eta Moisesek lurra begiratzen bidalitako gizonak, etorri ondoren, biltzarrari lurrari buruzko hitz gaiztoak ekarriz haren kontra marmaratu zuten, Eta hil ziren lurraz gaizki hitz egin zuten gizonak izurritean, Jaunaren aurrean. Eta Josue, Nun-en semea, eta Kaleb, Jefune-ren semea, bizi izan ziren lurra zelatatzera joan ziren gizaki haietatik. Eta Moisesek hitz hauek esan zizkien Israelgo seme guztiei, eta herriak oso-oso negar egin zuen.

Eta goiz jaikita, goizean mendiaren gailurrera igo ziren, esanez: Hona, gu igoko gara Jaunak esan zuen tokira, zeren bekatu egin genuen. Eta Moisesek esan zuen: Zergatik hausten duzue zuek Jaunaren hitza? Ez da onuragarria izango zuetzat. Ez igo, ez bait

dago Jauna zuekin, eta erori egingo zarete zuen etsaien aurrean. Amalek eta kanaandarra han daude zuen aurrean, eta ezpataz erortzen zarete, zeren Jaunari desobeditu eta atzera egin baitzenuten, eta Jauna ez da egongo zuekin. Eta behartuta, mendiaren gailurrera igo ziren, baina Jaunaren itunaren kutxa eta Moises ez ziren kanpamentutik mugitu. Eta Amalek eta mendi hartan bizitzen zen kanaandarra jaitsi ziren, eta haiek atzera bota zituzten, eta haiek moztu zituzten Horma arte, eta kanpamendura itzuli ziren.

15

Eta Jaunak Moisesi esan zion, esanez: Hitz egin Israelgo semeei, Eta esango diezu haiei: noiz sartu zuen zuen etxebizitzako lurrera, zeina nik ematen baitizuet, Eta Jaunari erre-eskaintzak egingo dituzu, erre-eskaintza osoa edo sakrifizio bat, botoa handitzeko, edo borondatezkoa, edo zuen jaietan Jaunari usain gozoa egiteko, idietatik edo ardietatik bada. Eta bere oparia eskaintzen ari denak Jaunari ekarriko dio irin finaren hamarren bateko sakrifizio bat, efaren hamarren bat olio laurden batean nahasita. Eta ardoa edari-eskaintza baterako, hin-aren laugarrena egingo duzu errekuntza-eskaintza gainean edo sakrifizioa gainean. Bildots bakarreko batentzat hainbeste egingo duzu, eskaintza usain gozoa Jaunarentzat. Eta ahariarekin, hura errekuntza-eskaintza edo sakrifizio bihurtzen duzuenean, irin fineko bi hamarreko sakrifizio bat egingo duzu, oliotan nahastuta, hin baten herena, Eta arnoa edarizko

eskaintza baterako, hinaren heren bat eskainiko duzue, usain gozoa Jaunari.

Baina baldin behietatik errekuntza-eskaintza edo sakrifizio egiten baduzue botoa handiagotuz, edo salbamen-eskaintza Jaunari, eta txehalaren gainean irin finaren eskaintza ekarriko du, hiru hamarren olioan nahasturik, hin erdi. Eta ardoa edan-eskaintza batera, hin-aren erdia, usain gozoko eskaintza Jaunari.

Horrela egingo duzu txekor bati, edo ahari bati, edo bildots bati ardietatik edo ahuntzetatik, Egingo duzuen zenbakiaren arabera, horrela egingo duzue bakoitzari, haien zenbakiaren arabera.

Bertako guztiek horrela egingo dute halako eskaintzak eskaintzeko usain gozoa Jaunari. Baldin baina arrotza zuekin gehitzen bada zuen lurrean, edo norbait zuekin egongo bada zuen belaunaldietan, eta usain gozoko eskaintza egingo badio Jaunari, zuek egiten duzuen moduan egingo du biltzarrak Jaunari.

Lege bat izango da zuentzat eta zuen artean bizi diren arrotzentzat, lege betikoa zuen belaunaldietarako. Zuek bezala, arrotza ere izango da Jaunaren aurrean. Lege bat izango da eta zuzenbide bat izango da zuei eta zuetan bizi den arrotzarentzat.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei: sartzean zuek lurrera, zeinera ni

eramaten ari naiz zuek hara, Eta izango da zuek lurreko ogiak jaten dituzuenean, eskaintza bat bereiziko duzue Jaunari, zuen oreko lehen fruituak. Ogia bereiziko duzue eskaintza gisa, larraindegiko eskaintza bezala, horrela kenduko duzue hura. Zuen orearen lehen fruituak, eta Jaunari eskaintza emango diozu zuen belaunaldietan.

Baina zuek hausten duzuenean eta ez duzuenean egiten agindu hauek guztiak, zeintzuk Jaunak Moisesi hitz egin zizkion, Jaunak Moisesen eskutik agindu zizuen bezala, Jaunak zuen agindu zizuen egunetik aurrera zuen belaunaldietara, Eta gertatuko da baldin sinagogaren begitatik nahi gabe gertatzen bada, sinagoga osoak zekor bat egingo du idietatik, akatsik gabekoa, errekuntza-eskaintza gisa, usain gozoko lurrin gisa Jaunari, eta honen eskaintza eta haren edalontzi-eskaintza antolaketa arabera, eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuagatik. Eta apaizak barkamena egingo du Israelgo semeen biltzar osoaren alde, eta barkatuko zaie, hori nahigabekoa delako, eta beraiek beren oparia ekarri zuten, Jaunari eskaintza, beren bekatuagatik Jaunaren aurrean, beren nahigabekoagatik. Eta barkamena emango zaio Israelgo semeen biltzar osoari eta zuen artean bizi den arrotzari, zeren herriari osoari nahigabeko baita.

Baldin arima batek nahi gabe bekatzen badu, urteko ahuntz bat ekarriko du bekatuagatik. Eta apaizak barkazioa egingo du nahi gabe bekatu egin duen arimaren alde, Jaunaren aurrean nahi gabe bekatu egin duenaren alde, haren alde barkazioa egiteko. Jatorrizkoari Israelgo semeetan eta haien artean bizi den

arrotzari lege bat izango zaie, nahi gabe egiten duenak.

Eta eskuz harrokeriaz jokatzen duen arima, natiboen artetik nahiz proselitoen artetik, Jainkoa haserretzen du, arima hura bere herritik suntsituko da, Zeren Jaunaren hitza gutxietsi duelako, eta haren aginduak hautsi dituelako, erabat suntsitua izango da arima hura, haren bekatua berarekin.

Eta Israelgo semeak basamortuan zeuden, eta gizon bat egurrak biltzen ari zela aurkitu zuten sabat egunean. Eta larunbataren egunean egurra biltzen aurkitu zuten hura Moisesen eta Aaronen aurrera eraman zuten, eta Israelgo semeen biltzarre osoaren aurrera. Eta zaintzara jarri zuten, ez baitzuten erabaki zer egin behar zioten. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Heriotzaz hil bekio gizona; biltzar osoak harrikatu ezazue hura harriekin. Eta biltzar osoak eraman zuen hura kanpamentuaren kanpora, eta biltzar osoak harrikatu zuen hura harriekin kanpamentuaren kanpora, Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

Eta Jaunak Moisesi esan zion, esanez, Hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei: egin bitzate berentzat frantsak beren soinekoen hegaletan belaunaldi guztietan, eta jarriko duzue izkinetako frantsen gainean hariurdina. Eta zuei frintzetan izango da, eta ikusiko dituztue haiek, eta gogoratuko zarete Jaunaren agindu guztiak, eta egingo dituztue haiek, eta ez zarete bihurituko zuen pentsamenduak eta zuen begiak jarraitzen, zeinen bidez prostitutzen zareten haien ondoren, hala non gogoratu eta egin nire agindu guztiak, Eta santuak izango zarete

zuen Jainkoari. Ni naiz Jauna, zuen Jainkoa, zuek Egiptoko lurretik atera zintuedana, zuen Jainko izateko. Ni naiz Jauna, zuen Jainkoa.

16

Eta Korek hitz egin zuen, Isakarren semeak, Kaaten semeak, Leviren semeak, eta Datanek eta Abironek, Eliaben semeek, eta Aunek, Faletren semeak, Rubenen semeak. Eta altxatu ziren Moisesen aurretik, eta Israelgo semeen berrehun eta berrogeita hamar gizonak, biltzarreko buruzagiak, kontseilura deitutakoak, eta gizon ospetsuak. Bildu ziren Moisesen eta Aaronen aurka, eta esan zuten: Nahikoa duzue, zeren biltzar osoa, guztiak santuak dira, eta haien artean Jauna dago. Zergatik altxatzen zarete Jaunaren biltzarraren aurka? Eta Moisesek entzun zuenean, aurpegira erori zen. Eta Korerenganako eta haren batzar osoari hitz egin zuen, esanez: Jainkoak bisitatu eta ezagutu ditu bereak direnak eta santuak, eta bereganantz hurbildu ditu, eta berarentzat aukeratu zituenak bereganantz hurbildu ditu. Hau egin ezazue, hartu zeuentzat sutegiluak Kore eta bere batzar guztia, Eta jarri haien gainean sua, eta jarri haien gainean intsentsua Jaunarren aurrean bihar, eta Jaunak hautatu duen gizona, hau santua izango da; nahikoa izan bekizu zuei, Leviren semeak. Eta Moisesek Koreari esan zion: Entzun, Leviren semeak. Ez da gauza txikia hau zuentzat, Israelgo Jainkoak zuek banandu zintuztela Israelgo biltzarretik, eta bere buruarenganatu zituztela Jaunaren tabernakulu zerbitzuak

zerbitzatzeko, eta tabernakulu aurrean egon eta haiei zerbitzatzeko? Eta zu hurbildu zaitu eta zure anaia guztiak, Leviren semeak, zurekin, eta apaiz gisa zerbitzatzea ere bilatzen duzue? Horrela zu eta zure biltzar guztia Jainkoaren aurka bilduta zarete, eta Aaron nor da, haren aurka marmar egiten duzueten?

Eta Moisesek bidali zuen Dathan eta Abiron, Eliaben semeak, deitzeko, eta esan zuten: Ez goaz gora. Ez da gutxi hau: esne eta eztia isurtzen dituen lurrera ekarri gaituzu basamortuan hiltzeko, eta gainera gure gainean agintzen duzu? Agintari zara, eta zu esne eta ezti darion lurrera sartu gintuzun gu, eta eman zenidan guri herentzia, soroa eta mahastiak? Gizon haien begiak aterako zenituzke? Ez goaz gora. Eta Moisés oso tristatu zen, eta Jaunari esan zion: ez jarri arretarik haien sakrifizioari; ez dut haietako inoren gauza desiratutako bat ere hartu, ezta haietako inori kalterik egin ere. Eta Moisesek Kore-ri esan zion: santifikatu zure sinagoga, eta egon prest Jaunaren aurrean zu eta Aaron eta beraiek bihar. Eta hartu dezala bakoitzak bere intsentsarioa, eta jarri intsentsua haien gainean, eta eskaini Jaunaren aurrean bakoitzak bere intsentsarioa, berrogeita hamar eta berrehun intsentsario, eta zu eta Aaron, bakoitzak bere intsentsarioa.

Eta bakoitzak bere inkentsarioa hartu zuen, eta haien gainean sua jarri zuten, eta haien gainean intsentsua bota zuten, eta lekukotasunaren tabernakuaren ateen ondoan zutik egon ziren Moises eta Aaron. Eta Korek bere biltzar osoa bildu zuen haien

aurka lekukotasunaren tabernakulu-atearen ondoan, eta Jaunaren gloria agertu zen biltzar osoari. Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni hitz egin zien, esanez, Banandu zuen burua batzarre honen erditik, eta berehala suntsituko ditut haiek. Eta beren aurpegien gainera erori ziren, eta esan zuten: Jainko, espirituetako eta haragi guztietako Jainko, gizon batek bekatu egin badu, Jaunaren haserre guztia biltzarraren gainera? Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hitz egin biltzarrari, esanez: atzera egin Kore-ren biltzarraren inguruan.

Eta Moises jaiki zen, eta Datan eta Abiron aldera joan zen, eta Israelgo zahar guztiak harekin batera joan ziren. Eta biltzarrari hitz egin zuen, esanez: Banatu zaitezte gizon gogor hauen tendetatik, eta ez ukitu haiek duten guztia, galdu ez zaitezen haien bekatu guztietan. Eta Koreren tabernakulutik inguruan urrundu ziren, eta Datan eta Abiron atera ziren eta haien tendetako ateetan zutik zeuden, haien emazteak, haien seme-alabak eta haien gauzak.

Eta Moisesek esan zuen: Honetan jakingo duzue Jaunak bidali ninduala lan hauek guztiak egiteko, eta ez neure kabuz. Baldin hauek gizon guztien heriotzaren arabera hilko badira, eta gizon guztien ikuskatzea bezala haien ikuskatzea izango bada, orduan Jaunak ez nau bidali. Baina edo ikuspen batean erakutsiko du Jaunak, eta lurrak bere ahoa ireki eta irensten ditu haiek, eta haien etxeak, eta haien tentak, eta haiei dagoen guztia, eta bizik jaitsiko dira hadesera, eta jakingo duzue gizon hauek Jauna haserrarazi dutela.

Baina hitz hauek guztiak esateari utzi zionean, lurra apurtu zen haien azpian. Eta lurra ireki zen, eta irentsi zituen haiek, eta haien etxeak, eta Korekin zeuden gizaki guztiak, eta haien abere-taldeak. Eta jaitsi ziren haiek bizirik infernura, beren guztia ere, eta lurrak estali zituen, eta galdu ziren batzarraren erditik. Eta Israel guztia haien inguruan zeudena ihes egin zuen haien hotsarengatik, esanez: lurrak inoiz ez gaitzala irentsi. Eta sua irten zen Jaunarengandik, eta irents zituen berrogeita hamar eta berrehun gizonak, intsentsua eskaintzen ari zirenak.

17

Eta Jaunak Moisesi esan zion, Eta Eleazar Aaronen semeari, apaizari, esan: hartu brontzezko intsentsarioak erretakoen erditik, eta sakabanatu su arrotz hori han, zeren bekatarien hauen intsentsarioak beren arimetan santifikatu baitituzte. Eta egin haiek xafla joteak aldarearen estalkia, zeren Jaunarenaren aurrean eskainiak izan ziren eta santifikatuak izan ziren, eta Israelgo seme-alabentzat seinale bihurtu ziren. Eta Eleazar apaizaren, Aaronen semearen, hartu zituen brontzezko intsentsarioak, erretakoek ekarri zituzten guztiak, eta haiek aldarearen estalkia gisa gehitu zituzten. Oroigarri Israelgo semeentzat, inor arrotza hurbil ez dadin, zeina ez baita Aaronen hazitik, intsentsua Jaunaren aurrean jartzeko, eta ez izango da Kore bezala eta haren biltzarra bezala, Jaunak Moisesen eskuan hura esan zuen bezala.

Eta Israelgo seme-ak marmartu zuten hurrengo egunean Moisesen eta Aaronen aurka, esanez: Zuek hil duzue Jaunaren herria. Eta gertatu zen batzarrea Moises eta Aaronen aurka biltzean, eta testigantzaren dendaren aurka oldartu zirenean, hodei batek estali zuen denda hura, eta Jaunaren gloria agertu zen. Eta Moises eta Aaron lekukotasunaren tabernakuluaren aurrean sartu ziren. Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni hitz egin zien, esanez, Urrun joan zaitezte biltzar honen erditik, eta berehala suntsituko dut haiek, eta beren aurpegira erori ziren. Eta Moisesek Aaroni esan zion: hartu intsentsarioa, eta jarri su gainean aldaretik, eta bota intsentsua gainean, eta eraman azkar kanpamenturaino, eta egin bitartekotza haiengatik, irten baita haserre Jaunaren aurpegitik, hasi du herria suntsitzen. Eta Aaron-ek hartu zuen, hain zuzen Moisesek hura esan zion bezala, eta bildumara korrika joan zen, eta jadanik izurritea hasi zen herriaren artean, eta intsentsua bota zuen eta herriarengatik bake egin zuen. Eta hildakoen eta bizien artean zutik egon zen, eta izurritea gelditu zen. Eta plagan hildakoak hamalau mila eta zazpireun izan ziren, Koreren kausa hildakoak gabe. Eta Aaron Moisesen gana itzuli zen lekukotasunaren tabernakulu-atearen gainera, eta izurritea gelditu zen.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Hitz egin Israelgo semeei, eta hartu haien artetik makila bat, makila bat etxe arbasoen arabera, haien agintari guztien artetik, haien etxe arbasoen arabera, hamabi makila, eta idatzi bakoitzaren izena bere makilan. Eta Aaronen izena idatzi Leviren makilaren

gainean, makila bat baita, beren arbasoen etxeko tribuaren arabera emango baitute. Eta jarriko dituzu haiek lekukotasunaren tendan, lekukotasunaren aurrean, non ezagutaraziko bainaiz zuri han. Eta ni aukeratzen dudan gizona izango da, bere makila kimuak aterako ditu, eta Israelgo semeen marmarra kenduko dut nire gainetik, beraiek zuei buruz marmarkatzen dutena.

Eta Moisesek Israelgo semeei hitz egin zien, eta haien buruzagi guztiek makila bat eman zioten, buruzagi bakoitzari makila bat buruzagiko, haien guraso-etxeen arabera, hamabi makila, eta Aaronen makila haien makilen erdian. Eta Moisesek makilak utzi zituen Jaunaren aurrean testigantzaren dendan. Eta gertatu zen hurrengo egunean, Moises eta Aaron lekukotasunaren tendan sartu ziren, eta hara, Aaron-en makila kimutu zen Leviren etxerako, kimu bat atera zuen, loreak loratu zituen, eta intxaurrak sortu zituen. Eta Moisesek makila guztiak atera zituen Jaunaren aurpegitik Israelgo seme guztien aurrera, eta ikusi zuten, eta bakoitzak bere makila hartu zuen.

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Jarri Aaronen makila lekukotasunen aurrean gordetzeko, seinalea izan dadin desobedientziaren semeentzat, eta amaitu beza haien marmarra nire aurka, eta ez dira hilko. Eta Moisesek eta Aaronek egin zuten, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten. Eta Israelgo semeek Moisesi esan zioten, esanez: hara, kontsumitzen gara, galdu egin gara, suntsitzen gara. Tabernakulu Jaunaren ukitzen duen guztia hiltzen da,

bukaeraraino hil gaitezen arte?

18

Eta Jaunak Aaroni esan zion, esanez: zu eta zure semeak eta zure aitaren etxeak hartuko dituztue gauza santuen bekatuak, eta zu eta zure semeak hartuko dituztue zuen apaizgoaren bekatuak. Eta zure anaiak, Levi tribua, zure aitaren herria, ekarri itzazu zure buruari hurbil, eta batu bitez zuri, eta zerbitzatu bitez zuri, eta zu eta zure semeak zurekin testigantzaren tendaren aurrean. Eta zure zaintzak zainduko dituzte, eta oholtza-aren zaintzak. Baina ontzi santuetara eta aldarera ez dira hurbiluko, eta ez dira hilko, ez hauek ez zuek. Eta zuri gehituko dira, eta testigantzaren dendaren zaintzak zainduko dituzte, dendaren zerbitzu guztien arabera, eta arrotza ez da zuri hurbiltuko. Eta gauza santuen zaintzak eta aldarearen zaintzak gordeko dituzue, eta ez da haserrerik izango Israelgo semeen artean. Eta nik hartu ditut zuen anaiak Levitak Israelgo semeen artetik, Jaunari emandako opari gisa, lekukotasunaren dendako zerbitzuak egiteko. Eta zu eta zure semeak zurekin batera zaindu behar duzue zuen apaizgoa, aldarearen modu guztietan, eta veloaren barrualdean, eta zerbitzatu behar duzue zerbitzuak zuen apaizgoaren opari gisa, eta hurbiltzen den arrotza hil egingo da.

Eta Jaunak Aaroni hitz egin zion, eta hara, nik zuei eman dizuet lehen fruituen zaintza, Israelgo semeek niri santutua duten

guztietatik; zuri eman dizkizut haiek ohoretan, eta zure semeei zurekin batera, lege betikoa. Eta hau izan bedi zuei eskaintza santifikatutakoetatik, haien opari guztietatik, eta haien sakrifizio guztietatik, eta haien falta guztietatik, eta haien bekatu guztietatik, zenbat niri itzultzen dizkidaten gauza santu guztietatik, zuri izango zaizu eta zure semeei. Leku santuan gauza santuetatik jan behar dituzu haiek, gizonezko guztiek jango dituzte haiek, zu eta zure semeak, santuak izango dira zuretzat.

Eta hau izango da zuentzat haien emakizunen lehen fruituak, Israelgo semeen eskaintza guztietatik; zuri eman dizkizut haiek eta zure semeei eta zure alabei zurekin, legezko betikoa; zure etxean garbi dagoen guztiak jango ditu haiek.

Olioaren lehen fruitu guztiak, eta ardoaren lehen fruitu guztiak, haien aleren lehen fruituak, zenbat ere Jaunari emango dizkioten, zuri eman dizkizut horiek. Lehen fruitu guztiak, zenbat ere haien lurran dauden, zenbat ere Jaunari ekar diezazkioketen, zuretzat izango dira; zure etxeko garbi den oro haiek jan ditzake.

Israelgo semeetan artean eskainitako guztia zurea izango da. Eta sabelaldea irekitzen duen guztia, haragi guztitik, Jaunari eskaintzen dioten guztia, gizakiengandik abereetaraino, zuretzat izango da, baina gizakien lehenengo jaiotakoak erreskatez erreskatatu behar dira, eta abere zikinaren lehenengo jaiotakoak erreskatatu behar dituzu. Eta bere erosketa,

hilabetetik aurrera, bost sikloko balorazioa da, siklo santuaren arabera, zein baita hogei obolo. Salbu zekorren lehenengo jaiotakoak eta ardien lehenengo jaiotakoak, eta ahuntzen lehenengo jaiotakoak ez dituzu erredimituko, santuak dira, eta haien odola aldarearen gainera isuriko duzu, eta gantza eskainiko duzu ofrenda gisa, usain gozoko Jaunari.

Eta haragia zuretzat izango da, eskaintza-opariko bular-pieza bezala eta eskuineko besoa bezala, zuretzat izango da. Israelgo seme-alabek Jaunari eskaintzen dizkioten gauza santuen eskaintza guztiak eman dizkizut zuri eta zure seme-alabei zurekin, legezko betikoa, gatz betiko ituna da Jaunaren aurrean, zuri eta zure ondorengoari zurekin.

Eta Jaunak Aaroni hitz egin zion: haien lurrean ez duzu heredatuko, eta ez duzu zatirik izango haiengan, zeren ni bainaiz zure zatia eta zure herentzia Israelgo semeen erdian.

Eta Leviren semeei, hara, eman diet Israelgo hamarren guztia oinordetzaz, beren ministerioen ordez, zeren beraiek ministratzen duten ministerioa lekukotasunaren tendan. Eta Israelgo seme-ak ez dira gehiago hurbiluko lekukotasunaren dendara bekatu heriotzailea hartzeko. Eta Lebitak berak ministratuko du lekukotasunaren tabernakulu-aren ministerioa, eta eurek hartuko dituzte euren bekatuak, legezko betikoa euren belaunaldietara, eta Israelgo semeen artean ez dute herentzia heredatuko. Israelgo semeen hamarrenak, zenbat ere Jaunari bereizten badizkiote, eskaintza gisa eman diet Levitei ondare

moduan; horregatik esan diet haiei: Israelgo semeen artean ez dute ondarerik heredatuko.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, Eta lebitei hitz egingo diezu, eta esango diezu haiei: baldin Israelgo semeen artean hamarren bat hartzen baduzue, nik zozketaz eman dizuedana, kendu beharko duzue zuek haren artean eskaintza bat Jaunari, hamarrenaren hamarrena. Eta zuen kenkariak ale gisa kontatuko zaizkizue larraindegitik, eta eskaintza ardotegitik. Horrela bereiziko dituzu haiek eta zuek Jaunaren eskaintza guztietatik, zuen hamarren guztietatik, zenbat ere hartuko badituzue Israelgo semeen artean, eta emango duzue haietatik eskaintza Jaunari, Aaron apaizari. Zuen opari guztietatik apartatu beharko duzue eskaintza Jaunari, hau da, lehen fruitu guztietatik bertatik sakratutako hura. Eta esango diezu haiei: lehen fruituak hartzen dituzuenean, Lebitei kontatuko zaie jotze-lekuko ekoizpena bezala eta ardogiletik datorren ekoizpena bezala. Eta jan beharko duzue hura leku guztietan, zuek eta zuen etxeak, zeren sari hau zuena da zuen ministerioaren ordez, lekukotasunaren tendaren ministerioaren ordez. Eta ez duzue hartuko haren bidez bekaturik, baldin kendu egiten baduzue lehen fruituak bertatik, eta Israelgo semeen gauza santuak ez duzue profanatuko, hil ez zaitezen.

19

Eta Jaunak Moisesi eta Aaroni hitz egin zien, esanez, Hau da

legeko bereizketa, Jaunak agindu zuen guztia, esanez: hitz egin Israelgo semeei, eta har dezatela zure aurrera txekor gorri akatsik gabea, zeina ez duen bertan akatsik eta zeinari ez zaion gainean ukorik jarri. Eta emango diozu hura Eleazar apaizari, eta eramango dute hura kanpamendutik kanpora leku garbi batera, eta hiltuko dute hura haren aurrean. Eta Eleazarrek haren odola hartuko du, eta aitortza-tabernakuluaren aurrean zazpi aldiz ihintziko du haren odola. Eta hura bere aurrean erretuko dute, eta haren azala eta haragiak, eta haren odola bere gorozkiarekin batera erreko da. Eta apaizak zedroko egurra, hisopoa eta eskarlata hartuko ditu, eta txekorraren errekuntza erdian botatuko dituzte.

Eta apaizak bere arropa garbitu behar du, eta bere gorputza urarekin bainatu behar du, eta horren ondoren kanpamendura sartu behar da, eta apaiza zikin egongo da arratsaldera arte. Eta hura erretzeak garbitu behar ditu bere arropak, eta bainatu behar du bere gorputza, eta zikin izango da arratsaldera arte. Eta gizon garbi batek zezengorriaren errautsak bilduko ditu, eta kanpamentutik kanpo leku garbi batean gordeko ditu, eta Israelgo semeen biltzarrearentzat gordetzeko izango da; ihinztadurako ura garbitzea da. Eta errautsa biltzen duenak, behi gaztearenak, garbitu behar ditu bere jantziak, eta zikin egongo da arratsalde arte, eta Israelgo seme-alabentzat eta haiekin bizi diren atzerritarrentzat legezko betiko izango da.

Hildako edozein gizaki arima ukitzen duenak zikin egongo da zazpi egunez. Hau garbitu egingo da hirugarren egunean eta

zazpigarren egunean, eta garbi egongo da, baina ez bada garbitu hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, ez da garbi egongo. Hildako gizakiaren arima ukitzen duen guztia, hiltzen bada eta garbitu ez bada, Jaunaren tabernakulu zikindu du, arima hura Israeletik suntsituko da, zeren ihinzte-ura ez baitzaio gainean ihintzten, zikin dago, oraindik bere zikinkeria bertan dago. Eta hau da legea: gizon bat etxean hiltzen bada, etxera sartzen den guztia, eta etxean dagoen guztia, zikinak izango dira zazpi egunez. Eta ontzi ireki guztia, zeinaren gainean lotura lotuta ez dagoen, zikin da. Eta zelaian hildakoaren, hilotzaren, gizaki-hezurraren edo hilobiren gainean ukitzen duen oro zazpi egunez zikin izango da.

Eta zikinari hartuko diote erretako garbiketaren hautsetatik, eta isuriko dute haren gainera ur bizia ontzi batean. Eta gizon garbi batek hartuko du hisopoa, eta urean bustituko du, eta ihintzkatuko du etxearen gainean, eta ontzien gainean, eta han dauden arimen gainean, eta giza hezurra ukitu duenaren gainean, edo zaurituaren gainean, edo hildakoaren gainean, edo hilobiarenaren gainean. Eta garbiaren batek zikinaren gainean izurrituko du hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, eta zazpigarren egunean garbiturik egongo da, eta bere jantziak garbitu egingo ditu, eta urarekin bainatu egingo da, eta zikin egongo da arratsalde arte. Eta zikindu den gizona, eta garbitu ez bada, arima hura batzarretik kanporatuko da, zeren Jaunaren gauza santuak zikindu zituen, zeren ihinztadurako ura ez baitzaio gainean ihinztatu, zikina da. Eta betiko legezko bat izango da zuetzat, eta purifikazioaren ura ziztatzailea garbitu

behar ditu bere jantziak, eta purifikazioaren ura ukitzen duenak zikin egongo da arratsalde arte. Eta zikinak ukitzen duen guztia zikina izango da, eta ukitzen duen arima zikina izango da arratsalde arte.

20

Eta Israelgo semeak etorri ziren, biltzarre osoa, Sin basamortura, lehen hilabetean, eta herria Kadesen gelditu zen, eta Miriam han hil zen, eta han ehortzi zen. Eta ez zegoen urik biltzarrarentzat, eta bildu ziren Moisesen eta Aaronen aurka. Eta herria kexatu zen Moisesen aurka, esanez: Nahi izango genuke hil ginela gure anaiak Jaunaren aurrean suntsitu zirenean! Eta zergatik ekarri zenuten Jaunaren biltzarra basamortu honetara gu eta gure abereak hiltzeko? Eta zergatik hau? Igo gaituztue Egiptotik leku gaizto honetara etortzeko, leku non ez da ezer ereiten, ez pikondorik, ez mahastirik, ez mingrandurik, eta ez dago edateko urarik ere.

Eta Moises eta Aaron biltzarraren aurpegitik etorri ziren testigantzaren tentaren atearen gainera, eta aurpegira erori ziren, eta Jaunaren gloria haiengan agertu zen. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hartu zure makila, eta bildu bilduma zu eta zure anaia Aaron, eta hitz egin harkaitzari haien aurrean, eta emango ditu bere urak, eta aterako duzue haiei ura harkaitz-etik, eta edanaraziko duzue bilduma, eta haien abereak. Eta Moisesek makila hartu zuen Jaunaren aurrean,

Jaunak agindu zuenez. Eta Moisesek eta Aaronek biltzarra bildu zuten harriaren aurrean, eta esan zien: entzun, desobedienteok, ez al dugu harri honetatik ura aterako zuei? Eta Moisesek bere eskua jasota, bi aldiz jo zuen harkaitza makilarekin, eta ur asko irten zen, eta biltzarrak edan zuen, eta haien abereentzat ere. Eta Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni: Ez zendueten sinetsi ni santifikatzeko Israelgo semeen aurrean, horregatik ez duzue zuek biltzar hau sartuko nik haiei eman diedan lurrean. Hau da Eztabaidaren ura, zeren Israelgo semeak iraindu ziren Jaunaren aurrean, eta santifikatu zen haien artean.

Eta Moisesek mezulariak bidali zituen Kadeshetik Edomgo erregeari, esanez: hauek dio zure anaia Israelek, zu badakizu guri heldu zaigun lan gogor guztia. Eta gure aitak Egiptora jaitsi ziren, eta Egipton egun asko bizi izan ginen, eta Egiptiarrek gaizki tratatu gintuzten gu eta gure aitak. Eta oihu egin genuen Jaunari, eta Jaunak gure ahotsa entzun zuen, eta mezu-eramaile bat bidalita, Egiptotik atera gintuen, eta orain Kades hirian gaude, zure mugen aldean. Zure lurraren zehar igaroko gara, ez gara soroetan zehar igaroko, ezta mahastien zehar ere, ezta zure zulotik ura edango ere; bide erregez joango gara, ez gara eskuinera ezta ezkerrera aldendu, zure mugak igaro arte. Eta Edomek esan zion: Ez igaroko zara nire bidez, eta bestela, gerran aterako naiz zure aurka. Eta Israelgo semeek esaten diote: Mendiaren ondoan igaroko gara. Baina zure uretik edaten badugu, ni zein nire abereek, ordaina emango dizut. Hala ere, gauza ez da ezer; mendiaren ondoan igaroko gara. Baina hark esan zuen: Ez zara pasatuko nire zehar, eta Edom irten zen

haren aurka jendetza astun batekin eta esku indartsua batekin. Eta Edomek ez zuen nahi Israelri bere mugetatik igarotzea eman, eta Israelek bertatik aldendu zen. Eta Kadeshetik abiatu ziren, eta Israelgo seme guztiak, batzarre osoa, Hor mendiara iritsi ziren.

Eta Jaunak esan zien Moisesi eta Aaroni Hor mendian, Edomeko lurraren mugan, esanez: Gehitu bedi Aaron bere herrira, zeren ez baitzarete sartuko Israelgo semeei eman diedan lurrera, irainaren uraren gainean haserre egin bainaukazue. Hartu Aaron, eta Eleazar bere semea, eta igo itzazu haiek Hor mendira, batzarre osoaren aurrean. Eta erantzi Aaroni bere soinekoa, eta jantzi Eleazarri, bere semeari, eta Aaron, gehitua, hil bedi han. Eta Moisesek egin zuen Jaunak hari agindu zion bezala, eta igo zuen hura Hor mendiara, biltzar osoaren aurrean, Eta Aaroni bere jantziak eraunzi zizkion, eta Eleazarri, bere semeari, jantzi zizkion, eta Aaron hil zen mendiaren gailurrean, eta Moises eta Eleazar menditik jaitsi ziren. Eta biltzar osoak ikusi zuen hil zela Aaron, eta Aaronen gatik negar egin zuten hogeita hamar egunez Israelgo etxe guztiak.

21

Eta Arad errege kanaandarra, basamortuan bizi zena, entzun zuen Israel Atharein bidearen bidez etorri zela, eta Israelen aurka borrokatu zuen, eta haietatik gatibuak hartu zituen. Eta Israelek botoa egin zion Jaunari, eta esan zuen: Baldin niri herri

hau nire eskuetan ematen badidazu, erabat suntsituko ditut hura eta haren hiriak. Eta Jaunak Israelen ahotsa entzun zuen, eta kanaandarra beren kontrolpean eman zuen, eta hura debekatu zuen, eta haren hiriak ere bai, eta leku hari Madarikatua izena jarri zioten.

Eta Hor menditik abiatu ondoren, itsaso gorrira bidean, Edom lurra inguratu zuten, eta herria desanimatu zen bidean. Eta herriak Jainkoaren aurka eta Moisesen aurka hitz egin zuen, esanez: Zergatik hau? Zergatik atera gintuzuen Egiptotik basamortuan hiltzeko? Ez dago ogirik, ez urik, eta gure arimak nazka du ogi balio gabeko honetan. Eta Jaunak suge hilgarriak bidali zituen herriarengana, eta hauek herriari zizkaten, eta Israelgo semeen artean jende asko hil zen. Eta herria Moisesengana iritsi zenean, zioten: Bekatu egin dugu, Jaunaren aurka eta zure aurka mintzatu girelako. Otoitz egin, beraz, Jaunari, eta kendu dezala gutik sugea. Eta Moisesek otoitz egin zion Jaunari herriaren gainean, eta Jaunak esan zion Moisesi: Egin ezazu zeure buruarentzat suge bat, eta jarri ezazu seinaleren gainean, eta gertatuko da baldin sugeak gizon bati hozka egiten badio, hozkatua izan den guztiak hura ikusita biziko duela. Eta Moisesek suge brontzezko bat egin zuen, eta seinaleen gainean ezarri zuen. Eta gertatzen zen sugeak gizon bati hozka egiten zionean, suge brontzezkoari begira jartzen zenean, bizi iraunten zuela.

Eta Israelgo semeak abiatu ziren, eta Obot-en kanpatu zuten. Eta Obobetik abiatu ondoren, Achalgain kanpatu zuten haindiko

aldetik basamortuan, Moaben aurrean dagoena, eguzkiaren sortalderantz. Eta handik abiatu ziren, eta Zared arroian kanpatu zuten. Eta handik abiatu ondoren, Arnoneko beste aldean kanpatu zuten basamortuan, Amorearren mugetatik ateratzen dena, izan ere Arnon Moaben muga da, Moab eta Amorea artean. Horregatik esaten da liburuan: Jaunarena gerrak Zahab sutu zuen, eta Arnoneko errekak. Eta errekak izendatu zituen Er kokatzeko, eta Moaben mugetara gehitzen zaio.

Eta handik putzu hau, putzu hau, zeina Jaunak Moisesi esan zion: bildu herria, eta emango diet haiei ura edateko. Orduan Israelek abesti hau kantatu zuen putzu honen gainean: hasi hari putzu, Agintariek induskatu zuten hura, nazioen erregeek zulatu zuten hura beren erresuman, beren gobernatzean. Eta putzu-tik Manthanaein-era, eta Manthanaein-tik Naaliel-era, eta Naaliel-tik Bamoth-era, eta Bamoth-tik Ianin-era, zein Moab-eko lautadan dago, aiztatu-aren gailurretik, basamortuaren aurpegira begira dagoena.

Eta Moisesek adinekoak bidali zituen Sihon Amorrearren erregearengana, hitz baketsuekin, esanez, Zure lurraren zehar igaroko gara, bidean joango gara, ez gara aldendu ez soroetara ez mahastietara. Ez dugu edango urik zure putzutik, bide erregez joango gara, zure mugak gainditu arte. Eta Sihonek ez zion eman Israelen mugetatik igarotzeko, eta Sihonek bildu zuen bere herri guztia, eta atera zen Israelen aurka borrokatzera basamortuan, eta Jahazera etorri zen, eta

lerrokatu zen Israelen aurka. Eta Israelek ezpataz hil zuen hura, eta haren lurraz jabetu ziren, Arnondik Jabokera arte, Ammonen semeengana arte, zeren Jazer Ammonen semeen muga baita. Eta Israelek hiri hauek guztiak hartu zituen, eta Israelek Amorreoen hiri guztietan bizi izan zen, Hesbonen eta honekin mugatzen diren guztiengan. Hesebona Sihon Amorearren erregeren hiria da, eta honek Moabeko erregearen aurka borrokatu zuen lehenago, eta haren lur guztia hartu zuten, Aroer-etik Arnon-era arte. Horregatik esango dute enigma ebazleek: Zatozte Hesebonera, Sihonen hiria eraikia eta prestatua izan dadin, Sua atera zen Hesebon-etik, gar bat Sihonen hiritik, eta jan zuen Moab-eraino, eta Arnon-eko zutabeak irents zituen. Ai zuri, Moab! Galdu zara, Kamoshen herria. Haien semeak eman ziren gordetzeko, eta haien alabak gatibu Amorearren errege Sihoni. Eta haien hazia galduko da, Hesebon-etik Daibon-era arte, eta emakumeek oraindik su gehiago piztu zuten Moab-en gainean.

Baina Israel Amorrearren hiri guztietan bizi izan zen. Eta Moisesek bidali zuen Jazer zelatatzeko, eta hartu zuten hura eta haren herriak, eta kanporatu zuten han bizi zen Amorrear hura. Eta itzuli ondoren, Basanerako bidea igo zuten, eta Og Basango erregea atera zen haiek aurkitzera, eta bere herri guztia gerrarako Edreiera. Eta Jaunak esan zion Moisesi: ez izan beldurrik haren, zeren zure eskuetan eman dut hura, eta haren herri guztia, eta haren lur guztia, eta egingo diozu hari Amorritarren errege Sihoni egin zenion bezala, Hesbonen bizi zena. Eta jo zuen hura eta haren semeak eta haren herri guztia,

ez uzteko haren inor bizirik, eta heredatu zuten haren lurra.

22

Eta Israelgo semeak abiatu ondoren, Moabgo mendebaldean kanpatu zuten, Jordanaren ondoan, Jerikoren parean. Eta Balak, Seforen semeak, ikusi zuen Israelek Amorrearrari egin zion guztia, Eta Moabek herria oso beldurtu zen, askok zirelako, eta Moabek nazka izan zuen Israelgo semeen aurrean. Eta Moabek Madianeko adinekoen kontseiluari esan zion: Orain biltzar honek gure inguruko guztiak miazkatuko ditu, zekorrak zelaiko gauza berdeak miazkatzen dituen bezala. Eta Balak, Seforreko semea, Moabeko erregea zen denbora hartan. Eta enbaxadoreak bidali zituen Balaam Beor-en semeagana, Pethor-era, zeina baitago ibaiaren gainean, bere herriko semeen lurraldera, hura deitzeko, esanez: Hara, herri bat atera da Egipto-tik, eta hara, lurraldearen itxura estali du, eta hau nire ondoan eseri da. Eta orain, etorri hona eta madarikatzen niri herri hau, zeren indartsua baita hau edo gu, baldin gai bagara jotzeko haietatik, eta botatuko ditut haiek lurretik, zeren badakit zeintzuk bedeikatzen dituzun zu, bedeikatuak direla, eta zeintzuk madarikatu zu, madarikatu izan direla. Eta joan zen Moaben auzapetuen kontseilua eta Madianen auzapetuen kontseilua, igarpen-orakuluak euren eskuetan zituztela, eta etorri ziren Balaamengana, eta Balaken hitzak esan zizkioten. Eta esan zien: Ostatu hartu hemen gaur gauean, eta erantzungo dizuet Jaunak niri esango dizkidan gauzak, eta Moabeko buruzagiak Balaamen

ondoan geratu ziren.

Eta Jainkoa Balaamen ondora etorri zen, eta esan zion: Zer nahi dute gizon hauek zurekin? Eta Balaamek Jainkoari esan zion: Balak, Sepphorren semea, Moabeko erregea, bidali zituen haiek niri esanez: Hara, herri bat irten da Egiptotik, eta luraren itxura estali du, eta hau nire ondoan eserita dago, eta orain etorri eta madarikatzen ezazu hura niretzat, baldin eta gai izango banaiz hura jotzeko, eta hura lurretik kanporatzeko. Eta Jainkoak Balaami esan zion: ez zoaz haiekin, ezta herria madarikatuko ere, bedeinkatua baita. Eta Balaam goizean jaiki ondoren, Balaken buruzagiei esan zien: Joan zaitezte zuen jaunarengana, Jainkoak ez nau uzten zuekin joaten. Eta jaiki ondoren, Moabeko buruzagiak Balakengana joan ziren, eta esan zuten: Balaamek ez du gurekin joan nahi.

Eta Balak gehitu zuen oraindik buruzagi gehiago bidaltzea, eta hauek baino ohoragarriagoak. Eta Balaam-engana etorri ziren, eta esan zioten: Hau dio Balak, Zippor-en semeak: eskatzen dizut ez atzera egin nire aurrera etortzeko. Ohorez ohore egingo dizut, eta esan dezun guztia egingo dut zuretzat, eta zatoz eta madarikatzen niri herri hau. Eta Balaamek erantzun zuen, eta Balaken agintariei esan zien: Balakek bere etxea zilarrez eta urrez beteta ematen badit ere, ez naiz gai izango Jainko Jaunaren hitza gainditzekorik, txikia edo handia nire gogoan egiteko. Eta orain gelditu hemen zuek ere gau honetan, eta jakingo dut zer gehiago esango didan Jaunak. Eta Jainkoa Balaamera etorri zen gauez, eta esan zion: baldin gizon hauek

zu deitzera dauden, jaiki eta jarraitu haiei, baina hitz egingo dizudan hitza, hori egingo duzu.

Eta Balaam goizean jaiki ondoren, bere astoa zalditu zuen, eta Moabeko agintariekin joan zen. Eta Jainkoa haserre zen haserrean hura joan zelako, eta Jainkoaren mezularia altxatu zen haren aurka egiteko, eta bera bere astoaren gainean igo zegoen, eta haren bi zerbitzariak harekin zeuden. Eta astoak Jainkoaren mezularia bidean zutik ikusi zuenean, ezpata aterata eskuan zuela, astoa bidetik aldendu zen eta zelairantz joan zen, eta bere makilaz jo zuen astoa bidean zuzentzeko.

Eta Jainkoaren aingeruak mahastien ildo-arteetan zutik egon zen, hesia alde batetik eta hesia bestetik. Eta astoak Jainkoaren mezularia ikusi zuenean, bere burua horma aurka estutu zuen, eta Balaamen oina horma aurka zapaldu zuen, eta berriro ere astoa jotzea jarraitu zuen.

Eta Jainkoaren aingeruak jarraitu zuen, eta joan ondoren leku estu batean kokatu zen, non ezin baitzen eskuinera edo ezkerrera alboratu. Eta astoak Jainkoaren mezularia ikusi ondoren, Balaamen azpian eseri zen, eta Balaam haserretu zen eta astoa makilaz jo zuen. Eta Jainkoak astoaren ahoa ireki zuen, eta Balaami esan zion: Zer egin dizut, non hirugarren aldiz jo bainauzu? Eta Balaamek asto-ari esan zion: Iseka egin didazu, eta ezpata eskuan izan banu dagoeneko zulatu egingo zintudan. Eta astoak Balaami esaten dio: Ez naiz ni zure astoa, zeinen gainean ibili izan baitara zure gaztarotik gaur egunera arte?

Gutxiestuz gutxietsi egin al dizut horrela? Eta berak esan zuen: Ez. Baina Jainkoak Balaamen begiak estali zituen, eta Jaunaren mezularia ikusten du bidean aurka zutik, ezpata ateratua bere eskuan, eta makurtu eta bere aurpegiari adoratu zion. Eta Jainkoaren aingeruak esan zion: Zergatik jo duzu zure astoa hirugarren aldiz? Hara, ni atera nintzen zure aurka, zeren zure bidea ez baita egokia nire aurrean, eta astoak ni ikusi ninduela, nitik aldendu zen hirugarren aldiz. Eta ez bazuen aldendu, orain beraz zu hil izango zintudan, baina hura gordeko nuen. Eta Balaamek Jaunaren aingeruari esan zion: Bekatu egin dut, ez bainekien zu niri aurka zeundezala bidean nire aurrean, eta orain, baldin ez bazaizu nahikoa, itzuliko naiz. Eta Jainkoaren mezulariak esan zion Balaami: joan gizakiekin batera, baina zuri esango dizudan hitza zaindu behar duzu hitz egiteko. Eta Balaam joan zen Balaken buruzagiekin batera.

Eta Balak entzun zuenean Balaam etorri dela, atera zen harekin biltzera, Moabeko hirira, Arnoneko mugen gainean dagoena, mugen zati batetik dagoena. Eta Balakek esan zion Balaami: ez al nuen bidali zu deitzeko? Zergatik ez zinen nire aurrera etorri? Benetan, ez al naiz gai izango zu ohoretzeko? Eta Balaamek Balakeri esan zion: Ikusi, orain zuregana etorri naiz. Gai izango ote naiz zerbait esateko? Jainkoak nire ahoan jartzen duen hitza, hori esango dut. Eta Balaam Balakekin joan zen, eta kanpoaldeko eremuen hirietara iritsi ziren. Eta Balakek ardiak eta txekorrak sakrifikatu zituen, eta Balaami eta berarekin zeuden agintariei bidali zien. Eta goizean gertatu zen, eta Balakek Balaam hartu ondoren, igo zuen Baalaren zutabera, eta

handik herriaren zati bat erakutsi zion.

23

Eta Balaamek Balaki esan zion: Eraiki iezadazu hemen zazpi aldare, eta prestatu iezadazu hemen zazpi txekor eta zazpi ahari. Eta Balakek egin zuen Balaamek esan zion moduan, eta txekor bat eta ahari bat eskaini zituen aldarearen gainean. Eta Balaamek Balaki esan zion: Egon zure sakrifizioaren gainean, eta joango naiz ea Jainkoa agertuko zaidan topaketean, eta zein hitz erakutsiko didan, hori jakinaraziko dizut zuri. Eta Balak bere sakrifizioaren gainean egon zen. Eta Balaam joan zen Jainkoa galdetzera, eta zuzen joan zen, eta Jainkoa agertu zitzaion Balaami, eta Balaamek esan zion: Zazpi aldare prestatu ditut, eta txekor bat eta ahari bat igo ditut aldarearen gainera. Eta Jainkoak hitza sartu zuen Balaamen ahoan, eta esan zuen, Balakagana itzuli ondoren: Horrela hitz egingo duzu. Eta hura aldera itzuli zen, eta hura bere errekuntza-eskaintzen gainean zegoen, eta Moabeko buruzagi guztiak harekin zeuden, eta Jainkoaren espirituak hartu zuen. Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: Mesopotamiatik dei egin zidan Balak Moabeko erregeak ekialdeko mendietatik, esanez: Etorri eta madarizkatu Jakob niretzat, eta etorri eta madarizkatu Israel niretzat. Zer madarikatuko dut Jaunak madarikatu ez duena? Edo zer madarikatuko dut Jainkoak madarikatu ez duena? Hori, mendiaren gailurretik ikusiko dut hura, eta muinotatik behatu egingo dut hura; hara, herria bakarrik biziko da, eta nazioen

artean ez da kontatua izango. Nork perfekzionatu du Jakoben hazia, eta nork zenbatuko ditu Israelgo leinuak? Hil bedi nire arima zuzenen arimen artean, eta nire hazia hauen hazia bezala bihur bedi.

Eta Balakek Balaami esan zion: Zer egin didazu? Nire etsaiak madarikatuak izan daitezen deitu zintudan, eta hara, bedeinkatu egin dituzu. Eta Balaamek Balakeri esan zion: ez al dut hitz egingo Jainkoak nire ahoan jartzen duena? Eta Balakek esan zion: Etorri oraindik nirekin beste leku batera, nondik ez duzun hura ikusiko handik, baizik haren zati bat bakarrik ikusiko duzu, guztiak ordea ez dituzu ikusiko, eta madarikatu hura niri handik.

Eta eraman zuen hura zelai bateko behatokira, landuaren gailurrean, eta han zazpi aldare eraiki zituen, eta txekor bat eta ahari bat eskaini zituen aldarearen gainean. Eta Balaamek Balaki esan zion: egon zeure sakrifizioaren gainean, ni berriz joango naiz Jainkoa galdetzera. Eta Jainkoak Balaam topatu zuen, eta hitz bat sartu zion ahoan, eta esan zion: itzuli Balakengana, eta hauek esango dituzu. Eta hura itzuli zen, eta bera bere errekuntza osoaren gainean zegoen, eta Moabeko agintari guztiak harekin zeuden, eta Balakek esan zion: zer esan zuen Jaunak? Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: jaiki, Balak, eta entzun, belarri eman, Zippor-en semearen lekuko. Ez da Jainkoa gizakia bezala gezurra esateko, ez eta gizakiaren semea bezala mehatxatua izateko. Berak esan zuena, ez du egingo? Hitz egingo du, eta ez du betetzen? Hona hemen,

benedikatzen hartu dut, benedikatuko dut, eta ez dut atzera egingo. Ez izango da nekerik Jakoben, ez eta minarik ikusiko Israelen. Jauna, haren Jainkoa, harekin dago, eta agintarien goragarriak hartan daude. Jainkoa, hura Egiptotik atera zuena, unikornioaren aintza bezalakoa da berarentzat. Ez baita igartzarik Jakoben, ezta igarkizunik ere Israelen; denboraren arabera esango zaio Jakobj eta Israelari zer beteko duen Jainkoak. Hara, herria kume bat bezala jaiki egingo da, eta lehoi bat bezala harro egingo da; ez da lo egingo harrapakinik jan arte, eta zaurituaren odola edango du.

Eta Balakek Balaami esan zion: ez madarikatzez madarikatuko duzu niri hura, ezta bedeinkatzez ere bedeinkatuko duzu hura. Eta Balaamek erantzunez esan zion Balaki: Ez al nizun esan, hitza hori Jainkoak esaten badu, hori egingo dudala? Eta Balakek esan zion Balaami: Etorri, beste leku batera eramango zaitut, ea Jainkoari atsegin badio, eta handik madarikatu dezakezu hura niretzat. Eta Balakek Balaam hartu zuen Peorren gailurrean, basamorturaino hedatzen dena. Eta Balaamek Balaki esan zion: eraiki iezadazu hemen zazpi aldare, eta prestatu iezadazu hemen zazpi txekor eta zazpi ahari. Eta Balakek egin zuen hala nola Balaamek esan zion, eta txekor bat eta ahari bat eskaini zituen aldare gainean.

24

Eta Balaamek ikusi zuenean ona zela Jaunaren aurrean Israel

bedeinkatzea, ez zen joan ohitura zenez igarpenak bilatzera, eta bere aurpegia basamortura itzuli zuen. Eta Balaamek bere begiak jasota, Israel tribuaka kanpatuta ikusten du, eta Jainkoaren espirituak hartu zuen. Eta bere parabola hartu ondoren esan zuen: Dio Balaamek, Beorren semeak, dio benetan ikusten duen gizonak, Dio entzuten indartsuaren hitzak, zeinek Jainkoaren ikusmena ikusi zuen lo-egitean, estalirik gabe bere begiak. Nola ederrak diren zure etxeak, Jakob, zure tentak, Israel! Nola haranek itzala ematen duten, eta nola lorategiak ibai gainean, eta nola tentuak, zeintzuk Jaunak finkatu zituen, eta nola zedruak uren ondoan. Gizon bat irtengo da bere hazitik, eta nazio askoren gainean agintaritza izango du, eta Gog erresuma goratua izango da, eta bere erresuma haziko da. Jainkoak Egiptotik gidatu zuen hura, unikornio baten aintza bezala. Bere etsai nazioak jango ditu, eta haien muinak xurgatuko ditu, eta bere geziekin etsaia zeharkatuko du. Etzanda atsedendu zuen lehoi gisa, eta kumea gisa; nork jasoko du hura? Zu bendikatzen dutenak bendikatuak izan daitezela, eta zu madarikatzen dutenak madarikatuak izan dira.

Eta Balak haserre zen Balaam gain, eta bere eskuak elkarrekin jo zituen, eta Balak esan zion Balaami: nire etsaia madarikatzen deitzeko deitu zaitut, eta hona hemen, benedikatzen, benedikatu duzu hirugarren aldiz hau. Orain, beraz, ihes egin zure lekura. Esan nuen: ohoratuko zaitut. Baina orain Jaunak gloriaz gabetu zaitu. Eta Balaamek Balakeri esan zion: ez ote nien zure mezulariei, niri bidali zenizkidanei, hitz egin, esanez, Balakek bere etxea zilarrez eta urrez betea ematen badit, ezin izango dut

Jaunaren hitza urratu ona edo gaiztoa neure kabuz eginez; Jainkoak esaten dituen gauza guztiak esango ditut. Eta orain, hara, nire tokira joango naiz; zatoz, aholkatuko dizut zer egingo dion herri honek zure herriari azken egunetan.

Eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen

Balaamek dio, Beor-en semeak, benetan ikusten duen gizonak dio, Jainkoaren hitzak entzuten, gorenaren jakintza ezagutzen, eta Jainkoaren ikusmena lo ikusi duenak, bere begiak estalirik. Erakutsiko diot hari, baina ez orain; bedeinkatu egingo dut, baina ez da hurbiltzen. Izar bat jaitsiko da Jakobetatik, gizon bat jaiki egingo da Israeletatik, eta Moabeko buruzagiak hautsiko ditu, eta Seten seme guztiak lapurtuko ditu. Eta Edom oinordekotza izango da, eta Esau, bere etsaia, oinordekotza izango da, eta Israelek indarrez egin zuen. Eta Jakobetatik jasotzea izango da, eta hiritik salbatzen ari dena suntsituko du. Eta Amalek ikusi ondoren, eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: Nazioen hasiera Amalek, eta haien hazia galduko da. Eta Kenita ikusirik, eta bere parabola harturik, esan zuen: Indartsua da zure bizilekua, eta baldin zure kabia arrokan jartzen baduzu, Eta baldin Beorri azpikeriaren kabia bihurtzen bazaio, asiriarrak harrapatuko zaituzte. Eta Og ikusi eta bere parabola hartu ondoren, esan zuen: O, o! Nor biziko da Jainkoak gauza hauek ezartzen dituenean? Eta Kitiartarren eskutik irtengo da, eta Asiria txarto tratatuko dute, eta Hebrearrak txarto tratatuko dute, eta beraiek ados-adosean galdu egingo dira. Eta jaiki ondoren, Balaam joan zen bere lekura itzuli

ondoren, eta Balak bere bidean joan zen.

25

Eta Israela Satteinen gelditu zen, eta herria profanatu zen Moabeko alabekin pekatu eginez. Eta haiek beren idoloen sakrifizioetara deitu zituzten, eta herriak haien sakrifizioez jan zuen, eta haien idoloei gurtu egin zieten. Eta Israel Baal peorri lotu zen, eta Jauna haserrez bete zen Israelen aurka. Eta Jaunak Moisesi esan zion: hartu herriko buruzagi guztiak, eta egin haiekin adibidea Jaunaren aurrean eguzkiaren aurka, eta Jaunaren haserre-suminkeria Israeletik itzuliko da. Eta Moisesek esan zien Israelgo tribuei: hil ezazue bakoitzak berea, Baal Pegorren hasieratua. Eta ikusi, Israelgo semeetako gizon bat etorri zen eta bere anaia eraman zuen Madiandar emakumearengana Moisesen aurrean, eta Israelgo semeen biltzar osoaren aurrean, baina beraiek negar egiten zuten lekukotasunaren tabernakuluaren atearen ondoan. Eta Phinehas, Eleazarren semea, Aaron apaizaren semearen semea, ikusirik, jaiki zen batzarrearen erdietatik, eta lantza bat eskuan harturik, Israeldar gizonaren atzetik sartu zen labean, eta biak zulatu zituen, gizon israeldarra eta emakumea bere umetokitik zehar, eta izurritea gelditu zen Israelgo semeen artean. Eta izpian hildakoak hogeita lau mila izan ziren.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Phinehas, Eleazar-en semea, Aaron apaizaren semea, nire haserre Israelgo

semeengandik geldiarazi zuen, nire zeloari haiengan zeloa erakutsiz, eta ez nituen suntsitu Israelgo semeak nire zeloan. Horrela esan nuen: ikusi, nik bakearen ituna ematen diot hari. Eta izango da berarentzat eta bere haziarentzat berarekin apaizgoko itun betikoa, zeren zelatu baitzuen bere Jainkoari, eta espiazioa egin baitzuen Israelgo semeen alde. Baina israeldar gizon jotakoaren izena, Madiandar emakumearekin jota izan zena, Zambri zen, Salmonen semea, Simeonen familiako etxearen buruzagia. Eta hildako emakume madiandarraren izena Chasbi zen, Surren alaba, Ommoth nazioko buruzagia, Madianeko familia-etxekoa da.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Hitz egin Israelgo semeei, esanez: Etsai izan Madiandarrei eta jo itzazue haiek. zeren haiek etsai zaizkizuen engainuan, zenbat engainatzen zaituzten Fogor-en bidez, eta Chasbi-ren bidez, Madian-eko buruzagiaren alaba, haien arreba, kolpearen egunean jo izan zena Fogor-en bidez.

26

Eta kolpearen ondoren gertatu zen, eta Jaunak hitz egin zien Moisesi eta Eleazar apaizari, esanez, Hartu Israelgo semeen biltzar osoaren hasiera, hogei urtetik gorakoak, beren arbasoen etxeen arabera, Israelen borrokatzera ateratzen den guztia.

Eta Moisesek eta Eleazar apaizak hitz egin zuten Moabeko

Arabothen, Jordanaren gainean Jerikoren parean, esanez: hogei urtetik gora, Jaunak Moisesi agindu zion eran, eta Egiptotik atera ziren Israelgo semeak Ruben Israelgo lehenengo semea zen, eta Rubenek seme: Enok, eta Enoken herria; Falluri, Falluren herria. Asroni, Asroneiko herria; Charmiri, Charmiko herria. Hauek Rubenen herriak dira, eta haien zenbaketa berrogei eta hiru mila zazpiehun eta hogeita hamar izan zen.

Eta Palluren semeak Eliab ziren. Eta Eliaben semeak: Namuel, Dathan eta Abiram. Hauek kongregazio-aren deitutakoak ziren, hauek dira Moises eta Aaronen aurka altxatu zirenak Kore-ren kongregazio-an, Jaunaren altxamendu-an. Eta lurrak bere ahoa ireki zuenean, irentsi zituen haiek eta Kore, bere biltzarraren heriotzean, sua berrogeita hamar eta berrehun jaten zituenean, eta seinale bat izan ziren, Korahren semeak, ordea, ez ziren hil.

Eta Simeonen seme-ak, Simeonen semeen herria, Namueli, Namuelitarren herria, Jamini, Jaminitarren herria, Jachini, Jachinitatarren herria, Zerah-en herria Zeraita, Saul-en herria Saulita. Hauek Simeonen herriak dira haien zentsuan, hogeita bi mila eta berrehun.

Judaren semeak, ordea, Er eta Onan, eta Er eta Onan hil ziren Kanaan lurrean. Eta Judaren semeak beren klanenka honela banatu ziren: Shilohrentzat, Sheloniten herria; Pharesrentzat, Pharesiten herria; Zaharentzat, Zaharaiten herria. Eta Pharesen semeak hauek izan ziren: Asroni, Asronitar herria; Iamuni, Iamunitar herria. Hauek Judako herriak dira, haien ikuskapen

arabera: hirurogeita hamasei mila eta bostehun.

Eta Issacharren semeak, haien klanen arabera: Tolarentzat, Tolaiten herria; Phuarentzat, Puniten herria. Iasoubentzat Iasoubitarren herria, Samramentzat Samramitarren herria. Hauek Issacharren herriak dira haien zentsutik: hirurogeita lau mila eta lau ehun.

Zebulungo semeak, haien klanei dagokienez: Sared-i, Saredarren klana; Allon-i, Allonarren klana; Allel-i, Allelarren klana. Hauek Zabulongo herriak dira haien zentsuan: hirurogeita hamar mila eta bostehun.

Gadeko semeak, haien klanek arabera: Safonari, Safondarra herria; Aggiri, Aggidarra herria; Suniri, Sunidarra herria; Azeneri, Azeneko herria; Addiri, Addiko herria. Arodi-ri, Aroadi herria; Ariel-i, Arieli herria. Hauek Gad-en semeen herriak dira, haien erroldatzetik: berrogei eta lau mila eta bostehun.

Asherren semeak, haien klanei dagokienez: Jamini, Jaminitar herria; Jesoui, Jesouitarren herria; Bariai, Bariaitar herria. Kober-i, Koberi-ren herria; Melchiel-i, Melchieli-ren herria. Eta Asherren alabaren izena Sara zen. Hauek Asherren herriak dira, haien zentsuan, berrogei eta hiru mila eta lau ehun.

Josefen semeak haien klanen arabera, Manases eta Efraim.

Manasseren semeak. Machirrentzat, Machirtar herria, eta Machirek Gilead sortu zuen, Gileadentzat, Gileadtar herria. Eta hauek Gileadeko semeak dira: Ahiezer, Ahiezertarren herria; Cheleg, Chelegtarren herria. Esrielentzat, herri Esrielitarra; Sikhementzat, herri Sikhemitarra. Symaer-entzat, Symaeri herria, eta Opher-entzat, Opheri herria. Eta Salpaad-i, Opher-en semeari, ez zitzaizkion semerik jaio, baizik alabak, eta hauek dira Salpaad-en alaben izenak: Mala, Noua, Egla, Melcha eta Thersa. Hauek Manassehko herriak dira haien zentsuan, berrogeita hamabi mila eta zazpiehun.

Eta hauek Efraimaren semeak dira: Sutala, Sutaldarren herria; Tanak, Tanakidarren herria. Hauek Sutalaren semeak dira, Edeni, Edenko herria. Hauek Efraimeko herriak dira, haien zenbaketatik: hogeita hamabi mila eta bost ehun. Hauek Joseren semeen herriak dira, haien herrienka.

Benjaminen semeak beren klanei dagokienez: Baleri, Balita klana; Asyberi, Asyberita klana; Iachirani, Iachiranita klana.

Sophaneri, Sophaneseko herria. Eta Bale-ren semeak izan ziren Adar eta Noeman; Adar-entzat, Adari-ko herria, eta Noeman-entzat, Noemani-ko herria. Hauek Benjaminen semeak dira haien klanen arabera, haien zentsutik: hogeita hamabost mila eta bostehun.

Eta Danen semeak beren klanen arabera: Shuham-i, Shuhamdarren herria; hauek dira Danen herriak beren klanen

arabera. Sameiko herri guztiak, haien zenbaketan, hirurogeita lau mila eta lau ehun.

Neftaliren semeak beren klanei dagokienez: Asieli, Asieldarren herria; Guniri, Gunidarren herria. Jeseri, Jeseri herria; Sellemi, Sellemi herria. Hauek Neftaliren herriak dira, haien zentsutik: berrogei mila eta hirurehun.

Hau Israelgo semeen zentsua da: seiehun milaka eta mila eta zazpiehun eta hogeita hamar.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hauei banatuko zaie lurra, izenen kopuruaren arabera heredatzeko. Gehiagoei ondarea gehituko diezu, eta gutxiagoei haien ondarea gutxituko diezu; bakoitzari, zenbatuta izan ziren bezala, emango zaie haien ondarea. Zozketen bidez banatuko da lurra izenen arabera; beren arbasoaren tribuen arabera heredatuko dute. Zozketatik banatu egingo duzu haien oinordetza askoren eta gutxien artean.

Eta Leviren semeak beren klanen arabera: Gershon-entzat, Gershon-darren herria; Kohath-entzat, Kohath-darren herria; Merari-entzat, Merari-darren herria. Hauek Leviren semeen herriak dira: Lobeni herria, Hebroni herria, Kore herria eta Mousi herria, eta Kaatek Amram sortu zuen. Bere emaztaren izena Jochebed zen, Leviren alaba, zeina hauek erditu baitzituen Leviri Egiptoan, eta Amrami Aaron eta Moises erditu zizkion, eta Miriam haien arreba. Eta Aaroni jaio zitzaizkion Nadab, eta

Abiud, eta Eleazar, eta Ithamar. Eta Nadab eta Abiud hil ziren su arrotza eskaintzen Jaunaren aurrean Sinai basamortuan. Eta haien zentsutik hogeita hiru mila izan ziren, hilabeteko gizon guztia eta gorantz, zeren ez baitziren zenbatu Israelgo semeen artean, ez baitzitzaien ematen zatirik Israelgo semeen artean.

Eta hau Moisesen eta Eleazar apaizaren zentsua da, haiek Israelgo semeak bisitatu zituzten Moabeko Arabothen, Jordanaren gainean Jerikoren parean. Eta hauetan ez zegoen gizonik Moisesek eta Aaronek ikusitakoen artean, zeinek Israelgo semeak ikusi zituzten Sinai basamortuan. Zeren Jauna esan zien haiei, heriotzaz hilko direla basamortuan, eta ez zen utzi haietatik bat ere, salbu Kaleb, Jefoneren semea, eta Josue, Nunen semea.

27

Eta Salphaadek alabak hurbildu ziren, Opheren semea, Gallaaden semea, Machiren semea, Manassehen herriko, Josephen semeen, eta hauek ziren haien izenak: Maala, eta Noua, eta Egla, eta Melcha, eta Thersa, Eta zutik egon Moisesen aurrean, eta Eleazar apaizaren aurrean, eta buruzagien aurrean, eta biltzar osoaren aurrean, lekukotasunaren tabernakuluaren atean, eta diote: Gure aita basamortuan hil zen, eta bera ez zegoen Jaunaren aurrean bildu zen biltzarraren erdian, Kore-ren biltzarrean, zeren bere bekatuagatik hil zen, eta semerik ez zuen izan. Ez dadila gure aitaren izena bere

herriaren artetik ezabatu, zeren ez du semerik. Eman iezaguzu jabetza bat gure aitaren anaien artean. Eta Moisesek haien epaia Jaunaren aurrean jarri zuen.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion. Esaten, zuzen hitz egin dute Salpaadeko alabek; opari gisa emango diezu haiei jabetza-oinordetza haien aitaren anaieen artean, eta emango diezu haiei haien aitaren zoria. Eta Israelgo semeei hitz egingo diezu, esanez: gizon bat hiltzen bada eta semerik ez badu, bere ondarea bere alabari emango diozue, Baldin baina alabarik ez badu, emango diozue oinordekotza haren anaiari. Baina baldin ez baditu anaiarik, haren aitaren anaiari emango diozue herentzia. Baina baldin bere aitaren anaia-arrebak ez badaude, emango diozue ondarea bere leinutik hurbilen dagoen bere ahideari, bere ondasunak heredatzeko, eta hau Israelgo seme-alabentzat epaiaren zuzenbide izango da, Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

Eta Jaunak Moisesi esan zion: Igo Jordanaren bestaldeko mendira, Nabau mendi honetara, eta ikusi Kanaango lurra, ni Israelgo seme-alabei jabetzan ematen diedana. Eta ikusiko duzu hura, eta zure herriarekin bilduko zara zu ere, Aaron zure anaia Hor mendian bildu zen bezala. Zeren zuek hautsi zenuten nire hitza Sin basamortuan, biltzarraren aurka egitean ni santifikatzeko, ez zenuten santifikatu ni uraren gainean haien aurrean; hau da kontraesanaren ura Kadesh-en, Sin basamortuan. Eta Mosek Jaunari esan zion, Jauna, espirituetako eta haragi guztietako Jainkoak gizon bat izenda dezala batzar

honen gainean. Haien aurrean aterako den nor norbait, eta haien aurrean sartuko den nor norbait, eta haiek kanpora eramango dituen nor norbait, eta haiek barrura ekarriko dituen nor norbait, eta Jaunaren biltzarra ez da izango artzainik ez duten ardiak bezala. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez: Hartu zeure ondora Josue, Nunen semea, bere baitan izpiritua duen gizona, eta jarri zure eskuak haren gainean, Eta jarriko duzu hura Eleazar apaizaren aurrean, eta aginduko diozu biltzar osoaren aurrean, eta aginduko duzu haren gainean haien aurrean. Eta zure gloriaren zati bat emango diozu hari, Israelgo semeek hari obeditu diezaioten. Eta Eleazar apaizaren aurrean egongo da, eta hura galdetuko dute erakustearenaren epaia Jaunaren aurrean, haren ahoaren gainean aterako dira, eta haren ahoaren gainean sartuko dira bera eta Israelgo semeak batera, eta biltzar guztia.

Eta Moisesek egin zuen Jaunak agindu zion bezala, eta Josue hartu eta Eleazar apaizaren aurrean ezarri zuen, eta biltzar osoaren aurrean, Eta bere eskuak jarri zizkion, eta berretsi zuen, Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

28

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Agindu Israelgo semeei, eta esango diezu haiei: nire opariak, nire opariak, nire eskaintzak usain gozorako zaindu behar dituzue eskaintzeko niri nire jaietan. Eta esango diezu haiei: hauek dira eskaintzak

zenbat eskainiko dituzuen Jaunari: urteko bi bildots akatsik gabeak egunean, errekuntza osorako, etengabe. Arkume bat goizean egingo duzu, eta bigarren arkumea arratsaldera egingo duzu.

Eta efah baten hamarrena irin finaz egingo duzu sakrifizio bat, olioan nahastuta, hin baten laurdenean. Erre-eskaintza etengabekoa, Sinai mendian egin zena, usain gozoko eskaintza gisa Jaunarentzat. Eta bere edari-eskaintza, hinaren laugarrena arkume bakoitzeko, leku santuan isuriko duzu edari-eskaintza, edarigozoa Jaunari, Eta bigarren bildotsa arratsaldean egingo duzu, bere opariaren arabera eta bere edari-eskaintzaren arabera egingo duzue, usain gozoa Jaunarentzat. Eta sabbathetako egunean bi bildots urteko akatsik gabeak eskainiko dituzu, eta bi hamarren irin fin oliotan nahastua sakrifizioarentzat eta edarien eskaintzarentzat. Larunbaten errekuntza-eskaintza larunbatetan, etengabeko errekuntza-eskaintzaren gainean, eta haren edateko-eskaintza.

Eta ilberri-aldietan errekuntza-eskaintza eskainiko duzue Jaunari: behietatik bi txekor, ahari bat, eta zazpi bildots urteko akatsik gabeak. Irin fin hamarren hiru txekor batentzat olioan nahasita, eta irin fin hamarren bi ahari batentzat olioan nahasita, Hamarren bat irin fina oliotan nahasita bildots bakoitzeko, sakrifizioa, usain gozoko eskaintza Jaunari. Haien edari-eskaintza hinaren erdia izango da txekor bakarrari, eta hinaren herena izango da ahari bakarrari. Eta hinaren laurena arnoa izango da bildots bakarrari; hau da erreofrenda hilabetez

hilabete, urtearen hilabeteetan.

Eta ahuntz bat ahuntzetatik bekatuagatik Jaunari, errekuntza oso etengabearen gainean egingo da, eta haren edari-eskaintza.

Eta lehenengo hilabetean, hilabetearen hamalaugarren egunean, Jaunaren Pazkoa. Eta hilabete honen hamabosgarren egunean festa, zazpi egunez azimoak jango dituzu. Eta lehen eguna santu deitua izango da zuetzat, eta morroi lanik ez duzue egingo. Eta erre-eskaintzak eskainiko dizkiozu oparitze gisa Jaunari: boietatik bi txekor, ahari bat, zazpi bildots urteko, akatsik gabeak izango dira zuetzat. Eta haien eskaintza irin fina izango da olioan nahasita: hiru hamarren txekor bakoitzeko, eta bi hamarren ahari bakoitzeko. Hamarren bat egingo duzu bildots bakoitzeko, zazpi bildotsentzat. Eta ahuntz bat ahuntzetatik, bat bekatuagatik, zuengatik bitartekotza egiteko, Goizeko etengabeko errekuntza osoaz gain, hau da, etengabeko errekuntza. Hauek honen arabera egingo dituzu egunero zazpi egunetan: opari-eskaintza, usain gozoko lurrina Jaunari, etengabeko errekuntza osoaren gainean egingo duzu haren edari-eskaintza. Eta zazpigarren eguna santu deitua izango da zuetzat, lan morroirik ez duzue egingo bertan.

Eta gazte-en egunean, Jaunari asteetako sakrifizio berria eskaintzen diozuenean, bilkura santa izango da zuetzat, lan morroirik ez duzue egingo. Eta Jaunari usain gozoko erre-eskaintzak ekarriko dizkiozu: idietatik bi txekor, ahari bat eta zazpi bildots urteko akatsik gabeak. Haien ofrenda irin fina

olioan nahasita izango da: hiru hamarren txekor bakoitzeko, eta bi hamarren ahari bakoitzeko. Hamarren bat bildots bakoitzeko, zazpi bildotsentzat. Eta ahuntz bat ahuntzetatik, bekatu baten gainean, zuei buruz bake egiteko, etengabeko errekuntza osoaz gain. Eta haien sakrifizioaren egingo duzue niri; akatsik gabeak izango dira zuei, eta haien edalontzia-eskaintzak.

29

Eta zazpigarren hilabetean, hilabetearen lehenean, bilkura santua izango da zuetzat, lan morroirik ez duzue egingo, seinalearen eguna izango da zuetzat. Eta erre-eskaintzak egingo dituzue usain gozoko usainerako Jaunari: idietatik txekor bat, ahari bat, urteko bildots zazpi akatsik gabeak. Haien ofrenda irin fina olioan nahasita, hiru hamarren txekor batentzat, eta bi hamarren ahari batentzat, Hamargarren bat bildots bakoitzari, zazpi bildotsai, Eta ahuntz bat ahuntzetatik bat bekatuagatik, zuengatik bitartekotza egiteko, Ilargiberriaren errekuntza-eskaintzak izan ezik, haien sakrifizioek, haien edalontzi-eskaintzeek, errekuntza-eskaintza etengabekoak, haien sakrifizioek eta haien edalontzi-eskaintzeek haien interpretazioaren arabera, usain gozoko usain Jaunari.

Eta hilabete honen hamargarrenean, biltzar santua izango da zuetzat, eta zuen arimak sufriaraziko dituzue, eta ez duzue lanik egingo. Eta erre-eskaintzak ekarriko dituzue usain gozoko lurrun gisa Jaunari, eskaintzak Jaunari: behietatik zezenko bat,

ahari bat, urteko bildots zazpi; akatsik gabeak izango dira zuetzat. Haien ofrenda irin fina olioan nahasita, hiru hamarren txekor batentzat, eta bi hamarren ahari batentzat, Hamarren bat bildots bakoitzeko, zazpi bildotsentzat, Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatuagatik, zuengatik baretzea egiteko, baretze-bekatuaz gainera, eta etengabeko errekuntza-ofrenda, bere sakrifizioaren eta bere edari-ofrendaren interpretazioaren arabera, usain gozoko ofrenda Jaunari.

Eta hilabete zazpigarren honen hamabosgarren egunean, deiturik santua izango da zuei, lan morroirik ez duzue egingo, eta ospatu ezazue jaia Jaunari zazpi egunez. Eta eskainiko dituzu erre-eskaintzak, usain gozoko oparitze Jaunari, lehen egunean zekorrak behietatik hamahiru, ahariak bi, bildots urtekoak hamalau, zirikabeak izango dira. Haien sakrifizioak irin fina nahasita olioan: hiru hamarrenak txekor bakoitzeko, hamahiru txekorrentzat, eta bi hamarrenak ahari bakoitzeko, bi aharrientzat, Hamargarrena hamargarrena bildots bakoitzari, lau eta hamar bildotsentzat, Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Eta bigarren egunean hamabi txekor, bi ahari, hamalau urteko arkume akatsik gabeak. Haien sakrifizio eta edari-eskaintza txekorrei, ahariei eta bildotsai, haien zenbakiaren arabera eta haien interpretazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatuagatik, etengabeko errekuntza-opariaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Hirugarren egunean txekorrak hamaika, ahariak bi, urteko bildotsak hamalau akatsik gabeak. Haien sakrifizio eta edari-eskaintza txekorrei, ahariei eta bildotsai, haien zenbakiaren arabera eta haien interpretazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Laugarren egunean: hamar txekor, bi ahari, hamalau bildots urteko akatsik gabeak. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei eta ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera, haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu bati buruz, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Bosgarren egunean bederatzi txekor, bi ahari, hamalau bildots urteko eta zikengabeak. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei, ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera eta haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Seigarren egunean zezenko zortzi, ahari bi eta urteko bildots hamalau akatsik gabeak. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei, ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera eta haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Zazpigarren egunean zazpi txekor, bi ahari, hamalau urteko bildots akatsik gabe. Haien sakrifizioek eta haien edari-eskaintzek txekorrei, ahariei eta bildotseri, haien zenbakiaren arabera eta haien konparazioaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu bati buruz, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak. Eta zortzigarren egunean amaiera-biltzarra izango da zuetzat, eta ez duzue inolako lan morroirik egingo bertan. Eta erre-eskaintzak ekarriko dituzu, usain gozoko eskaintzak Jaunari: txekor bat, ahari bat eta urtebeteko bildots zazpi akatsik gabeak. Haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak txekorrarentzat eta ahariarentzat eta bildotsarentzat, haien zenbakiaren arabera, haien antolaketaren arabera. Eta ahuntz-ume bat ahuntzetatik bekatu batengatik, etengabeko errekuntza-osoaz gain, haien sakrifizioak eta haien edalontzi-eskaintzak.

Hauek egingo dituzu Jaunari zuen jaietan, zuen otoitzez gain, eta zuen eskaintza borondatezkoak, eta zuen errekuntza osozkoak, eta zuen sakrifiziak, eta zuen isurketak, eta zuen salbamenduko eskaintzak.

30

Eta Moisesek Israelgo semeei hitz egin zien, Jaunak Moisesi agindu zion guztia arabera. Eta Moisesek Israelgo semeen tribuen buruzagiei hitz egin zien, esanez: Hau da Jaunak agindu duen hitza. Gizon batek botoa egiten badio Jaunari, edo zina

egiten badu, edo bere burua lotzen badu konpromiso batekin bere arimari dagokionez, ez du profanatuko bere hitza; ahotic irteten zaion guztia egingo du. Baldin baina emakume batek botoa egiten badio Jaunari, edo konpromisoa lotzen badu bere aitaren etxean bere gaztaroan, Eta aitak haren otoitzak eta haren konpromisoak entzungo baditu, bere arimaren aurka zehaztu dituenak, eta aitak isilik egongo bada, orduan haren otoitz guztiak eta bere arimaren aurka zehaztu dituen konpromiso guztiak indarrean jarraituko dute. Baina uko eginez uko egingo balio bere aitak, entzuten duen egun hartan bere otoitz guztiak eta bere arima aurka ezarri dituen konpromiso guztiak, ez dira iraungo, eta Jaunak garbituko du bera, bere aitak uko egin duelako.

Baina gizon bati bihurtzen bada, eta bere otoitzak gainean dauden bere ezpainen bereizpenaren arabera, zeinek bere arimen kontra zehaztu dituen, Eta gizonak entzun eta isilik egon badio entzuten duen egunean, orduan iraungo dute bere otoitz guztiak eta bere gain hartu dituen betebeharrak, bere arimaren aurka zehaztu dituenak. Baina baldin bere gizonak ukatzen badu entzuten duen egunean, bere otoitz guztiak eta bere arimen aurka hartu zituen betebehar guztiak ez dira iraungo, zeren gizonak ukatu egin baitu, eta Jaunak garbituko du bera.

Eta alargunaren eta kanporatuaren otoitza, zenbat ere bere arimaren aurka zin egin behar badu, iraungo dio. Baldin baina bere gizonaren etxean bere botoa, edo bere arimaren aurkako dekretu bat zin-egin batekin, Eta gizonak entzuten badu eta

isilik geratzen bazaio, eta ez bazaio ukatzen, orduan egongo dira bere otoitz guztiak, eta bere arima kontra hartu dituen betebehar guztiak haren kontra egongo dira. Baina baldin bere gizonak kendu egiten badu entzuten duen egun horretan, guztiak zenbat irten baldin bere ezpainetik bere otoitzen arabera eta bere arimaren aurkako betebeharren arabera, ez zaizkio geldituko; bere gizonak kendu egin ditu, eta Jaunak garbituko du hura. Errespetu guztia eta zin guztia loturaren kalte egiteko arimari, bere gizonak ezarriko dio, eta bere gizonak kenduko dio. Baina baldin isilik egonda isilik geratzen bada egun batetik bestera, ezarriko ditu haren otoitz guztiak, eta haren gaineko betebeharrak ezarriko ditu, zeren isilik egon zen entzun zuen egunean. Baina gizonak entzun zuen egunaren ondoren kentzen badu, haren bekatu hartuko du. Hauek dira ordenantzak, zenbat Jaunak Moisesi agindu zizkion, gizonaren eta bere emaztearen artean, eta aitaren eta alabaren artean gaztaroan aitaren etxean.

31

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Mendekatu Israelgo semeen mendekua Madianitarren aurka, eta ondoren zure herriari gehituko zaizu. Eta Moisesek herriari hitz egin zion, esanez: Armatu zuen gizonak zuetatik, eta jarri zaitezte bataila-ordenan Jaunaren aurrean Madianen aurka, Jaunaren mendekua Madiani itzultzeko. Mila tribuetatik, mila tribuetatik, Israelgo semeen tribu guztietatik bidali borrokatzera. Eta Israel-

eko milakoetatik tribuko mila zenbatu zituzten, hamabi mila armatuak gudurako. Eta Moisesek bidali zituen haiek, mila leinu bakoitzetik, mila leinu bakoitzetik, haien indarrarekin, eta Finees, Eleazarren semea, apaiz Aaronen semearen semea, eta ontzi santuak, eta seinaleentzako tronpetak haien eskuetan.

Eta Midianren aurka borroka-formakuntzara atera ziren, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, eta gizonezko guztiak hil zituzten. Eta Madianeko erregeak hil zituzten haien zaurituak batera, eta Eui, eta Rokon, eta Sur, eta Ur, eta Robok, Madianeko bost errege, eta Balaam, Beorren semea, ezpataz hil zituzten haien zaurituak batera. Eta Madianeko emakumeak lapurtu zituzten, eta haien zamaketa, eta haien abereak, eta haien ondasun guztiak, eta haien indarra lapurtu zituzten. Eta haien hiri guztiak, haien bizilekuetan zeudenak, eta haien baserrialdeak suz erre zituzten. Eta haien harrapatu guztia hartu zuten, eta haien botina guztia gizanetik aberera arte. Eta eraman zuten Moisesengana eta Eleazar apaizengana, eta Israelgo seme guztietara, gatibutasuna, harrapakinak eta botina kanpamentura, Moabgo Arabothera, hau da, Jordanaren gainean, Jerikoren parean. Eta Moises, Eleazar apaiza eta sinagogaren agintari guztiak irten ziren haiek hartzera kanpamentutik kanpora. Eta Moises haserre zegoen indarraren zaintzaileei, milako agintariei eta ehuneko agintariei, gerrako bataila-lerrotik zetozenei. Eta Moisesek esan zien: Zergatik utzi dituzue bizirik eme guztiak? Hauek izan ziren Israelgo semeentzat Balaamen hitzaren arabera, alde batera uzteko eta Jaunaren hitza baztertzeko Peorren ondorioz, eta izurritea

gertatu zen Jaunaren biltzarrean. Eta orain hil gizon-ume guztiak botinean, eta hil emakume guztiak, zeintzuek ezagutu duten gizonaren ohea. Eta emakume guztien harrapatua, gizonezkoarekin oheratzerik ezagutu ez dutenak, bizirik utzi itzazue. Eta zuek kanpatu kanpoan, kanpamentutik kanpo, zazpi egunez; hil duen guztia eta hildakoa ukitu duenak garbituko dira hirugarren egunean eta zazpigarren egunean, zuek eta zuen gatibuak. Eta estalkuntza oro eta larru-ontzi oro, eta ahuntz-larruzko lan oro, eta egurrezko ontzi oro garbituko duzue.

Eta Eleazar apaizak esan zien guda-lerroko gerratik datozen indarreko gizonei: Hau da legearen xedapena, Jaunak Moisesi agindu ziona. Salbu urrearen, zilarra, brontzearen, burdinaren, berunaren eta eztainuaren, Suan igaroko den gauza oro garbituko da, baina garbitze-urarekin garbituko da, eta suaren bidez igarotzen ez diren gauza guztiak uraren bidez igaroko dira. Eta garbitu arropak zazpigarren egunean, eta garbituko zarete, eta horren ondoren sartu kanpamentuan.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez: Hartu gatibutzako botinaren kontaketa, gizakitik animaliara arte, zu eta Eleazar apaizak eta elkartearen familien buruzagiek. Eta zatitu behar dituzu botina batailara joan diren gerralari guztien eta biltzar osoaren artean. Eta bereizi behar duzue zati bat Jaunari, gerlarietatik, batailara irten direnetatik: arima bat bostehuneko, gizonetatik, aberetatik, idietatik, ardietatik eta astoetatik. Eta haien erditik hartuko duzue. Eta Eleazar apaizari emango

dizkiozu Jaunaren lehen fruituak. Eta Israelgo semeen erdiarengatik hartuko duzu bat berrogeita hamarrenetik gizakietatik, eta behietatik, eta ardietatik, eta astoetatik, eta abere guztietatik, eta emango dizkiezu Lebitarrei, Jaunaren tendan zaintzak zaintzen dituztenei.

Eta Moisesek eta Eleazar apaizak egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Eta gertatu zen gerlariek hartu zuten botinaren gehiegizkoa arditik seiehun eta hirurogeita hamabost mila izan zela, Eta idiak, hirurogeita hamabi mila, Eta astoak, hirurogeita hamar mila bat, Eta gizakien arimak emakumeetatik, gizonaren ohea ezagutu ez zutenak, arima guztiak, hogeita hamabi mila. Eta gertatu zen erdia, gudan irten zirenen zatia, ardien zenbakitik: hirurehun hogeita hamar mila eta zazpi mila eta bostehun. Eta Jaunari artaldeetatik seiehun hirurogeita hamabost izan ziren. Eta behiak, hogeita hamasei mila, eta amaiera Jaunari, hirurogeita hamabi, Eta astoak, hogeita hamar mila eta bostehun, eta Jaunari zegokion zatia, hirurogeita bat, Eta gizakien arimak, hamasei mila, eta haien amaiera Jaunarentzat, hogeita hamabi arima.

Eta Moisesek Jainkoaren eskaintza eman zion Eleazar apaizari Jaunarentzat, Jaunak Moisesi agindu zion bezala. Israelgo semeen erdi zatitik, Moisesek gerrariak ziren gizonetatik banatu zuena. Eta biltzarreko ardien erdia hirurehun eta hogeita hamar mila eta zazpi mila eta bostehun izan zen, Eta behiak, hogeita hamar eta sei mila, Astoak, hogeita hamar mila eta bostehun. Eta gizakien arimak, hamasei mila. Eta Moisesek Israelgo

semeen erdi zatitik bat berrogeita hamarretik hartu zuen, gizakietatik eta abereetatik, eta haiek eman zizkien Jaunaren tabernakulu zaintzak zaintzen dituzten Lebitarrei, Jaunak Moisesi agindu zion moduan.

Eta Moisesengana etorri ziren guztiak, indarraren milakoen zatiketetan izendatuak, milakoen agintariak eta ehunekoen agintariak, Eta esan zioten Moisesi: Zure zerbitzariek hartu dute gureganik dauden gerrariak diren gizonen zenbaketa, eta ez da falta izan haietatik bat ere. Eta oparia aurkeztu diogu Jaunari, gizon bakoitzak aurkitu zuen urrezko ontzia eta eskumuturrekoa eta orkatillakoa eta eraztuna eta besokoa eta lepokoa, guri buruz barkatua izateko Jaunaren aurrean. Eta Moisesek eta Eleazar apaizak urrea hartu zuten haien artean, ontzi landua guztia. Eta urre guztia, Jaunari eskaini zioten eskaintza, hamasei mila eta zazpiehun eta berrogeita hamar sikelo izan zen, milako buruzagien eta ehuneko buruzagien artean. Eta gerlari gizonek lapurtu zuten, bakoitzak bere buruarentzat. Eta Moisesek eta Eleazar apaizak urrea hartu zuten mila buruzagien artean eta ehun buruzagien artean, eta haiek lekukotasunaren dendan eraman zituzten, Israelgo semeen oroigarri Jaunaren aurrean.

32

Eta Rubenen semeek eta Gaden semeek abere multzo handia zuten, oso handia. Eta ikusi zuten Jazeren lurra eta Galaadeko

lurra, eta leku hura abereendako lekua zen. Eta hurbildu ondoren, Rubenen semeak eta Gaden semeak esan zieten Moisesi, Eleazar apaizari eta biltzarreko buruzagiei, esanez: Ataroth, eta Daibon, eta Jazer, eta Nimrah, eta Heshbon, eta Elealeh, eta Sebama, eta Nebo, eta Baian, Lurra, zeina eman duen Jaunak Israelgo semeen aurrean, abeltzaintzarako lurra da, eta zure zerbitzariek abereak dituzte. Eta esan zuten: baldin grazia aurkitu badugu zure aurrean, eman bekio lur hau zure zerbitzariei jabetzan, eta ez gaitzazu behartu Jordana zeharkatzera.

Eta Moisesek esan zien Gad-en semeei eta Ruben-en semeei: Zuen anaiak gerrarako joaten dira, eta zuek hemen eseriko zarete? Eta zergatik nahasten duzue Israelgo semeen burua, Jaunak haiei ematen dien lurrera gurutzatu ez daitezen? Ez horrela egin zuten zuen aitek, bidali nituenean haiek Kades Barnetik lurra aztertzeko? Eta mahats-sortaren arroira igo ziren, eta lurra behatu zuten, eta Israelgo semeen bihotza aldendu zuten, Jaunak haiei eman zien lurrean sartu ez zitezen. Eta Jauna haserrez bete zen egun hartan, eta zin egin zuen, esanez, Baldin gizon hauek ikusiko badute lurra, Egiptotik igo direnak hogei urtekotik gora, onaren eta gaizkiaren ezagutzaileak, zein zin egin nuen Abrahami eta Isaaki eta Jakobi, ez baitira nire atzetik jarraitu,

Kaleb Jefoneren semea, bereizitakoa, eta Josue Nunen semea izan ezik, zeren Jaunaren ondoren jarraitu zuten. Eta Jauna haserre zen Israelen aurka, eta haiek basamortuan sakabanatu

zituen berrogei urtez, Jaunaren aurrean gaizki egiten zuen belaunaldi guztia kontsumitu zen arte. Hona, zuek jaiki zarete zuen aiten ordez, gizon bekatarien suntsiketa, gehitzeko oraindik Jaunaren haserreko haserre Israelen gainean. Haretatik itzuliko zarelako, hura oraindik basamortuan uztea gehituz, legez kanpo jokatuko duzue biltzar oso honen aurka.

Eta hurbildu zitzaizkion, eta esan zioten: ardi-egoitzak eraikiko ditugu hemen gure abereetarako, eta hiriak gure zamaketetarako. Eta gu armatuta, Israelgo semeen aurrean aurre-guardia gisa joango gara, haiek beren lekura eraman arte, eta gure zamakina hiri hesiduetan egongo da lurrean bizi direnen ondorioz. Ez gara itzuliko gure etxeetara Israelgo semeak banatuta egon arte, bakoitza bere oinordetzan. Eta ez dugu gehiago ondare hartuko haiekin batera Jordanaren bestaldean eta haratago, zeren jaso baitugu gure zorteen lurrak Jordanaren bestaldean ekialdean.

Eta Moisesek esan zien: baldin hitz honen arabera egiten baduzue, baldin Jaunaren aurrean gerrarako armatzen bazarete, Eta zuen gizon armatua guztiak Jordana zeharkatuko dute Jaunaren aurrean, haren etsaia haren aurpegitik suntsitua izan arte, eta lurra menderatua izan ondoren Jaunaren aurrean, eta horren ondoren itzuliko zarete, eta errugabeak izango zarete Jaunaren aurrean, eta Israelen aurrean, eta lur hau zuen jabetza izango da Jaunaren aurrean. Baina baldin horrela ez baduzue egiten, bekatu egingo duzue Jaunaren aurrean, eta zuen bekatua ezagutuko duzue, gaitzek zuek harrapatzen zaituztenean. Eta

zuei zeuei hiriak eraikiko dizkiezue zuen zamakinarentzat, eta baserriak zuen abereentzat, eta zuen ahotik irteten dena egingo duzue.

Eta Rubenen semeak eta Gaden semeak esan zioten Moisesi, esanez: zure zerbitzariak egingo dute gure Jaunak agintzen duen bezala. Gure zamakargua, gure emakumeak eta gure abere guztiak Galaadeko hirietan egongo dira. Baina zure zerbitzariak pasatuko dira guztiak armatuak eta lerrokatuak Jaunaren aurrean gerrarako, zein moduan jauna dio.

Eta Moisesek Eleazar apaiza, Josue Nunen semea, eta Israelgo tribuen familia buruzagiak ezarri zizkien. Eta Moisesek esan zien: baldin Rubenen semeak eta Gaden semeak zuekin batera zeharkatu Jordana, guztiak armatuta gerrarako Jaunaren aurrean, eta zuen aurrean lurra menderatu, orduan emango diezuete haiei Galaadeko lurra jabetzan. Baina baldin ez badute zeharkatzen armatuta zuekin gerrara Jaunaren aurrean, orduan zeharkatuko dituzue haien zamaketa, eta haien emakumeak, eta haien abereak zuen aurretik Kanaango lurrera, eta ondare hartuko dute zuetaz batera Kanaango lurrean. Eta Rubenen semeek eta Gaden semeek erantzun zuten esanez: Jaunak bere zerbitzariei dioena, hori egingo dugu gu. Zeharkatuko dugu armatuta Jaunaren aurretik Kanaango lurrera, eta emango duzue jabetza guri Jordanaren bestaldean.

Eta Moisesek eman zien Gad-en semeei, Ruben-en semeei eta Jose-ren semeen Manases tribuaren erdiari Sihon Amorrearren

errege-aren erresuma eta Og Basan-eko errege-aren erresuma, lurra eta hiriak bere mugekin batera, inguruko lurreko hiriak. Eta Gaden semeek Daibon, Ataroth eta Aroer eraiki zituzten. eta Sophar, eta Jazer, eta altxatu zituzten, eta Namram, eta Baitharan, hiri indartuak, eta ardien baserriak. Eta Reubenen seme-ak Heshbon, Elealeh eta Kiriathaim eraiki zituzten. eta Beelmeon, inguratuta, eta Sebama, eta izendatu zituzten eraiki zituzten hirien izenak haien izenak arabera. Eta Manassehen seme Machiren semea Galaadera joan zen, eta hartu zuen hura, eta han bizi zen amorrear-a suntsitu zuen. Eta Moisesek Galaad eman zion Machirri, Manassesen semeari, eta han bizi izan zen. Eta Manasseh-ren semea den Jair joan zen, eta haien baserriak hartu zituen, eta Jair-en baserriak deitu zituen. Eta Nabau joan zen, eta Kaath eta haren hiriak hartu zituen, eta haiek Naboth deitu zituen bere izenaren arabera.

33

Eta hauek dira Israelgo semeen etapak, Egiptoko lurretik beren indarrarekin irten zirenean Moisesen eta Aaronen eskutik. Eta Moisesek idatzi zituen haien irteerak eta haien geldialdiak Jaunaren hitzaren bidez, eta hauek dira haien bidaiaren geldialdiak. Ramesesen abiatu ziren lehenengo hilabetean, lehenengo hilabeteko hamabosgarren egunean. Bazko biharamunean, Israelgo semeak atera ziren esku altuan, egiptoar guztien aurrean. Eta Egiptoarrak ehorzten zituzten haien hildako guztiak, zeinek jo zituen Jaunak, lehen-seme

guztiak Egiptoko lurrean, eta haien jainkoekin egin zuen mendekua Jaunak. Eta Israelgo semeak Ramesestik abiatu ondoren, Sukoten kanpatu zuten. Eta Sokxotetik abiatu ondoren, Buthanen kanpatu zuten, hau basamortuaren zati bat da. Eta Buthanetik atera ziren, eta Eirotheko ahoan kanpatu zuten, hori Beelsephonen aurrean dago, eta Magdolouren aurrean kanpatu zuten. Eta Eirothen aurrean abiatu ziren, eta itsasoaren erdian zeharkatu zuten basamortura, eta hiru eguneko bidea egin zuten basamortutik zehar beraiek, eta Pikriaisen kanpatu zuten. Eta Ur Gazietatik atera ziren, eta Elimera etorri ziren, eta Elimen hamabi ur-iturri zeuden, eta hirurogeita hamar palmondo-enbor, eta han kanpatu zuten uraren ondoan. Eta Elimetik abiatu ziren, eta Itsaso Gorriaren ondoan kanpatu zuten. Eta itsaso gorritik abiatu ziren, eta Sin basamortuan kanpatu zuten.

Eta Sin basamortutik abiatu ziren, eta Rephakan kanpatu zuten. Eta Raphacatik atera ziren, eta Ailousen kanpatu zuten. Eta Ailousetik atera ziren, eta Raphidinen kanpatu zuten, eta ez zegoen han urarik herriak edateko. Eta Raphidin-etik joan ziren, eta Sinai basamortuan kanpatu zuten. Eta Sinai basamortutik atera ziren, eta desioen hilobiak tokian kanpatu zuten. Eta desioen hilobietatik atera ziren, eta Aserothen kanpatu zuten. Eta Aserothetik abiatu ziren, eta Rathamahan kanpatu zuten.

Eta Rathamatik abiatu ziren, eta Remmon Pharesen kanpatu zuten. Eta Remmon Phares-etik atera ziren, eta Lebona-n kanpatu zuten. Eta Lebona-tik atera ziren, eta Ressan-en kanpatu zuten. Eta Ressanetik atera ziren, eta Makellathen

kanpatu zuten. Eta Makellath-etik abiatu ziren, eta Saphar-en kanpatu zuten. Eta Saphartik alde egin zuten, eta Charadathen kanpatu zuten. Eta Charadathetik atera ziren, eta Makelothen kanpatu zuten. Eta Makelothetik atera ziren, eta Kataathen kanpatu zuten. Eta Kataath-etik abiatu ziren, eta Tarath-en kanpatu zuten. Eta Tarathetik atera ziren, eta Mathekkan kanpatu zuten. Eta Mathekkatik atera ziren, eta Selmonan kanpatu zuten. Eta Selmonatik abiatu ziren, eta Masouruthen kanpatu zuten. Eta Masouruthetik abiatu ziren, eta Banaian kanpatu zuten. Eta Banaiatik atera ziren, eta Gadgad mendira kanpatu zuten.

Eta Gadgad menditik atera ziren, eta Etebathan kanpatu zuten. Eta Etebathatik atera ziren, eta Ebronan kanpatu zuten. Eta Ebronah-tik abiatu ziren, eta Ezion Geber-en kanpatu zuten. Eta Ezion Gabertik abiatu ziren, eta Sin basamortuan kanpatu zuten, eta Sin basamortutik abiatu ziren, eta Paran basamortuan kanpatu zuten; hau Kadesh da. Eta Kadeshetik atera ziren, eta Hor mendian kanpatu zuten, Edomeko lurraren ondoan.

Eta Aaron apaiza igo zen Jaunaren aginduagatik, eta han hil zen Israelgo semeen Egiptoko lurretik irteeraren berrogegarren urtean, bosgarren hilabeteko lehenean. Eta Aaron ehun hogeita hiru urtekoa zen Hor mendian hil zenean. Eta Arad Kanaandar erregeak entzun zuen, eta hau Kanaango lurraldean bizi zen, Israelgo semeak sartzen ari zirenean, Eta Hor menditik abiatu ziren eta Selmonan kanpatu zuten. Eta Selmonatik abiatu ziren, eta Phinon kanpatu zuten. Eta Finotik abiatu ziren, eta Obotan

kanpatu zuten.

Eta Oboth-etik abiatu ziren, eta kanpatu zuten Ai-n, haraindean Moab-en mugen gainean. Eta Gaitik atera ziren, eta Daibon Gad-en kanpatu zuten. Eta Daibon Gad-etik atera ziren, eta Gelmon Deblathaim-en kanpatu zuten. Eta Gelmon Deblathaim-etik atera ziren, eta Abarim mendietan kanpatu zuten, Nabau-ren aurrean. Eta Abarim mendietatik abiatu ziren, eta Moabeko mendebaldean kanpatu zuten, Jordaniaren gainean Jerikoren parean. Eta Jordanaren ondoan kanpatu zuten Aesimothen eta Belsaren artean, Moaben mendebaldean den lekuan.

Eta Jaunak hitz egin zuen Moisesi Moabeko mendebaldean, Jordanaren ondoan Jerikoren parean, esanez, Hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei: zuek Jordania zeharkatzen ari zarete Kanaango lurraldera sartzeko. Eta suntsituko dituzu zuen aurrean lurrean bizi diren guztiak, eta kenduko dituzu haien begiratokiak, eta suntsituko dituzu haien idolo urtu guztiak, eta kenduko dituzu haien zutabe guztiak. Eta suntsituko dituzue lurrean bizi diren guztiak, eta biziko zarete bertan, zeren zuei eman baitizuet haien lurra zozketaz. Eta jasoko duzue haien lurra zozketaz, zuen tribuen arabera. Gehiagoei handituko diezue haien jabetza, eta gutxiagoei txikituko diezue haien jabetza. Nora irten bada haren izena, han haren izango da. Zuen arbasoetako tribuen arabera jasoko duzue. Baina baldin ez baditutzue suntsitzen lurraren gainean bizi direnak zuen aurpegitik, orduan gertatuko da: zeintzuk uzten badituzue haietatik, arantzak izango dira zuen begietan eta geziak zuen

alboeetan, eta etsai izango zaizkie zuei lurraren gainean non zuek biziko baituzue. Eta izango da haiek egitea erabaki duten bezala, hala egingo dizuet zuei.

34

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Agindu iezaiezu Israelgo semeei, eta esan iezaiezu haiei: Zuek Kanaango lurrera sartzen zaretenean, hau izango da zuentzat oinordetzan, Kanaango lurra bere mugekin batera. Eta zuei hegoaldeko aldea izango da Sin basamortutik Edom ondoan arte, eta zuei hegoaldeko mugak izango dira gatz itsasoaren ekialdeko zatitik. Eta mugak inguratuko zaituzte Hegoaldetik Akrabinen igoerara, eta Ennak igaroko da, eta bere irteera Hegoaldera Kades Barneakoa izango da, eta Arad baserrirantz aterako da, eta Asemona igaroko da. Eta mugak Asemonatik Egiptoko errekara inguratuko ditu, eta irteera itsasoa izango da. Eta itsasoaren mugak zuei izango dira, itsaso handia mugatuko du, hau izango da zuei itsasoaren mugak.

Eta hau izango da zuentzat iparraldeko muga: itsaso handiaretik neurtuko duzue zuentzat mendiaren ondoan. Eta menditik mendia neurtu egingo duzue haiei, Emathera sartzen direnean, eta haren irteera Saradakeko mugak izango da. Eta Dephronako mugak irtengo dira, eta haren irteera Arsenain izango da; hau izango da zuen iparraldeko muga. Eta mugak jaitsiko dira Sephephamar-etik Bela-ra, ekialdetik iturburuetara, eta mugak

jaitsiko dira Bela-tik Chinnereth itsasoaren bizkarraren gainera, ekialdetik. Eta mugak jaitsiko dira Sephamar-etik Bela-ra, ekialdetik iturburuetara, eta mugak jaitsiko dira Bela-tik Chinnereth itsasoaren bizkarraren gainera, ekialdetik. Eta mugak Jordanera jaitsiko dira, eta irteera Itsaso Gazia izango da; hau izango da zuentzat lurra eta bere mugak inguruan.

Eta Moisesek agindu zien Israelgo semeei, esanez: hau da lurra zein heredatuko duzuen zozketa bidez, Jaunak agindu zuen moduan eman hura bederatzi tribuei eta Manasesen erdi tribuari. Ruben semeen leinuak hartu zuelako, eta Gad semeen leinuak beren gurasoen etxeen arabera, eta Manases leinuaren erdiak beren zorteak jaso zituzten. Bi leinuk eta leinu erdiak beren lurzorti hartu zituzten Jordanaz harantz, Jerikotik hegoaldera, ekialderantz.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion, esanez, Hauek gizonenen izenak dira, zeinek lurra heredatuko dizueten, Eleazar apaiza eta Josue Nunen semea. Eta leinu bakoitzetik buruzagi bat hartuko duzue lurra heredatzeko.

Eta hauek dira gizonen izenak, Judaren tribuarena, Kaleb Jefoneren semea. Simeon tribuaren, Salamiel Semiud-en semea. Benjaminen tribuaren, Eldad Chaslonen semea, Dan leinuaren agintaria Bakchir, Egliren semea. Joseren semeen Manasesen semeen tribuaren buruzagia, Aniel Souphiren semea. Efraimen semeen tribuaren agintaria, Kamuel, Sabathanen semea. Zebulunen tribuaren buruzagia, Elisafan Parnachen semea.

Issachar-en semeen tribuaren buruzagia Faltiel Oza-ren semea.
Asher-en semeen tribuaren agintaria, Achior, Selemi-ren semea.
Neftaliren tribuaren buruzagia, Fadael Iamiouden semea.

Hauei agindu zien Jaunak Israelgo semeei banatzeko Kanaango lurran.

35

Eta Jaunak hitz egin zion Moisesi Moabeko mendebaldean, Jordanaren ondoan Jerikoren parean, esanez: Agindu Israelgo semeei, eta emango dizkiete Lebitei haien jabetzako oinordekotasunetatik hiriak bizitzeko, eta hirien inguruko eremuak emango dizkiete Lebitei. Eta hiriak haientzat bizitzeko izango dira, eta haien hesiak haien abereentzat eta haien lauhankako guztientzat izango dira. Eta hirien ondoan daudenak, Lebitarrei emango dizkiezuenak, hiriaren harresitik kanpora bi mila beso inguruan. Eta hiriaren kanpoaldean neurtu beharko duzu: ekialdeko aldea bi mila beso, hegoaldeko aldea bi mila beso, itsasoaldeko aldea bi mila beso, eta iparraldeko aldea bi mila beso, eta hiria horien erdian egongo da zuetzat, eta hirietako mugak. Eta hiriak emango dizkiezue Lebitei: aterpelekuetako sei hiriak, zeintzu emango dizkiezuen hiltzaileak hara ihes egin dezan, eta hauei gehituz berrogeita bi hiri. Hiri guztiak emango dizkiezue Lebitarrei: berrogeita zortzi hiri, hauek eta haien inguruko eremuak. Eta Israelgo semeen jabetzatik emango dituzuen hiriak, askoa dutenek asko, eta gutxiago

dutenek gutxiago, bakoitzak bere oinordetza arabera heredatuko dutenaren arabera, emango dituzte hirietatik Lebitarrei.

Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion esanez, Hitz egin Israelgo semeei, eta esango diezu haiei: zuek Jordania zeharkatzen ari zarete Kanaango lurrera. Eta zuentzat bereizi egingo dituzue hiriak, ihesguneak izango dira zuentzat hara ihes egiteko hiltzailea, nahi gabe arima jo duen guztia. Eta hiri horiek ihesleku izango zaizkie odolaren mendekatzailearengandik, eta hiltzailea ez da hilko biltzarraren aurrean epaiketa jasotzeko aurkezten den arte. Eta emango dituzuen sei hiriak ihesguneak izango zaizue. Hiru hiriak emango dituzue Jordanaren bestaldean, eta hiru hiriak emango dituzue Kanaan lurrean.

Babesleku izango da Israelgo semeentzat, eta arrotzarentzat, eta zuen artean bizi den etorkinarentzat; hiri hauek babesleku izango dira, arima nahi gabe jo duen orori hara ihes egiteko.

Baina burdinazko tresna batekin hura jotzen badu eta hiltzen bada, hiltzailea da; heriotzaz heriotzara eman bedi hiltzailea. Baina baldin eskuko harriarekin, zeinekin hil daitekeen, norbait jotzen badu eta hiltzen bada, hiltzailea da; heriotzaz hil bedi hiltzailea. Baina baldin eskuko ontzi zurezko batekin, zeinarekin hil daitekeen, jo badu norbait eta hil bada, hiltzaile da; heriotzaz hil bedi hiltzailea.

Odol-mendekatzaileak hiltzailea hilko du, harekin topo egiten

duenean; berak hilko du hura. Baina etsaitasunez bultzatzen badu hura, eta egoitzatik edozein tresna jaurtitzen badu haren gainera, eta hiltzen bada, Edo haserre-gatik jo zuen hura eskuarekin, eta hil egiten bada, heriotzaz heriotzara eman bekio jo zuenak, hiltzailea da; heriotzaz heriotzara eman bekio hiltzailea. Odolaren mendekatzaileak hilko du hiltzailea harekin topo egitean.

Baina baldin bat-batean, ez etsaitasunaren bidez, bultzatu badu hura, edo bota badu haren gainera edozein tresna, ez zelelatik, edo edozein harrirekin, non hil egingo den bertan, jakin gabe, eta erori gainera hura, eta hil, bera ordea ez zen haren etsaia, ezta bilatzen zion kalte egitea. Eta biltzarrak epaituko du jotzailearen eta odolaren mendekatzailearen artean, epaiketa hauen arabera. Eta biltzarrak hiltzailea askatuko du odolaren mendekatzailetik, eta biltzarrak hura leheneratuko du bere aterpe-hirira, non ihes egin zuen, eta han biziko da apaiz handia hil arte, zeina olio santuarekin gantzutu zuten.

Baina hiltzailea han ihes egin zuen hiriaren mugetatik irteten bada, Eta odol-mendekatzaileak hura aurkitzen badu bere aterpe-hiriaren mugetatik kanpo, eta odol-mendekatzaileak hiltzailea hiltzen badu, ez da errudun. Aterpe-hirian bizi bedi apaiz handia hil arte, eta apaiz handia hil ondoren hiltzailea bere jabetzako lurrera itzuliko da.

Eta hauek zuei epaiketako zuzenbide izango zaizkie zuen belaunaldi guztietan, zuen etxebizitza guztietan. Arima jo duen

oro, lekukoen bidez hilko duzu hiltzailea, eta lekuko bakar batek ez du lekukotuko arima baten hiltzeko. Eta ez duzue hartuko eroskinik arima baten gainean hiltzaile errugabea denaren hiltzeko, heriotzaz hil egingo baita. Ez hartu erreskatatzeko dirua aterpe-hirietara ihes egiteko, berriro lurrean bizitzeko, apaiz handia hil arte. Eta ez hilko duzue lurra non zuek bizi zareten, izan ere odol honek hiltzen du lurra, eta lurra ez da barkatuko haren gainean isuri den odolarengatik, baizik odola isurtzen duenarenagatik. Eta ez duzue zikindu behar lurra zeinaren gainean bizi zareten, zeinaren gainean ni bizi naiz zuen artean, ni bainaiz Jauna Israelgo semeen erdian bizi naizena.

36

Eta Galaad semeen tribuaren buruzagiak hurbildu ziren, Makirren semearen, Manasesen semearen, Joseren semeen tributik, eta hitz egin zuten Moisesen aurretik, eta Eleazar apaizaren aurretik, eta Israelgo semeen familia-etxeen buruzagien aurretik, Eta esan zuten: Gure jaunari agindu zion Jaunak herentziaren lurra zozketaz Israelgo semeei ematea, eta jaunari agindu zion Jaunak gure anaia Salpaaderen herentzia bere alabei ematea. Eta Israelgo semeen leinuetako bateko emazteok izango dira, eta haien zozketea gure aiten jabetzatik kenduko da, eta emazteok bihurtuko diren leinuaren oinordetzari gehituko zaio, eta gure oinordetzaren zozketatik kenduko da. Baldin baina gertatzen bada Israelgo semeen

askatasuna, haien oinordetzea gehituko da emakume bihurtzen diren leinuaren oinordetzaren gainera, eta gure familiako leinuaren oinordetzatik kenduko da haien oinordetzea.

Eta Moisesek agindu zien Israelgo semeei Jaunaren aginduaren bidez, esanez: horrela diote Joseren semeen tribuak. Hau da hitza Jaunak Salpaaderen alabei agindu ziena, esanez: non atsegin zaien haien aurrean, izan bitez emazteak, baina haien aitaren herriko jendearengandik izan bitez emazteak. Eta ez da transferituko ondarea Israelgo semeei tribuz gora tribu, zeren bakoitza bere familiaren tribuaren ondareari eutsiko baitiote Israelgo semeek. Eta ondarea jasotzen duen alaba guztia Israelgo semeen tribuetako batetik, bere aitaren herriko batetik izango dira emazteak, Israelgo semeek bakoitzak bere aitaren ondarea jaso dezan. Eta ez da transferituko zozketea leinu batetik beste leinu batera, baizik eta bakoitza bere oinordetzan eutsiko diote Israelgo semeek.

Jaunak Moisesi agindu zion bezala, horrela egin zuten Salphaadeko alabek. Eta Thersa eta Egla eta Melcha eta Noua eta Malaa, Salpaaderen alabak, beren lehengusuengana joan ziren. Manasseh herriko Joseren semeengandik emazteek hartu zuten, eta haien ondarea haien aitaren herriko tribuaren gainean egon zen. Hauek dira aginduak eta ordenantzak eta epaiketak, zeintzuk Jaunak agindu zituen Moisesen eskuaren bidez Moabeko mendebaldean, Jordaniaren gainean, Jerikoren aurrean.

Joanen Ebanjelioa

1

Hasieran Hitza zen, eta Hitza Jainkoagana zen, eta Hitza Jainkoa zen. Hau Jainkoagana zen hasieran. Dena haren bidez egin zen, eta beretzik ezer ez zen egin egindako guztietatik. Haren barruan bizitza zegoen, eta bizitza gizakien argia zen. Eta argia iluntasunean distira egiten du, eta iluntasunak hura ez du gainditu.

Jainkoaren partetik bidali zen gizon bat egon zen, eta haren izena Joanes zen. Hau etorri zen testigantza egitera, argiaren inguruan testifikatu zezan, guztiak haren bidez sinets dezaten. Ez zen hura argia, baizik argiaren inguruan lekukotza zezan. Argi egiazko hura zen, mundura datorren gizon guztia argitzen duena. Munduan zen, eta mundua bere bitartez existentzian etorri zen, eta mundua ez zuen hura ezagutu. Bere etxera etorri zen, eta bereek ez zuten hura hartu. Baina hura hartu zuten guztiei eman zien agintaritza Jainkoaren umeak bihurtzeko, haren izenean sinesten dutenei. Hauek ez odol-etatik, ez haragi-

aren borondatetik, ez gizon-aren borondatetik, baizik Jainkoarengandik jaio ziren. Eta Hitza aragia bihurtu zen eta gure artean bizi izan zen, eta ikusi genuen haren aintza, Aitagandik datorren seme bakarraren aintza, grazia eta egiaz betea. Jonek haren buruz testigantza ematen du eta oihu egin du esanez: Hau zen nori esan nion: Nire atzetik datorren nire aurretik bihurtu da, zeren nire lehena zen. Eta haren betetasunetik gu guztiak jaso genuen, eta grazia graziaren ordez. Zeren legea Moisesen bidez eman zen, grazia eta egia Jesu Kristoren bidez gertatu zen. Jainkoa ez du inork ikusi inoiz, Aitaren bularra barruan dagoen seme bakarra, hark azaldu du.

Eta hau da Joanen lekukotza, Juduek Jerusalemetik apaizak eta levitak bidali zizkiotenean hura galdetzeko: Zu nor zara? Eta aitortu zuen, eta ez zuen ukatu, eta aitortu zuen: Ni ez naiz Kristo. Eta galdetu zioten: Zer, beraz? Elias zara zu?. Eta dio: Ez naiz. Profeta zara zu?. Eta erantzun zuen: Ez. Esan nion beraz: Nor zara zu? Erantzuna eman diezaiegun gu bidali gaituztenenei. Zer diozu zeure buruari buruz? Esan zuen: Ni basamortuan oihukatzen ari denaren ahotsa naiz, zuzendu Jaunaren bidea, Isaias profetak esan zuen bezala.

Eta bidaliak fariseuengandik zetozen. Eta galdetu zioten eta esan zioten: Zer dela eta bateatzen duzu, baldin zu ez bazara Kristo, ez Elias, ez profeta? Joanesek erantzun zien esanez: Ni uran bataiatu egiten dut, baina zuen erdian dago ezagutzen ez duzuena. Bera da nire ondoren datorren hura, nork nire aurretik bihurtu duen, norena ni ez naiz duin beraren

sandalaren uhala askatzeko. Gauza hauek Betanian gertatu ziren Jordanaren beste aldean, non Joan bateatzen ari zen.

Hurrengo egunean, Joanek ikusten du Jesus beragana etortzen eta dio: Hara, Jainkoaren Bildotsa, munduaren bekatua kentzen duena. Hau da niri buruz esan nuen hura: nire atzetik datorren gizona nire aurretik jarri da, zeren nire aurretik baitzen. Eta ni ez nekien hura, baina Israelari agertua izan dakion, horregatik etorri nintzen ni uran bateatzen. Eta Jonek lekukotza eman zuen esanez: Ikusi dut Espirituaren jaitsi bezala uso bat zerutik, eta haren gainean geratu zen. Eta ni ez nuen ezagutzen hura, baina ni uran bataiatzera bidali ninduenak esan zidan: Noren gainean ikusiko duzun Espirituaren jaisten eta geratzen, hura da Espiritu Santuan bataiatzea duena. Eta nik ikusi dut eta testifikatu dut hau Jainkoaren Semea dela.

Hurrengo egunean, berriro, Joanes zutik zegoen eta bere ikasleengandik bi, Eta Jesusi ibiltzen begiratu ondoren, dio: Ikusi, Jainkoaren bildotsa. Eta bi ikasleek entzun zuten hitz egiten, eta Jesusi jarraitu zioten. Baina Jesusek itzuli eta haiek jarraitzen ikusi ondoren, haiei esaten die Zer bilatzen duzue? Baina haiek esan zioten: Errabin —hau da, itzulita, Irakasle—, non bizi zara? Haiei dio: Zatozte eta ikusiko duzue. Joan ziren beraz eta ikusi zuten non geratzen zen, eta harekin geratu ziren egun hartan; hamargarren orduaren inguruan zen. Andres, Simen Pedroren anaia, Joanesgandik entzun eta jarraitu zioten bien arteko bat zen. Honek lehenik bere anaia Simon aurkitzen du eta esaten dio: Mesias aurkitu dugu, hau da, itzulita, Kristo.

Eta hura Jesurengana eraman zuen. Jesusek begiratuta, esan zion: Zu Simon zara, Jonasen semea; zu Kefas deitua izango zara, eta hori Petro interpretatzen da.

Hurrengo egunean, Jesus Galileara joan nahi izan zen, eta Filipo aurkitu zuen eta esan zion: Jarrai nazazu. Baina Philip Betesaidakoa zen, Andres eta Petroren hirikoa. Filipok Natanael aurkitzen du eta esaten dio: Moisesek legean idatzi zuen hura eta profetek, aurkitu dugu, Jesus, Joseren semea, Nazaretetik. Eta Natanalek esan zion: Nazaretik daiteke zerbait ona izan?. Filipok esan zion: Etorri eta ikusi. Jesusek ikusi zuen Natanael beragana etortzen, eta haren buruz dio: Ikusi, benetan israeldar bat, non iruzurrik ez dagoen. Natanaelak esan zion: Nondik ezagutzen nauzu ni? Jesusek erantzun eta esan zion: Filipok deitu baino lehen, pikuaren azpian zeundenean, ikusi zintudan. Natanalek erantzun zuen eta esan zion: Rabbi, zu zara Jainkoaren Semea, zu zara Israelgo Erregea. Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Pikuaren zuhaitzaren azpian ikusi zintudalako sinesten duzu? Hauek baino gauza handiagoak ikusiko dituzu. Eta esaten dio hari: Amen, amen esaten dizuet, orain-etik ikusiko duzue zerua irekita, eta Jainkoaren aingeruak igotzen eta jaisten Gizakiaren Semearen gainean.

2

Eta hirugarren egunean ezkontza bat gertatu zen Galileako Kanan, eta Jesusen ama han zegoen, Deitu ziren, baina, Jesus eta

bere ikasleak ere ezkontzara. Eta ardoa agortu ondoren, Jesusen amak esaten dio: Ardorik ez dute. Jesusek honi dio: Zer niri eta zuri, emakume? Oraindik ez da etorri nire ordua. Amak zerbitzariei dio: zer esaten dizuen ere, egin ezazue. Sei ur-ontzi harrizkoak zeuden han jarrita juduen garbiketarako, bakoitzak bi edo hiru neurri edukitzen zituztenak. Jesusek haiei dio: Bete ur-ontziak urarekin. Eta bete zituzten haiek goraino. Eta esaten die haiei: Atera orain eta eraman mahaiburuari. Eta ekarri zuten. Banketeko maisuak ura ardoa bihurtu zena dastatu zuenean, eta ez zekien nondik zetorren, baina zerbitzariek zekiten, ura atera zutenek, banketeko maisuak ezkonberria deitu zuen. Eta dio hari: Gizon guztiak lehenik ardo ona jartzen du, eta mozkortuta daudenean, orduan txikiagoa; zuk, ordea, ardo ona gorde duzu orain arte. Hau egin zuen Jesusek zeinuen hasiera Galileako Kanan, eta agertu zuen bere dohaintza, eta bere ikasleek sinetsi zuten beragan.

Honen ondoren, bera eta haren ama eta haren anaiak eta haren ikasleek Kapernaumera jaitsi ziren, eta han egun gutxi batzuk egon ziren.

Eta juduaren pazko hurbil zen, eta Jesus Jerusalemera igo zen. Eta tenpluan aurkitu zituen zezenak, ardiak eta usoak saltzen ari zirenak, eta dirualdatzaileak eserita. Eta soketatik zigor-azote bat egin ondoren, guztiak kanporatu zituen tenplu-tik, ardiak eta zezenak, eta diruzaleen txanponak isuri zituen eta mahaiak irauli zituen. Eta usoak saltzen zituztenei esan zien: Kendu hauek hemendik; ez egin nire aitaren etxea

merkataritzaren etxe. Baina haren ikasleek gogoratu zuten idatzita dagoela: Zure etxearekiko zeloak irentsiko nau. Beraz, juduek erantzun eta esan zioten: Zer seinalea erakusten diguzu, hauek egiten dituzulako? Jesus-ek erantzun zuen eta esan zien: Suntsitu templu hau, eta hiru egunetan jasoko dut. Esan zuten beraz juduek: berrogei eta sei urteetan eraikia izan zen tenplu hau, eta zuk hiru egunetan altxatuko duzu? Hura, ordea, bere gorputzaren templuari buruz ari zen. Beraz, hilik piztu zenean, bere ikasleek gogoratu zuten hori esaten zuela, eta Idazkiari eta Jesusek esan zuen hitzari sinetsi zioten.

Baina Jerusalemen zegoela pazko jaialdian, askok sinetsi zuten haren izenean, hark egiten zituen seinaleak ikusita. Baina Jesus berak ez zien bere burua konfiatzen, guztiak ezagutzen zituelako. Eta ez zuelako beharrik inork gizakiaren buruz lekukotza egin zezan, berak baitzekien zer zegoen gizakiaren barruan.

3

Fariseuetako gizon bat zegoen, Nikodemo izena zuena, juduen agintaria. Hau gauez etorri zen haren aurrera eta esan zion: Rabbi, badakigu Jainkoarengandik etorri zarela irakasle gisa, inork ezin baititzake egin zeinu hauek zuk egiten dituzunak, Jainkoa berarekin ez badago. Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Amen, amen, esaten dizut, baldin norbait goitik jaio ez bada, ezin du ikusi Jainkoaren erreinua. Nikodemok hura dio:

Nola gai da gizon bat jaiotzera zaharra izanik? Ezin da bere amaren sabelera bigarrenez sartu eta jaio? Jesusek erantzun zuen: Benetan, benetan esaten dizut, baldin norbait ez bada jaiotzen uretik eta Espiritutik, ezin da sartu Jainkoaren erreinuan. Haragitik jaiotakoa haragia da, eta Espiritutik jaiotakoa espiritu da. Ez harritu esan nizulako beharrezkoa dela zuek goitik jaio behar izatea. Izpiritua nahi duen tokian haizatzen du, eta haren ahotsa entzuten duzu, baina ez dakizu nondik datorren eta nora doan; horrela da Izpirituaren jaiotako guztia. Nikodemok erantzun zuen eta esan zion: Nola gerta daitezke gauza hauek? Jesusek erantzun zion eta esan zion: Zu zara Israelgo irakaslea eta gauza hauek ez dakizu? Benetan, benetan esaten dizut: dakiguna hitz egiten dugu eta ikusi duguna lekukotzen dugu, eta gure lekukotza ez duzue jasotzen. Baldin lurrekoak esan dizkizuet eta ez duzue sinesten, nola sinetsiko duzue zerukoak esaten dizkizuedanean? Eta inor ez da igo zerura, zerutik jaitsi dena izan ezik, gizonaren Semea, zeruetan dagoena. Eta Moisesek basamortuan sugea goratu zuen bezala, horrela gizakiaren semea goratu behar da, hala non beragan sinesten duen guztia ez galdu, baizik bizitza betiereko izan dezan. Horrela maite izan zuen Jainkoak mundua, non bere seme bakarra eman baitzuen, hura sinesten duen oro galdu ez dadin, baizik bizitza betikoa izan dezan. Ez baitu bidali Jainkoak bere semea mundura mundua epaitzeko, baizik mundua haren bidez salbatzeko. Berengan sinesten duena ez da epaitzen, baina sinesten ez duena dagoeneko epaitua izan da, zergatik ez baitu sinetsi Jainkoaren Seme bakar-jaioaren izenean. Hau da, ordea, epaia: argia mundura etorri da, eta gizakiek iluntasuna gehiago

maite izan zuten argia baino, zeren haien lanak gaiztoak baitziren. Gauza txarrak egiten dituen guztiak gorroto du argia eta ez dator argirantz, bere lanak agerian ez geratu daitezen. Baina egia egiten duena argira dator, haren lanak agertu daitezen, Jainkoarengan eginak direla.

Honekin ondoren, Jesus eta bere ikasleek Judeako lurraldera joan ziren, eta han haiekin egon zen eta bateatzen ari zen. Baina Joan ere bateatzen ari zen Ainon-en, Salim-etik hurbil, ura asko zegoen han eta, eta jendea etortzen zen eta bateatzen zen. Oraindik ez baitzen Joanes espetxura botatua izan. Gertatu zen, beraz, eztabaida bat Joanen ikasleengandik judu batekin garbitzari buruz. Eta Joanengana joan ziren eta esan zioten: Rabbi, Jordanaren bestaldean zurekin zegoena, zuk lekukotasuna eman zenioneari, hara, hark bataiatu egiten du eta guztiak harenganat datoz. Joanesek erantzun zuen eta esan zuen: Ezin du gizakiak ezer hartu, baldin eta zerutik emana izan ez bazaio. Zuek beraiek lekukotzen didazue esan nuela: Ez naiz ni Kristo, baizik haren aurretik bidalita nago. Ezkongaia duena ezkontzen da, baina ezkontzenaren laguna, zutik dagoena eta entzuten duena haren, pozez pozten da ezkontzenaren ahotsagatik. Hau, beraz, nire poza bete egin da. Hura handitu behar da, ni, berriz, txikitu. Goitik etortzen dena guztien gainetik dago. Lurrekoa lurrekoa da eta lurretik hitz egiten du, zerutik etortzen dena guztien gainetik dago. Eta ikusitakoa eta entzundakoa testigantzatzen du, eta bere testigantza inork ez du onartzen. Haren lekukotasuna hartu duenak zigilatu du Jainkoa egia dela. Jainkoak bidali zuenak Jainkoaren hitzak hitz egiten

ditu, ez baitu Jainkoak Espirituaren neurriz ematen. Aitak semea maite du, eta dena haren eskuan eman du. Semearen sinesten duena bizitza betikoa du, baina Semeari desobeditzen diona ez du bizitza ikusiko, baizik Jainkoaren haserrea haren gainean geratzen da.

4

Beraz, Jaunak jakin zuenean Fariseuek entzun zutela Jesus Jonek baino ikasle gehiago egiten eta bateatzen zituela Nahiz eta benetan Jesus berak ez zuen bateatzen, baina bere ikasleak bateatzen zuten Judea utzi zuen eta Galileara joan zen. Beharrezkoa zen, ordea, hura Samariatik pasatzea. Dator, beraz, Samariako hiri batera, Sikar izenekoa, Jakobek bere seme Joseferi eman zion lekuaren ondoan, Eta han zegoen Jakoben iturria. Jesusa, beraz, bidaiatik nekatuta, horrela eseri zen iturriaren ondoan; seigarren ordua zen, gutxi gorabehera. Emakume bat dator Samariatik ura erauztera. Jesusek diotso hari: eman iezadazu edateko. Bere ikasleek hirian janaria erosteko joan baitziren. Dio beraz hura emakume samaritarrak: Nola zu judua izanik nire batetik edateko eskatzen duzu, emakume samaritarra izanik? Ez baitute harremanak juduek samaritarrekin. Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Baldin Jainkoaren dohaina ezagutuko bazenu, eta nor den eman iezadazu edateko esaten dizuna, zuk eskatu baitzenion, eta berak emango baitzizkizun ur bizia. Emakumeak diotsa: Jauna, ez duzu ontzik, eta putzua sakona da; nondik duzu, beraz, ur

bizia? Ez zara gure aita Jakob baino handiagoa, putzu hau eman ziguna, eta berak bertatik edan zuen, eta bere semeek eta bere abereek ere? Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Ur honetatik edaten duen guztia berriro egarri izango da, Baina nork edango duen nik emango diodan uratik, ez du inoiz egarri izango, eta nik emango diodan ura iturri bihurtuko da beragan, bizitza betirako jauzi egiten duen uraren iturri. Emakumeak diotso: Jauna, eman iezadazu ur hori, egarri ez izateko eta hona ura ateratzera etorri behar ez izateko. Jesusek honi dio: joan, deitu zure gizona eta etorri hona. Emakumeak erantzun zuen eta esan: Ez dut gizonik. Jesusek esan zion: Ongi esan duzu gizonik ez dut. Bost gizon izan dituzu, eta orain duzuna ez da zure gizona; hau egia esan duzu. Emakumeak dio hari: Jauna, ikusten dut profeta zarela. Gure aitak mendi honetan gurtu zuten, eta zuek diozu Jerusalemen dagoela gurtu behar den lekua. Jesusek emakume honi diotso: Emakumea, sinetsi niri, badator ordua non ez mendi honetan ez Jerusalemen guretsiko duzuen Aita. Zuek ezagutzen ez duzuen hori gurtzea duzue; gu ezagutzen dugun hori gurtzea dugu, zeren salbamena Juduetatik dator. Baina ordua dator, eta orain da, non egiazko gurtzaileek Aita gurtzatuko duten espirituan eta egiatan, eta izan ere, Aitak halako gurtzaileak bilatzen ditu. Espiritu bat da Jainkoa, eta hura adoratzen dutenak espiritu-n eta egia-n adoratu behar dute. Emakumeak dio hari: Badakit Mesias datorrela, Kristo deitua, eta hura etorri denean, guztia iragarriko digula. Jesusek diotsa: Ni naiz zurekin hitz egiten ari naizena. Eta honen gainean etorri ziren bere ikasleak, eta harritu egin ziren emakume batekin ari zelako mintzatzen, baina inork ez zuen

esan: Zer bilatzen duzu? edo Zergatik hitz egiten duzu harekin? Utzi zuen, beraz, bere ur-ontzia emakumeak eta joan zen hirira, eta gizonei dio, Zatoz ikusi gizon bat, nork esan zidan egin nuen guztia; ez ote da hau Kristo? Atera ziren, beraz, hiritik eta haren aldera zetozen.

Bitartean, ordea, ikasleek eskatzen zioten, esanez: Errabia, jan. Baina berak esan zien: Nik janaria daukat jateko, zeina zuek ez dakizuen. Ikasleek, beraz, elkarri esaten zieten: Ez ote du norbaitek ekarri hari jateko? Jesusek haiei dio: Nire janaria da nire bidaltzailearen nahia egitea eta haren lana bukatzea. Ez al duzue zuek esaten oraindik lau hilabete direla eta uzta datorrela? Ikusi, esan dizuet, jaso itzazue zuen begiak eta ikusi itzazue lurrak, zeren zuriak baitira uztarako dagoeneko. Eta uzta biltzen ari denak saria hartzen du eta fruitua bilduko du bizitza betierekora, hala non ereiten ari dena eta uzta biltzen ari dena batera poztu ahal izateko. Honetan hitza egia da, beste bat baita ereiten duena eta beste bat uzta biltzen duena. Ni zuek bidali zitzuetan biltzeko ez zuek lan egin duzuen hori, beste batzuek lan egin dute, eta zuek haien lanean sartu zarete. Hiri hartatik, ordea, Samaritarren artean asko sinesten zuten beragan emakumearen hitzagatik, testigantza ematen zuelako: Esan zidan egin nuen guztia. Beraz, Samaritarrak harengana etorri zirenean, haiekin gelditzeko eskatu zioten, eta bi egun gelditu zen han. Eta askoz gehiago sinesten zuten haren hitzagatik. Emakumeari esaten zioten: Ez dugu gehiago sinesten zure hitz-egiteagatik, guk geurok entzun dugu, eta badakigu hau benetan munduko Salbatzailea dela, Kristo.

Baina bi egun ondoren handik atera zen eta Galileara joan zen. Jesusen berak lekukotza egin zuen profeta batek bere aberrian ez duela ohorea. Beraz, Galileara etorri zenean, galilearrek hartu zuten hura, Jerusalemgo jaian egin zuen guztia ikusi zutelako, eta beraiek ere jaira joan zirelako.

Jesuak berriro etorri zen beraz Galileako Kanara, non ura ardoa egin zuen. Eta errege-funtzionario bat zegoen, zeinaren semea gaixorik zegoen Kapernaumen. Honek entzun zuenean Jesús Judeatik Galileara etorri zela, haren aurrera joan zen eta eskatu zion jaits zedin eta haren semea sendatu zezan, hil behar zuen eta. Jesusek, beraz, hura buruz esan zuen: Seinale eta mirariak ikusten ez baduzue, ez duzue sinetsiko. Errege-funtzionarioak diosku hari: Jauna, jaitsi nire haurra hil baino lehen. Jesusek hura dio: joan, zure semea bizi da. Eta gizonak sinetsi zuen Jesusek esandako hitzean, eta joan zen. Jadanik baina bera jaisten ari zela, bere esklaboak aurkitu zuten hura eta jakinarazi zuten esanez hori, zure zerbitzaria bizi da. Galdetu zuen, beraz, haietatik zein ordutan hobeto egon zen. Eta esan zioten hari atzo zazpigarren orduan utzi zuela sukarra. Aitak jakin zuen, beraz, hori ordu hartan gertatu zela, non Jesusek esan baitzion zure semea bizi dela, eta sinetsi zuen berak eta bere etxe osoak. Hau berriz bigarren zeinua egin zuen Jesusek Judeatik Galileara etorri zenean.

5

Honen ondoren juduen festa bat izan zen, eta Jesus Jerusalemera igo zen. Jerusalemen ardi-uhartegia dago, hebreraz Betesda deitua, bost zutabe-galeria dituena. Hauetan gaixo, itsu, maingu eta lehor askoren multzo handia etzanda zegoen, uraren mugimendua itxaroten. Mezulari bat denboraldi jakin batean jaisten zen igerilekura, eta ura nahasturik zegoen; beraz, uraren nahasmenduaren ondoren lehena sartu zena osasuntsu bihurtzen zen edozein gaixotasunez eusten zitzaion. Baina han gizon bat zegoen, hogeita hamazortzi urte bere gaixotasunean zeramatzana. Hau ikusita Jesus etzanda zegoela, eta denbora asko dagoeneko zuela jakinda, dio hari: nahi duzu osasuntsu bihurtu? Gaixoak erantzun zion: Jauna, ez dut inor, ura nahasten denean igerilekura ni sartzeko; baina ni joaten naizenean, beste bat nire aurretik jaisten da. Jesusek dio hari: Jaiki, hartu zure estera eta ibili. Eta berehala gizona osasuntsu gertatu zen, eta bere estera jaso zuen eta zebilen. Baina egun hura larunbata zen. Juduek sendatua izan zenari esaten zioten beraz: Sabatua da, ez zaizu baimenduta estera altxatzea. Erantzun zien: Ni osasuntsu egin ninduenak esan zidan: Hartu zure ohea eta ibili. Galdetu zioten beraz: Nor da zuri Hartu zure ohea eta ibili esan dizun gizona? Baina sendatuak ez zekien nor zen, Jesusek alde egin baitzuen jendetzak tokian zegoelako. Honekin ondoren, Jesusek hura aurkitu zuen tenpluan eta esan zion: Ikusi, osasuntsu bihurtu zara; ez egin gehiago bekaturik, zerbait okerragoa gerta ez dakizun. Joan zen gizona eta judutarrei jakinarazi zien Jesus dela hura osasuntsu egin zuena.

Eta horregatik juduek Jesus jarraitzen zuten eta hura hiltzea

bilatzen zuten, hauek larunbatean egiten zituelako. Baina Jesusek erantzun zien: Nire aitak orain arte lan egiten du, eta nik ere lan egiten dut. Horregatik, beraz, juduek oraindik gehiago bilatzen zuten hura hiltzeko, ez bakarrik larunbata hausten zuelako, baizik eta Jainkoa bere aita propioa zela esaten zuelako, bere burua Jainkoaren berdina eginez.

Jesusek beraz erantzun zien eta esan zien: Amen, amen esaten dizuet, Semeak ezin du bere kabuz ezer egin, Aitak egiten duen ikusten ez badu; zeren Hark egiten dituen gauza horiek, Semeak ere era berean egiten baititu. Aitak semea maite du eta berak egiten dituen gauza guztiak erakusten dizkio, eta hauek baino lan handiagoak erakutsiko dizkio, zuek harritu zaitezketen. Zeren, nola Aitak hildakoak pizten dituen eta bizia ematen duen, hala Semeak ere nahi dituenei bizia ematen die. Ez eta aitak ere ez du inor epaituko, baizik epaiketa guztia eman dio semeari. Hala non guztiek ohore dezaten Semea, Aita ohore duten bezala. Semea ohore ez duenak ez du ohore egiten hura bidali zuen Aita. Benetan benetan esaten dizuet: nire hitza entzuten duena eta ni bidali nauena sinesten duena bizitza betikoa du, eta ez da epaiketara etorriko, baizik heriotzatik bizitzara igaro da. Benetan, benetan esaten dizuet datorren ordua, eta orain da, non hildakoek entzungo duten Jainkoaren Semearen ahotsa, eta entzun dutenek biziko dute. Zeren bezala aitak bizitza duen bere baitan, horrela eman zion semeari ere bizitza izatea bere baitan, Eta agintea eman zion, eta epaiketa egiteko ahalmena ere bai, zeren gizakiaren semea baita. Ez harritu honi buruz, zeren ordua datorrelako non hilobietako guztiek haren ahotsa

entzungo duten, Eta irtengo dira gauza onak egin dituztenak bizitzaren piztuerako, baina gauza txarrak egin dituztenak epaiaren piztuerako.

Ez naiz gai neure kabuz ezer egiteko. Entzuten dudan bezala epaituko dut, eta nire epaiketa zuzena da, zeren ez baitut nire nahia bilatzen, baizik eta ni bidali ninduen aitaren nahia. Baldin ni neure buruari buruz testigatzen badut, nire testigantza ez da egia. Beste bat da niri buruz lekukotzen duena, eta badakit egia dela niri buruz ematen duen lekukotza. Zuek Joanen aurrera bidali duzue, eta berak egiaren alde lekukotza eman du. Baina ni ez dut gizakiarengandik lekukotasuna hartzen, baizik eta gauza hauek esaten ditut zuek salba zaitezten. Hura zen lanpara erreten eta distira egiten ari zena, zuek, ordea, ordubatez poztu nahi izan zenuten haren argian. Baina nik Joanena baino testigantza handiagoa dut, zeren aitak eman baitzizkit burutzeko lanak, lan horiek berak, nik egiten ditudanak, niri buruz testigantza ematen baitute Aitak bidali nauela. Eta ni bidali duen aitak berak lekukotasuna eman du niri buruz. Ez duzue inoiz haren ahotsa entzun, ez eta haren itxura ikusi ere, Eta haren hitza ez duzue zuen barruan geratzen, zeren hark bidali zuena honi zuek ez diozue sinesten. Idazkiak ikertu egiten dituzue, zeren eta uste baituzue haietan bizitza betierekoa duzuela, eta haiek dira niri buruz lekukotzen dutenak, Eta ez duzue nahi nire ondora etorri, bizitza izan dezazuen. Gizakien gloriaa ez dut hartzen Baina ezagutu zaituztet zuek Jainkoaren maitasuna zuen baitako ez duzuela. Ni nire aitaren izenean etorri naiz, eta ez naukazue hartzen; baldin beste bat bere

izenean badator, hura hartuko duzue. Nola sinets dezakezue zuek, elkarrengandik ospea hartzen duzuenean, eta Jainko bakarrarengandik datorren ospea ez duzuenean bilatzen? Ez pentsatu nik aitarengana salatu egingo zaituztedalako; badago zuen salatzailea: Moises, zeingan zuek itxaropena jarri duzuen. Moisesi sinesten bazenioten, niri ere sinetsiko zenidakete, niri buruz idatzi baitzuen hark. Baina haren idazkiei ez badiezue sinesten, nola sinetsiko diozue nire hitzei?

6

Honen ondoren, Jesus Galileako itsasoaren, Tiberiadeskoaren, beste aldera joan zen. Eta jendetza handi bat jarraitzen zion, zeren ikusten baitzituzten hark gaixoen gainean egiten zituen seinaleok. Jesus mendiara igo zen, eta han bere ikasleekiko eserita zegoen. Baina pazko hurbil zegoen, juduen jaia. Jesusek begiak jaso ondoren eta jendetza handia hurbiltzen zela ikusirik, Filipori esan zion: Nondik erosi behar ditugu ogiak hauek jan dezaten? Hau esaten zuen, ordea, hura probatzeko, bera baitzekien zer egin behar zuen. Filipok erantzun zion: Berrehun denarioko ogiak ez dira nahikoak haientzat, bakoitzak apur bat har dezan. Haren ikasletatik batek dio hura, Andres, Simon Petroren anaia. Haurra bat dago hemen, zeinek bost ogi garagarrezko eta bi arrain dituen, baina hauek zer dira hainbesterentzat? Jesusek esan zuen: Egin itzazue jendea etzanda. Belar asko zegoen leku hartan. Beraz, gizonak etzanda zeuden, zenbakia bost mila inguru. Jesusek ogia hartu zuen, eta

eskerrak eman ondoren ikasleei banatu zien, eta ikasleek mahairatutakoei, era berean arrainetik ere nahi zuten guztia. Bete zirenean, bere ikasleei dio: bildu geratutako zatiak, ezer galdu ez dadin. Bildu zuten, beraz, eta hamabi saski bete zituzten zatiekin bost ogi garagarrezkoetatik jandakoei geratzen zitzaizkienekin. Gizonak, beraz, Jesusek egin zuen zeinua ikusi zutenean, esaten zuten: Hau da, benetan, mundura etortzen den profeta. Jesus, beraz, jakin zuelako etorri eta hura harrapatu nahi zutela errege egin zezaten, berriro mendira atzera egin zuen bakarrik.

Baina arratsaldea etorri zenean, bere ikasleek itsasorantz jaitsi ziren. Eta itsasontzian sartu ondoren, itsasoaren bestealdera zihoazen Kapernaumera. Eta iluntasuna jadanik etorri zen eta Jesus ez zen oraindik haietara etorri. Itsasoa haize handi batek harritzen zuenean nahasten zen. Hogei bost edo hogeita hamar estadio eraman ondoren, Jesús itsasoaren gainean ibiltzen eta itsasontziaren hurbil gertatzen ikusten dute, eta beldurtu ziren. Baina berak esaten die haiei: Ni naiz, ez izan beldur. Nahi zuten beraz hura itsasontzira hartu, eta berehala itsasontzia lurrera iritsi zen, nora zihoazen.

Hurrengo egunean, itsasoaren bestaldean zutik zegoen jendetzak ikusi zuen ez zegoela han beste txaluparik bat baizik, hura non sartu ziren bere ikasleak, eta Jesus ez zela bere ikasleeekin batera txalupan sartu, baizik bere ikasleak bakarrik joan zirela. Baina txalupak etorri ziren Tiberiadetik lekuaren hurbil, non ogia jan zuten Jaunak eskerrak eman ondoren.

Beraz, jendetza konturatu zenean Jesus ez zegoela han, ezta bere ikasleek ere, beraiek ontzietara igo ziren eta Kapernaumera joan ziren Jesus bilatuz. Eta itsasoaren bestaldean hura aurkitu ondoren, esan zioten: Errabino, noiz iritsi zara hona? Jesusek erantzun zien eta esan zien: Benetan, benetan esaten dizuet, ni bilatzen naukazue, ez seinalerik ikusi zenuelako, baizik ogietatik jan zenuelako eta ase zineteelako. Lan egin ez suntsitzen ari den janarigaitik, baizik betiko bizitzara irauten duen janarigaitik, gizonaren Semeak zuei emango dizuena, zeren Jainkoa den Aitak zigilua jarri baitu honengan. Esan nuen beraz hari: zer egin dezagun Jainkoaren lanak egin ditzagun? Jesusek erantzun eta esan zien: Hau da Jainkoaren lana, hark bidali zuenean sinets dezazuen.

Esan nion beraz: Zer zeinu egiten duzu, ba, ikusi dezagun eta sinets diezazugun? Zer lan egiten duzu? Gure aitek mana jan zuten basamortuan, idatzita dagoen bezala: ogia zerutik eman zien haiei jateko. Jesusek, beraz, esan zien: Benetan, benetan esaten dizuet, ez Moisesek eman zizuen zerutiko ogia, baizik nire Aitak ematen dizue zerutiko ogi egiazko. Jainkoaren ogia zerutik jaitsi eta munduari bizia ematen diona da. Beraz, esan nioten: Jauna, eman iezaguzu beti ogi hau. Baina Jesusek esan zien: Ni naiz bizitzaren ogia; nireganako etortzen dena ez da inoiz gosetu, eta nigan sinesten duenak ez du inoiz egarririk izango.

Baina esan nuen zuei ikusi naukazuela eta ez duzuela sinesten. Aitak niri ematen dion guztia nire aldera etorriko da, eta nire

aldera datorren hura ez dut kanpora botatuko. Zerutik jaitsi naiz, ez nire nahia egiteko, baizik ni bidali ninduen haren nahia egiteko. Hau da, ordea, ni bidali ninduen aitaren nahia: eman didan guztia ez galtzea, baizik eta azken egunean piztea. Hau da, ordea, ni bidali nauenaren borondatea: Semea ikusten duen eta hura sinesten duen guztiak bizitza betierekoa izan dezan, eta ni piztuko dut hura azken egunean. Juduek marmar egiten zuten beraz haren gainean, Ni naiz zerutik jaitsi den ogia esan zuelako. Eta esaten zuten: Ez da hau Jesus, Joseren semea, zeinen aita eta ama gu ezagutzen ditugun? Nola dio, beraz, honek zerutik jaitsi naizela? Jesusek erantzun zien beraz eta esan zien: Ez marrumatu elkarrekin. Inor ez da gai nire aldera etortzeko, baldin eta ni bidali nauen aitak berarenganatu ez badu, eta nik azken egunean piztuko dut. Profetetan idatzita dago, eta guztiak Jainkoaren irakasiak izango dira. Aitagandik entzuten eta ikasi duen guztia nigana dator, Ez da hori Aita norbaitek ikusi duela, Jainkoagandik datorrena izan ezik; honek ikusi du Aita. Benetan, benetan esaten dizuet: nigan sinesten duenak bizitza betikoa du. Ni bizitzaren ogia naiz. Zuen aitek mana jan zuten basamortuan eta hil ziren. Hau da zerutik jaisten den ogia, norbaitek hartatik jan dezan eta hil ez dadin. Ni naiz ogi bizia, zerutik jaitsi dena. Baldin norbaitek ogi honetatik jaten badu, betirako biziko da. Eta nik emango dudan ogia nire haragia da, munduaren bizitzarengatik emango dudana. Borrokatzen ziren, beraz, elkarren aurka juduak esanez: Nola gai da honek guri bere haragia jaten emateko? Jesusek, beraz, haiei esan zien: Amen, amen esaten dizuet, baldin ez baduzue jaten gizakiaren semearen haragia eta edaten bere odola, ez

duzue bizitzarik zuen baitan. Nire haragia jaten duena eta nire odola edaten duena bizitza betikoa du, eta ni piztuko dut hura azken egunean. Nire haragia benetan janaria da, eta nire odola benetan edaria da. Nire haragia jaten duena eta nire odola edaten duena nigan geratzen da, eta ni beragan. Bizi den aitak bidali ninduen eta ni aitagatik bizi naizen bezala, ni jaten nauena ere nigatik biziko da. Hau da zerutik jaitsi den ogia, ez zuen aiten manna jan eta hil ziren bezala; ogi hau jaten duenak betiko biziko du. Gauza hauek esan zituen batzarrean irakasten ari zela Kapernaumen.

Asko beraz, bere ikasleengandik entzun ondoren, esan zuten: Gogorra da hitz hau; nor da gai hura entzuteko? Baina Jesusek bere baitan jakinda bere ikasleek honi buruz marmarkatzen dutela, esan zien: hau zuek tropeztarazten zaituzte? Baldin beraz gizakiaren semea lehen zegoen tokira igotzen ikusten baduzue? Espirituak bizia ematen du, haragiak ez du ezer onurarik ematen, nik zuei esaten dizkizuedan hitzak espiritu eta bizia dira. Baina zuetako batzuk daude sinesten ez dutenak. Jesus-ek hasieratik zekien zeintzuk diren sinesten ez dutenak eta nor den hura emango duena. Eta esaten zuen: horregatik esan dizuet inor ez dela gai niregana etortzera, baldin eta hura eman ez bazaio nire Aitak. Honetatik asko joan ziren bere ikasleen artetik atzera, eta ez zuten gehiago harekin ibili. Jesusek, beraz, hamabiei esan zien: Ez al duzue zuek ere joan nahi? Erantzun zion beraz Simon Petrok: Jauna, noren batera joango gara? Bizitza eternaleko hitzak dituzu. Eta gu sinetsi dugu eta ezagutu dugu zu zarela Kristo, Jainko biziaren Semea.

Jesusek erantzun zien: Ez al ditut nik zuek hamabiak aukeratu? Eta zuetatik bat deabrua da. Juda Simon Iskariotetarraz ari zen, hau hura entregatzera zihoalako, hamabietako bat zelarik.

7

Eta Jesus Galilean zebilen gauza hauen ondoren, ez baitzuen Judean ibiltzea nahi, juduak hura hil nahi zutelako. Baina hurbil zen Juduen jaia, Tabernakuluen Jaia. Esan zioten beraz haren anaiek: Joan hemendik eta zoaz Judeara, zure ikasleek ere ikus ditzaten egiten dituzun zure lanak, Inork ez baitu ezkutuan zerbait egiten eta bilatzen bera bere burua agerian egotea. Baldin gauza hauek egiten badituzu, erakutsi zeure burua munduari. Ez baitzen haren anaiak ere sinesten zuten beragan. Jesusek beraz haiei dio: Nire denbora oraindik ez dago hemen, baina zuen denbora beti dago prest. Munduak ezin zaituztete gorroto izan, baina ni gorrotatzen nau, zeren nik testigantza egiten baitut haren gainean bere lanak gaizto direla. Zuek igo zaitezte jai honetara; ni ez noa oraindik jai honetara, zeren nire denbora oraindik ez baita bete. Baina gauza hauek haiei esan ondoren Galilean geratu zen. Baina bere anaiak igo zirenean, orduan bera ere igo zen festara, ez irekian, baizik ezkutuan. Juduak, beraz, bilatzen zuten hura jaian eta esaten zuten: Non da hura? Eta marmar handia zen haren buruz jende-multzoetan. Batzuk esaten zuten ona dela, beste batzuk esaten zuten: Ez, baizik jende-multzoa engainatzen du. Inor ez zegoen, ordea, frankotasunez hitz egiten haren buruz juduen

beldurragatik.

Dagoeneko festa erdian zegoela, Jesus tenplura igo zen eta irakastea ari zen. Eta juduak harritu ziren esanez: Nola daki honek idazkiak, ikasi gabe? Jesusek, beraz, haiei erantzun eta esan zien: Nire irakaspena ez da nirea, baizik ni bidali nauenaren. Norbaitek haren borondatea egin nahi badu, irakaskunari buruz jakingo du ea Jainkoarengandik datorren ala ni neure kabuz hitz egiten ari naizen. Bere burutik hitz egiten duenak bere aintza propioa bilatzen du, baina hura bidali zuenaren aintza bilatzen duenak, hau egiazko da, eta injustiziarik ez dago bertan. Ez al du Moisesek legea eman zuei? eta zuetatik inork ez du legea betetzen. Zergatik nahi naukazue ni hil? Jendetza erantzun zuen eta esan zuen: Deabru bat duzu. Nor zu hil nahi zaitu? Jesus-ek erantzun zuen eta esan zien: Lan bat egin nuen, eta guztiak harriturik zaudete horregatik. Moisesek zirkuntzizioa eman dizue, ez Moisesetatik delako, baizik gurasoetatik, eta larunbatean gizona zirkuntzitatzen duzue. Baldin gizon batek zirkunzisioa hartzen badu larunbatean Moisesen legea hausten ez dadin, zergatik zarete haserre nirekin gizon bat osorik osasuntsu egin nuelako larunbatean? Ez epaitu itxuraren arabera, baizik epai zuzena eman. Jerusalemdarretako batzuek esaten zuten, beraz: Ez al da hau bilatzen dutena hil nahian? Eta ikus, askatasunez hitz egiten du, eta ezer ez diote esaten. Agian buruzagiek benetan ezagutu dute hau benetan Kristo dela? Baina hau dakigu nondik den; Kristo, ordea, noiz etorri, inor ez daki nondik den. Oihu egin zuen, beraz, tenpluan irakastean Jesusek, eta esan zuen: Ni ere

ezagutzen nauzu, eta badakizue nondik naizen, eta neure burutik ez naiz etorri, baina egiazko da ni bidali ninduenak, zein zuek ez dakizuen. Ni ezagutzen dut hura, zergatik harengandik nator eta hark ni bidali nau. Bilatzen zuten, beraz, hura harrapatzea, eta inork ez zuen jarri eskua haren gainean, zeren oraindik ez baitzen etorri haren ordua. Jendetzatik asko, ordea, sinesten zuten hura eta esaten zuten: Kristoa datorrenerako, ez ote du seinaleak gehiago egingo hauek baino, honek egin dituenak baino? Fariseuek entzun zuten jendetza haren inguruan gauza hauek marmarkatzen ari zela, eta fariseuek eta apaiz nagusiek laguntzaileak bidali zituzten hura atxilo har zezaten. Jesusek esan zuen beraz: Oraindik denbora gutxi baterako zuekin nago, eta gero nire bidali ninduen horengana joango naiz. Bilatuko nauzu eta ez nauzu aurkituko, eta non ni nagoen, zuek ezin zatozte. Juduek beraz beren artean esan zuten: Nora joango da hau, non gu ezin aurkituko dugun? Grekoetako diasporara joango ote da grekoak irakastera? Zer da esaldi hau esan duena: bilatuko naukazue ni eta ez naukazue aurkituko, eta non nagoen ni, zuek ezin zatozke etorri?

Baina jaiaren azken egun handian, Jesús zutik zegoen eta oihu egin zuen esanez: Baldin norbaitek egarri badu, nire batera etorri eta edan beza. Nigan sinesten duenak, Idazkiak esan duen bezala, ur biziko ibaiak isuriko dira bere sabeletik. Hau, ordea, Espirituari buruz esan zuen, hura hartzeko zeuden berak sinesten zutenak, oraindik ez baitzegoen Espiritu Santurik, Jesus oraindik glorifikatu ez zelako. Asko beraz, jendetzatik hitza entzun ondoren, esaten zuten: Hau da benetan profeta. Beste

batzuk esaten zuten: Hau da Kristo. Beste batzuk esaten zuten: Galileatik ez ote dator Kristo? Ez al du idazkiak esan Daviden hazitik eta Betlehem herritik, non David bizi zen, Kristo datorela? Zatiketa bat, beraz, jendetzan gertatu zen haren ondorioz. Batzuek, ordea, hura harrapatu nahi zuten, baina inork ez zion eskurik gainean jarri. Laguntzaileak apaiz nagusietara eta fariseuetara etorri ziren beraz, eta haiek esan zieten: Zergatik ez duzue ekarri hura? Laguntzaileek erantzun zuten: Inoiz ez du gizonak horrela hitz egin, gizon honek bezala. Erantzun zuten beraz haiei fariseoak: Ez eta zuek ere engainatu zarete? Ez al du inork gobernatzaileen artetik sinesten beragan edo fariseuen artetik? Baina jende-multzo honek, legea ezagutzen ez duenak, madarikatuak dira. Nikodemok haiei dio, gauez harengana etorri izana, haietatik bat izanik, Ez al epaituko du gure legeak gizona, baldin eta lehenago berarengandik entzun eta zer egiten duen jakin ez badu? Erantzun zioten eta esan zioten: Ez ote zara zu ere Galileakoa? Ikertu eta ikusiko duzu profetarik ez dela Galileatik jaiki. Eta bakoitza bere etxera joan zen.

8

Jesus, ordea, Olibondoen mendira joan zen. Egunsentia baina berriro etorri zen tenplura, eta herri guztia hurbiltzen zen harengana, eta eseri ondoren irakats zien. Idazkariak eta Fariseuak emakume bat eramaten dute adulterioan harrapatua, eta hura erdian jarri ondoren Esaten diote: Irakasle, emakume

hau harrapatu da adulterioa egiten ari dela. Eta gure legean, Moisesek halakoak harrikatzea agindu zuen. Zu, beraz, zer diozu? Hau, ordea, esan zuten hura probatzen, akusazio bat izan zezaten haren aurka. Baina Jesus behera makurtu eta hatzarekin idazten zuen lurrean. Baina iraun zuten hura galdetzen, zuzendu zen eta esan zien: zuen artean bekaturik ez duena lehenak bota dezala harria haren gainera. Eta berriro behera makurturik, lurrean idazten zuen. Baina entzun ondoren, bat bana irteten ziren, zaharretatik hasita, eta Jesus eta erdian zegoen emakumea bakarrik geratu ziren. Begiratu gora egin ondoren, Jesus esan zion emakumeari: Non daude? Inork ez zaitu kondenatu? Baina berak esan zuen: Inor ez, Jauna. Eta Jesusek esan zuen: Ni ere ez zaitut kondena, joan eta hemendik aurrera gehiago ez bekatu.

Berriro ere, beraz, Jesuek hitz egin zien esanez: Ni naiz munduaren argia; niri jarraitzen didana ez da iluntasunean ibiliko, baizik eta bizitzaren argia izango du. Fariseuek, beraz, esan zioten: Zu zeure buruaz testigantza ematen duzu; zure testigantza ez da egia. Jesusek erantzun zuen eta esan zien: Nahiz eta nik neure buruari buruz testigantza egiten diodan, egia da nire testigantza, zeren badakit nondik etorri nintzen eta nora noan. Zuek, ordea, ez dakizue nondik natorren edo nora noan. Zuek haragiaren arabera epaitzen duzue, ni ez dut inor epaituko. Eta baldin epaituko badut ni, nire epaiketa egia da, zeren ez bainaiz bakarrik, baizik ni eta ni bidali ninduen Aitak. Eta zuen legean ere idatzita dago bi gizonen lekukotza egia dela. Ni naiz nire buruari buruz testigantza egiten duena, eta niri

buruz testigantza egiten du ni bidali ninduen aitak. Esaten zioten beraz hari: Non dago zure aita? Erantzun zuen Jesusek: Ez nazazue ezagutzen, ez nire aita; baldin ni ezagutzen bazinuzute, nire aita ere ezagutzen zinuzukete. Hitz hauek esan zituen Jesusek tenpluaren diruzaintzan, han irakastean, eta inork ez zuen atxilotu, zeren oraindik ez baitzen iritsi bere ordua.

Jesusek beraz berriro esan zien: Ni joaten naiz eta bilatuko naukazue, eta zuen bekatuan hilko zarete; non ni joaten naizen, zuek ezin zarete etorri. Judutarrak zioten, beraz: Ez ote du bere burua hilko, hau dioelako: Non ni joaten naizen, zuek ezin etorri? Eta esan zien: Zuek behekoetarik zarete, ni goikoetarik naiz; zuek mundu honetarik zarete, ni ez naiz mundu honetarik. Esan nuen beraz zuei hilko zaretela zuen bekatuetan, baldin sinesten ez baduzue ni naizela, hilko zaretela zuen bekatuetan. Beraz, esaten zioten hari: Zu nor zara?. Eta Jesusek esan zien: Hasieratik hori, zer eta hitz egiten dizuet. Asko daukat zuen buruz hitz egiteko eta epaiteko, baina ni bidali nauenak egia da, eta nik harengandik entzun nituena mundura esaten dut. Ez zuten ulertu aitaz ari zitzaiela. Jesusek beraz esan zien: Noiz jasotzen duzuenean gizonaren semea, orduan jakingo duzue ni naizela, eta neure kabuz ezer ez dudala egiten, baizik nire aitak irakatsi zidanez hori hitz egiten dudala. Eta ni bidali duenak nirekin dago, ez nau bakarrik utzi aitak, zeren nik berarentzat atseginak diren gauzak beti egiten baitut. Gauza hauek berak hitz egiten zituen bitartean, askok sinesten zuten beragan.

Jesusek beraz berarengan sinesten zuten judutarrei esaten zien: baldin zuek nire hitzean geratzen bazarete, benetan nire ikasleak zarete, Eta egia ezagutuko duzue, eta egiak libre utziko zaituzte. Erantzun zioten hari: Abrahamen hazia gara eta inori ez gatzaizkio menpe izan inoiz. Nola zu esaten duzu libre izango zaretela? Erantzun zien Jesusek: benetan benetan diot zuei bekatu egiten duen guztia bekatuaren esklabo dela. Baina esklaboa ez da betiko geratzen etxean, semea betiko geratzen da. Beraz, Semeak zuek askatu egiten bazaituzte, benetan askeak izango zarete. Badakit Abrahamen hazia zaretela, baina ni hiltzen saiatzen zarete, zeren nire hitza ez baitu lekurik zuengan. Nik nire aitaren ondoan ikusi dudana hitz egiten dut, eta zuek, beraz, zuen aitaren ondoan ikusi duzuena egiten duzue. Erantzun zuten eta esan zioten: Gure aita Abraham da. Jesusek esan zien: Abrahamen seme-alabak bazarete, Abrahamen lanak egingo zenituzke. Orain, ordea, ni hil nahi naukazue, gizon bat naiz egia zuei esan dizuedana, Jainkoarengandik entzun nuena; hau Abraham ez zuen egin. Zuek zuen aitaren lanak egiten dituzue. Esan zioten beraz hari: Gu ez gara fornikaziotik jaio, aita bakarra dugu, Jainkoa. Jesusek, beraz, esan zien: Jainkoa zuen aita balitz, ni maite izango nindukezue, zeren ni Jainkoagandik atera eta etorri bainaiz; ez bainaiz neure kabuz etorri, baizik berak bidali nau. Zergatik ez duzue ulertzen nire hizkera? Hori dela eta ezin duzue entzun nire hitza. Zuek deabrutik aitaren seme zarete, eta zuen aitaren gurarien egin nahi dituzue. Hura hiltzailea zen hasieratik eta ez dago egian zutik, ez baita egirik beragan. Gezurra hitz egiten duenean, bere gauzetatik hitz egiten du,

gezurti baita eta bere aita ere bai. Ni, ordea, egia esaten dudanez, ez didazue sinesten. Nor zuetako frogatzen nau bekatuari buruz? Baina egia esaten badut, zergatik zuek ez didazue sinesten? Jainkoarengandik dena Jainkoaren hitzak entzuten ditu; horregatik zuek ez duzue entzuten, zeren Jainkoarengandik ez baitazarete. Juduek erantzun zioten beraz eta esan zioten: Ez al dugu ondo esaten gu samaritarra zarela eta deabrua duzula? Jesusek erantzun zuen: Ni ez dut demoniorik, baina nire Aita ohoreztatu egiten dut, eta zuek ni desohoratzen nazazue. Ni, baina, ez dut bilatzen nire aintza; badago bilatzen eta epaituko duena. Benetan, benetan esaten dizuet: norbaitek nire hitza gordetzen badu, heriotzarik ez du ikusiko betiko. Juduek, beraz, esan zioten: Orain jakin dugu deabru bat duzula. Abraham hil zen eta profetek ere bai, eta zuk diozu: Norbaitek nire hitza gordetzen badu, ez du inoiz heriotzaren dastaturik izango. Ez zara gure aita Abraham baino handiagoa, hura hil zen eta profetek ere hil ziren. Nor uste duzu zarela? Jesusek erantzun zuen: Baldin ni neure burua goresten badut, nire aintzak ezer ez du balio; nire aita da ni goresten nauena, zeina zuek diotsuzuen zuen Jainkoa dela. Eta ez duzue ezagutu hura, baina nik ezagutzen dut hura. Eta baldin esaten badut ez dudala ezagutzen hura, izango naiz zuek bezalako gezurti bat, baina ezagutzen dut hura eta haren hitza gordetzen dut. Zuen aita Abraham poztu zen nire eguna ikusteko, eta ikusi zuen eta poztu zen. Juduek, beraz, hura(ri) esan zioten: Oraindik berrogeita hamar urte ere ez dituzu, eta Abraham ikusi duzu? Jesusek esan zien: Benetan, benetan diot zuei, Abraham izan baino lehen ni naiz. Beraz, harriak hartu zituzten haren gainera

bota zitzaten. Baina Jesus ezkutatu zen, eta tenplutik atera zen haien erdian zehar igarota, eta horrela joan zen.

9

Eta igarotzen ari zela, jaiotzez itsu zen gizon bat ikusi zuen. Eta bere ikasleek galdetu zioten, esanez: Rabbi, nork bekatu egin du, honek ala bere gurasoek, itsu jaio zedin? Jesusek erantzun zuen: ez honek bekatu egin zuen, ez bere gurasoek, baina Jainkoaren lanak bertan agerian jar daitezen. Ni beharrezkoa da lan egitea ni bidali ninduen haren lanak eguna den bitartean; dator gaua, noiz inor ez den gai lan egiteko. Munduan nagoen bitartean, munduaren argia naiz. Hauek esan ondoren, lurrera tu egin zuen eta lokatza egin zuen tu-tik, eta lotu zuen lokatza itsuaren begien gainean. Eta esan zion: joan eta garbitu Siloamgo igerilekuan, hau da, Bidalia interpretatzen dena. Joan zen beraz eta garbitu zuen, eta ikusten etorri zen.

Auzokoak eta lehenago itsu zegoen hura ikusten zutenek esaten zuten: Ez al da hau eserita eskatzen egoten zena? Besteak esaten zuten hau dela, besteak ordea esaten zuten hura bezalakoa dela. Berak esaten zuen ni naizela. Esaten zioten beraz hari: Nola ireki ziren zure begiak? Hark erantzun zuen eta esan zuen: Jesus izeneko gizon batek lokatza egin zuen eta nire begiak lohitu zituen, eta esan zidan: Joan Siloamgo aintzirara eta garbitu. Joan nintzen, garbitu nintzen eta ikusi nuen. Esan zioten beraz hari: Non dago hura? Dio: Ez dakit.

Noizbait itsua zen hura Fariseuengana eramaten dute. Larunbata zen, Jesusek lokatza egin eta haren begiak ireki zituenean. Berriro ere, beraz, Fariseuek galdetzen zioten nola berreskuratu zuen ikusmena. Baina berak esan zien: Lokatza jarri zidan begien gainean, eta garbitu nintzen, eta ikusten dut. Fariseuetako batzuek esaten zuten, beraz: Gizon hau ez dator Jainkoagandik, larunbata gordetzen ez duelako. Besteak esaten zuten: Nola gai da gizon bekatiarra halako seinale egiteko? Eta zatiketa zen haien artean. Itsuari berriro esaten diote: Zu zer diozu haren buruz, zure begiak ireki baititu? Eta berak erantzun zuen: Profeta bat da. Ez zuten sinesten, beraz, juduek haren gainean itsua zela eta ikusmena berreskuratu zuela, ikusmena berreskuratu zuen haren gurasoei deitu zieten arte. Eta galdetu zieten esanez: Hau da zuen semea, zeina zuek diozu itsu jaio zela? Nola ikusten du, beraz, orain? Erantzun zieten, ordea, haren gurasoek eta esan zuten: Badakigu hau gure semea dela eta itsu jaio zela, Baina nola ikusten duen orain ez dakigu, edo nork ireki zituen haren begiak ez dakigu; berak adina du, galdetu berari, berak bere buruari buruz hitz egingo du. Hau esan zuten bere gurasoek, juduei beldur zielako, jadanik juduek hitzartu baitzuten hala non, norbaitek hura Kristo aitortu bazuen, sinagogatik kanporatua bihurtuko zen. Horregatik bere gurasoak esan zuten: Adina du, galdetu berari. Beraz, bigarrenez deitu zuten itsua izan zen gizona, eta esan zioten: Eman aintza Jainkoari; gu badakigu gizon hori bekatiarra dela. Beraz, hark erantzun zuen eta esan zuen: Bekataria den ala ez, ez dakit; gauza bat dakit: itsu nintzen eta orain ikusten dut. Baina berriro esan zioten: Zer egin zizun? Nola ireki zizkizun begiak?

Erantzun zien: jadanik esan nizuen, eta ez zenuten entzun. Zer nahi duzue berriro entzun? Zuek ere haren ikasleak bihurtu nahi al duzue? Iraindu zuten hura eta esan zuten: Zu haren ikaslea zara, baina gu Moisesen ikasleak gara. Gu dakigu Jainkoaĸ Moisesi hitz egin diola, baina ez dakigu hau nondik den. Gizonak erantzun zuen eta esan zien: Horretan harrigarria da, izan ere, zuek ez dakizue nondik den, eta nire begiak ireki ditu. Dakigu, baina, bekatariak Jainkoak ez dituela entzuten, baina baldin norbait Jainkoaren beldurra bada eta bere borondatea egiten badu, hori entzuten duela. Arotik ez da entzun inork itsu jaiotako baten begiak ireki dituenik. Baldin hau Jainkoagandik ez bazen, ezin zezakeen ezer egin. Erantzun zioten eta esan zioten: Bekatuetan jaio zinen osorik zu, eta zu irakasten diguzu guri?. Eta kanpora bota zuten. Jesusek entzun zuen kanporatu zutela hura, eta aurkitu zuenean, esan zion: Zu sinesten duzu Jainkoaren Semean? Hark erantzun eta esan zuen: Eta nor da, Jauna, beragan sinets dezadan? Jesusek esan zion: Ikusi duzu hura, eta zurekin mintzatzen ari dena hura da. Baina berak esan zuen: Sinesten dut, Jauna, eta adoratu egin zion. Eta Jesusek esan zuen: Epaiketarako ni mundu honetara etorri nintzen, ikusten ez dutenak ikusi dezaten eta ikusten dutenak itsu bihur daitezen. Eta fariseoetako berarekin zeuden hauek entzun zuten gauza hauek, eta esan zioten hari: Ez ote gara gu ere itsuak? Jesusek esan zien: baldin itsuak bazenate, ez zenukete bekaturik izango; orain, ordea, esaten duzue ikusten dugula, beraz zuen bekatua geratzen da.

10

Benetan, benetan esaten dizuet: ez sartzen dena atearen bidez artaldeen kortura, baizik igotzen dena beste leku batetik, hura lapurra da eta gaizkiloa. Baina atearen bidez sartzen dena ardien artzaina da. Honi atezainak irekitzen dio, eta ardiek haren ahotsa entzuten dute, eta bere ardiak izenez deitzen ditu eta kanpora eramaten ditu. Eta bere ardi guztiak ateratzen dituenean, haien aurretik joaten da, eta ardiak hura jarraitzen dute, zeren ezagutzen baitute haren ahotsa. Arrotzari, ordea, ez diote jarraituko, baizik ihes egingo dute haren aurretik, ez baitakite arrotzen ahotsa. Esaera hau esan zien Jesusek, baina haiek ez zuten ulertu zer zen haiei esaten ari zitzaiena. Jesusek, beraz, berriro esan zien: Amen, amen, esaten dizuet ni naizela ardien atea. Nire aurretik etorri ziren guztiak lapurrak eta bandidoak dira, baina ardiek ez zieten entzun. Ni naiz atea; nire bidez norbait sartzen bada, salbatua izango da, eta sartuko da eta aterako da, eta larreak aurkituko ditu. Lapurra ez dator lapurtzeko, hiltzeko eta suntsitzeko baizik; ni etorri nintzen bizitza izan dezaten eta ugariro izan dezaten. Ni artzain ederra naiz. Artzain ederrak bere arima ematen du ardien alde. Langile alokatuak, artzaina ez denak, zeinen ardiak ez baitira berekoak, otsoa etortzen ikusten duenean uzten ditu ardiak eta ihes egiten du, eta otsoak harrapatzen ditu haiek eta barreiatzen ditu ardiak. Baina langile alokatuak ihes egiten du, langile alokatu delako eta ardiei buruz axolarik ez diolako. Ni artzain on hori naiz, eta nireak ezagutzen ditut eta nireek ezagutzen naute,

Aitak ni ezagutzen nauen bezala, eta ni aita ezagutzen dut, eta nire arima jartzen dut ardien alde. Eta beste ardiak ditut, zeintzuk ez baitira korral honetatik, eta haiek ere ekarri behar ditut, eta nire ahotsa entzungo dute, eta artalde bakarra izango da, artzain bakarra. Horregatik Aitak maite nau, nik nire arima ematen dudalako, berriro hartu ahal izateko. Inork ez dit hura kentzen, baizik ni berez jartzen dut hura, agintea daukat hura jartzeko, eta agintea daukat hura berriro hartzeko, agindu hau hartu nuen nire Aitagandik. Zatiketa bat berriro gertatu zen juduetan hitz hauengatik. Esaten zuten, ordea, haietako askok: Deabrua du eta erotu da. Zergatik entzuten diozue? Besteak zioten: Hitz hauek ez dira deabrudunarenak. Deabruak ez al ditu itsuen begiak ireki ditzake?

Gertatu zen orduan dedikazioa Jerusalemen, eta negua zen. Eta Jesus tenpluan zebilen, Salomonen zutabedean. Juduek inguratu zuten beraz hura eta esaten zioten hari: Noiz arte gure arima altxatzen duzu? Baldin zu Kristo bazara, esan iezaguzu irekitasunez. Jesusek erantzun zien haiei: esan nizuen zuei, eta ez duzue sinesten; nik nire aitaren izenean egiten ditudan lanak, hauek niri buruz testigantza ematen dute. Baina zuek ez duzue sinesten, ez baitarete nire ardietatik, esan nizuen bezala. Nire ardiek nire ahotsa entzuten dute, eta ni haiek ezagutzen ditut, eta niri jarraitzen didate. Eta nik bizitza betierako ematen diet haiei, eta ez dira inoiz galduko, eta inork ez ditu lapurtuko nire eskutik. Nire aita, nork eman dit niri, guztiak baino handiagoa da, eta inork ezin du ezer harrapatu nire aitaren eskutik. Ni eta aitak bat gara. Juduek, beraz, berriro harriak eraman zituzten

hura harrikatzeko. Jesusek erantzun zien: Lan on asko erakutsi dizuet nire Aitagandik; zein haietako lanagatik harrika egiten naukazue ni? Juduek erantzun zioten esanez: Lan eder batengatik ez zaitugu harrikatu, baizik blasfemiagatik, eta gizon izanik zeure burua Jainko egiten duzulako. Jesusek erantzun zien: Ez al dago idatzita zuen legean Ni esan nuen, jainkoak zarete? Baldin haiek jainkoak deitu bazituen, zeinen artean Jainkoaren hitza etorri bazen, eta Idazkiak ezin desegina bada, Aitak santifikatu eta mundura bidali duena, zuek diozu blasfematzen duzula, esan nuelako Jainkoaren Semea naizela? Baldin ez badut egiten nire aitaren lanak, ez sinets niri, Baina egiten badut, nahiz eta niri ez sinestetu, lanei sinetsatu, jakin dezazuen eta sinets dezazuen aita nigan dagoela eta ni beragan. Beraz, berriro ere harrapatu nahi zuten hura, baina haien eskutik ihes egin zuen.

Eta berriro joan zen Jordanaren harantzago, leku hartara non Joan lehen bateatzen ari zen, eta han geratu zen. Eta asko etorri ziren haren aldera eta esaten zuten: Joanek ez zuen inolako seinaleak egin, baina Joanek honi buruz esan zuen guztia egia zen. Eta asko sinesten zuten han berarengan.

11

Baina norbait gaixo zegoen, Lazaro, Betaniakoa, Mariaren eta haren ahizpa Martaren herrikoa. Zen baina Maria hura gantzutu zuen Jauna gantzuarekin eta garbitu zituen haren

oinak bere ileekin, zeinaren anaia Lazaro gaixo zegoen. Ahizpek bidali zuten beraz hura, esanez: Jauna, ikusi, maite duzuna gaixo dago. Entzun ondoren, ordea, Jesusek esan zuen: Gaixotasun hau ez da heriotzarako, baizik Jainkoaren gloriarako, Jainkoaren Semea haren bidez glorifikatu dadin. Jesusek Marta, haren ahizpa eta Lazaro maite zituen. Beraz, gaixo zegoela entzun zuenean, orduan bertan geratu zen zegoen lekuan bi egunez, Gero honekin hau esaten die ikasleei: goazen Judeara berriro. Ikasleek esaten diote: Errabino, orain juduek zu harrikatu nahi zuten, eta berriro hara joan nahi duzu? Jesusek erantzun zuen: Ez al dira hamabi orduak egunean? Norbait egunez ibiltzen bada, ez du behaztopatzen, mundu honen argia ikusten duelako. Baina norbait gauean ibiltzen bada, behaztopatzen du, argia beragan ez dagoelako. Hauek esan zituen, eta honen ondoren haiei dio: Lazaro, gure laguna, lo hartu du, baina noa hura esnatzera. Haren ikasleek esan zuten, beraz: Jauna, lo hartu badu, salbatuko da. Jesusek bere heriotzari buruz esan zuen, baina haiek uste izan zuten loaren atsedena buruz ari zela. Orduan, beraz, Jesusek askatasunez esan zien: Lazaro hil da. Eta pozten naiz zuengatik, sinets dezazuen, ez bainintzen han, baina goazen harengana. Beraz, Tomas, Didymus deitua, ikaskide-lagunei esan zien: Goazen gu ere, harekin hil gaitezen.

Etorri zenean, beraz, Jesusek aurkitu zuen lau egun zeramatzala dagoeneko hilobian. Baina Betania Jerusalemetik hamabost estadio ingurura zegoen. Eta Judutarretatik asko etorri ziren Marta eta Mariaren ingurukoenengana, haiek beren anaiaren

gainean kontsolatzeko. Marta, beraz, entzun zuenean Jesus datorrelako, joan zen hura hartzera; Maria, ordea, etxean eseri zen. Marta-k, beraz, Jesusi esan zion: Jauna, hemen egon bazina, nire anaia ez zen hila izango. Baina orain ere badakit Jainkoak emango dizula zuk Jainkoari eskatuko diozun guztia. Jesusek dio hari: Zure anaia jaiki egingo da. Martak diotsio: Badakit piztuko dela azken eguneko pizkunderakoan. Jesusek esan zion: Ni naiz piztea eta bizia. Nigan sinesten duenak, hiltzen bada ere, biziko da, eta bizitzen duen eta nigan sinesten duen guztia ez da inoiz hilko betiko. Sinesten al duzu hau? Dio hari: Bai, Jauna, ni sinetsita nago zu zarela Kristo, Jainkoaren Semea, mundura etortzen dena. Eta hau esan ondoren, joan zen eta Maria bere arreba deitu zuen isilpean, esanez: Irakaslea hemen dago eta deitzen zaitu. Hura entzun zuenean, azkar altxatu zen eta haren aldera joan zen. Oraindik ez zen Jesus herrira etorri, baizik eta Martak topatu zuen lekuan zegoen. Juduak, beraz, harekin etxean zeuden eta konsolatzen zuten hura, ikusi zutenean Maria azkar altxatu eta irten zela, jarraitu zioten, esanez hilobira doala han negar egiteko. Maria, beraz, Jesus zegoen tokira etorri zenean, hura ikusi zuenean erori zen haren oinetara esanez: Jauna, hemen egon bazina, ez zen hil nire anaia. Jesus-ek, beraz, hura negarrez eta harekin bildu ziren juduak negarrez ikusi zituenean, espirituaren barnean haserre egin zuen eta bere burua nahastu zuen. Eta esan zuen: Non jarri duzue hura?. Diote hari: Jauna, etorri eta ikusi. Jesusek negar egin zuen. Juduek, beraz, esaten zuten: Ikusi nola maite zuen hura! Baina haietatik batzuek esan zuten: Ezin al zuen honek, itsuaren begiak ireki zituenak, egin hau ere hil ez zedin? Jesus, beraz, berriro bere

baitan sakontasunez hunkitua, hilobira dator. Kobazulo bat zen, eta harri bat zegoen gainean. Jesusek dio: Altxatu harria. Hildakoaren ahizpa Martak erantzun dio: Jauna, dagoeneko usteldu du, laugarren eguna da eta. Jesusek dio hari: Ez al nizun esan sinesten baduzu, Jainkoaren aintza ikusiko duzula? Hartu zuten, beraz, harria hildakoa etzana zegoen tokian. Jesusek, berriz, begiak gora jaso zituen eta esan zuen: Aita, eskerrak ematen dizkizut, entzun nauzu-eta. Baina ni jakiten nuen beti entzuten didazula, baina inguruan dagoen jendeagatik esan nuen, sinets dezaten zuk ni bidali nauzula. Eta hau esanda, ahots handiz oihu egin zuen: Lazaro, atera kanpora! Eta hila irten zen, oinak eta eskuak oihalez lotuta, eta bere aurpegia oihal batekin inguraturik zegoen. Jesusek dio haiei: askatu hura eta utzi joaten.

Juduetako asko, beraz, Mariaren aldera etorri eta Jesusek egin zuena ikusi zutenek, beragan sinetsi zuten. Baina haietatik batzuk fariseuengana joan ziren eta esan zieten Jesusek egin zuena. Bildu zuten, beraz, apaiz nagusiak eta fariseoak kontseilua, eta esaten zuten: Zer egiten dugu, gizon honek zeinuak asko egiten dituelako? Hura horrela uzten badugu, guztiak sinetsiko dute hura, eta erromatarrak etorriko dira eta gure lekua eta nazioa kenduko dituzte. Baina haietako bat Kaifas, urte hartako apaiz nagusia zenak, esan zien: Zuek ez dakizue ezer, Ez eta hausnartzen duzue komeni zaigula gizon bat herriaren alde hil dadin, eta nazio osoa galdu ez dadin. Hau, ordea, bere burutik ez zuen esan, baizik urte hartako apaiz nagusia zenez, profetizatu zuen Jesus herriaren alde hiltzera

zihoala, Eta ez herrialdearen alde bakarrik, baizik Jainkoaren seme-alaba barreiatuak ere bildu ditzan bat eginez. Egun hartatik aurrera, beraz, kontseilua hartu zuten hura hil zezaten. Jesus, beraz, ez zen gehiago askatasunez ibilitzen juduen artean, baizik joan zen handik basamortuaren hurbileko lurraldera, Efraim izeneko hirira, eta han ematen zuen denbora bere ikasleekin. Baina Juduen Pazko hurbil zen, eta askok igo ziren Jerusalemera lurraldetik Pazko aurretik beraiek garbitzeko. Beraz, Jesus bilatzen ari ziren eta elkarrekin hitz egiten ari ziren tenplu-an zutik, zer iruditzen zaizue, ez ote da etorriko festara? Apaiz nagusiek eta Fariseuek agindu bat eman zuten: norbaitek non dagoen jakin bazuen, salatu zezan hura atxilotu ahal izateko.

12

Beraz, Jesusek pazkoaren sei egun lehenago Betaniara etorri zen, non Lazaro hila zegoen, zeina hildakoen artetik piztu zuen. Beraz, han afari bat egin zioten, eta Martak zerbitzatzen zuen, baina Lazaro harekin mahaiean etzanda zeudenen artean bat zen. Maria beraz, libra bat nardo garbi eta garestiko unguentua hartu zuenean, Jesusen oinak igurtzi zituen eta bere ilekin haren oinak garbitu zituen, eta etxea unguentuaren usainaz bete zen. Beraz, bere ikasleengandiko batek dio, Juda Simonen Iskariote, hura entregatzera zoanak, Zergatik ez zen unguenta hau hirurehun denarioren truke saldu eta pobrei eman? Hau esan zuen, ordea, ez pobreei buruz kezka zitzaiolako, baizik eta

lapurra zelako, eta diruzorroa zuelako eta bertan sartzen zena kentzen zuelako. Jesusek esan zuen, beraz: Utzi hura, nire ehortzeko egunerako gorde du hura. Pobreen beti duzue zuekin, baina ni ez duzue beti. Juduetako jende asko jakin zuen, beraz, han zegoela, eta ez Jesusengatik bakarrik etorri ziren, baizik eta Lazaro ikusteko ere, zeina hildakoen artetik piztu zuen. Planifikatu zuten, ordea, apaiz nagusiek Lazaro ere hil zezaten. Judu askok haren bidez joaten zirelako eta Jesusegan sinesten zutelako.

Biharamunean, jaira etorritako jende handiak, Jesus Jerusalemera datorrelako entzun zuenean, Hartu zituzten palmondoen adarrak eta atera ziren harekin topaketara, eta oihu egiten zuten: Hosanna, bedeinkatua Jaunaren izenean datorrena, Israelgo erregea. Aurkitu eta Jesusek asto gazte bat eseri zen haren gainean, idatzita dagoen bezala, Ez izan beldurrik, Sioneko alaba; hara, zure erregea dator asto-kume baten gainean eserita.

Hauek, ordea, ez zituzten ezagutu haren ikasleek hasieran, baina Jesu goretsua izan zenean, orduan gogoratu ziren gauza hauek haren gainean idatzita zeudela, eta hauek egin zizkiotela hura. Jendetzak lekukotza zuen, beraz, berarekin zegoenak, Lazaro hilobitik kanpora deitu zuenean eta hura hildakoetatik altxatu zuenean. Horregatik jendetza aurrez joan zitzaion, entzun zutelako hark zeinu hori egin zuela. Fariseuak, beraz, beren buruei esan zieten: Ikusten duzue ez duzuela ezer irabazten? Ikusi, mundua haren atzetik joan da.

Jaialdian gurtzeko goera zeuden artean, greko batzuk zeuden. Hauek, beraz, hurbildu ziren Filipori, Galileako Betsaidakoa, eta eskatzen zioten esanez: Jauna, Jesusa ikusi nahi dugu. Filipo dator eta Andreari esaten dio, eta berriro Andres eta Filipo Jesusi esaten diote, Baina Jesusek erantzun zien esanez: etorri da ordua, gizasemearen semea glorifikatua izan dadin. Benetan benetan esaten dizuet: baldin alearen ale bakarra lurrera eroririk hiltzen ez bada, bera bakarrik geratzen da; baina hiltzen bada, fruitu asko ekartzen du. Bere arima maite duenak galduko du hura, eta bere arima mundu honetan gorrotatzen duenak bizitza betikoan gordeko du hura. Baldin norbaitek niri zerbitzatzen badidan, jarraitu beza, eta non ni nagoen, han nire zerbitzaria ere egongo da, eta baldin norbaitek niri zerbitzatzen badidan, Aitak ohore egingo dio. Orain nire arima nahasita dago, eta zer esan behar dut? Aita, salbatu nazazu ordu honetatik. Baina honengatik etorri nintzen ordu honetara. Aita, glorifikatu zure izena. Orduan ahots bat etorri zen zerutik, eta glorifikatu nuen eta berriro glorifikatuko dut. Beraz, zutik zegoen eta entzun zuen jendetzak zioen trumoiak gertatu zela; beste batzuek zioten mezulari batek harekin hitz egin zuela. Jesusek erantzun zuen eta esan: Ahots hau ez da nire bidez gertatu, baizik zuen bidez. Orain mundu honen epaiketa da, orain mundu honen errege kanpora botatuko da. Eta ni lurretik goratua izanez gero, guztiak nire buruarantz erakartzen ditut. Hau, ordea, esaten zuen adierazten zein heriotzaz hil behar zuen. Jendetza erantzun zion: Gu legean entzun dugu Kristo betirako irauten duela, eta nola esaten duzu zu gizasemearen semea goratu behar dela? Nor da gizasemearen seme hau?

Jesusek, beraz, haiei esan zien: Oraindik denbora gutxi egongo da argia zuekin. Ibili argia duzuen bitartean, iluntasunak harrapatu ez zaitzaten, eta iluntasunean dabilenak ez daki nora doan. Argia duzuen bitartean, sinets ezazue argian, argiaren seme bihur zaitezten. Hauek hitz egin zituen Jesusek, eta joan ondoren ezkutatu zen haietatik.

Hainbeste seinale egin arren haien aurrean, ez zuten sinesten hura. Hala non Isaiasen profetaren hitza bete dadin, zein esan zuen: Jauna, nork sinetsi du gure entzuteari? Eta Jaunaren besoa nori agertu zaio? Horregatik ezin zuten sinetsi, Isaias berriro esan zuelako, Itsutu ditu haien begiak eta gogortasundu du haien bihotza, begiekin ez ikusteko eta bihotzarekin ez ulertzeko eta ez itzultzeko, eta sendatuko ditut haiek.

Gauza hauek esan zituen Isaias haren gloria ikusi zuenean, eta haren buruz hitz egin zuen. Hala ere, agintarietatik asko sinetsi zuten hura, baina fariseoengatik ez zuten aitortu, biltzarretik kanporatuak izan ez zitezen. Gizakien aintza maite izan zuten gehiago Jainkoaren aintza baino, zeren.

Jesus-ek, ordea, oihukatu zuen eta esan zuen: Nigan sinesten duenak ez du nigan sinesten, baizik ni bidali nauengan. Eta ni ikusten nauenak ikusten du ni bidali ninduen hura. Ni argia mundura etorri naiz, nigan sinesten duen guztia iluntasunean gelditu ez dadin. Eta baldin norbaitek nire hitzak entzuten baditu eta ez baditu sinesten, ni ez dut hura epaituko, ez bainaiz etorri mundua epaitzera, baizik mundua salba dezadan. Ni

ukatzen nauena eta nire hitzak hartzen ez dituena, du hura epailetzea: hitz egin nuen hitza hark epaituko du hura azken egunean. zeren ni neure burutik ez bait dut hitz egin, baina bidali ninduen aitak berak agindu bat eman zidan zer esan eta zer hitz egin Eta dakidat haren agindua bizitza betikoa dela. Beraz, nik hitz egiten dudana, aitak niri esan didan bezala, horrela hitz egiten dut.

13

Pazkoaren jaiaren aurretik, Jesús, bere ordua etorri zela jakinda mundu honetatik Aitarengana joateko, munduan zeuden bereak maite izan zituenez, amaiera arte maite izan zituen haiek. Eta afaria gertatu ondoren, deabruak jadanik Judah Simon Iskariotearenaren bihotzean sartu zuela hura salatzeko. Jesusek jakinda aitak guztia eman diola eskuetan, eta Jainkoagandik atera zela eta Jainkoagana doala, Afaritik altxatzen da eta arropak jartzen ditu, eta eskuoihala hartuta bere burua gerrikotu zuen. Gero ura arroan botatzen du, eta ikasleen oinak garbitzen hasi zen eta gerritik lotuta zeukan eskuoihalarekin lehortu. Dator, beraz, Simon Petrongana, eta hark esaten dio: Jauna, zuk nire oinak garbitzen? Jesusek erantzun zuen eta esan zion: Nik egiten dudana zu ez dakizu orain, baina geroago jakingo duzu. Petrosek dio hura: Ez, ez zenuke inoiz garbitu behar nire oinak. Jesusek erantzun zion: Baldin ez bazaitut garbitzen, ez duzu zatirik nirekin. Simon Petrok dio hura: Jauna, ez nire oinak bakarrik, baizik eta eskuak eta burua ere. Jesusek

dio hura: Bainatu denak ez du beharrik oinak garbitzeko, osoki garbi baita; eta zuek garbiak zarete, baina ez denak. Zekien traizionatzen ari zena, horregatik esan zuen: Ez zarete guztiak garbi.

Noiz beraz garbitu zituen haien oinak eta hartu zituen bere jantziak, berriro etzan ondoren esan zien: dakizue zer egin diodan zuei? Zuek Irakaslea eta Jauna deitzen didazue, eta ongi esaten duzue, hori bainaiz. Baldin beraz nik zuen oinak garbitu baditut, Jauna eta Irakaslea naiz eta, zuek ere elkarren oinak garbitu behar dituzue. Adibidea eman dizuet, ni zuei egin dizuedan bezala, zuek ere egin dezazuen. Benetan, benetan esaten dizuet: ez da esklaborik bere jaunaren gainetik, ezta apostolurik bera bidali zuenarena gainetik. Hauek badakizue, zoriontsuak zarete egiten baduzue. Ez dut zuei guztiei buruz esaten, nik badakit nork aukeratu nituen, baina Idazkia bete dadin, nirekin ogia jaten duenak jaso du nire aurka bere orpoa. Oraindik aurretik esaten dizuet, gertatu baino lehen, horrela gertatzen denean sinets dezazuen ni naiz. Benetan, benetan esaten dizuet: norbait bidaliko badut, hura hartzen duenak ni hartzen nau, eta ni hartzen nauena, berriz, ni bidali ninduen hura hartzen du.

Hauek esan ondoren, Jesus espirituan nahastu zen, eta testifikatu zuen eta esan zuen: Amen, amen, esaten dizuet zuetako batek salatuko nauela. Ikasleek, beraz, elkarri begiratzen zioten, galduta norbaitez ari zen. Baina haren ikasleenetako bat Jesusen bularrean etzanda zegoen, Jesusek

maite zuena, Simon Petrok makurtzen dio beraz honi jakiteko nor izango litzatekeen buruz esaten duen. Baina hura Jesusen bularraren gainera erori ondoren, dio hari: Jauna, nor da? Jesusek erantzuten du: Hura da ni zatia busti eta emango diodan hori. Eta zatia busti ondoren, ematen dio Simon Iscarioten seme Judahi. Eta zatikia hartu ondoren, orduan sartu zen satanas hura barruan. Beraz, Jesusek esan zion: Egiten ari zarena, egin azkarrago. Hau, ordea, mahaiean zeudenetako inork ez zekien zergatik esan zion, Batzuek uste zuten, diruzorroa zeukan Judah-ek delako, Jesus-ek esaten ziola, erosi behar dugunaren jairarako, edo behartsuei zerbait eman zezan. Zatia hartu ondoren, beraz, hura berehala atera zen; gaua zen.

Noiz beraz atera zenean, Jesusek dio: Orain glorifikatu da gizakiaren semea, eta Jainkoa glorifikatu da beragan. Baldin Jainkoa glorifikatu bazen berarengan, Jainkoak ere glorifikatuko du hura bere buruan, eta berehala glorifikatuko du. Haurrak, oraindik pixka bat zuekin nago. Bilatuko naukazue ni, eta juduei esan nien bezala, non ni joaten naizen, zuek ezin zarete etorri, eta zuei ere esaten dizuet orain. Agindu berri bat ematen dizuet, elkar maite izan dezazuen, ni zuek maite izan zintudan bezala, zuek ere elkar maite izan dezazuen. Honetan jakin dute guztiek nire ikasle zaretela, elkarrengan maitasuna baduzue. Simon Petrok esan zion: Jauna, nora zoaz? Jesusek erantzun zion: Non ni noan, ezin didazu orain jarraitu, baina geroago jarraituko didazu. Petrosek dio hari: Jauna, zergatik ezin dizut jarraitu orain? Nire arima zure alde jarriko dut. Jesusek erantzun zion: Zure arima nire gainean jarriko duzu? Amen, amen esaten

dizut, ez du oilarrak kantatuko ukatu nazun hiru aldiz arte.

14

Ez bedi nahastu zuen bihotza. Jainkoarengan sinesten duzue, eta nigan ere sinesten duzue. Nire aitaren etxean gela asko daude; hala ez balitz, esango nizuekeen. Zoaz leku bat prestatzera zuentzat. Eta baldin joaten banaz eta prestatzen badizuet leku bat, berriro etorriko naiz eta hartuko zaituztet neure buruarantz, non ni nagoen, zuek ere egon zaitezten. Eta nora ni joaten naizen dakizue, eta bidea dakizue. Tomasek dio hari: Jauna, ez dakigu nora zoazen, eta nola izan gaitezke gai bidea jakiteko? Jesusek diotsio hari: Ni naiz bidea eta egia eta bizitza; inor ez da Aitaganatzera etortzen ni bidez ezean. Baldin ni ezagutu baninduezue, nire aita ere ezagutu baninduezue. Eta hemendik aurrera ezagutzen duzue hura eta ikusi duzue hura. Filipok dio hari: Jauna, erakutsi iguzu Aita, eta nahikoa izango zaigu. Jesusek dio hari: Hainbeste denbora zuekin nago, eta ez nauzu ezagutu, Filipe? Ni ikusi duen horrek Aita ikusi du. Eta nola diozu zu: Erakutsi iguzu Aita? Ez al duzu sinesten ni aitaren barruan nagoela eta aita nigan dagoela? Nik zuei esaten dizkizuedan hitzak ez ditut neure burutik esaten, baizik eta nigan geratzen den aitak berak egiten ditu lanak. Sinets iezadazue ni Aitaren barruan nagoela eta Aita nigan dagoela; bestela, lanak beraiengatik bederen sinets iezadazue. Benetan, benetan esaten dizuet: nigan sinesten duenak, nik egiten ditudan lanak berak ere egingo ditu, eta hauek baino

handiagoak egingo ditu, zeren ni nire Aitarengana noa. Eta zer ere eskatuko duzuen nire izenean, hori egingo dut, Aita Semean glorifikatua izan dadin. Zerbait nire izenean eskatzen baduzue, nik egingo dut.

Baldin maite banaukazue, nire aginduak gorde itzazue. Eta ni Aitari eskatuko diot, eta beste Defendatzaile bat emango dizu, zuetaz betiko gera dadin. Egiaren Izpiritua, mundua ez da gai hura hartzeko, ez duelako ikusten hura ez eta ezagutzen, baina zuek ezagutzen duzue hura, zuen artean geratzen delako eta zuen barruan egongo delako. Ez zaituztet umezurtz utziko, zuengana nator. Oraindik gutxi eta mundua ez nau gehiago ikusiko, zuek ordea ikusten naukazue, zeren ni bizi naiz eta zuek biziko zarete. Egun hartan jakingo duzue ni nire aitan naudela eta zuek nigan zaudela eta ni zuetan naudela. Nire aginduak dituena eta gordetzen dituena, hura da ni maite nauena. Baina ni maite nauena maitatua izango da nire Aitak, eta nik maitatuko dut hura eta erakutsiko diot neure burua. Judah-ek, ez Iskarioteak, dio: Jauna, zer gertatu da guri zure burua agertuko diezulagula eta ez munduari? Jesusek erantzun eta esan zion: Norbaitek ni maite banauka, nire hitza gordeko du, eta nire aitak hura maiteko du, eta harengana etorriko gara eta egoitza bat harekin egingo dugu. Ni maite ez nauena ez ditu nire hitzak gordetzen, eta entzuten duzuen hitza ez da nirea, baizik eta ni bidali nauen Aitarena.

Gauza hauek hitz egin dizkizuet zuen artean geratzen nengoela. Baina Laguntzailea, Espiritu Santua, Aitak nire izenean bidaliko

duena, hark irakatsiko dizue guztia eta gogoraraziko dizue nik zuei esan nizuen guztia. Bakea uzten dizuet, nire bakea ematen dizuet, ez munduak ematen duen bezala nik ematen dizuet. Ez bedi nahastu zuen bihotza, ezta beldurtu ere. Entzun zenuten ni esan nizuela zuei: joaten naiz eta etortzen naiz zuengana. Baldin maite ninduzueten ni, poztu zinetezkeen esan nuelako: joaten naiz aitarengana, nire aita ni baino handiagoa da. Eta orain esan dizuet gertatu baino lehen, gertatzen denean sinets dezazuen. Ez dut gehiago asko hitz egingo zuekin, datorrelako munduko printzea, eta nigan ez du ezer. Baina mundua jakin dezan maite dudala Aita, eta Aitak agindu zidan bezala, horrela egiten dut. Jaiki zaitezte, goazen hemendik.

15

Ni mahasti egiazko naiz, eta nire aita nekazaria da. Nigan fruitua ematen ez duen adar oro kentzen du, eta fruitua ematen duen oro garbitzen du fruitu gehiago eman dezan. Jadanik zuek garbi zarete nik zuentzat hitz egin dudan hitzagatik. Geratu nigan, eta ni zuetan. Hala nola adarrak ez duen fruiturik eman dezakeenik bere kabuz, mahastian geratzen ez bada, horrela zuek ere ez, nigan geratzen ez bazarete. Ni naiz mahastia, zuek adarrak. Nigan geratzen denak eta ni hargan, honek fruitu asko ekartzen du, zeren ni gabe ezin duzue ezer egin. Baldin norbait nigan geratzen ez bada, kanpora jaurtita izan zen adar bezala eta lehortu egin zen, eta haiek biltzen dituzte eta sura botatzen dituzte, eta erretzen da. Baldin nigan geratzen bazarete eta nire

hitzak zuetan geratzen badira, nahi duzuena eskatu, eta egingo zaizue. Honetan glorifikatu zen nire aita, fruta asko ekartzean, eta horrela nire ikasleak izango zarete. Aitak ni maitatu ninduen bezala, eta nik zuek maitatu zintuztedadet, egon zaitezte nire maitasunean. Nire aginduak gordetzen badituztue, nire maitasunean geldituko zarete, ni nire aitaren aginduak gorde ditut eta bere maitasunean geratzen naizen bezala. Hauek hitz egin dizkizuet, nire poza zuen artean iraun dezan eta zuen poza bete dadin. Hau da nire agindua: elkar maite izan dezazuen ni zuek maite izan zintuztedanez. Inork ez du hau baino maitasun handiagoa, norbaitek bere arima bere adiskideen alde jartzea. Zuek nire lagunak zarete, baldin egiten baduzue nik agintzen dizuedana. Ez diot gehiago zuei esklaboak, zeren esklabuak ez daki zer egiten duen bere jaunak, zuei ordea esan dizuet lagunak, zeren guztia entzun dudana nire aitarengandik ezagutarazi dizuet zuei. Ez zuek ni aukeratu naukazue, baizik nik zuek aukeratu zaituztet, eta jarri zaituztet zuek joan zaitezten eta fruitua ekarri dezazuen, eta zuen fruitua gelditu dadin, nire izenean Aitari eskatzen diozuen guztia eman diezazuen. Hauek agintzen dizkizuet, elkar maita dezazuen.

Baldin munduak zuei gorrotoa badizue, jakin ezazue ni zuek baino lehen gorroto izan nauela. Munduarena izango bazinete, munduak berea maite izango zuen; baina munduarena ez zarete, baizik eta nik hautatu zintuztetan zuek mundutik, horregatik munduak gorroto zaituzte. Gogoratu zuei esan nien hitza: ez da esklabua bere jaunak baino handiagoa. Baldin ni persekutatu bazuten, zuek ere persekutatuko zaituzte; baldin

nire hitza gorde bazuten, zurea ere gordeko dute. Baina hauek guztiak egingo dizkizuete nire izenaren erruz, ez baitute ezagutzen ni bidali nauena. Baldin etorri ez banintz eta haiekin hitz egin ez banuen, bekaturik ez zuten izango; baina orain aitzakiarik ez dute beren bekatuari buruz. Ni gorrotatzen nauena nire aita ere gorrotatzen du. Baldin lanak ez banituen egin haien artean inork besteak egin ez dituena, bekaturik ez zuten izango; baina orain ikusi dute eta gorroto izan dute ni eta nire aita. Baina hala bete dadin haien legean idatzita dagoen hitza: Dohainik gorroto egin didate. Baina noiz laguntzailea etortzen denean, ni aitagandik zuengana bidaliko dudana, egiaren Espiritua, aitagandik datorren hura, berak lekukotuko du niri buruz. Eta zuek ere testigantza ematen duzue, hasieratik nirekin egon zaretela.

16

Hauek hitz egin dizkizuet iraindu ez zaitezten. Kanporatuak egingo zaituztete, baina badator ordua non zuek hiltzen dituenak uste izango duen Jainkoari zerbitzua eskaintzen ari dela. Eta gauza hauek egingo dituzte, ez dutelako ezagutu aita ez eta ni ere. Baina hauek hitz egin dizuet, hala non ordua etorri denean, gogoratu ditzakezuen haiek ni esan nizuela zuei. Hauek, ordea, hasieratik ez nizkizuen esan, zuekin bainintzen. Orain, ordea, noa ni bidali ninduen horengana, eta inor ez zuetatik galdetzen dit nora zoazen Baina hauek hitz egin dizkizuedalako, minak zuen bihotza bete du. Baina ni egia esaten dizuet, komeni

zaizue ni joatea. Izan ere, baldin ni ez banoa, laguntzailea ez da etorriko zuengana; baina baldin badoaz, bidaliko dut hura zuengana. Eta etorri ondoren, hark mundua zigortuko du bekatuari buruz, eta zuzentasunari buruz, eta epaiketari buruz. Bekatuari buruz, benetan, ez dutelako sinesten nigan, Zuzentasunari buruz, berriz, nire aitarengana noa eta gehiago ez naukazue ikusten, Epaiketari buruz ordea, zeren mundu honen jauna epaitu izan baita. Oraindik asko daukat esateko zuentzat, baina ez zarete gai hori jasateko orain. Baina noiz datorrenean hura, Egiaren Izpiritua, gidatuko zaituzte egia guztira, ez zeren hitz egingo du bere burutik, baina entzuten duen guztia hitz egingo du, eta datozenak iragarriko dizue. Hark ni glorifikatuko nau, zeren niretik hartuko baitu eta zuei iragarriko baitzizuete. Aitak duen guztia nirea da, horregatik esan nuen nitik hartuko duela eta zuei iragarriko dizuela. Denbora gutxi barru eta ez naukazue ikusiko, eta berriro denbora gutxi barru ikusiko naukazue, zeren ni Aitarengana joaten bainaiz. Bere ikasletatik batzuek elkarri esan zieten, beraz: Zer da esaten digun hau: Denbora gutxi eta ez naukazue ikusiko, eta berriz denbora gutxi eta ikusiko naukazue, eta Ni Aitarengana noa? Beraz, esaten zuten: Zer da hau esaten duena, gutxi hori? Ez dakigu zer dioen. Jakin zuen, beraz, Jesusek hura galdetu nahi zutela, eta esan zien: Honi buruz bilatzen duzue elkarrekin, esan nuelako: Gutxi eta ez naukazue ikusten ni, eta berriro gutxi eta ikusiko naukazue ni? Benetan, benetan esaten dizuet: zuek negar egingo duzue eta deitoratuko duzue, mundua, berriz, poztu egingo da; zuek, ordea, tristetu egingo zarete, baina zuen mina poza bihurtuko da. Emakumeak

erditzean mina du, bere ordua iritsi delako, baina haurra jaio ondoren, ez du gehiago gogoratzen oinazeaz, pozaren gatik, gizaki bat mundura jaio delako. Eta zuek, beraz, mina duzue orain, baina berriro ikusiko zaituztet eta zuen bihotza poztu egingo da, eta zuen poza inork ez du kentzen zuengandik. Eta egun hartan ez didazue ezer galdetuko. Amen, amen esaten dizuet: zenbat ere eskatuko diozueten Aitari nire izenean, emango dizu zuei. Orain arte ez duzue ezer eskatu nire izenean; eskatu eta jasoko duzue, zuen poza betea izan dadin. Gauza hauek paraboletan hitz egin dizuet, baina dator ordua noiz gehiago ez paraboletan hitz egingo dizuet, baizik irekitasunez Aitaz jakinaraziko dizuet. Egun hartan nire izenean eskatuko duzue, eta ez dizuet esaten ni Aitari zuen gainean eskatuko diodan, Aitak berak maite zaituzte, zuek ni maitatu duzuelako eta ni Jainkoagandik atera nintzela sinetsi duzuelako. Aitagandik atera nintzen eta mundura etorri naiz; berriro mundua uzten dut eta aitagana noa. Bere ikasleek esan zioten: Begira, orain garbi hitz egiten duzu, eta ez duzu esaerarik esaten. Orain dakigu dena dakizula eta ez duzula beharrik inork zu galdetu dezan. Horretan sinesten dugu Jainkoagandik atera zinela. Jesusek erantzun zien: Orain sinesten al duzue? Hara, ordua dator, eta orain iritsi da, bakoitza bere etxera sakabanatu eta ni bakarrik utz nezazuen, baina ez nago bakarrik, Aita nirekin dagoelako. Hauek hitz egin dizkizuet, nigan bakea izan dezazuen. Munduan tribulazio izango duzue, baina kemen hartu: nik mundua gainditu dut.

17

Hauek hitz egin zituen Jesusek, eta bere begiak zerura jaso zituen eta esan zuen: Aita, ordua etorri da; glorifikatu zure semea, zure semeak ere zu glorifikatu zaitzazun. Hala nola hari haragiaren gaineko agintaritza osoa eman zenion, hala non hari eman diozun guztiari bizitza betierekoa emango dien. Hau da, berriz, betiereko bizia: zu, Jainko egiazko bakarra, eta zuk bidali zenuen Jesukristo ezagutzea. Ni zu glorifikatu nuen lurraren gainean, lana osatu nuen eman zenidan niri egiteko. Eta orain glorifikatu nazazu zu, Aita, zure ondoan duen aintzarekin, mundua izan aurretik zure ondoan nuen aintzarekin. Zure izena agertu diet munduaren artetik eman dizkidazun gizonei. Zureak ziren eta niri eman dizkidazu, eta zure hitza gorde dute. Orain jakin dute zure baitetik dela eman dizkidazun guztia. Zeren zuk eman dizkidazun hitzak eman diet haiei, eta beraiek hartu dituzte, eta benetan jakin dute nituela zuregandik atera, eta sinetsi dute zuk ni bidali nauzula. Ni haiei buruz eskatzen dut, ez munduaren buruz eskatzen dut, baizik eman didazun haiei buruz, zeureak direlako. Eta nire guztiak zureak dira eta zureak nireak dira, eta glorifikatua izan naiz haietan. Eta ez naiz gehiago munduan, eta hauek munduan daude, eta ni zuregana nator. Aita santua, gorde itzazu haiek zure izenean, niri eman didazun izenean, bat izan daitezen gu bezala. Haiekin munduan nengoenean, nik zaindu nituen haiek zure izenean; eman dizkidazunak gorde nituen, eta inor ez zen haietatik galdu, salbuespen bakarra hondamendiaren semea, Idazkia bete zedin.

Orain, ordea, zuri nator, eta gauza hauek munduan esaten ditut, nire poza beteta izan dezaten berengan. Nik eman diot haiei zure hitza, eta munduak gorroto izan ditu haiek, mundutik ez baitira, ni mundutik ez naizen bezala. Ez dut eskatzen haiek mundutik kentzea, baizik haiek gaiztotik zaintzea. Mundu-tik ez dira, ni mundu-tik ez naizen bezala. Santifikatu itzazu haiek zure egiaren bidez; zure hitza egia da. Zuk ni mundura bidali ninduzun bezala, nik ere haiek mundura bidali nituen. Eta haien alde ni santifikatzen dut neure Ez hauei buruz bakarrik eskatzen dut, baizik eta haien hitzaren bidez nigan sinesten dutenen buruz ere, Guztiak bat izan daitezen, zu, aita, nigan zauden bezala eta ni zugan nagoen bezala, haiek ere gugan bat izan daitezen, mundua sinetsi dezan zu nire bidaltzailea zarela. Eta nik zuk niri eman didazun aintzea eman diet haiei, bat izan daitezen gu bat garen bezala, Ni haiengan eta zu nigan, perfekzionatuak izan daitezen bat eginez, eta mundua jakin dezan zu ni bidali zintudan eta haiek maite izan dituzu ni maite izan ninduzu bezala. Aita, zeinek eman dizkidazu niri, nahi dut non naizen ni, haiek ere izan daitezen nirekin, ikus dezaten nire goraintzia, zeina eman dizkidazu niri, zeren maite izan nauzu munduaren oinarria baino lehen. Aita zuzena, mundua ez zaitu ezagutu, baina ni zaitut ezagutu, eta hauek ezagutu dute zu niri bidali zinudala. Eta zure izena ezagutarazi nien haiei, eta ezagutaraziko diet, zure maite izan nauzun maitasuna haiengan egon dadin, eta ni ere haiengan.

18

Hauek esanda, Jesusu irten zen bere ikaslearekin Zedronen torrentearen harandeaz, non lorategi bat bazen, zeinetan sartu zen bera eta bere ikasleak. Judah traizionatzen zuenak ere lekua ezagutzen zuen, Jesus sarritan bere ikaslekin han bildu ohi baitzen. Beraz, Judak kohorte bat hartu eta apaiz nagusien eta Fariseuaren laguntzaileak hartu, eta hara dator sua-argiekin eta linternarekin eta armekin. Jesus, beraz, bere gainera etortzen ari ziren gauza guztiak jakinda, irten eta esan zien: Nor bilatzen duzue? Erantzun zioten: Jesus Nazaretarra. Jesusek esan zien: Ni naiz. Judah, hura entregatzen ari zena, ere haiekin zegoen zutik. Hala beraz, esan zienean Ni naiz, atzera joan ziren eta lurrera erori ziren. Berriro beraz, haiei galdetu zien: Nor bilatzen duzue? Eta haiek esan zuten: Jesus Nazaretarra. Jesusek erantzun zuen: Esan dizuet ni naizela. Beraz, baldin ni bilatzen banauezue, utzi hauek joaten. Hala bete dadin esan zuen hitza: Niri eman dizkidazunak ez ditut galdu, ez haietatik bat ere. Simon Peterrek, beraz, ezpata bat zeukalako, atera egin zuen eta apaiz nagusiaren esklabua jo zuen, eta haren eskuineko belarria ebaki zion. Esklabua Malchus zeritzon. Jesusek, beraz, Petrori esan zion: Bota ezpata funtsera. Aitak eman didan kopa ez al dut edango?

Beraz, kohorteak eta komandanteak eta juduen laguntzaileek Jesus atxilotu eta lotu zuten. Eta lehenik Annasgana eraman zuten hura, Kaifasen aitaginarreba baitzen, eta Kaifas urte hartako apaiz nagusia zen. Kaifas zen, baina, Judutarrei aholkatu ziena komeni zela gizon bat galtzea herriarentzat. Jarraitzen zion Jesusi Simon Petrok eta beste ikasle batek. Ikasle

hura, ordea, apaiz nagusiak ezagutzen zuen, eta Jesusarekin batera sartu zen apaiz nagusiaren patiora. Baina Pedro kanpoan zegoen atearen ondoan. Orduan atera zen beste ikaslea, apaiz nagusiarentzat ezaguna zena, eta atezainari hitz egin zion, eta Pedro sartu zuen. Dio, beraz, atea zaintzen duen neska gazteak Petrori: Ez al zara zu ere gizon honen ikasleengandik? Hark dio: Ez naiz. Esklaboak eta laguntzaileak zutik zeuden, ikatz-sua egin zutelako hotz egin zuelako, eta berotzen ari ziren; Pedro ere haiekin zegoen, zutik eta berotzen ari zela. Apaiz nagusiak, beraz, Jesus galdetu zion bere ikasleei buruz eta bere irakaskuntzari buruz. Jesusek erantzun zion: Ni irekitasunez hitz egin nion munduari, beti irakatsi nuen biltzarrean eta tenpluan, non juduak beti biltzen diren, eta ezkutuan ez nuen ezer hitz egin. Zergatik galdetzen didazu? Galdetu entzun dutenei zer esan nien haiei. Ikusi, hauek dakite nik esan nuena. Hauek esan ondoren, baina, laguntzaileetako bat ondoan zegoenak kolpe bat eman zion Jesusi esanez: Horrela erantzuten diozu apaiz nagusiari? Jesusek erantzun zion: Baldin gaizki hitz egin badut, testifikatu gaitzari buruz; baina baldin ongi, zergatik jotzen nauzu? Anasek hura loturik bidali zuen Kaifas apaiz nagusiarengana. Simon Petrus zutik eta berotzean zegoen. Beraz, esan zioten hari: Ez al zara zu ere haren ikasletako bat? Beraz, hark ukatu egin zuen eta esan zuen: Ez naiz. Apaiz nagusiaren lotarri-gikonetako batek, Petrok belarria ebaki zion gizonaren ahaidea zenak, esan zuen: Ez ote zaitut nik ikusi lorategian harekin? Berriro beraz, Petrosek ukatu zuen, eta berehala oilarrak jo zuen.

Beraz, Jesús Kaifasen-etik pretoriora eramaten dute. Goiza zen, eta beraiek ez ziren pretoriora sartu, kutsatu ez daitezen, baizik eta pazkoa jan dezaten. Atera zen, beraz, Pilato haiekengana eta esan zuen: Zein salaketa ekartzen duzue gizon honen aurka? Erantzun zioten eta esan zioten: Hau gaizkilea ez balitz, ez genuke zuri entregatuko. Pilatok beraz esan zien haiei: Hartu ezazue hura zuek eta epai ezazue zuen legearen arabera. Judutarrek beraz esan zioten hari: Guri ez zaigu baimenduta inor hiltzea, Hala non Jesusen hitza bete zedin, zein esan zuen adierazten zein heriotzaz hil behar zuen. Sartu zen beraz praitoriora berriro Pilatok eta deitu zuen Jesus eta esan zion: zu zara juduen erregea? Jesusek erantzun zion: Zeure kabuz esaten duzu hori, ala besteek esan dizute niri buruz? Pilatosek erantzun zuen: Ez ote naiz ni judua? Zure nazioak eta apaiz nagusiek eman zintuzten zu niri. Zer egin duzu? Jesusek erantzun zuen: Nire erresuma ez da mundu honetatik. Baldin nire erresuma mundu honetatik balitz, nire laguntzaileek borrokatuko lukete, juduei entregatu ez nendin. Baina orain nire erresuma ez da hemendik. Esan zion beraz Pilatosek: Beraz, errege zara zu?. Jesusek erantzun zuen: Zuk diozu errege naizela ni. Ni honetarako jaio nintzen eta honetarako etorri nintzen mundura, egiari buruz lekukotza egiteko. Egiatik datorren guztiak entzuten du nire ahotsa. Pilatok esaten dio: Zer da egia?. Eta hau esanda, berriro atera zen judutarren aldera eta esaten die: Ni ez dut inolako kausarik aurkitzen beragan. Baina zuei ohitura bat dago, Pazko garaian bat askatzea. Nahi duzue, beraz, juduen erregea askatzea? Beraz, guztiek berriro oihu egin zuten esanez: Ez hau, baizik Barrabas. Eta Barrabas lapurra zen.

19

Orduan, beraz, Pilatosek Jesus hartu zuen eta azotatu egin zuen. Eta soldaduek arantzazko koroa josi eta haren buruan jarri zuten, eta soineko purpura bat janztarazi zioten. Eta esaten zuten: Ongi etorri, Juduen errege!, eta zaplatak ematen zizkioten. Atera zen beraz berriro kanpora Pilato, eta esaten die haiei: Ikusi, ekartzen dut zuei hura kanpora, jakin dezazuen bertan ez dudala inongo errurik aurkitzen. Atera zen beraz Jesus kanpora, arantza-koroa eta purpura-soinekoa eramaten zituela. Eta esaten die haiei: Ikusi gizona. Beraz, apaiz nagusiek eta laguntzaileek hura ikusi zutenean, oihu egin zuten esanez: Gurutziltzatu, gurutziltzatu hura!. Pilatok esaten die haiei: Hartu hura zuek eta gurutziltzatu, ni izan ere ez dut beragan kausarik aurkitzen. Juduek erantzun zioten: Gu legea dugu, eta gure legearen arabera hil behar du, bere burua Jainkoaren seme egin duelako. Beraz, Pilatok hitz hau entzun zuenean, gehiago beldurtu zen. Eta berriro sartu zen pretorioan eta esan zion Jesusi: Nondik zara zu?. Baina Jesusek ez zion erantzunik eman. Pilatok, beraz, diosku hari: Niri ez didazu hitz egiten? Ez al dakizu agintaritza dudala zu gurutziltzatzeko eta agintaritza dudala zu askatzeko? Jesusek erantzun zuen: ez zenuen nire aurka agintaritzarik, goitik emana ez bazaizu; horregatik, ni zuri ematen dizunak bekatu handiagoa du. Honetatik aurrera Pilatok hura askatu nahi zuen, baina juduek oihu egiten zuten esanez: baldin hau askatzen baduzu, ez zara Zesarren adiskidea. Bere burua errege egiten duen guztia Zesarren aurka dago.

Beraz Pilatok, hitz hau entzun ondoren, Jesus kanpora eraman zuen, eta eseri zen plataformaren gainean, Harrilauza izeneko leku batean, hebreraz berriz Gabbatha. Pazkoaren prestaketa zen, eta ordua seigarrena bezala zen, eta judutarrei esaten die: Ikusi zuen erregea. Baina haiek oihu egin zuten: Kendu, kendu, gurutziltzatu hura!. Pilatosek haiei esaten die: Zuen erregea gurutziltzatuko dut?. Apaiz nagusiek erantzun zuten: Ez dugu erregerik Zesar ez bada. Orduan, beraz, hura haiei eman zien gurutziltzatu zedin.

Hartu zuten Jesus eta eraman zuten, eta bere gurutzea eramaten zuela atera zen garezur leku deitua batera, hebreraz Golgotha esaten zaiona. Non hura gurutziltzatu zuten, eta harekin beste bi, alde batetik eta bestetik, eta erdian Jesusa. Pilatok titulu bat idatzi eta gurutzean jarri zuen, eta idatzita zegoen: Jesus Nazaretarra, Juduen Erregea. Titulu hau, beraz, judutarren artean askok irakurri zuten, zeren Jesus gurutziltzatu zen lekua hiriaren hurbil baitzegoen, eta hebreraz, grekoez eta latinoez idatzita zegoen. Juduaren apaiz nagusiek beraz Pilatoi esaten zioten: ez idatzi Juduaren Erregea, baizik Hark esan zuen: Juduaren Errege naiz. Pilatok erantzun zuen: Idatzi dudana, idatzi dut.

Soldaduek, beraz, Jesus gurutziltzatu zutenean, hartu zuten haren arropak eta lau zati egin zituzten, soldadu bakoitzarentzat zati bat, eta tunika ere bai; baina tunika josturarik gabea zen, goitik behera osoa zehar ehuna. Esan zuten beraz elkarri: Ez dezagun urratu hura, baizik eta zozketak

egin ditzagun haren gainean norena izango den, bete dadin esaten duen idazkia: Banatu zituzten nire arropak beraientzat, eta nire jantzien gainean zozketea bota zuten.

Soldaduak, beraz, gauza hauek egin zituzten. Jesusen gurutzearen ondoan zutik zeuden, ordea, haren ama eta haren amaren arreba, Klopaseko Maria eta Magdalako Maria. Jesus, beraz, bere ama eta maite zuen ikaslea ondoan zeudelarik ikusirik, bere amari dio: Emakume, ikusi zure semea. Gero ikasleari esaten dio: hara zure ama. Eta ordu hartatik aurrera, ikaslea bere etxera eraman zuen. Honen ondoren, Jesuak dena dagoeneko burutu dela jakinda, Idazkia bete dadin, dio: Egarri nago. Ontzi bat, beraz, zegoen ozpinez betea, eta haiek belaki bat ozpinaz bete eta hisopoan jarri eta haren ahora hurbildu zuten. Beraz, Jesusek ozpina hartu zuenean esan zuen: Osatuta dago, eta burua makurturik espirituari uko egin zion.

Juduek, beraz, gorputzak gurutzean larunbatean gelditu ez zitezen, prestakuntze-eguna zelako, eta larunbat harena egun handia zelako, Pilatori eskatu zioten haien hankak hautsi zitzaten eta kendu zitzaten. Soldaduak etorri ziren, beraz, eta lehenaren hankak hautsi zituzten eta harekin gurutziltzatu zen bestearenak ere bai. Baina Jesusengana etorrita, dagoeneko hila zegoela ikusi zutenean, ez zizkioten hankak hautsi. Baina soldaduetako batek bere alboa lantza batekin zulatu zuen, eta berehala odola eta ura atera ziren. Eta ikusi duenak lekukotza eman du, eta bere lekukotza egia da, eta hark badaki egia esaten duela, zuek ere sinets dezazuen. Gertatu zen, bada, hau guztia,

idazkia bete zedin: Haren hezurrik ez da hautsiko. Eta berriz, beste idazkera batek dio: Ikusiko dute zein zulatu zuten.

Honekin eta gero, Arimateako Josek galdetu zion Pilatoi, Jesusen ikaslea zenak baina Juduen beldurragatik ezkutatua, Jesusen gorpua har zezan, eta Pilatoak baimena eman zuen. Beraz etorri zen eta Jesusen gorpua jaso zuen. Baina Nikodemo ere etorri zen, gauez Jesusen lehen aldiz etorria, mirra eta aloearen nahasketa bat ekarriz, ehun libra inguru. Hartu zuten, beraz, Jesusen gorputza eta lotu zuten mihise-oihaletan espeziekin, juduek ehortzteko duten ohituraren arabera. Baina leku hartan non gurutziltzatu zen lorategi bat zegoen, eta lorategi hartan hilobi berri bat, non oraindik inor jarri ez zen, Han beraz, Judutarren prestakuntza zela-eta, hilobia hurbil zegoelako, jarri zuten Jesus.

20

Baina igandeetako batean, Maria Magdalenak goiz-goizean dator, iluntasuna oraindik dagoenean, hilobira, eta ikusten du harria hilobitik kenduta dagoela. Korrika egiten du, beraz, eta Simon Petrorengana eta Jesusek maite zuen beste ikaslearengana dator, eta haiei dio: Jauna hilobitik hartu dute, eta ez dakigu non jarri duten. Atera zen beraz Peter eta beste ikaslea, eta hilobira zihoazen. Korrika ari ziren biak batera, eta beste ikasleak Petro baino azkarrago aurreratu zuen eta lehena iritsi zen hilobira, Eta makurtu ondoren ikusten ditu mihise-

oihalak han daudenak, baina hala ere ez zen sartu. Dator, beraz, Simon Petros hura jarraitzen, eta hilobira sartu zen eta mihise-oihalak etzanda ikusten ditu. Eta aurpegi-oihala, haren buruan zegoena, ez zegoen mihise-oihalekin batera etzanda, baizik eta aparte bilduta leku batean. Orduan, beraz, beste ikaslea ere sartu zen, lehena hilobiara iritsi zena, eta ikusi eta sinets zuen. Oraindik ez baitzekiten Idazkiak hura hildakoen artetik jaiki behar zuela. Ikasleek, beraz, berriro beren buruengana joan ziren. Maria, ordea, hilobian zegoen negarka, kanpoan. Negar egiten zuen bitartean, beraz, hilobira makurtu zen eta bi mezulari zuri ikusten ditu eseririk, bat buruaren aldean eta bestea oinetara, Jesusen gorpua zegoen tokian. Eta haiek esaten diote: Emakume, zergatik negarrez zaude? Berak erantzuten die: Nire Jauna eraman dute, eta ez dakit non jarri duten. Eta hau esan ondoren, atzera itzuli zen, eta Jesus zutik ikusten du, baina ez zekien Jesus zela. Jesusek dio hura: Emakume, zergatik negar egiten duzu? Nor bilatzen duzu? Hark, uste duelako loratzaina dela, dio hari: Jauna, baldin zuk eraman baduzu hura, esan iezadazu non jarri duzun hura, eta nik hura altxatuko dut. Jesusek dio honi: Maria. Itzulita, hark dio hari: Rabboni —hau da, Irakasle—. Jesusek honi dio: ez nazazu ukitu, oraindik ez bainaiz igo nire aitaren aldera, baina joan nire anaien aldera eta esan haiei: igotzen naiz nire aitaren eta zuen aitaren aldera, eta nire Jainkoaren eta zuen Jainkoaren aldera. Dator Maria Magdalena ikaslei jakinarazten Jauna ikusi duela, eta gauza hauek esan zizkiola.

Arratsaldea izanik, beraz, egun hartan, sabateetako batean, eta

ateak itxita zeuden non ikasleak bilduta zeuden juduen beldurragatik, Jesus etorri zen eta erdian zutik jarri zen, eta haiei dio: Bakea zuei. Eta hau esanda, erakutsi zien eskuak eta bere alboa. Beraz, ikasleak poztu ziren Jauna ikusi zutenean. Jesusek, beraz, berriro esan zien: Bakea zuentzat. Aitak ni bidali nauen bezala, ni ere zuek bidaltzen zaituztet. Eta hau esan ondoren, arnasa eman zien eta esan zien: Hartu Espiritu Santua, Norbaitek bekatuak barkatzen badizkiozue, barkatuak zaizkie; norbaitek eusten badiozue, eutsiak daude.

Thomas, ordea, hamabietako bat, Didymus deiturikoa, ez zegoen haiekin Jesus etorri zenean. Esaten zioten, beraz, berari beste ikasleek: Ikusi dugu Jauna. Baina berak esan zien: Baldin ez badut ikusten bere eskuetan iltzen marka, eta jartzen nire hatza iltzen markara, eta jartzen nire eskua bere albo-saiheserara, ez dut sinetsiko. Eta zortzi egun geroago, berriro barruan zeuden bere ikasleak, eta Tomas haiekin. Jesus etorri zen ateak itxita zeudela, eta erdian zutik jarri zen eta esan zuen: Bakea zuei. Gero Tomasi esaten dio: Ekarri zure hatza hona eta ikusi nire eskuak, eta ekarri zure eskua eta sartu nire alboan, eta ez izan sinesgaitza, baizik sineslehia. Eta Tomak erantzun zuen eta esan zion: Nire Jauna eta nire Jainkoa. Jesusek dio hari: ikusi nauzu, sinetsi duzu; zorionekoak dira ikusi gabe sinetsi dutenak.

Asko hain beraz eta beste zeinu ere egin zituen Jesusek bere ikasleen aurrean, zeinak ez daude idatzita liburu honetan, Hauek, ordea, idatzita daude sinets dezazuen Jesus Kristo dela, Jainkoaren Semea, eta, sinesten duzuenean, bizitza izan

dezazuen haren izenean.

21

Honekin ondoren, Jesusek berriro bere burua agerian egin zien ikasleei Tiberiadeko itsasoaren gainean, eta honela agerian egin zuen. Batera zeuden Simon Petros, eta Tomas Didymus deiturikoa, eta Nathanael Galileako Kana-koa, eta Zebedeoren semeak, eta bere ikasleengandik beste bi. Simon Petrok dio haiei: Noa arrantzara. Diote hari: Gatoz gu ere zurekin. Atera ziren eta berehala igo ziren ontzira, eta gau hartan ez zuten ezer harrapatu. Goiza dagoeneko iritsi zenean, Jesus hondartzan zutik zegoen, baina ikasleek ez zekiten Jesus zela. Dio beraz haiei Jesusek: Haurrak, ez al duzue arrainarik? Erantzun zioten: Ez. Baina hark esan zien: Bota ezazue sarea ontziko eskuineko aldera, eta aurkituko duzue. Bota zuten, beraz, eta ez ziren gehiago gai hura tiratzeko arrain ugaritasunaren ondorioz. Diosku beraz ikasle hark, Jesusek maite zuena, Pedrori: Jauna da. Simon Petrosek, beraz, entzun zuenean Jauna zela, kanpoko arropa gerturatu zuen, biluzik zegoen eta, eta bere burua itsasora bota zuen. Baina beste ikasleek txaluparekin etorri ziren, ez baitziren lurretik urrun, berrehun ukondotik gutxi gorabehera baizik, arrainen sarea arrastatuz. Beraz, lurrera joan zirenean, ikatz-sua etzanda ikusten dute, eta gainean arraina jarrita, eta ogia. Jesusek haiei dioste: Ekartzazue orain harrapatu duzuen arrainetik. Simon Petros igo zen eta sarea lurrera tiratu zuen, arrain handi ehun berrogeita hamarrekin

betea, eta hainbeste izanda ere sarea ez zen urratu. Jesusek haiei dioste: Zatoz, jan gosaria. Baina ikasleek inork ez zuen ausartu hura aztertzea Zu nor zara?, jakinez Jauna zela. Dator, beraz, Jesus eta ogia hartzen du, eta haiei ematen die, eta arraina ere era berean. Hau jadanik hirugarren aldiz agertu zen Jesus bere ikasleei, hiletan piztuta.

Beraz, gosaldu zutenean, Jesusek Simon Petrori esaten dio: Simon, Jonasen semea, maite nauzu hauek baino gehiago? Esaten dio: bai, Jauna, badakizu maite zaitudala. Esaten dio: bazka itzazu nire bildotsak. Dio hari berriz bigarrenez: Simon Jona, maite nauzu? Dio hari: Bai, Jauna, zu badakizu maite zaitut. Dio hari: Artzain itzazu nire ardiak. Dio hari hirugarrenez: Simon Jona, maite nauzu? Tristetu zen Petros, hark hirugarrenez esan ziolako maite nauzu?, eta esan zion: Jauna, zuk dena dakizu, zuk badakizu maite zaitudala. Jesusek dio hari: Bazka itzazu nire ardiak. Benetan, benetan esaten dizut: gaztea zinenean, zeure burua gerrikotzen zenuen eta nahi zenuen tokira joaten zinen; baina zahartzen zarenean, zure eskuak luzatuko dituzu, eta beste batek gerrikotuko zaitu eta ez duzun tokira eramango zaitu. Hau esan zuen, ordea, adierazten zein heriotzaz aindetstuko zuen Jainkoa. Eta hau esanda, esaten dio: Jarraitu niri. Itzuli baina, Petrosek ikusten du Jesusek maite zuen ikaslea jarraitzen, zeina afarira haren bularraren gainean etzan baitzen eta esan baitzuen: Jauna, nor da zu ematen ari dena? Hau ikusirik, Petrok Jesusi dio: Jauna, honek, ordea, zer? Jesusek dio hura: Baldin hura gelditzea nahi badut ni etorri arte, zer zuri? Zu jarraitu niri. Atera zen, beraz, hitz hau anaiengana:

ikasle hura ez dela hiltzen. Eta ez zion esan hari Jesusek ez dela hiltzen, baizik: Baldin hura nahi badut gelditzea ni natorrela arte, zer zuri?

Hau da ikasle lekukotzen duena hauen buruz eta hauek idatzi dituena, eta dakigu egia dela bere lekukotza. Bada beste gauza asko ere egin zituen Jesusek, zeintzuk, banaka idatzi behar balira, mundua ere ez litzatekeela gai izango, uste dut, idatzitako liburuak edukitzeko. Amen.

Deuteronomio

1

Hauek dira Moisesek Israel guztiari esan zizkion hitzak, Jordanez bestaldean, basamortuan, mendebaldean, itsaso gorriaren ondoan, Paran, Tofel, Lobon, Aulon eta urrez apainduaren artean. Hamaika eguneko bidea da Horebtik Seir mendiaren gainetik Kades Barneara arte. Eta gertatu zen berrogegarren urtean, hamaikagarren hilabetean, hilabetearen batean, Moisesek hitz egin zien Israelgo seme guztiei, Jaunak berarentzat haiei buruz agindu zion guztien arabera, jo ondoren Sihon Amorrearren erregea, Hesebonen bizi izan zena, eta Og Basango erregea, Astarothen eta Edreien bizi izan zena, Jordanaren bestaldean, Moaben lurraldean, Moisesek lege hau azaltzen hasi zen, esanez, Jauna gure Jainkoak hitz egin zigun Horebn, esanez: Nahikoa da zuetzat mendi honetan bizitzea. Itzuli eta abiatu zuek, eta sartu Amorrearren mendira, eta inguruko biztanle guztietara Araban, mendira eta lautadara, eta hegoaldera, eta Kanaandarren lurreko kostaldean, eta Antilibanora Eufrates ibai handiaren arte. Ikusizue, eman du

zuen aurrean lurra; sartu eta hartu jabetzan lurra, zeina zin egin nien zuen gurasoak den Abraham, Isaak eta Jakob, eman haiei eta haien ondorengoari haiekin.

Eta esan nuen zuei denbora hartan, esanez: Ez izango naiz gai bakarrik zuek eramateko. Jauna zuen Jainkoak ugaritu zaituzte, eta ikusi, gaur zeruko izarren antzekoak zarete kopuruz. Zuen aitoen Jainko Jaunak gehitu beza zuei mila aldiz zaretenaren gainean, eta bedeinkatu zaitzatela zuri hitz egin zizuen bezala. Nola izango naiz gai bakarrik zuen lana, zuen oinarria eta zuen kontraesanak eramateko? Eman zeurontzat gizon jakintsuak, ezagunak eta adimentsuak zuen tribuetatik, eta haiek ezarriko ditut zuen buruzagi. Eta erantzun zenidaten eta esan zenuten: Ona da esan zenuen hitza betetzea. Eta hartu nituen zuengandik gizon jakintsuak eta ezagunak eta adimentsuak, eta izendatu nituen haiek zuen gainean buruzagi: mila buruzagiak, ehun buruzagiak, berrogeita hamar buruzagiak, hamar buruzagiak, eta idazkariak zuen epaileentzat. Eta agindu nien zuen epaileei denbora hartan, esanez: entzun zuen anaien artean, eta epai egin zuzen gizonaren eta anaiaren artean, eta bere arrotzaren artean. Ez duzu aurpegirik ezagutuko epaiketan, txikiarenaren arabera eta handiarenaren arabera epaituko duzu, ez duzu gizonaren aurpegirik erakutsiko, zeren epaiketa Jainkoarena baita, eta zuengandik hitz gogorra den edozein, ekarriko duzue hura nirengana, eta entzungo dut hura. Eta denbora hartan zuei agindu nizkizuen hitz guztiak, zeintzuk egingo dituzuen.

Eta Horebtik abiatu ondoren, basamortu handi eta ikaragarri

hura guztia zeharkatu genuen, zuek ikusi zenuten bidea, Amorrearren mendirantz, gure Jainko Jaunak agindu zigun bezala, eta Kades Barneara iritsi ginen. Eta esan nuen zuei: etorri zarete Amorreoen mendiraino, zeina Jaun gure Jainkoak ematen dizuen. Ikusizue, Jaun zuen Jainkoak lurra eman dizue zuen aurrean. Igo eta hartu jabetzan, zuen gurasoen Jaun Jainkoak esan zizuen bezala. Ez izan beldurrik, ez izurik ere. Eta zuek guztiak etorri zineten nire aurrera, eta esan zenuten: Bidal ditzagun gure aurrean gizonak, eta espia dezatela lurra, eta jakinaraz diezagutela erantzuna: zein bide hartuko dugun bertatik igotzeko, eta zein hiritan sartuko garen. Eta hitza atsegin izan zitzaidan, eta zuetatik hamabi gizon hartu nituen, leinuko bat. Eta itzuli ondoren mendirantz igo ziren, eta mahats-multzoko haranera iritsi ziren, eta zelatatu egin zuten hura. Eta hartu zuten beren eskuetan lurreko frutuetatik, eta ekarri zuten zuengana, eta esaten zuten: Ona da lurra, Jauna gure Jainkoak ematen diguna.

Eta ez zenuten nahi izan igo, baina desobeditu zenuten gure Jainko Jaunaren hitza. Eta zurrumurukatzen zenuten zuen dendetetan, eta esan zenuten: Jaunak gu gorrotatzeagatik, atera gintuen Egiptoko lurretik gu Amorreoen eskuetan emateko, gu suntsitzeko. Nora gu goaz gora? Baina zuen anaiek aldendu dute zuen bihotza, esanez: nazio handia eta askoa eta gurea baino indartsuagoa, eta hiri handiak eta harresituak zeruaren arte, baina gigante-semeak ere ikusi ditugu han. Eta esan nizuen zuei: ez izutu, ezta beldurtu ere haien aurka. Zuen Jainko Jauna, zuen aurpegi aurretik doana, berak borrokatuko du haiekin zuekin

batera, Egiptoko lurrean zuei egin zizuen guztien arabera, eta ikusi zenuten basamortu honetan, Amorreoen mendiko bidean, Jaunak zu mantendu zuen bezala. Zure Jainkoak, nola gizon batek bere semea eusten duen bezala, ibili zineten bide osoan zehar etorri zineten leku honetara arte.

Eta hitz honetan ez zenuten sinetsi gure Jainko Jaunari, Zuek baino lehen bidean aurretik joaten dena, zuei lekua hautatzeko, gauean suz gidatuz, zuei bidea erakutsiz zeinaren gainetik zoazen, eta egunez hodeiz.

Eta Jaunak zuen hitzen hotsa entzun zuen, eta haserretuta zin egin zuen, esanez. Baldin ikusiko badu norbaitek gizon hauen lur on hau, zeini zin egin nion haien gurasoei, salbu Caleb Jephunnehen semeak ikusiko du hura, eta honi emango diot lurra non igo zen gainera, eta bere semeei, Jaunari atxikia egon zelako. Eta niri haserre izan zitzaidan Jaunak zuengatik, esanez: Zu ere ez zara sartuko han. Joshua Nun-en semea, zuri ondoan dagoen hau, berak sartuko da han; indartu hura, zeren berak emango baitio hura oinordetzan Israeli. Eta haur gazte guztiak, gaur ona edo gaiztoa ezagutzen ez dutenak, hauek sartuko dira han, eta hauei emango diet hura, eta beraiek heredatuko dute hura. Eta zuek itzuli ondoren basamortuan kanpatu zenuten, Itsaso Gorriaren bidean.

Eta erantzun zenuten eta esan zenuten: Bekatu egin dugu gure Jainko Jaunaren aurrean. Gu igoko gara eta gerratuko dugu gure Jainko Jaunak agindu zigun guztia egin dadin. Eta bakoitzak

bere gerrarako tresnak hartu ondoren, eta bildu ondoren, igotzen zarete mendira. Eta Jaunak esan zidan: Esan iezaiezu haiei: ez zaitezte igo eta ez borrokatu, ez baitnago zuekin, eta ez zaitezte hautsiko zuen etsaien aurrean. Eta hitz egin nuen zuei, eta ez zenidaten entzun, eta Jaunaren hitza hautsi zenuten, eta indarkeriak eginda mendira igo zineten. Eta mendi hartan bizi zen amoritarrak irten zuen zuengana biltzera, eta erleek egingo luketen bezala persekutatu zintuzten, eta Seiretik Hormara arte zauritu zintuzten. Eta eseri ondoren negar egin zenuten gure Jainko Jaunaren aurrean, eta Jaunak ez zuen zuen ahotsik entzun, ezta zuei arretarik jarri ere.

Eta Kadesh-en egun asko egon zineten, han egon zineten egun guztiak.

2

Eta itzuli eta basamortura abiatu ginen, itsaso gorrirako bidea, Jaunak niri esan zidan moduan, eta Seir mendia egun askotan inguratu genuen. Eta Jaunak esan zidan, Nahikoa izan bekio zuei mendi hau inguratzen, itzuli beraz iparraldera. Eta herriari agindu, esanez: Zuek zeuen anaiak Esauren semeen mugetatik igarotzen zarete, zeinek Seir-en bizi diren, eta beldur izango zaizkie, eta oso errespetatuko zaituzte. Ez egin gerra haiekin, ez bait dizuet emango haien lurretik ezta oin-urrats bat ere, zeren zozketaz eman baitiet Esauren semeei Seir mendia. Zilarrez janaria erosi ezazue haietatik eta jan, eta ura neurriz hartuko

duzue haietatik zilarrez eta edan. Zeren gure Jaunak, gure Jainkoak, zu bedeinkatu zaitu zure eskuen lan guztietan, hartu kontuan nola zeharkatu zenuen basamortu handi eta beldurgarri hura, hara, berrogei urtez zure Jainko Jauna zurekin egon da, ez zenuen ezer falta izan.

Eta gure anaiak, Esauren seme Seiren bizi zirenak, gaindituz pasa ginen, Araba bidetik, Ailon-etik eta Ezion Geber-etik, eta itzuli eta Moab-eko basamortuko bidea hartu genuen. Eta Jaunak esan zidan: Ez izan etsai Moabitarrei, eta ez hasi haiekin gerrarik, ez baitizuet emango haien lurretik zati batean, Loten semeei baitizkiet eman Aroer heredatzeko. Omminek lehenagokoak haren gainean ezarri ziren, nazio handia eta ugaria eta indartsuak, hain zuzen ere Anakimak bezala. Rephaim kontsideratuak izango dira eta hauek ere, Anakim bezala, eta Moabitarrek Emim deitzen diete. Eta Seiren bizi izan zen Horrita lehenago, eta Esauren seme-alabek suntsitu egin zituzten haiek, eta kanporatu egin zituzten haien aurpegitik. Eta ezarri ziren haien ordez, Israelek bere oinordetza-lurrarekin egin zuen moduan, Jaunak haiei eman zien lurra. Orain, beraz, jaiki eta abiatu zuek, eta zeharkatu Zaret arroila.

Eta guk Kades Barnetik bidaiatu genituen egunak Zaret arroa gainditu genuen arte hogeita hamar eta zortzi urte izan ziren, kanpotik gerlariak hiltzen joan ziren gizonen belaunaldi guztia erori zen arte, Jaunak zin egin zuen bezala. Jainkoa haiek. Eta Jainkoaren eskua haien gainean zen haiek kanpamentuaren erditik suntsitzeko, erori ziren arte.

Eta gertatu zen guztiak erori zirenean, herriaren erdiko-tik hiltzen ari ziren gerlariak, eta hitz egin zuen Jaunak niri esan zidan: Zu gaur mugak zeharkatuko dituzu Moab Aroer, Eta Ammongo semeen hurbil ekarriko duzue, ez zaitezte haiekin etsai izan, ezta haiekin gerrara sartu ere, ez baitizuet emango Ammongo semeen lurretik ezer zati gisa, Loten semeei eman baitiet hura zati gisa. Refaimen lurra kontatua izango da, eta izan ere beraren gainean bizi ziren Refaimak lehenago eta Ammonidarrak deitzen dituzte haiek Zamzummim. Nazio handia eta askoa eta zuen baino indartsuagoa, Enakeim-ak bezala, eta Jaunak suntsitu zituen haiek haien aurrean, eta heredatu zuten eta ezarri ziren haien ordez egun honetara arte. Hala nola egin zuten Esauren semeentzat Seiren bizi zirenei, zein moduan suntsitu zuten Horreoarra haien aurpegitik, eta heredatu zuten haiek, eta ezarri ziren haien ordez egun honetaraino. Eta Asedothen Gazaraino bizi ziren Euaioiak, eta Kapadoziatik irten ziren Kapadoziarrak suntsitu zituzten haiek, eta haien ordez ezarri ziren.

Orain, beraz, jaiki eta abiatu, eta zeharkatu Arnon arroila. Ikusi, eman dut zure eskuetara Sihon, Hesbongo erregea, Amorreoarra, eta bere lurra. Hasi heredatzen, hasi harekin gerra egun honetan. Hasi zure ikara eta zure beldurra ematen zeruaren azpiko nazio guztien aurpegian, zeinek zure izena entzunda nahasiko baitira, eta minak izango baitituzte zure aurpegitik.

Eta enbaxadoreak bidali nituen Kedemoth basamortutik

Heshbon-eko errege Sihon-engana hitz baketsuekin, esanez, Zure lurraldetik pasatuko naiz, bidean joango naiz, ez naiz bihuratuko eskuinera ez ezkerrera ere. Janaria zilarrez emango didazu eta jango dut, eta ura zilarrez emango didazu eta edango dut, salbu oinez igaroko naizela. Esauren semeek Seir-en bizi direnek eta Moabitarrek Aroer-en bizi direnek niri egin zidaten bezala, Jordana igarotzen dudan arte gure Jainko Jaunak ematen digun lurrera. Eta Sihon Heshbongo erregeak ez zuen nahi gu beraren zehar pasatzea, zeren gure Jainko Jaunak gogortzen zuen beraren espiritua, eta indartu zuen beraren bihotza, zure eskuetara emana izan dadin egun honetan bezala.

Eta Jaunak esan zidan: ikus, hasi naiz ematen zure aurrean Sihon, Hesbongo erregea, Amorreoa, eta bere lurra, eta hasi heredatzen bere lurra. Eta Sihon Heshbongo erregea atera zen gure aurka, bera eta bere herri guztia, gerrara Jahazera. Eta gure Jainko Jaunak hura eman zuen gure aurrean, eta jo genuen hura eta haren semeak eta haren herri guztia. Eta garai hartan haren hiri guztiak hartu genituen, eta ondoz ondoko hiri guztia suntsitu genuen, eta haien emakumeak eta haien haurrak, ez genuen inor bizirik utzi. Salbu abereak harrapatu genituen, eta hirietako ondasunak hartu genituen. Aroertik, Arnon ibaiertzaren ertzean dagoenetik, eta ibarrean dagoen hiria, eta Galaad mendiaren arte, ez zen izan hirik guri ihes egin zion. Denak eman zizkigun gure Jainko Jaunak gure eskuetan. Salbu Ammonen semeen hurbil, ez ginen hurbildu Jabbok errekaren mugakide guztietara, eta menditsuko hirietara, zeren gure Jainko Jaunak agindu baitigun.

3

Eta itzuli ondoren, Basanera gidatzen zuen bidea igo ginen, eta Basango errege Og atera zen gurekin biltzera, bera eta bere herri guztia gerrarako Edraimera. Eta Jaunak esan zidan: Ez izan haren beldur, zeren zure eskuetan eman baitut hura, eta haren herri guztia, eta haren lur guztia, eta hari egingo diozu Amorrearren errege Sihoni egin zenion bezala, Hesebonen bizi zena. Eta gure Jainko Jaunak hura gure eskuetara eman zuen, eta Basango errege Og, eta bere herri guztia, eta jo genuen hura, bere hazirik utzi gabe.

Eta orduan haren hiri guztiak hartu genituen, ez zen hiririk hartu ez genuenik haietatik, hirurogei hiri, Argob inguruko eskualde guztiak, Og erregearena Basanen. Hiri guztiak gotortuak ziren, harresiak altuak, ateak eta giltzarrapoak zituzten, Perizzitarren hiri oso ugariak izan ezik. Suntsitu genuen, Sihon Heseboneko erregea egin genion bezala, eta suntsitu genuen ondorengo hiri guztia, eta emakumeak eta haurrak, Eta abere guztiak eta hirien harrapakinak geure buruarentzat lapurtu genituen.

Eta denbora hartan hartu genuen lurra bi errege amorrearren eskuetatik, Jordanaren bestaldean zeuden Arnon ibarraren eta Hermon artean, Palmondoek Hermon Sanior deitzen dute, eta amorrearrak Sanir deitu zion. Misor-eko hiri guztiak, eta Galaad osoa, eta Basan osoa Elcha eta Edraim arte, Basan-eko Og-en

erresumako hiriak, Hori dela eta, Og Bashaneko erregea bakarrik utzi zen Refaimen artetik. Hara, bere ohea burdinazko ohea zen; hara, hau Ammoneko semeen lurraldean dago, bederatzi ukondo luze eta lau ukondo zabal, gizonaren ukondomoduaren arabera. Eta lur hura heredatu genuen denbora hartan, Aroer-etik hasita, Arnon errekaren ertzean dagoena, eta Galaad mendiaren erdia, eta haren hiriak eman nizkien Ruben-i eta Gad-i. Eta Galaadeko hondarrean, eta Basango guztia Og-en erresuma eman nion Manasesen leinu erdiaren, eta Argob-eko ingurune guztia, Basan hura guztia, Rafaimen lur kontatua izango da. Eta Jair, Manassehen semea, hartu zuen Argobeko inguruko eskualde guztia Gargasiko eta Machathiko mugetaraino, eta izendatu zituen bere izenarekin Bashan Thauoth Jaeir gaur egun arte. Eta Machir-i Gilead eman nion. Eta Rubeneri eta Gaderi eman diet Galadetik Arnon errekastora arte, errekastoaren erdian muga, eta Jabokera arte; errekastoa muga da Amongo semeentzat. Eta Arabah eta Jordana muga Mahanarethen, eta Arabahko itsasoraino, gatz itsasoraino Asedothen azpian, Phasgaren ekialdean.

Eta agindu nuen zuei denbora hartan, esanez: Jauna zuen Jainkoak eman dizue lurra hau zozketaz; armatuta, zoazte zuen anai-arreben, Israelgo semeen, aurrean, guztiak gai direnak. Salbu zuen emazteak eta zuen seme-alabak eta zuen abere-taldeak, badakit hori asko abere-taldeak dauzkatzuela, bizi bitez zuen hirietan, nik eman nizkizuen horietan, Jaunak atseden eman arte Zuen Jainkoak zuen anaiak, zuek bezala, eta hauek ere heredatu dezatela lurra, gure Jainko Jaunak haiei ematen

diena Jordanaren bestaldean, eta itzuliko zarete bakoitza bere oinordetzan, nik zuei eman nizuenera.

Eta Josueri agindu nion denbora hartan, esanez: zuen begiek ikusi dute guztia, zenbat egin zuen Jauna gure Jainkoak bi errege hauei; horrela egingo du Jauna gure Jainkoak erreinua guztiei, zeintzuen gainetik zu igarotzen ari zaren han. Ez izango zarete beldur haien aurka, zeren gure Jainko Jauna berak borrokatuko baitu zuen alde.

Eta Jaunari erregutu nion denbora hartan, esanez: Jaun Jainko, zu hasi zara zure zerbitzariari erakusten zure indarra, eta zure ahalmena, eta esku indartsua, eta beso garaia; nor da baita Jainko zeruan edo lurraren gainean, nork egingo du bezala egin zenuen zu, eta zure indarraren arabera? Zeharkatu ondoren, beraz, ikusiko dut lur on hau, Jordanaren harandekoaren, mendi on hau eta Antilibanoa.

Eta Jaunak ez ninduen entzun zuen-gatik, eta esan zidan Jaunak: Nahikoa duzu, ez jarraitu hitz hau esaten. Igo gailur aipatutakoaren gainera, eta begiratu zure begiekin itsasorantz eta iparralderantz eta hegoalderantz eta ekialderantz, eta ikusi zure begiekin, zeren ez duzu zeharkatuko Jordania hau. Eta agindu Josueri, eta indartu hura, eta animatu hura, zeren honek zeharkatuko du herri honen aurrean, eta honek oinordetuko die haiei ikusi duzun lur guztia. Eta ibaian geneukan eserita, Peorren etxearen hurbil.

4

Eta orain, Israel, entzun estatutuak eta epaitegiak, hainbat gaur irakats dizudan egiteko, bizi zaitezen, eta ugaldu zaitezen, eta sartu ondoren heredatu dezazuen lurra, zuen aiten Jainko Jaunak ematen dizuena. Ez gehituko duzue nik agintzen dizuedan hitzari, eta ez kendu berengandik, zaindu gure Jainko Jaunaren aginduak, zenbat nik agintzen dizuedan gaur. Zuen begiek ikusi dute guztia, zenbat egin zuen Jauna gure Jainkoak Baal Peorri: Baal Peorren ondoren joan zen gizon guztia suntsitu zuen Jauna zuen Jainkoak zuetik. Zuek, ordea, zuen Jainko Jaunari atxikita daudenak, guztiak bizi zarete gaur.

Ikusi, erakutsi dizuet legeak eta epaiketa-arauak Jaunak agindu zidan bezala, horrela egiteko lurrean, zeinetan zuek sartzen baitazarete han hura heredatzeko. Eta gordeko duzue eta egingo duzue, zeren hau zuen jakinduria eta zuen ulermena baita nazio guztien aurrean, entzun ditzaketen guztiek legezko agindu hauek guztiak, eta esango dute: Hara, herri jakintsu eta ezaguna nazio handi hau. Zeren nazio handia da, zeini dagokion Jainko bat hurbiltzen zaiona haiei hain hurbil nola Jauna gure Jainkoa guztietan zeinetan hura deitzen dugun? Eta zer nazio handik ditu berak ordenantza eta epai zuzenak lege oso honen arabera, zein ni zuen aurrean gaur ematen dudan?

Arreta jarri zeure buruari, eta zaindu zure arima oso oso, ez ahaztu zure begiek ikusi dituzten hitz guztiak, eta ez urrun joan

zure biotzarik zure bizitzako egun guztietan, eta irakatsiko dizkiezu zure semeei eta zure semeen semeei, Horeb-en gure Jainko Jaunaren aurrean zutik egon zineten eguna, biltzarraren egunean, esan zuenean Jaunak niri: bildu niri herria, eta entzun ditzatela nire hitzak, ikasi dezaten ni beldur izaten egun guztietan zeintzu beraiek bizi diren lurraren gainean, eta haien semeak irakatsiko dituzte. Eta zuek hurbildu zineten eta mendiaren ondoan zutik egon zineten, eta mendia suz erretzen ari zen zeruaraino, iluntasuna, ilunpea, ekaitza. Eta Jaunak hitz egin zizuen zuei suaren erdigunetik hitzen ahotsa, zein zuek entzun zenuten, eta itxura ez zenuten ikusi, baizik ahotsa. Eta zuei iragarri zuen bere ituna, zein zuei egiteko agindu zuen, hamar hitzak, eta haiek bi taula harrizkoen gainean idatzi zituen.

Eta Jaunak niri agindu zidan denbora hartan zuei legeak eta epaiketa-arauak irakasteko, zuek haiek egiteko lurraren gainean, zeinera sartzen baitazarete han hura heredatzeko. Eta zuen arimak oso zaindu behar dituzue, zeren ez baitzenuten ikusi antzik egun hartan Jaunak zuei Horebben hitz egin zizuenean, mendian, suaren erditik. Ez egin legez kanpoko ekintzarik eta ez egin zeuei buruz irudi zizeldaturik, inolako irudirik, gizonezko edo emakumezkoaren antzekotasunik, Lurraren gainean dauden animalia guztien antzekotasuna, zeruaren azpian hegaz egiten duen hegazti hegaldun guztien antzekotasuna, Lurrean arrastaka dabilen arrastari guztien antzekotasuna, uretan, lurraren azpian dauden arraina guztien antzekotasuna. Eta ez begiratu gora zerura, eta ikusi eguzkia eta

ilargia eta izarrak, eta zeruaren mundu guztia, gidatuta eraman haiek gurtzera eta haiei zerbitzatzera, zeintzuk zure Jainko Jaunak esleitu dituen zeruaren azpiko nazio guztiei. Zuek, ordea, Jainkoak hartu zintuzten, eta atera zintuzten Egiptoko lurretik, burdinazko labetatik, Egiptotik, berarentzat jabetzako herria izateko, gaur egungo bezala.

Eta Jauna Jainkoa haserre izan zitzaidan zuen esandakoen gainean, eta zin egin zuen ez nuela zeharkatu Jordan hau, eta ez nuela sartu lurrean, zein Jauna zure Jainkoak ematen dizun oinordetzaz. Ni lur honetan hiltzen ari naiz eta ez dut Jordan hau zeharkatuko, baina zuek zeharkatuko duzue eta lur on hau heredatuko duzue. Kontuz izan zeuei, ez ahaztu Jaunaren gure Jainkoaren ituna, zeina egin zuen zuengana, eta legez kanpo jokatu, eta egin zeuei zeuentzat irudi zizeldatua, gauza guztien antzekotasuna, zeintzuk agindu zizkizun zuri Jaunak, zure Jainkoak. Zeren zure Jauna Jainkoa su irentslea da, Jainko zelotia.

Baldin baina semeak eta zuen semeen semeak sortzen badituzu, eta lurrean luzatzen bazarete, eta arau-haustea egiten baduzu, eta zizelkatutako irudikapen oro egiten baduzu, eta gaizkia egiten baduzu Jaunaren aurrean Zuen Jainkoa haserreraziz, lekuko deitzen ditut gaur zeruak eta lurra: suntsitze suntsituko zaretela lur horretatik, zeinera Jordana zeharkatzen duzuen han heredatzeko; ez zarete luzaro biziko haren gainean, baizik eta erabat suntsituko zarete. Eta Jaunak sakabanatuko zaituzte herri guztietan, eta gutxi geratuko zarete kopuruz herri

guztietan, non Jaunak han eramango baitzaituzte. Eta han zerbitzatuko dituzue beste jainkoak, gizakien eskuen lanak, zurak eta harriak, hauek ez ikusiko, ezta entzungo ere, ezta jango ere, ezta usnainduko ere. Eta han bilatuko duzue Jauna, zuen Jainkoa, eta aurkituko duzue hura bilatzen duzuenean hura zure bihotz osoaz, eta zure arima osoaz, zure zeharkaldian. Eta hitz hauek guztiak aurkituko zaituzte egun azkenetan, eta zure Jainko Jaunagana itzuliko zara, eta haren ahotsa entzungo duzu. Zeren zure Jainko Jauna errukitsua den, ez zaitu abandonatuko, ezta suntsituko ere ez, ez du ahaztuko zure aiten ituna, Jaunak haiei zin egin ziena.

Galdetu zure aurretik gertatu diren lehenagoko egunen berri, Jainkoak gizona lurraren gainean sortu zuen egunetik, eta zeruaren muturretik zeruaren muturrera arte, ea hitz handi hau bezalako zerbait gertatu den, ea halako zerbait entzun den, ea herri batek ahotsa entzun duen. Jainko biziaren suaren erditik hitz egiten, zuk entzun duzun bezala eta bizirik iraun duzu, Baldin Jainkoak probatu zuen sarturik berarentzat nazio bat beste nazio baten erdigunetik hartzea, probaldian, seinaleetan, mirarieetan, gerran, esku indartsuan, beso gorenean eta ikuspegi handietan, gure Jainko Jaunak Egiptoan egin zuen guztien arabera, zure aurrean ikusten zenuela, Hala jakin dezazun Jauna zure Jainko hau Jainko dela, eta ez dagoela beste inor bera izan ezik. Zerutik entzunezkoa gertatu zen haren ahotsa zu hezteko, eta lurraren gainean erakutsi zizun haren su handia, eta haren hitzak entzun zenituen suaren erdialdetik.

Zure aitak maitatu zituelako, eta haien ondorengoak hautatu zituen haien ondoren zuek, eta berak bere indar handiarekin atera zintuen Egiptotik, Zure aurrean zure baino handiagoak eta indartsuagoak diren nazioak suntsitzeko, zu sartzeko eta haien lurra heredatzeko emateko, gaur duzun bezala.

Eta gaur jakingo duzu, eta gogoarekin itzuliko zara, Jauna zure Jainko hau Jainkoa dela zeruan goian eta lurrean beheran, eta ez dagoela beste inor bera izan ezik. Eta zaindu haren aginduak eta haren estatutuak, gaur zuri agintzen dizkizudanak, horrela ongi izan dakizun zuri eta zure semeei zure ondoren, luzaro bizi ahal izateko lurraren gainean, zure Jainko Jaunak egun guztietan ematen dizun lurraren gainean. Orduan Moisesek hiru hiri banandu zituen Jordanaren bestaldean, ekialdeko eguzkiaren aldetik. Ihes egiteko hara hiltzailea, nork hil beharko lukeen auzokoa jakin gabe, eta honek hura atzo eta herenegun baino lehen gorroto egiten ez zuelako, eta ihes egingo du hiri hauetako batera, eta biziko da. Bosor basamortuan, lautadako lurraldean, Rubenendarentzat; eta Ramot Galaaden, Gadendarentzat; eta Gaulon Basanen, Manasesentzat.

Hau da legea, zeina Moisesek Israelgo semeen aurrean jarri zuen. Hauek dira testigantzak, ordenantzak eta epaiketak Moisesek Israelgo semeei hitz egin zizkien, Egiptoko lurretik irten ondoren. Jordanaren harandearen, haranen, Peor etxearen ondoan, Amorrearren errege Sihonen lurrean, Hesbonen bizi zena, Moisesek eta Israelen semeek jo zuten, Egiptoko lurretik irten zirenean. Eta heredatu zuten bere lurra, eta Og Basango

erregearen lurra, Amorreotarren bi erregeenak, hauek Jordanez harantzago zeudenak eguzkiaren ekialderantz. Aroer-etik, Arnon erreka-ertzean dagoena, eta Sihon mendian, hau da Hermon. Araba guztia Jordanaren harandearen ekialdean, eguzkiaren sorteranzko aldean, Asedoth aitzinduaren azpian.

5

Eta Moisesek Israel guztia deitu zuen, eta esan zien: Entzun, Israel, ordenantzak eta epaiketa-aginduak, zenbat gaur zuen belarrietan hitz egiten ditudan, eta ikasiko dituzue haiek, eta gordeko dituzue haiek betetzeko. Jauna, zuen Jainkoak, itun bat egin zuen zuekin Horebn. Ez zuen zuen aitekin egin Jaunak itun hau, baizik zuekin, zuek guztiak gaur hemen bizitzen zaretenok. Aurpegi aurpegiz hitz egin zuen Jaunak zuei mendian suaren erdigunetik. Eta ni zutik egon nintzen Jaunaren eta zuen artean denbora hartan, Jaunaren hitzak zuei iragartzeko, zeren suaren aurpegitik beldurtu zineten eta ez baitzineten mendira igo, esanez Ni naiz Jauna, zure Jainkoa, zu Egiptoko lurretik atera zintuena, esklabotza-etxetik.

Ez izango dituzu beste jainkorik nire aurrean.

Ez duzu egingo zeure buruarentzat irudirik, ezta goian zeruan dauden guztien antzekotasunik ere, ez behean lurrean daudenak, ez eta lurra azpian uren artean daudenak. Ez dituzu gurtuko haiek, ezta ere zerbitzatuko, zeren ni naiz Jauna zure

Jainkoa, Jainko zelotia, aiton bekatuak seme-alaben gainera itzultzen dituena hirugarren eta laugarren belaunaldira arte ni gorroto nautenei, Eta errukia egiten diet milakadei, ni maite nautenei eta nire aginduak gordetzen dituztenei. Ez duzu hartuko zure Jainko Jaunaren izena alferrik, ez baititu Jauna zure Jainkoak garbituko bere izena alferrik hartzen duena.

Zaindu sabbatuen eguna santifikatzeko, Jaun zure Jainkoak agindu zizun moduan. Sei egunetan lan egingo duzu eta egingo dituzu zure lan guztiak, Baina zazpigarren egunean sabata Jauna zure Jainkoari, ez duzu egingo honetan inolako lanik, ez zu, ez zure semea, ez zure alaba, ez zure zerbitzaria, ez zure neskamea, ez zure idia, ez zure zamaria, ez zure abere guztiak, ez zure artean bizi den arrotza, atsedendu dezaten zure zerbitzariak, zure neskameak eta zure zamariak, zeu bezala. Eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean, eta Jauna zure Jainkoak atera zintuala handik esku indartsuz eta beso gorenez. Horregatik agindu dizun Jauna zure Jainkoak sabataren eguna zaintzeko eta santifikatzeko. Ohoratzen zure aita eta zure ama, Jaun zure Jainkoaren agindu dizun bezala, ongi izan dakizun eta luzaro bizi ahal izan zaitezen lurrean, Jaun zure Jainkoaren emango dizun lurrean. Ez duzu hilko. Ez duzu adulteriorik egingo. Ez duzu lapurtuko. Ez duzu zure auzokoaren aurka testigantza faltsurik egingo. Ez duzu zure bizilagunaren emaztea gutiziatuko, ez duzu zure bizilagunaren etxea gutiziatuko, ez haren soroa, ez haren zerbitzaria, ez haren neskamea, ez haren idia, ez haren zamakabala, ez haren abere guztiak, ez zure bizilagunari dagoen guztia.

Hitz hauek esan zizkion Jaunak zuen biltzar osoari mendian, sutik, iluntasunetik, lainotik eta ekaitzatik, ahots handiz, eta ez zuen gehiago esan, eta idatzi zituen bi harri-taulatan, eta eman zizkidan. Eta gertatu zen zuek ahotsa entzun zenutenean suaren erdialdetik, eta mendia suz erretzen ari zen, eta hurbildu zineten niri guztiak, zuen tribuen buruzagiak eta zuen adinekoen kontseilua, Eta zinoaten esaten: Ikusi, erakutsi zigun gure Jainko Jaunak bere aintza, eta bere ahotsa entzun genuen suaren erditik. Egun honetan ikusi genuen Jainkoa gizakiari hitz egingo diola, eta biziko dela. Eta orain ez gaitezen hil, zeren su handi honek kontsumituko gaituen, baldin guk gure Jainko Jaunaren ahotsa entzuten jarraitzen badugu oraindik, eta hilko gara. Nor da haragia entzun duen Jainko biziaren ahotsa, suaren erdigunetik hitz egiten ari dena, gu bezala, eta biziko dena? Hurbildu zu, eta entzun guztia gure Jainko Jaunak esango duena, eta zu hitz egingo diguzu guztia gure Jainko Jaunak esango dizuna, eta entzungo dugu, eta egingo dugu.

Eta Jaunak entzun zuen zuen hitzen ahotsa niri hitz egiten zenidatenean, eta Jaunak esan zidan: entzun dut herri honen hitzen ahotsa, zuri esan dizutena guztia; zuzen dago esan duten guztia. Nork emango du haien bihotza horrela izatea haietan, hala non niri beldur izan eta nire agindu guztiak zaindu egun guztietan, hala non ongi izan dadin haiei eta haien semeei betiko? Zoaz, esan nien haiei, itzul zaitezte zuek zuen etxeetara. Zu, ordea, han egon nirekin, eta hitz egingo dizut aginduak eta legeak eta epai-aginduak, zenbat irakatsiko dizkiezun haiei, eta egin bezate horrela lurrean, zeina ni ematen baitiet haiei

ondare gisa. Eta zaindu egingo duzue egitea zuen Jainko Jaunak agindu zizuen moduan, ez joango zarete eskuinera ezta ezkerrera ere, Zure Jainko Jaunak ibiltzeko agindu dizun bide guztian ibili behar duzu, zu atsedendu dezan eta ongi izan dakizun, eta jasoko duzuen lurrean luzaro bizi zaitezten.

6

Eta hauek dira aginduak eta estatutuak eta epai-aginduak, hainbat agindu zituen gure Jainko Jaunak irakasteko zuei, egiteko horrela lurrean, zeinera zuek sartzen zareten han hura heredatzeko. Hala non beldur izan zuen Jauna zuen Jainkoa, zaindu haren lege guztiak eta haren agindu guztiak, zeina ni gaur agintzen baitizut zuri, zu eta zure semeak, eta zure semeen semeak, zure bizitzako egun guztietan, hala non luze bizi izan.

Eta entzun, Israel, eta zaindu egitea, hala ongi izan dakizun, eta hala ugaldu zaitezketen oso, hain zuzen hitz egin zuen bezala zure aitaren Jainko Jaunak, emateko zuri esnea eta eztia darion lurra. Eta hauek dira ordenantzak eta epaiketa-aginduak, hainbat nola Jaunak agindu zizkien Israelgo semeei basamortuan, Egiptoko lurretik irten ondoren. Entzun, Israel: gure Jainko Jauna, Jaun bakarra da. Eta zure Jainko Jauna maite izango duzu zure buru osorik, eta zure arima osorik, eta zure indar osorik. Eta gaur zuri agintzen dizkizudan hitz hauek zure bihotzean eta zure arimean izango dira. Eta aurrera eramango dituzu haiek zure semeei, eta hitz egingo duzu haiei eserita

zaudenean etxean, eta bidean ibiltzen ari zarenean, eta etzanda zaudenean, eta altxatzen ari zarenean. Eta lotuko dituzu haiek seinale gisa zure eskuan, eta mugiezin egongo dira zure begien aurrean. Eta idatziko dituzue haiek zuen etxeetako ateburuen gainean eta zuen ateen gainean.

Eta izango da, noiz Jauna zure Jainkoak zu ekarriko duen lurrera, zein zin egin zien zure aitei, Abrahami, Isaaci eta Jacobi, zuri emateko hiri handi eta onak, zeinak ez dituzun eraiki, Gauza on guztiz beteak diren etxeak, zuk bete ez dituzunak, landuak diren zuloak, zuk landu ez dituzunak, mahastiak eta olibondoak, zuk landatu ez dituzunak, eta jan eta asetu ondoren, kontuz izan zeure buruarekin, ahaztu ez dezazun. Zure Jainko Jaunak ateratzen zaituen Egiptoko lurretik, esklabotasunaren etxetik. Zure Jainkoa den Jauna beldur izango duzu, eta hari bakarrik zerbitzatuko diozu, eta harengantz itsatsiko zara, eta haren izenaren gainean zinatuko duzu.

Ez joan beste jainkoen atzetik, zuen inguruko herrien jainkoengandik, zeren zure Jainko Jauna Jainko jelosia baita zure artean, ez dezan zure Jainko Jaunak, haserrez haserretuta, zu suntsitu lurrazalaren aurpegitik.

Ez duzu frogatu behar Jauna, zure Jainkoa, probaldian frogatu zenuten moduan. Arretaz zaindu beharko dituzu zure Jainko Jaunaren aginduak, lekukotasunak eta legeak, zenbat agindu baitzizun. Eta atsegingarria eta ona egingo duzu zure Jainko Jaunaren aurrean, hala zuri ondo gerta dakizun, eta sartu eta

heredatu dezazun lur ona, zeina zuen aitei zin egin zien Jaunak, Zure etsai guztiak zure aurpegitik kanporatzeko, Jaunak hitz egin zuen bezala.

Eta izango da noiz zure semeak bihar galdetu zaituenean, esanez: Zer dira testigantzak, ordenantzak eta epaiketa-aginduak, Jauna gure Jainkoak guri agindu dizkigunak? Eta zure semeari esango diozu: Faraoiaren zerbitzariak ginen Egiptoko lurrean, eta Jaunak atera gintuen handik esku indartsuz eta beso gorenez. Eta Jaunak seinale eta mirariak handi eta gaiztoak eman zituen Egipton, Faraoi eta bere etxeari, gure aurrean. Eta gu handik atera zuen lur hau emateko, gure aitei emateko zin egin zuen lur hau emateko. Eta Jaunak agindu zigun ordenantza hauek guztiak betetzea, Jauna gure Jainkoaren beldur izateko, guri ongi izan dadin egun guztietan, bizi gaitezen gaur bezala. Eta errukia izango da guretzat, baldin gordetzen baditugu agindu hauek guztiak egitea gure Jainko Jaunaren aurrean, berak agindu zigun bezala.

7

Baldin baina zure Jainko Jaunak zu eramaten bazaitu lurrera, zeinera han sartzen zaren hura heredatzeko, eta naziorik handienak zure aurpegitik kentzen baditu, Hetea eta Gergesea eta Amorrea eta Kananea eta Ferezea eta Hebea eta Jebusea, zazpi nazio asko eta zuek baino indartsuagoak, Eta Jaun zure Jainkoak haiek zure eskuetan emango ditu, eta joko dituzu,

suntsitzez suntsituko dituzu, ez duzu haiekin itunik egingo, eta ez diezue haiei errukirik izango, Ezta ere ezkonduko zaituzue haiekin, zure alaba ez diozu emango haren semeari, eta haren alaba ez duzu hartuko zure semeari. Itzuliko baitu zure semea nitik alde, eta zerbitzatuko ditu beste jainkoak, eta haserre haserretuko da Jauna zuei, eta azkar suntsituko zaitu. Baina horrela egingo diezuete haiei: haien aldare haiek eraitsi egingo dituzue, haien zutabe haiek hautsi egingo dituzue, haien basogune haiek moztu egingo dituzue, eta haien jainkoen irudi zilatu haiek suz erre egingo dituzue. Zeren herri santua zara zure Jainko Jaunarentzat, eta zu aukeratu zintuen zure Jainko Jaunak berarentzat herri berezia izateko lurraren gaineko nazio guztien artetik.

Ez zuelako beste nazio guztiak baino ugariago zarete, aukeratu zintuzten Jaunak, eta hautatu zintuzten Jaunak; zuek, izan ere, gutxiago zarete beste nazio guztiak baino. Baina Jaunak zuek maite izateagatik, eta zuen aitei zin egin zien zina gordetzeagatik, Jaunak zuek atera zintuzten esku indartsuz, eta Jaunak zu erosi zintuen esklabotzaren etxetik, Faraoi Egiptoko erregearen eskutik. Eta jakingo duzu Jaun zure Jainko hau Jainkoa dela, Jainko leial bat, ituna eta errukia zaintzen dituena hura maite dutenentzat eta bere aginduak zaintzen dituztenei mila belaunaldiz. Eta gorroto dutenei aurpegiz aurpegi ordainduko die haiek suntsitzeko, eta ez da atzeratuko gorroto dutenekin, aurpegiz aurpegi ordainduko die haiei.

Eta zuk gordeko dituzu aginduak, legeak eta epai hauek, gaur

nik egiteko agintzen dizkizudanak. Eta izango da, legezko xedapen hauek entzun eta zaindu eta betetzen dituzunean, Jauna zure Jainkoaren ituna eta errukia zainduko ditu zuretzat, zuen gurasoei zin egin zien bezala. Eta maite izango zaitu, eta bedeikatu egingo zaitu, eta ugaldu egingo zaitu, eta bedeikatu egingo ditu zure sabeleko ondorengoak, eta zure lurretik fruitu, zure garia, eta zure ardoa, eta zure olioa, zure idien abelburu, eta zure ardien artalde, lurren gainean, zeina Jaunak zure gurasoei zin egin zien emateko zuri. Bedeinkatu izango zara nazio guztien artean, ez da izango zuengan antzua, ez eta emea ere, eta zure abereengan ere ez. Eta Jauna zure Jainkoak kendu egingo dizu gaixotasun guztia, eta Egiptoko gaixotasun gaizto guztiak, zuk ikusi dituzunak eta ezagutu dituzunak, ez ditu zure gainean jarriko, eta haiek zuri gorroto dizkizuten guztien gainean jarriko ditu.

Eta jango dituzu nazioetako ondasun guztiak, zure Jainko Jaunak zuri ematen dizkizunak. Zure begiak ez ditu haiek gupidatuko, eta ez diezu haien jainkoei zerbitzuko, zeren tropezu hau zuri da.

Baina baldin zure gogoan esaten baduzu: Herri hau ni baino askoz handiagoa da, nola ahal izango dut haiek suntsitu? Ez beldurtu haiek, oroitzez oroituko zara, zenbat egin zuen Jaunak, zure Jainkoak, Faraoari eta egiptoar guztiei, Proba handiak, zure begiek ikusi zituztenak, seinale eta mirari handi haiek, esku indartsua eta beso altua, zure Jainko Jaunak zu atera zintuen bezala, horrela egingo du zuen Jainko Jaunak nazio guztiei,

zeinen aurpegitik zu beldur baitara. Eta Jauna zure Jainkoak liztor-habiak bidaliko ditu haien aurka, geratutakoak eta zuregandik ezkutatuta daudenak suntsitu arte. Ez zara zaurituko haien aurrean, zeren zure Jainko Jauna zurekin dago, Jainko handia eta indartsua. Eta Jaun zure Jainkoak nazioetako hauek kontsumituko ditu zure aurpegitik pixkanaka, ez izango zara gai haiek azkar suntsitzeko, lurra hutsik gera ez dadin, eta zure gainean piztia basatiak ugaldu ez daitezen. Eta Jauna zure Jainkoak haiek zure eskuetan emango ditu, eta suntsiketa handiarekin suntsituko dituzu, guztiz suntsitu arte. Eta haien erregeak zuen eskuetan jarriko ditu, eta haien izena leku hartatik suntsituko duzue. Inor ez da zure aurka iraunen, haiek guztiz suntsitu arte.

Haien Jainkoen irudi zizelkatuak suz erreko dituzu, ez duzu zilarra gutiziatuko, ez eta haien urrea ere hartuko zeure buruarentzat, horregatik ez tropezteko, zeren zure Jainko Jaunarentzat nazkagarria den. Eta ez duzu nazkagarritasunik ekarriko zure etxera, eta madarikatua izango zara hau bezala; nazkagarritasunez nazka izango duzu, eta nazkagarritasunez ziraldu egingo duzu, zeren madarikatua baita.

8

Agindu guztiak, ni gaur zuei agintzen dizkizudanak, bete egingo dituzue, bizi eta ugaritu zaiteztela, eta sartu eta heredatu dezazuen lurra, Jaun Jainko zuenak zuen aitei zin egin zien

lurra. Eta gogoratuko duzu bide guztia, zeina Jauna zure Jainko zuk basamortuan eraman zaituen, zu apaltzeko eta probatzeko, eta zure bihotzean dagoena ezagutu dadin, ea bere aginduak gordeko dituzun ala ez. Eta aflikitu zaitu, eta gosetu zaitu, eta manna eman zizun, zure aitek ezagutzen ez zutena, jakinarazteko hori ez dela ogiaz bakarrik biziko gizona, baizik Jainkoaren ahotik irteten den hitz guztiz biziko dela gizona. Zure soinekoek ez zuten zahartzen zure gainean, zure oinetakoek ez zuten higitzen zure gainean, zure oinak ez ziren gogortzen: hara berrogeita hamar urte.

Eta zure bihotzean jakingo duzu, norbait gizonak bere semea diziplinatzen duen bezala, horrela zure Jainko Jaunak zu diziplinatuko zaituela. Eta zuk gordeko dituzu zure Jainko Jaunaren aginduak, haren bideetan ibiltzeko eta haren beldur izateko.

Zeren zure Jauna Jainkoak zu eramango baitu lur on eta ugari batera, non uholde-urak dauden, eta sakoneko iturriak lautadetan zehar eta mendietan zehar irteten baitira. Gariaren eta garagarraren lurra, mahastiak, piku-zuhaitzak, mingranduak, olibondoaren olioaren eta eztiaren lurra, Lurra, zeinen gainean ez duzun pobreziarekin jango zure ogia, eta ez duzu ezer beharko bertan, lurra, zeinen harriak burdina diren, eta zeinen mendietatik brontze meatzatuko duzun.

Eta jango duzu eta aseko zara, eta bendikatuko duzu Jauna zure Jainkoa lur on haren gainean, zeina eman dizun zuri. Kontuz

izan zeure buruarekin, ez ahaztu zure Jainko Jauna, ez zaintzeko bere aginduak, eta epaiketak eta bere legeak, gaur agintzen dizkizudanak, Ez jan eta bete ondoren, eta etxe ederrak eraiki eta haietan bizi ondoren, eta zure behiak eta zure ardiak ugaldu zaizkizunean, zilarra eta urrea ugaldu zaizkizunean, eta zure den guztia ugaldu zaizunean Bihotzean goratu bazara, eta ahaztu Jauna zure Jainkoa, Egiptoko lurretik atera zaituen, esklabotasunaren etxetik, Zu basamortu handi eta beldurgarri hartatik eraman zaituenarena, non suge ziztatzailea, eskorpioia eta egarria zeuden, non ura ez zegoen, harri zuzen-zorrotzetik ur-iturria atera zizunarena, Basamortuan mana emanda zu elikatu zuenaren, zuk ez zenekien eta zure aitek ez zekiten hura, zu beheratzeko, zu probatzeko, eta zure azken egunetan ongi egiteko. Ez esan zure bihotzean: Nire indarrak eta nire eskuaren botereak eman dit indar handi hau. Eta gogoratuko zara zure Jainko Jaunarena, zeren berak ematen dizun indarra ahalmena egiteko, eta horrela ezarri dezan bere ituna, zein zin egin zuen Jaunak zure gurasoak, gaur bezala.

Eta gertatuko da baldin zure Jainko Jaunaren ahaztea ahazten baduzu, eta beste jainkoen atzetik joaten bazara, eta haiei zerbitzatzen badiezu, eta haiei adoratzen badiezu, lekuko deitzen dizkizuet gaur zerua eta lurra, hori suntsiketa bidez suntsituko zaretela. Gainerako nazioak bezala, zeintzuk Jauna Jainkoak zuen aurrean suntsitzen dituen, horrela suntsituko zarete, zuen Jainko Jaunaren ahotsari entzun ez diozuelako.

9

Entzun Israel, zu gaur Jordana zeharkatzen ari zara sartzeko eta heredatzeko nazioak handiak eta zuek baino indartsuagoak, hiriak handiak eta zeruaraino horma-ditunak. Herri handi, ugari eta altu bat, Anaken semeak, zuk ezagutzen dituzunak, eta zuk entzun duzu: nor aurka egingo die Anaken semeei? Eta gaur jakingo duzu, Jaun zure Jainko hau zure aurretik joango dela, su xahutzailea da, berak suntsituko ditu haiek, eta berak itzuliko ditu zure aurpegitik, eta azkar suntsituko ditu haiek, Jaunak zuri esan zizun bezala. Ez esan zure bihotzean, Jaunak zure Jainkoak nazio hauek zure aurrean suntsitzean, esanez: Nire justiziaren bidez sartu nau Jaunak lur on hau heredatzeko. Ez da zure zuzentasuna dela eta, ez eta zure bihotzaren santutasuna dela eta, zu haien lurra heredatzera sartzen zarena, baizik eta herri hauen jainkogabekeria dela eta Jaunak suntsituko ditu haiek zure aurrean, eta horrela ezartzeko ituna, zein zin egin zion Jaunak gure aitei, Abrahami eta Isaaki eta Jakobi.

Eta jakingo duzu gaur, ez dela zure zuzentasunengatik zure Jauna, zure Jainkoak, ematen dizun lur on hau heredatzeko, herri gogor-lepokoa zarelako. Gogoratu, ez ahaztu zenbat haserretu zenuen Jauna zure Jainkoa basamortuan, zein egunetik irten zineten Egiptotik eta etorri zineten leku honetara, desobeditzen jarraitu zenuten Jaunari.

Eta Horebn Jauna haserrarazten zenuten, eta Jauna haserretzen

zen zuen aurka zuek suntsitzeko. Ni mendirantz igotzen ari nintzela harri-taulak hartzeko, Jaunak zuekin egin zuen itunaren taulak, eta mendian geratu nintzen berrogei egun eta berrogei gau, ogirik jan gabe eta urik edan gabe. Eta Jaunak eman zizkidan bi taula harrizko idatziak Jainkoaren hatzarekin, eta haien gainean idatzia zegoen hitz guztiak, zeintzuk Jaunak hitz egin zizkien zuei mendian biltzarraren egunean. Eta gertatu zen berrogei egun eta berrogei gauen ondoren Jaunak eman zizkidan bi taula harrizkoak, itunaren taulak. Eta Jaunak esan zidan: Jaiki, jaitsi azkar hemendik, zeren zure herriak legez kanpo jokatu baitu, Egiptoko lurretik atera zenuen herri horrek. Azkar aldendu dira agindu nien bidetik, eta irudi urtu bat egin dute beraientzat.

Eta Jaunak esan zidan, esanez: Hitz egin dizut behin eta birritan, esanez: ikusi dut herri hau, eta hara, herri lepo gogorra da. Eta orain utzi nazazu haiek suntsitzea, eta ezabatuko dut haien izena zeruaren azpitik, eta zu nazio handi eta indartsua egingo zaitut, eta askoz gehiago hau baino. Eta itzuli ondoren, menditik jaitsi nintzen, eta mendia suz erretzen ari zen zeruaraino, eta lekukotasunen bi taulak nire bi eskuetan nituen. Eta ikusirik bekatu egin zenuela Jauna zuen Jainkoaren aurrean, eta egin zenuela zuen buruarentzat irudikapen urtu bat, eta hautsita zenuela Jaunak zuei egiteko agindu zizuen bidetik, Eta bi taulak hartu ondoren, haiek bota nituen nire bi eskuetatik, eta hautsi nituen zuen aurrean. Eta otoitz egin nion Jaunarenaurrean bigarren aldiz, lehenago bezala eta aurretik, berrogeita hamar egun eta berrogeita hamar gau. Ogia ez nuen jan eta ura ez nuen

edan, zuen bekatu guztiei buruz, zeintzuk bekatu egin zenuten egiteko gaizkia Jaunarenaurrean, Jainkoaren, haserrarazteko hura. Eta izuturik nago haserre eta sumindura horregatik, zeren Jauna haserreturik zegoen zuei buruz zuek suntsitzeko, eta Jaunak entzun ninduen eta denbora honetan. Eta Aaronen gainean haserre izan zen hura suntsitzeko, eta otoitz egin nuen Aaronen alde ere denbora hartan. Eta zuen bekatu zen egin zenuten, txahala, hartu nuen hura eta erre nuen suan, eta txikitu nuen zapaldu oso oso arte mehea gertatu zen, eta hautsa bezala gertatu zen, eta hautsa bota nuen menditik jaisten zen errekara.

Eta errekeetan, eta probetan, eta desioen hilobietara, haserrarazi zenuten Jauna. Eta Jaunak zuek Kades Barnetik bidali zuenean, esanez: Igo eta hartu jabetzaz lurra, zein ematen dizuet, desobeditu zenuten zuen Jainko Jaunaren hitzari, eta ez zenuten hura sinetsi, eta ez zenuten haren ahotsari entzun. Desobeditzen zeunden Jaunari egun hartatik aurrera, ezaguna egin zitzaizuenetik. Eta erregutu nuen Jaunaren aurrean berrogei egun eta berrogei gau, hainbeste erregutu nuen, zeren Jaunak esan baitzuen suntsituko zintuzteela. Eta otoitz egin nuen Jainkoari eta esan nuen: Jauna, jainkoen errege, ez suntsitu guztiz zure herria eta zure zatia, askatu zenituena, Egiptoko lurretik atera zenituena zure indar handiarekin, eta zure esku indartsuan, eta zure beso gorenarekin. Gogoratu Abraham eta Isaak eta Jakob, zure zerbitzariak, zeinei zin egin baitzenien zeure burua dela-eta. Ez begiratu herri honen gogortasunera, ez haien jainkogabekerietara, ez haien

bekatuetara. Ez daitezela esan lurrean bizi direnak, nondik atera zenituen gu handik, esanez: Jaunak ez zuelako gai izan haiek sartzeko esan zien lurrean, eta haiek gorroto zituelako, atera zituen basamortuan hiltzeko. Eta hauek zure herria dira eta zure zoria, Egiptoko lurretik atera zenituenak zure indar handiarekin, eta zure esku indartsuan, eta zure beso gorenarekin.

10

Denbora hartan Jaunak esan zidan: Moztu zeure buruarentzat bi taula harrizkoak, lehenengoak bezala, eta igo nire aurrera mendirantz, eta egin ezazu zeure buruarentzat kutxa bat zurezkoa. Eta tauletan idatziko dituzu hitzak, lehen tauletan zeuden eta hautsi zenituen hitzak, eta kutxan sartuko dituzu. Eta ustelezin egurrez kutxa bat egin nuen, eta lehen taulak bezalako harrizko taulak landatu nituen, eta mendiaren gainera igo nintzen bi taulak nire eskuetan zituela. Eta idatzi zuen taulen gainean, lehen idazkeraren arabera, hamar hitzak, zeinek Jaunak mintzatu zitzaizkien zuei mendian suaren erdian, eta Jaunak eman zizkidan haiek niri. Eta itzuli ondoren menditik jaitsi nintzen, eta taulak egin nuen kutxan sartu nituen, eta han zeuden, Jaunak agindu zidan bezala. Eta Israelgo semeak abiatu ziren Jakanen semeen Beerothetik, Misadaitik. Han hil zen Aaron, eta han ehortzi zuten, eta Eleazar bere semeak apaiz lanak egin zituen haren ordez. Handik atera ziren Gadgadera, eta Gadgadetik Etebathara, uren uholde-torrenteen lurra.

Denbora hartan, Jaunak Levi tribua bereizi zuen Jaunaren Itunaren Kutxa eramateko, Jaunaren aurrean egoteko, zerbitzatzeko eta haren izenean otoitz egiteko egun honetaraino. Horregatik ez dute Lebitarrek zatia eta zorterik beren anaien artean; Jauna bera da haien zortea, esan zion bezala. Eta ni mendian zutik egon nintzen berrogei egun eta berrogei gau. Eta Jaunak entzun ninduen denbora honetan, eta Jaunak ez zuen zuek suntsitu nahi. Eta Jaunak esan zidan: Joan, abiatu herri honen aurretik, eta sartu bitez eta jabetu bitez lurraz, haien gurasoak eman nien zin egin nuen lurraz.

Eta orain, Israel, zer eskatzen dizu Jauna zure Jainkoak zuretzat, beldurtzea baizik Jauna zure Jainkoa, eta ibiltzea bere bide guztietan, eta maitatzea hura, eta zerbitzatzea Jauna zure Jainkoa zure bihotz osotik eta zure arima osotik, Zure Jainko Jaunaren aginduak gordetzea, eta haren legeak, zenbat gaur agintzen dizkizut, ongi izan dakizun Ikusten, zure Jainko Jaunarenak dira zerua eta zeruen zerua, lurra eta bertan dagoen guztia. Salbu zuen aitak, Jaunak hautatu zituen maite izateko haiek, eta hautatu zuen haien hazia haien ondoren, zuek, herri guztien artean, egun honetan. Eta zuen bihotz-gogortasuna erdaintzuko duzue, eta zuen lepoa ez duzue gogortuko. Zeren zuen Jaun Jainkoa, hau da jainkoen Jainkoa, eta jaun guztien Jauna, Jainko handia, eta indartsua, eta beldurgarria, zeinek ez baitu aurpegirik miretsi, ezta oparik ere hartuko, Arrotzari, umezurtzari eta alargunari epaiketa egiten dio, eta arrotza maite du, hari ogia eta jantziak emateko. Eta arrotza maite izango duzue, arrotzak izan zineten Egiptoko lurrean.

Zure Jaun Jainkoa beldur izango zara, eta hura zerbitzatuko duzu, eta harengana itsatsiko zara, eta haren izenean zin egingo duzu. Hau da zure harrokeria, eta hau da zure Jainkoa, zeinek egin zituen zurekin gauza handi eta ospetsu hauek, zure begiek ikusi zituztenak. Hirurogeita hamar arimarekin jaitsi ziren zure aitak Egiptora, baina orain Jauna, zure Jainkoak, zeruko izarrak bezala egin zaitu ugaritasunean.

11

Eta zure Jainko Jauna maite izango duzu, eta bere zaintzak, bere ordenantzak, bere aginduak eta bere epaiketa guztiak gordeko dituzu egun guztietan. Eta gaur jakingo duzue, ez zuen haurrak, zeintzuk ez dakite ezta ikusi ere zuen Jainko Jaunaren hezkuntza, eta haren gauza handiak, eta esku indartsua, eta beso altua, eta haren zeinuak eta haren mirariak, zenbat egin zituen Egiptoko erdian, Egiptoko Faraoi erregeari, eta haren lur guztian Eta zenbat egin zuen Egiptiarren indarraren aurka, eta haien gurdiak, eta haien zaldiak, eta haien indarra, nola itsaso gorriaren urak gainezka egin zuen haien aurpegien gainean zuek jarraitzen ari zirela, eta nola Jaunak suntsitu zituen haiek gaur egunera arte, eta zenbat gauza egin zituen gurekin basamortuan, zuek leku honetara etorri zineten arte, eta zenbat egin zuen Dathani eta Abirami, Eliaben semeei, Rubenen semearen, zeinei lurrak bere ahoa ireki eta haiek irentsi zituen, eta haien etxeak, eta haien dendak, eta haien ondare guztia haiekin batera, Israel guztien erdian Zeren zuen begiek ikusi

baitituzte Jaunaren lan handi guztiak, zenbat egin zituen zuengan gaur.

Eta bere agindu guztiak gordeko dituzu, gaur zuri agintzen dizkizudanak, bizi zaitezkeen, ugaldu zaitezkeen eta, sarturik, lurra heredatu dezazuen, Jordana zeharkatzen ari zareten lurraldea heredatzeko. Hala non luzaro bizi ahal izateko lurraren gainean, zein zin egin zuen Jaunak zuen aitei eman haiei eta haien ondorengoari haiekin batera, lurra ematen duena esnea eta eztia. Izan ere, lurra non sartzen zaren han hura heredatzeko, ez da Egiptoko lurra bezalakoa, nondik atera zineten, non ereiten dutenean hazia eta ureztatu oinak haiekin, barazkien baratze bat bezala, Baina lurra, non sartu han hura heredatzeko, lurra menditsua eta lautada da, zeruaren euriatik edango du ura. Lurra, zein Jauna zure Jainkoak begiratzen duen etengabe, Jauna zure Jainkoaren begiak haren gainean urtearen hasieratik urtearen amaiera arte.

Baldin baina entzutez entzuten baduzue agindu guztiak, zeinek ni gaur zuri agintzen baitizut, maitatzea Jauna zure Jainkoa, eta zerbitzatzea hari zure bihotz osorik eta zure arima osorik, eta emango du euria zure lurrari denboraren arabera, goiztiarra eta berantiarra, eta bilduko duzu zure garia, zure ardoa eta zure olioa, Eta zure soroetan zure abereetarako bazka emango du, eta jan eta ase ondoren, Kontuz izan zeure buruarekin, ez loditu zure bihotza, eta aldendu, eta beste jainkoak zerbitzatu, eta haiek adoratu, Eta Jauna haserre egonda zuei gainean, itxiko du zerua, eta ez da euririk izango, eta lurrak ez du bere fruiturik

emango, eta galduko zarete azkar lur on horretatik, Jaunak zuei eman zizuen lurretik.

Eta jarriko dituzue hitz hauek zuen bihotzean eta zuen arimaren barruan, eta lotuko dituzue haiek seinale gisa zuen eskuaren gainean, eta mugiezina izango da zuen begien aurrean. Eta irakatsiko dizkiezue haiek zure seme-alabei, haiez hitz egin dezaten, zure etxean eserita zaudenean, eta bidean zoazenean, eta lo egiten duzunean, eta jaikitzen zarenean. Eta idatziko dituzue haiek zuen etxeetako ateburuen gainean eta zuen ateen gainean. hala non luzaro bizi ahal izateko, eta zuen semeen egunak lurraren gainean, Jaunak zuen aitei haiei emateko zin egin zien lurraren gainean, zeruaren egunak lurraren gainean bezala. Eta izango da, baldin entzunez entzuten baduzue agindu hauek guztiak, zeintzu nik gaur zuri agintzen baitizkit egitea, maitatzea gure Jaun Jainkoa, eta ibiltzea bere bide guztietan, eta hari itsastea. Eta Jaunak kanporatuko ditu nazio hauek guztiak zuen aurrean, eta heredatuko dituzue zuek baino handiagoak eta indartsuagoak diren nazioak. Leku guztiak non zapaldu aztarna zuen oinaren, zuentzat izango da, basamortutik eta Antilibanotik, eta ibai handitik, Eufrates ibaitik, eta mendebaldeko itsasoraino zure mugak izango dira. Inor ez da zuen aurka egongo, eta Jauna zuen Jainkoak zuen beldurra eta zuen ikarara jarriko ditu lur guztiko gainean, non zapaldu dezakezuen, zuei hitz egin zizuen bezala.

Hona, ni ematen dut zuen aurrean gaur bedeinkapena eta

madarikapena, Bedeinkazioa, baldin entzuten baduzue zuen Jainko Jaunaren aginduak, gaur nik zuen agintzen dizkizuedan guztiak. Eta madarikazioa, baldin ez baduzue entzuten zuen Jainko Jaunaren aginduak, gaur nik zueei agintzen dizkizuedanak, eta zueei agindu nizuen bidetik aldendu eta beste jainko batzuei zerbitzatzera joaten bazarete, ezagutzen ez dituzuenei. Eta izango da, noiz Jaun zure Jainkoak sartu zaitzanean lur hartan zeina zabiltzaten han heredatzeko, eta emango duzu bedeinkapena Garizin mendiaren gainean, eta madarikazioa Ebal mendiaren gainean. Ez daude hauek Jordanaren bestaldean, mendebaldeko eguzkiaren bidearen ondoren Kanaango lurrean, mendebaldean bizi dena Golgolen ondoan haritz altuaren ondoan? Zuek, izan ere, Jordana zeharkatzen duzue, sartu ondoren lurra heredatzeko, Jaun gure Jainkoaren ematen dizuena zozketaz egun guztietan, eta bertan biziko zarete.

Eta zuk gordeko dituzu haren agindu guztiak betetzeko, eta epaiketa hauek, zenbat ni ematen ditudan zuen aurrean gaur.

12

Eta hauek dira aginduak eta epaiketak, zeintzuk bete beharko dituzun lurrean, zeina Jauna, zuen aiten Jainkoak, ematen dizuen ondare gisa, egun guztietan, zeintzuetan zuek bizi zareten lurraren gainean. Suntsipenekin suntsituko dituzu leku guztiak non zerbitzatu zuten han haien jainkoei, zeintzu zuek

oinordetuko dituzuen haiek, mendi garaien gainean, eta muinoen gainean, eta zuhaitz hostotsuen azpian. Eta haien aldare haiek suntsituko dituzu, eta haien zutabe haiek hautsiko dituzu, eta haien basoak ebakiko dituzu, eta haien jainkoen irudi zizelkatuak suz erreko dituzu, eta haien izena leku hartatik suntsituko duzu. Ez egingo duzue horrela zuen Jainko Jaunari. Baina baizik eta lekura, Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen zuen hirietako batean bere izena han jartzeko eta deitzeko, eta bilatuko duzue eta etorriko zarete hara. Eta han eramango dituzue zuen errekuntza-eskaintzak, zuen sakrifiziak, zuen lehen-fruituak, zuen otoitzak, zuen eskaintza borondatezkoak, zuen akordioak, zuen idien lehenengo-jaiotakoak eta zuen ardienak. Eta han jango duzue zuen Jainko Jaunaren aurrean, eta poztu egingo zarete zuek eta zuen etxekoak eskua jartzen duzuen guztiarekin, zuen Jainko Jaunak zu bedeinkatua duen bezala.

Ez egingo duzue gu hemen gaur egiten dugun guztia, bakoitzak bere aurrean plazeragarria dena egiten duelarik. Ez zeren orain arte ez zarete heldu atseden-lekura eta oinordetzara, zein Jaun gure Jainkoak ematen dizuen. Eta Jordana zeharkatuko duzue, eta biziko zarete lurraren gainean, zeina gure Jainko Jaunak oinordetzat ematen dizuen zuei, eta atseden emango dizue zuen inguruko etsai guztietatik, eta segurtasunez biziko zarete. Eta leku hori izango da, non Jauna zuen Jainkoak bere izena deitua izatea hautatuko duen, han ekarriko dituzue gaur nik zuri agintzen dizkizuedan guztiak: zuen errekuntza guztiak, eta zuen sakrifizio guztiak, eta zuen hamarrenak, eta zuen eskuen lehen

fruituak, eta zuen opari aukeratuen guztiak, Jauna zuen Jainkoari botoa egin diezaiokezuen guztiak. Eta poztu egingo zarete Jauna zuen Jainkoaren aurrean, zuek eta zuen semeak, eta zuen alabak, eta zuen zerbitzariak, eta zuen neskameak, eta zuen ateen gaineko Lebita, hark ez baitu zatirik ez oinordetza zuekin. Kontuz izan zeure buruarekin, ez ekarri gora zure errekuntza-eskaintzak ikusten dituzun toki guztietan. Baina lekura, Jaun zure Jainkoak zure tribuetako batean aukeratuko duena, han eramango dituzue zuen errekuntza-eskaintzak, eta han egingo duzu gaur agintzen dizkizudan guztiak. Baina zure desira guztietan sakrifikatuko duzu, eta haragia jango duzu zure Jainko Jaunaren bedeinkapenaren arabera, eman zizuna hiri guztietan; zikina eta garbia berdin jango dute hura, basaaharia edo oreinak bezala. Salbu odola, ez duzue jango; lurraren gainean isuri ezazue hura, ur bezala.

Ezin izango duzu zure hirietan jan zure alearen hamarren zatia, zure ardoa, zure olioa, zure behien lehenengo jaiotakoak, zure ardienak, otoitz guztiak zenbat ere agindu ditzakezun, zuen hitzarmenak eta zure eskuen lehen fruituak. Baina Jainko zure Jaunaren aurrean jango duzu hura tokian, zeina Jainko zure Jaunak aukeratuko duen berarentzat: zu eta zure semea, eta zure alaba, zure zerbitzaria, eta zure neskamea, eta zure hirietan dagoen arrotza, eta poztu egingo zara Jainko zure Jaunaren aurrean guztian, non zure eskua jartzen baduzu.

Kontuz izan zeure buruarekin, ez utzi Lebita bizi zaren denbora guztian lurraren gainean.

Baina baldin Jauna zure Jainkoak zure mugak zabaltzen baditu, hain zuzen hitz egin zizun bezala, eta esango baduzu, haragia jango dut, baldin zure arimak haragia jateko desiratzen badu, zure arimaren desira osoan haragia jan dezakezu. Baldin baina urrun badago zure lekua, zeina aukeratuko duen Jaunak, zure Jainkoak, han deitua izateko bere izena, eta sakrifikatuko duzu zure behietatik eta zure ardietatik, zeinak emango dizkizun Jainkoak, agindu nizun moduan, eta jango duzu zure hirietan zure arimaren desioaren arabera. Nola jaten den orkorra eta oreinua, hala jan ezazu hura; zikinak eta garbiak berdin jango dute. Kontuz izan indarrez odola ez jatea, zeren odola haren arima da, arima ez da haragiekin batera jango. Ez duzue jango; lurraren gainean isuriko duzue, ur bezala. Ez duzu hura jango, zuri eta zure ondorengoei ongi egon dakizuen, baldin egiten baduzu ona eta atsegingarria zure Jainko Jaunaren aurrean. Salbu zure gauza santuak, baldin bihurtzen bazaizkizu, eta zure otoitzak hartuta, etorriko zara lekura, zeina aukeratuko duen Jaunak, zure Jainkoak, deitua izateko bere izena han. Eta zure errekuntza-eskaintzak egingo dituzu, haragia zure Jainko Jaunaren aldarearen gainean eskainiko duzu, baina zure sakrifizioetako odola zure Jainko Jaunaren aldarearen oinarrira isuriko duzu, eta haragia jango duzu. Zaindu eta entzun, eta egingo dituzu hitz guztiak nik zuri agintzen dizkizudanak, hala non ongi izan dakizun zuri eta zure semeei betiko, baldin egiten baduzu atsegina eta ona zure Jainko Jaunaren aurrean.

Baina baldin Jauna zure Jainkoak suntsitzen baditu nazioak, non sartu zaren han haien lurra heredatzeko zure aurpegitik, eta

hura jabetzan hartzen baduzu, eta haien lurrean bizi bazara, Kontuz izan zeure buruarekin, ez bilatu haiei jarraitzea haiek zure aurpegitik suntsitu ondoren, esanez: Nola egiten dute nazio hauek beren jainkoekin? Ni ere hala egingo dut. Ez egingo duzu horrela zure Jainkoari, zeren Jaunaren abominazioak, zeintzuk gorroto izan zituen, egin zituzten haien jainkoekin, zeren haien semeak eta haien alabak erre dituzte suan haien jainkoei.

13

Gaur zuri agintzen dizudan hitz guztia zaindu behar duzu betetzeko, ez duzu ezer gehituko haren gainean, ezta ezer kenduko harengandik ere.

Baldin baina altxatzen bada zure artean profeta bat edo amesgile bat, eta ematen badizu zeinu bat edo mirariku bat, Eta zeinu edo portentua gertatzen bada, zuri hitz egin zuena, esanez: Goazen eta zerbitzatu ditzagun ezagutzen ez dituzuen beste jainko batzuk, Ez entzun profeta haren hitzei edo amets hura amesten duen horri, zeren Jauna zuen Jainkoak probatzen zaituzte, jakiteko ea maite duzuen zuen Jainkoa zuen bihotz osoaz eta zuen arima osoaz. Zuen Jainko Jaunarren ondoren joan behar zarete, eta hura beldur izan behar duzue, eta haren ahotsa entzun behar duzue, eta hari atxiki behar zaizkio. Eta profeta hura edo amesgile hura hil egingo da, zeren hitz egin baitzuen zu engainatzeko Jaun zure Jainkoagandik, zerak zu atera baitzaituen Egiptoko lurretik, zerak zu erredimitu

baitzaituen esklabotza-tik, zu kanporatzeko bide hartatik, zeinetan ibiltzeko agindu baitzizun Jaun zure Jainkoak, eta gaiztoa ezabatuko duzu zuen artetik.

Baldin baina zure anaia zure aitatik edo zure amatik, edo zure semea, edo zure alaba, edo zure bularrean dagoen zure emaztea, edo zure arimaren berdina den laguna, ezkutuan bultzatu beharko balu zu, esanez: Goazen eta zerbitzatu ditzagun beste jainko batzuei, zuk eta zure aitek ezagutu ez zenituztenak, Zuen inguruan dauden nazioen jainkoetatik, zuri hurbiltzen zaizkizunetatik edo zuregandik urrun daudenenetatik, lurraren mutur batetik lurraren beste muturrera arte, Ez duzu harekin bat egingo, eta ez duzu hura entzungo, eta zure begiak ez du harenganako errukirik izango, ez duzu harenganako errukirik izango, eta ez duzu hura babesduko. Iragarriz iragarriko duzu haren buruz, eta zure eskuak izango dira haren gainean lehenengo hura hiltzeko, eta herri guztiko eskuak azkenean. Eta harrituko dute hura harriekin, eta hil egingo da, zeren bilatu baitzuen zu aldentzea zure Jainko Jaunagandik, Egipto lurretik atera zintuen hura, esklabotza etxetik. Eta Israel guztiak entzun ondoren beldur izango da, eta ez du gehiago egingo hitz gaizto hau zuen artean.

Baina baldin entzuten baduzu zure hirietako batean, zeintzuk Jauna zure Jainkoak ematen dizkizun han bizitzeko, esaten, Gizon legegabeak irten ziren zuen artetik, eta haien lurrean bizi ziren guztiak aldendu zituzten, esanez: Goazen eta zerbitzatu ditzagun ezagutzen ez zenituzten beste jainko batzuk. Eta

tentsio eta galdera egingo dituzu, eta oso arretaz bilatuko duzu, eta hara, hitza egiazko da argiro, nazka hau zuetan gertatu da Kendu suntsituko dituzu lur hartan bizi diren guztiak ezpataren hilketaz, madarikazioz madarikatuko duzu hura, eta bertan dauden guztiak. Eta haren ondasun guztiak bere kaleetan bilduko dituzu, eta hiria suz erreko duzu, eta haren ondasun guztiak herri osoarekin Jauna zure Jainkoaren aurrean, eta betirako bizigabe egongo da, ez da gehiago berreraikiko. Eta ez da ezer atxikiko debekatutako gauzetik zure eskuan, Jauna bere haserre-suminduriatik itzul dadin, eta errukia eman diezazun, eta erruki izan dadin zugatik, eta ugaritu zaitzala, zure gurasoentzat zin egin zien bezala. baldin entzuten baduzu zure Jainko Jaunaren ahotsa, bere aginduak zaintzeko, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, ona eta atsegina egiteko zure Jainko Jaunaren aurrean.

14

Zuen Jainko Jaunaren semeak zarete; ez jarri burusoiltasunik zuen begien artean hildakoengatik. Zeren herri santua zara zure Jainko Jaunarentzat, eta zu aukeratu zintuen zure Jainko Jaunak bihurtzeko berarentzat herri berezia lurraren gaineko nazio guztien artetik. Ez duzue abominaziorik jango. Hauek dira jango dituzuen abereak: txekorra behietatik, bildotsa ardietatik eta ahuntza ahuntzetatik. Orein, gazela, pygarg, oryx eta jirafa. Atzapar zatitua duen animalia guztia, eta bi atzaparren atzazkalak dituena, eta abereetan marruskadura eramaten

duena, hauek jango dituzu. Eta hauek ez dituzue jango marruskatua igotzen dutenen artetik, eta atzaparrak banatzen dituztenak artetik: gamelua, oinetako iletsua eta txerri-kriketoa, zeren eta marruskatua igotzen dute, baina atzaparra ez dute banatzen; zikinak dira hauek zuetzat. Eta txerria, atzaparra banatzen duelako eta atzaparren atzamarrak zatitzen dituelako, baina mamia ez duelako mamitzen, zikin da zuetzat; haien haragia ez duzue jango, haien gorpuzkiak ez duzue ukituko.

Eta hauek jango dituzu urean dauden guztietatik: hegalak eta eskamaak dituzten guztiak jango dituzu. Eta hegalik eta eskamarik ez duten guztiak ez dituzue jango, zikinak dira zuetzat. Hegazti garbi guztiak jan ditzakezue. Eta hauek ez dituzu jango haietatik: arrana, grifoia eta arrantzale arrana, eta saia, eta mirua, eta haien antzekoak, eta txoria, eta hontz eta kaio Eta koartza, eta zignoa, eta ibia. Eta kormoraua, eta hegazti-harraparia, eta haren antzekoak, eta argi-oilarra, eta gau-belea. Eta pelikano, eta txirli, eta haien antzekoak, eta ur-oilo morea, eta saguzarra. Hegaztien arrastaka dabiltzan gauza guztiak zikinak dira zuei, ez duzue haietatik jango. Txori garbi guztiak jan ditzakezue. Hildakorik ez duzu jango; zure hirietako etxean dagoen arrotzari emango zaio eta hark jango du, edo saldu atzerritarrari, zeren herri santua baitzara zure Jainko Jaunarentzat. Ez duzu bildotsa bere amaren esnean egosiko.

Hamargarrena emango duzu zure hazitik sortutako ekoizkin guztitik, zure soroko ekoizkina urtez urte. Eta jan ezazu hura tokian, non Jauna zure Jainko aukeratu bere izena han deitzeko,

ekarriko dituzu zure alearen hamarrenak, eta zure ardoaren, eta zure olioaren, zure idien lehenengo jaiotakoak, eta zure ardien, ikasi dezazun Jauna zure Jainkoa beldurtzea egun guztietan. Baina bidea urrun bihurtzen bada zuretzat, eta ezin badituzu haiek eskaini, zeren zure Jainko Jaunak bere izena han deitua izateko aukeratuko duen lekua urrun baitago zuretzat, zure Jainko Jaunak bendekatuko baitzaitu, eta emango dituzu haiek zilarragatik, eta hartuko duzu zilarra zure eskuetan, eta joango zara zure Jainko Jaunak aukeratuko duen tokira. Eta zilarra emango duzu zure arimak nahi duen guztiarengatik, behiengatik edo ardiengatik, edo ardoarengatik edo edarigozoarengatik, edo edarigozoarengatik, edo zure arimak nahi duen guztiarengatik, eta han jango duzu zure Jainko Jaunaren aurrean, eta poztu egingo zara zu eta zure etxea. Eta zure hirietako Lebita, zeren ez baitu zatirik ez oinordetza ere zurekin.

Hiru urteren ondoren, aterako duzu zure uzten hamarren guztia; urte hartan jarriko duzu hura zure hirietan. Eta etorriko da Lebita, zeren ez baitu zatirik ez zoririk zurekin, eta arrotza eta umezurtza eta alargun zure hirietan daudenak, eta jango dute eta aseko dira, horrela bedeinkatuko zaitu Jauna zure Jainkoak zure lan guztietan egiten dituzunetan.

15

Zazpi urtero askatasuna egingo duzu. Eta horrela da

askatasunaren agindua: askatuko dituzu zure auzokoak zuri zor dizkizun zor propio guztiak, eta ez diozu zure anaiari eskatuko, askatasuna zure Jainko Jaunari deitu zaio eta. Atzerritarrari eskatuko dizkiozu zenbat ere duzun beraren ondoan, baina zure anaiari zure zorraren barkamena egingo diozu. Hori ez da izango zuri falta, zeren benedikatuz benedikatuko zaitu Jauna zure Jainkoak lurrean, Jauna zure Jainkoak zozozketa bidez heredatzeko ematen dizun lurrean.

Baina baldin benetan entzuten baduzue zuen Jainko Jaunaren ahotsari, zaintzeko eta betetzeko agindu hauek guztiak, zenbat nik gaur zuri agintzen baitizkizut, Zeren Jauna zure Jainkoak bedeinkatuko zaitu hitz egin zizun bezala, eta maileguko diezu nazio askori, baina zu ez zara maileguko, eta agintuko diezu nazio askori, baina zugan ez dute agintuko.

Baldin baina zure anaietako bat behartsu bihurtzen bazaizu zure hirietako batean, Jauna zure Jainkoak ematen dizun lurrean, ez duzu gogortuko zure bihotza, ezta itxiko ere zure eskua behar duen zure anaiagandik. Ireki egingo dituzu zure eskuak haren alde, eta mailegua emango diozu behar duen guztia, behar duen bezainbat. Kontuz izan zeure buruarekin, ez dadila zure bihotzean hitz ezkutu bat gertatu, legez kanpokotasun bat, esanez: Hurbiltzen da zazpigarren urtea, askapenaren urtea, eta zure begia gaizto bihurtu zure anaia behartsua, eta ez diozu emango hari, eta hark oihu egingo du zure aurka Jaunari, eta bekatu handi bat izango da zugan. Ematen emango diozu hari, eta mailegu maileguko diozu hari

behar duen guztia, beharrizan duen bezala, eta ez zara atsekabetuko zure bihotzean hari ematen diozunean, zeren hitz hau dela eta Jauna zure Jainkoak bendekatuko zaitu zure lan guztietan eta zure eskua jartzen duzun guztietan. Ez baitezake behartsurik falta izan zure lurretik, horregatik nik zuri agintzen dizut hitz hau betetzea, esanez: irekiz irekiko dituzu zure eskuak zure anaia behartsuarentzat eta zure lurrean dagoen beharra duenarentzat.

Baldin zure anaia hebrearra edo hebrear emakumea zuri saldu bazaio, sei urtez zerbitzatuko dizu, eta zazpigarren urtean aske bidaliko duzu hura zurengandik. Baina hura askea zure ondotik bidaltzen duzunean, ez duzu hutsik bidaliko. Hornidura hornituko duzu hura zure ardietatik, eta zure aleetatik, eta zure ardoetatik; Jauna zure Jainkoak zu bendeikatu duen bezala, emango diozu hari.

Eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean, eta Jauna zure Jainkoak erredimitu zinen handik; horregatik nik agintzen dizut hitz hau betetzea. Baina baldin esaten badizu, Ez naiz aterako zure ondotik, zeren maite izan zaitu zu eta zure etxea, eta ongi dago beretzat zure ondoan. Eta lesna hartuko duzu, eta haren belarria zulatuko duzu atearen aurka, eta betiko zure zerbitzari izango da, eta zure neskamearekin berdin egingo duzu. Ez gogorra izango da zure aurrean haiek aske bidaltzen direnean zurengandik, zeren urteko soldataren soldadunarena zerbitzatu zuen zuri sei urtez, eta bendikatuko zaitu Jauna zure Jainkoak guztietan zeinetan egiten duzun.

Zure idien artean eta zure ardien artean jaiotzen den lehenabarrena guztia, arrak, sakratuko dizkiozu zure Jainko Jaunari. Ez duzu lan egingo zure lehenabarrena txehalarekin, eta ez dituzu moztuko zure ardien lehenabarrenak. Jaunaren aurretik jango duzu hura urtero, tokian non aukeratuko duen zure Jainko Jaunak, zu eta zure etxeak. Baina baldin bertan akats badago, maingu edo itsu, akats gaizto bat, ez duzu hura sakrifikatuko zure Jainko Jaunari.

Zure hirietan jan behar duzu hura; zikin denak zure artean eta garbi denak berdin jango dute, orkatz edo orein bezala. Salbu odola, ez duzue jango; lurraren gainean isuriko duzu hura ur bezala.

16

Zaindu gazteen hila eta pazko egingo duzu zure Jainko Jaunari, zeren gazteen hilan Egiptotik atera baitzinan gauez. Eta pazko-sakrifizua egingo diozu Jaunari, zure Jainkoari, ardiak eta zezena, lekuan, non Jaunak, zure Jainkoak, hura aukeratuko duen, bere izena han deitua izateko. Ez duzu jango haren gainean legamia, zazpi egunez jango duzu haren gainean azimoak, sufrimentuaren ogia, zeren zeluan atera zineten Egiptotik, gogoratzeko zuen irteeraren eguna Egiptoko lurretik zuen bizitzako egun guztietan. Ez da legamiarik ikusiko zure muga guztietan zazpi egunez, eta lehenengo egunean arratsaldean sakrifika ditzazun haragietatik ezer ez da gelditu

behar goiz arte. Ezin izango duzu pazko hori sakrifika zure hirietako batean ere, Jauna zure Jainkoak ematen dizkizunetako batean. Baina tokira, zeina hautatuko duen Jaunak, zure Jainkoak, deitua izateko bere izena han, sakrifikatuko duzu pazko arratsaldean, eguzki sarrerantz, denboran zeina irten zinen Egiptotik. Eta egosiko duzu eta erreko duzu eta jango duzu tokian, baldin Jauna zure Jainkoak hura aukeratzen badu, eta goizean itzuliko zara, eta zure etxeetara etorriko zara. Sei egunez bigatik gabea jango duzu, eta zazpigarren egunean amaiera-biltzarreko jaia Jaunari, zure Jainkoari; ez duzu egingo bertan inolako lanik, izan ezik arimari egingo zaiona.

Zazpi aste zenbatuko dituzu zeure buruarentzat, zure igitaia uztan hasten duzunetik hasita, zazpi aste zenbatzen hasiko zara. Eta zure Jainko Jaunari astearen jaia egingo diozu, zure eskuak ahal duen neurrian, zure Jainko Jaunak emango dizun guztia.

Eta poztu egingo zara zure Jainko Jaunaren aurrean, zu eta zure semea, eta zure alaba, zure zerbitzaria, eta zure neskamea, eta Lebita, eta arrotza, eta umezurtza, eta zuen artean dagoen alargun, tokian non zure Jainko Jaunak aukeratuko duen bere izena han deitua izateko.

Eta gogoratuko duzu zerbitzari izan zinela Egiptoko lurrean, eta gordeko dituzu eta beteko dituzu agindu hauek. Etxoletako jaia egingo duzu zeure buruarentzat zazpi egunez, zu zure larrainetik eta zure dolaretik biltzen duzunean. Eta poztu egingo zara zure jaian, zu eta zure semea, eta zure alaba, zure

zerbitzaria, eta zure neskamea, eta lebita, eta arrotza, eta umezurtza, eta zure hirietan dagoen alarguna. Zazpi egunez jaia egin beharko diozu Jaunari, zure Jainkoari, Jauna zure Jainkoak berarentzat aukeratuko duen lekuan, baina baldin Jauna zure Jainkoak zu bedeinkatzen bazaitu zure uzta guztietan eta zure eskuen lan guztietan, pozten egongo zara.

Urtean hiru aldiz zure gizonezko guztiak ikusiko dira zure Jainko Jaunaren aurrean, Jaunak aukeratuko duen lekuan, azimo-jaian, aste-jaian eta tabernakuluen jaian; ez zaitez agertu zure Jainko Jaunaren aurrean hutsik. Bakoitza bere eskuen indarraren arabera, zure Jainko Jaunaren bedeinkapenaren arabera, zeina eman baitzizun.

Epaile eta idazkariak izendatuko dituzu zure hirietan, zeintzuk Jauna zure Jainkoak ematen dizkizun leinuka, eta hauek herria epaiketa zuzenarekin epaituko dute. Ez dute epaia alboratzen, ez eta oparirik hartuko ere, zeren opariek jakintsunen begiak itsutzen baitituzte eta zuzenen hitzak kentzen baitituzte. Zuzentasunez zuzena jarraitu behar duzu, bizi ahal izateko eta sartu ondoren zure Jainko Jaunak ematen dizun lurra heredatu ahal izateko.

Ez duzu landatuko zeure buruarentzat basoa, ez zuhaitz bat ere zure Jainkoaren aldarearen ondoan; ez duzu egingo halakorik zeure buruarentzat. Ez duzu zeure buruarentzat zutaberik jasoko, zein gorroto izan zuen Jaunak, zure Jainkoak.

17

Ez dituzu sakrifika behar Jaunari, zure Jainkoari, txekorrik edo ardirik non akatsik dagoen bertan, edozein gauza gaizto, zeren nazkagarritasuna baita Jaunari, zure Jainkoari.

Baldin baina aurkitu bazen zure hirietako batean, zeintzuk Jauna zure Jainkoak ematen dizkizun, gizon edo emakume bat nork egingo duen gaizki Jaun zure Jainkoaren aurrean, bere ituna hautsiz, Eta etorrita, beste jainko batzuei zerbitzatu diezaieten, eta haiei gurtu diezaieten, eguzkiari, edo ilargiari, edo zerutiko munduaren guztiei, zeintzuk ez baitizkizu agindu, eta jakinarazi zaizun eta oso arretaz bilatu dezazun, eta hara, benetan gertatu da hitza, abominazioa hau gertatu da Israelen, Eta gizon hura edo emakume hura ateratzen duzu, eta haiek harriez harrikatu behar dituzu, eta hilko dira. Bi edo hiru lekukoren gainean hil egingo da; hiltzen ari dena ez da hil egingo lekuko bakar baten gainean. Eta lekukoen eskua izango da haren gainean lehenik hura hiltzeko, eta herriko eskua azkenean, eta gaiztoa kenduko duzu zuen artetik.

Baldin baina zure hitza ezinezkoa bihurtuko balitz epaiketan, odolaren eta odolaren artean, eta epaiketaren eta epaiketaren artean, eta ukituaren eta ukituaren artean, eta eztabaidaren eta eztabaidaren artean, epaiketako hitzak zure hirietan, orduan jaiki eta igoko zara Jauna zure Jainkoak han aukeratuko lukeen lekura. Eta apaiz lebitar haietara eta egun haietan izango den

epailearengana joango zara, eta bilatu ondoren epaiketa iragarriko dizute. Eta egingo duzu iragarri dizutena leku hartatik, non Jauna zure Jainkoak aukeratuko duen, eta zaindu egingo duzu guztia legez ezarri dizutena. Legea eta epaia arabera, zein esango luketen zuri, egingo duzu; ez zara aldendu hitzatik zein jakinaraziko luketen zuri, ez eskuinera ez ezkerrera.

Eta gizon hark, baldin harrokeriaz jokatzen badu, hala non ez dion obeditu zure Jainko Jaunaren izenean ministratzeko zutik dagoen apaizari, edo egun haietan dagoen epaileari, gizon hura hilko da, eta gaiztoa kenduko duzu Israeletik. Eta herri guztiak entzun ondoren beldurra izango du, eta ez du gehiago inpiotasunez jokatuko.

Baina baldin sartzen bazara lurrera zein zure Jaunak Jainkoak ematen dizun, eta heredatzen baduzu hura, eta bizi bazara bertan, eta esaten baduzu, ezarriko dut nire gainean errege bat, gainerako nazio ingurukoek bezala, Izendatuz izendatuko duzu zure gain buruzagi, zeina Jaunak Jainkoak hautatuko duen hura, zure anaiengandik izendatuko duzu zure gain buruzagi, ezin izango duzu ezarri zure gain gizon arrotza, zeren ez baita zure anaia. Zeren ez baititu bere buruarentzat ugarituko zaldiak, ezta ere itzuliko herria Egiptora, hala ez ditzan ugaritu berarentzat zaldiak, baina Jaunak esan zuen: ez duzue gehiago itzuliko bide horretatik. Eta ez ditu bere buruarentzat emakumeak ugarituko, bere bihotza aldendu ez dadin, eta zilarra eta urrea ez ditu bere buruarentzat gehiegi ugarituko.

Eta bere agintaritzaren hasieran eserita dagoenean, idatziko du berarentzat deuteronomio hau liburu batean apaiz Levitarren artetik hartuta. Eta harekin egongo da, eta berari irakurriko dio bere bizitzako egun guztietan, Jauna zure Jainkoa beldur izaten ikasi dezan, eta agindu hauek guztiak gorde ditzan, eta estatutu hauek bete ditzan, hala ez dadin jasotzen bere bihotza bere anaien gainetik, hala ez dadin hausten aginduak eskuinera edo ezkerrera, hala luzatu ahal dezan egunak bere agintaritzaren gainean, bera eta bere semeak Israelgo semeengan.

18

Ez dute izango apaiz lebitarrek, Lebiren leiho osoari, ez zatia ez eta zorterik Israelekin batera. Jaunaren eskaintzak dira haien zortea, eta haiek jango dituzte. Zoria ez da izango haientzat haien anaien artean, Jauna bera da haren zoria, esan zion bezala. Eta hau da apaizen epaiketa herriarengatik, sakrifikatzen ari direnetatik eskaintzak: baldin txekorra bada, baldin ardia bada, emango diozu besoa apaizari, eta masailak, eta urdaila. Eta zure alearen, zure ardoaren eta zure olioaren lehen fruituak, eta zure ardien mozketen lehen fruitua eman behar dizkiozu hari. Zeren hura aukeratu zuen Jaunak zure leinu guztietatik, Jaunaren Jainkoaren aurrean egoteko, zerbitzatzeko eta haren izenean benedikatuko, bera eta haren semeak Israelgo semeen artean.

Baina Levita bat iristen bada Israelgo seme-alaben hiri

guztietako batetik, non bera arrotz gisa bizitzen den, bere arimak nahi duenez, aukeratuko duen lekura, Zerbitzatuko du Jaunaren, bere Jainkoaren, izenari, bere anaia levita guztiak bezala, han zutik daudenak zure Jainko Jaunaren aurrean. Zati banatuak jango ditu, familiaren araberako salmentarena izan ezik. Baina baldin sartu bazara zure Jainko Jaunak zuri ematen dizun lurrera, ez duzu ikasiko nazio haien abominazioen arabera egiten.

Ez da aurkituko zure artean bere semea eta bere alaba suan purifikatzen duenik, igarotzen duenik, omenak interpretatzen dituenik eta augurioa praktikatzen duenik sorginkeriekin. gainean kantatzen sorgintzak, mediuma eta igarle, hildakoei kontsultatzen. Nazkagarria baita zure Jainko Jaunari hori guztia egiten duen oro, izan ere, nazkagarritasun hauengatik Jaunak suntsituko ditu haiek zure aurpegitik. Perfektua izango zara zure Jainko Jaunaren aurrean. Zeren nazio hauek, zeinek zu desabetzen dituzun, hauek agoteen eta dibinazioen entzungo dute, baina zuri ez horrela eman zuen Jaunak, zure Jainkoak.

Profeta bat zure anai-artebatetik, ni bezala, altxatuko dizu Jauna zure Jainkoak; hura entzungo duzue. Zure Jainko Jaunari Horebn batzarraren egunean eskatu zenizkion guztien arabera, esanez: ez dugu gehiago entzungo zure Jainko Jaunaren ahotsa, eta su handi hau ez dugu gehiago ikusiko, eta ez gara hil. Eta Jaunak esan zidan: Zuzen dago guztia zuri esan dizutena. Profeta bat jasoko dut haientzat haien anaien artetik, zu bezala, eta nire hitzak jarriko ditut haren ahoan, eta hitz egingo die

haiei nik agindu diodan guztia. Eta nire izenean profeta hark esango duena entzuten ez duen gizona, nik zigortuko dut. Salbu profeta bat jainkotza gabe jokatzen badu nire izenean hitz eginez hitz bat nik hitz egiteko agindu ez dudana, eta beste jainkoen izenean hitz egiten badu, profeta hura hil egingo da. Baina baldin zure bihotzean esan baduzu: Nola ezagutuko dugu Jaunak ez duen mintzatu hitza? Zenbat gauza ere profeta hark Jaunaren izenean esaten badu, eta ez bada gertatzen, eta ez bada gertatzen, hau da hitza Jaunak ez zuena esan, jainkogabekerian hitz egin zuen profeta hark, ez zarete haren beldur izango.

19

Baldin baina Jaun zure Jainkoak suntsituko baditu nazioak, zeintzuei Jainkoak ematen dizun lurra, eta haiek heredatuko badituzu, eta haien hirietan biziko bazara eta haien etxeetan, Hiru hiri bereiziko dituzu zeure buruarentzat zure lurraren erdian, zeina zure Jainko Jaunak ematen dizun. Aztertu bidea, eta hiru zatitan zatituko dituzu zure lurraren mugak, Jauna zure Jainkoak zuri banatzen dizkizunak, eta aterpe izango da hiltzaile guztiarentzat. Hau, ordea, hiltzailearen agindua izango da, nork ihes egingo duen hara eta biziko den: nork bere auzokoa joko duen jakin gabe, eta honek ez zuen hura gorroto atzo eta herenegun aurretik. Eta baldin norbait bere lagunarekin basora sartzen bada egurra biltzera, eta aizkora darabilela egurra mozten ari denean eskua irristatzen bazaio, eta burdinazko

burua zuretik erortzen bada eta laguna jotzen badu, eta hil egiten bada, hau hiri hauetako batera ihes egingo du eta biziko da. Hala ez dezala odolaren mendekatzaileak hiltzailearen atzetik jarraitu, bihotzean berotu baitzaio, eta harrapatu ez dezala hura bidea luzeagoa bada, eta jo ez dezala haren arima, eta honi ez baitzaio heriotzaren epaia dagokio, zeren ez baitzuen gorroto atzo aurretik, ezta hirugarren egunaren aurretik ere. Horregatik agindu hau ematen dizut, esanez: hiru hiri bereiziko dituzu zeure buruarentzat.

Baina baldin Jauna zure Jainkoak zure mugak handitu behar baditu, zin egin zien zure aitei bezala, eta Jaunak zuri lur guztia eman behar badizu, zure aitei emango zuela esan zuen hura, Baldin entzun egiten badituzu aginte hauek guztiak, zeintzuk ni agintzen dizkizudan gaur, maite izatea Jauna zure Jainkoa, ibiltzea haren bide guztietan egun guztietan, gehituko dizkiozu zeure buruari oraindik hiru hiri hauei gehiago. Eta ez da odol errugabea isuriko lurrean, hura Jauna zure Jainkoak herentziaz ematen dizun, eta ez zara odolaz errudun izango.

Baina baldin zure artean gizon bat bihurtzen bada bere auzokoa gorrotatzen duena, eta zelatan egoten bazaio, eta haren aurka altxatzen bada, eta haren arima jotzen badu, eta hiltzen bada, eta hiri hauetako batera ihes egiten badu, Eta haren hiriko adinekoen kontseiluak bidaliko du, eta handik hartuko dute, eta odolaren ahaideen eskuetan emango dute, eta hilko da. Ez du zure begiak haren gainean errukirik izango, eta garbituko duzu odol errugabea Israeletik, eta ongi izango zaizu.

Ez mugituko dituzu zure auzokoarenaren mugak, zeinak jarri zituzten zure aitek herentzian, zeina heredatu duzu lurrean, zeina Jauna zure Jainkoak ematen dizun zortearen bidez. Ez da iraungo lekuko bakar bat testigantza emateko gizon baten aurka injustizi orotan, eta bekatu orotan, eta bekatu orotan, zeina egiten badu, bi lekukoren ahoaren gainean, eta hiru lekukoren ahoaren gainean, hitz oro finkatuko da. Baldin baina lekuko bidegabe bat gizon baten aurka jarri baledi haren jainkogabekeria aipatuz, Eta bi gizonek, zeinek duten eztabaida, egongo dira Jaunaren aurrean, eta apaizen aurrean, eta epaileen aurrean, zeinek egongo diren egun haietan. Eta epaileak zehatz-mehatz aztertu behar dute, eta hara, lekuko bidegabe batek bidegabekeria lekukotza eman du, bere anaiaren aurka jarri da, Eta egingo duzue hari zein era gaizki jokatu zuen bere anaia aurka, eta kenduko duzu gaiztoa zuen artetik. Eta gainerakoak entzun ondoren beldurtuko dira, eta ez dute gehiago egingo hitz gaizto hori zuen artean. Zure begiak ez du haren gainean errukirik izango: arima arima ordez, begia begia ordez, hortza hortza ordez, eskua eskua ordez, oina oina ordez.

20

Baldin baina gerrarako irteten bazara zure etsaien aurka, eta zaldi eta zaldizko eta zu baino jende gehiago ikusten baduzu, ez izan beldurrik haiei, zeren zure Jainko Jauna zurekin dago, Egiptoko lurretik igo zintuen hura. Eta gerrarako hurbiltzen zarenean, apaiza hurbildu eta herriari hitz egingo dio, Eta

esango die: Entzun, Israel! Zuek gaur gerrarako zoazete zuen etsaien aurka. Ez bedi ahuldu zuen bihotza, ez izan beldur, ez ere hautsi, ez ere aldendu haien aurpegitik. Zeren zuen Jainko Jauna, zuen aurretik doana, zuekin dago zuen etsaien aurka borrokatzeko eta zuek salbatzeko.

Eta idazkariak herriari hitz egingo diote, esanez: Nor da etxe berri bat eraiki duen eta hura inauguratu ez duen gizona? Joan bedi eta bere etxera itzul bedi, gerran hil ez dadin, eta beste gizon batek inauguratuko du hura. Eta nor da mahasti bat landatu duen gizona, eta haretatik poztu ez dena? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, gerran hil ez dadin, eta beste gizon batek haretatik poztu dadin. Eta nor da ezkongai batekin ezkondua izan den gizona, eta oraindik ez duena hartu? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, gerran hil ez dadin, eta beste gizon batek har ez dezan hura. Eta idazkariek herriari hitz egiten jarraituko dute, eta esango dute: Nor da bihotzean beldurtia eta koldarra den gizona? Joan bedi eta itzul bedi bere etxera, bere anaiaren bihotza koldar ez dezan egin, berearen bezala. Eta gertatuko da idazkariak herriari hitz egiteari uzten diotenean, eta armadako buruzagiak ezarriko dituzte herriaren aurretik joateko.

Baina baldin hiri batera hurbiltzen bazara haien aurka gerra egiteko, deitu haiek bakearekin. Baldin baketsuki erantzuten badizkute eta atea irekitzen badizute, bertan aurkitutako herri guztia zure tributudun eta menpeko izango da. Baina baldin ez badizute entzuten eta gerra egiten badizute, inguratu egingo duzu hura. Zure Jainko Jaunak hura zure eskuetan eman arte,

eta hilko dituzu haren ar guztiak ezpataz. Emakumeak eta zamaketa izan ezik, eta abere guztiak, eta hirian dagoen guztia, eta harrapakin guztia zuretzat harrapatuko duzu, eta zure etsaien harrapakin guztia jango duzu, zeintzuk zure Jainko Jaunak ematen dizkizun. Horrela egingo dituzu zure oso urrun dauden hiri guztiak, ez hauetako nazioen hirietatik. Zeintzuen Jauna, zure Jainkoak, ematen dizun haien lurra heredatzeko. Ez duzue bizirik gordeko arnasa duen guztia, Baina madarikazioz madarikatuko dituzu haiek, Hetarra, eta Amorretarra, eta Kanaandarra, eta Perizetarra, eta Hivitarra, eta Jebusitarra, eta Girgasitarra, zuri agindu dizun moduan Jauna zure Jainkoak. Haiek ez dizuetela irakatsi egiten zuen abominazio guztiak, beren jainkoei egin dizkieten bezainbat, eta bekatu egingo duzue zuen Jainko Jaunaren aurrean.

Baldin hiri bat egun askotan inguratzen baduzu gerra egiteko haren aurka eta hura hartzeko, ez dituzu suntsituko haren zuhaitzak burdinazko tresna jaurtiz haien gainera, baizik hartatik jango duzu, baina hura ez duzu ebakiko. Landako zuhaitza gizona da, zure aurretik palisadara sartzeko? Baina zuhaitza, zeina dakizun ez dela fruitu-emailea, hura suntsituko duzu eta ebakiko duzu, eta eraikiko dituzu hesiak hiriaren aurka, zeina gerra egiten dizun, errenditu arte.

21

Baldin baina zauriturik aurkitu bazen lurrean, Jauna zure

Jainkoak zuri heredatzeko ematen dizun lurrean, lautadan eroritako, eta ez badakite nor jo zuen, Zure adinekoen kontseilua eta zure epaileak irtengo dira, eta hildakoaren inguruko hirietara neurtuko dute. Eta zaurituari hurbilen dagoen hiria izango da, eta hiri horretako adinekoen kontseiluak behietatik txekorra hartuko du, lana egin ez duena eta uztarria jasan ez duena, Eta hiri hartako adinekoen kontseiluak txekorra jaitsiko du barranka gogorrean, zeina ez da lan egin eta ez da ereiten, eta txekorrari lepoa hautsiko diote barrankan. Eta apaiz levitarrak hurbiluko dira, zeren Jainko Jaunak haiek hautatu baititu haren aurrean egoteko eta haren izenean bedeinkatuko, eta haien ahoaren arabera ebatziko da eztabaida oro eta ukitze oro. Eta hiri hartako adinekoen kontseilu osoa, zaurituari hurbiltzen direnak, eskuak garbitu egingo dituzte ibarrean lepoa moztu zaion txekoraren buruaren gainean. Eta erantzunez, esango dute: Gure eskuek ez dute odol hau isuri, eta gure begiek ez dute ikusi. Errukitsua izan zaitez zure herri Israelekin, zeina erloskatu zenuen, Jauna, hala ez dadin odol errugaberik egon zure herri Israelen, eta odola barkatua izango zaie. Zu, ordea, kendu egingo duzu odol errugabea zuetako haietatik, baldin egiten baduzu ona eta atsegingarria Jauna zure Jainkoaren aurrean.

Baina baldin gerran irten ondoren zure etsaien aurka, eta Jauna zure Jainkoak zure eskuetan ematen badizkizu, eta haien ondasunak harrapatzen badituzu, eta harrapatuan emakume eder bat ikusten baduzu itxuraz, eta haren desira baduzu, eta hura zure buruarentzat emazte gisa hartzen baduzu, Eta hura

zure etxera barrura ekarriko duzu, eta haren burua bizurduko duzu, eta haren atzazkalak moztuko dituzu, Eta kendu beharko dituzu gatibutasunaren arropak harengandik, eta eseri egingo da zure etxean, eta negarrez egingo du aita eta amaren gatik hilabeteko egunetan, eta horren ondoren sartu egingo zara harengana eta bizi egingo zara harengandik, eta izango da zure emaztea.

Eta izango da, baldin ez baduzu nahi, askea bidaliko duzu kanpora, eta ez da salduko zilarra ordaindurik, ez duzu baztertuko, zeren beheratu baituzu.

Baldin baina gizon batek bi emazte baditu, bat maitatua eta bestea gorrotatua, eta biek seme-alabak erditzen badizkiote, maitatuak eta gorrotatuak, eta lehenengo jaiotako semea gorrotatuarena bada, Eta hura izango da: egunean bere ondasunak bere semeei ondare gisa banatzen dizkienean, ezin izango dio maitearen semeari lehen seme eskubideak eman, gorrototuaren semea, lehena, alde batera utzita. Baina gorrotatuaren lehen semea aitortuko du, hura aurkitu zitzaion guztitik bikoitza emanez, zeren hau bere seme-alaben hasiera baita, eta honi dagokio lehen semearen eskubidea. Baldin norbaitek semea desobedientea eta errebeldea badu, aitaren ahotsa eta amaren ahotsa obeditzen ez duena, eta diziplinatzen dute hura, eta haiek ez entzuten, Eta bere aitak eta bere amak atxilotu ondoren, eramango dute hura bere hiriko zaharren kontseilura eta lekuaren atera. Eta beren hiriko gizonei esango diete: Gure seme honek desobeditzen du eta erretzen du, ez dio

gure ahotsari entzuten, moneta faltsutzailea da eta ardoz gehiegi edaten du. Eta haren hiriko gizonek harriz harrituko dute, eta hilko da, eta gaiztoa kenduko duzu zuen artetik, eta gainerakoak entzunda beldurtuko dira.

Baina baldin zerbaitetan bekatu bihurtzen bada, heriotzaren epaia, eta hiltzen bada, eta hura zuhaitz batean zintzilikatu beharko duzue, Ez lo egingo du bere gorputzak zuhaitzaren gainean, baina ehorzketa eginez ehorziko duzue hura egun hartan, zeren Jainkoaren madarikazioa den zuhaitz gainean zintzilik dagoen oro, eta ez duzue kutsatuko lurra, Jaun zure Jainkoak ondare gisa ematen dizuena.

22

Zure anaiaren txahala edo haren ardiak bidean galdurik dabiltzala ikusi eta ez dituzu alde batera utziko; itzuliz itzuliko dizkiozu zure anaiari, eta emango dizkiozu. Baina zure anaia ez bazaizu hurbiltzen, eta ez baduzu ezagutzen hura, bilduko duzu barruan zure etxera, eta egongo da zurekin zure anaia haiek bilatzen dituen arte, eta itzuliko diozu hari. Horrela egingo duzu haren astoarekin, eta horrela egingo duzu haren jantziarekin, eta horrela egingo duzu zure anaiaren galdutako gauza guztiekin, zenbat ere galdu duen harengandik eta zuk aurkitu duzun, ezin izango duzu alde batera utzi. Ez ikusiarena egin zure anaiaren astoa edo haren txahala bidean erori direla, ez ikus ezin egin haiek; altxatuz altxatuko dituzu harekin.

Ez izango dira gizonaren tresnak emakume baten gainean, ezta gizonak ere jantziko emakumearen soinekoa, zeren nazkagarria baita zure Jainko Jaunarentzat hauek egiten dituen guztia. Baldin baina hegazti-habia bat topatzen baduzu zure aurrean bidean edo edozein zuhaitzaren gainean, edo lurraren gainean, txitak edo arrautzak direla, eta ama txitaketan edo arrautzetan epeltzen ari bada, ez duzu ama hartuko seme-alabekin batera. Bidaltzean bidaliko duzu ama, baina haurrak hartuko dituzu zeure buruarentzat, hala non ongi joan dakizun eta luze-bizitza izan dezazun.

Etxe berri bat eraikitzen baduzu, teilatuari babesleku bat egin beharko diozu, eta ez duzu hilketarik eragingo zure etxean norbait handik erori eta gero. Ez duzu zure mahastian ezberdina ereingo, hala ez dadin santutua izan ondorena eta hazia zein ereingo baduzu zure mahastiaren ondorenarekin. Ez duzu goldatuko txekor batekin eta asto batekin batera. Ez duzu jantziko faltsurik, artilea eta lihoa batera. Bihurritua egingo dituzu zeure buruarentzat zure jantzien lau ertzetan, zeintzuetan janztuko bazara.

Baldin baina norbaitek emazte bat hartzen badu eta harekin bizi bada, eta gorroto egiten badio, eta aitzakiazko hitzak jarri behar dizkio, eta haren izen txarra zabaldu behar du, eta esan behar du: Emakume hau hartu nuen, eta hurbiltzean ez nuen haren birjintasunik aurkitu. Eta neska-mutilaren aitak eta amak hartuta, neska-mutilaren birjintasuna eramango dute zaharren kontseilura atean. Eta neska honen aitak esango dio zaharren

kontseiluari: nire alaba hau eman nion gizon honi emazte, eta gorroto izan dio. Orain honek aitzakiazko hitzak ezartzen dizkio, esanez: ez dut zure alabaren birjintasunik aurkitu, eta hauek dira nire alabaren birjintasunaren frogak. Eta soinekoa hiriko adinekoen kontseiluaren aurrean zabalduko dute. Eta hiri hartako adinekoen kontseiluak gizon hura hartuko du, eta irakatsiko dute hura. Eta ehun sikeloko isuna jarriko diote, eta neska gaztearen aitari emango diote, israeldar birjina baten gainean izen txarra atera zuelako, eta haren emaztea izango da, ezin izango du bera uxatu denbora guztietan.

Baina baldin hitz hau egiazko bihurtzen bada, eta neska gazteari birjintasunik ez bazitzaion aurkitu, Eta emakume gaztea eramango dute bere aitaren etxeko ateetan, eta harrituko dute harriekin, eta hilko da, zeren ergeltasuna egin zuen Israelgo semeen artean, bere aitaren etxea prostitutuz, eta gaiztoa kenduko duzu zuen artetik.

Baina gizon bat aurkitu bada gizon batekin ezkonduta dagoen emakume batekin lo egiten, hil beharko dituzue biak, emakumearekin lo egiten duen gizona eta emakumea, eta gaiztoa kendu beharko duzu Israeletik. Baldin baina bihurtzen bada zerbitzari birjina ezkondua gizon bati, eta gizon batek aurkitu eta hirian etzaten badu harekin. Zuek ateratuko dituzue biak haien hiriaren atearen gainera, eta harrikatu egingo dira harriekin, eta hilko dira: emakume gaztea, ez zuelako oihu egin hirian, eta gizona, zeren beheitu zuen auzokidearen emaztea. Eta kenduko duzu gaiztoa zuen artetik. Baina baldin zelaian

aurkitzen badu gizon batek neska ezkongaia, eta indarrez harturik etzaten bada harekin, hil ezazue harekin etzaten dena bakarrik. Eta neska gazteari ez zaio heriotzaren bekaturik dagokio, gizon batek bere auzokidearen aurka altxatzen denean eta haren arima hiltzen duenean bezala, hala da gauza hau, Hori zelaian aurkitu zuelako, oihu egin zuen ezkongai zegoen neska gazteak, baina ez zegoen hura lagunduko zuenik.

Baldin baina norbait aurkitzen badu neska-mutil birjina, zeina ez dago ezkonduta, eta indarrez harturik etzaten bada harekin, eta aurkitua bada, Harekin lo egin duen gizonak neska gaztearen aitari berrogeita hamar didrakma zilarezkoak emango dizkio, eta haren emaztea izango da, apaldu duelako hura, eta ezin izango du alde egin bizitza osoan.

23

Gizonak ez du hartuko bere aitaren emaztea, eta ez du agerian utziko bere aitaren estalkia.

Ez da sartuko barrabildunak, ezta ebakitakoak ere, Jaunaren biltzarrean. Prostituta batetik sortutakoa ez da sartuko Jaunaren biltzarrera.

Ez sartuko da Ammondarrik eta Moabdarrik Jaunaren biltzarrean, hamargarren belaunaldira arte ez da sartuko Jaunaren biltzarrean, eta betiko. Zeren ez zuten zuek haiek zuei

artoarekin eta ururekin bidean, Egiptotik ateratzen zinetenak, eta zeren kontratatu zuten zu Balaam, Beor-en semea, Mesopotamiatik, zu madarikatutzeko. Eta Jauna zure Jainkoak ez zuen nahi Balaam entzun, eta Jauna zure Jainkoak madarikazioak bedeinkapenera aldatu zituen, zeren Jauna zure Jainkoak maite izan zaitu. Ez dizkiezu hitzegingo gauza baketsuak eta gauza onuragarriak haiei inoiz zure bizitza osoan. Ez duzu izugarrituko Idumearra, zeren zure anaia da; ez duzu izugarrituko Egiptoarra, zeren arrotza izan zinen haren lurraldean. Haiei semeak jaio bazaizkie, hirugarren belaunaldian Jaunaren biltzarran sartuko dira.

Baina baldin irten egin bahaizu zure etsaien aurka kanpatzera, zaindu zaitez hitz gaizto guztietatik. Baldin eta zuen artean gizon bat badago bere gaueko isurketaren ondorioz garbi ez dagoena, kanpamendutik kanpora aterako da, eta ez da kanpamendura sartuko. Eta arratsaldean bere gorputza ururekin garbitu behar du, eta eguzkia sartu ondoren kanpamendura sartuko da. Eta leku bat izango da zuretzat kanpamentuaren kanpoaldean, eta han kanpora aterako zara. Eta estaka bat izango duzu zure gerriko-uhalean, eta noiz kanpoan eserita, induskatu egingo duzu bertan, eta ekarrita estali egingo duzu zure lotsagabetasuna. Zeren zure Jaungoikoa Jauna zure kanpamentuan ibiltzen baita zu askatzeko eta zure etsaia zure aurrean entregatzeko, eta zure kanpamentua santua izango da, eta ez da ikusiko zutan gauza lotsagarririk, eta alde egingo du zurengandik.

Ez duzu emango morroia bere jaunari, bere jaunaren aldetik zuretzat atxikita egon dena. Zurekin biziko da, zuen artean biziko da non berarentzat atsegin den; ez duzu atsekabetuko hura. Ez izango da prostitutarik Israelgo alaben artean, eta ez izango da bere burua prostitutzen duen inor Israelgo semeen artean, ez izango da hasiera ematen duen inor Israelgo alaben artean, eta ez izango da hasieratzen den inor Israelgo semeen artean. Ez ekarriko duzu prostitutu baten ordainsaria, ezta txakur baten trukea ere, zure Jainko Jaun

Ez diozu zure anaiari interesik kobratuko zilarra mailegatzean, janaria mailegatzean edo beste edozer gauza mailegatzean. Atzerritarrari interesa kobratuko diozu, baina zure anaiari ez diozu interesa kobratuko, hala benedikatuko zaitu Jauna zure Jainkoak zure lan guztietan lurraren gainean, non sartzen zaren han hura heredatzeko.

Baldin eta hitzeman bat egiten badiozu Jaunari, zure Jainkoari, ez duzu atzeratuko hura betetzen, zeren Jauna zure Jainkoak zorrotz eskatuko dizu, eta bekatu izango da zuretzat. Baina baldin otoitz egin nahi ez baduzu, ez dago bekaturik zure baitan. Zure ezpainetatik ateratzen direnak gordeko dituzu, eta egingo duzu zein modutan zin egin baitzenion Jaunari Jainkoari oparia, zure ahoz hitz egin zenuen hura.

Baina baldin sartu bazoaz zure auzokidearen uztara, eta bildu bazoazkio buruxkak zure eskuekin, igitaia ez duzu jarri behar zure auzokidearen uztaren gainean. Baina zure auzokidearen

mahastira sartzen bazara, mahatsak jan ditzakezu zure arima asetzeko adina, baina ez dituzu ontzira sartu behar.

24

Baldin baina norbaitek emaztea hartzen badu, eta harekin bizi bada, eta gertatzen bada ez duela aldeko aurkitzen haren aurrean, zeren lotsagarri bat aurkitu baitu haregan, eta diborzio-liburua idatziko badio, eta haren eskuetan emango badio, eta bere etxetik kanpora igorriko badu hura. eta joan ondoren beste gizon baten emazte bihurtzen bada, Eta azken gizonak gorroto badu hura, eta dibortzioko liburu bat idazten badio, eta haren eskuetan ematen badio, eta bere etxetik kanpora bidaltzen badu, eta azken gizonak hiltzen bada, nork hartu zuen bere emaztetzat, Gizon lehenak, hura bidali duenak, ezin izango du itzuli eta beretzat emazte gisa hartu, hura zikindu ondoren, zeren nazkagarritasuna baita zure Jainko Jaunaren aurrean, eta ez duzue zikindu behar lurra, zure Jainko Jaunak ondare gisa ematen dizuena.

Baldin norbaitek berriki emazte bat hartzen badu, ez da gerrarako aterako, eta ez zaio ezer gauza ezarriko; errugabea izango da bere etxean urte batez, eta poztu egingo du hartu zuen bere emaztea.

Ez duzu ehortzeko hartuko errota-harria, ezta gaineko errota-harria ere, zeren honek arima hartzen duen ehortzeko. Baldin

baina gizon bat harrapatzen bada arima bat lapurtzen bere anaietako batetik, Israelgo semeetatik, eta hura zapaldu ondoren saltzen badu, lapurra hura hil egingo da, eta gaiztoa kendu behar duzu zuen artetik. Kontuz izan zeure buruarentzat lepraren ukipenean, zaindu oso egitea lege guztien arabera, apaiz Levitarrek zuei jakinarazi lezaketena, agindu nizuen eran, zaindu egitea. Gogoratu zenbat gauza egin zituen Jaunak, zure Jainkoak, Miriamekin bidean, Egiptotik irtetean.

Baldin zure auzokideak zorra badauka, edozein zorra, ez sartu bere etxean bere agiria hartzeko. Kanpoan egongo zara, eta zure maileguaren hartzekodun den gizonak bermea kanpora ekarriko dizu. Baina gizona pobretzen bada, ez zara etzango bere bahimenean. Itzultzeko itzuliko duzu bere erantsia eguzkiaren mendebaldera, eta lo egingo du bere jantzian, eta bedeinkatu egingo zaitu, eta errukia izango da zuretzat Jaunaren, zure Jainkoaren aurrean. Ez duzu gaizki egingo behartsu eta premia duen baten soldata, zure anaia-arrebetakoa nahiz zure hirietan dauden etorkinetatakoa izan. Egun berean emango diozu bere soldata, ez da sartuko eguzkia haren gainean, zeren behartsu da eta haren gainean du itxaropena, eta oihu egingo du zure aurka Jaunari, eta izango da zugan bekatu. Ez hilko dira aitak seme-alaben ordez, eta semeak ez hilko dira aiten ordez; bakoitza bere bekatuan hilko da. Ez duzu aldaratuko etorkinaren, umezurtzaren eta alargunaren epaia. Ez duzu alargunaren janzkia amairu gisa hartuko, eta gogoratuko duzu zerbitzari zinen Egipto lurrean, eta Jauna zure Jainkoak bertatik erredimitu zintuen; horregatik nik agintzen

dizut hitz hau betetzea.

Baldin baina bilduko baduzu uzta zure soroan eta ahaztuko baduzu gari-sorta zure soroan, ez zara itzuliko hura hartzera; arrotzarentzat, umezurtzarentzat eta alargunarentzat izango da, hala non Jauna zure Jainkoak bedeinkatuko zaitu zure eskuen lan guztietan. Baldin baina olibak biltzen badituzu, ez zara itzuliko zure atzetik biltzera. Arrotzarentzat eta umezurtzarentzat eta alargunarentzat izango da, eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean. Horregatik nik zuri agintzen dizut hitz hau egitea. Baldin zure mahastia bilduko baduzu, ez duzu berriro bilduko hura zure atzean; arrotzarentzat, umezurtzarentzat eta alargunarentzat izango da. Eta gogoratuko zara zerbitzari zinela Egiptoko lurrean; horregatik, nik agindu hau betetzea agintzen dizut.

25

Baldin baina eztabaida bat sortzen bada gizonen artean, eta epaiketara hurbiltzen badira, eta epaituko badute, eta zuzena justifikatuko badute, eta jainkogabea kondenatuko badute, Eta izango da, baldin merezi badu zigorrak gaizkileak, jaitsiko duzu hura epaileen aurrean, eta azotatu egingo dute hura haien aurrean bere gaiztakeriaren arabera. Eta berrogei zigorrez azotatuko dute hura, ez dute gehiago emango; baina hauek baino zigor gehiago ematen badituzu, zure anaia lotsa egingo da zure aurrean. Ez duzu ahoa itxiko joten ari den idiaren.

Baldin baina anaiak elkarrekin bizi badira, eta bat haietatik hiltzen bada, hazia baina ez bazuen, hildakoaren emaztea ez da izango kanpoko gizon batentzat hurbiltzen ez denarentzat, bere gizonaren anaiak sartuko da harengana, eta hartuko du hura bere emaztetzat, eta biziko da hararekin. Eta haurra, erditzen badu, hildakoaren izenarekin ezarriko da, eta bere izena ez da Isra

Baina gizonak ez badu nahi bere anaiaren emaztea hartu, emakumea adinekoen kontseiluko atera joango da eta esango du: nire gizonaren anaiak ez du nahi bere anaiaren izena Israelen altxatu, nire gizonaren anaiak ez du nahi izan. Eta bere hiriko zaharren kontseiluak deituko du, eta esango diote, eta zutik jarrita esan behar du: Ez dut hura hartu nahi, Eta bere anaiaren emaztea zaharren kontseiluaren aurrean hurbilduz, kenduko dio oinetako bat oinetik, eta aurpegira txupinduko dio, eta erantzunez esango du: horrela egingo diote gizonari, zeina ez duen eraikiko bere anaiaren etxea Israelen. Eta bere izena Israelen deitua izango da: sandalia askatu duenaren etxea.

Baldin baina gizonak elkarren aurka borrokatzen badute, gizona bere anaiarekin, eta haietako baten emaztea hurbiltzen bada bere gizona jotzailearen eskutik askatzeko, eta eskua luzatuta haren bikiak heltzen badizkio, Eskua ebaki beharko duzu; zure begiak ez du haren gainean errukirik izango.

Ez duzu izango zure poltsan pisua eta pisua, handia edo txikia. Ez da egongo zure etxean neurri eta neurri, handia edo txikia.

Pisua egiazko eta zuzena izango da zuretzat, eta neurria egiazko eta zuzena izango da zuretzat, hala non bizitza luzeko izan zaitezen lurraren gainean, zeina zure Jainko Jaunak ematen dizun oinordetzaz. Nazkagarritasuna da Jaunari, zure Jainkoari, hauek egiten dituen guztia, bidegabea egiten duen guztia.

Gogoratu Amalekek bidean zenbat gauza egin zizkizun, Egiptoko lurretik irteten zinela. nola aurre egin zizun bidean, eta zure atzealdea moztu zuen, zure atzetik zeuden nekatuak, zu ordea gose eta nekaturik zeunden, eta ez zuen Jainkoaren beldurrik izan. Eta gertatuko da, Jaungoiko zure Jaunak zure inguruko etsai guztietatik atseden ematen dizunean, heredatzeko ematen dizun lurrean, Amaleken izena zeruaren azpitik ezabatuko duzu, eta ez ahaztu.

26

Eta izango da, baldin sartu bazara lurrera, zein Jauna zure Jainkoak ematen dizun heredatzeko, eta ondare gisa hartu baduzu hura, eta bizi bazara haren gainean, Eta hartuko duzu zure lurreko fruitu lehen fruituetako, zeina zure Jainko Jaunak ematen dizun, eta saskian jarriko duzu, eta joango zara tokira, zeina zure Jainko Jaunak aukeratuko duen bere izena han deitua izateko. Eta joango zara egun haietan egongo den apaizaren aurrera, eta esango diozu: gaur iragarri diot nire Jainko Jaunari sartu naizela lurrera, Jaunak gure gurasoei eman ziezagula zin egin zuen lurrera. Eta apaizak saskia hartuko du

zure eskuetatik, eta hura jarriko du zure Jainko Jaunaren aldarearen aurrean. Eta erantzunez esango du zure Jainko Jaunaren aurrean: Siria galdu zuen nire aitak, eta jaitsi zen Egiptora, eta bertan bizileku hartu zuen kopuru txikian, eta han bihurtu zen nazio handi eta multzo ugari. Eta egiptoarrek gaizki tratatu gintuzten, eta umiliatu gintuzten, eta lan gogorrak jarri zizkiguten, Eta oihu egin genuen gure Jainko Jaunari, eta Jaunak gure ahotsa entzun zuen, eta gure umiliazioa ikusi zuen, eta gure lana, eta gure esturaldia. Eta Jaunak gu atera gintuen Egiptotik berak bere indar handiarekin, esku indartsuz, beso gorenez, ikuspegi handiz, seinaleez eta mirariekin. Eta leku honetara sartu gintuen, eta lur hau eman zigun, esnea eta eztia isurtzen duen lurra. Eta orain, hona, ekarri ditut lurraren fruitu lehen uztak, eman zenidan niri, Jauna, esnea eta eztia ematen duen lurra, eta utziko duzu hura zure Jainko Jaunaren aurrean, eta adoratuko duzu zure Jainko Jaunaren aurrean. Eta poztu egingo zara ondasun guztietan, zeintzuk eman dizkizun Jauna zure Jainko, zu eta zure etxea, eta lebita, eta zure artean dagoen arrotza.

Baldin baina osatzen baduzu hamarrendu guztia zure ekoizkinaren hamarrena hirugarren urtean, bigarren hamarrena emango diezu Lebitari eta arrotzari eta umezurtzari eta alargunari, eta jango dute zure hirietan, eta poztu egingo dira.

Eta esango duzu Jaunaren, zure Jainkoaren, aurrean: Kendu ditut gauza santuak nire etxetik, eta eman ditut Lebitari,

arrotzari, umezurtzari eta alargunari, niri agindu zenizkidan agindu guztien arabera. Ez dut zure agindua urratu, eta ez dut ahaztu. Eta ez nuen jan nire minen artean haietatik, ez nuen hartu fruiturik haietatik zikinkeriarako, ez nuen eman haietatik hildakoari, obeditu nion gure Jainko Jaunaren ahotsari, egin nuen agindu zenidan bezala. Begiratu behera zure etxe santutik zerutik, eta bedeinkatu zure herria Israel, eta lur hura eman zenien haiei, gure aitei zin egin zenien bezala, eman guri esne eta eztiz darion lurra.

Egun honetan Jauna, zure Jainkoak, agindu dizu egiteko ordenantza eta epaiketa guztiak, eta zaindu behar dituzue eta egingo dituzue haiek zuen bihotz osorik eta zuen arima osorik. Gaur Jainkoa aukeratu duzu zure Jainko izateko, eta haren bide guztietan ibiltzeko, eta ordenantzak eta epaiketak zaintzeko, eta haren ahotsari obeditzeko. Eta Jaunak zu aukeratu zaitu gaur bere herri berezia izateko, esan zuen bezala, bere aginduak zaintzeko, Eta zu nazio guztien gainetik egotea, nola egin zintuen izendatu eta harro-gai eta ospetsu, zu herri santu izatea zure Jainko Jaunarentzat, hark hitz egin zuen bezala.

27

Eta Moisesek eta Israelgo adinekoen kontseiluak agindu zuten, esanez: gorde itzazue agindu hauek guztiak, zenbat nik gaur agintzen dizkizuet. Eta izango da zein egunean zeharkatuko duzun Jordana lurrera, Jauna zure Jainkoak ematen dizun

lurrera, eta jarriko dituzu zeure buruarentzat harri handiak, eta igurtziko dituzu haiek igurtziarekin. Eta idatziko dituzu harri hauen gainean lege honen hitz guztiak, Jordana zeharkatzen duzuenean, Jauna zure aiten Jainkoak ematen dizun lurrera sartzen zarenean, esnea eta eztia isurtzen duen lurrera, Jauna zure aiten Jainkoak zuri esan zizun moduan. Eta izango da, Jordana gurutzatu ondoren, jarriko dituzue harri hauek, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, Ebal mendian, eta igurtziz estaliko dituzu. Eta han aldare bat eraikiko diozu zure Jainko Jaunari, harrizko aldare bat, ez duzu burdinik jarriko gainean, Harri osoekin eraikiko duzu aldarea zure Jainko Jaunarentzat, eta haren gainean errekuntza-eskaintzak eskainiko dizkiozu zure Jainko Jaunari. Eta han salbamenaren sakrifizio bat eskainiko duzu, eta jango duzu, eta aseko zara, eta poztu egingo zara zure Jainko Jaunaren aurrean. Eta lege hau guztia harrietan oso argi idatziko duzu.

Eta Moisesek eta apaiz levitarrek Israel guztiari hitz egin zioten, esanez: Isilik egon eta entzun, Israel! Egun honetan Zure Jainko Jaunaren herri bihurtu zara. eta zure Jainko Jaunaren ahotsa entzun egingo duzu, eta bere agindu guztiak egingo dituzu, eta bere lege guztiak, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak.

Eta Moisesek herriari agindu zion egun hartan, esanez, Hauek egongo dira herria benedikatzen Garizin mendian, Jordana zeharkatu ondoren: Simeon, Levi, Juda, Isakar, Jose eta Benjamin. Eta hauek egongo dira madarikazioaren gainean Ebal mendian: Ruben, Gad, eta Asher, Zabulon, Dan, eta Neftali.

Eta erantzun ondoren, Levitek ahots handiz esango diote Israel guztiari Madarikatua den gizona norbaitek egingo duen zirriborroa eta urtua, nazkagarritasuna Jaunari, artisauen eskuen lana, eta jarriko du hura ezkutuan, eta erantzunez herri guztiak esango dute, hala bedi. Madarikatua da bere aita edo bere ama desohorestatzen duena, eta herri guztiak esango du: Hala bedi. Madarikatua den auzokoarenaren mugak aldatzen dituena, eta herri osoak esango du: Hala bedi. Madarikatua itsu bat bidean engainatzen duena, eta herri guztiak esango dute: hala bedi. Madarikatua nor aldenduko litzatekeen etorkinaren, umezurtzaren eta alargunaren epaitik, eta herri guztiak esango dute: Hala bedi. Madarikatua lo egiten duena bere aitaren emaztearekin, hori agerian utzi duelako bere aitaren estalkia, eta herri guztiak esango du: Hala bedi. Madarikatua lo egiten duena edozein abarerekin, eta herri osoak esango du: Hala bedi. Madarikatua lo egiten duena bere ahizparekin, aitagandik edo amagandik. Eta herri guztiak esango du: Hala bedi. Madarikatua bere errain-alabarekin lo egiten duena, eta herri guztiak esango du: hala bedi. Madarikatua bere emazte-aren ahizparekin lo egiten duena, eta herri guztiak esango du: hala bedi. Madarikatua izan bedi iruzurrez bere lagunari jotzen diona, eta herri guztiak esango du: hala izan bedi. Madarikatua nor opariak hartuko lukeen arima errugabearen odola jotzeko, eta herri guztiak esango du: hala bedi. Madarikatua da lege honen hitz guztietan irautzen ez duen gizon guztia haiek egiteko, eta herri guztiak esango du: hala bedi.

28

Eta izango da, baldin entzutez entzuten baduzu zure Jainko Jaunaren ahotsa, zaintzeko eta egiteko agindu hauek guztiak, zeinek gaur zuri agintzen baitizkizut, eta zure Jainko Jaunak jarriko zaitu lurreko nazio guztien gainetik, Eta bedeinkazio hauek guztiak etorriko dira zure gain, eta aurkituko zaituzte zu, baldin zure Jainko Jaunaren ahotsari entzutez entzuten badiozu. Bedeinkatu zu hirian, eta bedeinkatu zu soroan. Bedeinkatu zure sabeleko ondorengoak, eta zure lurreko ekoizpenak, eta zure idi-artaldeek, eta zure ardi-artaldeek. Bedeinkatu zure biltegiak, eta zure hondarrak. Bedeinkatu zaitez sartzean, eta bedeinkatu zaitez irtetean.

Jauna zure Jainkoak eman ditzala zure etsaiak, zuretzat aurka jarri direnak, hautsiak zure aurrean. Bide batetik etorriko dira zu aurka, eta zazpi bidetik ihes egingo dute zure aurretik. Jaunak bedeinkapena bidaliko dizu zure biltegietara, eta zure eskua jartzen duzun guztira, Jaun zure Jainkoak zuri ematen dizun lurraren gainean. Jaunak zu jasoko zaitu beretzat herri santu gisa, zure aitei zin egin zien bezala, baldin Jaun zure Jainkoaren ahotsa entzuten baduzu eta haren bide guztietan ibiltzen bazara. Eta lurreko nazio guztiek ikusiko zaituzte, Jaunaren izena zuri deitua izan zaiolako, eta beldur izango dizute. Eta Jaun zure Jainko-ak ugarituko zaitu onera zure sabeleko ondorengoengan, eta zure abereen ondorengoengan, eta zure lurreko ekoizkinengan, zure lurra-ren gainean, zeina

Jaunak zin egin baitzien zure gurasoei zuri emateko.

Irekiko dizu Jaunak bere altxor ona, zerua, euria emateko zure lurrari bere garaian, bendekatuko ditu zure eskuen lan guztiak, eta maileguko diezu nazio askori, baina zu ez duzu maileguko. Eta zu agintuko diezu nazio askori, baina zugan ez dute agintuko. Jauna zure Jainkoak zu buru egingo zaitu eta ez buztana, eta orduan gainean egongo zara eta ez azpian, baldin Jaun zure Jainkoaren ahotsari entzuten badiozu, gaur nik agintzen dizkizudan guztiak gordetzeko. Ez zara urratuko gaur ematen dizkizudan aginduetatik, ez eskuinera ez ezkerrera, beste jainkoen atzetik joateko eta haiei zerbitzatzeko.

Eta izango da, baldin ez baduzu entzuten Jaunaren, zure Jainkoaren, ahotsari, bere agindu guztiak zaintzeko, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, orduan madarikazio hauek guztiak etorriko dira zure gainera eta harrapatuko zaituzte. Madarikatua zara hirian, eta madarikatua zara soroan. Madarikatuak zure biltegiak eta zure hondarrak. Madarikatuak zure sabeleko ondorengoak, eta zure lurreko ekoizpenak, zure abelbustearen idiak, eta zure artaldeko ardiak. Madarikatua izango zara sartzen zarenean, eta madarikatua izango zara irteten zarenean.

Jaunak bidaliko ditu gainera eskasia, iraiztea eta kontsumoa zure eskua jartzen duzun guztien gainera, zu suntsitu arte eta zu azkar galdu arte, zure praktika gaiztoengatik, ni utzi baituzu. Jaunak eragingo du heriotzak zuregan itsatsita egotea, zu guztiz

kontsumitu arte lurraren gainetik, zeinera sartzen ari zaren han hura heredatzeko. Jaunak joango zaitu larrialdian, eta sukarrarekin, eta ikararekin, eta hanturarekin, eta zimelduarekin, eta zurbiltasunarekin, eta jazarriko zaituzte suntsitu arte. Eta zure buruaren gaineko zerua brontzea izango da, eta zure azpiko lurra burdina. Eman dezala Jaunak, zure Jainkoak, zure lurraren euria hautsa, eta hautsa zerutik jaitsiko da, zu suntsitu arte eta zu azkar galdu arte. Jaunak eman dezala zu kolpea etsaien aurrean, bide batez aterako zara haiekengana, eta zazpi bidez ihes egingo duzu haien aurpegitik, eta barreiatze izango zara lurreko erreinu guztietan. Eta zuen hildakoak zeruetako hegaztien eta lurreko piztien janaria izango dira, eta inor ez da egongo haiek uxatzeko. Jaunak jotzea zu Egiptoko zauriak eserlekuan, sarna basatiak eta azkurak, horrela ezin izango zara sendatu. Jo dezala zu Jaunak zoramenarekín, itsutuarekín eta adimenaren nahasturarekín. Eta eguerdi partean ukituz ibiliko zara, itsu bat ilunbetan ukitzen duen bezala, eta zure bideek ez dute aurrera egingo, eta orduan bidegabetua izango zara, eta egun guztietan lapurtua izango zara, eta ez da inor lagunduko zuzenean.

Emaztea hartuko duzu, eta gizon batek izango du hura; etxea eraikiko duzu, eta ez duzu bertan biziko; mahastia landatuko duzu, eta ez duzu uzta bilduko. Zure txahala zure aurrean hiltzen da, eta ez duzu hartik jango. Zure astoa zuregandik harrapatua da, eta ez zaizu itzuliko. Zure ardiak zure etsaiei emanak dira. Eta ez da izango zu laguntzen duen inor. Zure semeak eta zure alabak beste nazio bati emanak izan dira, eta

zure begiak haietara begiratuko dute ahulduz, zure eskuak ez du indarrik izango. Zure lurraldearen ekoizkinak eta zure lan guztiak jango ditu ezagutzen ez duzun nazioak, eta bidegabetua eta apurtua izango zara egun guztietan. Eta erotu egingo zara zure begiek ikusiko dituzten ikuspenak direla eta.

Jauna jo beza zaitu zauri gaizto batean belaunetan eta hankamoldetan, horrela ezin izan zaitezen sendatu zure oinetako zolatatik zure burumuturreraino.

Jaunak zu eta zure buruzagiak, zure buruan izendatuko dituzunak, eraman litzake ezagutzen ez duzun herri batera, zu eta zure aitek ezagutzen ez duzutena, eta han beste jainko batzuei zerbitzatuko diezu, egurrezkoak eta harrizkoak. Eta han enigma, parabola eta narratiba izango zara nazio guztietan, Jaunak han eramango zaituen lekuetan.

Hazi asko eramango duzu zelaira, baina gutxi bilduko duzu, txirrinak jango dituelako. Mahastia landatuko duzu eta lantzen egingo duzu, baina ardoa ez duzu edango, ezta bertatik poztu ere egingo ez zara, zeren harrak haiek jango dituelako. Olibo zuhaitzak izango dituzu zure muga guztietan, baina ez duzu olioarekin gantzatuko, zeren zure olibo zuhaitza hondatuko delako. Semeak eta alabak sortuko dituzu eta ez dira izango, gatibutasunean joango baitira. Zure zurezko gauza guztiak eta zure lurraren ekoizkin guztiak izotzak kontsumituko ditu. Zure artean dagoen arrotza gora eta gora igoko da, zu berriz behera eta behera jaitsiko zara. Honek maileguko dizu, baina zuk honi

ez diozu maileguko; honek burua izango du, baina zu buztana izango zara.

Eta zure gainera etorriko dira madariazio hauek guztiak, eta persekituko zaituzte, eta harrapatuko zaituzte, zu suntsitu arte eta zu galdu arte, zeren ez baitzenuen entzun zure Jainko Jaunaren ahotsa, haren aginduak eta legeak zaintzeko, zenbat agindu baitzizun zuri. Eta zuri seinale izango dira, eta mirariak zure haziaren artean betiko. Ordez, zeren ez zenuen zerbitzatu Jauna zure Jainkoa poz-alaitasunean eta adimen onean gauza guztien ugaritasunaren erdian.

Eta zure etsaiak zerbitzatuko dituzu, Jaunak zure gainera bidaliko dituenak, gosetearen, egarriaren, biluztasunaren eta gauza guztien faltaren artean, eta burdinazko uztarria jarriko duzu zure lepoan, berak zu suntsitu arte. Jaunak ekarriko du zure gainera nazio bat urrutitik, lurraldearen azken muturretik, arranoaren erasoaren antzera, nazio bat zeinen ahotsa ez duzun ulertuko, Nazio lotsagabea aurpegian, zeinek ez baitu errespetatuko zaharraren aurpegia eta gazteari ez dio errukiko. Eta zure abere-taldeen umeak jango ditu, eta zure lurraldearen ekoizkinak, horrela ez uzteko zuri garia, ardoa, olioa, zure behien taldeak eta zure ardien artaldeak, zu suntsitu arte. Eta suntsituko zaitu zure hirietan, harik eta eraitsiak izan diren horma garai eta sendo haiek, zeinetan zu fidatu baitara, zure lur osoan, eta larrituko zaitu zure hirietan, zeinek eman baitizkizu. Eta jango dituzu zure sabeleko ondorengoak, zure semeen eta zure alaben haragiak, zenbat eman zizkizun, zure estualdian eta

zure larritasunean, hau da, zure etsaiak larrituko zaitu.

Zure artean hauskorra eta oso delikatua dena bekaiztasunez begiratuko dio bere begiz bere anaiari, eta bere bularra-n duen emazte-ari, eta geratzen diren seme-alabei. hari, hala non eman bati haietako batetik bere seme-alaben haragietatik, zeina jan beharko duen, zeren ez baitzaio ezer utziko zure estuasunean eta zure atsekabean, edo zure etsaiek zu atsekabetuko zaituztean zure hiri guztietan.

Eta zuen artean leuna eta delikatua dena, zeinen oinak ez duen lurra gainean ibiltzeko probarik hartu delikadutasuna eta leuntasuna dela eta, bekaiztuko dio bere begiz bere gizonari, bere bularrean dagoenari, eta bere semeari eta bere alabari, Eta haren ondokinak, haren izterren bidez irten dena, eta haren umea, berak erdituko duena, jango ditu hura guztien eskasiagatik, ezkutuan, zure estualdian eta zure larritasunean, zeinetan zure etsaiak larrituko baitzu zure hirietan. Baldin ez baduzu entzuten lege honen hitz guztiak egiteko, liburu honetan idatzitakoak, izen ohoresgarri eta harrigarri hau beldur izateko, JAUNA zure JAINKOA. Eta Jaunak bereiziko ditu zure zigorrak eta zure ondorengoaren zigorrak, zigor handi eta harrigarriak, eta gaixotasun gaizto eta iraunkorrak. Eta Egiptoko mina gaizto guztia itzuliko du, zeina haien aurpegitik saihestua zenuen, eta zugan itsatsiko dira. Eta gaixotasun guztia, eta kolpe guztia idatzi gabea, eta guztia legearen liburu honetan idatzita, Jaunak ekarriko ditu zure gainera, zu suntsitu arte. Eta zenbaki txikian utziko zarete, zeruaren izarrak bezala izan zinateten

multzoagatik, zuen Jainko Jaunaren ahotsa entzun ez baitzenuten.

Eta izango da, Jauna zuengan poztu zen zuei ongi egiten eta zuek ugaritzen zuen moduan, horrela Jauna zuengan poztuko da zuek suntsitzen, eta azkar kenduko zarete lurretik, han sartu eta heredatuko duzuen lurretik. Eta Jaun zure Jainkoak sakabanatuko zaitu nazio guztietara, lurraren mutur batetik lurraren beste muturrera arte, eta han zerbitzatuko dituzu beste jainko batzuk, zurak eta harriak, zuk eta zure aitek sinistatu ez zenituztenak. Baina nazio haietan ere ez zaitu atsedendu, eta zure oinaren oinatzak ez du geldirik egongo, eta Jaunak han emango dizu desobeditzen duen beste bihotz bat, eta husten diren begiak, eta ahultzen den arima. Eta zure bizitza zure begien aurrean zintzilik egongo da, eta beldur izango zara egunez eta gauez, eta ez duzu zure bizitzan sinetsiko. Goizean esango duzu: Nola bihurtuko litzateke arratsalde?, eta arratsaldean esango duzu: Nola bihurtuko litzateke goiz?, zure bihotzaren beldurragatik, zeina beldur izango zaren, eta zure begien ikusmenetatik, zeintzuk ikusiko dituzun. Eta Jaunak itzuliko zaitu Egiptora itsasontzietan, bidean zeinarena esan nuen, ez duzu gehiago ikusiko hura, eta salduak izango zarete han zuen etsaiei zerbitzari eta zerbitzari gazte, eta ez da izango eroslerik.

Hauek itunaren hitzak dira, zeintzuk Jaunak Moisesi agindu baitzion Israelgo seme-alabekin ezartzeko Moabgo lurrean, Horeban haiekin egin zuen itunaz gain.

29

Eta Moisesek deitu zituen Israelgo seme guztiak, eta esan zien: zuek ikusi duzue Jaunak egin zuen guztia Egiptoko lurraldean, zuen aurrean Faraoiari eta haren zerbitzariei, eta haren lurralde osoan. Proba handiak, zure begiek ikusi dituztenak, seinale eta mirari handi haiek. Eta Jaun Jainkoak ez dizuete eman bihotzik jakiteko, ez begiak ikusteko, ez belarriak entzuteko, egun honetara arte. Eta berrogei urtez gidatu zintuzten basamortuan, zuen arropak ez ziren zahartu, eta zuen oinetakoak ez ziren higatu zuen oinetan. Ogia ez zenuten jan, ardoa eta edari indartsua ez zenuten edan, jakin dezazuen Jauna zuen Jainkoa ni naizela. Eta zuek leku honetara iritsi zineten, eta Heshboneko errege Sihon eta Bashaneko errege Og atera ziren gure aurka gerrara. Eta jo genuen haiek, eta hartu genuen haien lurra, eta eman nuen hura zozketaz Rubenei, eta Gadei, eta Manasesen tribuaren erdiari. Eta itun honen hitz guztiak betetzen zaindu beharko dituzue, egingo duzuen guztia uler dezazuen.

Zuek guztiak zaudete gaur Jaunaren, zuen Jainkoaren, aurrean: zuen buruzagiak, eta zuen adinekoen kontseilua, eta zuen epaileak, eta zuen idazkariak, Israelgo gizon oro. Zuen emazteak, zuen ondorengoak eta zuen kanpamentuaren erdian dagoen arrotza, zuen egur-moztailetik zuen ur-eramailearaino, pasatzeko zuen Jainko Jaunaren itunean eta haren madarikazioetan, Jauna zure Jainkoak gaur zurekin egiten

dituen guztiak, Hala non ezarri zaitu berarentzat herri, eta bera izango da zure Jainkoa, esan zizun bezala, eta zin egin zien zure aitei, Abraham, Isaak eta Jakob, bezala. Eta ez zuei bakarrik ezartzen dut nik itun hau eta madarikazioa hau, Baina hemen zuek-rekin gaur Jaunaren, zuen Jainkoaren aurrean daudenei eta gaur hemen zuek-rekin ez daudenei ere bai.

Zuek badakizue nola bizi izan ginen Egiptoko lurraldeetan, nola igaro ginen zeuen igarotako nazioen erdian. Eta ikusi haien abominazioak eta haien idoloak: egurra eta harria, zilarra eta urrea, haien artean daudenak. Ez dago inor zuen artean, gizon, emakume, arbasoko edo tribu, zeinen burua aldendu den zuen Jainko Jaunarengatik, joan direnak haien nazioen jainkoak zerbitzatzera; ez dago inor zuen artean behazunean eta mingostasunean gora hazten duen errorik. Eta izango da baldin entzuten baditu madarikazioaren hitz hauek, eta bere bihotzean bere buruan esaten badu, esanez: Santu bihurtu bekio niri, zeren nire bihotzaren alderapen horretan joango bainaiz, horrela bekatariak ez dezan bekatugabea suntsitu Ez, Jainkoak ez du nahi izango harekin errukitsua izatea, baizik orduan piztuko da Jaunaren haserre eta zeloa gizon hartan, eta itsatsiko dira harekin itun honen madarikazio guztiak, liburu honetan idatziak daudenak, eta Jaunak ezabatuko du haren izena zerupetik. Eta Jaunak hura bereiziko du gaiztotasunetara Israelgo seme guztietatik, liburu honetan idatzitako legearen ituneko madarikatze guztien arabera.

Eta beste belaunaldiak esango du, zuen semeek, zuen ondoren

jaiki direnek, eta urrutiko lurretik etorriko den arrotzak, eta ikusiko dituzte lur haren kolpeak eta haren gaixotasunak, Jaunak haren gainera bidali zituenak, Jainkotiar eta gatz erreta, haren lur guztia ez da ereingo, ez eta sortuko, ez eta igo behar du gainean hura guztia berde, hala nola irauli zen Sodoma eta Gomorra, Adama eta Zeboiim, zeinek irauli zituen Jaunak haserre eta sumindurarekin. Eta nazio guztiek esango dute: Zergatik egin zuen Jaunak horrela lur honi? Zer da haserre handi hau? Eta esango dute, utzi zuten haien gurasoen Jainko Jaunaren ituna, zeina egin baitzuen haien gurasoekin haiek Egiptoko lurretik atera zituenean, Eta joan ondoren, beste jainko batzuk zerbitzatu zituzten, ezagutzen ez zituztenak, eta haiek ez zekizkien banatu. Eta Jauna haserre zen haserrez lur hura gainean, haren gainera ekartzeko madarikazioak guztiak, lege honen liburuan idatziak dauden arabera. Eta Jaunak kendu zituen haiek haien lurretik haserrez eta sumindura handiz eta haserretasun oso handiz, eta bota zituen beste lur batera, gaur bezala.

Ezkutuko gauzak Jaunari, gure Jainkoari, dagozkio; baina agerian daudenak guri eta gure seme-alabei dagozkio betiko, lege honen hitz guztiak betetzeko. Ezkutuko gauzak Jaunari, gure Jainkoari, dagozkio; baina agerian daudenak guri eta gure seme-alabei dagozkio betiko, lege honen hitz guztiak betetzeko.

30

Eta gertatuko da, etorri daitezen zure gainera hitz hauek guztiak, bedeinkapena eta madarikazioa, zure aurrean eman nituena; eta hartuko duzu zure bihotzean nazio guztietan, non Jaunak zu sakabanatu zaituenean han, Eta itzuliko zara zure Jainko Jaunagana, eta entzungo diozu bere ahotsari, gaur nik zuri agintzen dizudan guztia arabera, zure bihotz osorik eta zure arima osorik. Eta Jaunak sendatuko ditu zure bekatuak, eta errukituko da zurekin, eta berriro bilduko zaitu nazio guztietatik, non Jaunak han sakabanatu zaituen. Baldin zure dispertsioa zeruaren muturretik zeruaren muturrera bada ere, handik bilduko zaitu Jaun zure Jainkoak, eta handik hartuko zaitu Jaun zure Jainkoak. Eta zure Jainkoak zu handik ekarriko zaitu zure aitek heredatu zuten lurrera, eta hura heredatuko duzu, eta ongi egingo dizu, eta zure aitek baino ugariago egingo zaitu. Eta Jaunak erabat garbituko ditu zure bihotza eta zure semearen bihotza, zure Jaungoikoa Jauna zure bihotz osorik eta zure arima osorik maite izan dezazun, bizi zaitezen.

Eta Jaun zure Jainkoak madarikazioak hauek emango dizkie zure etsaiei eta zu gorroto dizutenei, zeinek zu persekutatu zaituzten. Eta zu itzuliko zara eta entzungo duzu Jauna zure Jainkoaren ahotsa, eta beteko dituzu bere aginduak, hainbat ni gaur agintzen dizkizudanak. Eta Jauna zure Jainkoak bedeinkatu egingo zaitu zure eskuen lan guztietan, zure sabeleko ondorengoetan, eta zure abereen ondorengoetan, eta zure lurren fruituetan, zeren Jauna zure Jainkoak itzuliko baitu poztu egiteko zure gainean on-etara, zure aitek gainean poztu zen bezala, Baldin zure Jainko Jaunaren ahotsari entzuten

badiozu, bere aginduak, bere ordenantzak eta lege-liburu honetan idatzitako bere epaiak zaintzeko, baldin zure Jainko Jaunagana itzultzen bazara zure bihotz osoaz eta zure arima osoaz. Zeren agindu hau nik zuri gaur agintzen dizut, ez da zailegia, ez eta zuregandik urrun ere. Ez dago zeruan goian, esaten: nor igoko da guri zerura, eta hartuko du guri hura, eta hura entzunda egingo dugu? Ez dago itsasoaren harantzago ere, esanez: Nor zeharkatuko du guregatik itsasoaren harantzagora, eta hartuko du guregatik hura, eta entzungarri egingo du guregatik hura, eta egingo dugu? Hitza oso hurbil dago zure ahoan, eta zure bihotzean, eta zure eskuetan hura egiteko.

Hara, gaur zure aurrean jarri ditut bizitza eta heriotza, ona eta gaiztoa. Baldin entzuten badituzu zure Jainko Jaunaren aginduak, gaur nik zuri agintzen dizkizudanak, zure Jainko Jauna maite izateko, haren bide guztietan ibiltzeko, eta haren legeak eta haren epaiketak gordetzeko, orduan biziko zarete, eta ugari izango zarete, eta zure Jainko Jaunak bedeinkatu egingo zaitu lur osoan, non sartzen zaren han hura heredatzeko. Eta baldin zure bihotza aldatzen bada, eta ez baduzu entzuten, eta desbideratuta beste jainko batzuei gurtu eta haiei zerbitzatzen badiezu, Iragarri dizut gaur suntsiketa suntsituko zaretela, eta ez zaretela luzaro biziko lurraren gainean, zeina zuek Jordana zeharkatzen duzuen han hura heredatzeko.

Lekuko deitzen dizkizuet gaur zeruak eta lurrak: bizitza eta heriotza eman ditut zuen aurrean, bedeinkapena eta madarikazioa. Aukeratu bizitza zu, bizi zaitezen zu eta zure

hazia. Maite izatea Jauna zure Jainkoa, entzutea haren ahotsari eta eutsi hura, hori da zure bizitza eta zure egunen luzera, bizitzea lurraren gainean, zeini zin egin zion Jaunak zure gurasoei, Abraham eta Isaak eta Jakob, eman haiei.

31

Eta Moisesek hitz hauek guztiak Israelgo seme guztiei esaten bukatu zuen, Eta esan zien: Ehun eta hogei urteko naiz gaur, ez naiz gai izango gehiago sartu eta irteteko. Jauna, ordea, esan zidan: Ez duzu zeharkatuko Jordan hau. Jauna zure Jainkoa, zure aurretik dabilena, berak suntsituko ditu nazio hauek zure aurrean, eta zuk heredatuko dituzu haiek, eta Josue, zure aurretik dabilena, Jaunak esan zuen bezala. Eta zure Jainko Jaunak haiei egingo die, Jordanaren bestaldean zeuden Amorrearren bi errege, Sihon eta Og, eta haien lurrei egin zien bezala, haiek suntsitu zituenean. Eta Jaunak haiek zuri eman zizkizuen, eta haiei egingo diezue nola agindu nizuen zuri. Ausartu izan eta indartu, ez beldurtu, ez izutu, ez ikara izan haien aurrean, zeren zure Jainko Jauna zuei aurretik doana zuekin dago zuetan, ez zaitu utziko, ez eta abandonatuko ere. Eta Moisesek Josue deitu zuen, eta esan zion Israel guztien aurrean: Izan ausarta eta izan indartsua, zu baitara sartuko zara herri honen aurrean lurrera, Jaunak zuen aitei eman zien zin egin zuenera, eta zuk haiei ondare gisa emango diezu. Eta zurekin bidaiatzen duen Jaunak ez zaitu utziko, ezta abandonatuko ere; ez izan beldurrik, ezta kobardiarik ere.

Eta Moisesek lege honen hitzak liburu batean idatzi zituen, eta Jaunaren itun-kutxa eramaten duten Leviren seme den apaizei eta Israelgo semeen zaharrei eman zien.

Eta Moisesek agindu zien haiei egun hartan, esanez: Zazpi urteren ondoren, askatasun urtearen garaian, Tabernakuluen jaian, Israel guztia zuen Jainko Jaunaren aurrean ikusteko batera bidaiatzen denean, Jaunak aukeratuko duen lekuan, lege hau Israel guztien belarrietara irakurriko duzue. Herria bildu ondoren —gizonak eta emakumeak eta ondorengoak eta zuen hirietan dagoen arrotza—, entzun dezaten eta zuen Jainko Jauna beldurtzea ikasi dezaten, eta lege honen hitz guztiak betetzea entzungo dute. Eta haien seme-ak, ezagutzen ez dutenak, entzun-go dute, eta ikasi-ko dute beldur izaten zure Jauna Jainkoa, egun guztietan, haiek lurraren gainean bizi diren bitartean, Jordan zeharkatzen duzuen lur hartan, hura heredatzeko.

Eta Jaunak esan zion Moisesi: ikusi, zure heriotzaren egunak hurbil dira, deitu Josue, eta egon lekukotasunaren tendaren ateen ondoan, eta agindu egingo diot hari. Eta Moises eta Josue joan ziren lekukotasunaren tendara, eta egon ziren lekukotasunaren tendaren ateen ondoan. Eta Jauna jaitsi zen hodeian, eta zutik egon zen lekukotasunaren tabernakuluaren ateetan, eta hodearen zutabea zutik egon zen lekukotasunaren tabernakuluaren ateetan. Eta Jaunak esan zion Moisesi: Ikusi, zu lo egingo duzu zure aiten artean, eta jaiki ondoren herri honek pekatu egingo du jainko arrotzen atzetik, lurraren jainko

arrotzen atzetik, zeinen barruan sartzen den, eta utziko naute ni, eta hautsiko dute nire ituna, zeina egin nuen haiei. Eta haserre egingo naiz haserrearekin haien aurka egun hartan, eta utziko ditut haiek, eta itzuliko dut nire aurpegia haietatik, eta jatekoa izango da, eta gaizki asko eta larritasun asko aurkituko dituzte, eta esango du egun hartan: Zeren ez baitago nire Jainko Jauna nirekin, gaizki hauek aurkitu naute. Ni, ordea, erabat itzuliko dut nire aurpegia haietatik egun hartan, egin zituzten gaizkin guztiengatik, jainko arrotzetara itzuli zirelako.

Eta orain idatzi ezazue kantu honen hitzak, eta irakatsi iezaiezu Israelgo seme-alabei, eta jarri ezazue haien ahotan, horrela kantu hau nire aurrean lekuko egingo duen Israelgo seme-alaben artean. Ekarriko ditut haiek lur onera, zein zin egin nien haien aitei eman behar niela, lurra esnea eta eztia isurtzen duena, eta jango dute, eta bete ondoren aseko dira, eta itzuliko dira jainko arrotzetara, eta zerbitzatuko dituzte, eta haserretuko naute, eta hautsiko dute nire ituna. Eta abesti hau ordezkatuko da aurka aurre lekukotza ematen, ez baitik ahaztuko da haien ahotik, eta haien haziaren ahotik, ni baitik dakizkit haien gaiztakeria, zenbat egiten duten hemen gaur, ni haiek lur onera sartu aurretik, zein zin egin nuen haien aitei.

Eta Moisesek kanta hau idatzi zuen egun hartan, eta Israelgo semeei irakatsi zien. Eta Josueri agindu zion, eta esan zuen: Ausartu eta indartu, zu baitara sartuko dituzu Israelgo semeak lurrera, zeini zin egin zion Jaunak haiei, eta bera izango da zurekin.

Baina noiz Moisesek amaitu zuen lege honen hitz guztiak liburu batean idazten, bukaeraraino, Eta Lebitarrei agindu zien, Jaunaren Itunaren kutxa eramaten dutenei, esanez, Legeko liburu hau harturik, jarriko duzue zuen Jainko Jaunaren itunaren kutxaren alboan, eta han egongo da zuentzat lekukotasun gisa. Hori, ni dakizkit zure errebolta eta zure lepo gogorra. Oraindik ere ni zuekin bizitzen nengoen gaur, Jainkoaren aurka matxinatzen ari zineten. Nola ez, beraz, nire heriotzaren ondoren ere? Bildu nire aurrera zuen leinuburuzagiak, eta zuen zaharrak, eta zuen epaileak, eta zuen idazkariak, hitz hauek guztiak haien belarrietara hitz egin dezadan, eta haiei zerua eta lurra lekuko deitzen diet. Badakit azkenean, nire heriotzaren ondoren, legegabekerian legegabe jokatuko duzuelako, eta aldendu egingo zaretelako agindu nizuen bidetik, eta gaiztoak topatuko zaizuelako egun azkenetan, zeren gaiztoa egingo duzue Jaunaren aurrean, hura haserrarazteko zuen eskuen lanekin.

Eta Moisesek abesti honen hitzak amaiera arte biltzar osoaren belarrietara esan zituen.

32

Arreta jarri, zerua, eta hitz egingo dut, eta lurrak entzun bitez nire ahotiko hitzak. Itxaroten bedi euria bezala nire esana, eta jaitsi bedi ihintza bezala nire hitzak, euri-jasa bezala belar gainean, eta elur-jasa bezala belar gainean. Jaunaren izena deitu

nuenez, eman handitasuna gure Jainkoari. Jainkoa, egiazko dira bere lanak, eta bere bide guztiak epaiketa dira, Jainko leial, eta ez dago bidegabekerarik, zuzena eta santua da Jauna. Bekatu egin dute, baina ez dira haren seme-alabak, errudun dira; belaunaldi okerra eta hondatua. Hauek Jaunari itzultzen dizkiozu? Horrela, herri eroa eta ez jakintsu? Ez berak, hau zure aitak eskuratu zaitu eta egin zaitu eta moldatu zaitu? Gogoratu aroko egunak, ulertu belaunaldien urteak belaunaldiz belaunaldi. Galdetu zure aitari eta iragarriko dizu, zure zaharrenei eta esango dizute.

Gorenberak nazioak banatu zituenean, Adamen semeak sakabanatu zituen bezala, nazioen mugak ezarri zituen Jainkoaren aingeruen kopuruaren arabera. Eta Jaunaren zatia bere herria Jakob izan zen, bere oinordetzaren neurtu zatia Israel. Mantendu zuen hura basamortuan, egarri-beroan lur urgabeko batean, inguratu zuen hura eta hezi zuen hura, eta zaindu zuen hura, begiaren ninetan bezala. Arrano batek bere kabia estaltzen duen bezala, eta bere txitoen gainean irrikatu zuen, bere hegoak hedatu zituen eta haiek hartu zituen, eta haiek bere bizkarraren gainean jaso zituen. Jaunak bakarrik gidatu zituen haiek, ez zegoen haiekin jainko arrotzik. Haiek lurraren indarraren gainera igo zituen, soroetako ekoizkinak elikatu zituen, harkaitzatik eztia edoski zuten, eta harkaitz gogorretik olioa. Behien gurina, eta ardien esnea, arkumeen eta aharien gantzarekin, zezenak eta ahuntzen semeak, gariaren giltzurrunen gantzarekin, eta mahatsaren odola edan zuen, arnoa. Eta Jakob jan zuen eta bete zen, eta maitearen ostikatu

zuen; gizentzen zen, loditu zen, zabaldu zen, eta utzi zuen hura egin zuen Jainkoa, eta urrundu zen haren Jainko salbatzailetik.

Atzerritarrekin haserrarazi ninduten, haien nazkagarrikeriekin mindu ninduten. Deabru-eri sakrifikatu zieten, eta ez Jainkoari, ezagutzen ez zituzten jainkoei; berriak eta azkenak etorri dira, haiek beren aitek ez zituzten ezagutu. Zu sortu zuen Jainkoa utzi zenuen, eta zu elikatzen zuen Jainkoa ahaztu zenuen.

Eta Jaunak ikusi zuen, eta zelostu zen, eta bere seme-alaben ondorioz haserrearekin suztatu zen. Eta esan zuen: Itzuliko dut nire aurpegia haietatik, eta erakutsiko dut zer gertatuko zaien azken egunetan, zeren belaunaldi okerdua baitira, seme fiderik gabeak.

Beraiek zeloz eragin zidaten ez-Jainko batengatik, haserrarazi ninduten beren idoloekin, eta nik zeloz eragingo diet ez-nazio batengatik, nazio zentzugabe batengatik haserraraziko ditut. Hori sua piztu da nire haserretik, erreko da beherako hadesera arte, irentsiko du lurra eta haren ekoizkinak, errauts bihurtuko ditu mendien oinarriak. Gaiztakeríak bilduko ditut haien gainera, eta nire geziak haien aurka borrokatzen erabiliko ditut. Goseaz ahulduz eta hegaztien jatez, eta atzeko luzapen sendaezina, piztien hortzak bidaliko ditut haien aurka, hasarrez lurrera arrastatzen dutenekin. Kanpotik ezpatak seme-alabarik gabe utziko ditu haiek, eta biltegietatik beldurra, gizon gaztea birjinarekin batera, edoskia gizon zahar ezarriarekin batera. Esan nuen, sakabanatuko ditut haiek, baina geldiaraziko dut

gizakien artean haien oroitzapena. Baldin ez bazen etsaien haserrearen bidez, haiek luzatu ez zitezen, kontrajarleek elkarrekin eraso ez zezaten, ez esateko: Gure esku gorena egin zituen hauek guztiak, eta ez Jaunak.

Nazioa kontseilua galdu duen bat da, eta ez dago ezagutzarik haien artean. Ez zuten ulertzeko pentsatu, hauek onar ditzatela etorkizuneko denborarako. Nola jazarritu batek mila, eta bik mugituko hamar mila, baldin Jainkoak ez baditu saldu haiek, eta Jaunak eman ez baditu haiek? Haien jainkoak ez dira gure Jainko bezalakoak, eta gure etsaiak zentzugabeak dira. Sodomako mahastitik dator haien mahastia, eta haien adarrak Gomorrakoak dira, haien mahatsak beazuneko mahatsak dira, pikortasunezko mahats-sorta haientzat. Haien ardoa dragoien haserrea da, eta aspideen haserrea sendaezina. Ez ote hara hauek bildu dira nire ondoan eta zigilatu da nire altxorretan? Mendekuaren egunean ordainduko dut, haien oina irrist egiten duenean, zeren suntsitzearen eguna hurbil baitago haientzat, eta prest daude zuentzat. Jauna bere herria epaituko duelako, eta bere esklaboengan errukia izango du, ikusi baitzuen ahulduta zeudela, agortuak zeudela ekarpenean eta ahulduak zeudela. Eta Jaunak esan zuen: Non daude haien jainkoak, zeintzuetan konfiantza zuten? Zeinen haien sakrifizio-en koipea jaten zenuten, eta edaten zenuten haien libazio-en ardoa? Jaiki bitez eta lagun diezaiotela zuei, eta izan bitez zuei babesle. Ikusi, ikusi, ni naiz, eta ez dago Jainkorik ni ez beste, ni hiltzen dut eta bizitzen egiten dut, jotzen dut eta ni sendatzen dut, eta ez dago inor nire eskuetatik askatuko denik. Hori jasoko dut nire eskua

zerura, eta nire eskuinaz zinatuko dut, eta esango dut: bizi naiz ni betiko. Zeren nire ezpata tximista bezala zorroztu egingo dut, eta nire eskuak epaiketa hartuko du, eta etsaiei zigorra ordaindu egingo diet, eta ni gorroto nautenei ordainduko diet. Nire geziak odolaz mozkor egingo ditut, eta nire ezpatak haragia jango du zaurituenen odoletatik eta gatibutik, etsaien buruzagien burutik.

Poztu bitez zeruak berarekin batera, eta gurtza biezaiote berari Jainkoaren mezu-eramaile guztiak, poztu bitez nazioak bere herriarekin batera, eta indartu bitez berari Jainkoaren seme guztiak, zeren bere semeen odola mendekatu egiten baita, eta mendekatu egingo du eta zigorra emango die etsaiei, eta gorroto dutenei ordaina emango die, eta Jaunak garbitu egingo du bere herriaren lurra.

Eta Moisesek kanta hau idatzi zuen egun hartan, eta Israelgo seme-alabei irakatsi zien, eta Moises sartu zen, eta lege honen hitz guztiak herriari belarrietara esan zituen, bera eta Nunen Josue. Eta Moisesek osatu zuen hitz egiten Israel guztiari. Eta esan zien: jarri arreta bihotzean hitz hauek guztien gainean, zeinen lekuko naiz zuentzat gaur, zeintzuk agindu behar dizkiezuen zuen semeei, lege honen hitz guztiak zaintzeko eta betetzeko. Hori ez da hitz hutsa zuei, hori da zuen bizitza, eta hitz honen gatik luzaro biziko zarete lurraren gainean, zeinera zuek Jordana zeharkatzen duzuen han heredatzeko. Eta Jaunak Moisesi hitz egin zion egun honetan, esanez, Igo Abarim mendirantz, Nabau mendia, Moab lurrean dagoen hau Jerikoren

aurrean, eta ikusi Kanaan lurra, ni Israelgo semeei ematen diodana. Eta hil mendian, zeintara igotzen zaren han, eta gehitu zaitez zure herriari, Aaron zure anaia Hor mendian hil zen moduan, eta bere herriari gehitu zitzaion. Israelgo semeen artean nire hitzari desobeditu zeniotelako, Kadesh-eko eztabaidako uraren ondoan Sin basamortuan, eta Israelgo semeen artean ni santifikatu ez ninduzuelako. Aurrez ikusiko duzu lurra, baina ez duzu han sartuko.

33

Eta hau da bedeinkapena Moisesek, Jainkoaren gizonak, Israelgo semeei eman zien bedeinkapena bere heriotzaren aurretik. Eta esan zuen: Jauna Sinaitic etorri da, eta Seiretik agertu zaigu, eta Paran menditik presatu da, Kadesko miriadekin batera, bere eskuinean bere aingeruak berarekin. Eta bere herria barkatu zuen, eta guztiak zure eskuen bidez santutuak dira, eta hauek zure menpe daude, eta haren hitzak jaso zituen. Legea, Moisesek guri agindu ziguna, Jakoben biltzarren herentzia. Eta maitearen errege izango da, herrien erregeak Israelgo tribuak batera bilduak direnean. Bizi bedi Ruben, eta ez bedi hil, eta izan bedi ugari kopuruz.

Eta hau da Juda, entzun, Jauna, Judaren ahotsa, eta bere herriarengana etorri zenezake, bere eskuek bereizten dute berarentzat, eta etsaien aurka laguntzailea izango zara.

Eta Leviri esan zion: eman Leviri bere seinale argiak, eta bere egia gizon santuari, zeina probatu zuten proba batean, iraindu zuten hura eztabaidako uraren gainean. Bere aitari eta amari ez zaitut ikusi esaten diona, bere anaiak ezagutu ez zituena, eta bere semeak ukatu zituena, zure hitzak zaindu zituen, eta zure ituna gorde zuen. Zure ordenantzak Jakobi adieraziko dizkiote, eta zure legea Israeli, intsentsua jarriko dute zure haserrearen aurrean etengabe zure aldare gainean. Bedeinkatzen, Jauna, haren indarra, eta onartu haren eskuen lanak, hautsi hari aurka altxatu diren etsaien gerria, eta hura gorroto dutenek ez ditzatela altxatu. Eta Benjamini esan zion: maitatua Jaunaren aldetik konfiantzaz biziko da, eta Jainkoak itzala egiten dio hari egun guztietan, eta bere sorbaldak artean atseden eman zion.

Eta Joseperi esan zion: Jaunarengandik bedeinkapena bere lurra, zerutik denboraldiengandik, eta ihintzetik, eta azpitik iturburuen sakonerengandik. eta ekoizpenen denboraren arabera, eguzkiaren bihurguneen arabera, eta hilabeteen batzarretatik, Menditegien gailurretik hasieratik, eta muino betikoen gailurretik. Eta lurraren betetze-orduaren arabera, eta sasiean agertu zenari onartekoak etor daitezela Joseren buruaren gainera, eta anaien artean glorifikatua izan zenaren gailurraren gainera. Lehenengo jaioaren zezenaren edertasuna duena, adar bat duen animaliaren adarrak ditu, haiekin nazioak adarkatuko ditu batera, lurraren amaieraraino, hauek Efraimeko hamar milak dira, eta hauek Manaseko milak dira. Eta Zebuluni esan zion: poztu, Zebulun, zure irteeran, eta Isakar bere tendetetan. Nazioak suntsituko dituzte, eta han deituko

duzu, eta han sakrifizatuko duzu justiziaren sakrifizio bat, zeren itsasoaren aberastasunak elikatuko baitzu zu, eta kostaldean bizi direnen merkataritzak.

Eta Gadi esan zion: Bedeinkatu zaio Gad zabaltzen duena; lehoi bezala atseden hartu zuen, besoa eta buruzagia hautsi ondoren. Eta ikusi zuen bere lehen fruituak, zeren han buruzagien lurra banatu baitzen, herrien buruekin batera bilduak, Jaunak zuzentasuna egin zuen, eta bere epaia Israelekin.

Eta Dani esan zion: Dan lehoi kume bat da, eta Basanetik jauzi egingo du. Eta Neftaliri esan zion: Neftali gauza onartuen betegarria da, eta Jaunaren bedeinkapena bete bedi, itsasoa eta Hegoaldea heredatuko ditu. Eta Asherri esan zion: bendikatua seme-alabetatik Asher, eta bere anaientzat onartua izango da, bere oina oliotan murgildu egingo du. Burdina eta brontze izango da bere sandalia, zure egunak bezala, zure indarra.

Ez dago Jainko maitatuaren bezalakorik, zeruaren gainetik ibiltzen dena zure laguntzaile, eta firmamentuaren bikaina. Eta Jainkoaren hasierak estalduko zaitu, eta beso betikoen indarraren azpian, eta zure aurpegitik etsaia botatuko du, esanez: galdu ahal zaite. Eta Israel konfiantzaz biziko da bakarrik, Jakoben lurraren gainean, gariaren eta ardoaren gainean, eta zerua zuri hodeitsua izango da ihintza. Zoriontsu zu, Israel! Nor da zure antzekoa, Jaunaren bidez salbatzen den herria? Zure laguntzaileak babesduko zaitu, eta ezpata da zure harrokeria, eta zure etsaiak gezurra esango dizute, eta zu haien

lepoan zabalduko zara.

34

Eta Moises igo zen Moab-eko Araboth-etik Nabau mendiaren gailurrera, Phasga-ko gailurrera, Jeriko-ren aurrean dagoena, eta Jaunak erakutsi zion lur guztia Galaad-etik Dan-eraino, eta Neftaliren lur guztia, eta Efraimeren lur guztia, eta Manasesen lurra, eta Judaren lur guztia azken itsasoraino eta basamortua, eta Jerikoko inguruak, palmondoen hiria, Zoarreraino. Eta Jaunak Moisesi esan zion: hau da lurra non zin egin nuen Abrahami, Isaaki eta Jakobi, esanez, zure haziari emango diot hura, eta erakutsi dizut zure begiei, baina han ez zara sartuko.

Eta Moises, Jaunaren zerbitzaria, hil zen Moabeko lurrean Jaunaren hitzaren bidez. Eta ehortzi zuten hura Gain, Peor etxearen ondoan, eta inork ez zuen ikusi haren hilobia gaur egun arte. Mosesek ehun eta hogei urte zituen hil zenean; ez ziren ilundu haren begiak, ezta ahuldu haren dortokak ere.

Eta Israelgo semeek negar egin zuten Moisesengatik Moabgo Arabothen, Jordanaren ondoan Jerikoren aurrean, hogeita hamar egunez, eta Moisesengatiko doluzko negarraren egunak osatu ziren. Eta Josue, Nunen semea, ulermenaren espirituaz bete zen, Moisesek bere eskuak haren gainean jarri baitzituen, eta Israelgo semeek entzun zioten, eta egin zuten Jaunak Moisesi agindu zion bezala.

Eta ez da oraindik profetarik jaiki Israelen Moisen antzera, zeina Jaunak aurpegiz aurpegi ezagutu zuen Zeinuetan eta portentutan guztietan, Jaunak hura bidali zuen haiek egiteko Egiptoko lurrean, Faraoiari, haren zerbitzariei eta haren lur guztiari. Harrigarri handiak, eta esku indartsua, Moisesek Israeldar guztien aurrean egin zituenak.

Joanen Gutuna

1

Hasieratik izan zena, entzun duguna, gure begiekin ikusi duguna, behatu duguna eta gure eskuek ukitu dutena, bizitzaren hitzari buruz, Eta bizitza agerian jarri zen, eta ikusi dugu eta testigantza ematen dugu eta iragarri dugu zuei bizitza betikoa, zeina Aitaren ondoan zen eta agerian jarri zitzaigun. Ikusi duguna eta entzun duguna iragarri dizuegu, zuek ere gurekin harremana izan dezazuen, eta gure harremana Aitarekin eta bere Seme Jesukristo harekin da. Eta gauza hauek idazten dizkizuegu zuei, gure poza bete izan dadin.

Eta hau da berengandik entzun dugun eta zuei iragarri dizuegun mezua: Jainko argia da eta iluntasunik ez dago beragan. Baldin esaten badugu harremana dugula harekin eta ilunbetan ibiltzen bagara, gezurra esaten dugu eta egia ez dugu egiten. Baina argian ibiltzen bagara, bera argian dagoen bezala, harremana dugu elkarrekin, eta Jesusen Kristoren, haren semearen, odolak garbitzen gaitu bekatu guztietatik. Baldin

esaten badugu bekatua ez dugula, geure buruak engainatzen ditugu eta egia ez dago gure baitan. Baldin gure bekatuak aitortzen baditugu, leial da eta zuzena, gure bekatuak barkatzeko eta injustiziatik garbitzeko. Baldin esaten badugu ez dugula bekatu egin, gezurti egiten dugu hura, eta haren hitza ez dago gutan.

2

Nire seme-alabatxoak, gauza hauek idazten dizkizuet bekatu ez dezazuen, eta norbaitek bekatzen badu, abokatua dugu Aitaren aurrean, Jesus Kristo zuzena, Eta bera baketzea da gure bekatuengatik, ez gureenengatik bakarrik, baizik eta mundu osorengatik ere. Eta honekin dakigu ezagutu dugula hura, haren aginduak gordetzen baditugu. Esaten duena ezagutu dut hura eta bere aginduak gordetzen ez dituena gezurti da, eta honetan egia ez dago. Baina nor gordetzen duen haren hitza, benetan honetan Jainkoaren maitasuna osatu da. Honetan dakigu harekin gaudela. Bertan gelditzen dela dioena behar du, hark ibili zuen bezala, bera ere horrela ibiltzea.

Anaiak, ez dizuet agindu berri bat idazten, baizik eta agindu zahar bat, hasieratik izan zenuten hura; agindu zaharra da hasieratik entzun zenuten hitza. Berriro agindu berri bat idazten dizuet, hori egia da beragan eta zuengan, iluntasuna igarotzen ari delako eta argi egia dagoeneko distira egiten duelako. Argian dagoela dioenak, eta bere anaia gorroto duenak,

iluntasunean dago orain arte. Bere anaia maite duena argian geratzen da, eta beragan ez dago tropezu-harririk. Baina bere anaia gorrotatzen duenak iluntasunean dago eta iluntasunean ibiltzen da, eta ez daki nora doan, zergatik iluntasunak bere begiak itsutu dituelako.

Idazten dizuet, haurrak, zuen bekatuak barkatu zaizkizuelako haren izenaren bidez. Idazten dizuet, aitak, hasieratik dena ezagutu duzuelako. Idazten dizuet, gazte gizonak, gaiztoa gainditu duzuelako. Idatzi nizuen zuei, haurrak, Aita ezagutu duzuelako. Idatzi nizuen zuei, aitak, hasieratik dena ezagutu duzuelako. Idatzi nizuen zuei, gazte gizonak, indartsuak zarelako eta Jainkoaren hitza zuengan geratzen delako, eta gaiztoa gainditu duzuelako.

Ez maite ezazue mundua, ez eta munduan dauden gauzak ere. Baldin norbaitek mundua maite badu, ez dago Aitaren maitasuna bertan, Zeren munduan dagoen guztia, haragiaren desira eta begien desira eta bizitzaren harrokeria, ez baitira Aitatik, baizik eta mundutik. Eta mundua igarotzen ari da eta haren desira, baina Jainkoaren nahia egiten duenak betirako irauten du.

Haurrak, azken ordua da, eta entzun zenuten bezala Antikristo dator, eta orain antikristo asko agertu dira, horregatik dakigu azken ordua dela. Guretik irten ziren, baina ez ziren gurekoak. Baldin gurekoak izan balira, gurekin gelditu izan balira, baina horrela agerian jarri daitezen ez direla guztiak gurekoak. Eta

zuek gantzutze bat duzue santuarengandik, eta gauza guztiak dakizuez. Ez dizuet idatzi egia ez dakizuelako, baizik dakizuelako, eta gezur oro egiatik ez delako. Nor da gezurlaria, Jesus Kristo ez dela ukatzen duena ez bada? Hau da antikristo: Aita eta Semea ukatzen dituena. Semea ukatzen duen orok ez du aita ere. Zuek, beraz, hasieratik entzun zenuten hura zuekin gelditu bedi. Baldin zuekin gelditzen bada hasieratik entzun zenuten hura, zuek ere Semean eta Aitan geldituko zarete. Eta hau da berak guri hitzeman zigun hitzegitea, bizitza betikoa. Hauek idatzi nizkizuen zuek engainatzen ari direnen buruz. Eta zuek, harengan hartu zenuten untzioa zuen barruan geratzen da, eta ez duzue beharrik inork irakatsi zaituztela, baina untzio berak irakasten dizuen bezala gauza guztiei buruz, eta egia da eta ez da gezurra, eta irakatsi zizuen bezala, beragan geldituko zarete. Eta orain, seme-alaba txikiak, egon beragan, hura agertzen denean ausardia izan dezagun eta haren aurrean lotsa ez gaitezan haren etorreran. Baldin badakizue hori zuzena dela, dakizue zuzentasuna egiten duen oro bertatik jaio dela.

3

Ikusi nolako maitasuna eman digun Aitak, Jainkoaren seme-alabak deitu gaitezen. Horregatik mundua ez zaituzte ezagutzen, ez zuelako ezagutu hura. Maiteok, orain Jainkoaren seme-alabak gara, eta oraindik ez da agerian jarri zer izango garen. Badakigu, ordea, hori agerian jartzen bada, beraren antzekoak izango garela, hura den bezala ikusiko dugulako. Eta itxaropen

hau haren gainean duen guztiak bere burua garbitzen du, hura garbia den bezala.

Bekatua egiten duen guztiak legegabekeria ere egiten du, eta bekatua legegabekeria da. Eta dakizue hura agerian jarri zela gure bekatuak kendu ditzan, eta bekaturik ez dagoela bertan. Bertan geratzen den guztiak ez du bekatzen, bekatzen duen guztiak ez du hura ikusi eta ezta ezagutu ere. Haurrak, inork ez zaitzatela engainatu: zuzentasuna egiten duena zuzena da, hura zuzena den bezala. Bekatua egiten duena deabrutik da, hasieratik deabruak bekatzen duelako. Honetarako agertu zen Jainkoaren Semea, deabruaren lanak suntsitu ditzan. Jainkoarengandik jaiotako guztiak ez du bekatua egiten, zeren haren hazia beragan geratzen baita, eta ezin du bekatu egin, zeren Jainkoarengandik jaio baita. Honetan agerian daude Jainkoaren seme-alabak eta deabruaren seme-alabak. Zuzentasuna egiten ez duen guztia ez da Jainkoarengandik, eta bere anaia maite ez duena ere ez. Hau da hasieratik entzun zenuten mezua: elkar maite izan dezagun. Ez Kain bezala, gaitzeko zenak zen eta bere anaia hil zuen. Eta zergatik hil zuen hura? Zeren bere lanak gaitzak ziren, baina bere anaiarenak zuzenak. Ez harritu, nire anaiak, munduak gorroto bazaizkie. Gu dakigu heriotzatik bizitzara igaro garela, anai-arrebak maite ditugulako. Anaia maite ez duenak heriotzan geratzen da. Bere anaia gorrotatzen duen oro hiltzailea da, eta badakizue hiltzaile oro ez duela bizitza betikoa bere baitan irauten. Honetan ezagutu dugu maitasuna, hura gure alde bere arima jarri zuelako, eta gu anaien aldeko arimak jarri behar ditugu. Baina

nork edukiko luke munduaren bizitza eta ikusiko luke bere anaia beharra duela eta itxiko lituzke bere erraiak berengandik, nola geratzen da Jainkoaren maitasuna beregan? Nire seme-alaba txikiak, ez dezagun maite izan hitzez ezta mihiz ere, baizik eginez eta egiaz. Eta honekin ezagutzen dugu egitatik garela, eta haren aurrean gure bihotzak konbentzituko ditugu. hori baldin kondenatzen badu gure bihotzak, Jainkoa gure bihotza baino handiagoa da eta daki guztia. Maiteok, gure bihotzak guri kondenatzen ez bazaio, ausardia dugu Jainkoaren aurrean. Eta eskatzen dugun guztia hartzen dugu berengandik, haren aginduak gordetzen ditugulako eta haren aurrean atseginak direnak egiten ditugulako. Eta hau da bere agindua: sinets dezagun bere seme Jesu Kristoren izenean eta maite ditzagun elkar, eman zuen agindua bezala. Eta bere aginduak gordetzen dituena hura baithan geratzen da eta berak hura baithan. Eta honetan dakigu gure baithan geratzen dela, eman zigun Espirituagandik.

4

Maiteok, ez sinets espiritu guztiari, baizik probatu espirituak ea Jainkoagandik diren, zeren profeta faltsu asko irten baitira mundura. Horretan ezagutzen duzue Jainkoaren espirituaren: espiritu guztia aitortzen duena Jesus Kristo haragian etorria, Jainkoagandik da. Eta espiritu guztia ez duena aitortzen Jesus Kristo haragian etorria, Jainkotik ez da, eta hau da antikristoarena, entzun duzuena datorela, eta orain munduan

dago dagoeneko. Zuek Jainkoarengandik zarete, haurrak, eta gainditu dituzu haiek, zeren zuengan dagoena munduan dagoena baino handiagoa den. Beraiek mundu-tik dira; horregatik mundu-tik hitz egiten dute eta munduak beraiei entzuten die. Gu Jainkoarengandik gara; Jainkoa ezagutzen duenak guri entzuten dio. Jainkoarengandik ez dena ez digu entzuten. Honetatik ezagutzen ditugu egiaren espirituaren eta errorearen espirituaren arteko bereizketa.

Maiteok, maite ditzagun elkar, zeren maitasuna Jainkoagandik datorrelako, eta maite duen guztia Jainkoagandik jaio da eta Jainkoa ezagutzen du. Maite ez duenak ez du Jainkoa ezagutu, zeren Jainkoa maitasuna baita. Honetan agerian jarri zen Jainkoaren maitasuna gutan, Jainkoak bere Seme bakarra mundura bidali duelako, haren bitartez bizi gaitezen. Honetan dago maitasuna, ez guk Jainkoa maite izan dugulako, baizik berak gu maite izan gaituelako eta bere Semea bidali zuelako gure bekatuen ordaingarri. Maiteok, baldin Jainkoak horrela maite izan bagintuen, guk ere elkar maite izan behar dugu. Jainkoa inork ez du inoiz ikusi; baldin elkar maite badugu, Jainkoa gurekin geratzen da eta haren maitasuna perfekzionatua dago gurekin. Honekin dakigu haren barruan geratzen garela eta bera gure barruan, zeren bere Espiritutik eman baitigu. Eta guk ikusi dugu eta testigantza ematen dugu Aitak Semea bidali duela munduaren salbatzaile gisa. Nor aitortu beharko lukeela Jesus Jainkoaren semea dela, Jainkoa beragan geratzen da eta bera Jainkoan geratzen da. Eta gu ezagutu eta sinetsi dugu Jainkoak gutan duen maitasuna.

Jainkoa maitasuna da, eta maitasunean geratzen denak Jainkoan geratzen da eta Jainkoa beragan. Honen bidez perfekzionatu da gurekin maitasuna, ausardia izan dezagun epaiketaren egunean, zeren hura den bezala, gu ere mundu honetan gara. Beldurra ez dago maitasunean, baina maitasun perfektuak kanpora botatzen du beldurra, zeren beldurrak zigorra daukan, eta beldurtzen denak ez da perfekzionatu maitasunean. Gu maite dugu hura, zeren berak lehenik maite izan gintuen. Baldin norbaitek esaten badu Jainkoa maite dut, eta bere anaia gorroto badu, gezurti bat da, zeren ikusi duen anaia maite ez duenak, nola gai izan daiteke ikusi ez duen Jainkoa maite izateko? Eta agindu hau dugu harengandik: Jainkoa maite duenak bere anaia ere maite du.

5

Jesus Kristo dela sinesten duen oro Jainkotik jaio da, eta sortu duena maite duen oro, hark bertatik jaio dena ere maite du. Honetan dakigu Jainkoaren seme-alabak maite ditugula, Jainkoa maite dugunean eta bere aginduak betetzen ditugunean. Hau da Jainkoaren maitasuna, bere aginduak gorde ditzagun, eta bere aginduak ez dira astunak. Jainkoarengandik jaiotako guztia munduari garaitzen dio, eta hau da mundua garaitu duen garaipena: gure fedea. Nor da mundua garaitzen duena, Jesus Jainkoaren Semea dela sinesten duena ez bada? Hau da ura eta odolaren bidez etorri dena, Jesus Kristo, ez uraren bidez bakarrik, baizik uraren eta odolaren bidez, eta Espirituak

testigantza ematen du, zeren Espirituak egia da. Hiru dira zeruan testigantza ematen dutenak: Aita, Hitza eta Espiritu Santua, eta hauek hiru bat dira, eta hiru dira lurrean testigantza ematen dutenak. Espirituak, urak eta odolak, eta hirurak bat dira. Gizonen lekukotasuna onartzen badugu, Jainkoaren lekukotasuna handiagoa da, zeren hau baita Jainkoaren lekukotasuna, bere Semeari buruz eman duena. Jainkoaren Semearengan sinesten duenak lekukotasuna du beragan, Jainkoarengan sinesten ez duenak gezurlari egin du hura, zeren ez duelako sinetsi lekukotasunean Jainkoak bere Semeari buruz eman duenean. Eta hau da lekukotza: bizitza betierekoa eman zigun Jainkoak, eta bizitza hau bere Semean dago. Semea duenak bizitza du; Jainkoaren Semea ez duenak bizitza ez du.

Hauek idatzi nizkizuen zuei, Jainkoaren Semearen izenean sinesten duzuenei, jakin dezazuen bizitza betierekoa duzuela, eta Jainkoaren Semearen izenean sinets dezazuen. Eta hau da frankotasuna harekin dugun: baldin zerbait eskatzen badugu haren borondatearen arabera, entzuten gaitu. Eta baldin badakigu entzuten gaituela zer gura eskatzen dugun, badakigu dauzkagula beragandik eskatu ditugun eskaerak. Baldin norbaitek ikusten badu bere anaia bekatu egiten, bekatu bat ez heriotzara, eskatuko du, eta emango dio bizitza, bekatu egiten dutenei ez heriotzara. Badago bekatu bat heriotzara; ez dut hura buruz esaten, eskatu dezan. Injustiza guztia bekatu da, eta badago heriotzara ez doan bekatua. Badakigu Jainkoagandik jaiotako guztia ez bekatzen duela, baina Jainkoagandik jaiotakoak bere burua gordetzen duela, eta gaiztoak ez duela

hura ukitzen. Dakigu Jainkoagandik garela, eta mundu osoa gaiztoan datzala. Dakigu, baina, Jainkoaren Semea etorri dela eta adimena eman digula, egiazko hura ezagutu dezagun, eta egiazko hartan gaude, haren Seme Jesu Kristorengan. Hau da egiazko Jainkoa eta bizitza betikoa.

Haurrak, zaindu zuen buruak idoloetatik, amen.

Josue

1

Eta gertatu zen Moisesen heriotzaren ondoren, Jaunak esan zion Josue Nunen semeari, Moisesen laguntzaileari, esanez: Moises, nire laguntzailea, hil da. Orain, beraz, jaiki zaitez eta zeharkatu Jordana, zu eta herri guztia hau, lurrera, nik haiei ematen diedana. Zuen oinen oin-aztarnarekin zapalduko duzuen leku guztia zuei emango dizuet, Moisesi esan nion eran. Basamortua eta Antilibanoa, ibai handiaren arte, Eufrates ibaiaren arte, eta itsaso urrunenaren arte, eguzkiaren sarreratik mendebaldean izango dira zuen mugak. Ez da gizonik zure aurka egongo zure bizitzako egun guztietan, eta Moisesekin nintzen bezala, hala egongo naiz zurekin ere, eta ez zaitut utziko ez eta alde egingo. Izan gogorra eta ausarta, zu bai zatituko diozu herri honi lurra, zein zin egin nuen zuen gurasoei emango niela haiei. Izan indartsu beraz eta izan ausarta, zaintzeko eta egiteko Moises nire zerbitzariak agindu zizuna bezala, eta ez itzuliko zara handik eskuinera ezta ezkerrera ere, prosper dezazun egiten duzun guztietan. Eta legez liburu hau ez da urrundu zure

ahotik, eta gogoeta egingo duzu horretan egunez eta gauez, jakin dezazun egiteko idatzita dagoen guztia, orduan ongi joango zaizu, eta ongi egingo dituzu zure bideak, eta orduan ulertuko duzu. Hona hemen agindu dizut zuri, indartu eta ausartu, ez izan bildurra, ez eta beldurrik ere, zeren zurekin dago Jauna zure Jainkoa leku guztietara non joan zaitezen. Eta Josuek herriko idazkariei agindu zien, esanez, Sartu kanpamentuaren erdian herriarena, eta agindu herriari, esanez: prestatu hornigaiak, zeren oraindik hiru egun eta zuek zeharkatuko duzue Jordan hau, sarturik hartzeko lurra, zeina Jauna, zuen aitonen Jainkoak, ematen dizuen.

Eta Ruben, Gad eta Manasesen tribuko erdiari esan zien Josuek, Gogoratu Jaunaren zerbitzari Moisesek zuei agindu zizuen hitza, esanez: Zuen Jainko Jaunak pausarazi zintuzten eta lur hau eman zizuen. Zuen emazteak eta zuen haurrak eta zuen abere-taldeak bizi bitez lurrean, eman ziena zuei. Zuek, ordea, zeharkatuko duzue armatuak, zuen anaien aurretik, indartsua den guztia, eta lagunduko diozue haiei. Arte Jauna gure Jainkoak zuen anaiak atseden eman arte, zuek bezala, eta hauek ere lurra heredatu arte, Jauna gure Jainkoak haiei ematen dien lurra, eta joango zarete bakoitza bere herentziara, Moisesek eman zizuen herentziara, Jordanaren bestaldean, eguzkiaren sortaldetik. Eta Josuari erantzunez esan zioten: Guri agintzen duzun guztia egingo dugu, eta gu bidaltzen gaituzun leku guztietara joango gara. Moises entzun genion bezala, hala entzungo dizugu, baldin eta Jainkoa, gure Jauna, zurekin badago Moisesekin egon zen bezala. Zuri desobeditzen dion gizona, eta zure hitzak entzuten

ez dituena, zer agintzen badiozun, hil bedi; baina izan indartsua eta izan ausarta.

2

Eta Josue, Nun-en semeak, bi gazte bidali zituen Shittim-etik zelatari izateko, esanez: Igo eta ikusi lurra eta Jeriko. Bi gazteak joan ziren eta Jeriko-ra sartu ziren, eta emakume prostituta baten etxera sartu ziren, Rahab izenekoa, eta han gelditu ziren.

Eta Jerikoko erregeari jakinarazi zitzaion, esanez: Israelgo semeen gizonak hona sartu dira lurra zelatatzeko. Eta Jerikoko erregeak bidali zuen Rahabenganat, eta esan zion: Atera gauean zure etxera sartu diren gizonak, lurra zelatatzera etorri dira-eta. Eta emakumeak bi gizonak hartu ondoren ezkutatu egin zituen, eta esan zien: Gizonak nire etxera sartu dira. Baina atea ilunbetan itxitzen ari zen bezala, eta gizonak atera zirenean, ez dakit nora joan diren; jarraitu itzazue haien atzetik, baldin eta haiek harrapatuko badituzu. Hau, ordea, igo zituen haiek teilatura, eta ezkutatu zituen lino-lastoan pilatuta zegoena teilatuan. Eta gizonak haien atzetik jarraitu zuten Jordanera doan bidean, ibisgune-etarantz, eta atea itxi zen.

Eta gertatu zen jarraitzaileak haien atzetik irten zirenean, eta beraiek lo egin aurretik, hau igo zen haien gana teilatura, Eta esan zien: Badakit Jaunak lurra eman dizuela, zuen beldurra gure gainera erori baita. Entzun dugu hain zuzen ere Jauna

Jainkoak itsaso gorria lehortu zuela zuen aurrean, Egiptoko lurretik irten zinetenean, eta zer egin zien Amorrearren bi erregei, Jordanaren bestaldean zeuden Sihoni eta Ogi, zeintzuk suntsitu baitzenituzten. Eta entzun genuenean, gure bihotzean harritu ginen, eta ez zegoen gehiago espiriturik inor guretatik zuen aurpegitik, zeren zuen Jauna Jainkoa, Jainkoa da zeruan goian eta lurrean behean. Eta orain zin egin iezadazue Jauna Jainkoa, egiten diodalako zuei errukia, eta egin ezazue zuek ere errukia nire aitaren etxean, Eta bizirik utzi nire aitaren etxea, nire ama, eta nire anaiak, eta nire etxe osoa, eta haiek duten guztia, eta eraman nire arima heriotzatik.

Eta gizonek honi esan zioten: Gure arima zuen ordez heriotzara. Eta hark esan zuen: Jaunak hiria zuri ematen dizuenean, errukia eta egia egingo didazue nirekin. Eta leihoaren bidez jaitsi zituen haiek. Eta esan zien: Mendialdean joan, jarraitzaileek ez diezaiezuen topo egin, eta ezkutatuko zarete han hiru egunez, jarraitzaileak zuen atzetik itzuli arte, eta ondoren zuen bidean joango zarete.

Eta gizonek hura esan zioten: Errugabe gara zure zin honetatik. Hara, gu hiriaren zati batera sartzen ari gara, eta seinalea jarriko duzu: soka gorri hau leihora jaitsiko duzu, zeinaren bidez gu jaitsi baitgintuzun. Eta zure aita, zure ama, zure anaiak eta zure aitaren etxe osoa zure buruarenganako bilduko dituzu zure etxean. Eta zure etxeko atetik kanpora irteten den guztia bere buruarentzat errua izango da, gu baina errugabeak izango gara zin honi dagokionez, eta zurekin zure etxean dauden

guztiak, gu errudunak izango gara. Baina baldin norbaitek gu kalte egiten badigu edo gure hitz hauek agerian uzten baditu, zure zin honetatik errugabeak izango gara. Eta esan zien: Zuen hitzaren arabera izan bedi, eta bidali zituen, eta joan ziren. Eta mendi lurraldera joan ziren, eta han hiru egun geratu ziren, eta jarraitzaileek bide guztiak bilatu zituzten, baina ez zituzten aurkitu.

Eta bi gazte gizonak itzuli ziren, eta menditik jaitsi ziren, eta Josue Nunen semeagana joan ziren, eta haiei gertatu zitzaizkien gauza guztiak kontatu zizkioten. Eta Josueri esan zioten: Jaunak lur guztia gure eskuetan eman du, eta lur hartan bizi den guztia gure aurrean urtu egin da.

3

Eta Josue goiz jaiki zen goizean, eta Shittimetik atera zen, eta Jordaniara iritsi ziren, eta han ostatu hartu zuten zeharkatu aurretik. Eta gertatu zen hiru egun ondoren idazkariak kanpamentutik zehar joan zirela. Eta herriari agindu zieten, esanez: Noiz ikusten duzuen gure Jainko Jaunaren itun-kutxa, eta gure apaizak eta levitak hura jasotzen, abiatu zuen lekuetatik, eta zoazte haren atzetik. Baina urrun egon bitez zuen eta haren artean, bi mila beso bezainbeste egongo zarete, ez hurbildu hari, jakin dezazuen bidea zeina ibil beharko duzuen, ez baituzue ibilia bidea atzo eta hirugarren egunetik.

Eta Josuek herriari esan zion: Garbitu zuen buruak biharko, zeren bihar Jaunak gauza harrigarriak egingo baititu zuen artean. Eta Josuek apaizei esan zien: Altxatu Jaunaren itun-kutxa, eta zoazte herriaren aurretik. Eta apaizek altxatu zuten Jaunaren itun-kutxa, eta herriaren aurretik joan ziren. Eta Jaunak Josueri esan zion, egun honetan hasten naiz zu goresten Israelgo seme guztien aurrean, jakin dezaten bezala Moisesekin nintzen, horrela izango naizela zurekin ere. Eta orain agindu apaizei, itunaren kutxa daramatenei, esanez: Jordanaren uraren zati gainean sartzen zaretenenean, Jordanean bertan geldituko zarete.

Eta Josue Israelgo semeei esan zien: Ekarri hona, eta entzun gure Jainko Jaunaren hitza. Honetan jakingo duzue Jainko bizia zuen artean dagoela, eta suntsituko duela gure aurrean Kanaandarra, Hetarra, Perizzitarra, Hivitarra, Amorrarra, Gergesitarra eta Jebusitarra. Hona hemen lur osoko Jaunaren aliantzaren itxuna Jordana zeharkatzen ari dela. Aukeratu hamabi gizon Israelgo semeen artetik, bat tribu bakoitzetik. Eta izango da, haien oinak atseden hartu bezain laster, lurreko Jaunaren itun-kutxa jasaten duten apaizen oinak Jordanaren uran, Jordanaren ura huts egingo du, eta behera datorren ura geldituko da.

Eta herria bere tendetatik atera zen Jordana zeharkatzeko, eta apaizek Jaunaren Itunaren Kutxa eraman zuten herriaren aurretik. Eta apaizak itun-kutxa daramatenak Jordanera sartzen ari zirenean, eta Jaunaren itun-kutxa daramaten apaizen oinak

Jordaneko uraren zati batean murgildu zirenean, Jordana bere ertz osoan zehar betetzen ari zen, gari-uzta egunak bezala. Eta goitik jaisten ziren urak gelditu ziren, masa izoztua bat gelditu zen oso urrun, indarrez, Kariathiarim alderaino; baina jaisten zena jaitsi zen Araba itsasora, gatz itsasora, amaiera arte agortu zen arte, eta herria Jerikoren aurrez aurre zegoen. Eta apaizak, Jaunaren Itun Kutxa zeramatenak, zutik egon ziren lehor lurrean, Jordanaren erdian, eta Israelgo seme guztiak lehor lurretik zeharkatu zuten, herri guztia Jordana zeharkatu arte.

4

Eta herri guztia Jordana zeharkatzen amaitu zuenean, Jaunak Josueri esan zion esanez: Herritik gizonak hartu ondoren, bat tribu bakoitzetik, Agindu haiei, eta hartu hamabi harri prest Jordanaren erdialdetik, eta hauek zuekin batera garraiatu, jarri haiek zuen kanpamenduan, non gau horretan kanpatuko duzuen.

Eta Josuek hamabi gizon ospetsu deitu zituen Israelgo semeen artetik, bat tribu bakoitzetik, Esan zien: Ekarri aurrera nire aurrean, Jaunaren aurpegi aurrean, Jordanaren erdira, eta handik hartu ondoren bakoitzak harri bat, har beza bere sorbalden gainean, Israelgo hamabi tribuen kopuruaren arabera. Hauek zeinutzat jarrita egon daitezen zuei etengabe, zure semeak bihar Zer dira harri hauek guri? galdetu dizunean. Eta zu erakutsiko diozu zure semeari, esanez, agortu zen

Jordanes ibaia lur osoko Jaunaren itun-arkuaren aurrean, hura zeharkatu zuenean, eta harri hauek oroigarri izango zaizkie Israelgo semeei betiko.

Eta Israelgo semeek horrela egin zuten, Jaunak Josueri agindu zion bezala, eta hamabi harri hartu zituzten Jordanaren erdigunetik, Jaunak Josueri agindu zion bezala Israelgo semeen zeharkaldirako amaieran, eta beraiekin batera eraman zituzten kanpamendura, eta han jarri zituzten. Josue-k beste hamabi harri jarri zituen Jordanean bertan, Jaunaren Itun Kutxa zeramaten apaizen oinak egon ziren tokian, eta han daude gaur egunera arte.

Zutik zeuden, baina, apaizak, itunaren kutxa garraiatzea, Jordanen, Josuek Jaunak herriari iragartzeko agindu zuen guztia osatu zuen arte, eta herria presatu zen eta zeharkatu zuten. Eta gertatu zen herri guztia zeharkatu zuenean, Jaunaren itunaren kutxa ere zeharkatu zuen, eta harriak haien aurretik. Eta Rubenen semeak, Gaden semeak eta Manaseren tribuaren erdia zeharkatu zuten prestatuak, Israelgo semeen aurretik, Moisesek agindu zien bezala. Berrogeita hamar mila gudurako prest zeuden gizonen Jaunaren aurrean zeharkatu zuten gerrara Jeriko hirira. Egun hartan Jaunak Josue handitu zuen Israelgo arraza guziaren aurrean, eta beldur zitzaizkion, Moisesi bezala, bizi izan zen denbora guztian.

Eta Jaunak Josueri esan zion, esanez, Agindu apaizei, Jaunaren lekukotasunaren itunaren kutxa hartzen dutenei, Jordanetik

irten daitezela. Eta Josuek apaizei agindu zien, esanez: atera zaitezte Jordanetik. Eta gertatu zen apaizak Jaunaren itun-kutxa eramaten zutenak Jordanetik irten zirenean, eta oinak lurraren gainean jarri zituztenenean, Jordaneko ura bere lekura lastertu zen, eta zihoan atzo eta hirugarren egunean bezala ertz osoaren zehar.

Eta herria Jordanetik igo zen lehen hilabetearen hamargarrenean, eta Israelgo semeek Gilgalen kanpatu zuten, Jerikotik ekialdera. Eta Josuek Jordanetik hartu zituen hamabi harri hauek Gilgalen finkatu zituen. esanez: Noiz zuen semeek galdetzen dizueten esanez, zer dira harri hauek? Iragarri zuen semeei Israel lehor gainean Jordan hau zeharkatu zuela. Gure Jainko Jaunak Jordaneko ura lehortu ondoren haien aurretik, zeharkatu arte, hala nola egin zuen Jaunak gure Jainkoak itsaso gorriarekin, zeina lehortu zuen Jaunak gure Jainkoak gure aurretik, igaro ginen arte. Hala non jakin dezaten lurreko nazio guztiek Jaunaren indarra indartsua dela, eta zuek Jaun gure Jainkoa gurtza dezazueten egite guztietan.

5

Eta gertatu zen, Amorrearren erregeak, Jordanez harantzago zeuden haiek, eta Feniziko erregeak, itsasoaren ondoan zeuden haiek, entzun zutenean Jauna Jainkoak Jordango ibaia lehortu zuela Israelgo semeen aurrean, haiek zeharkatzen ari zirenean, haien adimendunak urtu egin ziren, eta izutu egin ziren

beldurrez, eta ez zegoen haietan zentzumenik bat ere Israelgo semeen aurrean.

Baina garai honetan esan zion Jaunak Josue-ri: Egin zeure buruarentzat harrizko ezpatak harri zorrotzetik, eta eserita erdainitu Israelgo semeak bigarrenez. Eta Josuek harrizko ezpata zorrotzak egin zituen, eta Israelgo semeak zirkunzidatu zituen leku deiturikoan, Prepuzioen Muinoan. Josue-k Israelgo semeak garbitasundu zituen era, bidean zehar gertatu ziren guztiak eta Egiptotik irten ondoren zirkunzidatu gabeak zeuden guztiak. Josue-k hauek guztiak zirkunzidatu zituen, berrogeita bi urtez baita Israel basamortuan ibili zen, Mabaritidt-eko basamortuan. Horregatik zirkunzidatu gabeak ziren haietako gerrari gehienak, Egiptoko lurretik irten ondoren, Jainkoaren aginduei desobeditu zietenak, zeini dekretu baitzuen ez ikustea haiek lurra, zein zin egin baitzuen Jaunak haien aitei emango ziela esne eta eztia ematen duen lurra. Hauen ordez, ordea, ordeztu zituen haien semeak, zeinek Josue zirkunzidatu zituen, zeren haiek bidean zirkunzidatu gabe jaio baitziren. Zirkunzidatu ondoren, isiltasuna zuten han eserita kanpamentuan, sendatu ziren arte. Eta Jaunak esan zion Josueri, Nunen semeari: Gaur egunean kendu dut Egiptoko lotsadura zuengandik. Eta leku haren izena Galgala deitu zuen.

Eta Israelgo seme-alabek pazko egin zuten hilaren hamalaugarren egunean, arratsaldetik hasita, Jerikoren mendebalean, Jordanaren bestaldean, lautadan. Eta lurretik zetozen aleetatik ogi azimoa eta berria jan zuten. Egun hartan

amaitu zen manna haiek lurreko alea jan ondoren, eta Israelgo semeentzat ez zegoen gehiago mannarik, baina urte hartan Palmondoen lurra jaso zuten.

Eta gertatu zen Josue Jerikon zegoenean, begiak jaso eta gizon bat ikusi zuen bere aurrean zutik, ezpata aterata eskuan zuela. Josue hurbildu eta esan zion: Gureak zara ala aurkariarena? Baina hark esan zion: Ni Jaunaren indarraren buruzagi nagusia naiz, orain iritsi naiz. Eta Josue aurpez lurrera erori zen, eta esan zion: Jauna, zer agintzen diozu zure zerbitzariari? Eta Jaunaren buruzagi nagusiak Josueri esan zion: Kendu oinetakoa zure oinetik, zeren orain zaudezun lekua santua baita.

6

Eta Jeriko itxita eta indarturik zegoen, eta inor ez zen hartatik ateratzen, ezta sartzen ere. Eta Jaunak Josueri esan zion: Nik ikusi dut, Jeriko zure eskuetan ematen dut, eta haren erregea bertan dagoena, indarrean ahaltsuak direnak. Zu, ordea, jarri itzazu gerlariak honen inguruan. Eta gertatuko da zuek tronpeta jotzen duzuenean, herri guztiak batera oihu egin dezala, eta haiek oihu egiten dutenean, hiriaren harresiak berez eroriko dira, eta herri guztia sartuko da, bakoitza zuzenean hirira abiatuta.

Eta Josue, Nunen semea, apaizengana sartu zen, Eta esan zien: agindu herriari inguruan joan eta hiria inguratzen, eta gerlariak

armatuta igarotzen utzi Jaunaren aurrean. Eta zazpi apaiz, zazpi tronpeta sakratu dituztenak, igaro bitez gauza berean Jaunaren aurretik, eta jo bezate indartsu, eta Jaunaren Itunaren kutxa jarraitu beza. Baina gerlari borrokalariak aurretik joan bitez, eta apaizak Jaunaren Itunaren kutxaren atzetik tronpeta jotzen, atzealdean. Herriari, ordea, agindu zion Josuek, esanez: ez oihukatu, eta inork ez dezala entzun zuen ahotsa, berak oihu egiteko eguna iragarri arte, eta orduan oihu egingo duzue. Eta Jainkoaren itunaren kutxa inguruan joan ondoren, berehala kanpamendura joan zen eta han lo egin zuen.

Eta bigarren egunean, Josue goiz jaiki zen, eta apaizak Jaunaren Itunaren Kutxa hartu zuten. Eta zazpi tronpetak eramaten zituzten zazpi apaizak Jaunaren aurrean aurretik zihoazen, eta hauek ondoren borrokalariak sartu ziren, eta gainerako jendetzak Jaunaren Itunaren kutxaren atzean zihoan. Eta apaizek tronpetak jo zituzten, eta gainerako jendetza osoak hiria sei aldiz inguratu zuen hurbil, eta berriro kanpamentura joan zen; horrela egin zuen sei egunetan.

Eta zazpigarren egunean egunsentiarekin jaiki ziren, eta egun hartan hiriari zazpi aldiz itzuli zioten. Eta gertatu zen zazpigarren itzulian apaizek jo zutela, eta Josuek esan zien Israelgo semeei: oihu egin, zeren Jaunak eman baitizue zuei hiria. Eta hiria madarikatua izango da, bera eta bertan dagoen guztia, Sabaoteko Jaunari; Rahab prostituta salbu, hura gorde ezazue, eta bere etxean dagoen guztia. Baina zuek oso ondo zaindu beharko duzue gauza dedikatuetatik, ez dela zuek zeuk

pentsatuta hartu gauza dedikatuetatik, eta Israelgo semeen kanpamentua madarikatua egin, eta gu suntsitu. Eta zilar, urre, brontze edo burdin guztia santu izango da Jaunarentzat, eta Jaunaren altxorrean sartuko da.

Eta apaizek tronpetak jo zituzten, eta herriak tronpeten soinua entzun zuenean, herri osoak batera oihu handia eta indartsua egin zuen, eta harresi osoa inguruan erori zen, eta herri osoa hirira igo zen. Eta Josuek debozio egin zuen hura, eta hirian zegoen guztia gizonagandik emakumearaino, gazte gizonagandik zaharraraino, eta txekorraraino eta uztarri abereraino, ezpataren ahoarekin.

Eta Josuek espioitu zuten bi gazteei esan zien: sartu emakumearen etxean, eta atera bera handik, eta duen guztia. Eta sartu ziren hiriari zelatatu zioten bi gazteek emakumearen etxera, eta atera zuten Rahab prostituta, eta haren aita, eta haren ama, eta haren anaiak, eta haren ahaideak, eta haren zena guztia, eta jarri zuten hura Israelgo kanpamentutik kanpo. Eta hiria sua-rekin erretu zen, bertan zeuden guztiekin batera, baina zilarra eta urrea eta brontzea eta burdina Jaunaren altxorrean sartzeko eman zituzten.

Eta Rahab prostitutu hori, eta haren etxe guztia, aitarena, bizirik gorde zuen Josuek, eta Israelen ezarri zuen gaur egunera arte, zeren ezkutatu zituen zelatariak, Josuek Jeriko zelatatzeko bidali zituenak. Eta Josuek zin eragin zuen egun hartan Jaunaren aurrean, esanez: Madarikatua izan bedi hiri hura berreraikiko

duen gizona; bere lehenengo seme-alabaren bidez jarriko du oinarria, eta bere txikienaren bidez jarriko ditu haren ateak. Eta horrela egin zuen Beteletik zetorren Ozanek: Abiron bere lehenengo seme-alabarekin oinarritu zuen hura, eta bere seme txikiena bizirik iraun zuenak ateak jarri zituen.

Eta Jauna Josuerekin zen, eta bere izena lurralde osoan zehar zen.

7

Eta Israelgo seme-alabek huts egite handia egin zuten, eta eskaintza debekatutik bereganatu zuten, eta Achar, Charmiren semea, Zambriren semea, Zararen semea, Judaren tribuarena, eskaintza debekatutik hartu zuen, eta Jauna haserrearekin haserretu zen Israelgo seme-alabekin.

Eta Josuek gizonak bidali zituen Aira, Betelen ondoan dagoena, esanez: Zelatatu Ai. Gizonak igo ziren eta Gai zelatatu zuten. Josue-ra itzuli ziren eta esan zioten: Ez bedi herri guztia igo, baizik bi mila edo hiru mila gizon igo bitez eta hiria setiatzen dezatela. Ez eraman herri guztia hara, gutxi baitira. Eta hiru mila gizon inguru igo ziren, eta ihes egin zuten Aiko gizonen aurretik. Eta Aiko gizonek hogeita hamasei gizon hil zituzten haietatik, eta persekatu zituzten atetik, eta zapaldu zituzten maldatik behera, eta herriaren bihotza izutu zen, eta ur bihurtu zen.

Eta Josuek bere soinekoak urratu zituen, eta Josue lurrera erori zen aurpegiz Jaunaren aurrean arratsaldera arte, bera eta Israelgo adinekoak, eta hautsa jarri zuten beren buruetan. Eta Josuek esan zuen: Eskatzen dizut, Jauna, zergatik ekarri zuen zure zerbitzariak herri hau Jordanaren zehar hura Amorearrari emateko, gu suntsitzeko? Eta baldin Jordanaren ondoan gelditu eta ezarri baginen. Eta zer esango dut, Israelek bere etsaiaren aurrean lepo eman duenez? Eta Kanaandarrak eta lurrean bizi diren guztiek entzun dutenean, inguratuko gaituzte eta lurretik suntsituko gaituzte, eta zer egingo duzu zure izen handiarekin?

Eta Jaunak Josueri esan zion: Jaiki, zergatik erori zara aurpegira? Herriak bekatu egin du eta urratu du haiekin egin nuen ituna; gauza sakratutik lapurtu ondoren, beren ontzietara bota dute. Eta Israelgo semeak ez dira gai izango beren etsaien aurka jasan, lepoa itzuliko dute beren etsaien aurrean, madarikatuak bihurtu baitira, ez naiz gehiago zuekin egongo, madarikatua zuen artetik kentzen ez baduzue. Jaiki eta santifikatu herria, eta esan bihar santifikatu izateko. Hauek dio Jauna, Israelgo Jainkoa: madarikatua zugan dago. Ezin izango duzue zuen etsaien aurka aurre egin, madarikatua zuen artetik kendu arte. Eta zuek guztiak goizean bilduko zarete tribuka, eta Jaunak erakutsiko duen tribua klanez ekarriko duzue, eta Jaunak erakutsiko duen klana etxez ekarriko duzue, eta Jaunak hartuko duen etxea gizonez ekarriko duzue. Eta nor erakutsita geratzen den, sua erabiliz erreko da, eta hark duen guztia ere, zeren Jaunaren ituna urratu baitzuen eta legegabetasuna egin baitzuen Israelen.

Eta Josue goiz jaiki zen, eta herria tribuenka ekarri zuen, eta Judaren tribua aukeratu zen. Eta aurrera ekarri zen klanen arabera, eta Zaraiko herria hartu zen. Eta aurrera ekarri zen gizonaren arabera, Eta Akar erakutsi zen, Zambriren semea, Zararen semua.

Eta Joshuak esan zion Acharri: Eman aintza gaur Israelgo Jainko Jaunari, eta egin aitorpena, eta esan iezadazu zer egin duzun, eta ez ezkutatu niri. Eta Acharrek erantzun zion Josueri, eta esan zuen: Benetan bekatu egin dut Israelgo Jainko Jaunaren aurrean, horrela eta horrela egin nuen. Ikusi nuen harrapakinean mantxu fin bat positakoa, eta berrehun didrakma zilarrezkoak, eta mihia bat urrezkoa berrogeita hamar didrakmakoa, eta hauek nahi izanda hartu nituen, eta hona hemen ezkutatuta daude nire dendan, eta zilarra ezkutatuta dago haien azpian. Eta Josuek mezulariak bidali zituen, eta kanpamenduko tendara lasterka joan ziren, eta gauza hauek bere tendan ezkutatuta zeuden, eta zilarra haien azpian. Eta ekarri zituzten haiek dendatik kanpora, eta ekarri zituzten Josueren eta Israelgo zaharrengana, eta jarri zituzten haiek Jaunaren aurrean.

Eta Josuek hartu zuen Achar, Zararen semea, eta eraman zuen Achor arroira, eta haren semeak, eta haren alabak, eta haren txekorrak, eta haren uztarri-abereak, eta haren ardi guztiak, eta haren denda, eta haren ondasun guztiak, eta herri guztia harekin, eta eraman zituen Emekachorrera. Eta Josuek esan zion Acharri: Zergatik suntsitu gaituzu gu? Jaunak suntsitu zaitzala

zu, gaur bezala. Eta Israel guztiak harrikatu zuen hura harriekin, eta harrien pila handi bat jarri zuten haren gainean, eta Jaunaren haserre-suminduria gelditu zen. Horregatik, Emek achor izena eman zion egun honetaraino.

8

Eta Jaunak Josueri esan zion: Ez izan beldurrik, ez eta izurik ere. Hartu zurekin gerlari guztiak, jaiki eta igo Aira. Hara, eman dut zure eskuetan Aiko erregea eta haren lurra. Eta Airi egingo diozu Jerikori egin zenion bezala, eta bere erregeari ere, eta abere-taldeen harrapatua zeure buruarentzat harrapatuko duzu; ezarri, ordea, zeure buruarentzat egoitza hiriaren atzean.

Eta Josue jaiki zen eta herritar gerrari guztia, Aira igotzeko. Josue-k hogeita hamar mila gizon indartsua aukeratu zituen, eta gauez bidali zituen. Eta agindu zien esanez: Zuek tentsatu hiriaren atzetik, ez egon urrun hiritik, eta guztiak prest egongo zarete. Eta ni eta nirekin dauden guztiak hirira hurbiltzeko ekarriko dugu, eta gertatuko da Ai-n bizi direnak gure aurka irtetean, lehenago bezala, haien aurrean ihes egingo dugula. Eta gure atzetik ateratzen direnean, haiek hiritik urrundu egingo ditugu, eta esango dute: Hauek gure aurpegitik ihes egiten dute, lehengo moduan. Zuek, ordea, jaiki egingo zarete etengunetik eta joango zarete hirira. Hitz honen arabera egingo duzue; hona, agindu dizuet. Eta Josuek bidali zituen haiek, eta eremura joan ziren, eta Betel eta Airen artean eseri ziren, Aiko mendebaldetik.

Eta Josue goiz jaikita, goizean, herria bisitatu zuen, eta igo ziren bera eta zaharrenak herriko aurretik Aira. Eta herriko gerlari guztiak berarekin igo ziren, eta ibiltzen zihardutela hiriaren aurrean iritsi ziren ekialdetik. Eta hiriaren ezkutuko erasoa itsasotik, Eta gertatu zen Airen erregeak ikusi zuenean, presatu zen eta atera zen haien aurkitzera zuzen gerrarako, berak eta berarekin zegoen herri guztiak, eta berak ez zekien hiriaren atzean beretzat ezkutaldi bat zegoenik. Eta ikusi zuen, eta Josue eta Israelek haien aurretik atzera egin zuten. Eta Israelgo semeen atzetik jarraitu zuten, eta beraiek hiritik urrundu ziren. Ez zen inor gelditu Ain, Israelen atzetik jarraitu ez zuenik, eta hiria zabalik utzi zuten, eta Israelen atzetik jarraitu zuten.

Eta Jaunak Josueri esan zion: Luzatu zure eskua, zure eskuan duzun lantza hiriaren gainean, zeren zure eskuetan eman baitut hura, eta ezkutalekuak berehala jaiki egingo dira beren tokitik. Eta Josuek bere eskua luzatu zuen, lantza hiriaren gainean, Eta egoitza-lekuak azkar jaiki ziren beren lekutik, eta atera ziren eskua luzatu zuenean, eta hirira sartu ziren, eta hartu zuten, eta presaka sua eman zioten hiriari. Eta Airen biztanleek atzera begiratu zutenean, kea ikusten zuten hiritik zerura igotzen, eta ez zuten gehiago norantz ihes egin, ezta hona ezta hara ere. Eta Josue eta Israel guztiak ikusi zuten eremuan hiria hartu zutela eta hiriaren kea zerura igo zela, eta itzuli eta Aiko gizonak jo zituzten. Eta hauek hiriko kanpora atera ziren biltzera, eta kanpamenduaren erdian hustu ziren, hauek alde honetatik eta hauek alde horretatik, eta jo zituzten haiek ez gelditu arte haien artean salbaturik edo ihes eginik. Eta Gaiko erregea bizirik

harrapatu zuten, eta hura Josueren aurrera eraman zuten.

Eta Israelgo semeek Ain zeuden guztiak hiltzeari utzi ziotenean, bai eta zelaietako eta mendiko jaitsierako aldean zeudenak ere, non haiek amaiera arte persekutatu baitzituzten handik, Josue Aira itzuli zen eta ezpataren ahoarekin jo zuen. Eta egun hartan eroritakoak gizonezkotik emakumera arte hamabi mila izan ziren, Ai-ko biztun guztiak. Hiriko botinaz izan ezik, Israelgo seme-alabek berentzat harrapatu zuten guztia Jaunaren aginduaren arabera, Jaunak Josueri agindu zion moduan.

Eta Josuek hiria su eman zion, eta muino bizigabe betiko jarri zuen egun honetaraino. Eta Gaiko erregea zuhaitz bikoitz batean zintzilikatu zuen, eta zuhaitzean egon zen arratsalde arte, eta eguzkia sartzen ari zenean Josuek agindu zuen, eta haren gorputza zuhaitzatik jaitsi zuten, eta zulora bota zuten, eta harrien pila bat jarri zioten gainean, egun honetara arte.

9

Baina entzun zutenean Amorritar erregeak, Jordaniaren harandekoek, mendialdekoek, lautadakoek, itsaso handiaren itsasertz guztiko aldeetakoek, Antilibanoko aldeetakoek, Hetearrek, Kanaandarrek, Perizitarrek, Euaitarrek, Amorritarrek, Girgaxitarrek eta Jebusearrek,

Denak batera elkartu ziren Josue eta Israelen aurka gerra

egiteko.

Eta Gabaonen bizi zirenek entzun zuten Jaunak Jerikori eta Airi egin zien guztia. Eta beraiek ere pankertarekin egin zuten, eta etorri ondoren hornitu eta prestatu ziren, eta zaku zaharrak hartu zituzten beren sorbaldetan, eta ardo-zaku zaharrak eta urratuak lotuak. Haien oinetakoen zuloak, eta haien sandaliak zaharrak eta adabakituak zituzten oinetan, eta haien jantziak higuatuak zeramatzaten gainean, eta haien hornidurako ogia lehorra, lizunduna eta apurtua zegoen.

Eta Josuengana joan ziren, Israelgo kanpamentura, Galgalara, eta Josueri eta Israeli esan zieten: Lur urrunetik etorri gara, eta orain itun bat egin gurekin. Eta Israelgo semeek Horrearrari esan zioten: Begira, agian gure artean bizi zara, eta nola egingo dizut ituna? Eta Josueri esan zioten: Zure etxeko zerbitzariak gara. Eta Josuek erantzun zien: Nondik zarete eta nondik etorri zarete? Eta esan zuten: Lur urrunetik, oso urrundik etorri dira zure zerbitzariak Jauna zure Jainkoaren izenean, entzun dugu bai haren izena, eta guztia egin zuen Egipton. Eta zenbat egin zuen Amorrearren erregei, Jordanez bestaldean zeuden horiei, Amorrearren errege Sihoni eta Bashaneko errege Ogi, Ashtarothen eta Edreien bizi zena. Eta entzun ondoren, gure zaharrenek eta gure lurran bizi diren guztiek esan ziguten, esanez: hartu zeuentzat hornidura bidera, eta joan haien topaketara, eta esaiozu haiei: zure zerbitzariak gara, eta orain egin guzuri ituna. Ogi hauek bero hornitu genituen zuengana etortzeko abiatu ginen egunean, baina orain lehortu egin dira

eta lizunduta daude. Eta ardoaren zakuok hauek, berriak bete genituenok, lehertu egin dira, eta gure jantziak eta gure oinetakoak zaharkitu egin dira bide luzea oso dela eta.

Eta buruzagiek haien hornidura hartu zuten, eta Jauna ez zuten galdetu. Eta Josuek bakea egin zuen haiekin, eta itun bat egin zuten haiekin haiek salbatzeko, eta batzarreko buruzagiek zin egin zieten.

Eta gertatu zen hiru egunera, haiekin ituna egin ondoren, entzun zutela hurbil zirela eta haien artean bizi zirela. Eta Israelgo semeak abiatu ziren, eta haien hirietara etorri ziren; haien hiriak Gabaon, Kefira, Beerot eta Iaringo hiriak ziren. Eta Israelgo semeek ez zuten haiekin borrokatu, zeren buruzagi guztiek Jauna, Israelen Jainkoa, zin egin baitzuten haiei, eta biltzar osoak buruzagien aurka marrumatu zuen.

Eta buruzagiek biltzar guztiari esan zieten: Gu zin egin diegu haiei Israelgo Jainko Jaunaren izenean, eta orain ezin diegu ukitu. Hau egingo dugu: bizirik harrapatuko ditugu haiek eta gordeko ditugu, eta ez da haserre izango gure aurka zin-hitzagatik, zein haiei egin genion. Biziko dira, eta egur-moztaile eta ur-eramaleak izango dira batzarre osorako, buruzagiek haiei esan zieten bezala.

Eta Josuek deitu zituen haiek, eta esan zien: Zergatik engainatu naukazue, esanez oso urrun gaude zure-tik, zuek, ordea, gure artean bizi direnen auzokoak zaretenean? Eta orain

madarikatuak zarete, ez da falta izango zuetatik esklaborik, ezta egur-moztailerik ere, ezta ur-eramalerik ere niretzat eta nire Jainkoarentzat. Eta erantzun zioten Josueri, esanez: iragarri zitzaigun guri zenbat agindu zuen Jauna zure Jainkoak Moisesi, haren zerbitzariari, eman zizueten lurra hau, eta suntsitu gintzan gu eta guztiak haren gainean bizitzen direnak zuen aurpegitik, eta beldurtu ginen oso gure bizien inguruan zuen aurpegitik, eta egin genuen gauza hau. Eta orain, hara, gu zuen menpean gaude; zuri atsegin zaizun bezala eta zuri iruditzen zaizun bezala, egin iezaguzu.

Eta horrela egin zieten, eta Josuek atera zituen egun hartan Israelgo semeen eskuetatik, eta ez zituzten hil. Eta Josuek haiek izendatu zituen egun hartan egur-moztaile eta ur-eramaile gisa elkarteari eta Jainkoaren aldareari. Horregatik Gabaonen bizi zirenak egur-moztaile eta ur-eramaile bihurtu ziren jainkoaren aldarearen gaur egunera arte, eta Jaunak aukeratuko duen lekura.

10

Baina Jerusalemeko Adonibezek erregeak entzun zuenean Josuek Ai hartu zuela eta erabat suntsitu zuela, Jerikori eta haren erregeari egin zieten moduan, horrela egin zietela Ari eta haren erregeari ere, eta Gabaoneko biztanleek Josue eta Israelen alde desertatu zutela, Eta oso beldurtu ziren haietatik, zekien bait Gabaon hiri handia zela, hirburuetako bat bezala, eta

beraren gizon guztiak indartsua zirela. Eta Jerusalemgo Adonibezek erregeak bidali zuen Hebrongo Elam erregeari, eta Jarmuthgo Pidon erregeari, eta Lachishgo Jephtha erregeari eta Odollamgo Dabir erregeari, esanez, Zatozte, igo nire aldera, eta lagundu niri, eta gerra dezagun Gabaonen aurka, desertatzen egin baitute Josueren eta Israelgo semeen aldera. Eta igo ziren Jebuseoarren bost erregeak: Jerusalemgo erregea, eta Hebrongo erregea, eta Jarmuthgo erregea, eta Lachishgo erregea, eta Odollamgo erregea, beraiek eta haien herri guztia. Eta Gibeon inguratu zuten, eta hura setiatzen zuten.

Eta Gabaonen bizi zirenek Josuengana bidali zuten Israelgo kanpamentura, Galgalara, esanez: ez askatu zure eskuak zure zerbitzarietatik, igo gure aldera azkar, eta lagundu guri, eta askatu gu, zeren Amorreoen errege guztiak, menditsuan bizi direnak, gure gainean bilduta daude. Eta Josue igo zen Gilgaletik, bera eta gerralari herri guztia berarekin, indarrean ahaltsu guztiak.

Eta Jaunak Josueri esan zion: Ez izan beldurrik haien aurka, zeren zure eskuetan eman baitizkit haiek. Ez da haietako inor ere geldituko zuen aurrean.

Eta Josue haien gainera bat-batean etorri zenez, gau osoa Gilgaletik ibilia zen. Eta Jaunak nahastu zituen haiek Israelgo semeen aurpegitik, eta Jaunak zapaldu zituen haiek zapalketa handian Gabaonen, eta jarraitu zituzten haiek Oroneineko igoeraren bidean, eta moztu zituzten haiek Azekara arte eta

Makedara arte. Haiek Israelgo semeen aurpegitik ihes egiten zuten bitartean, Horonimeko maldatik behera, Jaunak txingor harriak bota zizkien zerutik Azekaraino, eta txingor harriek hildakoak gehiago izan ziren Israelgo semeek ezpataz gerran hil zituztenak baino.

Orduan Josue Jaunarentzat hitz egin zuen, egun hartan Jainkoak Amorrearra Israelgo eskuetara eman zuenean, haiek Gabaonen zapaldu zituenean, eta Israelgo semeen aurrean zapaldu zirenean, eta Josue esan zuen: Eguzki, gelditu Gabaonen, eta ilargi, Aijaloneko arroilan. Eta eguzkia eta ilargia gelditu ziren geldirik, Jainkoak haien etsaiak defendatu zituen arte, eta eguzkia zeruaren erdian gelditu zen, ez zen mendebaldean sartzera joan egun osoaren amaiera arte. Eta ez zen inoiz gertatu halako egunik, ez lehenago ez geroago, non Jainkoak gizakiari entzun zion, zeren Jaunak Israelekin batera borrokatu zuen.

Eta bost errege hauek ihes egin zuten, eta Makedako kobazuloan ezkutatu ziren. Eta Josueri jakinarazi zitzaion, esanez: Bost erregeak aurkitu dira ezkutatuta Makedako kobazuloan. Eta Josue esan zuen: biribildu harriak haitzuloaren ahoaren gainean, eta izendatu gizonak haiek zaintzeko. Zuek, ordea, ez gelditu, zuen etsaiak atzetik jarraitzen, eta hartu haien atzealdea, eta ez utzi haien hirietara sartzea, zeren gure Jainko Jaunak haiek gure eskuetan eman baititu. Eta gertatu zen Josuek eta Israelgo seme guztiek haiek mozten amaitu zutenean, mozketa oso handia amaiera arte eginez, eta bizirik ateratzen

ari zirenak hiri gogortutakoetara ihes egin zuten.

Eta herri guztia osasuntsu itzuli zen Josueren aldera Makedarako, eta Israelgo semeetako inork ez zuen bere mihiarekin marmartu.

Eta Josuek esan zuen: ireki haitzuloa, eta atera bost errege hauek haitzulotik. Eta bost erregeak atera zituzten kobazulotik: Jerusalemgo erregea, Hebrongo erregea, Jarmuthgo erregea, Lachishgo erregea eta Odollamgo erregea. Eta haiek Josueren aurrera atera zituztenetik, Josuek Israel guztia deitu zuen, baita gerrateko buruzagiak eta berarekin batera zihoazenak ere, haiei esanez: Aurreratu eta jarri zuen oinak haien lepoetan gain. Eta hurbilduz, haien oinak haien lepoetan gain jarri zituzten. Eta Josuek esan zien: Ez izan beldur haien, ezta ere ez amildu, izan ausartak eta izan indartsuk, horrela egingo baitie Jaunak zuen etsai guztiei, zeinen aurka borrokatzen baituzue. Eta Josuek hil zituen haiek, eta zintzilikatu zituen bost zuhaitzen gainean, eta zintzilikatuta zeuden zuhaitzen gainean arratsalde arte. Eta gertatu zen eguzkia sartzerakoan, Josuek agindu zuen, eta jaitsi zituzten haiek zuretatik, eta bota zituzten haiek kobazulora, non ihes egin zuten, eta harriak biribildu zituzten kobazuloaren gainera gaur egunera arte.

Eta Makeda hartu zuten egun hartan, eta ezpataz hil zuten, eta han zegoen arnasa hartzen zuen guztia erabat suntsitu zuten, eta ez zen inor bizirik gelditu ez ihes egin, eta Makedako erregeari egin zioten Jerikoko erregeari egin zioten bezala.

Eta Josue joan zen, eta Israeldar guztiak harekin, Makedaretik Lebnarako, eta Lebna setiatzen zuen. Eta Jaunak Israel-en eskuetan eman zuen hura, eta hartu zuten hura eta haren erregea, eta ezpataz hil zuten hura, eta bertan zegoen arnasa zuen guztia, eta ez zen inor salbatu edo ihes egin, eta haren erregeari egin zioten Jerikoko erregeari egin zioten bezala.

Eta Josue joan zen, eta Israel guztia harekin, Lebnatik Lakisera, eta inguratzen zuen hura eta setiatzen zuen hura. Eta Jaunaĸ Lakis Israelgo eskuetan eman zuen. Bigarren egunean hartu zuen, eta ezpataz hil zuten, eta guztiz suntsitu zuten, Lebnarekin egin zuten bezala. Orduan Elamek, Gazerko erregeak, igo zen Lakisi laguntzera, eta Josuek jo zuen hura ezpataren ahoarekin, eta bere herria, haien artean inor salbatua eta ihes egina gelditu ez zedin.

Eta Joshua joan zen eta Israel guztia berarekin Lachish-etik Odollam-era, eta hura setiatu zuen eta hura setiatu zuen. Eta Jaunak hura Israelen eskuan eman zuen, eta egun hartan hartu zuen hura, eta ezpataz hil zuen hura, eta arnasa zuen guztia suntsiketan hil zuten, Lakisi egin zioten moduan.

Eta Josue joan zen eta Israel guztia berarekin Hebronen barrura, eta hura setiatu zuen. Eta ezpataren ahoarekin jo zuten hura, eta arnasa zuen guztia bertan zegoen guztia, ez zen inor bizirik gelditu, Odollamekin egin zuten bezala, guztiz suntsitu zuten hura eta bertan zegoen guztia.

Eta Josue eta Israel guztia Debirrera itzuli ziren, eta hura inguratuta, Hartu zuten hura, eta haren erregea, eta haren herrixkak, eta jo zuten hura ezpataren ahoz, eta suntsitu erabat zuten hura, eta bertan zegoen arnasa zuen guztia, eta ez zuten utzi inor bizirik, Hebroni eta haren erregeari egin zieten moduan, horrela egin zioten Debiri eta haren erregeari.

Eta Josuek jo zuen lur mendi guztia, eta Negeba, eta lautada, eta Asedota, eta haien erregeak; ez zuten haietatik bizirik inor utzi, eta bizitzaren arnasa zuen guztia suntsitu zuen, Israelgo Jainko Jaunak agindu zuen moduan. Kades Barneatik Gazaraino, Gosen guztia Gibeonera arte. Eta Josuek haien errege guztiak eta haien lurra batera jo zituen, zeren Israelgo Jainko Jaunak Israelekin borrokatu zuen.

11

Baina Asorko errege Iabisek entzun zuenean, Maroneko errege Iobabengana bidali zuen, eta Sumooneko erregearengana, eta Azifeko erregearengana, Eta Sidon handiaren inguruko erregeekin, mendira eta Keneroth-en aurreko Araba-ra, eta lautadara, eta Phenaeddor-era, Eta ekialdetik kostaldeko kanaandartarretara, eta kostaldeko amorreartarretara, eta hetearretara, eta perizzitarretara, eta mendiko jebusearretara, eta hivitarretara, eta Hermon mendiaren azpiko Massyma lurraldera. Eta irten ziren haiek eta haien erregeak haiekin, itsasoaren hondarra bezala ugaritasunean, eta zaldiak eta gurdi

oso asko. Eta bildu ziren errege haiek guztiak beraiek eta elkarrekin heldu ziren, eta Marongo uraren ondoan kanpatu zuten Israelen aurka gerra egiteko.

Eta Jaunak esan zion Josue: Ez izan beldurrik haien aurrean, zeren bihar, ordu honetan, ni emango ditut errotuta haiek Israelren aurrean; haien zaldiak zainetan moztuko dituzu, eta haien gurdi-gerlakariak suz guztiz erreko dituzu. Eta Josue etorri zen eta herritar gerralari guztiak haiekin Maroneko uraren gainera, bat-batean, eta haien gainera erori ziren mendialdean. Eta Jaunak haiek Israelaren menpe eman zituen, eta haiek mozten jarraitu zituzten Sidon handiraino, eta Maseronraino, eta Massokeko lautadetaraino ekialderantz, eta moztu zituzten haiek ez uzteko haietako inor bizirik. Eta Josuek egin zien haiei, Jaunak agindu zion eran, haien zaldiak moztu zituen, eta haien gurdi-gerrak suz erre zituen.

Eta Josue itzuli zen denbora hartan, eta Asor hartu zuen, eta haren erregea, baina Asor lehenago erreinu hauen guztien gainean agintzen zuen. Eta ezpataz hil zuten bertan arnasa hartzen zuen oro, eta guztiak suntsitu zituzten, eta ez zen bertan arnasa hartzen zuen ezer utzi, eta Hazor suz erre zuten. Eta erresuma guztien hiri guztiak, eta haien errege guztiak hartu zituen Josue, eta hil zituen haiek ezpataren ahoz, eta suntsitu zituzten haiek, Moises Jaunaren zerbitzariak agindu zuen moduan. Baina hiri goitibeheratutako guztiak ez zituen erre Israelek, Asor bakarrik izan ezik; hau bakarrik erre zuen Israelek. Eta Israelgo semeek haren ondasun guztiak beraientzat

lapurtu zituzten, baina haiek guztiak ezpataren ahoz erabat suntsitu zituzten, haiek suntsitu zituen arte; ez zuten haietatik arnasa zuen ezer utzi. Zein moduan agindu zuen Jaunak Moisesi bere zerbitzariari, eta Moisesek halaber agindu zion Josue ari, eta horrela egin zuen Josuek, ez zuen ezer hautsi Moisesek agindu zion guztietatik.

Eta Josuek hartu zuen lur menditsu guztia, eta Negeb lur guztia, eta Gosen lur guztia, eta lautada, eta mendebaldekoaren aldera dagoena, eta Israelgo mendia, eta leku apalak. Mendira begirako lurrak Chelcha menditik, eta Seirira igotzen dena, eta Balagadera arte, eta Libanoko ordokiak Hermon mendiaren azpian, eta haien errege guztiak hartu zituen, eta suntsitu zituen, eta hil zituen. Eta Josuek egun gehiago egin zien gerra errege hauei.

Eta ez zen hiririk Israelek hartu ez zuenik, guztiak hartu zituzten gerran. Hori Jaunaren bidez gertatu zen, haien bihotza indartzea Israelen aurka gerran biltzeko, suntsitu izan zitezen, haiei errukia eman ez zekien, baizik suntsitu izan zitezen, Jaunak Moisesi esan zion moduan.

Eta Josue etorri zen denbora hartan, eta Anakimak suntsitu zituen mendialdean: Hebronetatik, Dabiretatik, Anabothetik eta Juda guztitik, haien hiriekin batera, eta Josuek haiek suntsitu zituen. Ez zen Enakimik utzi Israelgo semeen artetik, baina Gazan, Gethen eta Aseldón utzi ziren.

Eta Josuek lur guztia hartu zuen, Jaunak Moisesi agindu zion bezala, eta Josuek haiek Israelentzat oinordetzan eman zituen, haien tribuen araberako banaketan, eta lurrak gerrari atseden eman zion.

12

Eta hauek dira lurreko erregeak, zeintzuk Israelgo semeek hil zituzten, eta haien lurra jaso zuten Jordanaren bestaldean, ekialdetik, Arnongo arroatik Hermon mendira arte, eta Arabako lur guztia ekialdetik. Sihon, Amoritar-en erregea, Heshbonen bizi zena, Arnon-etik agintzen zuena, hau da, haranaren zati batean dagoen haranatik, eta Gileadeko erdiak Jabbok-eraino, Ammon-en semeen mugetaraino. Eta Arabah Chinnereth itsasoraino ekialderantz, eta Arabah itsasoraino, gatz itsasoa ekialdetik Beth-jeshimoth-erantz bidean, Teman-etik Asedoth Phasga azpian dagoena. Eta Og Bashaneko erregea erraldoien artetik gelditu zen, Ashtarothen eta Edreien bizi zena, Agintaria Hermon menditik eta Secchai-tik, eta Bashan osoa Gergesi mugartaraino, eta Machi, eta Gilead erdia Sihon Heshbon-eko erregeren mugaraino. Moisesek, Jaunaren zerbitzariak, eta Israelgo semeek jo zituzten haiek, eta Moisesek eman zuen hura ondare gisa Rubeni, eta Gadi, eta Manasesen leinu erdiari.

Eta hauek dira Amorreaen erregeak, Josuek eta Israelgo semeek hil zituztenak Jordanez harantz, Balagad itsasoaren ondoan Libanoko lautadan, eta Chelcha mendirantz Seirrera igotzen

direlarik, eta Josuek eman zien hura Israelgo tribuei heredatzeko haien zatiaren arabera. Mendian, eta lautadan, eta Araben, eta Asedothen, eta basamortuan, eta Negebben, Hetarra, eta Amorritarra, eta Kanaandarra, eta Perizzitarra, eta Hivitarra, eta Jebusitarra.

Jerikoko erregea, eta Ai-ko erregea, zeina Betelen ondoan dagoen, Jerusalemgo erregea, Hebrongo erregea, Hierimouth-eko erregea, Lachish-eko erregea, Ailam-eko erregea, Gazer-eko erregea, Debir-eko erregea, Gader-eko erregea, Hermath erregea, Ader erregea, Lebnako erregea, Odollamgo erregea. Erregea joan zen, Taphouteko erregea, Opherko erregea, Arok-eko Ophek erregea, Asom erregea, Symoonen erregea, Mambroth erregea, Aziph erregea, Kadesheko erregea, Zahhakeko erregea, Maredoth erregea, Carmeletik Iekom erregea, Odollameko erregea Pheneadorrena, Galileako Geiko erregea, Thersa-ko erregea, hauek guztiak hogeita bederatzi errege dira.

13

Eta Josue zaharragoa zen, egunetan aurreratua, eta Jaunak esan zion Josueri: zu aurreratu zara egunetan, eta lurra asko geratzen da ondare gisa. Eta hau da utzitako lurra, Filistearren mugak, Gesiri eta Kanaandarra. Bizilagun gabeko lurraldetik, Egiptoko aurpegiaren arabera, Akkaroneko mugaraino, ezkerretik Kanaandiarrenak, zenbatzen da Filistearren bost satrapiei:

Gazatarrarentzat, eta Asdodtarrarentzat, eta Askalontarrarentzat, eta Gettarrarentzat, eta Akkarontarrarentzat, eta Euaiotarrarentzat. Thaimandik eta Kanaango lur osoan Gazaren aurrean, eta sidonioak Afekera arte, amorearren mugaraino arte, eta Filistearren Galiath lur guztia, eta Libano guztia eguzki sortzeetatik, Gilgaletik Hermon mendiaren azpitik Hamatheko sarreraraino. Mendialdean bizitzen duen guztia Libanotik Masereth Memphomaimen artean. Sidoniar guztiak, nik haiek suntsituko ditut Israelen aurpegitik, baina banatu ezazu hura zozketaz Israelari, zuri agindu nizun moduan.

Eta orain banatu lur hau herentziaz bederatzi leinuei eta Manasseren leinu erdiari. Jordanetik itsaso handiraino, eguzki-sartzean, emango diozu hura; itsaso handiak mugatuko du. Bi leinuei, eta Manaseren leinuaren erdiari, Rubenei, eta Gadei eman zien Moisesek Jordanaren harandetik, ekialdera, eguzkiaren aldera; eman zion Moisesek, Jaunaren zerbitzariak. Aroer-etik, Arnon erreka-ibilguaren ertzean dagoena, eta haranaren erdian dagoen hiria, eta Misor osoa Medeba-tik, Sihon Amorrearraren erregeak zituen hiri guztiak, Hesbonen erreinatu zuena, Ammondarren mugetaraino, Eta Galaaditis, eta Gesiriko mugak, eta Machatiarrak, Hermon mendi osoa, eta Basanitis osoa Acharaino, Og-en Basaneko erresuma osoa, Astarot-en eta Edrei-en erreinatu zuena; hau erraldoien artetik geratua zen, eta Moisesek jo eta suntsitu zuen. Eta Israelgo seme-alabek ez zituzten guztiz suntsitu Gesiritarra, Machatiarra eta Kanandarra, eta Gesiriko erregea eta Machatiarra Israelgo

seme-alaben artean bizi izan ziren gaurko eguneraino.

Levi-ren leinuari ez zitzaion oinordetzarik eman; Jauna, Israelgo Jainkoa, hau da haien oinordetzea, Jaunak haiei esan zien bezala, eta hau da banaketa, Moisesek Israelgo semeei banatu ziena Moabgo Araboth-en, Jordanaren bestaldean, Jeriko-ren aurrean.

Eta Moisesek Ruben leinuari eman zion haien klanen arabera. Eta haien mugak Aroer-etik izan ziren, Arnon haranak aurrez aurre dagoena, eta Arnon haranak barruan dagoen hiria, eta Misor osoa, Hesebonera arte, eta Misorren dauden hiri guztiak, eta Daibon, eta Bamoth Baal, eta Meelbothen etxea, eta Bashan, eta Bamoth, eta Mephaath eta Kiriathaim, Eta Sebama, eta Serada, eta Sion Enab mendian, eta Beth peor, eta Asedoth Phasga, eta Baiththaseinoth, Eta Misor-eko hiri guztiak, eta Amorreaen errege Sihon-en erresuma osoa, zeina Moisesek jo zuen hura eta Madian-eko buruzagiak, eta Evi, eta Rekem, eta Zur, eta Hur, eta Reba buruzagi hila Zion-en, eta Zion-eko bizilagunak.

Eta Balaam, Beor-en semea, ikuslea, jomugan hil zuten.

Gertatu zen, baina, Rubenen mugak, Jordania muga. Hau da Rubenen semeen ondarea haien klanen arabera, haien hiriak eta haien baserriak.

Moisesek eman zien Gaden semeei haien klanen arabera. Eta

haien mugak Jazer, Galaadeko hiri guztiak eta Amongo semeen lurraren erdia Araba arte izan ziren, hau da Aradaren aurrean dagoena. Eta Hesbondik Arabotheraino, Mizpah-ren arabera, eta Botanim, eta Maan, Dibon-en mugaraino. Eta Enadom eta Othargai eta Bainthanabra eta Sokchotha eta Saphan, eta Sihon Heshbongo erregearen gainerako erreinua, eta Jordanak mugatuko du Chinnereth itsasoaren zati bateraino, Jordanez haratago, ekialdetik. Hau Gad-en semeen oinordekotasuna da, haien klanek arabera eta haien hiriek arabera. Haien klanek arabera lepoa itzuliko dute haien etsaien aurrean, zeren haien hiriak eta haien baserritegiak haien klanek arabera banatu baitziren.

Eta Moisesek Manasesen tributako erdiari eman zien beren klanen arabera. Eta haien mugak Maanetatik zetozen, Basango erresuma osoa, Basango errege Og-en erresuma osoa, eta Jair-en herrixka guztiak, Basaniten daudenak, hirurogei hiri. Eta Galaadeko erdia, eta Astarothen, eta Edrainen, Og erresumako hiriak Basanitiden, Makirren semeei, Manaseren semeei, eta Makirren semeen erdiei, Manaseren semeei, haien klanen arabera. Hauek dira Moisesek heredatu zituenak Jordanaren bestaldean, Moabeko Araboth-en, Jordanaren bestaldean, Jerikoren ekialdean.

14

Eta hauek dira Israelgo semeei Kanaango lurrean lurra banatu

zietenak: Eleazar apaizak, Josue Nunen semeak, eta Israelgo semeen tribuen familia buruzagiek banatu zieten. Zozketaren arabera heredatu zuten, Jaunak Josueren eskuan bederatzi tribuei eta erdi tribuari agindu zuen bezala Jordango harandetik. Eta lebitarrei ez zien zatirik eman haien artean, Joseren seme-alabak bi leinuak zirelako, Manase eta Efraim, eta Lebitarrei ez zitzaien lurrik eman, hiriak baizik bizitzeko, eta haien abereentzat bereizitako lekuak, eta haien abereak. Jaunak Moisesi agindu zion eran, hala egin zuten Israelgo semeek, eta lurra banatu zuten.

Eta Judaren semeak Josueren aurrera hurbildu ziren Gilgalen, eta Kaleb Jefuneren semeak, Kenezarrak, esan zion: zu dakizu Jaunak Moises Jainkoaren gizonari niri buruz eta zuri buruz Kades Barnean esan zion hitza. Berrogei urteko nintzen Moisesek, Jainkoaren zerbitzariak, Kades Barnetik lurra zelatatzera bidali ninduenean, eta haren adimenaren arabera erantzun nion. Nire anaia-arrebak, nirekin igo zirenak, herriaren bihotza aldatu zuten, baina ni erabat erabakita nengoen nire Jainko Jauna jarraitzeko. Eta Moisesek zin egin zuen egun hartan, esanez: Zainpatu zenuen lurra zure oinordetza izango da eta zure seme-alaben oinordetza betiko, zeren Jauna gure Jainkoa jarraitzeko atzetik jarri baitzinen. Eta orain Jaunak elikatu nau esan zuen eran, berrogeita bosgarren urte hau da, Jaunak hitz hau Moisesi esan zionetik, eta Israelek basamortuan ibili zen bitartean, eta orain hona, ni gaur laurogei eta bost urtekoa naiz, Oraindik indartsua naiz gaur, Moisesek ni bidali zuenean bezala, orain ere hain indartsua naiz gerrara

irteteko eta sartzeko. Eta orain mendi hau eskatzen dizut, Jaunak egun hartan esan zuenez, zuk hitz hau egun hartan entzun zenuen, orain ordea Anakimdarrak han daude, hiri gotor eta handiak, beraz Jauna nirekin badago, suntsituko ditut haiek, Jaunak niri esan zidan moduan.

Eta Josuek bedeinkatu zuen, eta Hebron eman zion Calebi, Jefuneren semeari, Kenazen semeari, ondare gisa. Horregatik gertatu zen Hebron Calebena, Jefuneren semearena, Kenazdarrarena, ondare gisa gaur egun arte, hark Israelgo Jainko Jaunaren aginduari jarraitu ziolako. Hebronen izena lehenago Argob hiria zen, Anakimen hiria nagusia hau, eta lurrak gerratik atseden hartu zuen.

15

Eta gertatu zen Judaren tribuaren mugak haien klanen arabera Idumearen mugetatik, Sin basamortutik Kadesera arte hegoalderantz.

Eta gertatu zen haien mugak Hegoaldetik hasi eta gatz itsasoaren zati batera iritsi arte, Hegoaldera daraman mendi-hegaletik. Eta igarotzen da Akrabinen igoeraren aurrean, eta inguratzen du Sena, eta igotzen da hegoaldetik Kades Barneara, eta ateratzen da Aseron, eta igotzen da Saradara, eta ateratzen da Kadeseko mendebaldekoari. Eta ateratzen da Salmonara, eta zeharkatzen du Egiptoko arroilara arte, eta haren mugen irteera

itsasora izango da; hau da haien mugak Hegoaldetik.

Eta ekialdeko mugak: itsaso gazi guztia Jordanera arte. Eta haien iparraldeko mugak, itsasoaren tontorretik eta Jordanaren aldetik. Mugak Bethaglaim aldera igotzen dira, eta iparraldetik Betharabara igarotzen dira, eta mugak Rubenen semearen Baion harrira igotzen dira. Eta mugak igotzen dira Achor arroaren laugarren alderantz, eta jaisten dira Gilgalera, zeina dagoen Adummimen igoeraren aurrez aurre, zeina dagoen arroaren hegoaldean, eta zeharkatzen du eguzkiaren iturriaren uretara, eta bere irteera Rogel iturria izango da. Eta mugak igotzen dira Ennomen barrankarainoko, Jebusitaren bizkarrean hegoaldetik —hau da Jerusalem—, eta mugak igarotzen dira mendiaren gailurrean, Ennomen barrankaaren aurrean itsasoaldera, Rafaimen lurraren partean iparraldean, Eta muga mendiaren gailurretik Naftoren ur-iturburura iragan egiten du, eta Efron mendira iragan egiten du, eta muga Baalera eramango du; hau Iarim hiria da. Eta muga Baal-etik itsasorantz inguruan joango da, eta Assar mendira igaroko da Jarin hiriaren atzeko aldetik Iparraldetik, hau Chaslon da, eta eguzkiaren hirira jaitsiko da, eta Hegorantz igaroko da, Eta muga zeharkatzen du Akkaronaren bizkarraren arabera iparraldera, eta mugak aterako ditu Sokkhothera, eta mugak igaroko ditu hegoaldera, eta aterako du Lebnara, eta mugen irteera itsasora izango da. Eta haien mugak itsasotik, itsaso handi horrek markatuko ditu. Hauek dira Judaren semeen mugak inguruan, haien klanen arabera.

Eta Caleberi, Jephunnehen semeari, zati bat eman zitzaion Judaren semeen artean Jainkoaren aginduagatik, eta Josuek eman zion Arbok hiria, Anaken hiri nagusia; hau da, Hebron. Eta Calebek, Jephunnehen semeak, handik suntsitu zituen Anaken hiru semeak: Sheshai, Talmai eta Ahiman. Eta Caleb handik igo zen Debiren bizilagunengana, baina Debiren izena lehenago Idazkien Hiria zen.

Eta Calebek esan zuen: Nork hartuko duen eta konkistatuko duen Idazkien hiria eta jabetuko den haren, hari emango diot Achsah nire alaba emazte. Eta Gotoniel Kenezen semeak, Kaleben anaiak, hartu zuen hura, eta eman zion bere alaba Askan emaztetzat. Eta gertatu zen, joan zedin hura, eta aholkatu zion, esanez: Eskatuko diot nire aitari soro bat. Eta oihukatu zuen astetik, eta Kaleb-ek esan zion: Zer gertatzen zaizu? Eta esan zion: Eman iezadazu bedeinkapena, zeren Negebeko lurra eman baitidazu. Eman iezadazu Bothanis. Eta eman zion Gonathlah goikoa eta Gonathlah behekoa.

Hau Judaren semeen leinuaren ondarea da. Izan ziren, baina, haien hiriak Judaren semeen tribuaren aldean, Edomeko mugen gainean, basamortuan, eta Baseeleel, eta Ara, eta Asor. eta Ikam, Regma eta Arouel, eta Kades, eta Asorionain eta Mainam, eta Balmaana, eta haien herriak, eta Asherongo hiriak, hau da, Hazor, Eta Zure, eta Salma, eta Moladah. eta Seri eta Baalath, Eta Cholasheola, eta Beersheba, eta haien herriak, eta haien baserrikoak, Bala, eta Bakok, eta Asom, Eta Elboudad, eta Bethel, eta Hormah. eta Ziklag, eta Macharim eta Sethennak, Eta Labos,

eta Sale, eta Eromoth, hogeita bederatzi hiri, eta haien herriak.

Lautadan Astaol, eta Raa, eta Assa. Eta Jositakoa, eta Tenkaturikoa, eta Iluthoth, eta Emagina, eta Jermouth, eta Odollam, eta Membra, eta Saocho, eta Iazeka, Eta Sakarim, eta Gadera, eta haien baserrialdeak, hamalau hiri, eta haien herrixkak. Seneh, eta Adasan, eta Magadalgad, eta Dalad, eta Mizpah, eta Iachareel, eta Basedoth, eta Ideadalea, eta Chabra, Maches eta Maachos, eta Gedor, eta Bagadiel, eta Noman, eta Machedan, hamasei hiri, eta haien herriak, Lebna, eta Ithak, eta Enoch, eta Iana eta Nasib, Eta Keilam, eta Akiezi, eta Kezib, eta Bathesar, eta Ailom, hamar hiri, eta haien herriak. Ekron, eta bere herriak, eta haien baserrikoak, Ekron-etik Gemnara, eta Asedoth-en ondoan dauden guztiak, eta haien herriak, Asiedoth, eta haren herriak, eta haren baserrialdeak, Gaza, eta haren herriak, eta haren baserrialdeak Egiptoko errekara arte, eta itsaso handia mugatzen du.

Eta mendi-herrialdearen Samir, eta Jether eta Sokoh, Eta Urruna, eta Idazkien hiria, hau da, Debir. eta Anon, eta Into, eta Manna, eta Aisam, eta Gosem, eta Halu, eta Hanna, eta Gilom, hamaika hiri, eta haien herriak, Airem, Remna eta Soma, eta Jemain, eta Baethachu, eta Phakoua, Eta Euma, eta Arbok hiria, hau Hebron da, eta Sorath, bederatzi hiri, eta haien baseriak. Maon, eta Carmel, eta Ziph, eta Juttah, eta Jariel, eta Arikam, eta Zakanaim, eta Gibeah eta Timnah, bederatzi hiri, eta haien herriak, Ailoua, eta Beth zur, eta Geddon, eta Magaroth, eta Bethanam, eta Thekoum, sei hiri, eta haien herriak, Kiriath baal, hau da Iarim

hiria, eta Sotheba: bi hiri, eta haien baserrialdeak. eta Baddargeis, eta Tharabaam, eta Ainon, Eta Aiochioza, eta Naflazon, eta Sadongo hiriak, eta Arkades: zazpi hiri eta haien herriak.

Eta Jebusearrak Jerusalemen bizi ziren, eta Judako semeek ezin izan zituzten suntsitu haiek, eta Jebusearrak Jerusalemen bizi izan ziren egun honetaraino.

16

Eta gertatu ziren Joseren semeen mugak Jordanetik, Jerikoko aldetik ekialdetik, eta igoko da Jerikotik menditsura, basamortura, Betel Luzara. Eta irtengo da Betelera, eta Ahatartiren mugetatik igaroko da. Eta itsasoaren gainetik igaroko da Aptalimen mugetara, Bethhoron behekoaren mugetaraino, eta haien irteera itsasoaren gainean egongo da. Eta Josephen semeek heredatu zuten, Ephraim eta Manasseh.

Eta gertatu ziren Efraimeko semeen mugak haien klanen arabera, eta haien ondarearen mugak ekialdetik Atarotetatik eta Eroketik Bet-horon goikoraino eta Gazararaino izan ziren. Eta mugak itsasora iritsiko dira Icasmonera iparraldetik Beroatik, ekialderantz inguratuko da Thenasara eta Sellesera, eta ekialdetik igaroko da Ianokara. Eta Machora, eta Atarotha, eta haien herriak, eta Jerichora etorriko da, eta Jordanera irtengo da. Eta hilobititik mugak itsasorantz joango dira Chelkanara, eta

haien irteera itsasoan izango da; hau da Efraim leinuaren ondarea beren klanen arabera.

Eta Efraimen semeentzat bereizitako hiriak Manaseren semeen oinordetzaren erdian zeuden, hiri guztiak eta haien herriak. Eta Efraimek ez zuen suntsitu Gazeren bizi zen kanaandarra, eta kanaandarra Efraimen bizi izan zen egun honetara arte, Egiptoko errege Faraoia igo zen arte, eta hura hartu zuen, eta hura suz erre zuen, eta kanaandarrak, eta ferezoarrak, eta Gazeren bizi zirenak zulatu zituzten, eta Faraoiak hura eman zion ezkontza-doharian bere alabari.

17

Eta gertatu ziren Manase semeen leinuaren mugak, hau Joseren lehenengo jaiotakoa, Makirrentzat, Manasesen lehenengo jaiotakoa, Galaadaren aita; gizona gerralaria baitzen Galaaditis-en eta Basanitis-en. Eta gertatu zen Manasehren gainerako semeei haien klanengatik: Ieziren semeei, eta Kelezen semeei, eta Iezielen semeei, eta Sychemen semeei, eta Symarimen semeei, eta Opheren semeei; hauek arrak ziren haien klanengatik.

Eta Salpaad Opher-en semeari ez zitzaizkion semerik izan, baizik alabak, eta hauek dira Salpaad-en alaben izenak: Maala, Noua, Egla, Melcha eta Thersa. Eta Eleazar apaizaren, Josue eta buruzagien aurrean zutik egon ziren, esanez: Jainkoak Moisesen

eskuaren bidez agindu zuen guri oinordetzea eman gure anaien artean, eta Jaunaren aginduaren bidez zoria eman zitzaien haien aitaren anaien artean. Eta haien soka-neurtzea erori zen Anassatik, eta Labek lautada Galaadeko lurretik, zein Jordanaren bestaldean dagoen. Manasseh-en semeen alabek oinordetza jaso zuten beren anaien artean, baina Gilead-eko lurra Manasseh-en gainerako semeei egokitu zitzaien.

Eta Manasseh semeen mugak Delehanath izan ziren, hau Anath semeen aurrean dagoena, eta mugak Jamin eta Jassib aldera doaz Taphthoth iturbururaino. Manassehrentzat izango da, eta Taphath Manassehren mugen gainean Ephraimren semeentzat. Eta mugak jaitsiko dira Charan arroaren gainera, hegoaldera, Jariel arroaren arabera, terebintoa Efraimi eta Manasehko hiriaren artean, eta Manasehko mugak iparraldera errekaren gainera, eta haren irteera itsasoa izango da. Hegoaldetik Efraimari, eta iparraldean Manasesi, eta itsasoa izango da haien muga, eta Aserrekin elkartuko dira iparraldean, eta Isakarrekin ekialdetik. Eta Manasesek Isakarren eta Aserren izango ditu Baitoan eta haien herriak, eta Dorreko bizilagunak eta haren herriak, eta Megidoko bizilagunak eta haren herriak, eta Mafetaren hirugarrena eta haren herriak.

Eta Manasehren seme-alabak ez ziren gai hiri hauek suntsitzeko, eta kanaandarra lur honetan bizitzen hasi zen. Eta gertatu zen Israelgo semeak indartu zirenean, Kanaandarrak menpeko egin zituzten, baina haiek guztiz suntsitu ez zituzten.

Joseren semeek Josueri erantzun zioten, esanez: Zergatik eman diguzu ondare bakar bat eta neurri-lerro bakar bat? Gu herri handia gara, eta Jainkoak bedeinkatu gaitu. Eta Joshuak esan zien: Baldin jende handia bazara, igo basora eta garbitu zeure buruarentzat, baldin Efraimen mendiak estutzen bazaitu. Eta esan zuten: Ez zaigu atsegin Efraimen mendia, eta Kanaandarrak, han bizi denak Bet Seanen eta bere herrixketan, Jezreelgo haranean, zaldi hautatuak eta burdina ditu. Eta Joshuak Joseren semeei esan zien: baldin herri handia bazara eta indar handia baduzu, ez duzu zati bakarra izango, Baso-lurraldea zuretzat izango da, zeren baso-lurraldea da eta garbituko duzu hura, eta zuretzat izango da, eta noiz suntsituko duzun Kanaandarra, zeren zaldi aukeratua harentzat da, zu ordea haren gainetik nagusitzen zara.

18

Eta Israelgo semeen biltzar osoa Shiloh-en bildu zen, eta han testigantzaren denda finkatu zuten, eta lurra haien mende geratu zen.

Eta Israelgo semeak utzi ziren, zazpi tribu ez zuten heredatu. Eta Josuek esan zien Israelgo semeei: Noiz arte ahulduko zarete gure Jainko Jaunak eman zuen lurra heredatzeko? Eman zuen gizonak, hiru leinu bakoitzetik, eta jaiki ondoren joan bitez lurra zehar, eta deskribatu bitez hura nire aurrean, zatitu beharko den bezala. Eta haren aldera joan ziren, Eta zazpi zati banatu

zizkien; Judak bere muga ezarriko du hegoaldetik, eta Joseren semeek beraiek iparraldetik. Zuek, ordea, zatitu lurra zazpi zatitan, eta ekarri hona niri, eta aterako dut zuei zozketea Jauna gure Jainkoaren aurrean. Ez dago zatirik Leviren semeentzat zuen artean, zeren Jaunaren apaizgoa bere zatia baita, eta Gad eta Ruben eta Manaseren leinuaren erdiak hartu zuten beren oinordetza Jordanaren bestaldean ekialderantz, eman zien Moises Jaunaren zerbitzariak.

Eta gizonak jaiki zirenean joan ziren, eta Josuek agindu zien joaten ziren gizonei lurra neurtzeko, esanez: Zoazte eta neurtu lurra, eta zatozte nire aldera, eta hemen aterako dizuet zozketea Jaunaren aurreanSilon. Eta joan ziren eta lurra zeharkatu zuten, eta ikusi zuten hura, eta idatzi zuten hura hiriak arabera, zazpi zatitan liburu batean, eta ekarri zuten Josueren aurrera. Eta Josuek zozketa bota zien Siloan, Jaunaren aurrean.

Eta Benjaminen leinuaren zozketea irten zen lehena, haien klanen arabera, eta haien zozketaren mugak irten ziren Judaren semeen eta Joseren semeen artean.

Eta haien mugak Iparraldetik izan ziren, Jordanetik igoko dira mugak Jerikoren atzealdearen arabera Iparraldetik, eta igoko da mendiaren gainera itsasorantz, eta haren irteera Mabdaritiseko basamortua Bethon izango da. Eta mugak handik igaroko dira Luzara, Luzaren bizkarrean Hegoaldetik, hau da Betel, eta mugak jaitsiko dira Maatarot Orek mendialdean, zeina dagoen Hegoaldera Bet-horon beheranzkoan.

Eta mugak zeharkatuko ditu, eta igaroko da itsasoari begira dagoen zatitik, hegoaldetik, menditik Baithwron hegoaldearen aurrean, eta haren irteera Kariath Baal-era izango da; hau Kariathiarin da, Judako semeen hiria; hau da itsasorantz dagoen zatia.

Eta zati hori hegoalderantz Kariath Baal-etik, eta mugak igaroko ditu Gasin-era, Naphto-ko ur iturriaren gainean. Eta mugak zati batera jaitsiko dira, hau da, Sonnam haranaren aurrean, Emek Refaimen zati batetik iparraldetik, eta Gaienna jaitsiko da Jebousairen bizkarrera hegoaldetik, Rogel iturrirantz jaitsiko da. Eta Betsemes iturriaren gainetik igaroko da, eta Galiloten gainetik pasatuko da, zeina Etameko igoeraren aurrez aurre dagoen, eta Ruben semeen Baionen harrira jaitsiko da, Eta Betarabaren bizkarraren arabera igaroko da Iparraldetik, eta mugetara jaitsiko da itsasoaren bizkarraren gainera Iparraldetik. Eta mugaren irteera izango da gatz itsasoaren gailurrean, iparraldera, Jordanaren zati batera, hegoaldetik. Hauek dira mugak hegoaldetik.

Eta Jordanak ekialdeko aldetik mugatuko du; hau da Benjaminen semeen oinordetza, haren mugak inguruan leinuka.

Eta Benjaminen semeen hiriak beren klanen arabera izan ziren Jeriko, eta Betegai, eta Amekasis, eta Baithabara, eta Sarai, eta Besana, eta Aien, eta Phara, eta Ephrathah. eta Caraphah, eta Chephirah, eta Moni, eta Gibeah, hamabi hiri, eta haien herriak, Gibeon, eta Ramah, eta Beeroth, eta Mass, eta Miron, eta Amok,

eta Phira, eta Kaphan, eta Nakan, eta Zelekan, eta Thareela, Eta Jebus, hau da Jerusalem, eta Gabaoth, Iarim, hamahiru hiri, eta haien herriak, hau da Benjaminen semeen ondarea haien klanen arabera.

19

Eta Simeonen semeen bigarren zoria atera zen, eta haien ondarea Judaren semeen zatien artean egon zen. Eta haien zozketak Beerseba, Samaa eta Moladah izan ziren, eta Arsola, eta Bola, eta Jason, eta Erthoula, eta Planak, eta Horma, eta Sicelac, eta Baithmachereb eta Sarsusin, eta Batharoth, eta haien eremuak, hamahiru hiri, eta haien herriak. Quiet, Warm, Jether eta Dry, lau hiri eta haien herriak, Beren hirien inguruan Balek arte joaten Bameth Hegorantz, hau da Simeon semeen tribuaren ondarea beren klanen arabera. Judarren zozketa-lurretik Simeon semeen leinuaren ondarea, zeren Judaren semeen zatia haien-a baino handiagoa gertatu zen, eta Simeon semeek haien zozketa-lurraren erdian jaso zuten ondarea.

Eta hirugarren zozketak Zabulonentzat irten zen, haien klanen arabera, haien ondarearen mugarriak Esedekgola izango dira, haien mugarriak, itsasoa eta Magelda, eta Betharabah-en elkartuko da arroarekin, Jeknam-en aurrean dagoena. Eta Seddouketik itzuli zen, ekialdetik aurkakotik, Beth shemesh-etik Chaseloth aith-en mugetaraino, eta Dabiroth-era igaroko da, eta Phanggai-ra igoko da. Eta handik inguratuko da aurkaratik

ekialderantz Gebere gainera, Katasem hiri gainera, eta igaroko da Remmona gainera, Matharaoza. Eta mugak iparraldera Hamatherantz inguruan joango dira, eta haien irteera Ziphronen gainean izango da. eta Katanath, eta Nabaal, eta Symoon, eta Jeriko, eta Baithman. Hau da Zabulonen semeen leinuaren oinordekotasuna beren klanen arabera, haien hiriak eta haien herriak.

Eta Issachar-i laugarren zozketak irten zitzaion. Eta haien mugak Iaziel, Chasaloth eta Sunam izan ziren, eta Agin, eta Siona, eta Reeroth, eta Anachereth, eta Dabiron, eta Kishon, eta Rebes, Eta Remmas, eta Ieon, eta Tomman, eta Aimarek, eta Bersaphes. Eta mugak Gathbor gainean elkartuko ditu, eta Salim gainean itsasoaren arabera, eta Beth shemesh, eta mugen irteera Jordania izango da beretzat. Hau da Isakar semeen tribuaren oinordekotza beren klanen arabera, haien hiriak eta haien herriak.

Eta bosgarren zozketaren txanda Asherri egokitu zitzaion, beren klanei dagokienez. Eta haien mugak Exeleketh, Aleph, Baithok eta Keaph izan ziren. eta Elimelech, eta Ammiel, eta Maaseiah, eta Karmelorekin elkartuko da itsasoaren ondoan, eta Sionekin, eta Labanath. Eta ekialdetik, eguzkiaren aldetik eta Baitegenetik itzuliko da, eta Zabulonarekin eta Ekgairekin elkartuko da, eta Ftaiel iparralderantz, eta Saftaibaitme, Inael mugetara sartuko da, eta Kobamasonelera igaroko da. Eta Elbon, eta Rahab, eta Ememaon, eta Kanthan Sidon handiaren arte. Eta mugak Ramara itzuliko ditu, eta Masphassat iturriaren arte, eta

Tiriarrenak, eta mugak Jasiph gainera itzuliko ditu, eta haren irteera itsasoa izango da, eta Apoleb, eta Echozob. eta Archob, eta Aphek, eta Rhaau. Hau da Asher semeen tribuaren ondarea, haien klanen arabera, haien hiriak eta haien herriak.

Eta Neftaliri seigarren zozketaren txanda atera zitzaion. Eta haien mugak Moolam, Mola, Besemiin, Arme, Nabok eta Iephthamai izan ziren, Dodamera arte, eta haren irteerak Jordan izan ziren. Eta mugak itsasora itzuliko dira Aththabor-en, eta handik Iakana-ra pasatuko da, eta Zebulun-ekin batuko da hegoaldetik, eta Asher itsasoaren aldean batuko da, eta Jordan ekialdeko eguzkitik.

Eta Tiriarren hiri harresituak, Tiro, eta Omathadaketh, eta Cenereth, eta Armath, eta Arael eta Asor, eta Ontzi-ak, eta Assarion, eta Asor-eko iturria, eta Keroe, eta Megalaarim, eta Baiththame eta Thessamys. Hau Neftalíren semeen tribuaren herentzia da.

Eta Dani zazpigarren zozketaren ateratzen zitzaion. Eta haien mugak Sarath, eta Asa, eta Sammaus hiriak izan ziren. eta Salamis, eta Ammon, eta Silatha eta harturik, eta Timnah, eta Ekron, eta Alcatha, eta Begeton, eta Gebeelan, eta Azor, eta Banaibakat, eta Landatzailea. eta itsasotik Herakoien muga Joparen ondoan. Hau Danen semeen tribuaren oinordekotasuna da, beren klanen arabera, beren hiriak eta beren herrixkak.

Eta Dan-en semeak joan ziren eta Lachish-en aurka borrokatu

zuten, eta hartu egin zuten, eta ezpataren ahoz jo zuten, eta bertan bizitu ziren, eta bere izena Leshem Dan deitu zioten.

Eta joan ziren lurra hartzera beren mugen arabera, eta Israelgo semeek ondarea eman zioten Josue, Nunen semeari, haien artean. Jainkoaren aginduaren bidez, eman zioten hari eskatu zuen hiria, Thamnasaarch, Ephraim mendian dagoena, eta hiria eraiki zuen eta bertan bizi izan zen.

Hauek dira zatiketak Eleazar apaizak, Josue Nunen semeak eta familia-buruzagiek Israelgo leinuetan zozketen bidez eman zituztenakSilon, Jaunaren aurrean, lekukotasunaren karparen ateen ondoan, eta joan ziren lurra hartzera.

20

Eta Jaunak Josueri hitz egin zion, esanez, Hitz egin Israelgo semeei, esanez: eman ihes-hiriak, zeintzuei buruz hitz egin nizuen zuei Moisesen bidez. Babeslekua hiltzaileari, jo duenak arima nahi gabe, eta izango dira zuentzat hiriak babeslekua, eta ez da hilko hiltzailea odolaren mendekatzailearen eskutik, jarri arte batzarrearen aurrean epaiketara.

Eta Kadesh bereizi zuen Galileako Neftaliren mendian, eta Sikem Efraimeko mendian, eta Arbok hiria —hau Hebron da— Judako mendian.

Eta Jordanaren harantzago Bosor eman zuen basamortuan, lautadan, Ruben leinutik, eta Aremot Galaaden, Gad leinutik, eta Gaulon Basanen, Manase leinutik.

Hauek dira Israelgo semeentzat eta haien artean bizi den arrotzarentzat deitutako hiriak, nahi gabe arima jotzen duen orok han ihes egin dezan, odolaren mendekatzailearen eskuan hil ez dadin, biltzarraren aurrean epairako aurkeztu arte.

21

Eta Leviren semeen aita nagusiak hurbildu ziren Eleazar apaizaren aurrera, eta Nun-en seme Josueren aurrera, eta Israelgo tribuetako familia buruzagien aurrera, Eta esan nien haiei Shiloh-en, Canaan lurrean, esanez: Jaunak agindu zuen Moisesen bidez eman guri hiriak bizitzeko, eta larre lurraldeak gure abereentzat. Eta Israelgo semeek Levitei eman zizkieten hiriak eta haien larre lurraldeak banaketan, Jaunaren aginduaren bidez.

Eta Kaaten herriarentzat zozketaren emaitza irten zen, eta Aaronen seme-alabei, apaiz lebitarrei, Judaren leinutik eta Simeonen leinutik eta Benjaminen leinutik zozketaz hamahiru hiri eman zitzaizkien.

Eta Kaathen seme gelditutakoei, Efraimen leinuaren, Danen leinuaren eta Manasesen leinuaren erdiaren zozketa bidez,

hamar hiri.

Eta Gedson-en semeei Isakar-en tributik, Aser-en tributik, Neftali-en tributik eta Manase-en erdi tributik Basan-en hamahiru hiri eman zizkieten.

Eta Merariren semeei, haien klanei arabera, Ruben tribuetatik, Gad tribuetatik eta Zabulon tribuetatik zozketaz hamabi hiri eman zizkieten.

Eta Israelgo seme-alabek Lebitarrei hiriak eta haien larreak eman zizkieten, Jaunak Moisesi agindu zion moduan, zozketaz.

Eta Judaren semeen leinuak eta Simeonen semeen leinuak eta Benjaminen semeen leinutik eman zituzten hiri hauek, eta deituak izan ziren Aaronen semeei Kaathen herriko Leviren semeen artetik, zeren hauei gertatu baitzitzaien zozketea. Eta eman zien haiei Kariatharbokea, Enaken ama-hiria; hau da Hebrona, Judaren mendian, baina haren inguruko larre-lurrak. Eta hiriko zelaiak eta bere herriak eman zizkien Josuek Kaleben, Jefuneren semearen, semeei jabetzan.

Eta Aaronen semeei eman zien hiltzailearentzat aterpetxe-hiria, Hebrona, eta harekin batera bereizitako lurrak, eta Lemna, eta honekin batera bereizitako lurrak, Eta Ailom, eta honi bereizitakoak, eta Tema, eta honi bereizitakoak, Eta Barre eta honetarako bereizitakoak, eta Debir eta honetarako bereizitakoak, Eta Asa bere lurrekin, eta Tanu bere lurrekin, eta

Betshemesh bere lurrekin: bederatzi hiri bi leinu hauengandik. Eta Benjaminen tribuaren artetik, Gabaona eta berari bereizitakoak, eta Gathet eta berari bereizitakoak, Eta Anatot bere lurraldearekin, eta Gamala bere lurraldearekin, lau hiri. Aaronen semeen apaizen hiri guztiak, hamahiru.

Eta Kaateko seme-alaben herriei, Kaateko seme-alabetatik gelditzen ziren lebitarrei, haien apaizen hiria Efraim leinutik izan zen. Eta eman zieten haiei ihesaren hiria, hiltzailearena, Sikem, eta berari bereizitakoak, eta Gazara eta haren inguruak, eta berari bereizitakoak Eta Beth horon, eta honetarako bereizitako hiriak, lau hiri. Eta Dan leinutik, Elkothaim eta honi bereizitakoak, eta Gethedan eta honi bereizitakoak, Eta Aijalon, eta honi bereizitakoak, eta Getheremmon, eta honi bereizitakoak, lau hiri. Eta Manasehren leinuaren erdiaretik, Tanah eta honen inguruko lurrak, eta Iebatha eta honen inguruko lurrak, bi hiri. Hiri guztiak hamar, eta haiekin batera bereizitakoak, Kaathen semeen herriei geratzen zitzaienei.

Eta Gedson-en semeei, Levitei, Manase-ren erdi tribuatik, hiltzaileentzat bereizitako hiriak: Gaulon Basanitidin, eta honi bereizitakoak, eta Bosoran, eta honi bereizitakoak, bi hiri. Eta Isakar leinutik, Kison eta berari bereizitakoak, eta Debba eta berari bereizitakoak, Eta Remmath, eta honi bereizitakoak, eta Idazkien Iturria, eta honi bereizitakoak, lau hiri. Eta Asher leinutik Basellath, eta honetarako bereizitakoak, eta Dabbon, eta honetarako bereizitakoak, Eta Chelkat, eta honi bereizitakoak, eta Rahab, eta honi bereizitakoak, lau hiri. Eta Neftaliren

leinutik, hiltzailearentzat bereizia den hiria, Kades Galilean, eta honen inguruko lurrak, eta Nemat, eta honen inguruko lurrak, eta Temon, eta honen inguruko lurrak, hiru hiri. Gershon-en hiri guztiak, haien klanen arabera, hamahiru hiri.

Eta Merari semeen herriari, gainerako lebitei, Zabulon leinutik, Maan eta bere larre-lurrak, eta Kades eta bere larre-lurrak, Eta Sella, eta bere inguruko lurraldeak, hiri hiru. Eta Jordanetik harantzago, Jerikoren aldean, Ruben leinutik, hiltzailearen aterpe-hiria, Bosor basamortuan, Miso eta bere inguruko larre-lurrak, eta Jazer eta bere inguruko larre-lurrak. Eta Dekmon eta haren larreak, eta Mapha eta haren larreak: lau hiri. Eta Gad-en tribuatik, hiltzailearen erpide-hiria, eta Ramoth Gilead-en, eta haren larre lurrak, Mahanaim, eta haren larre lurrak, Eta Esbon bere larre lurrarekin, eta Jazer bere larre lurrarekin, guztira lau hiri. Merari seme-alaben hiri guztiak, haien klanen arabera, Levi tribuaren gainerakoetatik, eta mugak hamabi hiri izan ziren.

Levitarren hiri guztiak Israelgo semeen jabetzaren erdian berrogeita zortzi hiri dira, eta haien inguruko larre lurraldeak. Hiri hauen inguruan, hiria eta hiriaren inguruko larre-lurrak hiri hauei guztiei,

Eta Jaunak Israelri lur guztia eman zion, haien gurasoak emateko zin egin zuena, eta hura heredatu zuten, eta bertan bizi izan ziren. Eta Jaunak atseden eman zien haiei inguru guztian, zeren haien aitei zin egin baitzien. Ez zen inor jaiki haien

aurretik haien etsai guztietatik. Jaunak haien etsai guztiak haien eskuetan eman zituen. Ez huts egin hitz eder guztietatik, zeintzuk Jaunak Israelgo semeei mintzatu zitzaien; guztiak bete ziren.

22

Orduan Josuek deitu zituen batera Rubenen semeak, eta Gaden semeak, eta Manasesen leinuaren erdia, eta esan zien: zuek entzun duzue Moises Jaunaren zerbitzariak zizuei agindu zizuen guztia, eta nire ahotsari obeditu zenuten, zizuei agindu zizuen guztian. Ez dituzue utzi zuen anaiak egun gehiago hauetan, gaurko egunerarte zaindu duzue zuen Jainko Jaunaren agindua. Orain, baina, gure Jaun Jainkoaren gure anaiei atsedena eman die, haiei esan zien bezala. Orain, beraz, itzuli zaitezte eta zoazte zuen etxeetara eta zuen jabetzako lurrera, Moisesek Jordanaren bestaldean eman zizuenera. Baina zaindu oso egitea aginduak eta legea, zein agindu zuen guri egitea Moises, Jaunaren zerbitzaria, maite izatea Jauna gure Jainko, ibiltzea bere bide guztietan, zaindu bere aginduak, eta atxikia izatea bera, eta zerbitzatzea bera zuen adimen osotik, eta zuen arima osotik. Eta Josuek bedeinkatuta haiek eta bidali zituen, eta joan ziren beren etxeetara.

Eta Manases tribuaren erdiari eman zion Moisesek Basanitidan, eta beste erdiari eman zion Josuek bere anaiekin batera Jordanaren bestaldean itsasoaren aldera, eta Josuek haiek beren

etxeetara bidali zituenean, bedeinkatu zituen. Eta diru askorekin joan ziren beren etxeetara, eta oso abere asko, eta zilarra, eta urrea, eta burdina, eta arropa asko, banatu zuten etsaien harrapatua beren anaiekin.

Eta joan ziren Rubenen semeak, Gaden semeak eta Manasesen tribuko erdia Israelgo semeengandik, Silotik, Kanaango lurrean, Galaadara joateko, haien jabetzako lurrera, zeina heredatu baitzuten Jaunaren aginduaren bidez Moisesen eskutik.

Eta Jordango Galaad-era iritsi ziren, Kanaango lurran dagoena, eta Rubenen semeek, Gaden semeek eta Manasesen tribuko erdiak han aldare bat eraiki zuten Jordanaren gainean, ikusteko aldare handi bat.

Eta Israelgo semeek entzun zuten esaten: Hara, Rubenen semeek, Gadeko semeek eta Manasesen leinuaren erdiak aldare bat eraiki dute Kanaango lurraren mugeetan, Galaadeko Jordanean, Israelgo semeen haruntzago. Eta Israelgo seme guztiak Silora bildu ziren, igo ondoren haien aurka gerra egiteko.

Eta Israelgo semeak Rubenen semeengana, Gadeko semeengana eta Manasesen erdi tribuaren semeengana bidali zuten Galaadeko lurrera Finees, Eleazarren semea, Aaronen semea, apaiz nagusiaren semea. Eta hamar agintari berarekin, agintari bat familia-etxe batetik Israelgo leihu guztietatik; familia-etxeetako agintariak Israelgo mila gizoneko buruzagiak dira. Eta

Ruben-en semeen aurrera, Gad-en semeen aurrera eta Manaseren leinuaren erdien aurrera heldu ziren Galaad-eko lurrera, eta hitz egin zuten haiekin, esanez: Hau dio Jaunaren biltzar osoak: zer arau-hauste da hau, Israelgo Jainkoaren aurrean hautsi zenuten arau-haustea, gaur Jaunaretik atzera egiteko, zeuei zeuendako aldare bat eraikiz, Jaunaretik apostata bihurtzeko? Ez da txikia guri Peorren bekatu, zeinetik ez ginen garbitu egun honetara arte? eta izurritea gertatu zen Jaunaren biltzarrean. Eta zuek gaur Jaunarengandik itzuli zarete, eta izango da, baldin gaur Jaunarengandik urrundu zarete, bihar haserrea Israel guztia gainean egongo da. Eta orain, baldin zuen jabetzako lurra txikia bada, zeharkatu Jaunaren jabetzako lurrera, non Jaunaren tabernakulu hura bizi baita, eta heredatu gurekin. Eta ez bihurtu Jainkoaren aurka matxinatuak, eta zuek ere ez urrundu Jaunetik, gure Jainko Jaunaren aldareaz kanpo beste aldare bat eraikitzeagatik. Ez ote Akar Zararen semeak hutsegite bat egin zuen gauza dedikatutik, eta Israelgo biltzar osoa gainera haserrea etorri zen? eta hau bakarra bera hil zen bere bekatuagatik.

Eta Rubenen semeak, Gaden semeak eta Manasesen tribuko erdiak erantzun zuten, eta Israelgo milako agintariei hitz egin zieten, esanez: Jainkoa Jainkoa Jauna da, eta Jainkoa Jainkoa berak daki, eta Israelek berak jakingo du, baldin apostasian falta egin badugu Jaunaren aurrean, ez gaitzala salbatu egun honetan. Eta baldin geure buruarentzat aldarea eraiki badugu, Jauna gure Jainkoagandik alde egiteko, errekuntza-opariak haren gainean eskaini egiteko, salbamendu-oparia haren

gainean egiteko, Jaunak bilatuko du.

Baina kontuz hitz baten dela eta egin genuen hau, esanez, etorkizunean zuen seme-alabek gure seme-alabei ez diezaieten esan: Zer duzue zuek Jaunarekin, Israelgo Jainkoarekin? Eta Jaunak mugak jarri zituen gure eta zuen artean, Jordana, eta ez dago zuei zatirik Jaunaren, eta zuen semeek gure semeak urrutiratuko dituzte, Jauna adoratu ez dezaten. Eta esan genuen horrela egitea, aldare hau eraikitzeko, ez eskaintzak dela-eta ez eta sakrifizioak dela-eta, Baina hau lekukotasuna izan dadin gure eta zuen artean, eta gure belaunaldien artean gure ondoren, Jaunaren zerbitzua bere aurrean egiteko, gure eskaintzetan eta gure sakrifizioetan eta gure salbameneko sakrifizioetan, eta zuen haurrek gure haurrei bihar ez diezaieten esan, ez duzue zatirik Jaunaren. Eta esan genuen: baldin inoiz gertatzen bada eta guri hitz egingo badiete, edo bihar gure belaunaldiei, eta esango badute: Ikusi Jaunaren aldarearen antzekotasuna, gure aitek egin zutena, ez eskaintzen gatik ezta sakrifizioaren gatik, baizik lekukotasuna da zuen artean eta gure artean, eta gure semeen artean. Ez bedi, beraz, guk Jaunarengatik itzultzea gaur egunean Jaunarengatik urruntzea, hala eraikitzeko gu aldarea fruitu eskaintzei eta sakrifizioei Salamisengatik, eta salbamenaren sakrifizioari, Jaunaren aldareaz salbu, zein dagoen bere tabernakuluaren aurrean.

Eta Fineas apaizak eta Israelgo elkartearen agintari guztiek, berarekin zeuden haiek, entzun zituzten Rubenen semeek eta

Gaden semeek eta Manasesen tribuko erdiak esan zituzten hitzak, eta atsegin izan zitzaien. Eta Finees apaizak esan zien Rubenen semeei eta Gaden semeei eta Manaseren leinuaren erdiari: Gaur jakin dugu gurekin dagoela Jauna, zeren ez baituzue egin Jaunaren aurka faltarik, eta Israelgo semeak Jaunaren eskutik askatu dituzuelako. Eta Finees apaiza eta buruzagiak itzuli ziren Rubenen semeetatik eta Gaden semeetatik eta Manasesen leinuaren erdietatik, Galaadetatik Kanaango lurrera, Israelgo semeengana, eta hauek erantzun zieten hitzak. Eta Israelgo semeei atsegin izan zitzaien, eta Israelgo semeei hitz egin zieten, eta Israelgo semeen Jainkoa bedeinkatzen zuten, eta esan zuten ez ziotela gehiago haiekiko gerran joango lurra suntsitzeko, Rubenen semeen eta Gaden semeen eta Manasesen tribuko erdiarena, eta bertan bizi izan ziren.

Eta Josuek izendatu zuen Ruben-en, Gad-en eta Manase leinuaren erdiaren aldarea, eta esan zuen: Lekukotasuna da haien artean, Jauna haien Jainkoa dela.

23

Eta gertatu zen egun askoren ondoren, Jaunak Israela bere inguruko etsai guztietatik pausarazi ondoren, Josue zahartuta zegoen, egunetan aurreratua. Eta Joshuak deitu zituen biltzera Israelgo seme guztiak eta haien adinekoen kontseilua eta haien agintariak eta haien epaileak eta haien idazleak, eta esan zien:

Ni zahartua naiz eta egunetan aurreratua naiz, Zuek, ordea, ikusi duzue zenbat gauza egin dituen gure Jaunak Jainko guztiei nazio hauei gure aurpegitik, zeren zuen Jauna Jainkoa zuengatik borrokatu dena da. Ikusi zuek hori bota ditut zuei zuen tribuetarako herentzietan gelditua dauden nazio hauek, Jordanetik nazio guztiak, eta suntsitu ditut guztiz, eta itsaso handitik mugatuko du eguzkiaren sartzean.

Jauna, gure Jainko hau, suntsituko ditu haiek gure aurpegitik, gal daitezen arte, eta bidaliko dizkie abere basatiak, haiek eta haien erregeak zuen aurpegitik suntsitu ditzan arte, eta heredatuko duzue haien lurra, gure Jainko Jaunak zuri hitz egin zizuen bezala. Izan oso sendoak, beraz, Moisesen legearen liburuan idatzitako guztia zaintzeko eta egiteko, eskuinera edo ezkerrera alboratu ez zaitezten, hala ez sartu gelditzen diren nazio hauetara, eta haien jainkoen izenak ez dira izendatuko zuetan, ezta haiei zerbitzatu ere ez, ezta haiei adoratu ere ez, Baina gure Jainko Jaunari itsatsiko zaizkie, zuek egin duzuen bezala gaur egun arte. Eta Jaunak suntsituko ditu haiek zuen aurpegitik, nazio handi eta indartsuak, eta inork ez digu aurre egin egun honetaraino. Zuetako batek mila persekutatu zituen, zeren gure Jainko Jauna berak borrokatu zuen zuentzat, esan zizuen bezala.

Eta zaindu oso-oso gure Jainko Jauna maitatzea. Baldin itzuli egiten bazarete eta batzen bazarete zuekin geratzen diren herri hauetara, eta ezkontzak egiten badituzte haiekin, eta nahasten bazarete haiekin eta haiek zuekin, Jakin ezazue ez duela gehiago

egingo Jaunak nazio hauek zuen aurrean suntsitzeko, eta izango dira zuetzat tranpa, eta tropezu-harri, eta iltze zuen orpoetan, eta gezi zuen begietan, galtzen zaren arte lur on honetatik, eman zizuen Jaunak, zuen Jainkoak.

Ni, ordea, joango naiz bidea, lurrak gaineko guztiak bezala, eta jakingo duzue zuen bihotzarekin eta zuen arimarekin, zeren ez baita erori hitz bakarra ere gure Jainko Jaunak guri dagokigun guztiari buruz esan dituen hitz guztietatik, ez da haietatik bat ere huts egin. Eta izango da, etorri den moduan gure gana hitz on guztiak, zeintzuk Jaunak hitz egin zituen zuen gainean, horrela ekarriko ditu Jaunak Jainkoak zuen gainean hitz gaizto guztiak, zuek suntsitu arte lur on honetatik, zeina Jaunak eman zizuen zuei. Zuek gure Jainko Jaunaren ituna hausten duzuenean, berak guri agindu ziguna, eta joan eta jainko arrotzei zerbitzatzen eta haiei gurtzean.

24

Eta Josuek Israelgo tribu guztiak bildu zituen Shilora, eta haien adinekoak eta haien idazleak eta haien epaileak deitu zituen elkarrekin, eta haiek Jainkoaren aurrean ezarri zituen.

Eta Josuek herri guztiari esan zion, hauek dio Jaunak, Israelgo Jainkoak: ibaiko bestaldean bizi izan ziren zuen aitak hasieratik, Tera, Abrahamen aita, eta Nahoren aita, eta beste jainko batzuei zerbitzatu zieten. Eta hartu nuen zuen aita Abraham ibaiko

bestealdetik, eta gidatu nuen lur osoan zehar, eta ugaldu nuen haren hazia, eta eman nion Isaak. Eta Isaaki eman nizkion Jakob eta Esau, eta eman nion Esauri Seir mendia heredatzeko, eta Jakob eta bere semeak Egiptora jaitsi ziren, eta han herri handi, ugari eta indartsua bihurtu ziren, eta egiptoarrek tratu txarrez jokatu zuten haiekin. Eta Egipto jo nuen bertan egin nituen seinaleez. Eta hauek geroztik gure aitak Egiptotik atera zituen, eta itsaso gorrira sartu zineten, eta egiptiarrek gure aitak gurdigerletan eta zaldietan itsaso gorriraino persekutatu zituzten. Eta Jaunari oihu egin genion, eta hodeia eta iluntasuna eman zituen gure eta Egiptiarren artean, eta itsasoa ekarri zuen haien gainera, eta estali zituen, eta zuen begiek ikusi zuten Jaunak Egiptoko lurrean egin zuen guztia, eta egun asko egon zineten basamortuan.

Eta gu eraman gintuen Amorrearren lurrera, Jordanaren harantzago bizi zirenak, eta Jaunak haiek gure eskuetan eman zituen, eta zuek haien lurra heredatu zenuten, eta haiek zuen aurrean suntsitu zenituzten.

Eta Balak, Zippor-en semea, Moab-eko erregea, jaiki zen eta Israelen aurka lerrokatu zen, eta bidaliz deitu zuen Balaam gu madarikatuarazteko. Eta zure Jainko Jaunak ez zuen nahi zu suntsitzea, eta bedeinkazioekin bedeinkatzen gintuen, eta haien eskuetatik askatu gintuen, eta haiek eman zituen. Eta Jordana zeharkatu zenuten eta Jerikora etorri zineten, eta gure aurka borrokatu ziren Jerikon bizi zirenak: Amorreoa, Kanaandarra, Perizzitarra, Hivitarra, Jebusearra, Hititarra eta Girgashtarra,

eta Jaunak haiek gure eskuetan eman zizkigun. Eta zuen aurretik erlauntz bidali zuen, eta gure aurpegitik haiek bidali zituen, Amorearren hamabi erregeak, ez zure ezpataz ez zure arkuaz.

Eta eman zizuen lurra, zeinaren gainean ez baitzenuten lan egin, eta hiriak, zeinak ez baitzenituzten eraiki, eta ezarri zineten haietan, eta mahastiak eta olibondoak, zeinak ez baitzenituzten landatu zuek, jaten dituzue.

Eta orain, beldur izan Jaunari, eta zerbitzatu hura zuzentasunez eta justiziaz, eta kendu jainko arrotzak, zeinei gure aitek zerbitzatu zuten ibaiko bestaldean eta Egipton, eta zerbitzatu Jaunari. Baina ez bazaizue atsegin egiten Jaunari zerbitzatzea, aukeratu zuen buruontzat gaur nori zerbitzuko diozuen, edo zuen aiten jainkoei, ibaiko bestaldekoak direnenak, edo Amorritarren jainkoei, zeinen lurrean bizi baitazarete, ni ordea eta nire etxeak Jaunari zerbitzuko diogu, zeren santu baita.

Eta herria erantzunez esan zuen: ez litzateke guri Jauna uztea beste jainkoak zerbitzatzeko. Jauna gure Jainkoa, bera Jainkoa da, berak atera gintuen gu eta gure aitak Egiptotik, eta zaindu gintuen joan ginen bide osoan zehar, eta igaro ginen herri guztien artean. Eta Jaunak Amorrearra eta lurrean bizi ziren nazio guztiak kanporatu zituen gure aurpegitik, baina gu ere Jaunari zerbitzatuko diogu, zeren hau gure Jainkoa baita.

Eta Josuek herriari esan zion: Ez zarete gai izango Jauna

zerbitzatzeko, zeren Jainko santua baita, eta jelosia duen hau ez ditu barkatuko zuen bekatuak eta zuen legegabeko egintzak. Noiz zuek Jauna utziko duzuenean eta beste jainkoak zerbitzatuko dituzuenean, etorrita kaltetu egingo zaituzte eta kontsumitu egingo zaituzte, zein ondo egin zizuen ordez. Eta herriak esan zion Josueri: Ez, baizik Jaunari zerbitzatuko diogu.

Eta Josuek herriari esan zion: Zuek zeuek zuen aurka lekuko zarete, zuek aukeratu duzuelako Jauna zerbitzatzea. Eta orain, kendu zuen artean dauden jainko arrotzak, eta zuzendu zuen bihotza Jauna Israelgo Jainkoagana. Eta herriak Josueri esan zion: Jaunari zerbitzatuko diogu eta haren ahotsa entzungo dugu.

Eta Josuek ituna egin zuen herriarekin egun hartan, eta lege eta epaia eman zizkion Siloan, Israelgo Jainkoaren tabernakulu aurrean. Eta hitz hauek Jainkoaren legeen liburuan idatzi zituen, eta harri handi bat hartu zuen, eta Josuek terebintoaren azpian ezarri zuen Jaunaren aurrean. Eta Josuek herriari esan zion: Ikusi, harri hau lekukotasun izango da zuen artean, zeren berak entzun baititu Jaunak berarentzat esandako gauza guztiak, gaur zuei hitz egin dizkizuenean, eta hau lekukotasun izango da zuen artean azken egunetan, nire Jainko Jaunari gezurra egiten diozuenean. Eta Josuek herria bidali zuen, eta bakoitza bere lekura joan zen. Eta Israelek Jaunari zerbitzatu zion Josueren egun guztietan, eta Josueren ondoren denbora luzatu zuten adinakoen egun guztietan, eta Jaunak Israelen egin zituen lan guztiak ikusi zituzten adinakoen egun guztietan.

Eta gertatu zen hura ondoren, eta hil zen Josue, Nun-en semea, Jaunaren morroia, ehun eta hamar urterekin. Eta ehortzi zuten hura bere zortearen mugetara, Thamnasaarch-en, Ephraim-eko mendian, Gilead-eko mendiaren iparraldetik.

Eta Joseren hezurrak Israelgo seme-alabek Egiptotik ekarri zituzten, eta Sikemen lurperatu zituzten, Jakobek Sikemen bizi ziren Amorrearrei ehun arkumegatik erosi zuen eremuaren zatian, eta hura zatian Joseri eman zion.

Eta gertatu zen gauza hauen ondoren, eta Eleazar, Aaronen semea, apaiz nagusia, hil zen, eta ehortzi zen Gabaara-n, Finees bere semearen lurrean, eman zion hari Efraimeko mendian.